

בשורה גדולה ללומדי הדף היומי

"הדף היומי"

עם "אוצרות יהודים"
הפרש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד הימי משנה ברורה
זוהר עם תרגום לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללמוד גם בסינעה.

אוצרות יהודים

פרשת ראה

י"ט אב עד כ"ה אב

אניציה יהודים

בתוספת "הכל הנצח", דבר יום ביומו מרביה"ק זיע"א

"אוצרות יהודים"
הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדף היומי

יד ושם לעבר ה', ה"ר" נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברת תת"א - שבת פרשת ראה, י"ט אב - כ"ה אב תשפ"ו

אוצרות יהודים

גוטמבר 5 בני ברק 138948
03-6186699 ☎ 03-6186699
שלי 036186699X@gmail.com

להצטרפות - ☎ 03-6186699

ובעמדות "לירדים פלטים"

ניתן להשיג באדי"ב:

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzzeyehidim@gmail.com

הָרִינִי מִקֶּשֶׁד אֶת עַצְמִי

בְּלִמּוּדֵי/בְּתַפְלָתִי

לְכָל הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שֶׁבְּדוֹרֵנוּ

וְלְכָל הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שׁוֹכְנֵי עֶפְרָה

קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּוֶה

וּבַפֶּרֶט לְרֵבֵנּוּ הַקְדוֹשׁ

צְדִיק יְסוֹד עוֹלָם

נַחַל גִּבֵּעַ מְקוֹד חֲכָמָה

רֵבֵנּוּ נַחֲמָן בֶּן פִּיגָא

זְכוּתוֹ תִּגַּן עָלֵינוּ אָמֵן

פרשת ראה

לפי ימים • י"ט אב עד כ"ה אב

הדף היומי עם פירוש אוצרות יהודים • נ"ך • משנה • שולחן ערוך • עמוד יומי משנה ברורה •
זוהר עם תרגום ללשון הזוהר • תהילים • כתבי ברסלב: ליקוטי מוהר"ן • ליקוטי הלכות • ספרי
רבינו על פי הסדר • ספר המידות • שמות הצדיקים • ליקוטי תפילות
פרשת השבוע ותיקון הכללי מופיעים בנפרד

נושאי הלימוד בחוברת ערוכים לפי ימות השבוע

בכל יום מרוכז חלק הלימוד השייך לאותו יום

הקש על היום הרצוי כדי לעבור אליו

יום שני

יום ראשון

יום רביעי

יום שלישי

יום שישי

יום חמישי

שבת קודש

לתיקון הכללי

לפרשת השבוע

ניווט בתוך החוברת

לחצו על הכפתורים למעבר מהיר בין הנושאים

חזרה לתוכן העניינים

לעמוד הקודם

לעמוד הבא

להצטרפות לקבלת החוברות

מעבר לארכיון החוברות

לחוברות מפרשות קודמות

דברים יא ראה

אונקלוס סה

כו ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: כז את הברכה אשר תשמעו אל-מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום: כח והקללה אם לא תשמעו אל-מצות יהוה אלהיכם וסרתם מן-הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם: ס כט והיה כי יביאך יהוה אלהיך אל-הארץ אשר-אתה בא-שמה לרשתה ונתתה את-הברכה על-הר גרזים ואת-הקללה על-הר עיבל: הלא-המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הפנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה:

רש"י

(כו) ראה אנכי נתן, ברכה וקללה. האמורות בהר גרזים ובהר עיבל: (כז) את הברכה. על מנת אשר תשמעו: (כח) מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת וגו'. הא למדת שכל העובד עבודת כוכבים הרי הוא סר מכל הדרך שנצטוו ישראל מכאן אמרו המורה בעבודת כוכבים ככופר בכל התורה כולה: (כט) ונתתה את הברכה. כתרגומו ית מברכיא את המברכים: על הר גרזים. כלפי הר גרזים הופכין פניהם ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו'. כל הארורים שכפרשה אמרו תחלה בלשון ברוך ואח"כ

דברים יב ראה

אונקלוס סו

לא כי אתם עברים את-הירדן לבא לרשת את-הארץ אשר-יהוה אלהיכם נתן לכם וירשתם אתה וישבתם-בה: זב ושמרתם לעשות את כל-החקים ואת-המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום: יב א אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן יהוה אלהי אבותיך לך לרשתה כל-הימים אשר-אתם חיים על-האדמה: ז אבד תאבדון את-כל-המקומות אשר עבדו-שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את-אלהיהם על-ההרים הרמים ועל-הגבעות ותחת כל-עץ רענן: ונתצתם את-מזבחתם ושמרתם את-מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את-שמן עבוף: ז ותתקעון ית אגוריהון ותתקעון ית קמתהון ואשריהון תוקדון בנורא וצלמי

רש"י

(לא) כי אתם עוברים את הירדן וגו'. נסים של ירדן יהיו סימן בידיכם שתבואו ותישרו את הארץ: (ז) אבד תאבדון. אבד ואח"כ תאבדון מכאן לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה: את כל המקומות אשר עבדו שם וגו'. ומה תאבדון מהם את אלהיהם אשר על

מעלני שמשא בארע כנענאה דיתב במישרא לקבל גלגלא בסטר מישרי מרה: לא ארי אתון עברין ית ירדנא למעל למירת ית ארעא דיי אלהכון יתב לכו ויתרתון יתה ויתבון בה: זב ותטרון למעבד ית כל-קמנא וית דינא די אנא יתב גרמיכון יומא דין: יב א אילן קמנא ודינא די תטרון למעבד בארעא דיתב יי אלהא דאבדתה לך למירתה כל-יומא די אתון קימין על ארעא: ז אבדא תאבדון ית כל-אתריא די פלחו תמן עממנא די אתון ירתין יתהון ית טעותהון על טוריא רמנא ועל רמתא ותחות כל-אילן

עין קין:

דברים יב ראה

אונקלוס

מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא: ד לא־תַעֲשׂוּן כִּן לִיהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ה כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכֵנוֹ תִדְרָשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה: ו וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יָדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבַתֵיכֶם וּבִכְרַת בָּקָרְכֶם וְצֹאנְכֶם: ז וְאִכְלֹתֶם־שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמִיחָתֶם בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְכֶם אֹתָם וּבִתְיֹכֶם אֲשֶׁר בְּרַכָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ח לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיִּשְׂרָאֵל וְתִחַדְדוּן כָּכָל אוֹשְׁטוֹת יִדְכוּן וְאֹנֶשׁ כְּתִיכוֹן דִּי בְרַכָּךְ יִי אֱלֹהֶךָ: ח לא תַעֲבִידוּן כָּכָל דִּי אֲנַחְנָא עֲבָדְדִין הָכָא יוֹמָא דִּין גְּבַר כָּל־מֶזְרֵי (מֶזְרֵי) דְּכָשֵׁר קְדָמוּהִי:

רש"י

(ד) לא תַעֲשׂוּן כִּן. להקטיר לשמים בכל מקום כי אם במקום אשר יבחר. ד"א ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תַעֲשׂוּן כִּן. אזוהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות אלא שלא תַעֲשׂוּ כַּמַּעֲשִׂיָּה ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב: (ה) לִשְׁכֵנוֹ תִדְרָשׁוּ. משכן שילה: (ו) וּבִתְיֹכֶם. שלמים של חובה: מַעֲשְׂרוֹתֵיכֶם. מעשר בהמה ומעשר שני לאכון לפנים מן החומה: תְּרוּמַת יָדְכֶם. אלו הבכורים שנאמר בהם ולקח הכהן הטנא מידך: וּבִכְרַת בָּקָרְכֶם. לתם לכהן ויקריבם שם: (ז) אֲשֶׁר בְּרַכָּךְ ה'. לפי הברכה הבא: (ח) לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים וגו'. מוסב למעלה על כי אתם עובדים את הירדן וגו'. כשתַעֲבִירוּ את הירדן מיד מותרים אתם להקריב בבמה כל י"ד שנה של כיבוש וחילוק ובבמה לא תקריבו כל מה שאתם מקריבים פה היום במשכן שהוא עמכם ונמשך והוא כשר להקריב בו חטאות ואשמות נדרים ונדבות אבל בבמה אין קרב אלא הנדר והנדיב והוא איש כל הישר בעיניו נדרים ונדבות שאתם מתנדבים על ידי שישר בעיניכם להביאם ולא ע"י חובה אותם תקריבו בבמה:

דברים יב ראה

אונקלוס

בְּעֵינֵינוּ: ט כִּי לֹא־בֵאתֶם עַד־עֵתָה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ: י וְעִבְרַתֶם אֶת־הִירְדֵן וּשְׁבַתֶם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִנְחִיל אֹתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אֵיבֵיכֶם מִסָּבִיב וּשְׁבַתֶם־בְּטָח: יא וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לִשְׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִיָּה אֹתְכֶם עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעֲשְׂרֹתֵיכֶם וְתִרְמַת יָדְכֶם וְכָל מִבְּחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרוּ לִיהוָה: יב וּשְׂמִיחָתֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֹתָם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעִבְדֵיכֶם וְאִמְהַתֵיכֶם וְהַלְוֵי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם: יג וּבְנִיכֹן וּבְנִתִיכֹן וְעִבְדִיכֹן וְאִמְהַתִיכֹן וְלֹאָה דִּי בְּקָרְיוֹכֹן אָרִי לִית לָהּ חוֹלֶק

רש"י

(ט) כִּי לֹא בֵאתֶם. כל אותן י"ד שנה: עַד עֵתָה. כמו עדיין: אֶל הַמְּנוּחָה. זו שילה: הַנַּחֲלָה. זו ירושלים: (י) וְעִבְרַתֶם אֶת הִירְדֵן וּשְׁבַתֶם בָּאָרֶץ. שתחלקוה ויהא כל אחד מכיר את חלקו ואת שבטו: וְהֵנִיחַ לָכֶם. לאחר כיבוש וחילוק ומנוחה מן הכנענים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל ואין זו אלא בימי דוד. אז: (יא) וְהָיָה הַמָּקוֹם וגו'. בנו לכם בית הבחירה בירושלים וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה: שָׁמָּה תָבִיאוּ וגו'. למעלה אמור לענין שילה וכאן אמור לענין ירושלים ולכן חלקם הכתוב ליתן היתר בין זו לזו משחרבה שילה ובאו לנוח וחרבה נוב ובאו לגבעון היו בכמות מותרות עד שבאו לירושלים: מִבְּחַר נִדְרֵיכֶם. מלמד שיביאו מן

דברים יב ראה

אונקלוס סמ

יג השמר לך פן תעלה עלתיך בכל-
מקום אשר תראה: יי כי אם במקום
אשר יבחר יהוה באחד שבטיך שם
תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר
אנכי מצוה: יז רק בכל אות נפשך
תזבח | ואכלת בשר בברכת יהוה
אלהיך אשר נתן לך בכל שערך
הטמא והטהור ואכלנו בצבי וכאיל:
יח רק הדם לא תאכלו על הארץ
תשפכו בפנים: יט לא תוכל לאכל
דמא לא תיכלון על ארצא תשדגה פמיא: יז לית לך רשו

רש"י

המובחר: (יג) השמר לך. (ספרי) ליתן לא תעשה
על הדבר: בכל מקום אשר תראה. אשר יעלה
בלבך אבל אתה מקריב ע"פ נביא כגון אליהו
בהר הכרמל: (יד) באחד שבטיך. בחלקו של
בנימין למעלה הוא אומר מכל שבטיכם של
כיצד כשקנה דוד את הגורן מארונה היבטי
גבה הזהב מכל השבטים ומכל מקום הגורן
בחלקו של בנימין היה: (טו) רק בכל אות
נפשך. במה הכתוב מדבר אם בבשר תאווה
להתירה להם בלא הקרבת אימורים הרי
אמור במקום אחר כי ירחיב ה' את גבולך
וגו' ואמרת אוכלת בשר וגו' במה זה מדבר
בקדשים שנפל בהם מום שיפדו ויאכלו בכל
מקום יכול יפדו על מום עובר ת"ל רק:
תזבח ואכלת. אין לך בהם היתר גיזה וחלב
אלא אכילה על ידי זביחה: הטמא והטהור.
לפי שבא מכה קדשים שנאמר בהם והיבשר

דברים יב ראה

אונקלוס ע

בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך
ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר
תדר ונדבתיך ותרומת ידך: יא כי אם-
לפני יהוה אלהיך תאכלנו במקום אשר
יבחר יהוה אלהיך בו אתה ובגדך ובתך
ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך
ושמחת לפני יהוה אלהיך בכל משלח
ידך: יב השמר לך פן תעזב את הלוי
כל ימיו על אדמתך: יג כי ירחיב
יהוה אלהיך את גבולך כאשר דבר לך
ואמרת אכלה בשר ביראתי נפשך
לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל
בשר: יד כי ירחק ממך המקום אשר
יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם
וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן יהוה
אלהך לאשרא שכינתה תמן ותכוס מתוך ומענך די יחב יי לך קמא די פקידתך

רש"י

הסירך העורים והפסחים. צורות שכתבו
עליהם את השבועה: ובכרת בקרך. אוהרה
לכהנים: ותרומת ידך. אלו הבכורים: (יח)
לפני ה'. לפני מן החומה: והלוי אשר
בשעריך. אם אין לך לתת לו מחלקו כגון
מעשר ראשון תן לו מעשר עני אין לך מעשר
עני הזמינהו על שלמך: (יט) השמר לך. ליתן
לא תעשה על הדבר: על אדמתך. אבל בגולה

דברים יב ראה

אונקלוס עא

לֶךְ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָךְ וְאָכַלְתָּ בִשְׁעָרֶיךָ בְּכָל
אוֹת נִפְשֶׁךָ: כִּי אֵךְ כַּאֲשֶׁר יֹאכֵל אֶת-
הַצִּבִּי וְאֶת-הָאֵיל בֶּן תֹּאכְלֵנוּ הַטֶּמֶא
וְהַטְּהוֹר יַחְדוֹ יֹאכְלֵנוּ: כִּי רַק חֹזֶק לִבִּלְתִּי
אֲכַל הָדֶם כִּי הָדֶם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא-
תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם-הַבֶּשֶׂר: כִּי לֹא תֹאכְלֵנוּ
עַל-הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֵנוּ בַּמַּיִם: כִּי לֹא
תֹאכְלֵנוּ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ
בִּי-תַעֲשֶׂה ה' יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה: כִּי רַק
קִדְשֶׁיךָ אֲשֶׁר-יִהְיוּ לָךְ וּגְדִרֶיךָ תִּשָּׂא
וּבָאת אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה:
כִּי וְעֲשִׂיתָ עֲלֵיתֶיךָ הַבֶּשֶׂר וְהָדֶם עַל-מִזְבֵּחַ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדָם-זִבְחֶיךָ יִשְׁפֹךְ עַל-

רש"י

כאשר צויתך. למדנו שיש צווי בזביחה האך
ישחוט והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה
מסיני: (כב) אך כאשר יאכל את הצבי וגו'.
אינך מוזהר לאכלן בטהרה אי מה צבי ואיל
חלבן מותר אף חולין חלבן מותר ת"ל אך:
(כג) רק חזק לבלי אכל הדם ממה שנאמר
חזק אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו
לפיכך הוצרך לומר חזק דברי רבי יהודה.
ר"ש בן עזאי אומר לא בא הכתוב אלא
להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך
להתחזק במצות אם הדם שהוא קל להשמר
ממנו שאין אדם מתאוה לו הוצרך לחזקך
באזהרתו ק"ו לשאר מצות: ולא תאכל הנפש
עם הבשר. אזהרה לאכר מן החי: (כד) לא

דברים יב ראה

אונקלוס עב

מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבֶּשֶׂר תֹּאכַל:
כִּי שָׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִיךְ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וּלְבָנֶיךָ
אַחֲרֶיךָ עַד-עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטוֹב
וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ס שְׂדֵישִׁי כִּי-
יִכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
אַתָּה בָּא-שָׁמָּה לְרִשְׁתָּ אוֹתָם מִפְּנֵיךְ
וּרְשַׁת אֲתָם וְיִשְׁבַּת בְּאַרְצָם: ה השֹׁמֵר
לָךְ פֶּן-תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשְׁמָדָם
מִפְּנֵיךְ וּפֶן-תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר
אֵיכָה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת-אֱלֹהֵיהֶם
לֹא סִתְּמָר לָךְ דִּלְמָא תִּתְקַל בְּתַרְיָהוֹן בְּתַר דִּישְׁתַּצוֹן מִקִּדְמָךְ וּדְלִמָּא תִּתְבַּע לְטַעוֹתָהוֹן
לְמִימַר אֲבָדִין פְּלַחִין עֲמֻמָּא הָאֵלִין יַת טַעוֹתָהוֹן וְאַעֲבִיד בֶּן אָף אָנָּה:

רש"י

שבח"ל וללמד על התמורות ועל ולדות
קדשים שיקריבו: (כה) שומר. זו משנה
שאתה צריך לשמרה בבטןך שלא תשכח
כענין שנאמר כי נעים כי תשמרם בבטןך ואם
שנית אפשר שתשמע ותקיים הא כל שאינו
בכלל משנה אינו בכלל מעשה: את כ"ה
הדברים שתהא חביבה עליך מצוה קלה
כמצוה חמורה: הטוב בעיני השמים: והישר.
בעיני אדם: (ל) פן תנקש. אונקלוס תרגם
לשון מוקש ואני אומר שלא חש להקדק
בלשון שלא מצינו נו"ן בלשון יוקש ואפילו
ליסוד הנופל ממנו אבל בלשון טירוף
וקשקוש מצינו נו"ן וארכבותיה דא לדא
נקשן ואף זה אני אומר פן תנקש אחריהם פן
תטרוף אחריהם להיות כרוך אחר מעשיהם

דברים יג ראה

אונקלוס

וְאֶעֱשֶׂה כֵּן גַם־אֲנִי: ^א לֹא־תַעֲשֶׂה כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל־תּוֹעֲבַת יְהוָה אֲשֶׁר שָׁנָא עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם: ^{יג} אֵת כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנִכִּי מַצִּיָּה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תִסָּף עָלֶיךָ וְלֹא תִגָּרַע מִמֶּנּוּ: פ פ כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת: ג וְבָא הָאוֹת וְהַמוֹפֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נִלְכָּה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר יִדְעֶתָם וְנַעֲבֹדָם: ד לֹא תִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חֹלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנִּסָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לִדְעַת הִישָׁכֶם אֱהָבִים אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל־

לא לא תעבד כן ג'דס
י' אלהיך ארי כל
דמרחק ג'דס י' די סני
עבדו לטעותהון ארי
אף ית בניהון וית
בניהון מוקדין
ג'נורא לטעותהון:
יג א ית כל־פתגמא די
אנא מפקד יתכון יתה
תטרון למעבד לא
תוספון עלוהי ולא
תמנעון מנה: ב ארי
יקום ב'נך נביא או
חלם חלמא ויתן לו
את או מופתא: ג וייתי
אתא ומופתא די מליל
עמך למימר נהך ב'תר
טעות עממא די לא
ידעתגון ונפלתגון:
ד לא תמל לפתגמי
נביא הווא או לחלם
חלמא הווא ארי
מנסי י' אלהכון יתכון

דברים יג ראה

אונקלוס

לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: ה אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ וְאֹתוֹ תִירְאוּ וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וְכוּ תִדְבָּקוּן: ו וְהִנָּבִיא הָהוּא אוֹ חֹלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא יוֹמֵת כִּי דִבֶּר־סֵרָה עַל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדֵד מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחַךְ מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעֲרַת הָרַע מִקִּרְבְּךָ: ס ס כִּי יִסִּיתְךָ אַחִיךָ בֶּן־אִמְךָ אוֹ־בִנְךָ אוֹ־בִתְךָ אוֹ אִשְׁתְּ חִיקְךָ אוֹ רַעַךְ אֲשֶׁר בְּנַפְשְׁךָ בִּסְתֵר לֵאמֹר נִלְכָּה וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אֹתָהּ וְאִבְתִּיךָ: ח מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אוֹ בְרִתְךָ אוֹ אֶתֶת קִנְיָןךָ אוֹ חֲבֵרְךָ דִּי כִנְפִשְׁךָ בִּסְתֵרָא לְמִימְרָה נְהַךְ וְנִפְלַח לְטַעוֹת

למדע האיתכון
ר'מין ית י' אלהכון
ב'כל־לככון וב'כל־
נפשוון:
ה ב'תר
דחלמא די' אלהכון
תהכון ויתה תדחלון
וית פקודוהי תטרון
ולמ'מרה תקבלון
וג'מיהי תפלחון
וג'דחלמא תתקרבון:
ו ונביא הווא או חלם
חלמא הווא יתקטל
ארי מליל סטיא על י'
אלהכון די אפק יתכון
מארעא דמ'מרים
ו'פ'ר'קך מביית
עבדוהי לאטעיי'תך
מן ארעא די פקד'ך י'
אלהך למנהך בה
ותפלי עבד דביש
מבינך: ז ארי ימלכ'ך
אחור'ך בר אמך או כרך
רש"י

רש"י

רש"י

(א) כי גם את בניהם גם לרבות את אבותיהם ואמותיהם א"ר עקיבא אני ראיתי עובד כוכבים שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו: (א) את כל הדבר קלה כבחמורה: תשמרו לעשות. ליתן לא תעשה על עשה האמורים בפרשה שכל השמר לשון לא תעשה הוא אלא שאין לוקין על השמר של עשה: לא תפק עליו. חמשה טוטפות בתפלין וחמשה מינין בלולב ארבע ברכות לברכת כהנים: (ב) ונתן אליך אות. בשמים כענין שנאמר בגדעון ועשית לי אות ואומר יהי נא חורב אל הגוה וגו': או מופת. בארץ (ס"א) ונתן אליך אות. בשמים דכתיב והיו לאותות ולמועדים. או מופת. בארץ דכתיב אם טל יהיה על הגוה לבדה ועל כל הארץ חורב) אע"פ כן לא תשמע לו וא"ת מפני מה נותן לו הקב"ה ממשלה לעשות אות כי מנסה ה' אלהיכם אתכם:

(ה) ואת מצותיו תשמורו. תורת משה: ובקולו תשמעו. בקול הנביאים: ואותו תעבדו. במקדשו: וכו' תדבקון. הדבק בדרכיו גמול חסדים קבור מתים בקר חולים כמו שעשה הקב"ה: (ו) פרה. דבר המוסר מן העולם שלא היה ולא נברא ולא צויתיו לדבר כן דשטירור"א בלע"ז (פערדורטעטע. פאלשע רייד): והפך מבית עבדים. אפילו אין לו עליך אלא שפראך דיו: (ז) כי יסיתך. אין הסתה אלא גרוי שנאמר אם ה' הסיתך בי אמיתר"א בלע"ז (אן רייצען. פערפיהרען) שמשאו לעשות כן:

אחור. מאב: כן אמך. מאס: חיקך. השוכבת בחיקך ומחקה כן אפקיד"א בלע"ז (ויד' אן היינען. צו ביעדן ויד) וכן מחיק הארץ מיסוד התקוע בארץ: אשר כנפשוך. זה אביך פירש לך הכתוב את החביבין לך ק"ו לאחרים: בפתר. דבר הכתוב בהווה שאין דברי מסית אלא בסתר וכן שלמה הוא אומר בנשף בערב יום באישון לילה האפלה: אשר לא ידעת אותה ואבתיך. דבר זה גנאי גדול הוא לך שאף העובדי כוכבים אין מניחין מה שמסרו להם אבותיהם וזה אומר לך עזוב מה שמסרו

דברים יג ראה

אונקלוס עה

אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיכֶם הַקְּרִבִּים אֵלֶיךָ אוֹ
הָרַחֲקִים מִמֶּךָ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד-קְצֵה
הָאָרֶץ: ❶ לֹא-תֵאבְדָה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע
אֵלָיו וְלֹא-תַחֲוֶה עֵינֶךָ עָלָיו וְלֹא-תַחְמַל
וְלֹא-תִכְסֶה עָלָיו: ❷ כִּי הִרְגָּה תִהְרַגְנוּ יַדְּךָ
תִּהְיֶה-בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד כָּל-
הָעָם בְּאַחֲרֹנָה: ❸ וְסִקְלָתוֹ בְּאֲבָנִים וּמָת
כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחַךָ מֵעַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:
❹ וְכָל-יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וִירְאוּ וְלֹא-יִסְפוּ
לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר הַרַע הַזֶּה בְּקִרְבְּךָ: ❺
כִּי-תִשְׁמַע בְּאַחַת עֲרִיד אֲשֶׁר יִהְיֶה
אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְשֹׁבֵת שָׁם לֵאמֹר:
❻ וְכָל-יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וִידַחֲלוּ וְלֹא יִסְפּוּ לְמַעַבְדְּךָ כִּפְתָּגְמָא בִישָׁא הַדִּין בִּינְךָ:
❼ אֲרִי תִשְׁמַע בְּחַד מִקְרִינֶיךָ דִּי יִי אֱלֹהֶיךָ יִהְיֶה לְךָ לְמַתְבַּ תַּמָּן לְמִימֶר:

רש"י

לך אבותיך: (ח) הקרבים אליך או הרחקים.
למה פרט קרובים ורחוקים אלא כך אמר
הכתוב מטיבן של קרובים אתה למד טיבן
של רחוקים כשם שאין ממש בקרובים כך
אין ממש ברחוקים: מִקְצֵה הָאָרֶץ. זו חממה
ולבנה וצבא השמים שהן מהלכין מסוף
העולם ועד סופו: (ט) לֹא תֵאבְדָה לוֹ. לא תהא
תאב לו לא תאהבנו לפי שנאמר ואהבת
לרעך כמוך את זה לא תאהב: וְלֹא תִשְׁמַע
אֵלָיו. בהתחננו על נפשו למחול לו. לפי
שנאמר עזוב תעזוב עמו לזה לא תעזוב: וְלֹא

דברים יג ראה

אונקלוס עו

דִּי יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי-בְלִיעַל מִקִּרְבְּךָ
וַיַּדְּיחוּ אֶת-יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נִלְכָּה
וְנַעֲבֹדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-
יַדְעָתֶם: ❶ וְדַרְשַׁת וְחֻקְרַת וְשִׁאלַת הֵיטֵב
וְהִנֵּה אָמַת נִכּוֹן הַדָּבָר נַעֲשֶׂתָה הַתּוֹעֵבָה
הַזֹּאת בְּקִרְבְּךָ: ❷ הִכָּה תִכָּה אֶת-יֹשְׁבֵי
הָעִיר הַהוּא לְפִי-חֲרִב הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת-
כָּל-אֲשֶׁר-בָּהּ וְאֶת-בְּהֵמָתָהּ לְפִי-חֲרִב:
❸ וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל-תְּנוֹךְ רַחֲבָהּ
וְשִׂרְפַת בְּאֵשׁ אֶת-הָעִיר וְאֶת-כָּל-שְׁלָלָהּ
כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִיתָה תֵּל עוֹלָם
לֹא תִבְנֶה עוֹד: ❹ וְלֹא-יִדְבַק בִּידְךָ
מְאוּמָה מִן-הַחֲרֵם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה
מִחֲרוֹן אָפּוֹ וְנָתַן-לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ
וְהִרְפָּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתִּיךָ: ❺ כִּי
דִיתִיב יִי מִתְקוֹף רָגְזָה וְיִהְיֶה לְךָ רַחֲמִין וִירַחֵם עָלֶיךָ וְיִסְגְּנָךָ כְּמָא דִּי קִיִּים לְאַכְתָּךְ:

רש"י

(יד) בני בליעל. בלי עול שפרקו עולו של
מקום: אֲנָשִׁים. ולא נשים: יֹשְׁבֵי עִירָם. ולא
יושבי עיר אחרת מכאן אמרו אין נעשית עיר
הנדחת עד שידיחוה אנשים ועד שיהיו
מדיחיה מתוכה: (טו) וְדַרְשַׁת וְחֻקְרַת וְשִׁאלַת
הֵיטֵב. מכאן למדו שבע חקירות מריבוי
המקרא כאן יש ג' דרישה וחקירה והיטב.
ושאלת אינו מן המניין וממנו למדו בדיקות

דִּי נִקְרוּ גִבְרִין בְּנֵי
רִשְׁעָא מִבִּינְךָ וְאַטְעִינוּ
יָת יִתְבִּי קִרְתָּהוֹן
לְמִימֶר נִהָךְ וְנִגְלַח
לְטַעוֹת עֲמֻמָּא דִּי לֹא
יַדְעָתוּן: ❶ וְנִתְבַּע
וְתִבְדּוֹק וְתִשְׁאֵל לְאוֹת
וְהָא קִשְׁטָא בִּינָן
כְּתָמָא אֲתַעֲבִידָא
תּוֹעֵבָתָא הָדָא בִּינְךָ:
❷ מִמְּקָא תִמְחִי יָת
יִתְבִּי קִרְתָּא הִיא
לְתַנְּגָם דְּחִרִב גְּמֹר
יָתָה וְיָת כְּלִידֵי בָהּ וְיָת
כְּעִירָה לְתַנְּגָם דְּחִרִב:
❸ וְיָת כְּלִידָא
תִּכְנוּשׁ לְגֹו כְּתִיה
וְתוֹקֵד כְּנוֹרָא יָת
קִרְתָּא וְיָת כְּלִידָא
גְּמִיר קְדָם יִי אֱלֹהֶיךָ
וְתִחִי תֵּל חִרִיב לְעֵלָם
לֹא תִתְבְּנֵי עוֹד:
❹ וְלֹא יִדְבַק בִּידְךָ
מִדְּעָם מִן חֲרָמָא בְּדִיל
דִּיתִיב יִי מִתְקוֹף רָגְזָה וְיִהְיֶה לְךָ רַחֲמִין וִירַחֵם עָלֶיךָ וְיִסְגְּנָךָ כְּמָא דִּי קִיִּים לְאַכְתָּךְ:

דברים יד ראה

אונקלוס עז

תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמּוֹר אֶת־
כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנִי מְצִוֶּה הַיּוֹם
לַעֲשׂוֹת הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: ס
רביעי יד א בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא
תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא־תִשְׁיִמוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם
לְמָת: ז כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בָּחַר יְהוָה לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם
סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה: ס ג לֹא תֹאכַל כָּל־תְּנוּעָה:
ז וְזֹאת הִבְהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֶׁה־
כְּשֵׁבִים וְשֶׁה עֲזִים: ה אֵיל וְצִבִּי וַיִּחַמּוֹר
וְאִקּוֹ וְדִישָׁן וְתֹאוֹ וְזֹמֶר: ו וְכָל־בְּהֵמָה
מִפְּרִסַּת פֶּרֶסָה וְשִׁסְעַת שִׁסְעַל שְׁתֵּי
וְרִימָא וְתוֹרְבֵּלָא וְדִיצָא: וְכָל־בְּעִירָא דְּסִדִּיקָא פֶּרֶסָתָא

רש"י

(א) לא תתגדדו. לא תתנו גדידה ושרט
בבשרכם על מת כדרך שהאמוריים עושין
לפי שאתם בניו של מקום ואתם ראויין
להיות נאים ולא גדודים ומקורחים: בין
עֵינֵיכֶם. אצל הפדחת ובמקום אחר הוא אומר
ולא יקרוח קרחה בראשם לעשות כל הראש
כבין העינים: (ב) כי עם קדוש אתה. קדושת
עצמך מאבותיך ועוד וכך בחר ה': (ג) כל
תנועה. כל שתעבתי לך כגון צרם אוון ככור
כדי לשוחטו במדינה הרי דבר שתעבתי לך
כל מום לא יהיה בו ובא ולמד כאן שלא

דברים יד ראה

אונקלוס עז

פֶּרֶסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בְּבִהֵמָה אֶתָּה
תֹּאכְלוּ: ז אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי
הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפֶּרֶסָה הַשְּׁסוּעָה אֶת־
הַגִּמְלָה וְאֶת־הָאֲרָנְבַת וְאֶת־הַשֹּׁפָן כִּי־
מַעֲלָה גֵּרָה הֵמָּה וּפֶרֶסָה לֹא הִפְרִיסוּ
טְמֵאִים הֵם לָכֶם: ח וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־
מִפְרִיס פֶּרֶסָה הוּא וְלֹא גֵרָה טְמֵא הוּא
לָכֶם מִבִּשְׂרָם לֹא תֹאכְלוּ וּבִנְבֻלָתָם לֹא
תִגְעוּ: ט אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר
בַּמִּים כָּל אֲשֶׁר־לוֹ סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת
תֹּאכְלוּ: י וְכָל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סִנְפִיר
וְקִשְׁקֶשֶׁת לֹא תֹאכְלוּ טְמֵא הוּא לָכֶם: ס
י"א כָּל־צִפּוֹר טְהוֹרָה תֹּאכְלוּ: י"ב וְזֶה אֲשֶׁר
לֹא־תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהָעֹזְנִיָּה:
י"ג וְהָרָאָה וְאֶת־הָאִיָּה וְהַדִּיהָ לְמִינָהּ:

תיכלון: יב ודין די לא תיכלון מנהון נשרא וער ועזא: יג ובת פנסא וטרפיתא ודיתא

רש"י

והיא טמאה: בבהמה. משמע מה שנמצא
בבהמה אכול מכאן אמרו שהשליח יתיר
בשחיטת אמו: (ז) השסועה. בריה היא שיש
לה שני גבין ושני שדראות אמרו רבותינו
למה נשנו בבהמה מפני השסועה ובעופות
מפני הראה שלא נאמרו בת"כ: (ח) ובנבולתם
לא תגעו. רבותינו פירשו ברגל שאדם חייב
לטהר את עצמו ברגל יכול יהיו מוזהרים

דברים יד ראה

י ואת כל-ערב למינו: ^{טו} ואת בת
היענה ואת-התחמס ואת-השחי ואת-
הנץ למינהו: ^{טז} את-הפוס ואת-העשוף
והתנשמת: ^{יז} והקאת ואת-הרחמה
ואת-השליף: ^{יח} והחסידה והאנפה למינה
והדוכיפת והעטלף: ^{יט} וכל שרץ העוף
טמא הוא לכם לא יאכלו: ^כ כל-עוף
טהור תאכלו: ^{כא} לא-תאכלו כל-נבלה
לגד אשר-בשעריך תתננה ואכלה או
מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליהוה
אלהיך לא-תבשל גדי בחלב אמו: ^{כב}
חמישי כב עשר תעשר את כל-תבואת
קדיש את קדם יי אלהיך לא תיכול בשר בחלב: ^{כג} עשרא תעשר ית כל-עללת זרעך

רשי

שמותיה שלא ליתן פתחון פה לבעל דין
לחלוק שלא יהא האוסרה קורא אותה ראה
והבא להתיר אומר זו דיה שמה או איה שמה
וזו לא אסר הכתוב. ובעופות פרט לך
הטמאים ללמד דהעופות טהורים מרובים
על הטמאים לפיכך פרט את המועט:
התנשמת קלב"א שוריי"ן (פסלמאז): (יז) שרץ.
השולה דגים מן הים: (יח) דוכיפת. הוא
תרנגול הבר ובלע"ז הרופ"א (אויסראן)
וכרבלתו כפולה: (יט) שרץ העוף. הם
הנמוכים הרוחשים על הארץ כגון זבובים
וצרעים וחגבים טמאים הם קריים שרץ: (כ)
כ" עוף טהור תאכלו. ולא את הטמא בא ליתן
עשה על לא תעשה וכן בבהמה אותה תאכלו

אונקלוס עמ

לזנה: יד ונת כל-
ערבא לזנה: טו ונת
בת נעמיאת וציצא
וצפר שקפא ונצא
לזניה: טז וקדיא
וקפוסא ויביתא:
יז וקתא ויברקתא
ושלי ננא:
יח וסוריתא ואבו לזנה
ונגר-טורא ועטלפא:
יט וכל רחשא דעופא
מסאב הוא לכון לא
יתאכלון: כ כל-עופא
דכי תיכלון: כא לא
תיכלון כל-נבילא
לתותב ערל די
קקרויך תתננה
ויכלנה או תזכנה
לבר עממין ארי עם

דברים יד ראה

זרעך היצא השדה שנה שנה: ^{כד} ואכלת
לפני | יהוה אלהיך במקום אשר-יבחר
לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך
ויצחקך ובכרת בקרך וצאנך למען
תלמד ליראה את-יהוה אלהיך כל-
הימים: ^{כה} וכי-ירפה ממך הדרך כי לא
תוכל שאתו כי-ירחק ממך המקום
אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם
כי יברכך יהוה אלהיך: ^{כה} ונתתה בפסך
וצרת הפסך בידך והלכת אל-המקום
אשר יבחר יהוה אלהיך בו: ^{כו} ונתתה
הפסך בכל אשר-תאונה נפשך בפקר
ובצאן וביון ובשכר ובכל אשר תשאלך
נפשך ואכלת שם לפני יהוה אלהיך
ושמחת אתה וביתך: ^{כו} והלוי אשר-
תשאלך נפשך ותיכול תמן קדם יי אלהיך ותחדי את ואנש ביתך: ^{כז} וילואה די

רשי

שנאמר ושרפה לפני קמה וכן לענין בכורים:
שנה שנה. מכאן שאין מעשרין מן החדש על
הישין: (כג) ואכלת וגו'. זה מעשר שני שכבר
למדנו ליתן מעשר ראשון ללויים שנאמר כי
תקחו מאת בני ישראל וגו' ונתן להם רשות
לאכלו בכל מקום שנאמר ואכלתם אותו בכל
מקום על כרחך זה מעשר אחר הוא: (כד) כי
יברכך. שתהא התבואה מרובה לשאת: (כו)

כב"א אשר תאונה נפשך. כלל: בבקר ובצאן
וביון ובשכר. פרט: ובכל אשר תשאלך נפשך.
חור וכלל מה הפרט מפורש ולד ולדות הארץ
וראוי למאכל אדם וכו': (כז) והלוי וגו' לא
תעזובנו. מליתן לו מעשר ראשון: כי אין לו
חלק ונחלה עמך. יצאו לקט שכחה ופאה
שאף הוא יש לו חלק עמך בהן כמוך ואינן
חייבין במעשר:

אונקלוס פ

דציפיק חקלא שפא
בשפא: כג ותיכול
קדם יי אלהיך באתרא
די יתרעי לאשראה
שכינתה תמן מעשר
עבורך חמרך ומשחך
ובכורי תורך וענך
בדיל דתילף למדחל
קדם יי אלהיך כל-
יומא: כד וארי יסגי
מנך ארשא ארי לא
תכול למשלה ארי
יתרחק מנך אתרא די
יתרעי יי אלהיך
לאשראה שכינתה
תמן ארי יברכך יי
אלהיך: כה ונתת
בכספא ותצור כספא
בידך ותתן לאתרא די
יתרעי יי אלהיך בה:
כו ונתת כספא בכל די
תתרעי נפשך בתורי
ובענא ובחמר חדת
ועתיק ובכל די

דברים מז ראה

אונקלוס פא

בְּשַׁעֲרֵיךָ לֹא תַעֲזֹבֵנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק
וְנִחַלָה עִמָּךְ: ^{כח} מִקְצֶה | שְׁלֹשׁ שָׁנִים
תּוֹצִיא אֶת-כָּל-מַעֲשֵׂר תְּבוּאָתְךָ
בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בְּשַׁעֲרֵיךָ: ^{כט} וּבֹא
הַלֹּוֹי כִּי אֵין-לוֹ חֵלֶק וְנִחַלָה עִמָּךְ וְהִגֵּר
וְהַיִּתּוֹם וְהָאֵלְמָנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיךָ וְאָכְלוּ
וְשָׂבְעוּ לְמַעַן יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-
מַעֲשֶׂה יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: ^ס שִׁישִׁי
זו ^א מִקֵּץ שִׁבְע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה:
^ב וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוֹט כָּל-בַּעַל
מִשָּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יֵשֶׁה בִּרְעֻהוֹ לֹא-יִגָּשׁ
אֶת-רַעְיָהוּ וְאֶת-אֲחִיו כִּי-יִקְרָא שְׁמִטָּה
לִיהוָה: ^ג אֶת-הַנִּכְרִי תִגָּשׁ וְאֲשֶׁר יִהְיֶה
לָךְ אֶת-אֲחִיךָ תִשְׁמֹט יָדְךָ: ^ד אָפֶס כִּי לֹא
זֶמַן בָּרַע עִמָּמִין תִּתְּנֶה וְדִי יִהְיֶה לָךְ עִם אַחֲוֶיךָ תִשְׁמֹט יָדְךָ: ^ה לְחֹדֶר אֶרֶץ לֹא יִהְיֶה כֶּךָ

רש"י

שהשהית ומתודה בערתי הקודש מן הבית
כמו שמפורש בכי תכלה לעשר: (א) מִקֵּץ
שִׁבְעֵי שָׁנִים. יכול שבע שנים לכל מלוה
ומלוה ת"ל קרבה שנת השבע ואם אתה
אומר ז' שנים לכל מלוה ומלוה להלוות כל
אחד ואחד היאך היא קרבה הא למדת ז'
שנים למנין השמיטות: (ב) שְׁמוֹט כִּי בַעַל
מִשָּׁה יָדוֹ. שמוט את ידו של כל בעל משה:
(ד) אָפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה כֶּךָ אֲבִיוֹן. ולהלן הוא
אומר כי לא יחדל אביון אלא בזמן שאתם

דברים מז ראה

אונקלוס פב

יִהְיֶה-כֶּךָ אֲבִיוֹן כִּי-בִרְךָ יִבְרַכְךָ יְהוָה
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן-לָךְ נַחֲלָה
לְרִשְׁתָּהּ: ^ה רַק אִם-שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-
הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶה הַיּוֹם:
^ו כִּי-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּרְכְּךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּר-לָךְ
וְהָעֵבֶטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט
וּמִשְׁלַת בְּגוֹיִם רַבִּים וּבָךְ לֹא יִמְשְׁלוּ: ^ס
^ז כִּי-יְהוָה בָּךְ אֲבִיוֹן מֵאֶחָד אֲחִיךָ בְּאֶחָד
שַׁעֲרֵיךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן
לָךְ לֹא תֹאמַן אֶת-לִבְּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ
אֶת-יָדְךָ מֵאֲחִיךָ הָאֲבִיוֹן: ^ח כִּי-תִפְתַּח
תִּפְתַּח אֶת-יָדְךָ לוֹ וְהָעֵבֶט תַּעֲבִיטְנוּ דִּי
מִסְכֵּנָא: ^ח אֵלָּא מִפְּתַח תִּפְתַּח יַת יָדְךָ לֵה וְאִזְנָא תִּזְנֶנָּה דִּי חֲסִיר

רש"י

עושים רצונו של מקום אביונים באחרים ולא
בכס וכשאינ אתם עושים רצונו של מקום
אביונים בכס. אביון דל מעני ולשון אביון
שהוא תאב לכל דבר: (ה) רַק אִם שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמַע. אז לא יהיה כך אביון: שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע.
שמוע קמעא משמיעין אותו הרבה: (ו) כַּאֲשֶׁר
דִּבַּר לָךְ. והיכן דבר ברוך אתה בעיר:
וְהָעֵבֶטְתָּ. כל לשון הלוואה כשנופל על
המלוה נופל בלשון מפעיל כגון והלוית
והעבטת ואם היה אומר ועבטת היה נופל על
הלוה כמו ולוית: וְהָעֵבֶטְתָּ גּוֹיִם. יכול שתהא
לוה מזה ומלוה לזה ת"ל ואתה לא תעבוט:

דברים מז ראה

אונקלוס פג

מַחֲסֹרוֹ אֲשֶׁר יִחְסֹר לוֹ: ט השמר לך
פֶּן־יִהְיֶה דְבַר עִם־לִבְּךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר
קִרְבָּה שְׁנַת־הַשָּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה
עֵינֶךָ בְּאַחִיד הָאֲבִיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקִרָא
עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְּךָ חֲטָא: ו נתן
תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יִרַע לִבְּךָ בְּתִתֶנּוּ לוֹ כִּי
בְּגִלָּל הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדֶךָ: ז כי
לֹא־יִחַדֵּל אֲבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן
אֲנֹכִי מַצִּידָּה לֵאמֹר פֶּתַח תִּפְתָּח אֶת־יָדֶךָ
לְאַחִיד לַעֲנִיד וּלְאַבְיוֹנֶךָ בְּאַרְצֶךָ: ח כי
יִמְכֹּר לְךָ אֶחָיד הָעֵבְרִי אוֹ הָעֵבְרִיָּה
וְעִבְדְּךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת
כִּרְ יִשְׂרָאֵל אוֹ כִּת יִשְׂרָאֵל וְיִפְלְחוּךָ שִׁית שָׁנִים וּבִשְׁמִטָּה כִּרְ חורין

רש"י

רצה במתנה תן לו בהלוואה: די מחסורו. ואי
אתה מצווה להעשירו: אשר יחסר לו. אפילו
סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו: לו. זו
אשה וכן הוא אומר אעשה לו עזר כנגדו: (ט)
וקרא ע"ך. יכול מצוה ת"ל ולא יקרא: והיה
בך חטא. מכ"מ אפילו לא יקרא א"כ למה
נאמר וקרא עליך ממחר אני ליפרע ע"י
הקורא יותר ממי שאינו קורא: (י) נתן נתן
לו. אפילו מאה פעמים: לו. בינו ובינו: כי
בגלל הדבר. אפילו אמרת ליתן אתה נוטל
שכר האמירה עם שכר המעשה: (יא) על כן.
מפני כן: לאמר. עצה לטובתך אני משיאך:

דברים מז ראה

אונקלוס פד

תִּשְׁלַחְנוּ חֲפָשִׁי מַעֲמָךְ: י וכי־תִשְׁלַחְנוּ
חֲפָשִׁי מַעֲמָךְ לֹא תִשְׁלַחְנוּ רִיקָם:
יג הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצְאָנְךָ וּמִגִּרְנֶךָ
וּמִקֶּבֶךָ אֲשֶׁר בִּרְכָךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֵּן
לוֹ: יד וזכרתָ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאָרֶץ מִצְרַיִם
וַיִּפְדֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן אֲנֹכִי מַצִּידָּה
אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה הַיּוֹם: טו והיה כִּי־יֹאמֶר
אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מַעֲמָךְ כִּי אֶהְבֶּךָ וְאֶת־
בֵּיתְךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ: יז וּלְקַחְתָּ אֶת־
הַמְרִצֵּעַ וּנְתַתָּה בְּאֹזְנוֹ וּבִדְלַת וְהָיָה לְךָ
עֶבֶד עוֹלָם וְאָף לְאַמְתְּךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן:
יח לֹא־יִקְשֶׁה בְּעֵינֶךָ בְּשִׁלְחַךָ אֹתוֹ חֲפָשִׁי
מַעֲמָךְ כִּי מִשְׁנֶה שָׂכָר שְׂכִיר עִבְדְּךָ שֵׁשׁ
וְהָיָה לְךָ עֶבֶד פֶּלַח לְעֹלָם, וְאָף לְאַמְתְּךָ תַּעֲבֹד־כֵּן: יט לא יקשי בעינך במספרך יתה
כִּרְ חורין מַעֲמָךְ אֲרִי עַל חַד תִּרִין כְּאֶגֶר אֲגִירָא פִלְחֶךָ שִׁית שָׁנִים וּיִבְרַכְךָ יי אֱלֹהֶךָ

רש"י

תעניק: (יד) העניק תעניק. לשון עדי בגובה
ובמראית העין דבר שיהא ניכר שהטיבות לו
ויש מפרשים לשון הטענה על צוואר: מִצְאָנְךָ
מִגִּרְנֶךָ וּמִקֶּבֶךָ. יכול אין לי אלא אלו בלבד
ת"ל אשר ברכך מכל מה שברכך בוראך
ולמה נאמרו אלו מה אלו מיוחדים שהם
בכלל ברכה אף כל שהוא בכלל ברכה יצאו
פרדות ולמדו רבותינו במסכת קידושין
בגו"ש כמה נותנין לו מכל מין ומין: (טו)
וזכרתָ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ. והענקית ושנית לך

מַעֲמָךְ: יג וארי
תִּפְסְרָנָה כִּרְ חורין
מַעֲמָךְ לֹא תִפְסְרָנָה
רִיקָנִין (ס"א: רִיקָם):
יג אֲפָרָשָׁא תִפְרֹשׁ לָהּ
מַעֲמָךְ וּמִאֲדָרְךָ
וּמִמַּעֲצָרְךָ דִּי בִרְכָךָ
(ס"א: דְּבִרְכָךָ) יי
אֱלֹהֶךָ תִּתֵּן־לָהּ:
טו וְתִדְכֹּר אֲרִי עִבְדָּא
הַיּוֹמָא כְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם וּפְרָקְךָ יי
אֱלֹהֶךָ עַל כֵּן אֲנִי
מִפְסְפְּךָ יִת פִּתְגָמָא
הַדִּין יוֹמָא דִּין:
טו וְהָיָה אֲרִי יִמְכֹּר לְךָ
לֹא אֲפֹק מַעֲמָךְ אֲרִי
רְחֻמְךָ וְיִת אֲנִשׁ בֵּיתְךָ
אֲרִי טַב לָהּ עִמָּךְ:
יז וְתִסְכֵּי יִת מִרְצָעָא
וְתִתֵּן בְּאִדְנָה וּבְדָשָׁא

וְהָיָה לְךָ עֶבֶד פֶּלַח לְעֹלָם, וְאָף לְאַמְתְּךָ תַּעֲבֹד־כֵּן: יט לא יקשי בעינך במספרך יתה
כִּרְ חורין מַעֲמָךְ אֲרִי עַל חַד תִּרִין כְּאֶגֶר אֲגִירָא פִלְחֶךָ שִׁית שָׁנִים וּיִבְרַכְךָ יי אֱלֹהֶךָ

דברים מז ראה

שנים וברכך יהוה אלהיך בכל אשר תעשה: פ שביעי י כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש ליהוה אלהיך לא תעבד בבקר שורך ולא תגז בכור צאנך: ג לפני יהוה אלהיך תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר יהוה אתה וביתך: כא ובי יהיה בו מום פסח או עור כל מום רע לא תזבחנו ליהוה אלהיך: כב בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו בצבי וכאיל: כג רק את־דמו לא תאכל על־הארץ תשפכנו במים: פ מז א שְׁמוֹר

רש"י

אונקלוס פה

בכל די תעבד: יט כל־בכרא די ותלילד בתוךך ובענך דוקרין תקדש קדם יי אלהך לא תפלה בבכרא דתוךך ולא תגזז בבכרא דענך: כ קדם יי אלהך תיכלנה שתא בשתא באתרא די יתריעי יי את ואנש ביתך: כא וארי יהי בה מומא חגיר או עור כל מום פיש לא תסנה קדם יי אלהך: כב בקריןך תיכלנה מסאבא ודקיא בחדא בכסר טבאי ואילא: כג לחוד ית דמה לא תיכול על ארעא

דברים מז ראה

את־חדש האביב ועשית פסח ליהוה אלהיך כי בחדש האביב הוציאך יהוה אלהיך ממצרים לילה: ג וזבחת פסח ליהוה אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה לשפן שמו שם: ג לא־תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל־עליו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען תזכר את־יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך: ד ולא־יראה לך שאר בכל־גבולך שבעת ימים ולא־פטיר לחם עני ארי בבחילו נפקתא מארעא דמצרים בדיל דתדבר יתיום מסקן מארעא דמצרים כל יומי חייך: ד ולא יתחזי לך חמיר בכל־תחומך שבעא יומין רש"י

שיהא ראוי לאביב להקריב בו את מנחת העומר ואם לאו עבר את השנה: ממצרים לילה. והלא ביום יצאו שנאמר ממחרת הפסח יצאו בני ישראל וגו' אלא לפי שבלילה נתן להם פרעה רשות לצאת שנאמר ויקרא למשה ולאהרן לילה וגו': (ב) וזבחת פסח לה' אלהיך צאן. שנאמר מן הכבשים ומן העזים תקחו: ובקר. תזבח לחגיגה שאם נמנו על הפסח חבורה מרובה מביאים עמו חגיגה כדי שיהא נאכל על השועב ועוד למדו רבותינו דברים הרבה בפסוק זה: (ג) לחם עני. לחם שמוכיר את העוני שנתענו במצרים: כי בחפזו יצאת. ולא הספיק בצקן להחמץ וזה יהיה לך לזכרון וחפזו לא שלך היה אלא של מצרים שכן הוא אומר ותחזק מצרים על העם וגו': למען תזכר. על ידי אכילת הפסח

אונקלוס פו

תשדגה קמאי: מז א טר ית ירחא דאביבא ותעבד פסחא קדם יי אלהך ארי בירחא דאביבא אפקך יי אלהך ממצרים ועבד לך נסין בלילא: ג ותכוס פסחא קדם יי אלהך מן בני ענא ונקסת קדשיא מן תורי באתרא די יתריעי יי לאשראה שכינתה תמן: ג לא תיכול עלוהי חמיע שבעא יומין תיכול עלוהי

והמצה את יום צאתך. (ד) ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר. אזהרה למותר בפסח דורות לפי שלא נאמר אלא בפסח מצרים ויום ראשון האמור כאן הוא י"ד בניסן כמה דאת אמר: אך ביום הראשון תשבתו שאור מבתיכם ולפי שנסתלק הכתוב מענינו של פסח והתחיל לדבר בחקות שבעת ימים כגון שבעת ימים תאכל עליו מצות ולא יראה לך שאור בכל גבולך הוצרך לפרש באינו זביחה הוא מזהיר שאם כתב ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב לבקר הייתי אומר שלמים הנשחטים כל שבעה כולן בכל תותירו ואינו נאכלין אלא ליום ולילה לכך כתב בערב ביום הראשון. ד"א בחגיגת י"ד הכתוב מדבר ולמד עליה שנאכלת לב' ימים והראשון האמור כאן ב"ט הראשון הכתוב

דברים מז ראה

אונקלוס פז

יִלִּין מִן־הַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְבַּי בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן לַבֶּקֶר: ה' לֹא תוֹכֵל לִזְבַּח אֶת־
הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׁעָרָיִךְ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נָתַן לָךְ: וְכִי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׂכְנֵי שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח
אֶת־הַפֶּסַח בְּעֶרְבַּי כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד
צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם: וְבִשְׁלַת וְאָכַלְתָּ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ
וּפְנִיתָ בַּבֶּקֶר וְהִלַכְתָּ לְאַהֲלֶיךָ: ה' שֵׁשֶׁת
יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבָיִים הַשְּׂבִיעִי עֲצַרְתָּ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מִלֶּאכָה: פ'
שְׁבַע שָׁבַע שְׁבַע תִּסְפֹּר־לָךְ מֵהַחֵל
חֲרַמְשׁ בַּקֹּמָה תִּחַל לִסְפֹּר שְׁבַעַה
עֲבִידָא: ט' שְׁבַעַה שְׁבֻעִין תִּמְנִי לָךְ מִדְּשִׁרְיוֹת מִגְּלָא בַּחֲדָא עוֹמְרָא דְאַרְמוּתָא תִּשְׁרִי

רש"י

מדבר וכן משמעו של מקרא בשר חגיגה
אשר תזבח בערב לא ילין ביו"ט הראשון עד
בקר של שני אבל נאכלת היא ב"ד ובט"ו
וכך היא שנויה במסכת פסחים: (ו) **בערב**
כבוא השמש מועד צאתך ממצרים. הרי
שלשה זמנים חלוקים בערב משש שעות
ולמעלה זבחהו וכבוא השמש תאכלהו
ומועד צאתך אתה שורפהו כלומר נעשה
נותר ויצא לבית השריפה: (ז) **ובשלת**. זהו
צלי אש שאף הוא קרוי בישול: **ופנית בבקר**.
לבקר של שני מלמד שטעון לינה לילה של
מוצאי יו"ט: (ח) **ששת ימים תאכל מצות**

דברים מז ראה

אונקלוס פח

שְׁבַעַת: וְעֵשִׂיתָ חֵג שְׁבַעַת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ מִסֵּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן
כְּאֲשֶׁר יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: י' וְשִׂמַּחְתָּ
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶתְּךָ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ
וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ
וְהַגֵּר וְהִיתוֹם וְהָאֱלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׂכְנֵי
שְׁמוֹ שָׁם: י"ב וְזָכַרְתָּ כִּי־עַבְדָּא הֵייתָ
בְּמִצְרַיִם וְשִׂמַּרְתָּ וְעֵשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים
הָאֵלֶּה: פ' מִפְּטוּר י' חֵג הַסֵּכֶת תַּעֲשֶׂה לָךְ
שְׁבַעַת יָמִים בְּאַסְפֹּךְ מִגִּרְנֶךָ וּמִיִּקְבְּךָ:
י' וְשִׂמַּחְתָּ בַּחֲגֹךָ אֶתְּךָ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ
וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהִיתוֹם
וְהָאֱלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: ט' שְׁבַעַת יָמִים
תַּחֲגֹ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר

רש"י

העומר שהוא ראשית הקציר: (י) **מסת נדבת**
ידך. די נדבת ידך הכל לפי הברכה הבא
שלמי שמחה וקדש קרואים לאכול: (יא)
והלוי והגר והיתום והאלמנה. ארבעה שלי
כנגד ארבעה שלך בנך ובתך ועבדך ואמתך
אם אתה משמח את שלי אני משמח את
שלך: (יב) **וזכרת כי עבד היית וגו'**. על מנת

לממני
שבועין: י' ותעבד חגא
דשבועיא קדם יי
אלהך מסת נדבת ידך
די תתן קמא די
יברכך יי אלהך:
יא ותחדי קדם יי
אלהך את וברך
יברכך ועבדך ואמתך
ולואה די בקרובך
וגיורא ויתמא
וארמלא די בינך
באתרא די יתרעי יי
אלהך לאשראה
שכינתה תמן:
י' ותדבר ארי עבדא
הויתא במצרים ויתר
ותעבד ית קמאי
האלין: י' חגא
דמטלא תעבד־לך
שבועא יומין במכנשך
מאדך וממצעצתך:
י' ותחדי כחגך את
יברך ויברכך ועבדך
ואמתך ולואה וגיורא ויתמא וארמלא די בקרובך: ט' שְׁבַעַת יָמִים תַּחֲגֹךָ וְהַגֵּר וְהִיתוֹם וְהָאֱלֻמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ יי אֱלֹהֶיךָ כָּל־עַלְלָתְךָ וּבְכָל עוֹבְדֵי יָדְךָ וְתִהְיֶי

דברים מז ראה

אונקלוס פט

יְהוָה כִּי יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
 תְּבוּאֹתָיִךְ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אֶף־
 שְׂמֵחַ: מו שְׁלוֹשׁ פַּעַמִּים | בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה
 כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פָּנָי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
 בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג
 הַשִּׁבְעוֹת וּבְחַג הַסִּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־
 פָּנָי יְהוָה רִיקָם: ז איש כַּמִּתְנַת יָדוֹ
 כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ: ססס

רש"י

האחרון לשמחה: (מז) ולא יראה את פני ה' הרבה ונכסים מרובים יביא עולות מרובות ריקם. אלא הבא עולות ראייה ושלמי חגיגה: ושלמים מרובים.
 (זז) איש כמתנת ידו. מי שיש לו אוכלין חסלת פרשת ראה

הפמרת ראה בישיעה פרק נד

יֹא עֲנִיָּה סַעֲרָה לֹא נַחֲמָה הִנֵּה אֲנִכִּי מִרְבִּיץ בַּפּוֹךְ אֲבִיךָ וְיִסְדִּיתִךָ בַּסְפִּירִים:
 יב וְשִׁמְתִּי בְּדָכָד שְׁמִשְׁתִּיךָ וְשִׁעֲרִיךָ לֹאֲבִי אֶקְדָּח וְכָל־גְּבוּלְךָ לֹאֲבִי־חֶפֶץ:
 יג וְכָל־בְּנִיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיךָ: יד בְּצִדְקָה תִּכּוֹנְנִי רַחֲמֵי מַעֲשֶׂק
 כִּי־לֹא תִירָאִי וּמִמַּחֲתָה כִּי לֹא־תִקְרַב אֵלֶיךָ: מו הֵן גֵּוֹר יִגּוֹר אָפֶס מֵאוֹתִי
 מִי־גֵר אֶתָּךְ עָלֶיךָ יָפּוּל: מז הֵן (הנה קרי) אֲנִכִּי בְּרֹאֲתִי חֲדָשׁ נִפְחַ בְּאֵשׁ פֶּחֶם
 וּמוֹצִיא כָּלִי לְמַעֲשָׂהוּ וְאֲנִכִּי בְּרֹאֲתִי מִשְׁחִית לְחַבֵּל: יז כָּל־כְּלִי יוֹצֵר עָלֶיךָ
 לֹא יִצְלַח וְכָל־לָשׁוֹן תְּקוֹם־אֶתָּךְ לְמִשְׁפָּט תִּרְשָׁעִי זֹאת נִחַלְתָּ עִבְדִּי יְהוָה
 וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נֶאֱמַר־יְהוָה: גה א הוּי כָּל־צִמָּא לְכוּ לַמִּים וְאֲשֶׁר אֵין־לוֹ
 בָּסֶף לְכוּ שָׁבְרוּ וְאָכְלוּ וּלְכוּ שָׁבְרוּ בְּלוּ־כֶסֶף וּבְלוּ־מַחֲרִי זֵינ וְחִלָּב:
 ב לָמָּה תִּשְׁקָלוּ־כֶסֶף בְּלוּ־לֶחֶם וּיְגִיעַכֶּם בְּלוּ־אֶשׁ לְשַׁבְעָה שְׁמֵעוּ אֵלַי
 וְאֶכְלוּ־טוֹב וְתִתְעַנְּג בְּדָשָׁן נִפְשְׁכֶם: ג הטו אֲזַנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי שְׁמָעוּ וְתַחֲי
 נִפְשְׁכֶם וְאֶכְרֹתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חֲסִדֵי דָוִד הַנֶּאֱמָנִים: ד הֵן עַד לְאוֹמִים
 נִתְתִּי נְגִיד וּמִצְוָה לְאֻמִּים: ה הֵן גִּוִּי לֹא־תִדַּע תִּקְרָא וְגִוִּי לֹא־יִדְעוּךָ אֵלֶיךָ
 יִרְצוּ לְמַעַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְקַדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פִאֲרָךְ:

חזרה לתוכן העניינים

יום ראשון

לנצח עוד יום

צ"ד ע"א ומבארין: במאי עסקין?

אלימא במקום שאין

מכריזין שם שהיום נמצאה בהמה טרפה באחד האטליות, הרי באותו מקום אסור לקנות אף פעם בשר מגוי, כי שמה באותו היום אכן היתה טרפה, והבשר שבדיו הוא ממה שנמכר לו מאותה בהמה, ואם כן ירך חתוכה נמי לישר ליה הישראל לגוי אפילו בלי להוציא ממנה את הגיד, כיון שאין לחשוש שמה ימכרנה לישראל, דהא לא אתו ישראל למזבן מינה מהוגי מחשש טרפה?

אלא, במקום שמכריזין על טרפה אם נמצאה היום, ובאותו מקום מותר לקנות בשר מגוי באותו יום שלא להכריזו כלום, שהרי אם היתה טרפה בעיר היו מכריזין [מדובר במקום שכל שחטו הבהמות הם ישראלים והגוי אינו שחט בעצמו], ולכן אין לשלוח ירך חתוכה לגוי, כי שמה יקנה אותה הישראל מהוגי. אך אכתי תקיש - ירך שלמה נמי לא לישר ליה לגוי אלא אם יוציא ממנה את הגיד, שאף על פי שבערה שלמה ניכר עליה שלא ניטל ממנה הגיד, מכל מקום יש לחשוש דחתוך ליה הגוי ומזבין ליה לישראל. והישראל יחשוב שניטל ממנה הגיד הואיל והיא חתוכה, ויבוא לאכלה עם הגיד?

ומתריצין: **איבעית אימא, מתניתין מיירי במקום שמכריזין. ואיבעית אימא, במקום שאין מכריזין.** ומבארין: **איבעית אימא, במקום שמכריזין ולא תקיש שנחשוש שמה יחתוך הגוי את הירך, כי חתוכה דעובד כוכבים - מידע דיעו! שהגוי חותך את הירך בצורה שונה מהישראל, [שהישראל חותך את הירך לאורך הגיד כדי שיוכל להוציא אותו מהירך], ועל ידי כן מבחין הישראל שהגוי הוא שחתך את הירך, ולא יבוא לטעות ולחשוב שהגיד ניטל ממנה.**

ואיבעית אימא, איירי במקום שאין מכריזין, ומכל מקום אסור לשלוח לגוי ירך חתוכה. גזירה שמה ינתנה לו הישראל בפני ישראל אחר, ואותו ישראל אחר ישמע כיצד הישראל הנתן אומר לגוי שהוא כבר הוציא ממנה את הגיד, ויחשוב שהיא ירך כשרה, ויבא לקנות ממנו את הירך, ויאכלנה בלא נטילת הגיד [נפ"י תו' בע"ב ד"ה אמר].

ואיבעית אימא, טעמא דמתניתין שאסור לשלוח לגוי ירך חתוכה מבלי להוציא ממנה את הגיד, הוא משום דקא גניב ליה לדעתיה של הגוי! שהגוי סבור שהישראל אוהב אותו מאד, שטרם להוציא את הגיד מהירך ורק לאחר שהיתה ראויה עבור עצמו שלח אותה אליו, והוא מכיר טובה לישראל בשל כך. בעד שלמעשה, לא הוציא הישראל כלל את הגיד, ולא טרח עבור הגוי.

דאמר שמואל: אסור לגנוב דעת הבריות, ואפילו דעתו של עכו"ם!

והא דשמואל, לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר, מתוך מעשה שהיה אפשר ללמוד שכן דעת שמואל.

דשמואל הוה קא עבר במבאר, בספינת מעבורת. אמר ליה שמואל לשמעיה משמש: **מיסה למבווריה! תן לבעל המעבורת [תגמל] את שכרו.** פיסה השמש, ואיקפד שמואל.

מאי טעמא איקפד שמואל?

אמר אבוי: תרגולת טריפה הואי, ויהביה ניהלה לבעל המעבורת במר דשחוטה, כאילו היא כשרה.

רבא אמר: "אנפקא" אמר ליה לאשקוי, דשמואל אמר לשמש שיתן לגוי יין, ואשקיה חמרא מזיגא! והשמש נתן לו יין מזוג במים, ואילו הגוי היה סבור שהוא יין חי. הרי שהקפיד שמואל על שגב דעת הגוי.

ומתריצין: **וכי מכללא מאי?!** מה לנו אם שמואל אמר זאת בפירוש או לא, מאחר שמתוך הסיפור משתמע שאכן זו דעתו.

ומתריצין: משום שיש לדחות ולומר שקפידת שמואל לא היתה מצד גניבת דעת הנכרי אלא מסיבה אחרת.

למאן דאמר [אבוי] טריפה הואי, איכא למימר דאמר ליה שמואל לשמש "אמאי תשוא איסורא?", והיינו, למד עכבת ברשותך את הטרפה עד תעה.

ולמאן דאמר: אנפקא אמר ליה לאשקוי יש לומר שהקפיד שמואל על השמש לפי שעבר על צויו. שהרי "אנפקא" - היא משמש, יין חי ולא מזוג, ואילו הוא נתן לו יין מזוג.

תניא: היה רבי מאיר אומר: אל יסרה יפציר אדם לחבירו לסעוד אצלו ויודע בו שאינו סועד אצל אנשים אחרים, לפי שיש בכך גניבת דעת. שחבירו מכיר לו טובה חנם, מחמת שחושב שהפציר בו מחמת ידידות. **ולא ירבה לו בתקורבת, מתנות, ויודע בו שאינו מקבל.**

ולא יפתח לו חביות המכורות לחנוני! יצרן המוכר יינות לחנונים הידין שמור בחביות סגורות, וכשבא אדם חשוב הוא פותח עבורו חבית סגורה כדי להגיש לו יין חריף, ואם חבית זו כבר מכורה לחנוני הרי יש בפתיחת החבית משום גניבת דעת. שהאורח סבור שהוא כל כך חשוב בעיני המארח עד שהוא מוכן להפסיד בחללו, בפתיחת חבית, על אף שהיין עלול להתלקקל. בעד שלמעשה אין לו כל הפסד, כיון שהחנוני עומד לקחת אותה ולפתוח אותה מיד עבור הקונים שלו.

אלא אם כן הודיעו לאורח שהחבית מכורה, ואין לו הפסד בפתיחתה.

ולא יאמר לו: סוך שמן מנף ריקן! כאשר הוא יודע שהלה יסרב לסוך, וגונב בכך את דעת חבירו שחושב שיש בכך שמן.

ואם עשה כן בשביל כבודו של האורח, להראות לאנשים שהוא חביב עליו - מותר לומר כן.

ומקשינן: אינו. והא עולא איקלע לבי רב יהודה. פתח לו רב יהודה חביות המכורות לחנוני?!

ומתריצין: **אודועי אודעה רב יהודה לעולא שהחביות מכורות לנכרי.**

ואיבעית אימא: שאני עולא, דחביב ליה לרב יהודה. דבלאו הכי, שאפילו לא היו החביות מכורות לחנוני, נמי פתוחו מפתח ליה, ואין כאן גניבת דעת.

תנו רבנן: לא ולך אדם לבית האבל ובדיו לגין המוקשקש, כדי יין שאינם מלאים, והאבל סבור

שהם מלאים.

ולא ימלאנו מים להשלים החסר [עין מהרש"א ורש"י] מפני שמתעורר לחשוב שכולו יין.

ואם יש שם חבר עיר אנשים רבים והוא מתכוין להחשיב את האבל כעניהם, שיחשבו שהביא לכבודו כדים מלאים יין - מותר.

תנו רבנן: לא ימכור אדם לחבירו סנדל מעור של בהמה שמתה מאליה בכלל [בחוקת] של בהמה חיה בריאה שחוטה, מפני שני דברים:

טעם אחד - מפני שמתעורר, שעור של שחוטה חזק יותר מעור של מתה.

וטעם אחד - מפני הסכנה, שמה מתה הבהמה מנשיכת נחש והאדם נשאר בעור.

ולא ישגר אדם לחבירו חבית של יין, ושמן צף על פיה, שחבירו יחשוב שהחבית מלאה שמן והולך ומזמין אורחים, ולבסוף אין לו שמן עבורם.

ומעשה באחד ששיגר לחבירו חבית של יין, ושמן צף על פיה. והלך וזימן עליה אורחין ונכנסו לסעוד. לבסוף מצאה שהיא של יין, וחנק את עצמו מרוב בושה, שלא היה לו במה להאכילם. ואין האורחין רשאים ליתן ממנה שלפניהם לבנו ולבתו של בעל הבית, שמה אין לו מזון אחר לתת להם ואת לידי בושה, אלא אם כן נטלו רשות מבעל הבית.

ומעשה באחד שזימן ג' אורחים בשני בצורת, ולא היה לו מה להניח לפניהם אלא פת כשיעור שלש ביצים. בא בנו של בעל הבית, נטל אחד מהם, מהאורחין את חלקו ונתנו לו. וכן עשה האורח השני, וכן השלישי. בא אביו של תינוק מצאו שעוזק, שסוגר חלק אחד בפיו, ושתיים מחזיק בידיו. חבטו בקרקע שכעס עליו מפני שלא היה לו דבר אחר לתת לאורחים, ומת. כיוון שראתה אמו, עלתה לגג ונפלה ומתה. אף הוא עלה לגג ונפל, ומת.

אמר רבי אליעזר בן יעקב: על דבר זה נהרגו שלש נפשות מיושרא! והיונן בה: מאי קמשמע לן רבי אליעזר בן יעקב?

ומתריצין: תנא דבריתא קמשמע לן דכולה רבי אליעזר בן יעקב היא. שהתנא ססידר הבריותא שכן בתחילה להזכיר שמו, וחזר והזכיר שמו [נפ"י רש"י לקמן קד - ב].

תנו רבנן: השולח ירך לחבירו, אם היא שלמה - אינו צריך שיטול הימנה גיד הנשה, שניכר שלא הוציאו מהירך את הגיד וחבירו לא יכשל לאכלה בלא נטילה. ואם היא חתוכה - צריך ליטול הימנה גיד הנשה שחבירו עלול לחשוב שכבר הוצא ממנה הגיד ויאכלנה בלא נטילת הגיד. ובשולח לעובד כוכבים - כן חתוכה ובין שלמה אינו צריך ליטול הימנה גיד הנשה. ולקמן יתבאר הטעם.

ומפני שני דברים אמרו אין מוכרין נבלות וטרפות לעובד כוכבים.

אחד, מפני שמתעורר, שהוא חושב שהבשר כשר, והכשר יותר משובח מהטריפה.

ואחד, שמה יחזור וימכרנה לישראל אחר.

ולא יאמר אדם לעובד כוכבים: קח לי קנה לי ברינז או בר, מפני שני דברים.

צד:

עין משפט
ר' מצוה

גיד הנשה פרק שביעי חולין

גזיון הש"ס

תוס' ור"ח אהרן ור"ב חיינו
בשארם לו דברשה חיא.
ע"י לקטן דף ק' ע"ה
ומתבשרא סס:

בו א"מ מ"י פ"ח מ"ל
מלכות אפרות כל
יד ופ"ח מה ללון קלט
קמח ט"ע ויד פ"י ס'
סעף ו':
בו ב' (מ"י ע"ד מ"ל)
(מכילת ט"ע ח"מ
פ"י כ"ח סעף ו':

רבינו גרשום

משנתן לאחרם: אלא
פשיטא במקום שאין
מכריון כלבים במקום
שאין צורך להכריז
באותו מקום לא יקנה
על הכל ישראל פא"י
בשר לפיכך בא"י בין
שלימה ובין חתוכה גיד
צריך לטול ממנה גיד
הוא וצריך להכריז
במקום שגזילין להכריז
ביום שלא הכריזו אל
ימכרו לו נבלות וטרפות
לשלא יאכלו ופשיטא בשלא
הכריזו כלומר במקום
שגזילין להכריז ביום
שלא הכריזו אין מוכרין
נבלות וטרפות לא"י שטא
שלא הכריזו לא"י שטא
אשר אמר כולה במקום
שאין מכריון. ואי פרט
(א) במקום שאין גזילין
לאכילה גזירה ו' ו' ו'
נבלות וטרפות לא"י ו'
הכריזו אמאי אין מוכרין
מניה גזיר שטא ימכרנה
לו בפני ישראל: אינוהו
הוא דקא מטעו כר
כלומר חזק וידעין שטרפה
והוא דלא קא פכרין נפל
וטרפות לפני חילא כי
היה דלא פכרין: וקא
אמר: כ"ל דלמור דאין
אכילין ליה דאין ופסקין
לקדמותה וקא טענין
לכ"ל דלמור דאין וקא טענין
נפשיה כלומר שטא וידע
דלא פסקין לקדמותה
ואף על פי כן קאמר אמאי
אכילין רבין:

אמר אביי אין רישא וסיפא במקום שאין מכריון. תימה לאכי
ורבא רבא אשי גריסא היי משדר ליה חתוכה הא לעיל אמרי
חמוכה אסור גזירה שמה יתגנה לו בפני ישראל אי נמי משום דגניני
ליה דעמיה וי"ל בלתי להו להק פשיטא אלא שטייהא קמא דלוקי במקום
שמכריון וחזקין לעובד כוכבים
ממע ידע ונתנס פירש בקונטרס
אמלתייה דרבא אשי דפליג מנה דמתני'
אמנה דגריסא דכחול לומר רב אשי
(א) בשטייהא קמא דלעיל דפרסית
והא דקתני מציעתא דלוקי מוכריון נבלות
וטרפות לעובד כוכבים מפני שמטעו
דוקא נמכרין הוא דלמור דאסור לפי שהעובד
כוכבים נמי מועט בחבור שטוטה
אכל בשלה דורון לא הייטקין וסיפא
דחייש שמה ימכרו לו נבלות וטרפות
שימכרו בחבור שטוטה אלא שמה ימכרו
לו וידעיהו שיהא טרפה והעובד כוכבי
לא יגיד לו ולא חייש אמוהי דהאכל וס'
דקמי ואחד שמה ימכרו וימכרנה לישראל
לאכי ורבא אשיני במקום שמכריון ולא
הכריזו אכל במקום שאין מכריון לא
חייטקין דלמא דרז וצ"ל לא ישראל מניה
אפילו במכרית ענה כדפליג דלימא
ישראל טובה ורב אשי חייש כיון דטובה
ישראל דלעיל נמכרין אשיני כלומר
האכילין חייש ההם דלמא חד מעיטין
הדר וצ"ל לא מניה דפרסית בקונטרס
ומיחו להאכל מעיטא אפילו לעיל גזירה
שמה יתגנה לו בפני ישראל קשה רישא
רבא דרימא דחוק לומר דפליג ומפרש
ר"מ דלעיל נמכרין אשיני כלומר
הישראל לעובד כוכבים שהיא מנוקרת
והסם הוא דלמור משום דגניני דעמו
אכל בשלה דרז חזי ליה עובד כוכבים
שליט ידע עובד כוכבים שהוא משרק
ולאכלנה גזירה ו' חייש דלמא טרפה
לו בפני ישראל ויקנה ישראל מן העובד
כוכבים אף במקום שאין מכריון
ויאכלנה גזירה ו' חייש דלמא טרפה
היא מחלה שומרה ישראל בשטא
שטונה לעובד כוכבים שחקנה וטרח
בה לטול הגיד עד שרואי לעלמא דלפי'
יהא מותר לגנוב דעת העובד כוכבים
מ"מ לא מסיק אדעתיה שלטעוהו
אומר לו מן הנה דייק מהלוקק שמואל
דלמור לגנוב דעמו ידע היה שמואל
שגנבהו נתן לו ולא היה לו לחוש שמה
רשא ישראל אכל משום גזירה
דעמו וברימא דקתני ועובד כוכבים

אחד מפני האנסים. שעובד כוכבים אנס הוא ומעבד הדינר נדיו
וגזל את הטבח: כיון דלא אכרו. היום והכל וידעיהו שאין היום
טרפה כדפליג: אפי' למיזבן מניה. ואכלנה גזירה כעבור שניעל:
אלא פשיטא במקום שאין מכריון. וזנני מניה מילא אכרנה ומעבד
כר': אלא במקום שמכריון. והיום
אירע להם אנסם שלא הכריזו הלך
מכריון. וישראל למיזבן מניה: אכרנו ו'
מכריון. ומדלא אכרנו לאו טרפה היא
ואכל ומה נפק: רבא אמר כולה
במקום שמכריון רישא. דקתני ועובד
כוכבים אפילו חמוכה אין צריך לטול
כשהכריז היום שטוטה היום לא יקח
ישראל בשל מועד כוכבים וסיפא נמי
דלמור דלמא דרז עובד כוכבים
כשהכריז היום דהואל וס' טרפה
ימכרנה לו: מיעטא בשלה הכריזו.
שפלה לשלם אלא הכריזו על טרפה
אפילו לידם לזכור וס' טרפה
לעובד כוכבים שמה ימכרנה לישראל
דהואל ומקום שמכריון הוא והיום לא
הכריזו אחי למיזבן מניה: כולה במקום
שאין מכריון. ולא וצ"ל ישראל מעובד
כוכבים שזר הילק רישא א"ל לטול
גזירה וסיפא נמי לאסור בשל עובד
כוכבים וליקא בשל דכיון דלוקי מוכריון
אין לחוש שמה שיהא טרפה ואין
אלו וידעין: ומיעטא. דקתני אסור
למכור לעובד כוכבים אלא אם הדיעו:
גזירה שמה ימכרנה לו. הטבח בפני
ישראל חזי הירואה לא שמה מן הטבח
שהיא טרפה סבור שהיא כשרה. ומיחו
גריסא גזירה שמה ימכרנה לו
גזר שמה ימכרנה לו בפני ישראל וקתנה
מיד ויאללה גזירה דכשלה גזי
מכרית ענה כדפליג קמזין ליה לעובד
כוכבים מהם ישראל טובה קיימי וחזו
ומיטקין דלמא חד מעיטין דרז וצ"ל לה
מניה אכל שולה לעובד כוכבים דכיתו
הוא ו' רשא ואמ"ל יאלתם אלא לא
גזירין כולי האי שמה יקחנה וז' דרע'
לא וצ"ל גזירה ותמא דמתני' פליג
אמנה דגריסא וזרז בה כדלוקקמנה
לעיל גזירה שמה יתגנה לו כר': נפל
גזירה לפני חילא. כל דלמור בשל
לעובד כוכבים: לא וצ"ל דגנא בשל
להם מחלה שאין אלו רשאים לאכול:
אינוהו הוא דקא מטעו אנפשיהו. דלא
משליא טרפה אי כשרה. והא דקתני
לעיל מפני שמטעו בחבור לו בחוקת
שטוטה וכן הפומח חזית
פומח דודאי גזיר דעמו: סו' אלא לסיכר פגעו אהרדי. אסור
מר וזרעא שלקדמיה יאלו: כולי האי. יאלתם יותר מדאי: לא הוה
ידעין. ולעשות עסקין וליקן למקום אסור ורשא: דלמא פשיטא
לדעסיה. שהיה סבור מחלה שכדעוהו: והא דקא מטעין ליה. אם
לא הייתי נגלהו היה מחזיק לנו טובה מהם: אינוהו הוא דמטעו
אנפשיה. אחרי שטא לא אמרנו לו לקדמיה יאלו:

א

אסור משום דמטעוהו וכן משום שמה יקנה ישראל ממנו במקום שמכריון ולא הכריזו אכל במקום שאין מכריון לא חייטקין דלמא
רשא שמה לו ישראל קא חשיי מנוקרת דלמור דלמא טרפה אלא שמה יתגנה לו בפני ישראל אפי' למיזבן מניה. ואכלנה גזירה כעבור שניעל:
אלא פשיטא במקום שאין מכריון. וזנני מניה מילא אכרנה ומעבד כר': אלא במקום שמכריון. והיום
אירע להם אנסם שלא הכריזו הלך מכריון. וישראל למיזבן מניה: אכרנו ו' מכריון. ומדלא אכרנו לאו טרפה היא
ואכל ומה נפק: רבא אמר כולה במקום שמכריון רישא. דקתני ועובד כוכבים אפילו חמוכה אין צריך לטול
כשהכריז היום שטוטה היום לא יקח ישראל בשל מועד כוכבים וסיפא נמי דלמור דלמא דרז עובד כוכבים
כשהכריז היום דהואל וס' טרפה ימכרנה לו: מיעטא בשלה הכריזו. שפלה לשלם אלא הכריזו על טרפה
אפילו לידם לזכור וס' טרפה לעובד כוכבים שמה ימכרנה לישראל דהואל ומקום שמכריון הוא והיום לא
הכריזו אחי למיזבן מניה: כולה במקום שאין מכריון. ולא וצ"ל ישראל מעובד כוכבים שזר הילק רישא א"ל לטול
גזירה וסיפא נמי לאסור בשל עובד כוכבים וליקא בשל דכיון דלוקי מוכריון אין לחוש שמה שיהא טרפה ואין
אלו וידעין: ומיעטא. דקתני אסור למכור לעובד כוכבים אלא אם הדיעו: גזירה שמה ימכרנה לו. הטבח בפני
ישראל חזי הירואה לא שמה מן הטבח שהיא טרפה סבור שהיא כשרה. ומיחו גריסא גזירה שמה ימכרנה לו
גזר שמה ימכרנה לו בפני ישראל וקתנה מיד ויאללה גזירה דכשלה גזי מכרית ענה כדפליג קמזין ליה לעובד
כוכבים מהם ישראל טובה קיימי וחזו ומיטקין דלמא חד מעיטין דרז וצ"ל לה מניה אכל שולה לעובד כוכבים דכיתו
הוא ו' רשא ואמ"ל יאלתם אלא לא גזירין כולי האי שמה יקחנה וז' דרע' לא וצ"ל גזירה ותמא דמתני' פליג
אמנה דגריסא וזרז בה כדלוקקמנה לעיל גזירה שמה יתגנה לו כר': נפל גזירה לפני חילא. כל דלמור בשל
לעובד כוכבים: לא וצ"ל דגנא בשל להם מחלה שאין אלו רשאים לאכול: אינוהו הוא דקא מטעו אנפשיהו. דלא
משליא טרפה אי כשרה. והא דקתני לעיל מפני שמטעו בחבור לו בחוקת שטוטה וכן הפומח חזית
פומח דודאי גזיר דעמו: סו' אלא לסיכר פגעו אהרדי. אסור מר וזרעא שלקדמיה יאלו: כולי האי. יאלתם יותר מדאי: לא הוה
ידעין. ולעשות עסקין וליקן למקום אסור ורשא: דלמא פשיטא לדעסיה. שהיה סבור מחלה שכדעוהו: והא דקא מטעין ליה. אם
לא הייתי נגלהו היה מחזיק לנו טובה מהם: אינוהו הוא דמטעו אנפשיה. אחרי שטא לא אמרנו לו לקדמיה יאלו:

והא קא מטעין י"ה. ו"ה"ה הוא א"ל וס' טעוהו ו' חזי הוה טרפא דכ"ה"ה אמרין
לעיל שמה עולה דמכר ליה לרב יהודה וי"ל דלא דמי כלל דלעיל נהי דליכא פסול כל כן במה שפומח קא חשיי חזיתו
לחזו מ"מ בעצוריה פתחן ויזין דלמא לא היה מוכרית היה פתחן בעצוריה לא הולק להדיעו כלל אלא האכל כל כולו בעצוריה:
אין

צ"ד ע"ב אחד, מפני האנסין שמא הגוי יקח בחזקה בשר מהטבח ולא ישלם לו. ואחד, שמא מוכרין לו נבלות וטריפות. אמר מר: ובעובד כוכבים - בין שלמה בין חתוכה אינו צריך ליטול הימנה גיד הנשה. והיונן בה: במאי עסקינן? אילימא במקום שמכריזין שהיום נמצאה טריפה באחת הבהמות ובאותו מקום מותר לקנות בשר מגוי באותו יום שלא הכריזו על טריפה, אם כן ירך חתוכה אמאי אינו צריך ליטול הימנה גיד הנשה? והרי כיון דלא אכרוז היום אתי למיזבן ישראל מיניה דהגוי, ומאחר שהירך חתוכה יחשוב הישראל שהוצא ממנה הגיד, ויכשל באכילת גיד הנשה?

אלא, פשוטא דמיירי במקום שאין מכריזין על הטריפה אם נמצאה, ששם אסור לקנות אף פעם בשר מגוי, שמא באותו יום אכן היתה טריפה והבשר שבידו הוא מאותה בהמה. ולכן מותר לשלוח לגוי אפילו ירך חתוכה בלי להוציא ממנה את הגיד שהרי אין לחשוש שמא הישראל יקנה את הירך מהגוי.

אי הכי, אימא מצינתא דברייתא. דקתני "מפני שני דברים אמרו אין מוכרין נבלות וטריפות לעובד כוכבים. אחד מפני שמטעהו, ואחד שמא יחזור וימכרנה לישראל אחר!" ואי מיירי במקום שאין מכריזין, הרי אין חשש שימכרנה לישראל, דהא לא אתי ישראל למיזבן מיניה דגוי, מחשש שמא הבשר הוא טריפה?

אלא, פשוטא, דמיירי במקום שמכריזין והיום אכן היתה טריפה, ומחמת אונס לא הכריזו, ולכן אסור למכור נבלות וטריפות לגוי באותו היום, כי שמא יקנה ממנו הישראל, שהרי היום מותר לקנות מגוי, כיון שלא הכריזו על טריפה.

אי הכי, אימא סופא דקתני "לא ואמר אדם לעובד כוכבים קח לי בדינך זה בשר מפני שני דברים. אחד מפני האנסין, ואחד שמא מוכרין לו נבלות וטריפות!" ואי מיירי במקום שמכריזין הרי אין לחשוש שימכרו לו טריפה, דאי אתא דהו

טריפה היום - אכרזי הו מוכרזי! ומכין שלא הכריזו, סימן שאין היום טריפה.

אלא, פשוטא דמיירי במקום שאין מכריזין, ואין לדעת שמא נמצאה היום בהמה טריפה, ויש חשש שמא ימכרו ממנה לגוי.

השתא תיקשי: רישא וסופא במקום שאין מכריזין, מצינתא במקום שמכריזין? ומתרצין: אמר אביי: אין! רישא וסופא במקום שאין מכריזין, ואילו מצינתא במקום שמכריזין! רבא אמר: כולה ברייתא במקום שמכריזין.

רישא וסופא מיירי שהכריזו שנמצאה היום בהמה טריפה, הלכך ברישא מותר לשלוח לגוי ירך ואין לחשוש שמא הישראל יקנה אותה ממנו, שהרי היום אסור לקנות בשר מגוי. ובסיפא אסור לישראל לתת דינר לגוי שקנה בשר עבורו שמא ימכרו לו מהטריפה.

מצינתא מיירי שהיתה טריפה היום ולא הכריזו מחמת אונס, הלכך אסור למכור את הטריפה הזאת לגוי, כי שמא יקנה ממנו הישראל, שהרי מותר היום לקנות מגוי כיון שלא הכריזו.

רב אשי אמר: כולה במקום שאין מכריזין, ששם תמיד אסור לקנות מגוי. ולכן ברישא מותר לשלוח ירך לגוי ובסיפא אסור לשלוח את הגוי לקנות בשר, כיון שיש לחשוש שמא נמצאה טריפה היום.

ומצינתא אסור למכור נבלות וטריפות לגוי. ואף על פי שבמקום שאין מכריזין אין לחשוש שהישראל יקנה מהגוי את הטריפה, מכל מקום יש לאסור משום גזירה שמא ימכרנה הישראל לגוי בפני ישראל, ואותו ישראל ישמע איך שהישראל המוכר אומר לגוי שהבשר כשר ויחשוב שהדבר אמת ויבא לקנות את הטריפה מהגוי [נפ"י תו ד"ה ארן]. [עין רש"י ותו למה ברישא לא אסרו מהאי טעמא לשלוח ירך לגוי גזירה שמא יתגנה לו בפני ישראל].

והיונן בה: היכי מכריזין כשנמצאה טריפה בעיר?

ומשנינן: אמר רב יצחק בר יוסף: כך הוא לשון ההכרזה: **נפל בישראל לבני חולא! בא לידינו בשר הראוי לגויים.**

ומקשינן: ולמא ויכריזו: **נפל טריפתא לבני חולא!?**

ומשנינן: אם כן, לא זבני הגויים מהבשר, שגנאי הוא להם לאכול בשר שאנחנו לא רוצים לאכול. ומקשינן: אם כן, שהגויים אינם יודעים שהבשר טריפה איך מותר למכור להם טריפות והא קמטעי להו?

ומשנינן: אינהו הוא דקמטעו אנפשיה! הם גורמים לעצמם להיות מוטעים מאחר שלא שאלו אם הבשר כשר או טריפה.

כי הא דמר זוטרא בריה דרב נחמן, הוה קאזיל מסיכרא לבי מחוזא, ורבא ורב ספרא הוו קא אתו לסיכרא. פגעו אהרדי נפגשו ליד סיכרא. הוא סבר לאפיה הוא דקאתו מר זוטרא חשב שרבא ורב ספרא באו לקראתו מבי מחוזא, אמר להו מר זוטרא: **למה להו לרבנן דטרוח ואתו כולי האי?** שהלכתם מרחק כה רב לקראתי.

אמר ליה רב ספרא למר זוטרא: אנן לא הוה ידענין דקאתי מר לא ידענו מבואך כלל, אלא הלכנו לדרכנו ונפגשנו במקרה. אבל, אי הוה ידענין שאתה בא לעיר - טפי הוה טרחנין! היינו הולכים עוד יותר לקראתך.

אמר ליה רבא לרב ספרא: מאי טעמא אמרת ליה הכי? מדוע סיפרת לו האמת דאחלישתיה לדעתיה שהיה סבור שבאנו לכבודו ועתה חלשה דעתו.

אמר ליה רב ספרא לרבא: והא קא מטעינן ליה אילו הייתי שותק, ועל ידי כן היה מכיר לנו טובה על כך לחנם.

אמר ליה רבא: **איהו הוא דקא מטעי נפשיה!** לא אנחנו היינו מתעים אותו אילו שתקנו, אלא הוא היה מתעה את עצמו.

ההוא טבחא דאמר ליה לחבריה:

תהילים פרק יב

כב

מֵאֲנָקָה אֲבִיּוֹנִים עֲתָה אֶקוֹם יֹאמַר יְהוָה אֲשִׁית בִּישׁוּעַ יַפִּיחַ
לוֹ: אֲמָרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף בַּעֲלִיל לְאָרֶץ
מִזֶּקֶק שִׁבְעָתִים: אֵתָהּ יְהוָה תִּשְׁמָרְםָ תִּצְרְנוּ: מִן־הַדּוֹר זֶה
לְעוֹלָם: סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן כֶּרֶם זֶלֶת לִבְנֵי אָדָם:

רש"י

על ידכם כגון אני ואנשי וכהני נוב ומחמת
אנקת אביונים יאמר ה' עתה אקום לעזרתם:
אשית בישוע יפיה לו. אשיתם בישוע ידבר
עליהם: יפיה. לי דבור הרבה יש בספר משלי
ובחבוקק ויפיה לקץ ולא יכזב ומנחם פתר
אותו לשון מוקש כמו (לקמן קצר) הפח נשבר:
(ו) אֲמָרוֹת ה' אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת. הן שיש יכולת
בידו לקיימם אבל אמרות בני אדם אינם
אמרות שהם מתים ואין בידם לקיים:
טְהוֹרוֹת. ברוורות ומתקיימות כל מה שמבטיח
עושה והרי הבטיחתי ישועה ומלכות: כֶּסֶף
צָרוּף. הרי הן ככסף צרוף הגלוי לכל הארץ.
בעליל. לי גילוי הוא בלשון המשנה בין
שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל כו' ויש
מפרשים בעליל לי מעלה וכן פירושו כסף
צרוף בעליל לארץ, כלומר ככסף הצרוף
במשוכב שבעפר ובעליון שבו כי כור
המצרף יעשה אדם מן העפר המשוכב, ל"א
בעליל כמו עלי (משלי כו) בתוך הריפות בעלי
והוא שם כלי שכושטין בתוכו וכן בעליל
הכור שמתיכין לתוכו הזהב והכסף וזה אינו

מצודות ציון

כמו אֶקוֹם אֶסִּיר (לקמן פס"ט): (ז) בַּעֲלִיל. צמקוס מגולה
ומנשנה בין שנהליל נעליל (ד"ס כ"ה): אֲרָץ. כמו
נֶאֱלָץ: (ט) כֶּרֶם. כמו כלאס והוא מין הסמית: זֶלֶת.
ככסף הנצרך במקום מגולה במעבה האדמה פעמים רבות שאז היא טהורה מבלי סיג וכן אמר ה'
לא יפול מה מהם ארצה כי כן יהיה שיתן כח ביד המאבד את הרשע: (ח) תִּשְׁמָרְםָ. את האביונים:
תִּצְרְנוּ. תשמרו כל אחד לעולם מידי אנשי הדור ההוא: (ט) כֶּבֶד. כי הרשעים הולכים סביבות האביון
ללכדו כמו הראם הוולל אשר סובב הולך לטרוף בני אדם ולזה אין שמירה להאביון כ"א על ידיך:

כג

תהילים פרק יג

יְהוָה לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: עַד־אֲנָהּ יְהוָה תִּשְׁפַּחֲנִי נֶצַח
עַד־אֲנָהּ | תִּסְתִּיר אֶת־פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי: עַד־אֲנָהּ אֲשִׁית עֲצוֹת
בְּנַפְשִׁי יִגֹּן בְּלִבִּי יוֹמָם עַד־אֲנָהּ | יָרוֹם אִיבִי עָלַי - הַבִּיטָה
עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהֵי הָאִירָה עֲלֵי פָן־אִישָׁן הַמּוֹת: פָּן־יֹאמַר אִיבִי
יִכְלֹתִי צָרִי יִגִּילוּ בִּי אֲמוֹנִי: וְאֲנִי | בַּחֲסָדְךָ בִּטְחֹתִי יִגַּל לִפִּי
בִּישׁוּעָתְךָ אֲשִׁירָה לִיהוָה כִּי גָמַל עָלַי: יָד לִמְנַצֵּחַ לְדָוִד
אֲמַר נָבַל בְּלָבוּ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ הַתְּעִיבוּ עָלִילָה אֵין
עֲשֵׂה־טוֹב: יְהוָה מִשְׁמִים הִשְׁקִיף עַל־בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הֵיטֵב

רש"י

כרום זלות לבני אדם כשמתרומ' איש הזולל
בעיני ב"א וזהו דוגמא האמור במקום אחר
אבן מאסו הבונים (לקמן קיח) ומדרש אגדה
פותרו על ישראל לעתיד לבא כשיתרוממו
ומנחם פתר כרום זלות לבני אדם כראם
הזולל לאכול בני אדם ויהיה כרום כמו רום
וראם וזולת כמו זולל וסובא (דברים כא) וכן
פתרוננו סביב רשעים יתהלכון סביבות העני
הולכים רשעים לבלעו חנם כרום זלות לבני

מצודות ציון

מלשון זולל ורענמן: (ב) עַד־אֲנָהּ. עד מתי: נֶצַח. נצח.
לעולם: (ה) יִכְלֹתִי. מלי יכולת וכן: (א) נָבַל. אדם
פסומ וטפל: עֲלִילָה. פעולה: (ב) הִשְׁקִיף. עיין
מלשון זולל ורענמן: (ב) עַד־אֲנָהּ. עד מתי: נֶצַח. נצח.
תשכחני נצח: (ג) אֲשִׁית עֲצוֹת. אשים עצות איך
להמלט מן היגון אשר בלבבי כל היום:
(ד) הַבִּיטָה. ראה בעיני וענני: הָאִירָה עֲנֵנִי.
להתחכם בעצה מועלת להנצל מיד האויב כי פן אהיה נלכד בידו ואישן שינת המות כי יאבד נפשי:
(ה) פָּן־יֹאמַר. אם לא למעני יעשה פן יאמר האויב יכלתי ורמה ידי וצרי ישמחו כאשר אהיה נוטה
ליפול בארץ: (ו) וְאֲנִי. מעולם כאשר בטחתי בחסדך היה לבי שמח בהישועה הבאה ממך: אֲשִׁירָה.
גם עתה אשירה לה' כאשר יגמול עלי חסדו: (א) אֲמַר נָבַל. נבוראדן המחריב את בית המקדש אמר
בלבו אין אלהים הכל לפי המקרה: הִשְׁחִיתוּ. עשו מעשים תעובים ואין בהם מי שיעשה טוב: (ב) הִשְׁקִיף.
רואה כאלו כבר עשוי: הַתְּעִיבוּ עָלִילָה. עשו מעשים תעובים ואין בהם מי שיעשה טוב: (ב) הִשְׁקִיף.
לראות במעשה העם ההוא: הֵיטֵב מִשְׁכִּיל. למחות בדבר: דוֹרֵשׁ. להיות דורש וחוקר את אלהים ו"ל
לדעת שיש אלהים שופטים:

מצודות דוד

מלשון זולל ורענמן: (ב) עַד־אֲנָהּ. עד מתי: נֶצַח. נצח.
תשכחני נצח: (ג) אֲשִׁית עֲצוֹת. אשים עצות איך
להמלט מן היגון אשר בלבבי כל היום:
(ד) הַבִּיטָה. ראה בעיני וענני: הָאִירָה עֲנֵנִי.
להתחכם בעצה מועלת להנצל מיד האויב כי פן אהיה נלכד בידו ואישן שינת המות כי יאבד נפשי:
(ה) פָּן־יֹאמַר. אם לא למעני יעשה פן יאמר האויב יכלתי ורמה ידי וצרי ישמחו כאשר אהיה נוטה
ליפול בארץ: (ו) וְאֲנִי. מעולם כאשר בטחתי בחסדך היה לבי שמח בהישועה הבאה ממך: אֲשִׁירָה.
גם עתה אשירה לה' כאשר יגמול עלי חסדו: (א) אֲמַר נָבַל. נבוראדן המחריב את בית המקדש אמר
בלבו אין אלהים הכל לפי המקרה: הִשְׁחִיתוּ. עשו מעשים תעובים ואין בהם מי שיעשה טוב: (ב) הִשְׁקִיף.
רואה כאלו כבר עשוי: הַתְּעִיבוּ עָלִילָה. עשו מעשים תעובים ואין בהם מי שיעשה טוב: (ב) הִשְׁקִיף.
לראות במעשה העם ההוא: הֵיטֵב מִשְׁכִּיל. למחות בדבר: דוֹרֵשׁ. להיות דורש וחוקר את אלהים ו"ל
לדעת שיש אלהים שופטים:

תהילים פרק מז

כד

מִשְׁכִּיל דָּדָשׁ אֶת־אֱלֹהִים: הַכֹּל סֵר יַחְדוֹ נֶאֱלָחוּ אֵין
עֲשֵׂה־טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד: הַלֹּא יֵדְעוּ כָּל־פַּעַל אֹן אֲכָלִי עֲמִי
אֲכָלוּ לֶחֶם יְהוָה לֹא קִרְאוּ: הַשֵּׁם פָּחַדוּ פָּחַד כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר
צָדִיק: הַעֲצַת־עֲנִי תִבְשֹׁוּ כִי יְהוָה מַחֲסֶהוּ: הַמִּי־יִתֵּן מִצִּיּוֹן
יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹב יְהוָה שְׁבוֹת עִמּוֹ יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח
יִשְׂרָאֵל: מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי־גִיּוֹר בְּאֶהֱלֶךְ מִי־יִשְׁכֹּן
בְּהָר קִדְשֶׁךָ: הַהוֹלֵךְ תַּמִּים וּפַעַל צֶדֶק וְדָבָר אֱמֶת בְּלִבָּבוֹ:
לֹא־רָגַל אֶל־לִשְׁנוֹ לֹא־עָשָׂה לְרַעְהוֹ רָעָה וְחִרְפָּה לֹא־נִשָּׂא

רש"י

במתי עב (ישעי"ד): השחיתו התעניבו עֲלֵיָהָ.
מעללים: (ג) הַכֹּל סֵר וגו'. אין איש בחיילותיו
מוחה בידו: נֶאֱלָחוּ. נהפכו קלקלו: (ד) הַלֹּא
יֵדְעוּ. הלא סופם ידעו מה שעלתה בהם:
אֲכָלִי עֲמִי. זרעו של נבוכדנצר. אכלו לחם.
עשו משתה (דניאל ה) בלשצר מלכא עבד לחם
רב: ה' לֹא קִרְאוּ. לא חשבוהו ולא זכרו
נפלאותיו וגוראותיו במשתיהם ונשתמשו
בכליו, ורבותינו פירשו כל שלא היה גזול את
ישראל לא היה טועם טעם ערב במאכלו,

מצודות ציון

הנטה: (ג) נֶאֱלָחוּ. נכאסו כמו נמנע ונאלץ (צו"ט ט"ו):
גם. הוא כענין אפילו: (ז) בְּשׁוֹב. ענין ההשקט כמו
בטוה ונחם (שפי"ג): שְׁבוֹת. מלשון שני: (ג) רָגַל.

הוא כעבור אשר עמי לא קראו לה': (ח) שֵׁם. שהרי שם בירושלים עצמה בעת בוא עליה סנחריב
הלא פחדו שם פחד כי נפלו פגרים מתים וארז"ל שנבוכדנצר עצמו היה עמהם והיה מאותם
שנשתיירו: כִּי אֱלֹהִים. הפחד ההוא היה על כי ה' היה בהדרו ההוא שהיה דור צדיק אבל בימי
נבוכדנצר היו רשעים ולמה לא עזרם ה' אבל אין דבר נופל במקרה: (ז) עֲצַת עֲנִי. אתם מביישים
עצת עם עני שאומר בעצמו אשר ה' מחסהו כי תכחשו לומר אין אלהים: (ז) מִי יִתֵּן. הלואי שבהוא
מהרה תשוועת ישראל מהשוכן בציון: בְּשׁוֹב. בעת אשר ישקט ה' את בני השבים ר"ל שיהיה ניכר
לכל אשר ה' השקיטם: יִגַּל. אז ישמחו כי הצליחו בעצתם לחסות בה' ובעל כרחך יודו להם: (א) מִי
יִגֹּר. כאלו שואל אתה ה' מי הוא הראוי לדור באהלך וזהו בית המקדש כי אין כולם ראויים וכמ"ש
מי ביקש וכו' רמז חציר (ישעי' א יב): (ב) הוֹלֵךְ תַּמִּים. כאלו משיב ההולך בדרך תמים וכו' הוא

תהילים פרק מז

כח

עַל־קִרְבּוֹ: הַנְּבוֹהָ בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת־יְרֵאִי יְהוָה יִכְבֵּד נִשְׁבַּע
לְהִרְעֵ וְלֹא יִמָּר: הַכֶּסֶף אֶל־נֶתֶן בְּנִשְׁךָ וְשָׁחַד עַל־נָקִי
לֹא־לָקַח עֲשֵׂה אֱלֹהֵי לֹא יִמוּט לְעוֹלָם: מִזְּ מַכְתָּם לְדוֹד
שְׁמִרְנִי אֶל כִּי־חֲסִיתִי בְּךָ: הַאֲמַרְתָּ לִיהוָה אֲדֹנִי אַתָּה טוֹבֹתִי
כָּל־עֲלִיָּה: הַלְקוֹדוּשִׁים אֲשֶׁר־בְּאַרְץ הַמָּה וְאֲדִירִי כָּל־חַפְצֵי־

רש"י

מדת חסידות. ודובר אמת בלבו. הטוב
שהוא אומר בלבו הוא אמת ואינו אחד
בפה ואחד בלב (סא"כ): וְחִרְפָּה לֹא נִשָּׂא.
פרורט"א בלעז: עַל קִרְבּוֹ. אם עבר קרובו
עבירה שיש בה עונש ענשו במשפט ולא
נשא עליו חרפתו שיהא פתחון פה למחרת
לומר כך עבר פלוני קרובך וחפית עליו:
(ד) נְבוֹהָ בְּעֵינָיו נִמְאָס. מי שהוא נבזה
ברשעתו נמאס בעיניו של צדיק כגון חזקיהו
שגירר עצמות אביו בביון: נִשְׁבַּע לְהִרְעֵ.
לעצמו ולא ימיר שבועתו ק"ו שאינה ממירה
דבר שאינה לרעתו: (ה) וְשָׁחַד לֹא לָקַח. על
עני להרשיעו בדין להטות משפטו ועוד
פירושו רבותינו לא לקח שוחד על נקי
לנקותו בדין ק"ו שאינו לוקח שוחד להטות
המשפט: לֹא יִמוּט. והוא ראוי לגור באהלך
(סא"כ): לֹא יִמוּט לְעוֹלָם. אם ימוט אין מוטתו
מוטה לעולם אלא מתמוטט ועולה:
(א) מַכְתָּם לְדוֹד. אמרו רבותינו לדוד שהי'
מך ותם שהייתו מכתו תמה שגולד מהול ואין

מצודות ציון

ענין רכילות ולה"ר כמו ויחלל נענך (פ"ג ט"ז): לֹא
נִשָּׂא. לא הטיל: (ד) יִמָּר. מלשון תמורה וחלוק:
(ה) בְּנִשְׁךָ. נזיקים: (א) מַכְתָּם. מלשון כחם וסוף
הסוג הטוב ולמה לומר שהיה הממזר הזה מניע לפניו

לא ניטה לנפול כי את הטוב עשה וממילא ראוי הוא לשבת בבית המקדש כי חפץ בו ה': (ב) טוֹבֹתִי.
אתה נפשי אמרת על ה' שהוא אדון הכל והנבעת לו: טוֹבֹתִי. הטובה שאתה עושה לי אינה מוטלת
עליך כי הכל בחסד: (ג) לְקוֹדְשֵׁי. הכנעי עוד להאנשים הקדושים אשר המה בארץ הקודש

מסכת

פרק ד

בבא מציעא

מז

מסכת

פרק ד

בבא מציעא

מח

ח. חמשה חמשין הן. האוכל תרומה, ותרומת מעשר, ותרומת מעשר של דמאי, והחלה, והבכורים מוסיף חמש. והפודה נטע רבעי ומעשר שני שלו, מוסיף חמש. הפודה את הקדשו, מוסיף חמש. הנהנה בשה פרוטה מן הקדש, מוסיף חמש. והגזל את חברו שנה פרוטה ונשבע לו,

מוסיף חמש:

ז. אלו דברים שאין להם אונאה. העבדים, והשטרות, והקרקעות, וההקדשות. אין להן לא תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה, שומר חנם אינו נשבע ונושא שכר אינו משלם. רבי שמעון אומר, קדשים שהוא חייב באחריותן, יש להן אונאה, ושאינו חייב באחריותן,

רבינו עובדיה מברטנורא

טענת גב (שמות כב) על כל דבר פשע, כלל. על שור על חמור וכו', פרט. על כל אבדה, חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון, אף כל דבר המטלטל וגופו ממון. יצאו קרקעות שאינן מיטלטלין. יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות. יצאו שטרות שאע"פ שהם מיטלטלין אין גופן ממון. הקדשות, אמר קרא רעהו, רעהו ולא הקדש: **ולא תשלומי ארבעה וחמשה.** אם גב וטבח ומכר שור או שה של הקדש. דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה לשה וארבעה לשור, דכיון דאמעטי מכפל, בציר להו חדא, שהכפל בטובח ומוכר בכלל תשלומי ארבעה וחמשה הן: **נושא שכר אינו משלם.** דכתיב (שם) כי יתן איש אל רעהו, כלל. חמור או שור או שה, פרט. וכל בהמה לשמור, חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וכו'. הקדשות, אמר קרא רעהו, ולא הקדש: **קדשים שחייב באחריותן.** אמר עלי עולה והפרישה והוממה ומכרה: **יש להם אונאה.** דכיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה, דיליה היא, ואל תנו איש את אחיו קרינא ביה: **ושאינו**

שלוחו, דכתיב (במדבר ה') ונתן לאשר אשם לו:

ח. האוכל תרומה. גדולה. זר שאכל תרומה גדולה בשוגג: **ותרומת מעשר.** מעשר מן המעשר: **ותרומת מעשר של דמאי.** הלוקח תבואה מעם הארץ, צריך להפריש תרומת מעשר, אבל לא תרומה גדולה, שהיו הכל זהירים בה: **והחלה והבכורים.** כל הני חמשה חד נינהו, דכולהו איקרו תרומה, ומשם אחד הם באין: **נטע רבעי.** גמר קודש קודש ממעשר שני דמוסוף חומש. ותרוייהו נמי חד חשיב להו, דמחד קרא נפקי כיון דממעשר יליף: **ומעשר שני שלו.** דוקא. מוסיף חומש, אדיש ממעשרו כתיב: **הקדשו.** ולא של אחרים, המקדיש כתיב: **הנהנה.** בשוגג, חייב קרבן מעילה וחומש:

ז. אלו דברים שאין להם אונאה וכו'. דאמר קרא (ויקרא כה). וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, דבר הנקנה מיד ליד, יצאו קרקעות שאינן מיטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות. דכתיב וכי תמכרו ממכר, דבר שגופו מכור וגופו קנוי, יצאו שטרות שאינם עומדים אלא לראיה שבהן. הקדשות, אמר קרא אחיו, אחיו ולא הקדש: **לא תשלומי כפל.** דכתיב בטוען

אין להן אונאה. רבי יהודה אומר, אף המוכר ספר תורה, בהמה ומרגלית, אין להם אונאה. אמרו לו, לא אמרו אלא את אלו:

י. כשם שאונאה במקח וממכר, כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה, והוא אינו רוצה לקח. אם היה בעל תשובה, לא יאמר לו זכר מעשיך הראשונים. אם הוא כן גרים, לא יאמר לו זכר מעשה אבותיך, שגאמר (שמות כב) וגר לא תונה ולא תלחצנו:

יא. אין מערבין פרות כפרות,

רבינו עובדיה מברטנורא

יבשים ועושים קמח יותר מן החדשים: מפני שמשביחו. קשה משביח את הרך, לפיכך פסק עמו רך מערב בו קשה, אבל פסק עמו קשה לא יערב בו את הרך: **אין מערבין שמי יין.** של חבית זו ביין של חבית אחרת: **אבל נותן לו את שמויו.** של יין עצמו: **לא ימכרו בחנות.** פרוטה פרוטה: **אלא אם כן הודיעו.** לכל אחד ואחד מהן, מים מעורבין בו: **ולא לתגר.** לא ימכרו ביהוד ואף ע"פ שהודיעו, לפי שאינו לוקחו אלא לרמות ולמכרו בחנות: **מקום שנהגו להטיל מים ביין.** דוקא בין הגתות יטיל. דכיון שנהגו אין כאן טעות, שכל היניות בחזקת כן:

יב. התגר נוטל מחמש גרנות. שהכל יודעים בו שלא גדלו בשדותיו ומבני אדם הרבה לוקח ובחזקת כן לוקחים ממנו: **מגורה.** אוצר שאוגרין בו תבואה. גורן, הוא שדשן בו את התבואה. ודרך התגר לקנות מבעלי בתים בשעת הגורן ולהכניס למגורה שלו: **לעמוד הבא**

הַלְבוֹת יוֹם הַכַּפּוּרִים סִימָן תרי"ג

ט. הַשְׁוֹתָה בְּיוֹם כַּפּוּר כִּי מֵלֵא לִגְמִיּוֹ (פרוש, מלא פיר), חֵיב עֹמְשֻׁעִרִים בְּכָל אָדָם כִּי לְפִי מָה שֶׁהוּא, הַגְדוֹל לְפִי גְדוֹלוֹ וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. כִּי מֵלֵא לִגְמִיּוֹ מִמַּשׁ, אֲלֵא כִּדִּי שִׁשְׁלֶקְנוּ לְצַד אֶחָד בְּפִי וִירָאָה *כְּמֵלֵא לִגְמִיּוֹ, כִּי וְהוּא פָחוֹת מִרְבִּיעִית כִּי בְּאֵדָם בִּינוּנִי. *וְכָל הַמַּשְׁקִים מִצְטַרְפִּים לְכַשְׁעוֹר: הַגָּה שְׁתֵּה מַשְׁקִין שְׁאִינָן רְאוּיִין לְשִׁתְיָה, כִּי כְּגוֹן צִיר אוֹ מוֹרִיס כִּי וְחֻמֶּץ חֵי, פְטוֹר, אֲבָל חֻמֶּץ מְוֹג *חֵיב. (טור): י. שְׁתֵּה מַעַט וְחֹזֵר וּשְׁתֵּה, *אִם יֵשׁ מִתְחַלֵּת שְׁתִּיהַ רְאוּשׁוֹנָה עַד סוֹף שְׁתִּיהַ אַחֲרוֹנָה יְכַדִּי שְׁתִּיהַ רְבִיעִית, מִצְטַרְפִּין לְכַשְׁעוֹר, וְאִם לֹא אֵין מִצְטַרְפִּין. *וְיֹשֵׁי אֻמְרִים שֶׁשְׁעוֹר צָרוּף הַשְׁתִּיּוֹת כִּדִּי אֲכִילַת פֶּרֶס כְּמוֹ צָרוּף אֲכִילוֹת: הַגָּה מֵתָר *לִגַּע בְּיוֹם כַּפּוּר בְּאֲכָלִין וּמַשְׁקִין וְלֵת לְקַטְנִים, *כִּי וְלֹא חֻשִׁינָן שִׂאכָל אוֹ יִשְׁתֵּה אִם יִצֵּעַ. (תורת משה דרשן סימן קמ"ז):

ס משנה שם שם.
ע משנה א פרק יז
דכלים. פ ממצא
דשמואל יומא שם.
צ שם בגמרא. ק שם
ממשנה. ר רבנים שם
מהתוספתא. ש טור
כשם הראב"ד מברקתא
דכריתות יג.

א משנה יומא עד.
ב ממשניות הגמרא
ג בריקא יומא עד.
ד הנהגות יומא עד.
ההתוספות. ו דוקא.

תרי"ג אסור רחיצה ביום כפור. ובו י"ב סעיפים:

א. *אסור לרחץ ביום הכפורים בין בחמין בין בצונן, ואפלו להושיט אצבעו במים אסור, יא אם היו ידיו או רגליו או שאר גופו מלכלכים בטיט או בצינור או שנטף דם מחטמו, *מתר

באר היטב

ו. וחמץ. אפלו הרבה, מן אבריהם. ושי"ז העלה, הא פטור באין ראויין, הינו, כפי החיוב בראויין והינו באכלין כשעורן ובמשקין כשעורן כזה פטור באין ראויין, אבל אם הרבה מאד חייב אפלו באין ראויין מצד מעלת הרבוי, כמו דאשקין ביוה דעה סימן ק"ג לענין גוף נטף לפנים, עין שם. וכתב המגן אבריהם הא דחמץ פטור דוקא כשקבעע כשמשליכין אותו על הארץ, כמו שכתוב ביוה דעה סימן קכ"ג סעיף ו: ז. *צ"ע. ומהר"ל אוסר, עין ש"ז ומגן אבריהם: ח. *בצואה. אבל להעביר את הזעה אסור, ש"ז:

ועין בדגול מרבקה שכתב שראית המגן אבריהם מהחלות הוא מהירושלמי, ולכן צריך לקבל באימה דברי הירושלמי, עין שם בזה:

משנה ברורה

אינגב"ע) הוא דבר שאין דרכן לאכל ולכן פטור. וכל פטור דאיתמר הכא כ"ה פטור אבל אסור:

ט. כג. מלא לגמיו. דקים להו לרבנן בדשעור זה מתישב דעתו של אדם ואול ממנו הענין: כד. לפי מה שהווא. רוצה לומר, דקאן אין השעור שנה לכל אדם כמו באכילה בסעיף א, משום דלענין שתייה כ"קם להו לחכמים דלא מיתבא דעתה של אדם אלא במלא לגמיו ידיו: כה. ולא מלא לגמיו ממש. רוצה לומר, דלא בעינן שיהא שני הלחיים מלאין ממשקה, אלא די כ"י שיהא אחד מלא ובולט, אלא שאז דא"ה ממילא כאלו שניהם מלאין: כו. והוא פחות וכו'. משמע דהוא כ"ה קרוב לרביעית, אמנם בסימן רע"א סעיף יג כתב דהוא רבו של רביעית, ועין בבאור הלכה שם: כז. באדם בינוני. ולפעמים המלא לגמיו דעתה על ידי זה: כח. כגון ציר. הוא למה ששותת מן הדג כששורין אותו במלח, ומורס הוא ל"שמן היוצא מן הדגים: כט. וחמץ חי. ודוקא שםקבעע כשמשליכין אותו על הארץ, דאז אינו ראוי לשתייה ופטור אפלו כ"ה שנה הרבה יותר מכשעור, דכיון שהוא חמץ חזק טפי, מזיקו י"ג ויש אומרים, דכששותה הרבה חייב משום דאז שובר רעבונו, והתורה אמרה אשר לא תענה, אבל אסור לכלי עלמא אפלו כ"ה בפירותא: ל. חייב דראוי הוא לשתייה:

י. א. ויש אומרים. מלשון המחבר משמע דהעקר בדעה ראשונה, אבל הפירוש דהעקר בדעה השנייה: לב. ולא חושנין וכו'. ולא דמי לחמץ בפסח שאסור לגע בו משום שמה יבא לאכלו, כדמוכח לעיל בסימן תמו סעיף ג, משום שבפסח הוא אוכל שאר דברים, לכך חושנין ש"אכל גם את זה, מה שאין בן ביום הכפורים דבדיל מכל דבר אכילה ושתייה, ועוד, דאימת יום הדין עליו, לכך לא חושנין שישבח. ואפלו אם התינוק יכול לשלו בעצמו, ל"ג גם בן אין להחמיר בזה:

א. א. מתר לרחצם וכו'. ומכל מקום צריך לזהר שלא ירחץ אלא מקום המטנף. י"ג אם גופו מלכלך בכמה מקומות והוא טורח לרחץ מקומות

שער הציון

ינה, והובא בסימן רד בבית יוסף, וכתב הגר"א דכן עקר. אחר כך מצאנו ברי"ן יצאות שדעתו גם כן כדמוכח לעיל חמץ הרבה: לד. גמרא: י. לה. מן אבריהם ושי"ז, ומה"א שהיו הפנים אבריהם לבסוף מהירושלמי, כד מרוב הגר"א ופירוש דהגר"א ועוד שאר אחרונים:

א. א. מן אבריהם ושא"א אחרונים: ב. משה אפרים:

שערי תשובה

* כמלא לגמיו והוא פחות מרביעית. וכתב בדגול מרבקה ששל כל פנים הוא יותר מחצי רביעית. ועין סימן קצ וסימן רע"א: * צ"ע. עין באר היטב. ועין מגן אבריהם דמתי ראה מיומא. ועין בארית רבה, ועין בשו"ת הר הכרמל סימן כא שכתב על המגן אבריהם בזה וכתב לצד דכל שאשכ"ח לו שלא לעסוק בדבר האסור לאכלו שיש לומר שכתב להרחיק עצמו ויש לאסר לגע באכלין, עין שם. וכתב בדבר שמואל סימן צח שהמהוילים שנוהגים לעשות המצצה ביו, אז בימי המצות אין להם לעשות בדולח בפה רק כדי או כמין מבלי אמצעות הפה, ומכל שכן בתשעה באב יום כפור. עין שם. וכן כתב בארית רבה סימן תרכ"א בשם קצור שלי"ח, עין שם, ונראה דביום הכפורים אין לעשות כמין משום חשש סחיטה ויזוף ביד לבד. ועין בדגול מרבקה שכתב שראית המגן אבריהם מהחלות הוא מהירושלמי, ולכן צריך לקבל באימה דברי הירושלמי, עין שם בזה:

באור הגולה

בזה פרוש ש"י דאומצא הוא בשר חי (ולפינו בריש"י שם לא נמצא). אלא דתתמו קצת מה שהרמב"ם העתיק אבל בשר צלי במלח, ולכאורה משמע מזה דכשר חי לא הוי אלא קצת, אלא דאומצא אי אפשר לומר כן, מסוגיא דשבת דף קכח, והעתיקה הרמב"ם פרק כו מהלכות שבת ובשלחן ערוך סימן שח, עין שם בסעיף לא במשנה ברורה ובבאור הלכה, ועין בפירוש חדש בשבת שם בדבור המתחיל אומצא, וצריך עיון:

י. * א. ויש מתחלת שתייה ראשונה וכו'. מוכח מזה דמה ששהא בשעת השתייה הוא בכלל השעור ואין צריך שיששהא שעור שתייה רביעית בין שתייה לשתייה, אלא כל ששהא בין השתייה והשתייה יותר מרביעית פטור, ומאמר מרדכי. עין שם, ודין זה הוא אפלו לא הפסיק כלל, אלא ששהא מעט מעט עד ששהא על ידי זה יותר משתייה רביעית פטור:

כ"ה ברביעית או יותר מרביעית, כגון באדם גדול ביותר. ולהפך, באדם קטן דמלא לגמיו ידיו הוא פחות מרביעית, גם כן חייב, כיון דמיתב דעתה על ידי זה: כח. כגון ציר. הוא למה ששותת מן הדג כששורין אותו במלח, ומורס הוא ל"שמן היוצא מן הדגים: כט. וחמץ חי. ודוקא שםקבעע כשמשליכין אותו על הארץ, דאז אינו ראוי לשתייה ופטור אפלו כ"ה שנה הרבה יותר מכשעור, דכיון שהוא חמץ חזק טפי, מזיקו י"ג ויש אומרים, דכששותה הרבה חייב משום דאז שובר רעבונו, והתורה אמרה אשר לא תענה, אבל אסור לכלי עלמא אפלו כ"ה בפירותא: ל. חייב דראוי הוא לשתייה:

י. א. ויש אומרים. מלשון המחבר משמע דהעקר בדעה ראשונה, אבל הפירוש דהעקר בדעה השנייה: לב. ולא חושנין וכו'. ולא דמי לחמץ בפסח שאסור לגע בו משום שמה יבא לאכלו, כדמוכח לעיל בסימן תמו סעיף ג, משום שבפסח הוא אוכל שאר דברים, לכך חושנין ש"אכל גם את זה, מה שאין בן ביום הכפורים דבדיל מכל דבר אכילה ושתייה, ועוד, דאימת יום הדין עליו, לכך לא חושנין שישבח. ואפלו אם התינוק יכול לשלו בעצמו, ל"ג גם בן אין להחמיר בזה:

א. א. מתר לרחצם וכו'. ומכל מקום צריך לזהר שלא ירחץ אלא מקום המטנף. י"ג אם גופו מלכלך בכמה מקומות והוא טורח לרחץ מקומות

(בראשית כח) איש תם יושב אהלים, גבר שלים. בגין דאיהו יתיב בתרין משפנין עלאין. ואשלים להאי גיסא ולהאי גיסא, ואיהו לא אמר דאסתאב בתרשוי. אבל על מה דנאמר רבי יהודה, בגין דלבו שלים על טיבו וקשוט דעביד ליה קדשא ברין הוא. דכל עלמא דדעי עובדוי דלכן מאן אינון, ומאן יכיל לאשתזבא (ס"א מניח, כל עשרין שני דחיותי עמיה) מקטרוגא דיליה דכעי לאובדא לי. (ס"א ואנא ותיבנא ועבדנא עמיה עשרין שני) וקדשא ברין הוא שזכני מניה. וכלא הוה בגין דלא יסתפל ביה עשו דאתקיימו ביה אינון ברקאן, ולא ניטר ליה דבבו. ועל דא כתיב, (חושע יד) כי ישרים דרכי יי וגו', וכתבי, (דברים יח) תמים תהיה עם יי אלהיך:

וישובו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. פיון דאמר באנו אל אחיך, לא

ידענא דאיהו עשו, וכי אחין אחרנין הוו ליעקב. אלא באנו אל אחיך, ואי תימא דהדר בתשובה ואזיל בארע מתקנא, לאו הכי, אלא עשו הרשע פדמעיקרא. וגם הולך לקראתך, ואי תימא דאיהו בלחודי אזיל. לאו, אלא ארבע מאות איש עמו.

וכל כף למה, (אלא אינון) אמרו ליה, בגין דקדשא ברין הוא אתרעי תדיר בצלותהון דצדיקנא ומתעשר בצלותהון. פדאמרין, דההוא מלאכא דממנא על צלותהון דישאל, סנד"לפון שמיא, נטיל כל אינון צלותין ועביד מנייהו עטרה לחיי העולמים ואוקמוה. וכל שכן צלותהון דצדיקנא קדשא ברין הוא אתרעי בהו ואחעבדן עטרה לאתעשרא באינון צלותין לקדשא ברין הוא. ואי תימא משריין קדישין הוו אתנין עמיה, אמאי דחיל. אלא צדיקניא לא סמכין על זכותיהו,

תרגום לשון הזוהר

ואם תאמר שהוא הולך לבדו – לא, אלא ארבע מאות איש עמו.

וכל כף למה? (ואלא הם) אמרו לו, משום שהקדוש ברוך הוא תמיד מרצה תפלות הצדיקים ומתעשר בתפלותיהם, כמו שאמרנו שאתו המלאך הממנה על תפלות ישראל, סנדלפון"ן שמו. נוטל כל אותן תפלות ועושה מהם עטרה לחיי העולמים ובארעה, וכל שכן תפלות הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מתרצה בהן, ונעשות עטרה להתעשר באותן תפלות לקדוש-ברוך-הוא. ואם תאמר, מהנות

אלא על צלותהון ובעותהון לגבי מאריהון.

ותא חזי, דאמר רבי שמעון, צלותא דסגיאין סליק קמי קדשא ברין הוא ומתעשר בההוא צלותא. בגין דסלקא בגונון סגיאין ואחפילת מפמה סטריין. ובגין דאתפילת מפמה גונון אתעבידת עטרה ומנחא על רישא דצדיק חי העולמים. וצלותא דיחיד לאו איהי פלילא, ולאו איהי אלא בגוון חד. ועל דא צלותא דיחיד לאו איהו מתתקנא לאתקבלא (אלא בצלותא) פצלותא דסגיאין. ותא חזי, יעקב כליל הוה, ועל דא צלותיה תאיב לה קדשא ברין הוא. מה כתיב ויירא יעקב מאד ויצר לו.

רבי יהודה פתח ואמר (משלי כח) אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול

תרגום לשון הזוהר

מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם ונתן להם תורת אמת כדי לזכות בה לחיי עולם, שכל מי שמשתדל בתורה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חיים עליונים ומכניסו לחיי העולם הבא, שכתוב (דברים ל) כי היא חייך וארך ימך, וכתוב (סם לב) ובדבר הזה תארכו ימים. חיים בעולם הזה, וחיים בעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מי שמשתדל בתורה, אין מיתתו על ידי יצר הרע, משום (שדאי נחש, והוא מלאך המות, אלא מיתתם בנשיקת, שכתוב (שיר א) ישיבני בנשיקות פיהו, כלומר על פי ה', והיא הנשיקה שהיא דבקות של הנפש בבקר, ואותו שמשתדל בתורה) שהתחזק בעצן החיים ולא התפא מהגו, ולכן צדיקים שמשתדלים בתורה לא נטמא גופם (ואלא הוא טהור, כמו אליהו בבית הקברות

בְּאֲרֵייתָא לֹא מִסְתַּאבֵּי גּוּפָא דְלַהוֹן
(גליון): אלא הוא דבר, כגון אליוהו בבי קברי דאשחחיהו בגנו,
ושאלו ליה ולא כהן הוא מר, אמר לון צדיקאי לא מסאבי
במיתתהון, כמה דתנינן ביום שמת רבי בטלה בחנה, כלומר
דאשחחיהו ביה) דלא שרא עלייהו רוח
מסאבא.

יַעֲקֹב אֵילָנָא דְחַיִּי הָוָה, אַמַּאי דְחִיל,
דְּהָא לֹא יָכוֹל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיו. וְעוֹד
דְּהָא כְּתִיב וְהָיָה אֲנֹכִי עִמָּךְ וְגו',
אַמַּאי הָוָה דְחִיל. וְתוּ דְהָא כְּתִיב
וַיִּפְגְּעוּ בוּ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים. אִי מִשְׁרִיין
קִדְיִשִׁין הָווּ עִמָּיה אַמַּאי הָוָה דְחִיל.
אַלָּא כֵּלָּא כְּאוֹת הָוָה, וַיַּעֲקֹב לֹא הָוָה
כְּעִי לְמִסְמַךְ עַל נִסָּא דְקָדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, בְּגִין דְּחֻשִׁיב דְּלֹא אִיהוּ כְּדָאי
דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבִיד לִיה נִסָּא.
מָאי טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא פִלַּח לְאַבְרָהָם
וְלִאֲמִיָּה דְּקָדָא יְאוֹת, וְלֹא אֲשַׁתְּדַּל
בְּאֲרֵייתָא וְנָטַל תְּרֵי אֲחִיּוֹת. וְאָף עַל

גב דכלא אתמר, ועם כל דא בעי
ליה לבר נש למדחל תדיר ולצללאה
קמי קדשא בריך הוא בעלותא.
דכתיב אשרי אדם מפקד תמיד (ולמדחל
תדיר קמי קדשא בריך הוא) והא אוקמוה.
תא חזי, צלותא דאכנה קיימו
עלמא, וכל בני עלמא עלייהו קיימי
וסמכין. לעלם ולעלמי עלמין, לא
אתנשי וכוותא דאכנה, בגין דזכותא
דאכנה איהו קיימא דעילא ותתא,
וקיימא דיעקב איהו קיימא שלם
יתיר מפלהו. ובגין כך בשעתא
דעאקו לבנוי דיעקב, קדשא בריך
הוא אחמי קמיה דיוקנא דיעקב
וחיים על עלמא כמה דאת אמר,
(ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב.
יעקוב"ב בוא"ו, אמאי בוא"ו, בגין
דאיהו דיוקנא דיעקב ממש.
תא חזי, כל מאן דחמי ליה ליעקב

תרגום לשון הווהר

צריך לאדם לפחד תמיד ולהתפלל לפני הקדוש
ברוך הוא בתפלה, שכתוב אשרי אדם מפקד
תמיד (ולפחד תמיד מלפני הקדוש בריך הוא), וְהָיָה פְּרִשׁוּהָ.
בא ראה, תפלת האבות העמידו עולם, וכל
בני העולם עליהם עומדים וסמוכים, ולעולם
ולעולמי עולמים לא נשכחת זכות האבות,
משום שזכות האבות היא קיום של מעלה
ומטה, וקיום של יעקב הוא קיום שלם יותר
מכלם. ולכן בשעה שצרה לבני יעקב, הקדוש
ברוך הוא רואה את דמות יעקב וחס על
העולם, כמו שנאמר (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי
יעקוב. יעקוב"ב בוא"ו, למה בוא"ו? משום
שהוא דמות של יעקב ממש.
בא ראה, כל מי שרואה את יעקב, כמי

כמאן דאסתפל באספקלריא דנהרא,
והא אתמר דשופריה דייעקב
כשופריה דאדם קדמא. אמר רבי
ייסא, אגא שמענא דכל מאן
דאסתפל בהלמיה וחקמא ליה ליעקב
מקסטר בקוספוי, חיינ אתוספן ליה.
רבי שמעון אמר, הא אתמר דדוד
מלכא עד לא הוה, לא הוה ליה
חיים כלל. בר דאדם קדמא יחב
ליה שבעין שנין מדיליה, וכך הוה
קיימיה דדוד מלכא שבעין שנין
הוה. וקיימא דאדם קדמא אלה
שנין חסר שבעין. אשתכחו בהני
אלף שנין קדמאי, אדם הראשון
דוד מלכא.

פתח ואמר (תהלים כא) חיים שאל ממך
נתתה לו ארך ימים עולם ועד. חיים

תרגום לשון הווהר

שאין לו חיים משלו כלום ועומד לפניו כל היום.
כיון שנברא אדם הראשון, אמר, הרי ודאי
קיימו. ומאדם הראשון היו שבעים שנים
שהתקיים דוד המלך בעולם.
עוד האבות השאירו לו מחיהם כל אחד ואחד.
אברהם השאיר לו, וכך יעקב ויוסף. יצחק לו
השאיר לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו.
ודאי אברהם השאיר לו חמש שנים, שהיה לו
להתקיים מאה ושמונים שנים, והתקיים מאה
ושבעין וחמש שנים, חסרים חמש. יעקב היה לו
להתקיים בעולם כימי אברהם, ולא התקיים אלא
מאה וארבעים ושבע שנים. חסרים עשרים
ושמונה. נמצא שאברהם ויוסף השאירו לו
מחיהם שלשים ושלש שנים. יוסף שהתקיים
מאה ועשר שנים, היה לו להתקיים מאה וארבעים
ושבע שנים כימי יעקב, וחסר מהם שלשים
לעמוד הבא

וְכִסְאוֹ בִּימֵי שָׁמַיִם: ^א אִם-יִעֲזְבוּ בְנֵי
תוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטִי לֹא יִלְכוּן: ^ב אִם-
חֻקְתִּי יַחֲלֹלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמְרוּ:
^ג וּפְקֻדֹתַי כְּשֹׁבֵט פְּשָׁעִם וּכְנֻגָּעִים
עֹנָם: ^ד וְחֹסְדִי לֹא-אֶפִּיר מַעֲמֹו וְלֹא-
אֲשַׁקֵּר בְּאִמּוֹנָתִי: ^ה לֹא-אֶחְלֹל בְּרִיתִי
וּמוֹצֵא שְׁפָתִי לֹא אֲשָׁנָה: ^ו אֶחֶת
נִשְׁבַּעְתִּי כְּקֹדֶשִׁי אִם-לִדְרוֹ אֶכְזָב:
^ז וְזָרְעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כְּשֹׁמֵשׁ
נִגְדִי: ^ח בְּרִיתִי כֹזֵן עוֹלָם וְעַד בְּשִׁחַק
נֶאֱמָן סֵלָה: ^ט וְאַתָּה זִנְחָתָּ וּתְמַאֵס
הַתַּעֲפָרְתָּ עִם-מְשִׁיחֶךָ: ^י גִּאֲרָתָהּ בְּרִית
עֲבָדֶךָ חֲלַלְתָּ לְאֶרֶץ נִזְרוֹ: ^{יא} פָּרַצְתָּ
כָּל-גְּדֻרְתָּיו שְׁמַתָּ מִבְּצֻרָיו מִחֻתָּה:
^{יב} שִׁסְהוּ כָּל-עֲבָרֵי דְרָךְ יִהְיֶה חֲרָפָה
לְשִׁכְנָיו: ^{יג} הִרְיֹמוֹת יָמִין צָרֵיו
הִשְׁמַחְתָּ כִּלְאוֹיָבָיו: ^{יד} אֶף-תִּשָּׁבֵר צוֹר
חֲרָבוֹ וְלֹא תִקְיַמְתוֹ בַּמִּלְחָמָה:
^{טו} הִשְׁבַּת מִטְּהָרוֹ וְכִסְאוֹ לְאֶרֶץ
מִגְרָתָה: ^{טז} הִקְצִיפְתָּ יָמִי עֲלוֹמִיו
הַעֲטִיף עָלָיו בּוֹשָׁה סֵלָה: ^{יז} עַד-מָה
יִהְיֶה תִסְתֵּר לִנְצַח תִּבְעַר כְּמוֹ-אֵשׁ
חֲמָתְךָ: ^{יח} זָכַרְתִּי מֶה-חִלַּד עַל-מַה-
שָּׁוָא בְּרַאת כָּל-בְּנֵי-אָדָם: ^{יט} מִי גָבַר
יָחִיז וְלֹא יִרְאֶה-מָוֶת יִמְלֹט נַפְשׁוֹ
מִיַּד-שָׂאוֹל סֵלָה: ^כ אֵיךְ | חֲסִדֶיךָ
הָרִאשֹׁנִים | אֲדֹנִי נִשְׁבַּעְתָּ לְדוֹד
בְּאִמּוֹנְתְךָ: ^{כא} זָכַר אֲדֹנִי חֲרַפְתָּ עֲבָדֶיךָ
שְׂאֵתִי כְּחִיקִי כָּל-רִפְּסִים עִמָּי: ^{כב} אֲשֶׁר

חרפו אויבך | יהוה אשר חרפו עקבות משיחך: ג ברוך יהוה לעולם אמן ואמן:

ספר ליום חמישי רביעי יום ראשון

ז * תִּפְלֶה לְמַשָּׁה אִישׁ-הַאֱלֹהִים אֲדֹנִי
מַעֲוֵן אַתָּה הֵייתָ לָנוּ בְּדֶרֶךְ וָדָר:
ב בָּטָרָם | הָרִים יִלְדוּ וּתְחֹלֵל אֶרֶץ
וּתְבַל וּמַעוֹלָם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל:
ג תִּשָּׁב אֲנוֹשׁ עַד-דִּבְכָּא וְתֹאמַר שׁוּבוּ
בְנֵי-אָדָם: ^ד כִּי אֵלֶּף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
כְּיוֹם אֶחָד כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמֹרֶת
כָּלִילָה: ^ה זִרְמָתָם שָׁנָה יִהְיוּ כְּבָקָר
כַּחֲצִיר יַחֲלֹף: ^ו כְּבָקָר יִצְיֵץ וְחִלָּף
לְעֵרֹב יִמּוֹלֵל וְיֹבֵשׁ: ^ז כִּי-כִלְינוּ בְּאֶפְרָיִם
וּבְחֻמָּתָם נִבְחַלְנוּ: ^ח שֶׁתָּה שְׁתָּה עֹנֵתִינוּ
לְנִגְדֶךָ עֲלַמְנוּ לְמֹאֵר פָּנֶיךָ: ^ט כִּי כָל-
יָמֵינוּ פָּנוּ כְּעִבְרָתְךָ כִּלְינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ-
הֶגֶה: ^י יָמֵי-שְׁנוֹתֵינוּ כְּהֶם שְׂבָעִים שָׁנָה
וְאִם בְּגִבּוֹרֹת | שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרֵהָבָם
עָמַל וְאוֹן כִּי-גִזַּז חֵישׁ וְנֻעַפָּה: ^{יא} מִי-
יֹדַע עֵז אַפְּךָ וְכִירְאָתְךָ עֲבָרְתְךָ:
^{יב} לְמַנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנֹבֵא לִבְּ
חֻקָּמָה: ^{יג} שׁוֹבָה יִהְיֶה עַד-מָתִי וְהַנַּחֲמָם
עַל-עֲבָדֶיךָ: ^{יד} שְׂבָעֵנוּ כְּבָקָר חֲסִדֶךָ
וְנִגְנָה וְנִשְׁמַחָה כָּל-יָמֵינוּ: ^{טו} שְׁמַחְנוּ
כִּימוֹת עֲנִיָּתֵנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה:
^{טז} יִרְאֶה אֶל-עֲבָדֶיךָ פֶּעֶלְךָ וְהַדְרֶךְ עַל-
בְּנֵיהֶם: ^{יז} וְיֵהִי | נָעַם אֲדֹנִי אֱלֹהֵינוּ

עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

צא * יֵשֶׁב בְּסֵתֶר עֲלִיוֹן בְּצֵל שָׁדַי
יִתְלוֹן: ^ב אֲמַר לַיהוָה מַחְסִי
וּמִצּוֹדֹתַי אֱלֹהִי אֲכַחֵט-בוֹ: ^ג כִּי הוּא
יִצִּילְךָ מִפֶּחַ יָקוֹשׁ מִדְּבַר הָוֹת:
^ד בְּאִבְרָתוֹ | יִסֵּךְ לָךְ וּתְחַתֵּךְ-כְּנָפָיו
תַּחֲסֶה צִנָּה וְסִתְרָה אִמָּתוֹ: ^ה לֹא-תִירָא
מִפֶּחַד לֵילָה מִחֵץ יַעֲוֹף יוֹמָם: ^ו מִדְּבַר
בְּאֶפֶל יִחַלֵּךְ מִקֶּטֶב יִשׁוּד צָהָרִים:
^ז יִפֹּל מִצִּדָּךְ | אֵלֶּף וּרְבָבָה מִיָּמִינְךָ
אֵלֶיךָ לֹא יָגֹשׁ: ^ח רַק בְּעֵינֶיךָ תִּבְטֵן
וְשִׁלְמַת רָשָׁעִים תִּרְאָה: ^ט כִּי-אַתָּה
יִהְיֶה מַחְסִי עֲלִיוֹן שְׁמַתָּ מַעוֹד: ^י לֹא-
תִאֲנָה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַּע לֹא-יִקְרַב
בְּאֵהָלֶךָ: ^{יא} כִּי מִלְּאֲכָיו יִצְוֶה-לָךְ
לְשִׁמְרֶךָ כָּל-דֹּרְכֶיךָ: ^{יב} עַל-כִּפְפֵּי־
יְשׁוּעָתְךָ פֶּן-תִּגָּף בְּאֶבֶן רִגְלֶךָ: ^{יג} עַל-
שַׁחַל וּפִתָּן תִּדְרֹךְ תִּרְמָס כְּפִיר וּתְנִין:
^{יד} כִּי כִי חֲשַׁק וְאַפְסֻטָּהוּ אֲשַׁגְּבֶהוּ
כִּי-יִדַּע שָׁמַי: ^{טו} יִקְרָאֵנִי | וְאַעֲנֶהוּ
עֲמוֹ-אֲנֹכִי בְּצָרָה אֲחַלְצֶהוּ וְאֶכְבְּדֶהוּ:
^{טז} אֲרֹךְ יָמִים אֲשִׁבְעֶהוּ וְאִרְאֶהוּ
בִּישׁוּעָתִי:

צב * מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: ^ב טוֹב
לְהוֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ
עֲלִיוֹן: ^ג לְהַגִּיד בְּכָבֹד חֲסִדֶךָ וְאִמּוֹנְתְךָ
בְּכִלּוֹת: ^ד עַל-יַעֲשׂוֹר וְעַל-יִגְבַּל עַל־
הַגִּזּוֹן כְּכֹנֹר: ^ה כִּי שְׁמַחְתִּנִּי יִהְיֶה

בפעלך במעשי ידיך ארנן: ^ו מה-גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבתך: ^ז איש-בער לא ידע וְכָסִיל לֹא-יָכִין אֶת-זֹאת: ^ח בִּפְרָח רָשָׁעִים | כְּמוֹ עֵשֶׂב וְיַעֲצִיבוּ כָל-פֶּעֶלִי אוֹן לְהַשְׁמַדֵם עַד־
עַד: ^ט וְאַתָּה מָרוֹם לְעַלְמָם יִהְיֶה: ^י כִּי הִנֵּה אֵלֶיךָ | יִהְיֶה כִּי-הִנֵּה אֵלֶיךָ יֹאבְדוּ יִתְפָּרוּ כָּל-פֶּעֶלִי אוֹן: ^{יא} וְתִרְם כְּרָאִים קִרְנִי כִלְתִּי בְשֵׁמֶן רֵעֵנִי:
^{יב} וּתְבַט עֵינֵי בְשׂוֹרֵי כַּעֲמִים עַל־
מְרִעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנִי: ^{יג} צִדִּיק כְּתֹמֵר יִפְרַח כְּאֵזֶר בְּלִכְנוֹן יִשְׁגָּה: ^{יד} שְׁתּוּלִים כְּבִיתִי יִהְיֶה בְּחֻצּוֹת אֱלֹהֵינוּ וּפְרִיחוֹ:
^{טו} עוֹד יִנּוּכוּן בְּשִׁיבָה דְּשָׁנִים וְרַעֲעִינִים יִהְיוּ: ^{טז} לְחַגִּיד כִּי-יִשָּׁר יִהְיֶה צוּרֵי וְלֹא-עֲלָתָה עוֹלָתָה בּוֹ:

צג * יִהְיֶה מִלֶּךָ גְּאוֹת לִבֶּשׁ לִבֶּשׁ
יִהְיֶה עֵז הַתְּאֵזֶר אֶף-תִּפְכוֹן תִּבְל
כָּל-תְּמוֹט: ^ב נִכּוֹן כְּסָאֲךָ מֵאֵז מַעוֹלָם
אַתָּה: ^ג נִשְׂאוּ נְהוֹרוֹת | יִהְיֶה נִשְׂאוּ נְהוֹרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהוֹרוֹת דְּכִים:
^ד מִקְלוֹת | מִים רַבִּים אֲדִירִים מִשְׁבָּרֵי־
יָם אֲדִיר בְּמָרוֹם יִהְיֶה: ^ה עֲדִיתֶךָ |
נֶאֱמָנוּ מְאֹד לְכִיתֶךָ נְאוּה-קִדְּשׁ יִהְיֶה לְאֶרֶץ יָמִים:

צד * אֶל-נִקְמוֹת יִהְיֶה אֵל נִקְמוֹת
הוֹפִיעַ: ^ב הַנִּשְׂאָ שֶׁכֶּט הָאֶרֶץ הַשֶּׁב גָּמוּל עַל-גָּאִים: ^ג עַד-מָתִי רָשָׁעִים | יִהְיֶה עַד-מָתִי רָשָׁעִים יַעֲלוּ:

ק א מִזְמוֹר לְתוֹדָה הֲרִיעוּ לַיהוָה כָּל־
הָאָרֶץ: ב עֲבַדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה
בָּאוּ לִפְנֵי בְרִנָּה: ג דַּעוּ בִּי־יְהוָה הוּא

לקומי

ויהי הם מריקים שקיהם יז

מוחרר

בשמתה רבה לאברהם, במוצאי (וזהו חיי שרה קבה), וכמו כן בששנחשך אור הצדיק, שהוא מאיר בכל העולמות, מבלי שפן בעולם הזה, ואף על פירכין אצלו אינו מאיר כלל, אדרבא, הוא חשך אצלו, וזה מחמת עבירת המעשים ובסילות השכל, שעלידי מעשים רעים נתחשך שכלו בבסילות, דהינו דעות נפסדות והכמות נכריות, כמו שכתוב (ירמיה ו'): חכמים יהיו להרע, ולהיטיב לא ידעו. כי עלידי מעשיהם הרעים אינם יכולים להשתמש כלל בשכלם להיטיב, כי אם להרע, ועלידי בסילות השכל, עלידיה אינו יכול לראות ולהבין אור הצדיק:

ג וחתקון לזה, להכניע ולבטל בסילות השכל, הוא עלידי בחינת מובח, כי עקר ניקית הבסילות, דהינו הקלפות, הוא רק מבחינת מובח (עי' וזהו תרומת קבל), הינו בחינת אכילה, כי שלחנו של אדם מכפר במובח (ברכות נה), ומשם עקר ניקיתם. ועליפן אפלו אחר אכילת איש הכשר, בהכרח שיהיה לו בלבול הדעת קצת אחר האכילה, וזה מחמת שניקית הבסילות הוא משם, אך צריך שלא לתן חיות להקלפות, כי אם כדי חיינו בצמצום ולא יותר, ואז, כשהמובח בתקונו, הינו שהאכילה בכשרות כראוי, אזי נכנעים הקלפות, הינו הבסילות, כי אינו נותן להם כח וחיות כי אם כדי חיינו בצמצום, שהם מכרח לתן להם, כידוע, אבל אינו נותן להם שום כח וחיות יותר מכדי חיותם:

ועליפן עלידי אכילה בכשרות נכנע הבסילות, ונתרומם השכל, כמו שמוצינו בגמרא (בבא מציעא עב) בבבא דבבא רבא מרב נחמן וכו': לצפרא אמר לה וכו', והאי דלא אמרי לה באורחא, דלא אכלי בשרא דתורא וכו'. נמצא, שעלידי שלא אכל, לא היתה דעתו צלולה, כי עלידי האכילה נכנע הבסילות ונתגדל השכל; אבל בשאוכל כוולל וסובא, שהו בחינת פגם המובח, אזי יונקים הקלפות, דהינו הבסילות, יותר מהראוי, ואז מתגבר הבסילות על השכל; אבל עלידי אכילה כראוי נכנעין כוולל:

וזה בחינת (ובחם נח) מובח בחלקו של טורף, זה בחינת (תהלים קא): טורף נתן לידאיו, בחינת אכילה בכשרות, שעלידיה מכניעין וטורפין אותן, הינו את הקלפות והבסילות; אבל עלידי פגם המובח, הינו פגם האכילה, עלידיה נותן כח להבסילות, וגעשה מ"טורף" טורף הדעת, שמתגבר עלידי זה כוולל:

ד ולהשלים פגם המובח הוא עלידי גרים, כי כל העבודה זרה אין להם כח כי אם מפגם המובח, וזה שכתוב (מלאכי א'): בכל מקום מקטר וגוש לשמי; כי אף שהם עובדי עבודה זרה, כל כחם הוא בא מפגם חלקי המובח, ועליפן אמר השם ויתברך: מקטר וגוש לשמי; כי כחם הוא מהניצוץ הקדוש של המובח הקדוש שגפל לשם; ועלידי הגרים, עלידי שכל אחר משליך אמונתו וחולק אחר אמונת ישראל, עלידיה מכניע העבודה זרה, שגעשה מפגם חלקי המובח, ואזי חוזרין ניצוצי חלקי המובח למקומם ונשלם המובח:

וזה בחינת (תהלים סח): על ישראל גאותו - בשנחלה גאותו ותפארתו על ישראל, אזי ועזו בשחקים. עז זה בחינת יראה כוולל: מנין שהתפלגין הם עז וכו', דהינו שנתגלה יראתו אפלו על שנאני שחק, כי מתפעל נפש הרואה כוולל. ועלידי התגלות ההתפארות, שהו בחינת התגלות היראה, עלידיה נתגלה הרצון, שהו בחינת אהבה, כי כן דרך המלך ביום גנוסיא דמלכא, שלובש בגדי התפארות, שאז נופל יראה גדולה על כלם, והכל חרדים וזוחלים מפניו, שאחר כך מגלה המלך רצונו לכל אחד ואחד, ומחלק נותן מתנות לכל אחד ואחד לפי כבודו, כפי רצון המלך ואהבתו שיש לו לכל אחד ואחד, שהו בחינת אהבה, וכמו שעלידי התגלות ההתפארות שמגלין הצדיקים, שמתפאר השם ויתברך עם ישראל, עלידיה הם מגלין הרצונות של השם ויתברך שיש בכל דבר ודבר כוולל, כן ביום גנוסיא דמלכא, שאז הוא התגלות ההתפארות, אזי הוא התגלות רצונו ויתברך, כי אחר כך הוא מגלה רצונו לכל אחד ואחד נותן להם מתנות ומרומם קרנם, לכל אחד ואחד כפי רצונו כוולל. וזה בחינת התגלות האהבה, כי מתחלה, בעת התגלות ההתפארות, נפל פחדו ויראתו על כלם, ואחר כך, כשרואים רצון המלך וקרבתו לכל אחד ואחד, עלידיה מתקרבים אליו ואוהבים אותו:

(פרש, כמו שעלידי ההתפארות שהשם ויתברך מתפאר עם ישראל, עלידיה היו כל הרצונות של הבריא כוולל, כמו כן עלידי היראה, שגעשה מהתגלות ההתפארות הזאת כוולל, עלידיה נתגלה אחר כך הרצון, שמתברך המלך אחר כך לכל אחד ואחד ומקרבם ברצונו וכו' כוולל, שהו בחינת אהבה כוולל. נמצא, שיראה ואהבה נמשכין עלידי הצדיק, שמגלה ההתפארות, שעלידיה מוצא כל הרצונות שהיו להשם ויתברך בכל הבריא וכו' כוולל, שעלידיה געשה יראה ואהבה כוולל):

וזה בחינת (תהלים עב): כי תפארת עזמו אתה, וברצונך תרומ קרננו. תפארת עזמו זה בחינת היראה, שנתגלה עלידי התגלות ההתפארות כוולל, כי עז הוא בחינת יראה כוולל, ואזי: ברצונך תרומ קרננו; כי מגלה רצונו ומרומם קרנם של כל אחד ואחד כוולל, שעלידיה התגלות האהבה כוולל. נמצא, שהצדיק מגלה היראה והאהבה:

ב ובשנחשך אצל אחד היראה והאהבה בבחינת (ישעיה ו'): אלביש שמים קדרות ושק אשים בסותם; שמם זה בחינת אש ומים, הינו יראה ואהבה, נתלבישים בקדרות ונחשכים ונתפסים בשק, דהינו ששנחשך אצלו היראה והאהבה - זה מחמת ששנחשך אצלו אור הצדיק, שממנו מקבלין יראה ואהבה כוולל:

כי לפעמים יש שנחשך אצל אחד אור הצדיק, ואינו זוכה להבין ולראות אורו הגדול, ואף שהוא אצל הצדיק, אינו יכול למעם ולהבין ולראות אורו הגדול של הצדיק, שעלידי יוכל לבוא לתכלית הטוב. וכמו שמוצינו גבי עפרון, שמקום מערת המכפלה, שהוא שער ג'דען, שדרך שם עולין כל הנשמות, ואזי גדול מאד, אף על פירכין אצלו היה מקום חשך ואפלה, ועליפן מכרז

לקוטי הלבנות

הלכות נשיאת כפים הלכה ה

ארת חיים

קצנ

אור: ישראל
הוא בחינת
נקדת
המקום

משה הוא
צדיק הדור,
בחינת נקדת
הכללית

פגם הקצנ
הצור הנה
בחינת פגם
הדבור

נכללו כל הנקדות טובות הכלליות של הצדיק והמקום והזמן, ועל-כן אז הוא מחילת וכפרת כל העונות, מחמת שאז מאירה עצם הנקדה ביותר ויותר על-ידי כל הבחינות הנ"ל של אדם ומקום וזמן, ועל-ידי-זה מאירה ביותר האהבה הקדושה ששורה אצל הנקדה, שעל-ידי-זה מחילת כל העונות, בחינת (משלי י, יב): "על כל פשעים תכסה אהבה", וכנ"ל.

ועל-כן נסמכה ירשת ארץ-ישראל בפרשת פינחס אחר מנזן בני ישראל (במדבר כו, כ), כי ארץ-ישראל הוא בחינת נקדת המקום, כי שם בארץ-ישראל זוכין בני ישראל - שנקבל כל אחד ואחד אור הנקדה שלו כפי חלקו בארץ ישראל, ועל-כן נסמכו זה לזה:

טז. **ואחר-כך** נסמכה הפרשה של הסתלקות משה. כי משה הוא צדיק הדור, בחינת נקדת הכללית, והוא נתן התורה לישראל שהוא בחינת הנקדה כנ"ל, והוא היה צריך להכניס את ישראל לארץ-ישראל ששם נקדת העולם, ושם עקר מקום הקדשה לקבל שם אור הנקדה הקדושה שהוא אור התורה, כי עקר קבלת אור התורה בשלמות הוא בארץ-ישראל, כידוע, ואז היה מתמקן הכל. אבל על-ידי פגם בני ישראל, גרמו שגם משה נכשל בהקצת הצור במי מריבה, שעל-ידי-זה נגזר שלא יכנס לארץ.

ועקב פגם הקצת הצור היה בחינת פגם הדבור, כמו שכתוב בפרשה זאת (במדבר כ, כד): "באשר מריתם פי במי מריבה" וכו', כי עקר הפגם היה על שלא דברו אל הסלע כמו שצוים השם-יתברך (שם): "ודברתם אל הסלע", שבו היה מראים גדל כח הדבור שלהם, שיש לו כח להוציא המים בגשמיית ורוחניית, כי כמו שהיו מוציאים מים בגשמיית, כך היו מוציאים מימי דעת התורה ברוחניית. ועל-ידי-זה היה נתקדש שם שמים, כי היה הפל רואים גדל כח הדבור והיו הפל משתדלים להמשיך הקדשה על עצמם על-ידי הדבור, שעל-ידי-זה ממשיכין אור הנקדה, שעל-ידי-זה עקר ההתקבחות להשם-יתברך כנ"ל. וכל זה גרם המריבה והמחלוקת, בחינת 'מי מריבה',

וזה שפרש רש"י שם (במדבר כו, ה): "החנכ"י" - שמי מעיד עליהם על תקון הברית, כי ה' בראש יו"ד בסוף. הינו שעל-ידי הנקדת שמותם הקדושים נתעוררה הנקדה טובה שיש בהם בכל אחד ואחד, שהוא בחינת שמו יתברך, כי הנקדה טובה היא בחינת החלק אלוה ממעל שיש בכל אחד ואחד, שהוא בחינת שמו יתברך. ועל-כן בכל עת שיצאו מחל לקדש - מנאום, כי שיצאו מטמאת מצרים - מנאום, וכשחטאו בעגל ונפלו - מנאום אחר-כך כשהיו צריכים להטהר מעון זה על-ידי מעשה המספן, וכן כשנפלו על-ידי מעשה בלעם וידין - מנאום אחר-כך כשנצלו מהם, כי המנין הוא לעורר הנקדה טובה שיש בכל אחד מישראל, שעל-ידי-זה נטהרין מכל הטמאות, וכנ"ל:

טז. **וזה שנסמך** מיד אחר-כך ירשת ארץ ישראל, כמו שכתוב (במדבר כו, ג): "לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות" וכו'. כי אור הנקדה הקדושה נמשכת בכמה בחינות, כפי האדם והמקום והזמן. ובכלליות בני העולם עקר הנקדה הם כלל ישראל, ובין כלליות ישראל עקר הנקדה הוא הצדיק האמת. וכן במקום, כי גם בבחינת מקום יש נקדה טובה שהוא ארץ-ישראל שהיא הנקדה טובה של כל העולם, ובארץ-ישראל בעצמה יש עשר קדשות, ועקר הנקדה הוא נקדת אבן שתיה, שהיא הנקדה של ארץ ישראל, שהיא נקדת כל העולם.

ובן בזמן, כי בכל יום יום יש בו נקדה טובה, כי 'לית יום דלית בו טוב' (זהר נשא קכג), אף הנקדה של כלל הזמן, כלל שבעת ימי בראשית הוא שבת, שהיא הנקדה שמאיר בכל ששת ימי המעשה שבהם נברא העולם, והנקדה של כל השנה והחדשים, הם ראשי חודשים וימים טובים, ועקר הנקדה של כל השנה ושל כל הימים טובים הוא יום כפור, כמו שכתוב (תהלים קלט, טז): "ימים יצרו ולו אחד בהם" - 'זה יום כפור' (מנא-דב-אלהו רבה פרק א), שבו נכנס הכהן גדול שהוא בחינת צדיק הדור, בחינת נקדת הכללית, למקום האבן שתיה שהיא נקדת העולם. נמצא, שאז

המנין הוא לעורר הנקדה טובה שיש בכל אחד מישראל

אור הנקדה הקדושה נמשכת בכמה בחינות, כפי האדם והמקום והזמן

הנקדה של כלל הזמן, כלל שבעת ימי בראשית הוא שבת

הַמַּחֲלָקֶת גּוֹרְמִים מֵה שְׁגוֹרְמִים, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, הַמָּקוֹם יִרְחֵם וְיִסְלַח לָהֶם, וְיִסְבֵּב סְבוּת לְטוֹבָה שִׁיתַּתְקֵן הַכֹּל.

שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בִּלְבָלוּ גַם דַּעַת מִשָּׁה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (קֹהֵלֶת י. ט): "כִּי הָעֵשֶׂק יְהוֹלֵל חָכֶם" וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה ו. ב.).

וְעַל-כֵּן בִּקֵּשׁ מִשָּׁה (בַּמִּדְבָּר כו. טז): "יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הָרוּחַת אִישׁ עַל הָעֵדָה" וְכוּ', וּפִרְשׁ רַש"י: "שִׁיּוּדָע לְהִלָּף נֶגְדַּ רִיחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. הֵינּוּ שְׂיִיכָל לְהֵאִיר הַנִּקְדָּה בִּלְבָב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי הַנִּקְדָּה הִיא בַּחֲנִינָה 'רוּחַ אֱלֹקִים', בַּחֲנִינָה יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁנֶּאֱמָר בּוֹ (בְּרַשִׁית מ.א. לז): "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ", וְאִזּוֹ זָכָה לְבַחֲנִינָה (שָׁם מ.ב. ט): "וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט", שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה 'צַדִּיק מוֹשֵׁל', בַּחֲנִינָה נִקְדָּה הַכִּלְיָת שֶׁמֵּאִיר בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, בַּחֲנִינָה: "שִׁיּוּדָע לְהִלָּף כִּנְגַד רִיחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד" כַּנ"ל:

כִּי הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה הִיא בַּחֲנִינָה שְׁלוֹם, בַּחֲנִינָה 'בְּרִית שְׁלוֹם', כִּי עֲקָרָה תְּלוּיָה בְּשְׁלוֹם, כִּי מִי שֶׁאֵין מִשְׁתַּדֵּל לְהַתְּבוּדָד וּלְדַבֵּר בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ לְעוֹרֵר לְבוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, זֶה בַּחֲנִינָה מַחֲלָקָה, בַּחֲנִינָה (הוֹשֵׁעַ י. ב): "חֲלַק לְבָם", כִּי לְבוֹ חֲלַק מִפִּי, מִבַּחֲנִינָה הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה. וְכֵן, כְּשֶׁחָס וְשָׁלוֹם, אֵין שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל בֵּין אָדָם לְחִבְרוֹ, בְּדוּאֵי אֵין יְכוּלִין לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה בְּיִרְאֵת שְׁמִים מַחֲמַת הַמַּחֲלָקָה שֶׁבִּינֵיהֶם. וְאֶפְלוּ כְּשֶׁאֵין מַחֲלָקָה, אֲלָא שֶׁאֵין הָאֲהָבָה בְּשִׁלְמוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּצְוִים לְאַהֲבָה אֶחָד אֶת חִבְרוֹ כִּנְפִשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (וַיִּקְרָא יט. יח): "וְאֲהַבְתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ", וּבִפְרָט הַחִבְרִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שֶׁצָּרִיכִים לָזֶה בְּיִתְרָה וְיִתְרָה שִׁיְהִי בִּינֵיהֶם אֲהָבָה רַבָּה, כְּמוֹכָא גְדֹל הָאֲזִהְרָה שֶׁהִזְהִיר הָאָר"י ז"ל (עַנַּן בְּסֵפֶר שְׁבַחֵי הָאָרִיז"ל) עַל אֲהַבַת הַחִבְרִים בְּלִי שְׁעוֹר, וְכְּשֶׁאֵין הָאֲהָבָה בְּשִׁלְמוֹת - אֵינֶם יְכוּלִים לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה בְּרָאוּי, וְאֵינֶם מֵאִירִים זֶה בְּזֶה אִזּוֹ הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה, וּמִכָּל שֶׁפֶן וְכָל שֶׁפֶן כְּשֶׁחֹלְקִין, חָס וְשָׁלוֹם, עַל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת שֶׁהוּא עָקֵר הַנִּקְדָּה הַכִּלְיָת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְכְּשֶׁחֹלְקִים עָלָיו, חָס וְשָׁלוֹם - אֵין יְכוּלִין לְקַבֵּל אִזּוֹ הַנִּקְדָּה שְׁלוֹ.

י. וְאַחֲרֵיכֵן נִסְמָךְ פְּרִשְׁת הַקְּרִבְנוֹת שֶׁל כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁהֵם הַתְּמִידִין שֶׁבְּכָל יוֹם, וּמוֹסָפִין שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ. זֶה בַּחֲנִינָה לְהַמְשִׁיךְ הַנִּקְדָּה שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְכֵן נִקְדָּה הַכִּלְיָת שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב, שֶׁבְּשִׁבְלִי זֶה בְּאוֹ קְרִבְנוֹת הַתְּמִידִין וְקְרִבְנוֹת הַמוֹסָפִין שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב, הַכֹּל כְּפִי הַנִּקְדָּה שֶׁצָּרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם. כִּי עַל-יְדֵי הַקְּרִבְנוֹת שֶׁהִקְרִיבוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ עַל-יְדֵי הַכֹּהֵן, עַל-יְדֵי-זֶה הַמְשִׁיכוּ וְהֵאִירוּ אִזּוֹ הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה שֶׁעֲקָרָה בְּמָקוֹם הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנִּמְשַׁכַּת עַל-יְדֵי הַכֹּהֵן כְּפִי הַיּוֹם וְכַנ"ל, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מַחֲלִיל כָּל הָעוֹנוֹת, בְּבַחֲנִינָה (מִשְׁלִי י. יב): "עַל כָּל פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֲהָבָה" כַּנ"ל.

נִמְצָא, שֶׁעָקֵר קְבָלַת אִזּוֹ הַנִּקְדָּה הַנ"ל הוּא עַל-יְדֵי שְׁלוֹם. וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי הַמַּחֲלָקָה וְהַמְרִיבָה, בַּחֲנִינָה מִי מְרִיבָה, גֶּרְמוֹ שֶׁגַם מִשָּׁה טַעַה וְהִכָּה אֶת הַצּוֹר וְלֹא דִבֵּר בְּפִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִגְזַר שֶׁלֹּא יִכְנֹס לְאַרְץ שְׁשֵׁם הַמָּקוֹם לְקַבֵּל אִזּוֹ הַנִּקְדָּה בְּשִׁלְמוֹת. וְאִם הָיָה מִשָּׁה נִכְנֵס עִמָּהֶם לְאַרְץ - הָיָה מְקַבֵּלִים מִמֶּנּוּ שֵׁם אִזּוֹ הַנִּקְדָּה בְּשִׁלְמוֹת, וְהָיָה נִתְתַּקֵּן הַכֹּל, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ עַל-יְדֵי הַמַּחֲלָקָה גֶּרְמוֹ שֶׁלֹּא נִכְנֵס מִשָּׁה עִמָּהֶם לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ וְכוּ'.

וְכֵן כָּל דּוֹר וָדוֹר בָּאִים צַדִּיקֵי אֵמֶת שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה מִשָּׁה, בַּחֲנִינָה נִקְדָּה הַכִּלְיָת, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְקַנְנִים נִפְשוֹת רַבּוֹת וּמַחְזִירִים אוֹתָם בַּתְּשׁוּבָה, וּבְכַחֲם הַגְּדוֹל הָיוּ יְכוּלִים לְתַקֵּן הַכֹּל, אַף עַל-יְדֵי

יְחִידוֹת הַחִבְרִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שִׁיְהִי בִּינֵיהֶם אֲהָבָה רַבָּה

עֶשֶׂר קִבְלֹת אִזּוֹ הַנִּקְדָּה הִיא עַל-יְדֵי שְׁלוֹם

כָּל דּוֹר צַדִּיקֵי אֵמֶת מִתְקַנְנִים נִפְשוֹת אֶחָד מִתְקַנְנִים מִתְקַנְנִים

אִישׁ עַל הָעֵדָה - תְּחִיבָה הַנִּקְדָּה בִּלְבָב מִיִּשְׂרָאֵל

עַל-יְדֵי הַקְּרִבְנוֹת הַמְשִׁיכוּ וְהֵאִירוּ אִזּוֹ הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה

פְּרִשְׁתֵּי סֵדֶר פִּינְחָס מְדַבְּרִים לְחִמְשִׁיד אִזּוֹ הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה הַכִּלְיָת וּבְפְרִשְׁתוֹת

יתברר; אבל באמת הראה השם יתברך להפוך מדעתם, כי באמת השם יתברך השרה שכנינו למטה במשכן ובבית המקדש, והבהמה עלתה לריח נוחים וכו', וזה בחינת "עליונים למטה ותחתונים למעלה", בחינת גלגל-החזור, בחינת דריידל.

והנה כח היולי המובא בספריהם הוא בחינת הממצע בין הכח והפעל. כי כל דבר הוא בתחלה כח, ואחר-כך יוצא מכח אל-הפעל, וכשיצא מן הכח, קדם שבא אל-הפעל, יש בחינת היולי שהוא ממצע בין הכח והפעל, שהוא שרש כל הנבראים; כי כלם היו יוצאים מן כח ההיולי, כי כלם היו תחלה בתוך בחינת כח ההיולי. וכל הנבראים היוצאים משם, שהם שלש בחינות הנ"ל, שהם נבדלים, גלגלים, שפלים, כלם חוזרים חלילה, וחוזר ונתהפך מנבדל לשפל ומשפל לנבדל, וכן כלם; כי בשרש כל אחד כנ"ל.

וזה בחינת האותיות החקוקים על הדריידל, שהם ה'נ'ג'ש' - ראשי-תבות היולי נ'בדל ג'לגל ש'פל, שהם כלל כל הבריא נ"ל, שפלים חוזרים חלילה ומתגלגלים ומתהפכים מזה לזה ומזה לזה כנ"ל, שזה מרמז בחנכה שהוא בחינת חנפת הבית-המקדש, ששם היה בחינת "עליונים למטה ותחתונים למעלה", שזה בחינת דריידל, בחינת גלגל-החזור, שנתהפך מבחינה זו לבחינה זו ומזו

לזו כנ"ל.

וזה בחינת הגאלה, כי זהו עקר הגאלה, שיהיה בחינה הנ"ל, דהינו בחינת חוזר חלילה הנ"ל, בחינת "עליונים למטה ותחתונים למעלה" שהיה בבית-המקדש. ועל-כן פשיצאו ממצרים תכף בשירת הים אמרו: "תבאמו ותשעמו בהר נחלתך וגו'", שבשרו על בנן בית-המקדש; כי זה עקר הגאלה, שיהיה בנן בית-המקדש, ששם הוא בחינת גלגל-החזור הנ"ל, בחינת "עליונים למטה ותחתונים למעלה" (שורה ערך התכלית); כי באמת כלו חד, כי בהשרש הכל אחד כנ"ל. וזהו גם-כן בחינת האותיות הנ"ל, שהם ה'נ'ג'ש' - ראשי-תבות "ג'אלת ש'בט נ'חלתך ה'ר ציון", בחינת "תבאמו ותשעמו בהר נחלתך", בחינת הבית-המקדש ששם היה בחינת גלגל-החזור, שזהו עקר הגאלה כנ"ל.

ועין במאמר הנאמר בחנכה זה, המתחיל: "ויהי מקץ - כי מרחמם נהגם" וכו', שם מבאר גם-כן מענין "עליונים למטה ותחתונים למעלה" ומענין חנכה שהוא חנפת בית-המקדש, עין שם. וזה בחינת מקיפים הנאמר במאמר הנ"ל, הינו בחינת גלגל-החזור דהינו דריידל הנ"ל הוא בחינת מקיפים, שמקיף וסובב; ועין שם והבן (חזקה הוא בחינת היולי).

ונחזור לענין ראשון: כי אין אנו

צריכים לפגס כלל בחקירות, כי הוא אסור גדול מאד; רק אנו מאמינים בו יתברך באמונה לבד שהוא יתברך ברא את כל העולמות כלם, ומקנים כלם, ועתיד לחדש את-עולמו.

מא. לב-נשבר ועצבות אינו ענין אחד כלל; כי לב-נשבר הוא בלב, אבל עצבות הוא בא מן-הטחול, ועצבות, שהוא מהטחול, היא סטרא-אחרא, והקדוש-ברוך-הוא שונא אותה, אבל לב-נשבר הוא חביב לפני השם יתברך. כי לב-נשבר יקר מאד מאד בעיניו ויתברך, והיה טוב שיהיה לו לב-נשבר כל היום; אף אנשים כערככם יכולין לבוא מלב-נשבר לעצבות, על-כן צריכין ליחד איהו שעה פיוס שיהיה לו לב-נשבר, דהינו להתבודד ולשבר לבו לפניו יתברך במקום אחר; וגם אותה השעה אסור שיהיה לו עצבות, רק לב-נשבר; אבל שאר כל היום - יהיה רק בשמחה.

מב. עצבות הוא כמו מי שהוא כבועס וברגז, כמו שמתרעם ומתלונן עליו יתברך חס ושלום על שאינו עשה לו רצונו. אבל לב-נשבר הוא כבן המתחטא לפני אביו, בתינוק שקובל ובוכה לפני אביו על שנתרחק ממנו וכו'; ועין במקום אחר מזה.

מג. על-ידי מרה-שחורה ועצבות - אינם יודעים משמו. ואמר בדרך צחות, שהמת כששואלין אותו שיאמר שמו הוא שוכח את-שמו פמובא; וזה מחמת שהמת הוא בעצבות ומרה-שחורה מאד, על-כן אינו יודע משמו.

והכלל שצריך לזהר מאד מאד להיות בשמחה תמיד; ואפילו אם הוא כמו שהוא, דהינו חס ושלום רחוק מאד מהשם יתברך, אף-על-פיר-כן יש לו לשמח מאד שלא עשהו גוי. וכבר מבאר שעל-עניני מעשיו אשר אינם פראוי נגדו יתברך, על-זה צריכין ליחד שעה פיוס להתבודד ולשבר לבו לפניו יתברך פמבאר במקום אחר; וגם אותה השעה אסור שיהיה לו עצבות, רק לב-נשבר; אבל שאר כל היום - יהיה רק בשמחה.

גם על-ידי השמחה יכולין להחיות אדם אחר. כי יש בגי'אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים רחמנא לצלן, ואי אפשר להם לספר מה שבלבם, והם היו רוצים לספר, אף אין להם כפוי מי לספר ולהשיח עמו את-כל-אשר עם-לבבם, והם הלכים מלאים יסורים ודאגות; וכשבא אדם עם פנים שוחקות - יכול להחיות אותם ממש. ולהחיות אדם אינו דבר רק, כי הוא דבר גדול מאד, וכמו שמובא בגמרא מהני תרי פדחי שזכו למה שזכו על-ידי-זה שהיו משמחים בגי'אדם.

מ"ד. בענין השם של אדם, השם הוא דבר גדול מאד; ודבר הרבה מזה. גם דבר עמנו מענין הפסוקים שנוהגין לומר קדם "יהיו לרצון" המתחילין ומסימין באותיות של שמו, ואמר שיודע לבאר כל השמות של אותן שעמדו סביבו היכן הם רומזים. וביותר מרבי שמעון דבר הרבה: 'שמעון' הוא צרופ 'עו"ן מ"ש'; ולא רצה לבאר באור הדבר, ואמר שצרוף ה"ל זהו ממש כל ענינו ובחינתו של רבי שמעון; זה רבי שמעון היה אחד מתלמידיו החשובים. ואמר, שאל תטעה אם אמר לך היכן אתה מרמז - שגם אדם אחר ששמו בשמך אחינתו גם כן שם, אל תאמר כן; ומקלל דבריו הבנו, שכל אחד כפי ענינו ומדרגתו ובחינתו - כן יש לו איזה צרופ ורמז, והוא יודע כל-זה היטב לאמתו.

ואמר שצרופי אותיות הוא דבר גדול מאד; ואמר שהתורה שלו היא גדולה מאד, אף במקום שהוא צריך להשתמש עם צרופי אותיות - הוא גדול ביותר.

מ"ד. אחר לבגשבר בא שמחה; וזה סימן אם היה לו לבגשבר, כשבא אחר-כך לשמחה.

מ"ד. צריך לשמר את-המחשבה מאד, כי ממחשבה יכול להיות נעשה דבר חיוני ממש. ודע, שכל בחינה שהיא גבה למעלה יותר אצל האדם -

היא יכולה להגיע ולהשיג יותר. כמו למשל: עם הרגל יכולין להשליך איזה דבר למעלה; אבל עם היד - יכולין להשליך למעלה יותר; והדבור יכול להשיג ולהגיע יותר ויותר, כי בהדבור יכולין לדבר מרחוק; והשימיעה היא גבה יותר, ויכולין לשמע קול מרחוק מאד, כגון כשצוין בקני-שרפה (שקוין חרמאטיס) יכולין לשמע מרחוק מאד; והראיה יכולה להשיג ולהגיע עוד יותר ויותר, כי בהראיה יכולין לראות ולהביט על-השמים; נמצא שכל בחינה שהיא גבה יותר למעלה - היא יכולה להשיג ולהגיע יותר. והמחשבה היא גבה מאד מאד, למעלה מן-הכל, ויכולה להשיג ולהגיע למעלה למעלה; על-כן צריכין לשמרה מאד.

מ"ד. צריך לזה זכיה גדולה, שיזכה לישוב עצמו שעה אחת ביום, ושהיה לו תרטה על מה שצריכין להתחרט; כי לאו כל-אדם זוכה לישוב הדעת איזה שעה ביום, כי היום הולך וחולף ועובר אצלו, ואין לו פנאי לישוב עצמו אפילו פעם אחת כל ימי חייו. על-כן צריכין להתגבר לראות ליחד לו פנאי לישוב עצמו היטב על-כל-מעשיו אשר הוא עשה בעולם, אם כך הוא ראוי לו, לבלות ימיו במעשים כאלו.

ומחמת שאין האדם מושב עצמו ואין לו דעת; ואפילו אם יש לו לפעמים

איזה ישוב-הדעת - אין הדעת המושב מאריך זמן אצלו, ותכף ומיד חולף ועובר הדעת ממנו, וגם אותו המעט הדעת שיש לו אינו חזק ותקיף אצלו - מחמת זה אין מבנים שטות העולם-הזה. אבל אם היה להאדם שכל מושב חזק ותקיף, היה מבין שהכל שטות והכל; בפרט התאנה שיש לכמה בני-אדם להיות מפרסם ולהנהיג העולם ולנסע על-המדינה, הכל הכל ורעות רוח, והוא שטות גדול באמת, כי באמת אין זה שום תענוג ונחת-רוח אפילו בעולם-הזה כי הוא מלא יסורים ובזיונות.

גם כבר הוכיח את-אחד מאנשים באלו שהתאנה להיות מפרסם, ואמר לו: הלא לא תוכל אפילו לברך ברכת-המזון באמת, כי תצטרך בכל מעשיך לכוון שיתקבלו מעשיך בעיני בני-אדם, ולא תוכל לעשות שום עבודה קלה לשם-שמים.

מ"ד. ספר הרבה מענין גדל היראה והקדושה שהיה לו בילדותו, שהיה זריז וקדוש מאד. ואמר שהיה מתחיל כמה פעמים ביום אחד; הינו שהיה מתחיל להיות איש כשר, שמעתי יעבד את-השם יתברך, ואחר-כך באותו היום עצמו נפל מזה, ונפל לתאות אכילה וכיוצא, וחזר והתחיל באותו היום פעם אחר, שמאותו השעה יהיה איש כשר וכו', וחזר ונפל, וחזר והתחיל מחדש, וכן

היה כמה פעמים ביום אחד. וכבר שמענו ממנו כמה פעמים שהיה לו כמה התחלות, שבכל-פעם התחיל מחדש לעבד את ה'.

וזהו כלל גדול מאד בעבודת ה', לבל ינית עצמו לכל חס ושלום מחמת שנפל מאיזה עבודה או מתפלה בכונה, או שנפל למקום שנפל חס ושלום, עם-כל-זה חזק את-עצמו בכל האפשר, ונתחיל בכל-פעם מחדש באלו היום התחיל להתקרב להשם יתברך, ואף אם יהיה בן כמה פעמים, דהינו שיהיה לו חס ושלום כמה וכמה נפילות מעבודתו יתברך, עם-כל-זה נתחיל בכל-פעם מחדש, אפילו כמה וכמה פעמים; ובאלו אי אפשר להיות איש כשר באמת ולהתקרב להשם יתברך באמת. וכל זמן שאינו חזק בדעתו שתמיד ימשיך עצמו להשם יתברך בכל מה שיוכל, בין בעליה בין בירידה חס ושלום, אפילו אם תהיה הירידה חס ושלום איך שתהיה, אף-על-פי-כן יהיה חזק ואמין בדעתו למשוך ולהשתוקק ולהתעצב תמיד אליו יתברך, ולצעק ולהתפלל ולהתחנן אליו יתברך תמיד, ולעשות מה שיוכל בעבודת ה' בשמחה אפילו אם יהיה איך שיהיה; כל זמן שאין לו התחזקות הזאת באמת - אי אפשר לו להתקרב להשם יתברך באמת.

וכל-כך הוא צריך להתחזק, עד שהוא

ספר בנים המידות יט שמות הצדיקים

י. על-ידי שמחת יום-טוב, ועל-ידי הנחת תפלין כראוי - תלד אשתו בנים זכרים.
יא. לפעמים מי שאין לו בנים, וכשמתפללין עליו שיהיה לו בנים - הוא מת.
יב. בעזון נדרים - בנים מתים.
יג. שנוי מקום גורם לבנים.
יד. בנים גדולים אינם מתים בעזון אבותיהם; אבל במקום שיש חלול השם - אפלו גדולים מתים.
טו. דאכלא בשרא ושתתא חמרא, הוי לה בנים בריאים.
טז. המסתכל בעקבה של אשה, ובאשתו נדה - הוי לה בנים שאינם מהגנים.
יז. הדר עשר שנים בארץ-ישראל ואין לו בנים - יוציא, שמא לא זכה להבנות ממנה.
יח. מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים? ישא אשה ההוגנת לו, ויקדש את עצמו בשעת תשמיש, ויבקש ממי שהבנים שלו.
יט. כל המוליד - בדומה לו הוא מוליד.
כ. ישמר אדם את עצמו מלקיץ איזה אילן בלא זמנה, כי זה מזיק לגדול בנים.
כא. כל הרוף צדקה וזכה לבנים בעלי עשר, בעלי חכמה, בעלי אגדה.
כב. מה יעשה אדם ויהיה לו בנים? יפזר מעותיו לעניים, וישמח את אשתו לפני תשמיש.

כג. כשם שאסור להרג אדם, כן אסור לקיץ אילן מאכל קדם זמנו.
כד. יואב, שלא הניח בן כמותו - נאמר בו מיתה; דוד, שהניח בן כמותו - נאמר בו שכיבה.
כה. בת תחלה - לא שלטא בהו עינא בישא.
כו. כל המגדל תום בתוך ביתו, כאלו ילדו.
כז. כל המלמד בן חברו תורה, כאלו ילדו.
כח. ארבעים יום קדם יצירת הולד יתפלל על אשתו שתלד זכר.
כט. מי שמרהר בזנות - גם אשתו באה לידי הרהור; וכשאשתו מהרהרת, על-ידיה תקלפות באין עליה בחלום, ועל-ידי זה הבנים שלה מתים.
ל. מי שמזנה - אשתו מזנה עליו.
לא. כל השרף תבואתו של חברו - אינו מניח בן לירשו.
לב. אשה שמשפלת בניה, בשעת לדה תניח על ראשה תפוח.
לג. כל העשה דבר-מצוה ולא גמרו - קובר אשתו ובניו.
לד. הנשא אשה לשם קמון - הנין לה בנים שאינם מהגנים, ומפסיד את הקמון בזמן קצר.
לה. העוסק בתורה ובגמילות-חסדים, וזכה להרבה בנים.
לו. אין הבנים מתים בעזון האבות אלא כשאחזים מעשה אבותיהם בידיהם.

אלויעניה בן הקף. אילעני. אילפא.
ר' אילפי השני. ר' אילפי בר קרינא.
אימי. ר' איני. ר' אננא בן פזי. איניא.
ר' אינייא. ר' אנניא בר ססי.
איסי בן עקיבא, או בן עקבניה, והוא יוסף איש הוצל הוא יוסף הכבלי, הוא איסי בן גור אריה, הוא איסי בן יהודה, הוא איסי בן גמליאל, הוא איסי בן מהללאל ומה שמו: איסי בן עקבניה שמו. איסי בר היני. איסי אבוה דר' זירא, ואמרי לה אחוה דר' זירא. איסי בן מנחם. איסי בריה דר' יצחק ברב יהודה. ר' איסי דקסרין. איסי בן שמאי. אבא איסי בן יוחנן.
ר' איסי. איסור גיורא. איסק (שנים חיי).
איפא בן רחבה.
רב איקא בר אבין. רב איקא בריה דרב אמי. רב איקא בריה דר' חנינא.
רב איקא מפשרונא. רב איקא ברב אידי. רב איקא אבוה דרב אחא. רב איתי. ר' אלוני בן טבריי. ר' אלוהיעני. ר' אליקים שמעיה דרבא. אליקים אביו של ר' יוחנן. אלישוב.
אלישע בן אביה. אלישע אביו של ר' ישמעאל כהן גדול. אלישע אביו של ר' ישמעאל חברו של רבי עקיבא.
אלישע אביו של ר' יוסי. אלישע אביו של ר' יהושע. אלישע בעל כנפים. ר' אלכסא. ר' אלכסנדרא. ר' אלכסנדר.
ר' אלכסנדר בר חגרי. ר' אלכסנדר דצדוקי. אלנן.
ר' אלעאי הזקן. ר' אלעאי. ר'

אלעאי בן אלעזר. (נכס אחר: ר' אלעאי בן אלישע)
ר' אלעאי בר ברכיה, (נכס אחר: ר' אלעזר בר ברכיה). ר' אלעאי בר מנחם.
אלעזר שהיה על הפרוכת. ר' אלעזר בן חרסום. ר' אלעזר בן חנניה בן חזקיה בן גוריון. ר' אלעזר בן ערף.
ר' אלעזר הגדול בן הורקנוס. ר' אלעזר בן יעקב. ר' אלעזר בר צדוק.
ר' אלעזר בן עזריה. ר' אלעזר המודעי. ר' אלעזר בן שמעיה איש כפר אותני. ר' אלעזר בן פרטא. ר' אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' אלעזר בן פרטא. אלעזר בן פילא (נכס אחר: אלעזר בן פאבי). ר' אלעזר בן מתנא. אבא אלעזר בן דולעאי. ר' אלעזר בן דגלאי. ר' אלעזר בן יהודה איש כפר ברתותא. ר' אלעזר בן יהודה. אלעזר בן יהודה איש אבלים. ר' אלעזר בן תרדיון. אלעזר ספרא. ר' אלעזר חסמא. ר' אלעזר בן שמוע. ר' אלעזר בן תדאי. ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי. ר' אלעזר בן דמא. ר' אלעזר בר' יוסי בן חלפתא. ר' אלעזר בר' שמעון בן יוחאי. ר' אלעזר הקליר. ר' אלעזר בנו של ר' אלעזר הקפר. אלעזר בן ירמיה. ר' אלעזר בן פדת. ר' אלעזר בן יצחק איש כפר דרום. ר' אלעזר בר אבינא. ר' אלעזר בר מניומי. ר' אלעזר דמן רומאי. ר' אלעזר בר' ינאי. ר' אלעזר בן אנטיגנוס. אלעזר זעירא. ר' אלעזר דמן ינוה. ר' אלעזר בן מרים. ר'

ליקוטי

תפילה נד

תפילות

רמב

ליקוטי

תפילה נד

תפילות

רמג

חוץ מהמדה. שלא אדרש במפלא ממני ולא אחקר במקסה ממני. רק במה שהרשתי אֶזְכָּה להתבונן ולהגדיל את דעתי בהדרגה ובמדה כפי מדרגתי. להבין תמיד בכל עת ובכל שעה את כל הרמזים שאמה מרמז לי תמיד ברחמיך על ידי כל הדברים שבעולם. ועל ידי כל המחשבות והדבורים והעשיות שאמה מזמין לי בכל עת. אשר בכלם אין פוגתך שום דבר כי אם לרמוז לי על דם להתקרב לעבודתך באמת.

ותפנני ברחמיך הרבים למדת ההסתפקות, שאֶזְכָּה להיות מסתפק במעט מהעולם הזה. ולא אשתמש בעסקי העולם הזה כי אם מה שמכרח לבד בתכלית הצמצום וההסתפקות, בקדשה ובטהרה גדולה לשמך ולזכרך לבד. ואפלו כשתפנני להגדלת הדעת באמת, שאֶזְכָּה להבין מכל הדברים את הרמזים דקדשה שיש בהם, אף על פי כן, לא אהיה נוטה כלל להרבות חס ושלום בעסקי העולם הזה. רק להסתפק במועט מאד בצמצום גדול בהכרחיות לבד ובקדשה ובטהרה גדולה לשמך לבד באמת. ועקר עסקי יהיה רק בעבודת יי לעסק כל ימי בתורה ותפלה ומעשים טובים. ותעזרני שאפלו מזה ההסתפקות וההכרחיות שתשפיע לי אֶזְכָּה להפריש ממנו לצדקה. ואֶזְכָּה לקים מקרא שכתוב: "טוב איש חנון

ומלוה יכלכל דבריו במשפט". ואֶזְכָּה להרבות בצדקה לעניים הגונים הרבה. ועל-ידי הצדקה שלי אֶזְכָּה ליחד קדשא בריך הוא ושכינתיה ביחודא שלים בשם כל ישראל.

רבוננו של עולם יי אלהי גדלת מאד. הוד והדר לבשת עטה אור פשלתה נוטה שמים פיריעה". אתה ידעת "כי בער אנכי מאיש ולא בית אדם לי", ואין לי שום שכל להגדיל דעתי בכל זה. על כן באתי לפרש כפי אליך מלבי ואלהי, שתזכנו ברחמיך שיהיו נעשים אצלנו כל התקונים האלה ממילא על-ידי העסקים והמצות שאנו עוסקים בכל יום, ותהיה בעזרי ותזכני להמשיך עלי קדשה גדולה קדם השנה. עד שאֶזְכָּה לישן בקדשה ובטהרה גדולה, וישנתי תעור לי עד שאֶזְכָּה על-ידי השנה שתעלה נשמותי ותתדבק בעלמא דאתי, עד שתהיה מחשבותי דבוקה בעלמא דאתי תמיד.

ותעזרני ותזכני לקים בכל יום מצות יציאת תפלין וקריאת שמע ותפלה בתכלית השלמות, בלב טוב ובשמחה גדולה, ובמסירת נפש בקדשה ובטהרה, ובכונה גדולה ועצומה, עם כל פרוטיותם ודקדוקיהם ופגנותיהם ותריג מצות התלוים בהם. ותזכני לעסק בתורה בכל יום ויום בקדשה גדולה ובשמחה רבה. ואחר כך תנחני בצדקתך לעסק במשא ומתן באמונה שלמה, עד שאֶזְכָּה לברר פרורים

קדושים, ולהשלים נפשי ורוחי ונשמותי על-ידי כל הדברים שאֶזְכָּה ואמכר, ואֶזְכָּה לידע ולכון לקנות ולמכור כל דבר בעתו במועדו ובזמנו, בעת שהגיע השעה שצא הדבר מרשותי לרשות אחר, או להפך כפי הניצוצות הקדושות שיש באותו הדבר וכפי חלקי נפש רוח ונשמה שלי, באפן שישלמו חלקי נפש רוח ונשמה שלי על-ידי המשא ומתן. עד שאֶזְכָּה לעשות יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה על-ידי המשא ומתן שלי ועל-ידי כל העסקים שלי. ונזכר שיהיו נעשין אצלנו ממילא כל התקונים והיחודים העליונים, באפן שזכר לזכרון דקדשה, לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי תמיד בכלליות ובפרטיות. ותשמרני ותצילני משכחה שהיא מיתת הלב, שלא אשכח את תכליתי וסופי. ולא אסיח דעתי לעולם מזכרון עלמא דאתי.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתראה בענינו ודחקנו ונעמלנו, ותשור בענינו ותביט בעמלנו. ותציץ עלינו ברחמיך, ותשגיח עלינו בעין חמלתך. ותשמרנו ברחמיך הטובים, ותצילנו תמיד מרע עין, שלא יהיה לנו שום עין רעה על שום אדם שבעולם. רק נסתכל תמיד על כל אחד בעין טובה, ונזכר להיות מתלמידיו של אברהם אבינו עליו השלום שיש בהם שלשה מדות

טובות שהם עין טובה ונפש שפלה ורוח נמוכה. ותשמרנו ותצילנו מתלמידיו של בלעם הרשע שיש להם שלש מדות רעות שהם עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה. אבינו מלכנו, אדינו, בוראנו, גואלנו, יוצרנו, קדשנו, קדוש יעקב. רוענו, רועה ישראל, המלך הטוב והמטיב לכל, טוב עין באמת, וזכני ברחמיך הרבים שאֶזְכָּה להתדבק במדותיך הטובים להיות טוב עין באמת תמיד. ותצילנו ברחמיך הרבים מעין רעה שלא ישלט בנו שום עין רעה משום אדם ומשום נכרא שבעולם. ולא יהיה להרע עין שום פח ושום שליטה. ולא יוכל להזיק לנו כלל חס ושלום לא בגשמיות ולא ברוחניות.

רבוננו של עולם רבוננו של עולם, מלא רחמים, טוב ומטיב לכל, טוב עין, אתה לבד ידע את עצם התגברות הרע עין שמתגבר עלינו מאד. שעינו רעה בקדשת ישראל עם קדוש. ובכל יום ויום מתגבר עלינו ביותר בכמה תחבולות להרחיקנו חס ושלום מעבודתך באמת, ורודף אותנו מאד. מלא רחמים, מלא טוב, אתה ידעת את לבנו, אתה ידעת את כל אשר עבר עלינו על-ידי הרע עין של האויבים והשונאים הרודפים אחר הבאים להתקרב באמת לעבודתך ולתורתך. וגם אתה ידעת גדל חלישותנו לעמוד נגד עינם הרעה.

לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

צ"ה ע"א אי הוות פייסט מינאי, לו היה שלום בינינו, מי לא ספי לך

הייתי גותן לך משור של פטם, דעבדי, ששחטתי, אתמול.

אמר ליה: למרות שלא נתת לי - אכלי משופרי שופרי!

אמר ליה: מנלך? מהיכן היה לך? **אמר ליה:** דובן פלוגי עובר כוכבים ממך, וספא לי. **אמר ליה:** תרי עבדי, שנים שחטתי, וההוא שאתה אכלת - טריפה הוא!

אמר רבי: בשביל שוטה זה שעשה שלא כהוגן שמכר טריפה לגוי [שהדבר היה במקום שמכריזין ומשום מה לא הכריזו למרות שהיה באותו יום טריפה והיה אסור באותו יום למכור לגוי שמה יקנה ממנו יהודי שהרי לא הכריזו היום], **אנו נאסור כל המקולין?** שאין לאסור לקנות בשר מיתר החנויות אף אותם שהם של גויים [מלבד של אותו הגוי שבדיו הטרפה] וכדמפרש ואזיל.

רבי לטעמיה דאמר: אם היו מקולין, החנויות למכר בשר שבערי, וטבחי - ישראל, והיינו שגם השוחטים [שהם גם מוכרי הבשר לחנויות], הם ישראלים, שהגויים אינם שוחטים, הרי **בשר הנמצא ביד עובר כוכבים** בחנות של גוי מותר! מאחר שבשר זה נשחט ודאי על ידי ישראל. וגם אין לחשוש שמה הוא טריפה, שהטבחים לא ימכרו לגוי טריפה ביום שלא הכריזו. ואף עתה, שטבח זה פשע ומכר לגוי טריפה, לא נתערעה בשל כך חוקת כשרות של כל החנויות.

איכא דאמרי: **אמר רבי:** מפני שוטה זה, **דאיכותן לצעוריה לחבריה, אנו נאסור כל המקולין?** שאין להאמין לו שאכן אירעה אתמול טריפה אצלו. שלא אמר כן אלא רק כדי לצער את חבריו. ולכן, מותר לקנות בשר בעיר, שהרי לא הכריזו היום על טריפה.

והיונן בה: **טעמא דהתיר רבי,** הואיל **דאיכותן רק לצעוריה לחבריה.** הא לאו הכי, היה אסור לקנות בכל החנויות?

והתניא: **רבי אומר:** אם היו מקולין וטבחי ישראל - **בשר הנמצא ביד עובר כוכבים מותר!** וכיון שכל החנויות עומדות בחזקת כשרות, למה נאסור אותם בגלל חנות אחת של אותו גוי שקנה טריפה?

ומתריצין: **שאני הכא, דאיתחזק איסורא!** שנמכרה טריפה לחנות אחת, ויש לחשוש שאותו טבח מכר להרבה חנויות.

אמר רב: בשר כשר - כיון שנתעלם מן העין, שהיה רגע אחד ללא השגחה, הרי הוא אסור!

שמה הוחלף הבשר, ובשר זה הוא אחר, ואינו כשר.

מיתבי: **רבי אומר:** מקולין וטבחי ישראל - **בשר הנמצא ביד עובר כוכבים מותר!** והרי בשר זה נתעלם מעין ישראל ובכל זאת הוא מותר? ומתריצין: **נמצא ביד עובר כוכבים שאני!** שכל

החשש אינו אלא בבשר שלא היה שמור כלל, דחיישין שמה באו עורבים והחליפוהו בבשר ממקום אחר. אבל אם הוא שמור ביד גוי אין חשש זה [ומצד הגוי עצמו גם אין חשש, כמבאר לעיל].

תא שמע: דתניא: **תשע חנויות, כולן מוכרות בשר שחוטה, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאיזה מהן לקח - ספקין אסור!** כלומר, הבשר אסור מספק, שאין הולכים אחר הרוב כיון שהוא לקח את הבשר מהחנות שהיא מקום "קבוע", וכלל בדינו "כל קבוע - כמחצה על מחצה דמי", דהיינו אפילו אם יש שם רוב ומיעוט, אנו דנים כאילו הוא מחצה על מחצה.

ובנמצא הבשר מושלך ברחוב, ואיננו יודעים מאיזה חנות הוא - **הלך אחר הרוב!** לפי שאדם זה לא לקח את הבשר ממקום הקביעות, הלכך, אמרין "כל דפריש מרובא פריש", והרי הוא מותר.

הרי, שבשר הנמצא ברחוב ונתעלם מן העין מותר, וקשיא לרב?

ומתריצין: **הכא נמי מיירי בנמצא ביד עובר כוכבים!** שהגוי לקח את הבשר מהחנות ואיננו יודעים מאיזה חנות [שהולכים אחר הרוב, כיון שהספק נולד אצלו לאחר שהיה כבר ביד הגוי, ולא בחנות שהוא מקום הקביעות].

תא שמע: דתנן: עיר שגרים בה גויים וישראלים **ומצא בה בשר - הלך אחר רוב טבחים!** שאם רוב השוחטים בעיר הם ישראלים הבשר כשר.

ואם מצא בשר **מבושל - הלך אחר רוב אוכלי בשר!** שאם רוב אוכלי הבשר הם גויים הבשר אסור. ואפילו אם רוב השוחטים ישראלים ואנו יודעים שנשחט כהוגן, מכל מקום, כיון שהבשר מבושל יש עליו חשש נוסף של בישולי עכרים, ומאחר שרוב אוכלי הבשר הם גויים, יש רוב האומר שהגוי בישלו.

הרי, שמותר לאכול בשר שנמצא ברחוב, אף על פי שנתעלם מן העין?

וכי תימא לתרץ, דהכא נמי מיירי בנמצא ביד עובר כוכבים. הרי אי אפשר לומר כן.

דהא קתני "מבושל - הלך אחר רוב אוכלי בשר!" ואי מיירי שלא נמצא ברחוב אלא ביד אדם,

תיקשי, למה נלך אחר הרוב? ונחזי, אי דעובר כוכבים נקוט ליה, ודאי הוא בישלו, ואסור. אי **דישראל נקוט ליה,** הרי הוא מותר? אלא ודאי המשנה מדברת שהבשר נמצא ברחוב העיר, ובכל זאת הוא מותר כאשר רוב הטבחים ישראלים?

ומתריצין: **הכא במאי עסקינן:** **בעומד ורואה!** שהנמצא ראה את הבשר נופל מיד אדם, ואינו יודע אם הוא ישראלי או גוי. ומרגע נפילתו לא הסיר המוצא את עינו מהבשר, ואין כאן בשר שנתעלם מן העין [שאפילו אם המאבר הוא גוי לא הוי בשר שנתעלם מן העין, כל זמן שהבשר אצלו. וכמבאר לעיל].

תא שמע: דתנן: **בשר שנמצא בגבולין בכל ערי ישראל** [ולא בירושלים ששם הדין שונה], אם היה מחותך **לאברים,** הרי הם בחזקת **נבלות!** שכן הדרך לחתוך את הנבלה לאברים ולהשליכה לאשפה.

ואם היה הבשר חתוך לחתיכות קטנות - **מותרות הן!** שאין אדם טורח לחתוך לחתיכות אלא בשר כשר הראוי לאכילה [ומדובר שרוב השוחטים בעיר הם ישראלים].

הרי, שבשר הנמצא מותר, ואף על פי שנתעלם מן העין?

וכי תימא דהכא נמי מיירי בעומד ורואה, אם כן, הא דקתני "אברים - נבלות", תיקשי, **אמאי?** והרי המוצא ראה שהאברים נפלו מיד אדם ולא הושלכו בכונה, ואין לחשוש שמה הן נבלות.

ובהכרח, שמדובר שהמוצא לא ראה את הבשר בשעת נפילה, ובכל זאת הוא מותר שנמצא חתוך לחתיכות, ומוכח דלא חיישין משום בשר שנתעלם מן העין?

ומתריצין: **מידי הוא טעמא!** הרי כל הקושיא אינה אלא **לרב,** שהוא אמר בשר שנתעלם מן העין אסור. הא **איתמר עלה** על המשנה דקתני "חתיכות מותרות": **רב אמר:** **מותרות משום נבלה,** שאין מטמאות כנבלה ואין לזקין על אכילתן משום נבלה. אבל באכילה הן אסורות משום בשר שנתעלם מן העין. ומכל מקום, כיון שאינו אלא ספק שמה הבשר הוחלף, אין דינן כנבלה ממש [אבל בנמצאו אברים ודאי נבלה הוא לכל דבר].

ולוי אמר: מותרות אף באכילה. **והא דרב,** שאוסר בשר שנתעלם מן העין, לאו **בפירוש איתמר,** אלא **מכללא איתמר.** מתוך מעשה שהיה אפשר ללמוד שכן היא דעתו של רב.

גיד הנשה פרק שביעי חולין

צֶה:

ל"ן משפט
בר מצוה

נא א ב מיי פֿ'ס מהל' מכללות אקטיוות ה' יג סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סימן קכ סעיף א:

נב ג מיי פֿ'ס מהלכות עבודות טובכנס ה' ד ועי' השגות ור"מ סמג לאוין לא טוש"ע יו"ד סימן קעט סעיף ד דב"ה:

נג ד מיי פֿ'ס מהלכות דעות הלכה ב:

נד ה ו מיי פֿ'ס מהל' ע"ו הלכה ה טוש"ע עס:

נה ז מיי פֿ'ס מהלכות מכללות אקטיוות ה' יג סמג לאוין קמא טוש"ע יו"ד סימן קכ סעיף א:

[illegible]

גינו גרשום

בְּיִתְּכֶם בְּשָׂאָה וְזֶה הִיךְ יִסְתַּחֵם
וְשֶׁם לִמְדָה דָּבָר אֶנְשֵׁי
אִמֵּר כֵּן וְכֵלָּה הִיךְ מִי הִיךְ עוֹלָה:
תְּרִיבָר וְעוֹלָם גִּרְסֵי גִיּוֹנִי
נְלוּמֵר מִסְכָּר גִּיּוֹנִי
מְבֻכֵּינ שְׁלֹמֹת: **בְּחִירוּיִם** הִרִיזוּ
יִבְיָן, מִשְׁמַע עוֹלָם דִּקְר לִתְחִיב
מִיבְיָן מִשְׁמַעפֶּה צִי"מ פִּי"צ לִתְחִיב מִלָּא
מִחוּץ שֶׁל דְּגִישׁ וְשֶׁל דָּרֵז הִיךְ אֵלּוּ שְׁלֹ
וְשֶׁ לִמְדָה דִּסְכָּל מִתְמַיֵּן דְּגִישׁ עוֹמֵס:
וְלֵא

שדר ליה 'תליסר גמלי ספקי
ליקוטא פסוקי ל' פסוקד אמר
ולא היא אל שכיב שמואל א'
שמעון בן אלעזר אומר בית ר'
אלעזר והוא דאיתחוק תלח'ר
בנימין תקח בעא מנייה ר'
ברחיון ליה ר' סימן ארבי דראר'
רב נחמן מנהרדעא איקלע ל'
אתו עורבי שדו כבדו וכליפא
ספי רב חייא רב אבין איחבר'
אמר ליה אית' לך סימנא בעינ'
ליה אין אן כן זיל שקור רב חנני'
רב נחמן אמר ליה אית' לך ס'
דברחמא אמר ליה אין אן כן
דברחמא אמר ליה קמיה רב חנני'
אית' לך מביעות עינא בגייה א'
הוא אמינא סימנא עדיף מבי'

מן העין: אל ספי שטעט צהרונים. זשא
 זשעף און אלן זשעמחא זחורא און
 טרפס און מישיצין דרוז בעמזא און
 אומעמען סמכין נמאא צנבוליסא מלא זשא
 הווא דלמערין אלל גני מומעין און דער
 אלן: דסא דמערין אפידסא. ללל זשא

בינאק כלומר הולך לחינוכות של בית רבן בשעה שמחויק בדרך ושואל לו הפס
טוב חניכו. וכן שגולד לו תינוק וכן שנשא אשה אם יארע לו בתולה ג"ח אם טר
ואם יש בשר בחרוזין כמו שתולין הקצבין החתיכות ועשה בו הלוקח סימן באות
אתה אותה: גבא דבשרא. כלומר גבא של בהמה חתיכה ש

אסרינהו ניהליה. ואי לא
שהרי ראה שלא היה שם
גאבד צמים וזהו אחר אבל
ובחי ישראל הוו שם דחייש

(ב) מחזור רישא נפל מיניה אול אייתי סילחא
 ושדא אסק תריך אמר רב עבדי נמי הכי
 אסרינו ניהליה אמרי ליה רב כהנא ורב
 אמי לרב דאיסורא שכחו דהיתירא אי שכחו
 ואמר להו דאיסורא שכחו טפי (וכי מכללא
 במאי פרוותא דעובדי כוכבים הואי) תדע
 דקאמר להו דאיסורא שכחו טפי אלא (רב
 הוי) אבל בשרא בשעתה דלא עליה עניה
 מיניה איבעית אימא *בציירא וחתומא ואי נמי
 בסמינא (כי הא דרבה ב"ה הונא מחתך ליה
 חתניה חזי מברא דקאחא לאפיא אמר מברא
 קאחתי לאפי יומא טבא לגו אול קם אבבא
 (דאריק אבבא דדשא חזי עיתא דהליא
 טרף אבבא נפוק אתו כול עילמא לאפיא
 ואתא מבחי נמי לא עליה רב עניה מיניה אמר
 להו איכו השתא ספיתו להו איסורא לבני
 ברת אול אבל רב מההוא בשרא מ"ט אי
 משום איעלמיה הא לא איעליא אלא דנחיש
 ותאמר רב: כל נחש שאינו כאליעור עבד
 אברהם וכיונתן בן שאול אינו נחש אלא
 מסעדת הרשות הואי רב לא משהני מסעדת
 הרשות רב בדיק מברא ושמואל בדיק
 בכפרא רבי יוחנן (בדיק ביוקא כולוהו
 דרב תוה כתל ליה רבי יוחנן לקדם רבינו
 שבבבלי כי נה נפשיה דרבא כתל לשמואל
 לקדם חבירינו שבבבלי אמר לא ידע לי מידי
 דרביה אנא כתב שרר ליה עיבורא דשתיא
 ושני אמר השתא חושבנא בעלמא ידע כתב
 תפא אמר אית לי רב בבבלי אייתי איתיהי א"ל
 (ושמואל מת אמר ש"מ) רב נפשיה דשמואל
 רב כי חיבי דלא לשרה רבי יוחנן תניא רבי
 ק ואשה אף על פי שאין נחש יש סימן אמר
 יומא דכתיב: יוסף איניו ושמןון וימא ואת
 ימא מרב כחרוזין מהו א"ל אתה שוטה
 י אמר רב הונא אמר רב בתרוזין חרי זה סימן
 רב כהנא לפום נהרא במעלי יומא דכפורי
 מר ליה שקול ואכול האגדנא דהיתירא שכיה
 רב (וכי דינא) אתא לקמיה דרב הונא
 א"ל לא איתך טר טבעית עינא בגיה אמר
 תוואה איחבד ליה גבא דברא אתא לקמיה
 אנא בגיה אמר ליה את לא טר טבעית עינא
 שקול רב נתן בר אבבי איחבד לך קיבורא
 אמר ליה אית לך סימנא בגיה אמר ליה לא
 ליה אין אם כן זיל שקול אמר רבא (מרישא
 עות עינא דהא מהדרין איתדא כסימנא
 ולא

זו ודוא' זה סימן לשון מור' לישנא אחרינא אל תהי שטות
 ב הנה כו' שדו' חיי משליח: **האינא דהיפא סמיה שפי**
יפות: כרכא. טבח"א: רב הונא ס"ל כרב רביה דלסר
 רט ואע" דשנייהו' עומד ווראו' שניי' דחקי וניהו ובי קיל'
 הנה אל חזי' דל' שקול אכול: **ציבורא.** ציבורא
 סמינני ולא מדרתינן צדקא עטציהו' עינא אלף ללור'

באותה שעה לומר אם טוב הולך ואם לאו אינו הולך: בית תינוק ואשה כלומר
 אם ער ודאי כשם שאירע לו ג'פ מתחלה כן אירע לו תדיר (תדיר): כשר בחורוין
 חוץ מהו ויכיר החורוין מהו: האידנא דהיתרא שכיתי טפי כלומר שישראל שוח
 שנה: שנה: קיבורא דתכלתא. (מינש"ל דתכלת דבעינן טריה לשמה דכתיב ועש' לו
 קיבורא דתכלתא.)

ס' פתח: סל: עזרי נמי יכו וכו' **אח**
אח אחאד מואי סל: כלומד דאחיהו
אח מואי סל: בתמיהה היא נמי דאחיהו
אח דלמי לאו אפירוטו אחתמ מא
אח צין מירוסא כללנא לאח שפיז שמעין
אח מיה דכיון שנחפעלס אקור מדאס
אח לראש הנחמל: ותמיצי כולא בנייור
אח לוינא בתמיהה אומילתא סל: היא
אח דלמיא תמימר דכיון עמיזי מדאס
אח דומור ויכא שמוס דפרומוטא טעדי
אח כוכבים הוא: מגל פור"מ וסבחי
אח דאקורל: אולא רב הייזי איל
אח שרא: מואי: אולא דהנחמלס סל: ליה
אח ומיזי בשפעיה: קטנת: אילס
אח קרנאל: כל חסיה ג' קרנאט ומוס
אח קמן (א) שלא יגבנו מונה אנשי ביתו:

חזה מברא. מעצורת הנהר שהיתה
באה מעבר השני לעבר זה: אמר
מברא אחי לאפאי יומא טבא לגו. כימן
טוב הוא לעוברי דרכים כשהמעצורת
באה לקראתן מאליה קודם שזימנוה יום
ועד לזה ביום אנחנוהם באותה לילה

77 שנה. הליץ
אורי. דאמא

הנחות הב"ח

(1) רש"י ד"ה אחלה
נמא וכו' שלא יגנובו
ב ע"י פרק אלו מציאות
ב ע"כ ופ' אין לדון
אם ע"כ פירש"י בענין
אמר: (3) תוס' ד"ה דאקו
א לא הוה ליה למישש:
(4) בא"ד שמיחא טפי
אמר: (7) ד"ה כאלעזר
א דהאזחא מנא סבר. כ"כ
א תענית ד 7 בתוס'.

מאה לא אזיל:

ר"ט. נמל.
שט"ש [יש"ט].
בלים, חוטים.
בחי"א [טבחי"א].
לחולות.
מורי"ל. פקעת (של
יט).

ללא דווקא :

[illegible]

דבחרוין הרי זה סימן: איכא דאמרי.
היום רוב שוחטים ישראלים הם ולספק
העלמה ולא קי"ל כוותיה דזה אלא
הלכתא כרב באיסורי גבי פלוגתא דשמואל
לפא. צריך להכירה שלא מתחלף בקלא
ממזגין באלו מציאות (ב"מ 97 ע"ב):

להבי
וממחנה ביתו אם יארע לו טוב ג' פעמים ודאי במזל
הזה. כלומר אמרינן בשר כיון שנתעלם מן העין כו'
בכל מקומות: אית לך טביעות עינא. כלומר מכיר
עצצית בעינו עשייה לשמה.

לעמוד הבא

Page 10 of 10

צ"ה ע"ב

דרב הוה יתיב אמברא דאישתטית, על גשר הנהר ששמו אישתטית. חזאי לההוא גברא דהוה קא מחזור וישא, שהיה מדיח ראש בהמה במי הנהר. נפל מיניה הראש לתוך הנהר. אזל, אייתי סולתא, סל, שדא שלשל לנהר, אסיק תריין, העלה שני ראשי בהמה.

אמר רב: עבדי נמי הכי?! וכי זו הדרך שאדם מאבד חפץ אחד ומוצא שנים? כלומר, אף אחד משני הראשים אינו אותו שנפל, אלא אחרים הם שהיו בנהר מקודם לפיכך אסרינוהו ניהליה. אמר ליה רב כהנא ורב אסי לרב: למה אסרתם, שאפילו אם אחרים הם - וכי רק דאיסורא שכחי בנהר, ואילו דהיתורא לא שכחינו! ומדרע לא נאמר שהם כשרים?

אמר להו רב: דאיסורא שכחי טפי! שיש לחשוש שגם עורבים הביאו ממקומות אחרים, ששם שכח יותר נבלה [עפי' תו]. ומכאן ראייה שרב אוסר בשר שנתעלם מן העין, וחושש שגם עורבים החליפו הבהר. ומקשינן: וכי מכללא מאי? מה ההבדל אם רב אמר זאת בפירוש או לא. שהרי מתוך זה שאסר את הראשים משתמע שאכן דעתו לאסור בשר שנתעלם מן העין?

ומתריצין: משום שהראיה מהסיפור אינה מוכחת לגמרי. שיש לומר, שאילו באותו מקום היו רוב השוחטים ישראלים לא היה חושש רב שגם עורבים הביאו ממקום אחר. אלא פרוותא, נמל דעובדי כוכבים הוא, ובאותו מקום היו רוב השוחטים גויים. ולכן אסר רב.

תדע! שזוהו הטעם של רב. דקאמר להו רב - דאיסורא שכחי טפי! משמע שבאותו מקום היה רוב של איסור.

הוינן בה: אלא רב, שאוסר בשר שנתעלם אפילו רגע אחד מן העין, הויכא אבל בישרא? ומשינינן: בשעתיה! מיד כשנשחט, דלא עלים עיניה מיניה משעת שחיטה.

ואיבעית אימא: בציורא וחיתומא, כשהבשר צרור וחיתום, שרדאי שלא הוחלף.

ואי נמי - בסימנא! שהיה עושה סימן בבשר. כי הא דרבה בר רב הונא היה מחתך ליה אתלת קרנא, כשהיה שולח בשר לאשתו על ידי גוי וחושש שגא הגוי יחליף, היה עושה סימן וחותר הבשר בצורת משולש.

רב הוה קאזיל לבי רב חנן, חתניה. חזי מברא דקאתי לאפיה. באה לקראתו מעבורת מעבר השני של הנהר. אמר: הואיל ומברא קאתי לאפי, סימן שיומא טבא לגו! שכך היו אומרים הבריות, שאם המעבורת באה לקראתם בלא שהזמינו אותה, סימן שיהיה להם יום טוב באכסניא שיגיעו אליה באותו לילה.

אזל, קם אבבא עמד על פתח האכסניא. אודיק בבועא דרשא, הציץ דרך סדק שבדלת, חזי חיותא דתליא ראה שתלוי שם בשר. טרף אבבא דפק בדלת, נפוק, אתו כולי עלמא לאפיה! יצאו כולם מהאכסניא לקראתו. אתא טבחי נמי גם הטבחים העוסקים בבשר יצאו, לא עלים רב עיניה מיניה מהבשר. אמר להו, לטבחים: איכו השתא לו היה הדבר תלוי בשמירתכם על הבהר שפתיו להו איסורא לבני ברת הייתם מכשילים נכדיי הדריס בעיר הזאת באכילת בשר אסור שהיה העלמתם עיניכם ממנו.

לא אכל רב מזהו בישרא! והוינן בה: מאי טעמא? אי משום איעלומי הא לא איעלים? שהרי רב לא הסיר עינו מהבשר. ומשינינן: אלא משום דנחיש שהיה מנחש בתחילה שיהיה לו יום טוב באכסניא וכיון שאסור לנחש לא רצה ליהנות מהבשר.

ומקשינן: והאמר רב: כל נחש שאינו כאליעזר עבד אברהם שסמך על הנחש למעשה שאם רבקה תשקה אותו יקחנה עבור יצחק ואם לא, לא יקחנה וכיונא בן שאלו שסמך גם כן לגמרי על הנחש אינו נחש [תו] מבארים איך היה מותר לאליעזר ליתונן לנחש] והרי אצל רב לא היה נחש כזה?

ומשינינן: אלא סעודת הרשות הואי ורב לא מתהני מסעודת הרשות!

רב הוה בדיק במברא שאם היה מוצא את המעבורת בקלות היה מפליג עמה ואם הדבר עלה בקושי לא היה מפליג [ואין בזה נחש כיון שלא אמר זאת בפירוש - מהרש"א] ושמואל הוה בדיק בספרא שלפי הפסוק שהיה מוזמן לו היה נוהג רבי יוחנן הוה בדיק בינוקא היה אומר לילד פסוק לי פסוק.

כולהו שני דרב כל ימיו של רב הוה כתיב ליה רבי יוחנן כששלח לו שאלה בכתב מארץ ישראל לבבל היה פותח "לקדם רבינו שבבבל", כי נח נפשיה דרב הוה כתיב רבי יוחנן לשמואל והיה פותח "לקדם חבירינו שבבבל".

אמר שמואל: לא ידע לי מילי וכי אין דבר שאני בקי בו יותר ממנו דרביה אנא שעל ידו אהיה רבו?

כתב שדר ליה שמואל לרבי יוחנן עיבורא דשיתין שני חשבון עיבור השנים של ששים שנה הבאים. אמר רבי יוחנן: השתא חושבנא בעלמא ידע ואין די בזה שאקראוהו רבי.

כתב שדר ליה שמואל תליסר גמלי טעונים ספקי טריפתא שאלות שונות של טריפות.

אמר רבי יוחנן: אתא לי רב בבבל! איזול איחזייה! אלך לקבל פניו.

אמר ליה לינוקא: פסוק לי פסוק, אמר ליה הינוקא פסוק זה "ושמואל מת". אמר רבי יוחנן:

שמע מינה נח נפשיה דשמואל. ולא היא, לא שכוב שמואל, אלא משמים סיבבו כך כי הניח דלא ליטור רבי יוחנן לנסוע לבבל. תנאי: רבי שמעון בן אלעזר אומר: בית תינוק ואשרה אם בנה בית או לולד לו בן או נשא אשה אף על פי שאין נחש שסור לנחש ולסמוך על זה יש סימן בדבר שאם הצליח בעסק ראשון אחר שבנה בית וכו' סימן שמעתה הוא הולך ומצליח ואם לאו אל ימשיך בעסקים שגא לא יצליח.

אמר רבי אלעזר: והוא דאיתחזק תלתא זימנא, שהצליח או לא הצליח שלש פעמים או יש סימן בדבר. דכתיב "ויוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקח", עלי היו כלנה. שאם יארעו לו שלש צרות אלו מעתה כל הצרות באות עליו. בעא מיניה רב הונא מרב: בחרוזין מהו? עשה מחרות מחתיכות בשר ולא השגיח עליה, האם זה נחשב לסימן שלא יהא בכלל בשר שנתעלם מן העין?

אמר ליה רב: אל תהי שוטה בשאלה זו, כי בחרוזים הרי זה סימן.

איכא דאמרי: לא שאל רב הונא מרב אלא אמר רב הונא אמר רב: בחרוזין הרי זה סימן!

רב נחמן מנהרדעא איקלע לגבי רב כהנא לפום נהרא [שם מקום] במעלו ערב יומא דכפורי. אתו עורבי שדו השליכו כבדי וכוליתא, אמר ליה רב כהנא לרב נחמן: שקול ואכול האידנא. היום מותר לאכול ממה שהעורבים משליכין. דהיתורא שכחי טפי, רוב הבהר הוא משחיטת ישראל שמכנים הרבה לסעודת ערב יום כפור.

רב חזיאי בר אבין איתבד ליה כרכשא מעי בהמה בני דנא, בין החביות, ואחר כך מצאו אתא לקמיה דרב הונא, לשאל על הבהר. אמר ליה רב הונא: אית לך סימנא בגויה? שלא יהא בכלל בשר שנתעלם מן העין. אמר ליה רב חזיאי בר אבין: לא! שאלו רב הונא: אית לך טביעות עינא בגויה? אמר ליה: אין! אמר ליה רב הונא: אם כן, זיל שקול!

רבי חנינא חזאיה איתבד ליה גבא דבשרא אתא לקמיה דרב נחמן, אמר ליה: אית ליה סימנא בגויה? אמר ליה רבי חנינא: לא! שאלו רב נחמן: אית לך טביעות עינא בגויה? אמר ליה: אין!

אמר ליה רב נחמן: אם כן זיל שקול! רב נתן בר אבוי איתבד ליה קיבורא דתכלתא, פקעת צמר צבוע תכלת, ומצאה אחר כך. אתא לקמיה דרב חסדא לשאלו שהרי יש לחשוש שגא אינו זה שאבד ולא תכלת הוא אלא צבע קלא אילן הדומה לתכלת, ואינו כשר לציצית. אמר ליה רב חסדא: אית לך סימנא בגויה? אמר ליה: לא! שאלו רב חסדא: אית לך טביעות עינא בגויה? אמר ליה: אין! אמר ליה רב חסדא: אם כן זיל שקול!

תהילים פרק מז

כו

בם: יִרְבוּ עֲצוֹתָם אַחֲרֵי מָהָר בְּלֹא אִסְיָה נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבְלֹא אִשָּׁא אֶת־שְׁמוֹתָם עַל־שִׁפְתַּי: ה' יִהְיֶה מִנֵּת חֲלָקִי וְכוּסִי אֲתָה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי: חֲבָלִים נִפְלוּ־לִי בִנְעָמִים אַךְ־נִחַלֵּת שִׁפְרָה עָלַי: אֲבָרְךָ אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אַךְ־לַיְלֹת יִסְרֹנִי כְלִיֹּתַי: ה' שְׁוִיתִי יְהוָה לִנְגְדִי תָמִיד כִּי מִיָּמִינִי בְּלֹא־אֲמוֹט:

רש"י

השפלת ידי על הגורל ל' ימך המקרה (קהלת י') ישפל, כך הוא נדרש בספרי, וגם יש לפותרו לשון תמיכה מדרש האגדה כמו ויתמוך יד אביו וגו' (בראש' מח): (ו) חֲבָלִים נִפְלוּ לִי בִנְעָמִים: כשנפל לי הגורל להיות בחלקך חבל נעים הוא זה אף עלי שפרה נחלה כזו: (ז) אֲבָרְךָ אֶת ה': עד כאן ניבא דוד על כנסת ישראל שתאמר כן ועכשיו אומר ואני גם אני אברך את ה': אשר יעצני לבחור בחיים וללכת בדרךיו: אף לַיְלֹת יִסְרֹנִי כְלִיֹּתַי: ליראה אותו ולאבהה ורבותינו פירשוהו על אברהם אבינו שלמד תורה מאליו עד שלא נתנה תורה אף אנו צריכין לישב המקראות על סדרן: (ח) שְׁוִיתִי ה' לִנְגְדִי תָמִיד: בכל מעשי שמתי מוראו לנגד עיני ולמה כי מימיני הוא תמיד

מצודות דוד

כנסת: (ד) מָהָר: ענין ממך כמו כמור הנמולות (שמות כ"ט): אִסְיָה נִסְכֵּיהֶם: ענין זויקס: (ו) חֲבָלִים: כן יקראו המסחות וכן מחבל בני יהודה (יוסף י"ט) ע"ש כי כחלל יחולק נחלס: שִׁפְרָה: ענין הויספ כמו אמרי שפר (בראשית מ"ט): (ח) שְׁוִיתִי: שמיני כמו משוה רגלי לחלקי ר"ל בו אני מאמין: וְכוּסִי: הוא המנה הניתן בתוך כוסי וכפל הדבר במ"ש: תוֹמִיךְ: תמכת בידי להניחה על הגורל ההוא ר"ל עזרת לבי להאמין כך ואמר במשל כדרך האב התומך יד בנו החביב לו ומניחה על חלק היפה לומר את זה ברור לך: (ו) חֲבָלִים: המחזות אשר נפלו בחלקי הם המיוחדים בהדברים והנעימים ר"ל האלהים אשר בחזיתי כן הוא האל המיוחד: אִף נִחַלֵּת: הנחלה שבבחייתי יפה הוא בעיני וכפל הדבר במ"ש: (ז) אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי: בעבור שיעץ אותי לקבלו לאלוה: אֲף לַיְלֹת: כאשר הוא יעץ אותי כן אף כליותי מוסרות ויועצות אותי ע"ז כלילות שהיא עת אשר הלב פנוי ממחשבה הטורדת: (ח) שְׁוִיתִי ה': תמיד אחשב כאלו ה' עומד נגדי ורואה מעשי: כִּי מִיָּמִינִי: כי בעבור זה

תהילים פרק יז

כו

לִבִּי: שְׁמַח לִבִּי וַיֵּגַל כְּבוֹדִי אַךְ־פִּשְׁדִּי יִשְׁכֵּן לִבְטַח: פִּי | לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׂאוֹל לֹא־תִתֵּן חֲסִידֶיךָ (חֲסִידֶיךָ ד') לְרָאוֹת שָׁחַת: יִתְדִיעֲנִי אֲרִיחַ חַיִּים שִׁבְעַת שְׁמֹחוֹת אֶת־פָּנֶיךָ נַעֲמֹת בְּיָמֶיךָ נֶצַח: יז | תִּפְלָה לְדֹד שְׁמֵעָה יְהוָה | צִדֵּק הַקְּשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תִּפְלָתִי בְּלֹא שִׁפְתֵי מִרְמָה: מַלְפָּנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תַּחֲזִינָה מִיִּשְׂרָאֵל: בַּחֲנֹת לִבִּי | פָּקֶדֶת לַיְלָה

רש"י

יבואו לפניך בדין: עֵינֶיךָ תַּחֲזִינָה מִיִּשְׂרָאֵל: אם יש בידי זכויות בהן תחזינה במישרים עיניך: (ג) בַּחֲנֹת לִבִּי וגו': ידעתי כי יש עבירה בידי ואם משפט עונשי יבא לפניך לא אצדק בדין אשר כבר בחנת לבי: פָּקֶדֶת לַיְלָה: לעת הערב בעון בת שבע שנאמר ויהי לעת ערב ויקם דוד וגו' (ש"ב כ'): צִרְפָּתִנִּי נְסִיתִנִּי: בְּלֹא תַּמְצָא: לא מצאת בי חפצך: זְמוּתִי בְּלֹא יַעֲבֹר פִּי: אם תעלה עוד במחשבתי ליבחן לפניך בל יעבר פִּי לומר עוד בחנני ונסני כמו שנאמר כי יעבר כמו שנאמר (לקמן כ) בחנני ה' ונסני שאמר דוד לפני הקב"ה מפני מה אומרים אלהי אברהם ואין אומרים אלהי דוד אמר לו אני בחנתי ב' נסיונות ונמצא שלם אמר בחנני ונסני כדאיאת במסכת שבת:

מצודות דוד

יעמוד מימיני לעזור לי ולא אהיה נוטה לנפול: (ג) שְׁמַח לִבִּי: כי תשיג תאוות: וַיֵּגַל כְּבוֹדִי: היא הנשמה שהיא כבוד הגוף: יִשְׁכֵּן: אחר המות בקבר: (ו) כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי: לא תכלה נפשי בקבר עם הגוף: לֹא תִתֵּן חֲסִידֶיךָ: על הנפש יאמר וכפל הדבר במ"ש: (יז) תִּתְדִיעֲנִי: תן בי דעה ללכת באורח המביאה החיים הנצחיים להיות שובע בשמחות במה שאראה את פניך וכמ"ש ר"ל שהצדיקים נהנין מזיו השכינה: נַעֲמֹת: ולהיות שבע עד נצח מן הנעימות הנתונות בימינך והם תענוגי עוה"ב הנאהבים והנעימים: (א) צִדֵּק: תפלתו הנאמרה בצדק וכוונתו הלב: בְּלֹא: הנאמרת בלי שפתי מרמה: (ב) מִשְׁפָּטִי יֵצֵא: רצה לומר לא תעשה בי משפט הראוי על אשמותי כי ראה מעשה הישרים שעשיתי ולפיהן שפטני: (ג) בַּחֲנֹת לִבִּי: לדעת מחשבותי והשגחת בי כלילה והוא עת שמחשבת האדם צלולה: צִרְפָּתִנִּי: כצורך הזה הצורך כספו לדעת הטובה היא כן בחנת אותי ולא מצאת בי מחשבת רשע:

לעזרני לבל אמוט, ד"א שריתי ה' לנגדי תמיד ס"ת היה עמו לקרות בו כל ימי חייו וזה שאמר מימיני בל אמוט ע"ש התורה שנתנה בימינו שאני עוסק בה ולפיכך בל אמוט (סא"ה): (ג) לִבִּי שְׁמַח לִבִּי וגו': לפי שאני בוטח כי לא תעזוב נפשי לשאו' שהרי בעון עבירה גדולה שהיתה בידי בשרתני גם ה' העביר חטאתך (ש"ב יב) ק"ו שמעתה לא תעזבני לסור ממך: (יא) תִּתְדִיעֲנִי אֲרִיחַ חַיִּים: לשון עתיד הוא ואינו לשון תפלה: שִׁבְעַת שְׁמֹחוֹת: שמחה שאין לה קץ ותכלה היא השמחה של עתיד (סא"ה): אֶת־פָּנֶיךָ: שמחות אשר לפניך בכת הקרובה לך: (ב) מַלְפָּנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא: עבירות שבידי שאני ראוי להשפט עליהם ביסורין יצאו מלפניך ולא

מצודות ציון

(קמן ע"ה): (יא) נַעֲמֹת: ענין ממקום וערכות: (ג) פָּקֶדֶת: ענין זכרון ושגשגה כמו ה' פָּקֶד (בראשית כ"ב): זְמוּתִי: ענין מתשכח:

תהילים פרק יח כט

חִלַּצְמוּ סִגְרוּ פְּלִימוֹ דִּבְרוּ בְּגִאוֹתַי: א אֲשֶׁר־נָתַתָּ עֲתִיד סִבְבוֹנִי
(סִבְבוֹנוֹ קרי) עֵינֵיהֶם יִשְׁתִּינוּ לְנִטּוֹת בְּאַרְצִי: ב דְּמִינוּ בְּאַרְיֵה
יִכְסּוּף לְטָרֵף וְכִכְפִּיר יִשָּׁב בְּמִסְתָּרִים: ג קוֹמָה יְהוָה קְדָמָה
פָּנָיו הִכְרִיעֵהוּ פְּלִטָה נִפְשִׁי מִרְשַׁע חֲרָבִי: ד מִמָּתִים יִדָּף |
יְהוָה מִמָּתִים מִחֹלֶד חֲלָקִים בְּחַיִּים וְצִפְנִיָּה (וְצִפְנִיָּה קרי) תִּמְלֹא
בְּטֶגֶם יִשְׁבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרֵם לְעוֹלָלֵיהֶם: ה אֲנִי בִצְדָק
אֲחִיחָה פָּנֶיךָ אֲשַׁבְּעָה בְּהִקְיִן תִּמְוֹנָתְךָ: ו א לְמִנְצָח | לְעַבְדְּךָ

דע"י

דעם

המריעהו. קפה את רגליו וכרע ויפול: **פִּלְטָה נפשו.** מכל רשע שהוא חרובך שאתה משליטו ליפרע מן המחוייבים לך: **(יד) ממתים ידך.** מן המתים בידך על מטת' אני בוחר להיות: **ממתים מחלד.** מאותם שמתיים בזקנה שמהלכו חלודה רדיויל'א בלעז ומן הצדיקים אשר חלקם בחיים: **וצפונך תמלא בטנם.** ומאותם אשר תמלא מעיהם מטובך אשר צפנת ליריאתך: **יתרם.** נכסיהם אשר ישאירו במותם: **(טו) אני בצדק אחזה פניך.** תלעיד, או בצדק אחזה פניך משפטי הוצא מלפניך והצדקות שבידי אחזו ובהם אחזה פניך: **אשבעה בחיזין תמונתך.** אשבעה

מצודות ציון

מצודות ציון **מצודות דוד**

(יא) אשורנו. רגלנו: **(יב) יסוף.** יתמוד כמו נסוף ונספת (בפלות י"ב): **(יד) מחל.** עין זמן כמו מה חל (למן פ"ט): **יתרם.** יתרון ומרצית העשר: **עֲצֻלָּיהֶם.**

(יב) דמינו. דומה הוא כאריה החומד לטרוף: **יושב במסתרים.** משמין עצמו לארוב לכל יראוהו: **(יג) קדמה פניו.** עד שלא ילכדנו הקדימנו והפילו לחרוץ על ברכיו: **פִּלְטָה.** הצל נפשי מיד הרשע שהוא חרבך: **(יד) ממתים.** אהיה מן המתים מידך: **מחלד.** מחמת שכלה זמן חייהם בעבור הזקנה: **חֶלֶקם.** ואותן שחלקם בחיי עולם הבא ואשר תמלא בטנם מרב טוב הצפון אשר עין אל ראתה: **ישענו בנים.** ומאותן אשר יעבדו בבנים הגונים ומאותן אשר יניחו יתרנו עשרם לבניהם לרשת אותם אחרי מותם: **(טו) בצדק.** יעבדו הצדק שעשיתי אוכל לחיות פניו ואשבעה ממראית מנותח בַּת בָּא זמן הקיצה הוא תחית המתים כמ"ש ורבים מישיני אדמת עפר **(קיצו וכו' ונדאל י"ב):** **(א) ביום הדין.**

ובלבד שלא יהא מתכונן לערב. רבי יהודה אומר, לא יחלק ההנני קליות ואגזיזין לתינוקות, מפני שהוא מרגילן לבוא אצלן. וחכמים מתירין. ולא יפחת את השער. וחכמים אומרים, זכור לטוב. לא יבר את הגריסין, דברי אבא שאול. וחכמים מתירין. ומוזדים שלא יבר מעל פי מגורה, שאינו אלא כגונב את העין. אין מפרפסין לא את האדם ולא את הבקמה ולא את הפלים:

רבינו עובדיה מברטנורא

פיטס. גיגית גדולה: **ובלבד שלא יתכוון לערבן.** להוציא קול לקנות הרוב ממקום משובח ולערב בו ממקום אחר ושכניו סבורים שכל הפירות מאותו מקום: **ולא יפחות את השער.** למכור בזול. מפני שהוא מרגיל לבא אצלו ומקפח מזונות חביריו: **זכור לטוב.** שמתוך כך אוצרי פירות מוכרין בזול. וכן הלכה: **גריסין.** פולין גרוסות בריחים, אחת לשתיים: **לא יבור.** את הפסולת. לפי שמתוך שנראות יפות הוא מעלה את דמיהן הרבה מדמי הפסולת שנשל מהן: **וחכמים מתירין.** שיכול הלוקח לראות ולהבחין כמה דמי הפסולת שנברר, מאלו שישנן באחרים. וטוב לו להעלות בדמיהן של אלו שהן מבוררים מפני הטורח. והלכה כחכמים: **שלא יבור מעל פי המגורה.** למעלה להראות יפות, ואת הפסולת שבתוכו לא ביר: **לפי שאינו אלא כגונב את העין.** בברירתו: **מפרסין.** מחקקין ומיפין: **לא את האדם.** עבר כנעני העומד לימכר: **פרק ה איזהו נשך.** שהוא נושך. דשקל מיניה מאי דלא יחייב ליה: **המרבה בפירות.** המרבה

ב. המלוה את חברו, לא ידור בקצרו חנם, ולא ישכר ממנו בפחות, מפני שהוא רבית. מרבין על השכר, ואין מרבין על המכר. פיצד. השפיר לו את חצרו, ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי, הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה, ואם של חדש בחדש, בסלע לחדש, מתר. מכר לו את שדהו, ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי, הרי היא

רבינו עובדיה מברטנורא

ב. מרבין על השכר. בשכר המתנת מעות השכירות: **ואין מרבין על המכר.** בשכר המתנת המקח. וטעמא, משום דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, הלכך כי שקיל מיניה סלע בחודש דהו להו שתיים עשרה סלעים אין זה שכר המתנת מעות, שהרי לא נתחייב לשלם לו שכירות עד סוף החודש, והאי דאמר ליה אם עכשיו נתן לי הרי היא שלך בעשר סלעים, אי הוה מקדים ליה הוה מחיל ליה מדמי השכירות ומוגר ליה בפחות משויה. אבל גבי מכר משמשך המקח דינו ליתן המעות, וכי אמר ליה אם מעכשיו נתן הרי היא לך באלף זוז, הן הן דמיה, וכי מטפי עלייהו לגורן, שכן המתנת מעות הוא: **מכר לו את השדה וכו'.** והוא הדין מטלטלין וכל סחורה אם מכר לו יותר משויה בשכר המתנת מעות, אסור, והוי אבק רבית מדבריהם. וכל אבק רבית אם נתן אינה יוצאה בדיניי. דאילו רבית קצוצה דאורייתא יוצאה בדיניי:

ג. הבא מעות וטול את שלך אסור. הבא מותר מעות שעליך וטול שדה שלך, אסור

שלך באלף זוז, אם לגרן, בשנים עשר מנה, אסור:

ג. מכר לו את השדה, ונתן לו מקצת דמים, ואמר לו אימתי שתצצה הבא מעות וטל את שלך, אסור. הללוהו על שדהו, ואמר לו אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי, הרי היא שלו. וכך הוה ביתוס בן זונין עושה על פי חכמים:

לעשות כן. וכגון שאמר לו מוכר ללוקח לכה מייתית מותר המעות קנה מעכשיו. לפיכך אסור לעשות כן, שאם יאכל מוכר הפירות בתוך כך, לכשיביא זה המעות נמצא שדה זו קנויה לו מיום המכר, וזה אכל הפירות בשכר המתנת מעותיו. ואם יאכל לוקח פירות מעכשיו, שמא לא יביא מותר המעות ויחזיר לו זה מה שקבל ונמצא שלא היתה שדה קנויה לו, דהא לכה מייתית קני מעכשיו אמר ליה, והא לא אייתי, ומעות הראשונות כמלוה בעלמא היו אצל מוכר, וזה אכל פירות בשכרו: **הרי היא שלו.** וכגון דאמר ליה קני מעכשיו אם לא אביא לך מכאן עד שלש שנים, דלאו אסמכתא היא אלא קנין גמור, שעל מנת מכר גמור החזיק בה מעכשיו בדמים הללו ואולי אוזיל גביה, וזה קבל עליו שאם יחזיר לו מעותיו עד שלש שנים יקבלם. והפירות יהיו מונחים ביד שלישי, אם יחזיר הללו מעותיו למלוה עד שלש שנים יתן הפירות ללוה, ואם לא יתן הפירות למלוה, שהיתה השדה קנויה לו משעת הלוואה, ואותה הלוואה דמי השדה

היתה:

לעמוד הבא

י. שִׁבְמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים, שֶׁשֶּׁשְׁלָחָה
עָבַד מִהֶעֱבֹד כּוֹכְבִּים אֵין הִגִּיף
קִנְיִי לוֹ, כְּשֵׁאוֹתוֹ עֹבֵד כּוֹכְבִּים קָנָה
אוֹתוֹ עָבֵד עַל יְדֵי שְׁנוּמְכָר לוֹ הוּא
עֲצֻמוֹ. אֲכָל אִם קָנָאוּ בְּדִינָא
דְּמַלְכוּתָא, דְּקִנְיִי לִיה גּוֹפִיָּה, וְלִקְחוּ
מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל, אִם קָדָם וְטָבֵל לְשֵׁם
בֶּן חֹרִין לֹא קָנָה עֲצֻמוֹ בּוֹ חֹרִין.

יא. ^ה מִי שֵׁשׁ לוֹ שִׁפְחָה וְעָדוֹן לֹא
טָבְלָה לְשֵׁם עֲבֹדוֹת, אֲסוּר לְאַחַר
לְהִטְבִּילָה בְּלֹא רִשּׁוֹת הָעָדוֹן. הֵנָּה:
וְשֵׁמָּה הָעָדוֹן אֵינוֹ רוֹצֵה לְטָבֵּל לְשֵׁם עֲבֹדוֹת,
וְעַדְיָא לִיה שְׂחִיא עוֹבְדַת פּוֹכְבִּים יִטְבֹּלָה
לְעִשׂוֹת צָרְכָּיו בְּשִׁבְתָּה, גַּם יוֹכֵל לְמַכְרָה לְעוֹבֵד
פּוֹכְבִּים. וְאִם עָבַר וְטָבְלָה, צָרִיךְ לְשַׁלֵּם לָעָדוֹן
הַקּוֹן שֶׁעָשָׂה לוֹ (רַבֵּנוּ יִיחִיָּה תַּיִב י"ג).

יב. *הַמֶּלֶךְ אֶת הָעֶבְדִּים, מִכְּרָךְ:
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
לְמַלֵּךְ אֶת הָעֶבְדִּים. (2) וְאֵם מִלְּ עֶבֶד שֶׁל אֲחֵרִים,
מִכְּרָךְ: עַל מִלֵּת הָעֶבְדִּים) 1. וְאֶחָד כֶּן מִכְּרָךְ:
אֲבָבָו לְמַלֵּךְ אֶת הָעֶבְדִּים וּלְהַטִּיף
יָהּ דָּם כִּרִּית וְכו' בְּרוּךְ אַתָּה ה'
פֶּתַח הַבְּרִית.

יג. יִצְרִיךְ לְכַסּוֹת עֲרוֹתָיו בְּשִׁעֵת
בְּרַכָּה, פִּיּוֹן שֶׁהוּא גְדוֹל.

באר הגולה

עבדיה דרב אשי: ד כדמפרש ר' אריה שם ויליף לה מקרא דקנהו ישראל לגופי: ש ב' יוסף ממשמעו הגמרא ושכן
הוא מדברי הרמב"ם: ד רבינו יוחנן בנתיב א"י שנת ד' קל"ו ש"י ובגמירי הרמ"ק שם הרמב"ם ש"י המלכות
מילה: כ כאשר הגהה נא אודם קרובים ל' ושלשתיאל אהיה שם המעבר בשם לעיל ש"י ט"ה סעיף ב' הדפוס האחרון
קודם למלוך כמו שהאב קודם למול את בנו ועיין שם בהגה"ה: כ דעת בעל העיטור והרא"ש וכדעת רבי יהודה גאון
שהביא וכן וכמ"ש הב"י שהשיב שסבך שחם וכן וכמ"ש שם הרא"ש ובגמירי שם שלפנינו יש שתי כרבות:
ה' הרא"ה והרא"ש שם הב"י הרמב"ם שם: ה ברייתא ערבין דף כ"ט ש"י ומייתי' לה דמתיבין דהוה תיובל עיבור: ג
ש"י טור בשם הרמ"ה: ז מעוברת דאם אתחור עטורים אתחור הוה תקיף וכו' ב"מ דף ע"ג ע"ב: ח' הרמב"ם ב"פ מהל'
ועבדים מהא דאמר רב פלג ארץ חור חיה יבנה וכו' שם וכפירושו שם ומשפיער בהו פסי: (י' כעבר כענין):
כ מעוברת דאם טעורים שעייתו בסיף לעיל: י"א יוני במה שצייתו לעיל בסעיף ז:

יד. " אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג. והגוי מולי למקנהו גופיה לשאר דיני עבד עברי, אבל היבא דקנהו שבאי למעשה ודיו בדינא דמלכותא, כגון שגשפה במלחמה שמכרוהו גובי המס, הדר מצי לזבוגי ישראל למעשה ודיו, ומצי האי עבד למיחב לרביה ישראל דמי מקנתו או דמי שויו, ונפיק, ונד האדון על המחתונה לקח הפחות.

מז. יֹאנָשִׁים שְׂאִינָם נוֹהֲגִים בְּשׁוּרָה,
מִתֵּר לְרִדּוֹתָן בְּחֻזָּקָה וּלְהַשְׁתַּעֲבֵד
בָּהֶם.

כז. "מִלֶּךָ שְׁגֹרֶר שָׁפֵל מִי שְׁלֹא יִתֵּן
הַמֶּלֶךְ הַקָּצוֹב עַל כָּל אִישׁ וְאִישׁ
יִשְׁתַּעֲבֹד לִפְנֵי שְׁנֵתָן הַמֶּלֶךְ עַל יָדוֹ,
הָרִי זֶה מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ יִתֵּר
מִדָּאִי, אֲכָל לֹא כַּעֲבָד. ^טוְאִם אִינוֹ
נֹוֹהֵג בַּשּׁוּרָה, מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ
כַּעֲבָד.

יז. 'הַקֹּהֵן עֹבֵד עוֹבֵד כּוֹכָבִים
מִיִּשְׂרָאֵל, אֹי מַעֲבֹד כּוֹכָבִים, וְכֵן
עוֹבֵד כּוֹכָבִים שְׁמֵכֶר עֲצָמוֹ לְיִשְׂרָאֵל
אוֹ שְׁמֵכֶר בְּנֵיו וּבְנוֹתָיו, הֲרִי הוּא
כַּעֲבֹד כְּנַעֲנִי, כִּי אֵלֹא שְׂאוֹתוֹ שְׁלוֹקָה

מַעֲבֹד כּוֹכְבִּים אֵין גּוֹפּוֹ קְנוּי אֶלָּא
לְמַעֲשֵׂה יְדִי, אֶלָּא אִם כֵּן קָנְאוּ
בְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא (מִשְׁמָעוּת הַתּוֹסֵפוֹת ד"צ ל' ד'ע"ת
הַרְבֵּבִים וְעַן בֵּית יוֹסֵף). לְּוִכְכֵּם, כָּל זְמַן
שֶׁלֹּא הִטְבִּילוּ לָשֵׁם עֲבֹדוֹת, דִּינוּ
כְּעֹבֵד כּוֹכְבִּים לְכָל דֶּבֶר. וְלֹא־אֲחֵר
שֶׁיִּטְבִּילֻנוּ לָשֵׁם עֲבֹדוֹת, הוּא עֹבֵד
וְחַיִּב בְּמִצְוֹת שֶׁהֵאשָׁה חִיבַת בְּהֵן,
וְיִעֲבֹד זֶה מִתֵּר לְעֹבֵד בְּפָרָךְ. יוֹאֵף
עַל פִּי שְׁהַדִּין כֶּךָ, מִמִּדַּת חֲסִידוּת
וְדַרְכֵי הַחֲקִמָּה שֶׁיֵּהָא אֲדָם רַחֲמָן וְלֹא
יִכְבִּיד עָלָיו עַל עֲבָדוֹ וְלֹא יִצֹר לוֹ,
וְיִאֲכִילֶהוּ וְיִשְׁקֶהוּ מִכָּל מֵאֲכָל
וּמִשְׁקָה, וְלֹא יִבְזֶהוּ לֹא בִּיד וְלֹא
בְּדַבָּרִים וְלֹא יִרְבֶּה עָלָיו צַעֲקוֹת
וְכַעַס, אֶלָּא יְדַבֵּר עִמוֹ בְּנֶחֱת וְיִשְׁמַע
טַעֲנוֹתָיו.

יח. ימלך עובד מוכבים שעשה
מלחמה והביא שבויים ומכרם,
וכן אם הרשה לכל מי שירצה שילך
ויגנב מאמה שהיה עושה עמו
מלחמה יביא וימכר לעצמו, וכן אם
היו דיניו דכל מי שלא יתן המס
ימכר או מי שעשה, כך וכך או לא
עשה, ימכר, הרי דיניו דין ועבד

הַנִּלְקָח בְּדִינִים אֵלֹהֵי הָרִי הוּא כְּעֶבֶד
פֹּנְעֵנִי לְכָל דָּבָר.

ימ. ^עהָאִשָּׁה קִנְיָה שְׁפָחוֹת אָבִל
אִינָה קִנְיָה עֲבָדִים, ^פאָפְלוּ
קִטְנִים, מִפְּנֵי הַחֹשֶׁד.

ב. * יָכוֹל הָרֵב לִזְמֹר לְעַבְדּוֹ: עֲשֵׂה
עִמִּי וְאֵינִי יָנֹךְ. ^ק אָבֵל עַבְדִּי נָכְסִי
מְלוֹ, (פרוש נכסי מלוג קענן מליגת הראש שחולשין
משעֵי ועובדין הראש, קר הבעל אכל פרות ונשים סָרוּ וְאִין
לו רשת בזה) **חִיב** לִזְמֹר לְעַבְדִּי וְאֵינִי, וְיֵשׁ אֲמֹרִים
הָ יָכוֹל לִזְמֹר אֵינִי יָנֹךְ, הֵינּוּ כְּשֶׁהַשְּׂנֵים
תִּקְוֶינָם אָבֵל בְּשֵׁנָה בְּצִדָּה שְׁאִין מִתְחַשְּׁבִין עֲלֵי,
לֹא. אָבֵל יָכוֹל לִזְמֹר לוֹ: צֹא מִעֲשֵׂה יָדֶיךָ
בְּמוֹנוֹתֶיךָ, אֵף עַל פִּי שְׁאִינָם מִסְפִּיקִין (טור
והתוספות והרא"ש רש"ב א").

כא. יִתְקוּטַע יָד עֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל
חֶבְרוֹ, נוֹתֵן חֲמִשָּׁה דְּבָרִים
לְאֹדוֹן וְהָעֶבֶד גִּזּוֹן מִהַצְדָּקָה, אֵף עַל
פִּי שֶׁהָאֹדוֹן לֹקֵחַ הַשְּׂבָת, שְׂחִירֵי כּוֹל
לֹמֵר לוֹ: עֲשֵׂה עִמִּי, וְאֵינִי זָקֵךְ.
וְהַרְפוּי, נוֹתֵן לְרַפּוּאָתוֹ. וְאִם
אֲמִדוּהוּ לְהִתְרַפּוּאֹת בָּה' יָמִים, וְעָשׂוּ
לוֹ סִמִּים חֲזָקִים שְׂמֵחַ לְהִתְרַפּוּאֹת
בִּגְ' יָמִים, הָאֹדוֹן לֹקֵחַ הִיתְרוֹן אֵף
עַל פִּי שֶׁהָעֶבֶד נִצְטָעַר בְּסִמִּים

באר הגולה

הגם זה שם: פ' ששט בכמה מקומות בתלמוד: (פ' דלא ואמר לא תרדה בו כפרן לולא בעבד עברי:) פ' טור בשב' הרמב"ם בספ"ט מהלכות עדים: פ' לטון הרמב"ם פ"ט מה' ד"ה פלא דאין מר' יוד' פפא רב אבא וכו' יבמות דף מ"ו ע"ב: וכתב בס' דגדאל וכו' דבריאני מלכותא וקנה את הותיה אפי' לנפוש: פ' ברייתא ב"מ דף ע"א (הרמב"ם שם דין ע"ב) שכתב הטור דהשיטין שמ' תשנון אף לאחר שגידל: פ' מקנה גמ' גיטין דף כ"ב ע"ב: ק"ט טור בשם הרמב"ם שם פ"ט שבת דף כ"ב ע"ב אשן מ"ד נזקקין לנפושין לשמור מלכותא ביחורא ואי' מיתור ואדם על מון עצמו ותר מכל אדם משא"כ בנכסי מלוג חייב במזונותיהן: פ' מירתה דין שם ע"ב **לשומרה אבא**

עז. באור הגוף

הלכות יום הכפורים סימן תריג

ל'רחצם, שלא אסרו אלא רחיצה של תענוג: ב. **ינוטל אדם ידיו שחרית ומבאר על נטילת ידים, ויזהר שלא יטל אלא עד סוף קשרי אצבעותיו,** (ולא יכון להנאת רחיצה רק להעביר הרוח רעה מעל הידים) (הגהות מימוני): ג. **ואם הטיל מים** ^ג **ושפשף בידו או עשה צרכיו וקנח, מותר לרחץ, דהיה לה ידיו מלכלכות (ורוחץ עד סוף קשרי אצבעותיו).** ^ה **ואם רוצה להתפלל, אפלו לא קנח נמי מותר לטל עד סוף קשרי אצבעותיו:** הגה וכן ^ה **כהן העולה לדוכן** ^ו **נוטל ידיו אף על פי שהן טהורות,** ^ז **"דכל בר רחיצה שאינו מכון בה לתענוג מתרת (הגהות מימוני פ"ק ב מהלכות יום הכפורים ומהר"ל).** וכן אפלו בא מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחצן (בית יוסף בשם הגהות מימוני וסמ"ג וטור הלכות תשעה באב): ד. **מי שהוא אסטניס ואין דעתו משיבת עליו עד שיקנח פניו במים, מותר:** הגה ^ז **ונהגו כזה להתחמיר, ואפלו ברחיצת העינים** ^ח **שהיא קצת** ^ט **רפואה נהגו להתחמיר (מהר"ל).** ואסור לרחץ ^י **פי ביום הכפורים, כמו שנתבאר לעיל סימן תקסו סעיף ג:** ה. **יהחולף לבית המדרש או**

באר היטב

ב. **ל'רחצם.** ויזהר שלא יטל אלא מקום המטנף בלבד, רמב"ם, מגן אברהם: ג. **ושפשף.** משמע אכל בלא שפשף אין לטל ידים רק אם רוצה להתפלל, כמו שכתב אחר זה. ושו"מ כתב, כיון צריך לברך אשר יצר, יטל אפלו בלא שפשף, ע"פ שם: ד. **כהן.** והוא הדין לזרים במקום שנהגו, ודב"ז, מגן אברהם: ה. **רפואה.** אבל משום רפואה גמורה מותר לרחץ, דלא גרע ממי שרגליו כהות, כגון אברהם:

משנה ברורה

ג. * **ואם רוצה להתפלל אפילו לא קנח וכו'.** ע"פ במשנה ברורה מה שכתבנו משמע מזה וכו'. ודע, דאם יצא מבית הכסא אפלו לא עשה שם צרכיו, מצדד במשכבות וזה צריך לטל ידיו, דהא רוח רעה שורה על ידיו, וכדלעיל בסימן ד ודמיו דנטילת ידים שחרית, אכן בבאורו למגן אברהם נסתפק בזה, וכן בחדושי ר' עקיבא איגר נסתפק בזה, ואפלו שלא לתפלה יהיה מותר משמע זה לרחץ ידיו, אכן במשט אפרים מצדד למעשה דלא יטל ידיו אם נשארו נקיים כבתחלה, רק יש לו לנקותם בצדור או בכהל לפי שהיה במקום מטנף, שפא נגע באיזה דבר ויצא מלבו, ואם לבו תוהא עליו בשביל שאינו נוטל, ורשאי הוא לטל כרי שיהיה יכול להתפלל בדעה משיבת:

באר הגוף

ג. * **ואם רוצה להתפלל אפילו לא קנח וכו'.** ע"פ במשנה ברורה מה שכתבנו משמע מזה וכו'. ודע, דאם יצא מבית הכסא אפלו לא עשה שם צרכיו, מצדד במשכבות וזה צריך לטל ידיו, דהא רוח רעה שורה על ידיו, וכדלעיל בסימן ד ודמיו דנטילת ידים שחרית, אכן בבאורו למגן אברהם נסתפק בזה, וכן בחדושי ר' עקיבא איגר נסתפק בזה, ואפלו שלא לתפלה יהיה מותר משמע זה לרחץ ידיו, אכן במשט אפרים מצדד למעשה דלא יטל ידיו אם נשארו נקיים כבתחלה, רק יש לו לנקותם בצדור או בכהל לפי שהיה במקום מטנף, שפא נגע באיזה דבר ויצא מלבו, ואם לבו תוהא עליו בשביל שאינו נוטל, ורשאי הוא לטל כרי שיהיה יכול להתפלל בדעה משיבת:

ב. ג. **נוטל אדם ידיו שחרית.** דרכו בכל הדעה שלש פעמים, כיון דבכל זה לא יכול לגע בידיו לפה ולעינים ולאין משום סכנה, לא גרע מאם היה מלכלך בטיט וכו', אבל פניו לא ירחץ כלל. וע"פ לקמן בסעיף ד:

ג. ד. **ושפשף בידו או עשה צרכיו וקנח וכו'.** מלשון זה משמע דאם לא קנח בגדולים ולא שפשף בקטנים אסור לו לרחץ, ובאמת יש מחלוקת הפוסקים בזה, דיש אומרים דאפלו לא קנח ופשפשף יש לו לרחץ ידיו משום הכון לקראת אלקים ישראל, דהא צריך לברך אשר יצר, ועל כן הסכימו האחרונים דנכון לכתחלה לקנח ולשפשף כדי להוציא נפשה מפלגתא, דכנה לכלי עלמא מותר לרחץ. במה דברים אמורים, כליל יום הכפורים אחר התפלה, אבל ביום ^ה **שמתפללין כל היום, אם הטיל מים אף על פי שלא שפשף או עשה צרכיו אף שלא קנח, מותר לטל ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו, וכדלקמה:** ה. **ואם רוצה להתפלל אפילו לא קנח וכו'.** משמע מזה דאם לא עשה צרכיו כלל אין לו לטל ידים בשביל תפלה בלבד, אף דמבאר לעיל בסימן רלג סעיף ב דבשביל תפלה בלבד מצוה לטל ידים, ^ו **הכא משום חמור יום הכפורים חשש לאותן הפוסקים דסביר דבשביל תפלה בלבד לא תקנו לטל ידים כי אם בשחרית משום דנעשה ככריה חדשה:** ו. **עד סוף קשרי אצבעותיו.** ולא יותר, ^ז **אפלו עשה צרכיו וקנח.** וע"פ בדרך החיים דהוא הדין אם נגע בגופו במקומות המכסים ששם הוא מקום זעה, אפלו לא נגע רק באצבע אחת צריך לרחץ כל ידו עד קשרי אצבעותיו. ואם נגע בידו בטיט או ברפש אין צריך לרחץ רק מקום המלכלך בלבד. ונהניו אפלו לתפלה: ז. **נוטל ידיו.** והנטילה היא ^ח **עד הפרק, כמבאר לעיל בסימן קכח סעיף ו** ^ט **ומי אדם בשם אליה רבה:** ח. **דכף רב רחיצה וכו'.** ע"פ במאמר מרדכי שנתקשה על מכת רב, וגם בהגהות מימוני ליכא תבתי רב, ע"פ שם:

ד. ט. **ונהגו כזה להתחמיר.** ואם פניו מלכלך קצת או שיש לו לפלוף על עינו, ^י **יכול ללחלח אצבעו במים ולרחץ במקום הלכלך או בכדי להעביר הלפלוף, רק יזהר שלא לרחץ רק מקום המלכלך בלבד:** י. **שהיא קצת רפואה.** אבל משום ^י **רפואה גמורה מותר לרחץ במקום שאין אסור משום רפואה בשבת** ^י **על דרך שנתבאר בסימן שכתב, דלא גרע ממי שקבא מן הדרך ורגליו כהות:** יא. **פיו.** שפא יכלע קצת בגרונו:

שער היצוי

ג. לכוש ומגן אברהם בסימן תריר בראשו, וכן כתב אליה רבה בשם שפלי הלעט וכן כתב מאמר מרדכי בשם רבנו מנחם: ד. משה אפרים, שבוך למחלוקת לחוש לדעת הב"ח והנ"י ודברי חשד שמחמירין בזה, ולדעתם הא דקאמר הטור ולקמן ערוך שלא אסרו אלא רחיצה של תענוג, לא ודא, וא"י רק לאפוקי היכי דרחיצה היה רק להעביר הלכלוך: ה. וכן דסקת ידים מלכלכות הן בבקר, שחרי אינו נוטר כל הלילה מפני בית הסתרים וטוה: ו. ב"ח ומגן אברהם ושאר אחרונים: ז. מגן אברהם, ורוצה לומר, דהא יתיב צריך להתפלל מוסף ומנחה ועליה, ומשום שאר דברי קדשה כגון תפלות ופיוטים שאנו אומרים או משום לברך אשר יצר בלבד, כבר כתב דטוב שישפשף כדי להוציא נפשה מפלגתא, וזהו דעת הפנן אברהם והרבה אחרונים, וע"פ בסימן תקנר משערי תשובה מה שהביא דעת ושב כהן בענין זה: ח. אף דרשת הר"ן המובא בבית יוסף משמע דבשביל תפלה בלבד נס כן יש לו לטל ידיו, מפל מקום למעשה התחמיר הבית יוסף, ובפרט כמובא שפא כל חיות בבית הכנסת, יש לומר בפשיטות דבשביל שנוטק תמיד בתפלות ופיוטים הרי הוא משמר

1 תוספות שם מהא דיד
לפ"ה תפלין שבת קט.
2 ה"ר שם שם ח טור.
3 בית יוסף, י טור
בשם גאון, כ בריקתא
י קא עו.

לעני כי יצטט ולפני יי יפפ שיהו. האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אלא דוד מלכא אמר דא כד אסתפל וחקמא במלי דמסכנא, ואסתפל ביה פד הנה אזיל וערק מקמי חמוי אמר דא. תפלה לעני, דא היא צלותא דכעי מסכנא קמי קדשא ברין הוא, ודא צלותא דאקדימת לכל צלותהון דעלמא.

כתיב הכא תפלה לעני וכתיב התם (תהלים ז) תפלה למשה איש האלהים, מה בין האי להאי. אלא דא תפלה של יד ודא תפלה של ראש, ולית לאפרשא בין האי תפלה לעני ובין תפלה למשה איש האלהים, ותרווייהו שקולין כחד.

ועל דא צלותא דעני אקדימת קמי קדשא ברין הוא מפל צלותין דעלמא, בגין דכתיב, (תהלים כב) כי לא

האחת והכהו והיה המהנה הנשאר לפליטה. תא חזי, מה כתיב ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. אמאי לשני מחנות. בגין דאמר אם יבא עשו אל המהנה האחת והכהו והיה המהנה הנשאר לפליטה.

תא חזי, שכנינתא לא עדיאת מאהל לאה ומאהל רחל. אמר יעקב ידענא דהא נטירו לון לאלין מן קדשא ברין הוא. מה עבד וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, אמר אם יקטיל עשו, לאלין יקטיל. אבל אלין לא מסתפינא מנייהו, בגין דשכינתא עמהון. ועל דא והיה המהנה הנשאר לפליטה. פיון דעביד האי אתקין צלותיה עלייהו, מה כתיב ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יי האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך.

תרגום לשון הוזהר

יצטט ולפני ה' יפפ שיהו. פסוק זה בארוהו בכמה מקומות. אלא דוד המלך אמר את זה כשהסתפל וראה בדברי העני, והסתפל בו כשהיה הולך ובורח מלפני חמוי אמר זה. תפלה לעני - זוהי תפלה שמבקש העני לפני הקדוש ברין הוא, וזו התפלה שמקדימה את כל תפלות העולם.

כתוב כאן תפלה לעני, וכתוב שם (שם ז) תפלה למשה איש האלהים. מה בין זה לזה? אלא זו תפלה של יד, וזו תפלה של ראש, ואין להפריד בין התפלה לעני וזו בין תפלה למשה איש האלהים, ושניהן שקולות כאחת.

ועל זה תפלת העני מקדימה לפני הקדוש ברין

המהנה האחת והכהו והיה המהנה הנשאר לפליטה.

בא ראה ששכינה לא וזה מאהל לאה ומאהל רחל. אמר יעקב, ידעתי שהרי שמירה לאלה מהקדוש ברין הוא. מה עשה? וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה. אמר, אם יהרג עשו - יהרג את אלה, אבל אלה איני פוחד מהם, משום ששכינה עמם, ועל זה - והיה המהנה הנשאר לפליטה. כיון ששעה את זה, תקן תפלתו עליהם, מה כתוב? ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קב) תפלה לעני כי

ליה חיים, דהא מסטרא דחשף לית ליה חיים כלל, ועל דא לא אתא יצחק בחושבנא.

ואי תימא יוסף אמאי יתיר מפלהו. אלא ודאי יוסף בלחודי, ככלהו בגין דאקרי צדיק, ודא הוא דאנהיר לסינהא יתיר מפלהו. ובגין כך האי שבק ליה לדוד מלכא יתיר מפלהו חיון, דכתיב, (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ.

תא חזי, יעקב צלותיה אגין ליה מעשו, בגין דבעא לסלקא זכותיה לבנוי אבתריה ולא לאפקא ליה השתא לגביה דעשו. ועל דא צלי צלותיה לקודשא ברין הוא, ולא אסתמיו על זכותיה, לשיזבא ליה בגיגיה:

ויאמר אם יבא עשו אל המהנה

תרגום לשון הוזהר

השאר לדוד המלך יותר מכלם חיים, שכתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ.

בא ראה, יעקב, תפלתו הגנה עליו מעשו משום שרצה להעביר זכותו לבניו אחריו ולא להוציא אותה עקשו אצל עשו, ועל זה התפלה תפלתו לקדוש-ברין-הוא ולא סמך על זכותו להצילו בגללה.

ויאמר אם יבא עשו אל המהנה האחת והכהו והיה המהנה הנשאר לפליטה. בא ראה מה כתוב, ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. למה לשני מחנות? משום שאמר, אם יבא עשו אל

לאתקנימא בעלמא כיומי דאברהם, ולא אתקנים (דף קסח ע"ב) אלא מאה וארבעין ושבע שנין, חסרים תמינא ועשרין. אשתכחו דאברהם ויעקב שבקו ליה מנייהון תלתין ותלת שנין. יוסף דאתקנים מאה ועשר שנין, הנה ליה לאתקנימא מאה וארבעין ושבע שנין כיומי דיעקב, וחסר מנייהון תלתין ושבע שנין. הא שבעין שנין דשבקו ליה לדוד מלכא לאתקנימא בהון, ובהו אתקנים דוד בכל אינון שנין דשבקו ליה אבהו.

ואי תימא יצחק אמאי לא שבק ליה כלום כהני, בגין דאיהו חשף ודוד מסטרא דחשף קא אתא, ומאן דאיהו בחשף לית ליה נהורא כלל ולית ליה חיים. ובגין כך לא הוו לדוד חיים כלל. אבל אלין דהוו להון נהורא, נהירו ליה לדוד מלכא, ומנייהו אצטריך לאנהרא ולמהוי

ושבע שנים. הרי שבעים שנים שהשאר לדוד המלך להתקיים בהם, ובהם התקיים דוד בכל אותם השנים שהשאריו לו האבות.

ואם תאמר, למה יצחק לא השאר לו כלום כאלה? משום שהוא חשף, ודוד בא מצד החשף, ומי שהוא בחשף אין לו אור כלל ואין לו חיים, ולכן לא היו לדוד חיים כלל. אבל אלה שהיה להם אור, האירו לדוד המלך, ומהם הצטרף לאיר ולחיות לו חיים, שהרי מצד החשף אין לו חיים כלל, ועל זה בא יצחק בחשבון.

ואם תאמר, למה יוסף יותר מכלם? אלא ודאי יוסף בלבדו כמו כלם, משום שנקרא צדיק, וזהו שפאר ללבנה יותר מכלם, ולכן זה

בזה ולא שקץ ענות עני וגו'. תא חזי, תפלה לעני, דא תפלה של יד. דעני אתדבק במסגנותיה, כמאן דלית ליה מגרמיה כלום.

דבר אחר תפלה דא משה. לעני דא דוד. פי יעטף, פד אתפסיא סיחרא ואתפסי שמשא מינה. ולפני יי ישפך שיחו, בגין לאתחברא בהדי שמשא.

תא חזי, צלותא דכל בני נשא צלותא. וצלותא דמסכנא אייה צלותא דקיימא קמיה דקודשא בריך הוא ותבר פרעין ופתחין וצאלת לאתקבלא קמיה דא הוא דכתיב, (שמות כב) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, וכתיב שמע אשמע צעקתו. ולפני יי ישפך שיחו, כמאן

דמתרעם על דינוי דקדשא בריך הוא. אמר רבי אלעזר צלותהון דצדיקניא חדוותא לכנסת ישראל (דף קסט ע"א) לאתעשרא קמיה קדשא בריך הוא, בגין כך חביבא הוא יתיר קמיה קדשא בריך הוא. ובגין כך קדשא בריך הוא תאיב לצלותהון דצדיקניא בשעתא דאצטריך לון, בגין דינעי לרצוני למאריהון.

מה פתיב פיה ביצעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יי האומר אלי שוב וגו', אעטר ואקשר קשורא בקשורא חד כדקא חזי. אלהי אבי אברהם לימינא, ואלהי אבי יצחק לשמאלא. האומר אלי, הכא תלי מלה לאתעשרא לאתריה בינייהו. שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך:

תרגום לשון הוזהר

הוא מכל תפלות העולם, משום שכתוב (שם כב) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגו'. בא ראה, תפלה לעני זו תפלה של יד, שהעני דבוק בעניו כמי שאין לו מעצמו כלום.

דבר אחר, תפלה – זה משה, לעני – זה דוד, כי יעטף – כשמתכסה הלבוש ומתכסה השמש ממנה, ולפני ה' ישפך שיחו – כדי להתחבר עם השמש.

בא ראה, התפלה של כל בני אדם תפלה, ותפלת העני היא תפלה שעומדת לפני הקדוש ברוך הוא ושוברת שערים ופתחים ונכנסת להתקבל לפניו. זהו שקתוב (שמות כב) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, וכתוב שמע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפך שיחו – כמי

קטנתי מכל החסדים, אמאי הנה אצטריך האי עם האי. אלא אמר יעקב את הבטחת לי לאוטבא עמי, ואנא ידענא דכל עובדך בלהו על תנאי. הא אנא לית בי זכותא דהא קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך, וכל מה דעבדת לי עד יומא לאו בגין זכותאי הנה אלא בגינך הוא דעבדת לי, וההוא טיבו וקשטו בגינך הנה. דהא כד עברנא בקדמיתא דהוינא אזיל מקמי דעשו, וחידידי עברנא ליה לההוא נהרא, ואנת עבדית עמי טיבו וקשטו. והא אנא השתא מעבר ליה בתרי משיריין, אינון תרין משיריין דפליגי.

עד הכא סדורא דשכחא דמאריה, מכאן ולהלאה כעא מה דאצטריך ליה. לאחזאה לכל בני עלמא,

תרגום לשון הוזהר

בקש מה שצריך לו, להראות לכל בני העולם שצריך לו לאדם לסדר שבח של אדונו בתחלה, ואחר יבקש בקשותיו. שכן עשה יעקב – בתחלה סדר שבחויו של קונו, ואחר שסדר השבח, אמר בקשתו שהצטרך לה.

זהו שקתוב: הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכניא אם על בני. מכאן, מי שמתפלל תפלתו שצריך לפרש דבריו כראוי. הצילני נא. ואם תאמר שהרי הצילני מלבן – מיד אחי. ואם תאמר קרובים אחרים סתם נקראים אחים – מיד עשו. מה השעם?

בשביל לפרש הדבר כראוי. ואם תאמר, אני לעמוד הבא

י וביעו ידברו עתק יתאמרו כל־פעלי
און: ה עמך יהוה ידבאו ונחלמך
יענו: ואלמנה וגר יתרגו ויתומים
ירצחו: ויאמרו לא ירא־היה ולא־
לכי אלהי יעקב: ה בינו בערים בעם
וכסילים מתי תשכילו: ט הנטע און
הלא ישמע אם־יצר עין הלא יביט:
י היסר גוים הלא יוכיח המלמד אדם
דעת: יא יהוה ידע מחשבות אדם
כ־המה הכל: יב אשרי ה הגבר אשר־
תיסרנו ייה ומתורתך תלמדנו:
יג להשקיט לו מימי רע עד יכרה
לרשע שחת: יד כי לא־יטש יהוה
עמו ונחלתו לא יעזב: טו כ־יעד־צדק
ישוב משפט ואחריו כל־ישרי־לב:
טז מ־ינקום לי עם־מרגים מ־ייתגב
לי עם־פעלי און: יז לולי יהוה עזרתה
לי כמעט ושיכנה דומה נפשי: יח אם־
אמרת מטה רגלי חסדך יהוה
יסעדני: יט ברב שרעפי בקרבי
תנחומיך ישעשעו נפשי: כ ה־יחברך
כסא הנות יצר עמל עלי־יחך: כא נגודו
על־גפש צדיק ודם נקי ירשיעו:
כב ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור
מחסי: כג וישב עליהם את־אזנם
וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה
אלהינו:

צד א לכו ברננה ליהוה נריעה לצור
ישענו: ב נקדמה פניו בתודה

בזמרות נריע לו: ג כי אל גדול יהוה
ומלך גדול על־כל־אלהים: ד אשר
בידו מחקרי־ארץ ותועפת הרים לו:
ה אשר־לו הים והוא עשהו ויבשת
ידי יצרו: ו באו נשתחוה ונכרעה
נברכה לפני־יהוה עשנו: ז כי הוא
אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן נדו
היום אם־בקלו תשמעו: ח אל־תקשו
לכבכם כמריבה כיום מ־סה במדבר:
ט אשר נסוני אבותיכם כחונני גס־ראו
פעלי: י ארבעים שנה אקוט בדור
ואמר עם תעי לכב הם וזה לא־ידעו
דרכי: יא אשר־נשבתי באפי אם־
יבאון אל־מנוחתתי:

צו א שירו ליהוה שיר חדש שירו
ליהוה כל־הארץ: ב שירו ליהוה
ברכו שמו בשרו מיום־ליום ישועתו:
ג ספרו בגוים כבודו בכל־העמים
נפלאותיו: ד כי גדול יהוה ומהלל
מאד נורא הוא על־כל־אלהים: ה כי
כל־אלהי העמים אלילים ויהוה
שמים עשה: ו הודו־והדר לפניו עו
ותפארת במקדשו: ז הבו ליהוה
משפחות עםים הבו ליהוה כבוד ועז:
ח הבו ליהוה כבוד שמו שאו־מנחה
וכאו לחצרותיו: ט השתחוה ליהוה
בהדרת־קדש חילו מפניו כל־הארץ:
י אמרו בגוים ו יהוה מלך א־תתקון
תבל כל־תמוט ידין עםים במישרים:

יא ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם
הים ומלאו: יב יעלו שדי וכל־אשר־
בו אז ירננו כל־עצי־ער: יג לפני
יהוה א כי כא כי כא לשפט הארץ
ישפט־תבל בצדק ועמים באמונתו:

כ לחודש יום שני

צו א יהוה מלך תגל הארץ ישמחו
איים רבים: ב ענן וערפל סביבו
צדק ומשפט מכון כסאו: ג אש לפניו
תלך ותלהט סביב צריו: ד האירו
ברקו תבל ראמה ותחל הארץ:
ה הרים כדונג נמסו מלפני יהוה
מלפני אדון כל־הארץ: ו הגידו
השמים צדקו וראו כל־העמים
כבודו: ז יבשו א כל־עבדי פ־סל
המתהללים באילים השתחוו־לו כל־
אלהים: ח שמעה ותשמח א ציון
ותגלנה בנות יהודה למען משפטיך
יהוה: ט כ־אתה יהוה עליון על־כל־
הארץ מאד נעלית על־כל־אלהים:
י אהבי יהוה שנאו רע שמר נפשות
חסידי מיד רשעים יצילם: יא אור
זרע לצדיק ולישרי־לב שמחה:
יב שמתו צדיקים ביהוה והודו לזכר
קדשו:

צד א מזמור שירו ליהוה א שיר חדש
כי־נפלאות עשה הושיעה־לו
מינו וזרוע קדשו: ב הודיע יהוה
ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו:

זכר חסדו א ואמונתו לבית ישראל
ראו כל־אפסי־ארץ את ישועת
אלהינו: ד הריעו ליהוה כל־הארץ
פצחו ורננו וזמרו: ה זמרו ליהוה
בכנור בכנור וקול זמרה: ו ב־חצצרות
וקול שופר הריעו לפני ה המלך יהוה:
ז ירעם הים ומלאו תבל וישבי בה:
ח נהרות ומחא־ב־ף יחד הרים ורננו:
ט לפני־יהוה כי כא לשפט הארץ
ישפט־תבל בצדק ועמים במישרים:
צו א יהוה מלך ירגזו עםים ישב
כרובים תנוט הארץ: ב יהוה
בציון גדול ורם הוא על־כל־העמים:
ג יודו שמך גדול וגדא קדוש הוא:
ד עז מלך משפט אהב אתה כוננת
מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה
עשית: ה רוממו יהוה אלהינו
והשתחוה להדם רגליו קדוש הוא:
ו משה ואהרן א בכהניו ושמואל
ב־קראי שמו קראים אל־יהוה והוא
יענם: ז בעמוד ענן ידבר אליהם
שמרו עדתיו וחק נתן־למו: ח יהוה
אלהינו אתה עזיתם אל נשא היית
להם ונקם על־עלילותם: ט רוממו
יהוה אלהינו והשתחוה להר קדשו
כ־קדוש יהוה אלהינו:

ק א מזמור לתודה הריעו ליהוה כל־
הארץ: ב עבדו את־יהוה בשמחה
באו לפניו ברננה: ג דעו כי־יהוה הוא

לקומי

ויהי הם מריקים שקיהם יז

מוחרר

כז

מכמה נפשות ישראל, כי בזה הוא מגדיל מאד השטח של האויר הנח והנדק בנ"ל, כי בצדקה שנותן להם לבר הוא קונה לו רעים רבים מאוד, כי הם כלולים מתרבה נפשות, שעלידיהו מתרבה ביותר בחינת האויר הנח והנדק בנ"ל:

ואוי, כשהאויר נח ונדק, אזי בשמדר זה שכול לדבר דבור הישראלי, הינו דבור הקדוש, אזי זה הדבור נכתב ונחקק בהאויר, בבחינת (תהלים טו): לשוני עט סופר מהיר; ואזי הולך הדבור ונשמע למרחוק בבחינת (אסתר ט): ושמעו הולך בכל המדינות; כי מחמת שהאויר נח ונדק יכולים לשמע למרחוק, ואזי זה הדבור נכתב בספריהם של העב"ם, מדינה ומדינה בכתבה, ואזי מוצאים העב"ם בספריהם הפך אמונתם, כמו שמצינו כמה גרים שנתגורו מחמת זה, מחמת שמצאו בספריהם הפך אמונתם. ומאין בא זאת, שימצאו עתה מה שהוא מתנגד לאמונתם? אך זה בא עלידי הדבור של הצדיק, שנחקק ונכתב בהאויר בבחינת: לשוני עט סופר מהיר; והאויר היה נדק ונח עלידי בחינת: הון יסוף רעים רבים; עד שהלך הדבור בבחינת: ושמעו הולך בכל המדינות, ונחקק ונכתב שם בספריהם, ועלידי בחינה זאת מצאו בספריהם הפך אמונתם, ועלידיהו נתגורו, כמו שמספרין מכמה גרים שנתגורו עלידיהו, עלידי שמצאו בספריהם הפך אמונתם, וכל זה נמשך מבחינות הנ"ל, בנ"ל:

וזה בחינת (אסתר ט): וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי. מרדכי הוא בחינת הפקידה בעבודתיהוה, כמו שכתוב: איש יהודי, כמו שאמרו רבותינו וזכונם לברכה (פסליה ט): כל הבופר בעב"ם נקרא יהודי, הינו שהדבורים שהגיד מרדכי, שהם דבורים של כפירת עב"ם, הם נכתבים בהאויר, עד שנומצא כתוב בספריהם בנ"ל. והיו: וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי - שהדבורים אשר הגיד מרדכי, שהם דבורי אמונה של הצדיק האמת, נמצא כתוב בספריהם, כי הדבור של הצדיק הלך למרחוק, עד שנכתב ונחקק שם בספריהם, שעלידיהו נמצא בספריהם הפך אמונתם, כי נמצא בספריהם הדבורים קדושים אשר הגיד מרדכי, שהוא בחינת הצדיק בנ"ל. והיו: וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי, בנ"ל. ואזי, כשבאים אלו העב"ם ומוצאים שם הפך אמונתם, מזה נעשה גרים, בבחינת (אסתר ט): ורבים מעמי הארץ מתיהדים:

ו אך מאין בא, שאלו דיקא ימצאו בספריהם הפך אמונתם ויחורו ויכירו אמונת ישראל, והאחרים אינם מוצאים כלל ונשארים באמונתם? אך דע, שזה מחמת בחינת הטוב, הכבוש תחת ידם, הינו בחינת חלקי נשמות ישראל הכבוש אצלם, כי כל הטוב הוא רק בחינת נשמות ישראל, הינו כשמתגברים העב"ם ואינם מניחים לישראל לעשות מצוות, כמו שהיה נמצא, שגורו שלא ימולו את בניהם וישללו את השבת (ע' ר"ת יב, ב"ב ט: מעלה יז), נמצא, שהטוב שהיו ישראל צריכין לעשות, הוא כבוש תחת ידם, וכן כשמונעין את ישראל מעבודת השם ויחברו עלידי גרמא שגורמין עלידי המסים וארגוניות שממילין עליהם, וכן עלידי שמונעין טובות מישראל, שעלידי כל זה נכבש הטוב תחת ידם, דהינו חלקי נשמות ישראל.

וזה בחינת (במדבר טז): לא ישכב עד יאכל מרף, ודם חללים ישתה; ותרגמו: ונכסי עממיא ירת. יאכל מרף זה בחינת שלמות המזבח, בחינת: מונח בחלקו של מרף בנ"ל, וזה נעשה עלידי: ונכסי עממיא ירת; הינו עלידי גרים, כמו שאמרו חכמינו וזכונם לברכה (בב"ב דף מב, נג: קטנ, ובבב"א מקומות) לענין ירשת חגר: כל הקודם בנכסי חגר - זכה:

ה אך איך אפשר לעשות גרים, והלא הם רחוקים מאד מקדשת ישראל, ומאין בא זאת שיקבו להם על הדעת שיתגורו? אך דע, שזה נעשה עלידי בחינת (משלי ט): הון יסוף רעים רבים; הינו עלידי צדקה שנותן לתלמידיהם, שהוא כלול מכמה נפשות ישראל, כי באמת, איך אפשר לעב"ם לבוא לאמונת ישראל, והלא הם רחוקים מאד מישראל, ואיך אפשר לדבר להם שישמעו ויבואו להאמונה הקדושה? אך כמו כשאחד רחוק מאד מחברו, ואי אפשר לדבר אליו שישמע, צריך לכתב לו כתב, בן צריך לשלח בחינת כתב להם, עד שיוכלו לשמע, אף שהם רחוקים. כי עקר חוש השמיעה הוא מחמת שאותיות הדבור נחקקים באויר, והאוירים מכים זה בזה, עד שבא לאון השומע, ועליכן כשהאויר נח ונדק וצלול, אזי בשמדר אחר שיוכל לדבר, אזי נשמע הדבור למרחוק, כמו שראוין בחוש, אבל כשיש רוח סערה, אזי אי אפשר לחברו לשמע, כי הרוח מבלבל ומפריד חלקי האוירים ונתפזרים, עד שאי אפשר לחברו לשמע אפלו הקול, מבלשפן הדבור בעצמו:

ועלידי צדקה הוא לוקח נפשות, כי לוקח לעצמו רעים ואוהבים, כמו שאמר מנצח (ב"ב ט): אבותי גנוזו ממון, ואני גנותי נפשות. נמצא, שכל מה שנותן צדקה ליותר אנשים, עלידיהו הוא קונה לו רעים יותר, ועלידי זאת האהבה, שקונה עלידי הצדקה, עלידיהו נודף האויר, וכל מה שנותנים ליותר אנשים צדקה וקונה אהבה עם יותר אנשים, עלידיהו נתרבה יותר האויר הנח והנדק, כי אהבה היא אהבתיות רוחא ברוחא, דהינו רוח האורח ברוח הנאהב, שזה בחינת אויר הנח, שריחם נחים זה מזה, כי אין רוח רעה, שהוא שנאה, שיפריד ביניהם, כי השנאה היא בחינת רוח רעה, כמו שכתוב (שופטים ט): וישם ה' רוח רעה בין אבימלך ובין אנשי שכם; ופרש רש"י: שנאה. נמצא, ששנאה הוא בחינת רוח רעה, בלבול האויר, שעלידיהו אין יכולין לשמע הדבור. ולחפך, אהבה ורעות הוא בחינת אויר הנח והנדק, שעלידיהו נשמע הדבור למרחוק, וזה נעשה עלידי צדקה, בחינת: הון יסוף רעים רבים, שעלידי צדקה הוא לוקח לו רעים ואוהבים, שעלידיהו נעשה בחינת האויר הנח והנדק בנ"ל:

וכל מה שמרבה לתן צדקה ליותר אנשים, נתרבה ביותר בחינת האויר הנח והנדק, כי בשנותן צדקה לאיש אחר, נמצא שקונה לו אוהב אחר, ואזי נתרבה רוחו ברוחו, ונעשה שטח קטן של אויר הנח והנדק, וכשנותן צדקה לשני אנשים, נעשה שטח יותר גדול של אויר הנח והנדק, וכן כל מה שמרבה לתן ליותר אנשים וקונה לו רעים ואוהבים יותר, בבחינת: הון יסוף רעים רבים, נתגדל ונתרבה יותר ויותר השטח של האויר הנח והנדק; ועליכן העקר לתן צדקה לצדיקים אמתים ולעניים הגונים, שכלולים

קצר

ארת חיים

הלכות נשיאת כפים הלכה ה

לקוטי הלבנות

הלכות נפילת אפים

יח. וזה בחינת הודוי ונפילת אפים שאומרים תפא אחר התפלה. כי אחר התפלה אז הזמן להתודות על כל החטאים ולבקש עליהם מחילה וכפרה כמו ביום הכפורים, כי על-ידי התפלה מקשרין הלב אל הנקדה, שעל-ידיה נתבטלין כל החרפות לב, שהם בחינת כל החטאים והפשעים, בבחינת: "על כל פשעים תכסה אהבה" כנ"ל. ועל-כן עתה הוא הזמן להתודות על כל החטאים והפשעים ולבקש עליהם מחילה, מאחר שעתה נתעוררה האהבה שאצל הנקדה שמכסה על כל הפשעים שהם חרפות לב, נמצא שעתה הוא זמן סליחת עונות, על-כן בודאי עתה צריכין להתודות עליהם ולבקש מחילה עליהם, כמו ביום הכפורים שהוא זמן סליחת עונות, מחמת שאז עקר הארת הנקדה, כי אז נכנס הכהן גדול לפני ולפנים לנקדת אבן שתיה וכו' כנ"ל, ואזי ביום הכפורים צריכין להתודות ולבקש מחילה על כל החטאים, כמו כן עתה אחר התפלה שאז מאירה הנקדה על-ידי עבודת התפלה כנ"ל, שעל-ידיה נמחלין כל העונות כנ"ל, על-כן בודאי צריכין אז להתודות ולבקש מחילה, כי בזמן הסליחה והמחילה צריכין להתודות ולבקש מחילה כמו שעושין ביום הכפורים וכו' כנ"ל.

וזה בחינת נפילת אפים - זה בחינת גדל הבושה והחרפה שאנו מתבישין בעצמנו לפני השם-יתברך על עצם פשעינו שהרבינו לפשע לפניו, והוא ברחמיו מעורר אהבתו וסולח לנו, ומכסה על כל פשעינו באהבתו הגדולה, ועל זה אנו מתבישין בעצמנו מאד לפניו. וזהו בחינת נפילת אפים, שאנו מפילין עצמנו לארץ ומכסין פנינו מגדל החרפה והבושה לפניו, על עצם חסדו אשר עושה עמנו ומכסה פשעינו באהבה ומעביר חרפתנו. כי כן צריכים, שדיקא בעת שהשם-יתברך עוסק למחל פשעינו ולהעביר חרפתנו ובשתנו, אז דיקא אנו צריכין להתודות ולהתביש בעצמנו מאד מאד על עצם פשעינו, ועל גדל חסדו שעושה עמנו באהבתו. וכן

אחר התפלה
שאו מאירה
הנקדה על-
די עבודת
התפלה
בודאי צריכין
להתודות
ולבקש
מחילה

נפילת אפים
- תבוישה
וחרפה לפני
השם-יתברך

מבאר בכמה פסוקים, שבעת שימחל השם-יתברך עונותינו למען אהבתו, אז נתביש לפניו מאד, כמו שכתוב (יחזקאל טו, כ): למען תזכרי ובשת ולא יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר עשית, וכן בקפיטל ל"ו שמדבר שם מגדל החסד שיצשה עמנו השם-יתברך ויטהרנו מכל טמאתנו, כמו שכתוב: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וכו', ומספר שם רבוי הטובות נפלאות שיצשה עמנו למען חסדו ואהבתו לבד, מסים שם: וזכרתם את דרכיכם הרעים ומעלליכם אשר לא טובים ונקטתם בפניכם וכו', בושו והפלטמו מדרכיכם וכו', וכן בכמה מקומות.

וזהו בחינת נפילת אפים אחר התפלה. כי כל עבודת התפלה לקשר הלב אל הנקדה כדי לעורר האהבה ששורה שם, שעל-ידיה השם-יתברך מכפר על כל פשעינו כנ"ל, על-כן עתה העת להתודות על חטאתינו ולבקש עליהם מחילה, ולהתביש בעצמנו הרבה על מעשינו הרעים שעשינו נגדו יתברך, ועל עצם אהבתו וחסדו שעושה עמנו, שזהו בחינת נפילת אפים, שמפילין עצמן לארץ ומכסין פנינו מחמת הבושה כנ"ל, ועל-ידיה הקדוש ברוך הוא מרבה לסלח עונותינו. כי עקר התשובה היא הבושה, כמוכא במקום אחר (סימן ר' אות כ', סימן עב תנ"א), וכל מה שאנו מתבישין עצמנו ביותר - כמו כן הוא יתברך מרבה לסלח ולמחל חטאתינו ביותר, כי השם-יתברך רוצה שכל כל פנים נדע עונותינו שפשענו נגדו, כמו שכתוב (ירמיה ג, יא): "אף דעי עונך כי בזה אלהיך פשעת" וכו'.

גם על-ידי שאנו מפילין עצמנו לארץ, על-ידיה אנו ממשיכין אור הנקדה שבפה, בחינת "פי ידבר חכמות", לכל העולמות התחתונים ולכל המדרגות התחתונות עד דיוטא התחתונה מאד, כדי להעלות משם כל הניצוצות הקדושים שנפלו לשם על-ידי עונותינו. כי מאחר שפכר קשרנו הלב אל הנקדה כנ"ל, שעל-ידיה נתבטל בחינת שבירת פלים שנפלו אל הבריאה, בחינת (תקני זהר הקדמה דף י"א): 'בינה

עקר
התשובה היא
הבושה

על-ידי שאנו
מפילין עצמנו
לארץ אנו
ממשיכין
אור הנקדה
שבפה

כ. וְזֶה בְּחֵינַת הַמְּשִׁיךְ הַשֹּׁפֵעַ שְׁאֵנוּ מִמְּשִׁיכֵי ב'אֶשְׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן וְכו', שָׁאָז הוּא יְרִידַת הַשֹּׁפֵעַ, כְּמוֹכָא בְּפָנֹנוֹת (פְּרִי־עֵינַיִם חֲנוּת הַעֲמִידָה, פֶּקֶד ג). כִּי עַל־יְדֵי הַנִּקְדָּה, בְּחֵינַת 'מְלָאפּוֹם', עַל־יְדֵי־הָנֶמְשִׁיךְ כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת, בְּבְחֵינַת (תְּהִלִּים פא, יא): "הֶרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ", כְּמִבְּאֵר בְּתַחֲלַת הַתּוֹרָה הַנִּזְכָּר. וְעַל־כֵּן אוֹמְרִים שְׁלֹשׁ פְּעָמִים קְדוֹשׁ ב'וּבָא לְצִיּוֹן', כְּגִידָה שֶׁלֹּשׁ נִקְדוֹת הַנִּזְכָּר, שְׁמֵשׁ נִמְשָׁכָה הַשֹּׁפֵעַ כְּנ"ל. כִּי הַנִּקְדָּה בְּחֵינַת קְדֹשׁ וְכו', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנִּזְכָּר, עֵין שֵׁם.

וְעַל־כֵּן בְּתַחֲלָה אוֹמְרִים קְדֹשָׁה דְּיוֹצֵר, כִּי בִרְכַּת הַמְּאֹרֹת וּקְרִיאַת־שֵׁמֶעַ הֵם בְּבְחֵינַת עוֹלָם הַבְּרִיאָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּפָנֹנוֹת (דְּרוֹשֵׁי קְרִיאַת שֵׁמֶעַ, דְּרוֹשׁ ו), שֵׁשׁ צְרִיכִין לְקַשֵּׁר הַנִּקְדָּה, כִּי בְּרִיאָה בְּחֵינַת 'לְבָא' כְּנ"ל. וְעַל־כֵּן שֵׁם צְרִיכִין לומר קְדֹשָׁה, דְּהֵינּוּ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים קְדוֹשׁ, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ הָאֵרֶת שֶׁלֹּשׁ הַנִּקְדוֹת הַנִּזְכָּר שֶׁהֵם בְּחֵינַת קְדֹשׁ וְא"ו כְּנ"ל, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב שֵׁם, עֵין שֵׁם. וְאַחֲרֵיכֵךְ תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עָשָׂר שֵׁם עֶקֶר הַקְדָּשָׁה בְּצִבּוּר, כִּי אִז עֶקֶר הָאֵרֶת הַנִּקְדָּה שְׁמַאִיר בְּאַצִּילוֹת, שֶׁהוּא בְּחֵינַת תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עָשָׂר, שֶׁהוּא בְּחֵינַת "פִּי יִדְבֵּר חֲכָמוֹת", וְעַל־כֵּן אוֹמְרִים אִז עֶקֶר הַקְדָּשָׁה. וְאַחֲרֵיכֵךְ כְּשִׁחְזָרִין וּמְמַשְׁכִּין הַשֹּׁפֵעַ מְאַצִּילוֹת לְבְּרִיאָה ב'אֶשְׁרֵי וּבָא לְצִיּוֹן', צְרִיכִין לומר שֵׁם גַּם כֵּן קְדֹשָׁה, כִּי עֶקֶר בְּחֵינַת הַקְדָּשָׁה צְרִיכִין לומר בְּרִיאָה וְאַצִּילוֹת שֶׁהֵם בְּחֵינַת הֶלֶב וְהַפֶּה, כְּדִי לְקַשֵּׁר הֶלֶב אֶל הַפֶּה, שֶׁזֶּה בְּחֵינַת קְדוֹשׁ - קְדֹשׁ וְא"ו כְּנ"ל. וְעַל־כֵּן בְּכִרְכַּת 'יוֹצֵר' שֶׁהוּא בְּחֵינַת בְּרִיאָה, שֶׁצְרִיכִין לְקַשֵּׁר בְּחֵינַת בְּרִיאָה, דְּהֵינּוּ הֶלֶב, לְאַצִּילוֹת, דְּהֵינּוּ אֶל הַפֶּה, עַל־כֵּן אוֹמְרִים שֵׁם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים 'קְדוֹשׁ', כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ הַקְדָּשָׁה מִהַנִּקְדָּה, דְּהֵינּוּ מִשְׁלֵשׁ נִקְדוֹת הַנִּזְכָּר.

וְאַחֲרֵיכֵךְ תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עָשָׂר בְּבְחֵינַת אַצִּילוֹת - בְּנוֹדָא שֵׁם צְרִיכִין לומר קְדֹשָׁה, כִּי שֵׁם עֶקֶר הַקְדָּשָׁה, כִּי שֵׁם עֶצֶם הַנִּקְדָּה שֶׁהֵם בְּחֵינַת קְדֹשׁ, וּמִשְׁשׁ מִמְּשִׁיכֵי הַקְדָּשָׁה אֶל הֶלֶב שֶׁהוּא בְּחֵינַת בְּרִיאָה.

לְבָא', עֲתָה צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ הָאֵרֶת הַנִּקְדָּה אֶל שְׁאָר הָעוֹלָמוֹת וְאֶל כָּל הַמְּדַרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת מֵאֵד, כִּי שֵׁם עֶקֶר אֲחִיּוֹת הַקְּלָפוֹת שֶׁנִּתְּנוּ מִשְׁכִּירַת כָּלִים. כִּי בְּבְרִיאָה בְּעֶצְמָהּ אֵין לָהֶם אֲחִיּוֹת כָּל כָּךְ, וְעֶקֶר הַתְּפִשּׁוּתָם הוּא בְּשָׁאָר הָעוֹלָמוֹת, קֶצֶת בְּיִצְרָה וּבִיּוֹר עֲשִׂיָּה, מִכָּל שֶׁכֵּן לְמִטָּה יוֹתֵר רַחֲמָנָא לְצִלָּן. וּכְשִׁזְכִּין לְקַשֵּׁר הֶלֶב אֶל הַנִּקְדָּה עַל־יְדֵי שִׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵו וְכו' כְּנ"ל, שֶׁזֶּהוּ בְּחֵינַת עֲבוּדַת הַתְּפִלָּה, שְׁעַל־יְדֵי־הָנֶמְשִׁיךְ נִתְּמָקֵן הַשְּׁכִירָה, אִזִּי וְכוּלִין לְהַמְשִׁיךְ הָאֵרֶת הַנִּקְדָּה גַּם לְכָל שְׁאָר הָעוֹלָמוֹת וְלְכָל הַמְּדַרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, הַהוֹדִיעַ וְהַאִיר בְּכָלֶם אֲמַתַּת אֱלֻקֵּיתוֹ וּבְקִדְשַׁת תּוֹרָתוֹ הַקְדוּשָׁה, וְהַעֲלוֹת כָּל הַנִּיצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ לְשֵׁם עַל־יְדֵי עֲוֹנוֹתֵינוּ שְׁגוּרִים בְּחֵינַת שְׁכִירַת כָּלִים בְּיוֹתֵר, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כִּי עֲתָה נִתְּמָקֵן בְּחֵינַת הַשְּׁכִירָה עַל־יְדֵי אִזִּי הַנִּקְדָּה שֶׁנִּתְּמָקֵן אֶל הֶלֶב עַל־יְדֵי תְּפִלּוֹתֵינוּ, וְכְנ"ל:

יט. וְכָל זֶה בִּימֵי הַחַל שְׁאוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן, אֲכָל בְּשֶׁבֶת יוֹם־טוֹב וּשְׁאָר הַיָּמִים שִׁישׁ בָּהֶם אִיזָה תּוֹסֶפֶת קְדֹשָׁה שֶׁהוּא בְּחֵינַת קְדֻשַׁת שְׁבֶת יוֹם־טוֹב, אֵין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן כָּלִל, כִּי אִז נִתְּעוֹרֵר אֶהְבָּה גְּדוּלָּה כָּל כָּךְ עַד שֶׁאֵין צְרִיכִין לְהַתְּנוּת וּלְהַתְּבִישׁ כָּלִל, וְגַם אֵין צְרִיכִין אִז לִירֵד לְעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת לְהַעֲלוֹת הַנִּיצוּצוֹת מִשָּׁם, כִּי הַכֹּל נִתְּמָקֵן מִמִּילָא עַל־יְדֵי רַבּוֹי הַסֵּד וְהָאֶהְבָּה שֶׁנִּמְשָׁף אִז בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, מִחֲמַת שִׁישׁ אִז תּוֹסֶפֶת קְדֹשָׁה שֶׁהוּא בְּחֵינַת קְדֻשַׁת שְׁבֶת, שָׁאָז עֶקֶר הָאֵרֶת הַנִּקְדָּה שְׁמַאִיר בְּשִׁשַׁת יָמֵי הַחַל כְּנ"ל. כִּי אֶף־עַל־פִּי שְׁאֵמַרְנוּ לְמַעַלָּה, שֶׁבַעַת שֶׁהֵשֵׁם־יִתְבַּרֵךְ מַעֲבִיר חֶרְפָּתֵנוּ אִז אֵנוּ צְרִיכִין לְהַתְּבִישׁ בְּיוֹתֵר, כְּמִבְּאֵר בְּכַמָּה פְּסוּקִים כְּנ"ל, אֲכָל זֶה לֹא יִהְיֶה לְעוֹלָם, חֵס וְשֵׁלוֹם, כִּי בְּנוֹדָא בְּגִמְרָה הַתְּקוּן לְגִמְרֵי ב'יּוֹם שֶׁכָּלוּ שְׁבֶת' (סִנְהֶדְרִין צו), בְּנוֹדָא אִז לֹא נִתְּבִישׁ כָּלִל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (צִפְנָה ג, יא): "בְּיוֹם הַהוּא לֹא תִבּוֹשִׁי מִכָּל עֲלִילַתֶּיךָ" וְכו', וְכַתִּיב (יוֹאֵל ב, כח): "וְלֹא יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם". וְעַל זֶה מְרַמֵּזִין הַיָּמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן, כִּי נִמְשָׁף בָּהֶם קְדֻשַׁת שְׁבֶת בְּיוֹתֵר שְׁמַרְמֵז עַל סוֹף גִּמְרָה הַתְּקוּן, שָׁאָז תִּתְּבַשֵּׁל הַבוּשָׁה לְגִמְרֵי כְּנ"ל, וְעַל־כֵּן אֵין בָּהֶם נִפְלִית אִפִּים כָּלִל, וְכְנ"ל:

בְּיָמֵים שֶׁאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן נִתְּעוֹרֵר אֶהְבָּה גְּדוּלָּה שֶׁאֵין צְרִיכִין לְהַתְּנוּת וּלְהַתְּבִישׁ

אחד שיקדש השם אפלו אם יעשו לו כל היסורים והפאות שבכולם; וכמו שמספרים מהדורות הסמוכים לפגנונו כמה מיני ענויים שסבלו הקדושים בשביל קדושת השם, אשרי להם.

ג. מענין דוקטורים ורפואות הרבה לדבר עמנו מאד, והיה מגנה מאד מאד ענין רפואות ודוקטורים, והזהיר מאד מאד לכל מי שרוצה לחוס על-חיויו ועל חיי זרעו ובני-ביתו שיתרחק עצמו מאד במכלית הרחוק מלעסק חס ושלום ברפואות ודוקטורים. ואפלו מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ואפלו אם החולאת חזק חס ושלום רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן ישליך על ה' יהבו וישען באלקיו לכד, ואל יעסק ברפואות ודוקטורים כלל; אפלו במקום שיש דוקטורים מפלגים, אף-על-פי-כן אל יסמוך עליהם ואל ימסר חיויו בידם, כי הם קרובים למיתה יותר מחיים רחמנא לצלן.

פי אפלו מי שהוא דוקטור גדול, אי אפשר לו לכוון החולאת והרפואה השייכת לו לפי מזגו וטבעו וכפי החולאת שלו וכפי העת והזמן, כי יש בזה כמה וכמה שנויים שצריך הדוקטור לכוון בהם מאד, וקשה לו מאד שייכונו ולא יטעה בכל הפרטים, באשר הם בעצמם מודים בזה, ובכל בקל יוכל לקלקל לו הרבה הרבה שלא יועיל שום תכנה לחיויו חס

מכרח להיות מרצה לעבד את ה' תמיד כל-ימי חיויו על-מנת שלא לקבל פרס; כי לפעמים נדמה להאדם שרחוק שהוא יזכה לחיי עולם-הבא לפי גדל התרחקותו מהשם ויתברך, אף-על-פי-כן יהיה מרצה לעשות מה שיוכל בעבודת ה' בלא עולם-הבא, ואפלו אם נראה לו שיהיה לו גיהנם גם-כן חס ושלום, יהיה אף שיהיה הוא מחיב לעשות את-שלו תמיד בעבודת ה', כל מה שיוכל לעשות ולחטף איזה מצוה או תורה ותפלה וכיוצא, וה' הטוב בעניניו יעשה. וקצין מה שמספרים בשם הפעל-שם טוב וזכר צדיק לברכה, שפעם אחת נפל בדעתו מאד מאד, עד שנדמה לו שבודאי לא יהיה לו עולם-הבא חס ושלום, ולא היה לו כמה להחיות את-עצמו כלל; ואמר: אני אהב את-השם ויתברך בלא עולם-הבא.

וכל אדם, אפלו איש פשוט, אי אפשר להיות איש פשוט באמת כי אם שייכול לעמד בכל הנה"ל. ואפלו ביום אחד צריך לחזק את-עצמו כמה פעמים ולהתחיל בכל פעם מחדש בנה"ל, עד אשר-יזכה ברכות הימים לילך בדרך ה' בסדר, אמן.

ממ. בענין קדושת השם, שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: "אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה" וכו' - אמר שאינו חיוב, כי אף-על-פי-כן יכול להיות שיימצא

ושלום, ואפלו הדוקטור הגדול מאד, מפל-שפן וכל-שפן רב הדוקטורים המצויים במדינתנו, אשר רבם אינם יודעים בין ימינם לשמאלם, והם רוצחים ממש והורגים נפשות בידיהם חס ושלום, צריך לברר מהם במטחוי קשת לכל ימית עצמו או החולה שמוסר להם בידיהם חס ושלום; ואפלו בפשטות על דוקטורים גדולים הוא ספנה גדולה מאד, ורחוק מן החיים מאחר שגופל ליד הדוקטור. ואי אפשר להאריך ולספר כל מה שספר רבנו זכרוננו לברכה בענין זה.

וספר שפשהיה בקהלת-קדש למברג, שהוא מקום קבוץ דוקטורים גדולים, העיד לפניו דוקטור גדול מאד בעצמו שטוב להתרחק ברפואות ודוקטורים במכלית הרחוק; ואמר שפבר חקרו כל-כף בחקמת הדוקטוריא עד שעברו אינם יודעים כלל כלל לא, כי מרבוי חקירתם כבר ראו שאי אפשר לחקר ולברר אמתת הדברים על-מכונם.

גם יש מחלקות גדולות ביניהם בעניני הרפואות. ובקהלת-קדש למברג יש שתי פתות דוקטורים מחלקים בענין איזה חולאת מסכן איד להתנהג בו, שפת אחת אמרת שכל-הדברים החזקים, שיש להם איזה חריפות, מוזיק מאד לזה החולאת, ושצריך החולה לקח רק הדברים שהם בהפך; וכת האחרת אמרים בהפך ממש,

שצריך לזה החולאת דיקא דברים חזקים וכיוצא, ודברים מתוקים ורבים מתיקים מאד לחולאת הזאת. וכל-אחת ואחת מהפתות הנ"ל מביאה ראיות חזקות לדבריהם, ולפי דעת כל-אחת מהפתות מי שמתנהג בהפך דעתם - הוא סם המות חס ושלום לפי דעתם; נמצא שלפי דעת כה זו - כל ההנהגות של החולה הנ"ל שמתנהג על-פי הדוקטורים של הפת השניה הם סם המות חס ושלום, וכן להפך לפי פת האחרת. וכל אחת מהפתות הם דוקטורים גדולים ומפלגים בחכמה זו מאד, ואף-על-פי-כן אינם יכולים לכוון האמת לאמתו; וגם אי אפשר לברר בחוש עם מי האמת, כי לפעמים נראה בחוש כפי דעה זו, ולפעמים להפך, ואי אפשר להם לברר הדבר כלל.

נמצא שאי אפשר לסמוך על-הדוקטורים, מאחר שהם בעצמם מבלבלים מאד מאד בחכמה זו, ואי אפשר להם לעמוד על האמת לאמתו; ואידך? מסר חיויו בידם, שהוא תלוי בחוט השערה, שבאשר הדוקטור שונה איזה תנועה בעלמא בחוט השערה - הרי הוא מקלקל חיויו וממיתו בידיהם, ובאשר רואין בחוש רב הפעמים שרבים מאד מתים מן-העולם על-ידי הדוקטורים. כי יש בענין חקמת הדוקטוריא דקדוקים הרבה הרבה מאד מאד, והם נעלמים

מהם מאוד מאוד, "בעצמים בכטן המלאה", עד שאי אפשר שיכבן הדוקטור בכל הדקדוקים והפריטים ולא ישגה כלל; על-כן צריכים להתרחק ולברח מהם מאוד.

ואל יאמר האדם שהוא חולה חס ושלום, או שיש לו חולה בתוך ביתו חס ושלום: אם-כן על מי אסמך? כי בהכרח לעשות איזה עסק בדרך הטבע, ואיך אני את-החולה ולא אשתדל בהצלתו? כי באמת זה שטות, כי מאחר שהדוקטור רחוק מחיים וקרוב להפך פנ"ל, וסוף כל-סוף הוא צריך לסמך רק על-השם ותברך - טוב טוב לסמך מיד על-השם ותברך ואל יסכן את-החולה בידים על-ידי הדוקטור, כי על-פי רב הדוקטורים הם שלוחי המלאך-המנות רחמנא לצלן, רחמנא לשזבן, וידמה בעיניו כאלו הוא יושב במדבר או בצער, שבהכרח לסמך על-השם ותברך לכד, מאחר שאין יודעים מה לעשות; כמו כן עכשו, אף-על-פי שיושב במקום שיש דוקטורים ורפואות, אף-על-פי-כן מאחר שהם בעצמם מבלבלים בהכמה זו ושאר החששות הרבה מאד שיש בענן רפואות, אם-כן קרוב הדבר שיעל-ידי הרפואות והדוקטור לא די שלא יועיל, אדרבא, יקלקל בודאי, ואם-כן למה יעשה עסק בדרך הטבע מה שרחוק משכר וקרוב להפסד. והבן הדבר היטב, כי הוא

זכרנו לברכה ספר הרבה עם דוקטורים גדולים, והיה יודע הדבר על-פרי, והזהיר מאד להתרחק מהם מאד; ואי אפשר לבאר כל מה שספר בענין זה.

ואמר שכבר היה פעולם מלך אחד שהרג כל הדוקטורים שבמדינתו, מחמת שהם מזיקים מאד את בני-אדם. ואמר בדרך צחות, שעל מלאך-המנות הוא קשה מאד להמית בעצמו, כי כל העולם תלוי בו, וקשה וכבד עליו לעשות הפל בעצמו; על-כן העמיד שלוחים במקומו בכל-מקום, והם הדוקטורים, שהם שלוחיו להמית אנשים, כי הם ממיתים בני-אדם הרבה מאד מאד. אשרי מי שמתרחק מהם ומחזק עצמו בהשם ותברך, לסמך עליו לכד.

וכבר מבאר קצת מענין הרחוקת רפואות באיזה מקומות בספרים הנדפסים כבר. רק שם מרמז הדבר קצת ברמז בעלמא; אבל הרבה לדבר עמנו מאד בענין זה, להתרחק מהם מאד, והיה איך שיהיה חס ושלום, ישא עיניו לשמים וישען בה' לכד.

ומה שרבונו זכרנו לברכה בעצמו נסע לקהלת-קדש למברג ועסק שם ברפואות - יש בזה סודות ודברים נסתרים מאד, כי לא היה פונתו כלל במה שנסע לשם בשביל הרפואות, רק בשביל ענינים אחרים הידועים לו; וכמו שכל הנסיעות שלו היו פלאות

נשגבות ונעלמות מאד, כמו הנסיעה לקאמיניץ ולנאורויטש ולשאר-יגראד וכיוצא בהם המזכירים קצת בדברינו, כי היה לו בזה סודות נוראות מאד הנעלמות מעין כל-חי. וכמו שפעם אחד נשפא מהדרך מהדרכים הנ"ל ספר איזה מעשה נוראה המבאר בספרי-מעשיות, ואמר שזאת המעשה מבארת ענין הנסיעה שלו; ובאמת הדבר סתום וחתום מאד, כי מי יוכל לעמד בסוד המעשיות שספר או בסוד הנסיעות והנהגות הנפלאות והנעלמות שלו. וכמו כן היתה בנסיעה שלו לקהלת-קדש למברג; ומאחר שבא לשם - היה מברר מר השמים לעסק ברפואות משעמם וסודות הידועים לו, אבל נשפא משם, אז זיקא הרבה לדבר ביותר ויותר מהרחקת הרפואות, ואמר אז כמה תורות על-זה. וגם מקדם שנסע למברג היה מדבר מענין זה, אבל אחר-כך היה מדבר הרבה מאד מזה, להתרחק מהם בתכלית הרחוק.

נא. שיחתו הקדושה ש"ר רבנו ז"ל העולם-הזה אינו כלום, רק למשך אל-התכלית הנצחית; ואין להסתפל אם יהיה לו מעות אם לאו, כי בין כך ובין כך יבלה ימיו בשגרה. כי העולם-הזה מטעה אותנו לגמרי, שמראה אל-האדם כאלו הוא מרויח בקל-פעם - ובסוף אינו כלום, כאשר נראה בחוש ברב בני-אדם שעוסקים

ועובדים ימים ושנים בסחורות ומשא-ומתן, ולבסוף נשפאין לחשבון - אין נשאר בידם כלום; ואם אפילו משיג מעות - לקחין אותו מן המעות. והכלל: ששניהם אין להם קיום בחד, דהינו האדם עם המעות, רק או שלקחין המעות מן-האדם - או שלקחין האדם מהמעות, ומעולם לא נמצא שישאר אחד עם המעות, רק פנ"ל. גם היכן הוא כל-המעות שעושין מימות עולם; כי מעולם עושין תמיד מעות, והיכן הוא כל המעות? רק באמת אינו כלום לגמרי.

ולעבד ה' - איני יודע מי הוא זה שיוכל לומר שיעבד את ה'; לפי גדלת הבורא ותברך, מי שידע מעט מגדלתו ותברך - איני יודע איך יכול לומר שיעבד אותו ותברך, ושום מלאך וש"ר אינו יכול להתפאר על-זאת, שיוכל לעבד אותו ותברך. רק העקר הוא הרצון, להיות רצונו חזק ותקין תמיד להתקרב אליו ותברך; ואף-על-פי שהפל חפצים ורוצים לעבדו, אף-על-פי-כן אין כל הרצונות שוין, ויש חלוקים רבים ברצון, אפילו באדם אחד בעצמו בכל-עת ובכל-רגע יש חלוקים גדולים בין הרצונות. והכלל: שעקר הוא הרצון והכסופין, שיהיה כוסף תמיד אליו ותברך; ובתוך-כך מתפללין ולומדין ועושין מצות

(ובאמת לפי גדלותו ותברך כל-אלו העבודות אינם כלום, רק הכל הוא בדרך 'כאלי', כי הכל הוא כמו שחוק בעלמא כגדל גדלותו ותברך, בלשון אשכנזי: 'קלאמדין שטי').
לעמוד הבא

לו. התשמיש יפה לולד ללפנו ולזרזו ולהיות בעל-צורה ובעל-כח.

לח. מי שאין לו בנים יקבל על עצמו גלות.

לט. היורד לאמנות חברו כאלו בא על אשת רעהו.

מ. כשנמסר אדם ביד שונאיו, הוי כמו שכול בנים.

מא. מי שבא על הכותית או זכר, או הרהר בעבודה-זרה - לא יהיה לו בן תלמיד-חכם, ואם ילמד בנו תורה - יהיה שכחן.

מב. בנים הטובים הוא רפואה גדולה לאבות.

מג. על-ידי שקר הבנים מתים.

מד. כל שאינו פורש מאשתו סמוך לוסתה, אפלו הוי לה בנים כבני אהרן - מתים; וכל הפורש - הוין לה בנים זכרים וראוין להוראה.

מה. כל המבדיל על היין במוצאי שבת, הוין לה בנים זכרים וראוין להוראה.

מו. המקדש את עצמו בשעת תשמיש דרך צניעות, הוין לה בנים זכרים. מז. יזהר מאד שלא יינק הולד מאשה רעה, כי חלב מטמא וחלב מטהר.

מז. חמין ושמן מברין את הולד.

מט. מי שאינו עזר את עצמו מלהטיל מים, תפלתו שמתפלל על בנו נשמעת.

נ. הולד הולך אחר צורת אב ואם. נא. קשה תרבות רעה בתוך ביתו של

אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג. נב. יקדים ויחשיף לבית-הכנסת, על-ידיה יאריך ימי בניו.

נג. אל ישנה אדם בנו בין הבנים.

נד. על-ידי גר חנכה וגר שבת הוי לה בנים תלמידי-חכמים.

נה. דרחים רבנן הוי לה בנין רבנן; דמוקיר רבנן הוי לה חתונתא רבנן.

נו. בעון נדרים, גם בעון בטול תורה, גם בעון מזוזה, גם בעון ציצת, גם בעון שנאת חנם - בנים מתים כשהם קטנים.

נז. מי שנתן מעשר מן מעותיו, בניו נצולים מהחלי הנקרא 'סמקא'.

נח. תינוקות של בית רבן נתפסין על הדור.

נט. על-ידי הדסים בשבת זוכה לבנים תלמידי-חכמים.

ס. אשה שמשפלת את בניה, הסגלה לזה: שתרסן את הפלה קדם החפה.

סא. לפי אכילותיו של אדם - בן בניו ובנתיו.

סב. מי שבניו מתים - אל ישמש משתו בחול, כי-אם משבת לשבת.

סג. דריכת הקשת בל"ג בעמר הוא סגלה לבנים. גם התפלה שמתפללין לפני העמוד בבגידה הוא סגלה לבנים.

סד. צריך ללמד את התינוק דרך-ארץ מנעוריו.

אלעזר בן מנחם. ר' אלעזר בר' ברכיה. אלעזר נותאי. ר' אלעזר בן תורתא. ר' אלעזר בן ר' מלאי. ר' אלעזר מהגרינא. ר' אלעזר בן דורדא. ר' אלעזר בן פינחס. ר' אלעזר בר' חגיגא. ר' אלעזר בר' מרינוס. ר' אלעזר בר' יוסי. ר' אלעזר בר' ישמעאל. אלעזר איש בריא. ר' אלעזר בן מהבאי. ר' אלעזר בעראה. אבא אלעזר בן גומל. בן אלעשה.

ר' אמי הכהן. רב אמי. אמי. אמי בר חגי. ר' אמי בר טובי או בר טביומי. ר' אמי בבליאה. ר' אמי בר אבא. אמי אבוה דשמואל בר אמי. רב אמי בר' שמואל. אמי ורדינאה. ר' אמי בר' דיקולי. רב אמי בר אדא הרפנאה. ר' אמי בר יודן. ר' אמי בר חנינא. ר' אמי בר אהבה. ר' אמי בר קרחא. ר' אמי בר יחזקאל. ר' אמי אבוי דר' אבדימי דציפורי. רב אמי בר חזא. ר' אמי בר מתנא. ר' אמי בר חמא. ר' אמי בר אבין.

אמימר בריה דמר ינוקא בן רב חסדא הכהן. אנדרי אבוי של ר' חנינא. אבא אנטולי. אנטוגנוס איש סוכו. ר' אנטוגנוס תנא דברייתא. אנטופרס. אנגיני בן יסיי. ר' אסא אסטין.

ר' אסי הכהן. רב אסי. רב אסי הארור. ר' אסי מנהר בול. אסי בר היני. ר' אסי בר חזיא. רב אסי דהוצל. רב אסי בר' חנינא. אסי בר שמיי. רב אסי בר ממל. ר' אסי בר חמא. ר' אסי

בר מתאי.

ר' ייסי בר ר' שבתי. ר' ייסי בר ברתיה דר' ייסא. אפוטריקי בן דוסאי. ר' אפס. אפיקשינן. אפקולוס. אפרים ספרא. אפרים מקשאה. בן ארזא. ר' ארמנא. ארסטון.

רב אשי הקדמון. רב אשי מאוירא. רב אשי בר אבין. רב אשי ברב אדי. רב אשי מהוצל. רב אשי שחבר התלמוד בבלי. רב אשי בר נתן. אשיאן. אשיאן בר נדבך. אשיין בר נידבה. אשיין נגראי. ר' אשיין בר' יקים. אשיאל.

אות ב. פאלי. פבא בן בוטא. רב בבי. בן פג בג. ביהא. רב בודיא. ר' בורקי. פטיטי. פטנית בריה דאבא שאול בן פטנית. פטריס בן יטסס. בן ביכיי. רב ביבא בריה דר' אבא, ר' ביבין. רב ביכיי בריה דר' אמי. רב ביכיי בר ביזנא. רב ביכיי בר אבין. רב ביכיי סתם. רב ביכיי בריה דרב משרשיא בריה דרב ביכיי. רב ביכיי בר אשי. רב ביכיי בר דלא. או בר גולא, או בר גידל. ר' ביכיי מרגנא. רב ביכיי בן אבוי. ר' ביכיי בר אחא. רב ביכיי בר קהנא.

ר' ביזנא בר זבדא. רב ביני. ר' ביסא, או ר' ביסנא. ר' ביריס. אבא ביראה. ר' בירנא. ר' ביתא בר ביזנא. ביתוס בן זונין. רבי ביתוס. בלוטי. בן בוכרי. בן בוגים. בוגיס, בן בוגיס. לעמוד הבא

ועתה הודיענו נא אבינו שבשמים אנה מפניהם נברח, ואיה איפוא המקום להתחבא ולהטמן מפני עינם הרעה. הביטו בעינינו כי רבו מכאובינו וצרות לבבנו. "הטה אלהי אונך ושמע. פקח עיניך וראה שוממונינו, כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמך הרבים". כי ידענו פאמת כי אנחנו בעצמנו החיכים בכל זה. כי לולא חטאינו ופשעינו המרבים והעצומים, לא היינו צריכים להתירא מפניהם כלל. אבל מה נעשה אבינו, כי הסכלנו הרבה מאד. חטאנו העוינו והרשענו וסרנו ממצותיך. פעמים רבות הצלטנו, ואנחנו מרינו עצותיך, "ותמוגנו ביד עווננו". ובכל זאת אנו חפצים ומשתוקקים ומחכים ומיחלים בכל עת להתקרב לעבודתך פאמת, כי אתה רוצה בתשובה כי חנון ורחום אתה וקרוב לכל קוראך פאמת, ועתה הצילנו נא ברחמך מן הרע עין. כי אין לנו שום פח לעמד נגד אחד משונאינו אף כי נגד כלם. ואין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים, לך לבד עיני תלויות, לך לבד עיני צופיות, "דלו עיני למרום". אולי יראה יי בעיני, אולי יחוס אולי ירחם. הפט נא רחם נא והושיעה נא צאן מרעיך. ואל ימשל בנו הרע עין כלל. "הבט משמים וראה" כי היינו לעג וקלס. "הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך איה הנאתך

וגבורתך. המון מעיך ורחמך אלי התאפקו".

מלא רחמים טוב לכל טוב ומטיב, טוב ומטיב לרעים ולטובים, טוב באמת תמיד, הטוב כי לא כלו רחמך והמרחם כי לא תמו חסדיך, רחם עלינו ברחמך הרבים והצילנו מרע עין מכל הבחינות. הן שלא יהיה לנו שום עין רעה כלל, הן שלא ישלט בנו שום עין רעה משום אדם ומשום נברא שבעולם. ותבט עלי בעיניך הטוב בעיניך חדא דרחמי ותמשיך ותשפיע עלי טוב עין. ותשמרני ותצילני שלא יהיה עיני רעה כלל בגדלת חברי ובגדלת כל העולם כלו. ותצילני מפגם הראות ותשמרני תמיד שלא אסתכל בשום דבר המביא לידי הרהורים חס ושלום. ולא בשום דבר הפוגם את העינים. "העבר עיני מראות שוא בדרך חייני". הצילני מעין נואפת. "שמרה נפשי והצילני אל אבוש כי חסיתי בך". וכל מה שחטאתי עויתי ופשעתי לפניך ופגמתי בעיני בשוגג ובמזיד באנס ובצרון, והרע בעיניך עשיתי מנעורי עד היום הזה, על הכל תמחול ותכפר ותסלח לי, אלוה סליחות חנון המרבה לסלח. ותזכני מעתה להיות טוב עין בכל הבחינות בקדושה ובטהרה גדולה ברוך השוב פאמת.

ותצילנו שלא ישלט בנו שום עין רעה משום רע עין שבעולם. ולא יזיק

לנו עינם הרעה כלל. הן בגשמיות הן ברוחניות. בגוף ונפש וממון. ותשמר צאתנו ובואנו לחיים טובים ולשלום מעתה ועד עולם. כי אין לנו על מי להשען כי אם עליך לבד אבינו שבשמים. כי "אשורנו עתה סכבוננו עיניהם ושיחיו לנטות פארץ. צרי ילטש עיניו לי. אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי עזרי מעם יי עושה שמים וארץ: כי אליך אלהים יי עיני בך חסיתי אל תער נפשי. עיני תמיד אל יי כי הוא יוציא מרשת רגלי. אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גבירתה פן עינינו אל יי אלהינו עד שיתקנו. חננו יי חננו כי רב שבענו בוד".

רבוננו של עולם ראה נא בעינינו וריבה ריבנו. כי אתה ידעת את לבבנו. כי צרכנו מרבים מאד וידעתנו קצרה לפרש. עזרנו כי עליך נשענו. עננו יי עננו, כי בצרה גדולה אנחנו. אל תסתר פניך ממנו. היה נא קרוב לשונעתנו. כי אתה יודע את כל תלאותינו וראה את עניינו ואת עמלנו ואת לחצנו. "זכר יי מה היה לנו, הביטה וראה את חרפתנו". חוס וחמל עלינו. "שמרני מידי פח יקשו לי, ומקשות פעלי און. שמרני כאישון פת עין בצל כנפיך תסתירני, מפני רשעים זו שדוני, אויבי בגפש יקיפו עלי. ואני עני וכואב" אין לי שום בית

מנוס כי אם אליך לבד. "אליך יי אקרא ואל יי אתחנן. מה בצע בדמי בךדתי אל שחת היודך עפר הנגיד אמתך. עיני נגרה, ולא תדמה מאין הפגות. עד ישקיף וירא יי משמים". הושיענו מלא רחמים. הושיענו בעת צרה הזאת וקצם בנו מקרא שכתוב: "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע".

הצילני ושמרני מרע עין המביא לידי שכתה שהיא מיתת הלב שכבירת לב. כמו שכתוב: "נשפחתי כמת מלב הייתי בכלי אובד". עזרני שלא אשפח את עולמי הנצחי והקנס לעד. חוסה עלי כרב רחמך, כרב ישועתך, כרב טובותיך, כרב הצלותיך. יהמו מעיך עלי, על נדריך כמני, על חסר דעה חסר עצה כמוני. אמין וחזק את לבבי ביראתך ועבודתך. וזכני ששאים אל לבי ואזכר היטב בלבי ובדעתי תמיד את הסכלות האחרון ואזכר לדבק מחשבתי ולבבי תמיד בעלמא דאתי. כי אתה יודע את גדל הצער והבושה שיהיה בעלמא דאתי על מי שלא קשט עצמו בעולם הזה. והוא אבדה שאינה חוזרת לעולם, כי שם אין מעשה וחשבון מועיל כלל. כי מי שלא טרח בערב שבת מה יאכל בשבת. "מעזת לא יוכל לתקן והסרון לא יוכל להמנות". ואין מועיל שם שום רחמנות בעולם. וזכני עתה ברחמך שאזכר לזכר עתה בעולם הזה את העולם הבא תמיד. ואל יליוו

חזרה לתוכן העניינים

יום שלישי

לנצח עוד יום

צ"ו ע"א

אמר רבא: מריש הוה אמינא דסימנא עדיף מטביעות עינא,

שויהו על ידי סימן ודאי יותר מויהו שעל ידי טביעות עין, וראיה לדבר דהא מהדרינן אבידתא בסימנא ולא מהדרינן בטביעות עינא. השתא דשמעתנהו להני שמעתתא, שהתירו את האיסור על ידי טביעות עין בלבד, אמנא טביעות עינא עדיפא! [ומה שאין מחזירין אבידה על פי טביעות עין הוא בגלל שאנו חושדים בו שהוא משקר].

דאי לא תימא הכי, שאפשר לסמוך על טביעות עין, היאך סומא מותר באשטו? ובני אדם איך מותרים בנשותיהם בלילה? ואינם חוששים שמא זו אינה אשתו. אלא, על כרחך, בטביעות עינא דקלא, שמכיר קולה הכא נמו אפשר לסמוך בטביעות עינא.

אמר רב יצחק בריה דרב משרשיא: תדע שטביעות עין עדיפה מסימנים דאילו אתו בי תרי שני עדים ואמרי: פלגיא, דהאי סימניה והאי סימניה, קטל נפשא, שאיננו מכירים את ההורג אלא אנו יודעים את הסימנים שלו, לא קטלינן ליה על פי הסימנים. ואילו אמרי: אית לך טביעות עינא בגויה, שאנו מכירים אותו, קטלינן ליה!

אמר רב אשי: תדע! דאילו אמר ליה איניש לשלוחיה: קרייה לך וקרא לפלוני, דהאי סימניה והאי סימניה! ספק ידע ליה ספק לא ידע ליה. הרי השליח אינו בטוח למי הכונה. ואילו אית ליה טביעות עינא בגויה, כי חזי ליה השליח לאורו איש, מיד ידע ליה, שהוא האיש שעליו לקרוא לו.

מתניתין:

הנוטל גיד הנשה מתוך הירך צריך שישלם את כולו לחטט אחריו ולהוציא את שרשיו. רבי יהודה אומר: אין צריך לחטט אחריו אלא חותך את מה שמעל כף הירך בלבד כדי לקיים בו מצות נטילה.

האובל מגיד הנשה כזית, סופג את הארבעים מלקות, לפי שעבר על לאו של אכילת גיד הנשה. אכלו את כל הגיד ואין בו כזית, חייב מלקות. משום שגיד הנשה כשהוא שלם הרי הוא "בריה", שחייבים עליה אפילו בכל שהוא.

אכל משני גידי הנשה מזה שבירך ימין כזית, ומזה שבירך שמאל כזית, סופג שמונים, שתי מלקות, שהרי עבר פעמיים על גיד הנשה.

רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים. דהיינו, מלקות אחת בלבד, לפי שרבי יהודה סובר שאיסור גיד הנשה אינו נוהג אלא בירך ימין בלבד.

גמרא:

בר פיולי [שם אדם] הוה קאי קמיה דשמואל, וקא מנחק אטמא, מוציא גיד הנשה מהירך. הוה קא גאים ליה, חתך רק מלמעלה ולא חטט אחריו. אמר ליה שמואל: חות ביה טפי! רד וחתוך גם את שרשי הגיד שבתוך כף הירך. השתא, לא חזיתך, אילו לא הייתי נוכח בשעת מעשה, ספית ליה איסורא, היית מכשילני באיסור גיד הנשה.

אירתת בר פיולי מגערת שמואל, נפל סכינא מדידה! אמר ליה שמואל: לא תירתת! שאף אתה

לא עשית שלא כשורה, משום דמאן דאורי לך לעשות כן, כרבי יהודה אורי לך! שהוא סבור שאין צורך לחטט אחר גיד הנשה. ואילו אני סובר כרבי מאיר.

אמר רב ששת: מאי דשקל בר פיולי, אותו חלק של הגיד הנשה שהוא נטל, אסור מדאורייתא לרבי יהודה.

ומקשינן: מכלל זה אתה למד, כי מה דשייר ולא נטל, אסור מדרבנן לרבי יהודה. והשתא תיקשי: אלא מאן דאורי ליה לבר פיולי שלא ליטול יותר מהגיד, כמאן אורי ליה?! שהרי אפילו רבי יהודה מודה בחלק הנותר שהוא אסור מדרבנן.

ומתריצין: אלא אמר רב ששת: מאי דשקל בר פיולי אסור מדאורייתא [בין לרבי מאיר בין לרבי יהודה - עפ"י תוס']. ומאי דשייר, אסור מדרבנן לרבי מאיר. כי חייב חטיטה לרבי מאיר אינו אלא מדרבנן. דאילו לרבי יהודה, אפילו מדרבנן שרי! שנינו במשנה: האובל מגיד הנשה כזית סופג את הארבעים.

אמר שמואל: לא אסרה תורה אלא אותו חלק של הגיד שנמצא על כף הירך בלבד, ולא מה שנמשך ממנו חוץ לכף הירך. שנאמר "על כף הירך".

אמר רב פפא: דברי שמואל הם כתנאי! דתניא: אכלו לגיד הנשה כולו, ואין בו כזית, חייב מלקות. רבי יהודה אומר: אינו חייב עד שיהא בו כזית.

והוינן בה: מאי טעמא דרבנן? ומשנינן: משום דסברי: גיד הנשה שלם "בריה" היא, שחייבין עליה בכל שהוא.

עין משפט
נר מצוה

אכל מזה כדית ומזה
כדית. ומשם גיד הנסה
ששם שחי ירדנו לשם צממה
לחמם (לעיל 39:) משל ימין.
ומשל שמאל (לעיל 40:).
י' יהודה אומר אני
סופג אלם ארבעים.
י' יהודה לעשמי דלמר
(לעיל 5:) חיש טוב אלם
צמחם (לעיל 39:). אבלר.
י' שלם. ואין בר כדית
חייב. כאלול מנהל כל
שבוע. שהוא חייב שמוס
דכרתי הוא ומשכי אסור
(לעיל 41:).

ורצי

גיד הנשה פרק שביעי חולין

צו:

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

(א) וְלַעֲבֹד אֶת הָאֱלֹהִים (ב) וְלִקְרֹא
 שְׁמֵי הָאֱלֹהִים (ג) וְלִקְרֹא לַיהוָה
 (ד) וְלִבְרָאשֵׁית לֵבָנָיִם (ה) וְסוֹסֶה
 הַיָּם (ו) וְהוּא ד"ר עִם
 הַקּוֹדֶשׁ. רש"י (ז) וְ
 לַעֲבֹד (ח) בְּיָקָר דְּה. (ט) גִּי
 רִשָּׁא וְלֹא שָׂרָה חֲתִיבוֹת,
 (י) לֵבָנָיִם מִנְּחָמִי אֵלֶּה קֶלֶת
 הַמְּבוֹרָן כִּי מִנְּחָמִי לִקְרֹא
 קֶלֶת (כ) וְלִקְרֹא לַיהוָה
 (כא) לִקְרֹא קִיבָה. (כב) וְלַעֲבֹד
 לֹא מוֹכֵר רִבְנָיִם,

גליון הש"ס

תוד"ה אבל וכו'
ראשב"ח וכו'. כדליתא
נזכרים מטע"ל: ד"ה עד
וכו' דבר יונה רביק. עיין
פסחים עה ע"ב תוד"ה
ואס: בא"ד רביק מובא.
כדלעיל דף עו ע"ב ועיין
נראה"ש שם נזכר ר"ח
ד"ה ככל עוף:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה כנשר וכו'
הבשר כשיעור הגיד
נלפמות כשיעור הירך
הזה אסור:

מוסד רש"י

דפשיט איסוריה
בבוליה ירך. הוא
וקטקטמו ושרשו נפשיטין
כלל היך, ויהי גיד
הפנימי הגדול הנמלא
בחמלת פריעת היך (לעיל
(צא). אם יש בו בנותן
טעם. שיערו חכמים
בששים כל טמן טעם תחם
(לעיל 89).

רצון ההוא. לנשמועין אחא דאע"ו דלא אכל כוליה מחייב בזכות ילא תימא לא מחייב עד דאכלי לכוליה ועלוס כל היכא דאכל כוליה לא בעינן כזית: ור' יודא. ההוא לא איטריך לנשמועין דמאשר גל כף הידיר' נפקא דלא בעינן עד דאכלי ליה לכוליה דאפינו לא אכל

אלה מה שעל הרף חייב ונבדל שמהם
שם אפילו: ודעו יד. וילי וילי
ששואל לאלל כל מקום שאלל ממנו
מית חייב: ודעו הסוף. היך
למשפיעים חלל חלון חסור ארץ
פנימי דפשוט אסוריה כסילי קר:
מאת' נכשר נלפס. רואן חללו
היך נלפסו והבדל נכר ואלו הי
ונות טעם (6) נכר כשעור היד
כלפלות חסור ארץ שדעוירי הלכ
למסח מקימי) ובמיר דכדח משפיעי
דלף ע"פ שאלו הי כבוד או קפולט
הי לרץ פחות או יותר: ממשל
עס גנידים. של היח: חזון
ממשל ממשל ממשל ממשל ממשל

שנה שנתבשל עם
 גנותו מעם ואם לאו
 תעם יכון החיבה
 כי במא שנתבשל
 בידן גנותו מעם ואם
 רובב כנותו מעם;
 שנו אלא שנתבשל
 קולף ואוכל עד
 ממר רב הונא גרי
 וול אפילו מראש אנו
 שאני

מותר אם אין מחייבות האיסור
 ידועים לכל החמירות והקריה אסור: **ג** לא שנו. די
 שזו צוותה הטעם כל הירק אסור: **א** לא שנו. שכל
 ההרעוב מנעלה הטעם בכל הבשר: **א** לא נללה. שכל
 נמחו ואינו מפסעט ויורה צבאר: קוקה ואוכל. כלומר חסך
 גיליון וזרע עד שמגיע לגיד: **ב** חסכו. שלא נטל חסכו הכליות
 וכל מרשף אונן ששזן שם חלל חלוקה פשוט אסור: **ב** כליות:

מסעפס

אמורה. לוא צגד לחודים משערינ דכדי קליפס צעצנינ מסיע
אפריס שפירש דלח אמרין חסיה עמא געש נעלה אלס אלס צנר
ס י בסה לנעל היד אלס היך לבדו מדלח קאמר אס י בנר
הער (קמ 97 ק). בני יעקב חלכ י' דקאמר גמרא ^ל א שט
פירש בקומטס די יער הקדרה מולין אלס הקפה בכל הקדרה
מ שפולע הייט ומכילוס הקפה כל הקדרה שמעט שר'ל אפילו
הס אין חמיע הרוטב והמכילוס אחרים נעלעל ומיירי הכה בשל
צנרעל אלס צעין גער וסכא וסכא חס'ל כשהחמיה כולה וסכ
חמיה חמיה קמחא ברעט אלס ויהא דפסקיה ^ל נקט צעיער וסכ
וון לרעט והכל דקאמר אס י ב כ צ"ט רי"ט אלס י' שגל היי
שפני' ב' ו' א"ח מ"א קמ"ל שפיעט אלס מני למי ער היי
דלג דלחמא כמקור' ^ל וס מיליה י' אפער נעל דלח הער
ממיתין היינו נלל' ^ל דאשכחן דקרי ללליה בשול דכתיב (ד"ה ב' ד)

[illegible]

רַבִּי יְהוּדָה אֲבִינָה בְּתִיב בֵּיהּ. וְאִם וְהִי מְנַלָּה וְשֹׁאֵר שְׂרָטִים דְּכַתִּיב זֶה אֲכִילָה וּמַחֲיִיב כָּל שֶׁהוּא כְּדָמָן בְּפֶרֶק בְּתֵרָא מִמְכּוֹת (דף יג.) וְלֹא פְלִיג ר' יְהוּדָה וַיֵּל דְּלֹאֲכִילָה דְּהֵמָס אִינְטֵרִיךְ דְּאִי אִיכָא ד' אִלּוּ חֲמֵשָׁה זִיתִּים דְּחִיִּיב בְּחַד זִית אֶבֶל הֵכָּא אֲמַרְיִין דְּלֹא

וְרִי הַיְּהוּדָה אֲבִיכֵלָה בָּנָה
אֲבִיכֵלָה דְּבִי אִיתָ בְּתָה
וְאַבְלָה חַד כּוּזָּת מִחַיִּים
עַל קֶדֶשׁ הַיִּידִן נִגְפָא וְ
לְדַרְשֵׁמְוֹאֻל דְּאִמְרָם שֶׁ
אֱלֹהִים שֶׁעַל קֶדֶשׁ הַיִּידִן

דבולה ירך ורבנן
בבבולה ירך לאפקו
הקב והאי קב מביעי
ליה קב תרי קב
שנחבשל בה גיד הג
מעם הרי זו אמסור
כבשר בלפת גיד
הגידים בלפת שמכירו
כולן אסורין והרוסב
של נבלה וכו' תריכיה
עם התיכיות יבומן
לא אסור
גב' אמר שצאל
בה האבל נצלה
שמעתי לגיד איני
שצאלו בחלבו אסור

[illegible][illegible][illegible][illegible]

דבינו גרשום

ויבטן ההוא דאי תורה
 המרובעת וחמשותף ויזיתם
 במקום חסד וזאת אכלת מים
 יבדית חיים אצמי אלה
 ויהי כולו אכל אי שלם
 וילית ביה כדית חיים: ור'
 הקדקדק: משאר של קרן הדין
 כלומר מה דאמרת
 איהו ד' וז' ויזיתם
 ואכלת מים כדית חיים
 משאר של קרן הדין
 כמא דהוי על קרן הדין
 חיותא אפי' תולך הגיד
 לך דין חסד אכלת אלה
 משאר של קרן הדין שליש
 זא רביע חיים: ההוא
 מצית אמרת. אלה
 יהא חיים אלא על הגיד
 חסד הקל כלבד הדין
 ויבדלת חסד שמעט אפי'
 לך לשפיר: כמד' משערין
 אותה כבשר כלשהו רואה
 אינולו חסד לפת והגיד
 שער אס' קרן הדין
 דהוה כשיש ומותר

אבל
אסור: בזמן שמכירו
בנותן טעם.
בזמן שמכירו יסלקנו מן
האחרים והרובט בנותן
טעם: קורף כלומר עד
שמגיע לגודל כלומר קורף
הבשר למעלה כלמעלה
עד שמוגה לגודל וכשמוגה
לגודל יורקנו: איני והאמר
כי הוא גדי שצלאו
כחברו כי כלומר לא צריך
למימר שמוגפו כולו איני
יכול לאכול דאמרי מפעפע
החלב הגוף כלו אל
אין הראש אנוני דאמרי

צ"ו ע"ב ורבי יהודה סבר: "אכילה" כתיב ביה באיסור גיד הנשה. וסתם אכילה אינה אלא בכזית.

ורבנן סברי: ההיא "אכילה" באה להשמיענו, דכי אית ביה בגיד הנשה ארבעה וחמשה זיתים, שהוא גדול, ואכל חד כזית ממנו, מייחייב אף על פי שלא אכלו כולו. אבל אם אכלו כולו, חייב עליו אפילו בפחות מכזית.

ורבי יהודה אמר לך: זה שגיד הנשה חייב עליו אפילו לא אכלו כולו, מ"אשר על כף הירך" נפקא. דמשמע, אפילו אם אכל רק את החלק שעל כף הירך חייב (למרות שכולו אסור), ובלבד שיהא עליו שם אכילה, דהיינו, בכזית. ולא היתה התורה צריכה לכתוב בשביל זה לשון "אכילה". אלא ודאי ללמדנו, שאפילו אם אכל גיד הנשה שלם אינו חייב עליו אם אין בו כזית.

ורבנן סברי: ההוא קרא ד"אשר על כף הירך" מייבטי ליה לכדשמואל. דאמר שמואל: לא אסרה תורה אלא שעל כף הירך. ואינו מיותר ללמד שחייבים אף על אכילת חלק מן הגיד. אלא מלשון "אכילה" הוא דנפקא.

ורבי יהודה חולק על עצם דינו של שמואל, משום ד"הירך" כתיב. דמשמע (מיתורא דהיא) שגיד הנשה דכולה ירך אסור, ולא רק מה שעל כף הירך. ואם כן קרא ד"אשר על כף הירך" מיותר, ללמד לאסור על אכילת חלק מהגיד.

ורבנן דרשי מ"הירך": דוקא ההוא דפשיט איסוריה בכוליה ירך, דהיינו, הגיד הפנימי, שהוא גדול ומתפשט בכל הירך, רק הוא אסור. לאפוקי גיד החיצון, שהוא קצר, דלא. שהוא אינו בכלל האיסור. ולעולם אפשר לקיים דינו של שמואל שרק רק מה שעל הכף של הירך אסור. הרי מצינו שנחלקו תנאים בהך דינא דשמואל.

ומקשינן בין לרבנן בין לרבי יהודה, דדרשי מ"אשר על הכף": והלא האי "כף" מייבטי ליה למעוטי עוף שאין נוהג בו איסור גיד הנשה משום דלית ליה כף? ומתרצינן: תרי "כף" כתיב! בפרשה לדרוש שתי דרשות.

מתניתין:

א. ירך של בהמה, שנתבשל בה, יחד עם הירך, גיד הנשה - אם יש בה, בירך, בנותן טעם, שטעמו של גיד הנשה מורגש בה, הרי זו אסורה באכילה, בגלל טעמו של גיד הנשה המורגש בה.

ביצד משערין אותה אם יש בה בנותן טעם ואם לא?

ביחס של בשר הנותן טעם בלפת! והיינו, שרואין את הירך כאילו היתה לפת, ואת הגיד כאילו היה בשר. ומשערין את היחס שבין הגיד לירך לפי היחס שהיה בשר בשיעור הגיד. נותן טעם בלפת בשיעור הירך.

ב. גיד הנשה שנתבשל עם הגידים המותרים - בזמן שמכירין לגיד הנשה, הרי הוא משליך את גיד הנשה, ומשער את טעם פליטתו בנותן טעם בגידי ההיתר.

ואם לאו, שאין הוא מכיר את גיד הנשה המעורב בין גידי ההיתר, הרי הגידין כולן אסורין, שבכל גיד יש לחוש שמא הוא גיד הנשה, ואין הוא מתבטל ברוב כי יש לו חשיבות של "בריה", שאינה מתבטלת ברוב (מדרבנן).

ואילו הרוטב שהתבשל בו גיד הנשה ושאר הגידין, משערין בו בנותן טעם, אם יש בכך גיד הנשה לתת טעם בכל החתיכות, יחד עם הרוטב. (ואם טעם גיד הנשה ושאר הגידין שוח, הוי "מין במינו", ושיערו חכמים שביטולו הוא באחד בששים).

ג. וכן חתיכה של נבילה, וכן חתיכה של דג טמא, שנתבשלה עם החתיכות של היתר - בזמן שמכירין לחתיכות האיסור, נוטלן ומשליכן, ומשערין בנותן טעם, אם בכוח החתיכה האסורה ליתן טעם בחתיכות ההיתר.

ואם לאו, שאין הוא מכיר את חתיכות האיסור, הרי כולן אסורות, לפי שחתיכה הראויה לתכבד בפני האורחין אינה בטילה ברוב (מדרבנן), ובכל חתיכה יש להסתפק שמא היא החתיכה האסורה.

והרוטב שהתבשל בו חתיכות ההיתר והאיסור, משערין אותו בנותן טעם, אם יש בכוח חתיכת האיסור כדי לתת טעם בכל החתיכות, יחד עם הרוטב, או הכל אסור. ואם לאו, הרי הרוטב מותר.

גמרא:

אמר שמואל: לא שנו שאם יש בכך גיד הנשה ליתן טעם בכל הירך הרי היא אסורה, אלא שנתבשל בה הגיד. שהביטול מוליך את הטעם של הגיד בכל הירך.

אבל, אם נצלה בה הגיד, הרי הוא נצמט בתוכה, ואינו מפעפע ואינו נכנס בבשר. הילכך, לא נאסר בשר הירך, אלא, קולף מבשר הירך - ואוכל, עד שמוגע לגיד! שאותו הוא אינו אוכל.

ופרכינן: אינו, והאמר רב הונא: גדי שצלאו בחלב, שלא הסיר ממנו את חלב הכליות לפני הצליה, וצלאו עם החלב - אסור לאוכלו אפילו מראש אזנו, דתלינן שהחלב שבקרבו מפעפע ומגיע אפילו לאוזן!

ומוכח שמתפשט החלב בכולו גם בצליה, ואמאי אמרינן ביחס לגיד הנשה שבצליה אין הוא נותן טעם אלא נצמט?

יְהוָה לְדָוִד אֲשֶׁר דָּבַר | לִיהוָה אֶת־דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם |
הַצִּיל־יְהוָה אוֹתוֹ מִכַּף כָּל־אֹיְבָיו וּמִיַּד שָׁאוּל: ^א וַיֹּאמֶר
אֶרְחֹמֶךָ יְהוָה חֲזָקִי: ^ב יְהוָה סִלְעִי וּמִצּוּדָתִי וּמִפִּלְטִי אֱלִי צוּרִי
אֲחִסֶּה־בּוֹ מִגִּי וּקְרָן יִשְׁעִי מִשְׁגָּבִי: ^ג מַחֲלֵל אֶקְרָא יְהוָה
וּמִן־אֹיְבֵי אוֹשָׁע: ^ד אֶפְפוּנִי חֲבִל־מוֹת וְנָחֲלִי בַלִּיעַל יַעֲתוּנִי:
חֲבִלִי שָׁאוּל סִבְבוּנִי קִדְמוֹנִי מוֹקְשֵׁי מוֹת: ^ה בַּצֵּר־לִי | אֶקְרָא

רש"י

בו אתכסה בצלו כענין שנאמר ומבלי מחסה חבקו צור (אויב כד) שהסלעים כסוי ומגן להולכי דרכים מן הרוחות ומזרם גשמים: (ד) מהולל אקרא ה' בהלולים אקרא ואתפלל לפניו תמיד כלומר אף לפני התשועה אני מהללו לפי שבטוח אני שאושע מאויבי: (ה) אפפוני חבלי מות. פעמי' רבות סבבוני רשעים אפפוני כמו סבבוני וכן אפפו עלי רעות (לקמן ט') חבלי מות. מחנות אויבים כמו חבל נביאים בספר שמואל וי"ת כאיתא דיתבא על מתברא לשון חבלי יולדה: ונחלי בליעל. אף הוא לשון יסיונות שוטפים כנחל: (ו) חבלי שאול. כמו חבלי מות משריין רשעין ואני מה הייתי ערשה: (ז) בצר לי אקרא. אני הייתי קורא לה' תמיד:

מצודות דוד

לעת זקנותו שניצל מכל התלאות או בכל עת שהיה ניצל מאיזה צרה או שר השירה הזאת: (ג) ה' סלעי. ה' לי למחסה כבנין הסלעים וכמצודה: וקרן ישעי. הוא לי ישע ועזר כמו הקרן לבעל הקרנים: (ד) מהולל. כשאני קורא לה' בהלל אז אני נושע מאויבי: (ה) אפפוני. כאשר סבבו אותי כאבי מות וכאשר החללים הבאים מאנשי בליעל בעתו וחרדו אותי: (ו) חבלי. וכאשר כאבי שאול סבבוני וקדמו אותי מוקשים המביאים המיתה: (ז) בצר לי. בעת שהיה צר לי באחת מהדברים האלה אז קראתי לה' ושמע

יְהוָה וְאֶל־אֱלֹהֵי אֲשׁוּעַ יִשְׁמַע מִהִכְלוֹ קוֹלִי וְשׁוֹעַתִּי לִפְנֵי |
תָּבוֹא בְּאוֹנִי: ^א וּתְגַעֵשׂ וּתְרַעֵשׂ | הָאָרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגְּזוּ
וְיִתְנַעֲשׂוּ כִּי חָרָה לוֹ: ^ב עֲלֵה עֲשׂן | בָּאֶפֶן וְאִשׁ מִפִּי תֹאכַל
גַּחְלִים בַּעֲרוֹ מִמֶּנּוּ: ^ג וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרֶד וְעָרְפֶּל תַּחַת רִגְלָיו:
וַיִּרְכַּב עַל־כְּרוֹב וַיַּעַף וַיֵּדָא עַל־פְּנֵי־רוּחַ: ^ד יֵשֶׁת חֲשָׁךְ |
סִתְרוּ סִבִּיבוֹתָיו סִפְתּוֹ חֲשֶׁכֶת־מַיִם עֲבִי שְׁחָקִים: ^ה מִנְּגַה נִגְדּוּ
עֲבִי עָבְרוּ בְּרֹד וְגַחְלֵי־אֵשׁ: ^ו וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם | יְהוָה וְעֲלִיוֹן יִתֵּן
קֶלֶוּ בְּרֹד וְגַחְלֵי־אֵשׁ: ^ז וַיִּשְׁלַח חֲצִיו וַיְפִיצֵם וּבִרְקִים רָב

רש"י

(ח) ותגעש ותרעש הארץ. אינו מחובר למקרא עליון אלא מחובר ראשו לסופו כי חרה לו ותגעש ותרעש הארץ כי משמש בלשון כאשר כשהרהר לו ובה לנקום נקמת עמו ועבדיו מפרעה ומעמו געשה ורעשה הארץ: (ט) עלה עשן באפן. אנשישנא"ללאש בלע"ז כן דרך כל חרון אף להעלות עשן מנחיריו: (י) ויט שמים וירד. לעבור בארץ

מצודות ציון

לפני: (ח) ותגעש. ענין התנועה והתנועה כמו כנהרות יתגעשו מימיו (דברים מ"ו): (ט) עלה עשן. הוא ענין כעם ואמר נלשון הנופל בלשון עש"י ממוס הכעס נראה כעין עשן יולא מנחירי הלב וכן יעשן אשך (לקמן ט"ד): (י) וערפא. אופל הענן: (יא) כרוב. מלאך וז"ל אלמו כרציל (חגיגה י"ג) והוא מרגום של נער כי דמות אדם לנחש: וידא. ענין עפירה ופריסה כמו כאשר ידאה הנשר (דברים כ"ה): (כו) רב. ענין השלמת חסד להיות מוכן ליפרע מהם בחושך של ערפל: (יא) וירכב. למהר לבוא: כנפי רוח. דמה נשיבת הרוח לעפירת העוף: (יב) ישת חושך. להחשיך האויב: סביבותיו. החושך שם סביב סוכתו להיות מוכן לפניו: חשכת. החושך הזה בא מחשכת רבוי המים הנבלעים בהעבים הפרושים תחת השחקים: (יג) מנגה נגדו. מחמת האורה שלפניו אשר הוא רוצה להאיר ולהושיע לי: עביו עברו. היו העבים מעבירים להשליך על האויב ברד וגחלי אש: (יד) וירעם. נתן בשמים קול רעם לדרת משם ברד וגחלי אש: (טז) ויפיצם. את האויבים: וברקים רב. ירה ברקים והמם אותם:

מצודות דוד

קולי. ושוועתי לפניו. ומה שצעקתי לפניו באה באוני וכפל הדבר במ"ש כדרך מליצת השיר: (ח) ותגעש. רעדו ורעשו אויבי יושבי הארץ: מוסדי הרים. הוא משל על פרעה ושריו: כי חרה לו. כאשר חרה לו לקחת מהם נקמתי: (ט) תאכא. תשרוף את אויבי וממנו באו גחלים ובערו בהם: (י) ויט. נטה את השמים למטה לארץ וירד עליו להיות קרוב להם להכות בהם והוא מדרך משל לומר שהיה ממהר ליפרע מהם: תחת רגליו.

תהילים פרק יח

כ

וַיִּהְיֶה־מָוֶלֶת׃ וַיִּדְאוּ אֶפְיָקִי מִיָּם וַיִּגְלוּ מוֹסְדוֹת תָּבַל מַגְעֶרְתָּךְ׃
יְהוָה מִנְשֵׁמַת רוּחַ אַפְדָּ׃ יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי יִמְשְׁנֵי מַמִּים
רַבִּים׃ יִצִּילֵנִי מֵאִיבֵי עַז וּמִשְׁנֵאֵי כִּי־אֲמַצּוּ מִמֶּנִּי׃ יִקְדָּמוּנִי
בְּיָם אִידֵי וְיִהְיֶה לִּי מִשְׁעָן לִי׃ וַיִּצִּיאֵנִי לַמֶּרְחָב וַיַּחְלִצֵנִי מִכַּף
חַפְזִי בִּי׃ יִגְמְלֵנִי יְהוָה בְּצַדִּיקִי כִּבְר יָדַי יִשִּׁיב לִי׃ כִּי־
שָׁמַרְתִּי דְרָכֵי יְהוָה וְלֹא־רָשָׁעִתִּי מֵאֲלֹהֵי׃ כִּי כָל־מִשְׁפָּטַי
לִנְגִּדִי וַחֲקֹתַי לֹא־אֲסִיר מִנִּי׃ כִּי וְאֵהִי תָמִים עִמּוֹ וְאֶשְׁתַּמֵּר
מִעֲוֹנִי׃ כִּי וַיִּשְׁבֵּי־יְהוָה לִי כְצַדִּיקִי כִּבְר יָדַי לִנְגִּד עֵינָיו׃ כִּי עִם־
חֲסִיד תִּתְחַסֵּד עִם־גִּבּוֹר תָּמִים תִּתַּמֵּם׃ כִּי עִם־נֶבֶר תִּתְפַּרֵּר

רש"י

המצריים על ים סוף: (זו) ויראו אפיקי מים. כשנבקע הים: ויגלו מוסדות תבל. שכל מימות שבעולם נבקעו: מנשמת. מנשיבת: (יו) ישלח ממרום. מלאכיו להציל את ישראל מן הים וממצרים: ימשני. לשון הוצאה כמו כי מן המי' משיחהו (שמות ב'): (יט) יקדמוני. אויבי היו ממחרין מקדימין לבא עלי ביום אירי ויהי ה' גבו': (כא) כצדקי. כצדק לבתי

מצודות ציון

כמו רוצה קשת (במשל כ"ב): (זו) אפיקי. הס המים הנגרים נחזק כמו כלפיקים צננז (לקמן כ"ד): (יו) ימשני. ענין הולאה כמו מן המים משיחהו (שמות ב'): (יט) אירי. ענין נער ומקנה רע כמו הלא איר לעול (פסוק ב'): (כא) כבור. מלשון כבור ונקי: (כג) מני. ממני: (כו) גבר. איש כמו דרך גבר נעלמה מידם: (יט) יקדמוני. שונאי היו מקדימין לבוא עלי בעת קרה לי מקרה רע כחשבם כאשר החילותי לנפול לא אקום עוד אבל ה' סמך אותי אף כי נפלותי הנה קמתי: (כ) למרחב. למקום רחב להנצל מידם: ויחלצני. הוציאני מן המצר: (כא) כצדקי. כפי צדקי כי לא הרעתי את אחד מהם: כבור ידי. כפל הדבר במ"ש: (כב) מאלתי. מצות אלהי: (כד) עמו. עם ה': ואשתמר. שמרתי את עצמי מן הדבר הנחשב לי עון: (כה) וישב. ולזה השיב ה' לי כצדקי: לנגד עיניו. ולא נגד בני אדם ולהתהיר: (כו) עם חסיד. כי כן דרךך להתנהג בחסד עם החסיד: (כו) עם נבר. עם איש ברור ונקי תנהג

תהילים פרק יח

כ

וְעִם־עֶקֶשׁ תִּתְפַּתֵּל׃ כִּי־אֲתָה עִם־עֲנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינַי רָמוֹת׃
תִּשְׁפִּיל׃ כִּי־אֲתָה תֵּאֵיר נְרִי יְהוָה אֱלֹהֵי יִגִּיה חֲשָׁבִי׃
כִּי־בֶד אֶרֶץ גְּדוּד וּבֵאלֹהֵי אֲדֹלָג־שׁוּר׃ הָאֵל תָּמִים דָּרְבּוֹ
אֲמַרְתִּי יְהוָה צְרוּפָה מִגֵּן הוּא לְכָל׃ הַחוֹסִים בּוֹ׃ כִּי מִי אֱלֹהֶה
מִבְּלַעֲדִי יְהוָה וּמִי־צוּר זִוְלָתִי אֱלֹהֵינוּ׃ הָאֵל הַמַּאֲזִינִי חֵיל
וַיִּתֵּן תָּמִים דְּרָכַי׃ זֶה מִשׁוּה רִגְלִי כַּאֲלוֹת וְעַל פְּמֹתַי יַעֲמִידֵנִי׃
זֶה מִלִּמּוֹד יָדַי לַמִּלְחָמָה וַנִּחַתָּה קֶשֶׁת־נְחוּשָׁה זְרוּעֵתִי׃ זֶה וַתִּתֵּן

רש"י

כנגד מדה, חסיד תמים נבר כנגד שלש אבות: (כו) עם נבר. נאמן: עם עקש. כנגד פרעה: כי אתה תאיר נרי. כשנלחם בלילה בגדוד עמלק הבא על צלקע שנאמר ויכם דוד מהנשף עד הערב למחרתם (ש"א ל'): (כ) כי כך. במבטחך: ובאלהי אדלג שור. כשכא להלחם על יבוס ואמר כל מכה יבוסִי יהיה לראש ולשר (ד"א א יא) הביא יואב ברוש רענן וכפפו ונתלה בו ועלה על החומה אמר דוד יהלמני צדיק וגו' (לקמן קמא) קצר לו הקב"ה את החומה ודילג במדרש תהלים: (לא) צרופה. ברורה מבטיח ועושה: (לג) ויתן תמים דרכי. הסיר מדרכי כל תקלה ומכשול

מצודות ציון

(משל ל'): (כו) עקש. עקוס: תתפתל. גם הוא ענין עקוס כמו דור עקש ופמלל (דברים ל"ד): (כט) יגד. מרים ויאלר: (ל) אדלג. אקפץ: שור. חומה כמו צונת נעדה עלי שור (במשל מ"ט): (לב) צור. ענין חוק: זולתי. נלתי: (לג) המאזיני. מלשון אזור ומגור: חיל. כח: (לד) משוה. משים כמו שומי עד צקר (שפיט ל'): (לה) ונחתה. מלשון תמם ושכר:

בטל: מוגן. מחסה כמגן: (לב) כי מי אלוה. אשר בידו הכח למחות בידו: (לג) תמים דרכי. דרכי היה תמים ושלם ולא נפקד איש מאנשי במלחמה: (לד) מישור. שם רגלי קלות לרוץ מהר. אחר האויב כאילה זו הקלה במרוצתה: ועל פמתי. העמדתי על גבה: וגדולתי. (לה) למלחמה. לדעת תכסיסי לעמוד הבא

ד. אין מושיבין חנוני למחצית שָׁכר, ולא יתן מעות לקח בֶּהֱן פרות למחצית שָׁכר, אֶלָּא אם כֵּן נותן לו שְׁכָרו כפועל. אין מושיבין תַּרְנַגְלִין לִמְחֻצָּה, ואין שְׁמִין עֲגָלִין וְסִיחִין לִמְחֻצָּה, אֶלָּא אם כֵּן נותן לו שְׁכָר עֲמָלוּ וּמִזְוָנו. אֶבֶל מִקְבְּלִין עֲגָלִין וְסִיחִין לִמְחֻצָּה, וּמִגְדָּלִין

רבינו עובדיה מברטנורה

ד. אין מושיבין חנוני למחצית שָׁכר. לא יאמר בעל הבית לחנוני הרי פירות נמכרים בשוק ארבע סאין בסלע ואתה מוכרן בחנות פרוטה פרוטה ומשכר סאה, הילך פירות ושב ומכור בחנות והריוח נחלוק, וטעמא דמלתא, משום דקיימא לן הך עסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון, סתם המקבל פרקמטיא למחצית שכר מקבל עליו אחריות חצי הקרן באונסין וזולא, הילכך ההיא פלגא כיון דמייחבב באונסין מלוה היא אצלו שהרי היא שומא אצלו במעות בשער השוק ודינו ליטול חצי שכר, נמצא מתעסק בחציו של בעל הבית שהוא פקדון אצלו בשכר המתנת מעות המלוה, לפיכך אסור. אלא אם כן נותן לו שכר עמלו שהוא עמל באותו החצי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה, אם היה נגר או נפח, כמה אדם רוצה ליטול ליבטל ממלאכה כבדה כזו ולעשות מלאכה קלה: **אין מושיבין תרנגולים למחצית.** לשום ביצים בדמים לבעל התרנגולת להושיבה עליהם לגדל אפרוחים למחצית שכר מה שיהיו האפרוחים שוים יותר על דמי הביצים, והואיל וזה מקבל עליו אחריות חצי דמי הביצים אם יתקלקל או אם ימותו, הוה ליה פלגא מלוה, נמצא זה מגדל את חציין השני בשכר המתנת מעותיו: **ומזונו.** מזון שהוא מוציא באפרוחים: **ואין שמין**

ד. שמין פרה. גדולה, וחמור גדול. שראויין למלאכה, ומלאכתן כולה למקבל: **למחצית.** לחלוק שבח שישביחו, בדמים וכולדות: **לחלוק את הולדות מיד.** כשתבוא שעת חלוקתן, בבמה דקה שלשים יום ובגסה חמישים יום: **שמין עגל עם אמו.** ואין צריך ליתן עמל ומזון לעגל אלא לאם. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל: **ומפרין על שדהו.** לשון פרה ורבה. ואית דגרסי ומפריז, בוי"ן. לשון פרות תשב ירושלים (זכריה ב'). כלומר מרחיב על שדהו. והוא שיאמר לו [תוכר למחכיר] אתה רגיל ליקח בחכירות שדך עשרה כורין לשנה, הלוני מאתים וזו שאשאל להוציא לזבל שדה זו ולזרעה ולחרשה ואני מעלה לך בחכירותה י"ב כורים לשנה ואחזירי לך מעותיך, זה מותר, דהוי כאילו מעדיף לו שני כורים הללו מפני שחוכר ממנו שדה טובה

אמו. ומפריז על שדהו, ואינו חושש משום רבית:

ו. אין מקבלין צאן ברזל מישָׁרָאֵל, מפני שהוא רבית. אֶבֶל מִקְבְּלִין צאן ברזל מן הנָּכָרִים, ולזוין מהן ומלזין אותן ברבית, וכן בגר תושב. מלִּזְה יִשְׂרָאֵל מְעוּתוֹ שֶׁל נָכָרִי מִדַּעַת הַנָּכָרִי, אֶבֶל לא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל:

ז. אין פוסקין על הפרות עד שִׁיעָא הַשָּׁעָר. [נָצָא הַשָּׁעָר, פּוֹסְקִין,

רבינו עובדיה מברטנורה

ומשובחת שחכירותה יפה מחכירות שדה רעה:

ו. **אין מקבלין צאן ברזל.** כל אחריות הנכסים על המקבל, ושם אותם עליו במעות, וכל זמן שאין נותן לו מעותיו חולקים השכר. ואע"ג דמשנה תירה היא, דהא תנא ליה לעיל אין מושיבים חנוני למחצית שכר משום דמקבל עליה פלגא בהפסד, וכל שכן הכא דקבל כל האחריות עליו. נקט ליה משום סיפא. אבל מקבלים צאן ברזל מן הנכרים: **מדעת הנכרי.** כגון ישראל שלוה מעות מנכרי ברבית וביקש להחזירם לו, מצאו ישראל אחר ואמר תנם לי ואני אעלה לך כדרך שאתה מעלה לו. אם העמידו אצל נכרי, אע"פ שישאל נותנם לו במעות הנכרי, מותר. ואם לא העמידו אצל נכרי, אסור. דהוא ניהו דקא מוזיף ליה בריבית:

ז. **היה הוא תחלה לקוצרים.** ויש לו גדיש ועדיין לא יצא השער: **פוסק עמו.** באיזה שער שירצה. ודין דיש לו אין כאן רבית, דמעכשיו אותו גדיש קנוי לו. ואע"ג דלא משך, כיון דכי אין לו נמי לא הוה אלא אבק

ואף על פי שאין לזה יש לזה. היה הוא תחלה לקוצרים, פוסק עמו על הגדיש, ועל העביט של ענבים, ועל המצטן של זיתים, ועל הביצים של יוצר, ועל הסיד משישקעו בכבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר, אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו זבל כְּאֶשְׁפָּה. וְחֻכְמִים מְתִירִין. ופוסק עמו כְּשֶׁשָּׁר הַגְּבוּהָ (כב). רבי יהודה אומר, אף על פי שלא פסק עמו כְּשֶׁשָּׁר הַגְּבוּהָ, יָכוֹל לומר תֵּן לִי

רבית דרבנן, כי יש לו לא גזור: **על העביט.** כלי גדול שצוברים בו את הענבים לפני דריכה והם מתחממים להוציא יינם יפה. ושל זיתים קרוי מעטן: **על הבצים של יוצר.** אם הכניס עפר ועשאו בצים לעשות מהן קדרות, פוסק עמו על הקדרות באיזה שער שירצה, ואע"פ שלא יצא השער: **ועל הסיד.** פוסק עמו באיזה שער שירצה משישקענו בכבשן העצים והאבנים לשרוף ולעשות מהן סיד: **וחכמים מתירין.** איכא בין חכמים לת"ק, דת"ק כל ימות השנה קאמר. ופליג עליה רבי יוסי ואמר לא שניא ימות החמה ולא שניא ימות הגשמים עד שיהיה לו למוכר זבל באשפות. וחכמים מתירין דוקא בימות החמה, שאע"פ שאין לו, יש לאחרים, שהכל יש להן זבל שכבר נרקב ונשוף בימות הגשמים. אבל בימות הגשמים לא. והלכה כחכמים: **כשער הגבוה.** אם יפחות השער ממה שהוא עכשיו, תתן לי כשער הוול. גבוה, היינו כוול שנותנים פירות גבוהים ורבים בדמים מועותיו: **תן לי כזה או תן לי מעותי.** שהרי לא משך ויכול לחזור בו, ואפילו מי שפרע ליכא הוואיל ולא נתן

החזקים. וְכָל שָׂכָן אִם חָבֵל בּוֹ הָאֲדוֹן, דִּפְטוֹר (משׁוּמֵרִים נ"ג ועי' ס"ק ל"ו).

כב. ה' כָּל מֶה שֶׁנִּקְנָה עֶבֶד, קִנְיָה רַבּוֹ. בֵּין שֶׁמִּצָּא מִצִּיּוֹנָה אוֹ נִתְּנוֹ לוֹ מִתְּנָה, בֵּין שֶׁנִּתְּנָה לוֹ הָאֲדוֹן אוֹ אַחֵר, לֹא זָכָה בָּהּ אֶלָּא הַכֹּל לְאֲדוֹן, בֵּין גּוֹף בֵּין פְּרוֹת. אִפְּלוּ אִמֶּר לִיָּהּ: עַל מִנֵּת שֶׁאֵין לְרַבֵּךְ רְשׁוּת בּוֹ אֲנִי נוֹתֵן לָךְ, אֵינוֹ כְּלוּם אֶלָּא אִם כֵּן יֹאמֶר: אֲנִי נוֹתֵן לָךְ עַל מִנֵּת שֶׁתִּצָּא בּוֹ לְחֵירוֹת. וְלִכֵּן אֵין יָכוֹל לִקְבֹּל מִתְּנָה מִרַבּוֹ, אֲבָל מִקְבֹּל מִתְּנָה מֵאֲחֵר לְרַבּוֹ וּמִרַבּוֹ לְאֲחֵר (הַגְּהוֹת מִמּוֹנֵי פֶרֶק ה' מִהֲלֻכוֹת עֲבָדִים וּבִסְמ"ג סִימָן פ"ו מ"ט).

כג. * עֶבֶד כְּנַעֲנִי, בֵּין קָנָא בְּעוֹדוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִּים בֵּין קָנָא אַחֵר יִשְׁתַּבֵּילוּ רַבּוֹ, וְקִנְיָה בְּכֶסֶף אוֹ בְּשֹׁטֶר אוֹ בְּחֻזְקָה, בֵּין קָנָא מֵעוֹבֵד כּוֹכְבִּים בֵּין קָנָא מִיִּשְׂרָאֵל. וְחֻזְקָה הוּא שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, כְּגוֹן שִׁיחִיר לוֹ מִנְעָלוֹ אוֹ יַנְעִילָנוּ אוֹ שְׁהוֹלִיף בְּלִי לְבֵית הַמֶּרְחָץ, אוֹ הִלְבִּישׁוֹ אוֹ הִפְשִׁיטוֹ, הִרְחִיצוֹ, סָבּוֹ אוֹ גָּרְדוֹ. הִגָּה: וְדוֹקָא אִלוֹ, שֶׁהֵם שְׂמוּשׁ לְגוֹפּוֹ, אֲבָל עֲשֵׂה לוֹ שְׂאֵר מְלָאכָה, כְּגוֹן שֶׁתִּפְּרַר בְּגָדָיו, לֹא (טור וְשׁוֹד פּוֹסְקִים עין בֵּית דִּין יוֹסֵף).

כד. הַגְּבִיּהָ הָעֶבֶד לְרַב לְצַרֵּךְ

תִּשְׁמִישׁ, קָנָא. ה' הַגְּבִיּהָ הֵרֵב לְעֶבֶד, לֹא קָנָא.

כה. יִנְקָנָה בְּחִלְפִין (פּוֹרֵשׁ בְּחִלְפִין בְּקִנְיָה, וְהוּא עֵנֶן חִלּוֹף, שֶׁמְחַלֵּף לוֹ הַדָּבָר שֶׁשֶּׁקֶנָה לוֹ בְּקִנְיָה בְּהוֹדוֹ). וְכֵן יִנְקָנָה בְּמִשְׁכָּה, שֶׁתִּקְפּוּ וּמִשְׁכּוֹ אֵלָיו. * אֲבָל אִם קָרָא וְהוּא בָּא אֵלָיו, לֹא קָנָא אֶלָּא אִם כֵּן הוּא קָטָן.

כו. הָעֶבֶד קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף אוֹ בְּרָאשֵׁי אֵיכָרִים אוֹ בְּשֹׁטֶר. מִצֵּד קוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף, כְּגוֹן שֶׁנָּתַן אֶחָד לְרַבּוֹ מַעוֹת וְאָמַר לִיָּהּ: עַל מִנֵּת שֶׁיִּצָּא עֲבָדְךָ בָּהֶם לְחֵירוֹת, מִיּוֹן שֶׁקָּבֵל הֵרֵב הַכֶּסֶף אוֹ שׁוֹה כֶּסֶף יֵצֵא הָעֶבֶד לְחֵירוֹת וְאֵין צָרִיךְ דַּעַת הָעֶבֶד. * וְכֵן אִם נָתַן אֶחָד לְעֶבֶד מַעוֹת וְאָמַר: עַל מִנֵּת שֶׁתִּצָּא בָּהֶם לְחֵירוֹת, אִם רָצָה הָאֲדוֹן לִקְבֹּל מַעוֹת יֵצֵא הָעֶבֶד לְחֵירוֹת, וְאִם לֹא רָצָה, לֹא קִנְיָה הָעֶבֶד מַעוֹת (רַמְבַּ"ם פ"ה מ"ח ע"ד ב'). וְיֵשׁ אוֹמְרִים דָּאָף קוֹנֶה עַצְמוֹ בְּחִלְפִין, אִם יֵשׁ לוֹ כְּלֵי לַעֲשׂוֹת בּוֹ חִלְפִין, כְּגוֹן שֶׁנָּתַנוּ לוֹ לְצִאָתוֹ בּוֹ לְחֵירוֹת (טור בִּשְׁם רַבְּנֵי תַם וְכ"ד רָאב"ד בַּהֲשֻׁנוֹת רַבְּנֵי יְרוּשָׁם).

כז. כִּי מִצֵּד בְּרָאשֵׁי אֵיכָרִים, עֶבֶד שְׂמַל וְטָבֵל לְשֵׁם עֲבָדוֹת, אִם סָמָא אֲדוֹנָיו אֶת עֵינוֹ, אוֹ הִפִּיל שָׁנוֹ,

אוֹ חֲסָרוֹ אֶחָד לְמִרְאשֵׁי אֲצָבָעוֹתָיו יָדָיו וְרַגְלָיו, אוֹ רָאשֵׁי אֲזָנוֹ, אוֹ רֹאשׁ הַחֹטֶם, אוֹ רֹאשׁ הַגּוֹיָה, אוֹ רָאשֵׁי הַיָּדִים שֶׁבְּאִשָּׁה, יוֹצֵא לְחֵירוֹת * וְצָרִיךְ גֵּט שְׁחָרוּר. וְכּוֹפִין רַבּוֹ לִכְתֹּב לוֹ גֵּט שְׁחָרוּר (בֵּית יוֹסֵף בִּשְׁם רַבְּנֵי יְרוּשָׁם) * אֲבָל חֲתָךְ לְשׁוֹנוֹ, אֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵירוֹת.

כח. סָרְסוּ בְּפִיצִים וְנִתְּקָן מִהֶפֶס לְגַמְרִי, יוֹצֵא לְחֵירוֹת. * אֲבָל אִם כָּרְתָם וְעָדִין תְּלוּיִים בְּפִסִּים, אֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵירוֹת.

כט. הִיתָה לוֹ אֲצָבָע יְתֵרָה וְחֲתָכָהּ, אִם עוֹמֶדֶת בְּסֹדֶר הָאֲצָבָעוֹת יוֹצֵא לְחֵירוֹת.

ל. * תִּלַּשׁ בְּזָקָנוֹ וְדָלְדַל בּוֹ עַצְם מִהֲלָחִי, יוֹצֵא לְחֵירוֹת.

לא. הִכְהוֹ עַל יָדוֹ וְצִמְתָּה וְסוֹפָה לְחֵזֶר, אֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵירוֹת.

לב. הִפִּיל שָׁנוֹ שֶׁל קָטָן שְׁעִתִּיד לְהִתְלַפֵּס, אֵינוֹ יוֹצֵא לְחֵירוֹת.

לג. * הִתָּה עֵינוֹ בְּהָה קָצֵת וְהִכְהוֹ בָּהּ וְסָמָא, אִם מִתְחַלָּה הָיָה יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ קָצֵת, יוֹצֵא בּוֹ לְחֵירוֹת. * אֲבָל אִם חֲטָטָהּ, אִפְּלוּ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כָּלָל, יוֹצֵא

לֹא יָמִי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי כֵן חוֹרִין, אוֹ עֶבֶד שֶׁל בִּי שֶׁתִּפְּסִין,

באר הגולה

פ ברייתא שם דף כ"ד ע"א ויליף להן משן ועין המפורשי בתורה: * שם בגמ' דכ"ה ע"א ממשנה ו' פ"ו דננעים לענין ננעים ותני עלה בכולן יוצא העבד בהן לחירות: פ בריי' שם דכ"ז ע"ב כר"ש ור"א ור"ע: ז כת"ק שם בברייתא: פ הרא"ש שם בפסקיו: ז כת"ק שם בכר"י וכ"פ הרמב"ם בפ"ה מהלכות עבדים: פ מימרא דר' חייא בר אשי אמר רב שם ד' כ"ה ע"א כדמוקי לה רב הונא שם: ז ברייתא שם דכ"ד ע"ב ופי' רש"י דלדל בו עצם השמיטו ממקומו ומחובו בכשר (ורמב"ם פ"ה מה"ע דין י') ק בריי' שם: ר שם בגמ' דומיא דעין: ש ברייתא שם: ת מימרא דרב ששת שם: א טור וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה: ה ברייתא שם: ד ברייתא שם: ד טור בשם הרמב"ם שם דין י"א מברייתא דלקמן: ה ברייתא שם ובת"ק דדרוש ושתתי להוציא אם הושי' ידו למעי שפחה וסימא העובר שבמעי' אבל נתכוון לעין ואע"ג דנתכוון לטובתו לא וכמ"ש לעמוד הבא

באר הגולה

וכמ"ש התוס' והרא"ש שם: ש שם בגמרא: ת מנשה כ"מ דף י"ב ע"א ומנשה קידושין דף כ"ב ע"ב וכרבי מאיר אליבא דרב ששת תוס' והרא"ש או כרבנן אליבא דר' אליעזר כמ"ש הרי"ף שם השו"ם בדין זה וכ"פ הרמב"ם שם בפ"ה: א משני קידושין דף כ"ב ע"ב: ב טור שכל שלא טבל לשם חירות עבר הוא: ג ברייתא שם: ד ברייתא שם: ה ברייתא שם ובת"ק: ו ברייתא שם: ז ממימרא דשמואל שם: ח שם ומפרש שם דעבד מדעתיה דנפשיה אול משא"כ במהא או קטן: פ מנשה שם דף כ"ב ע"ב: י צינתינו לעיל בסעיף כ"ב:

"להקביל פני אביו או רבו או מי שגדול ממנו בחכמה או לצרכי מצוה, יוכל לעבר במים עד צוארו בין בהליכה בין בנהירה, ויכלבד שלא יוציא ידיו מתחת שפת חלוקו להגביה שולי חלוקו יצל זרועו, והוא שלא יהיו המים רודפים, דאם כן אף בחל אסור מפני הסכנה, אפלו אם אינם מגיעים אלא עד מותניים: ו. יהא דשרי לעבר בגופו במים לדבר מצוה, דוקא לעבר בגופו במים עצמן, אבל לעבר בספינה קטנה" (יש מי שאסור: ז. הרב אסור לעבר במים כדי לילף אצל תלמידו: ח. ההולך לשמור פרותיו, מתר לעבר במים בהליכה אבל לא בנהירה: הגה וכל מקום דמתר לעבר במים, אפלו היה לו דרך שכול להקיף ביבשה מתר לעבר, דלמעט בהלוק עדיף טפי (אור זרוע): ט. אסור להצטנן בטיט כ"ח אם הוא טופח על מנת להטפית, ואסור להצטנן בכלים שיש בהם מים אפלו כ"ה חסרים, בין של חרס בין של מתכת, אבל אם הם ריקים מתר, וכן בפרות ובתינוק: הגה ואסור ל"שרות מפה מקבוע יום ולעשותה כמין כלים נגובים ולהצטנן בה ביום כפור, דחישנין שמא לא תנגב יפה כה ויבא לידי סחיטה (הגהות מימוני פרק ב ומדריי וסמי"ק ומנהגים). החולה רוחץ בדרך אף על פי שאינו מסכן (רמב"ם): י. י"ש פלה כל שלשים יום מתרת לרחץ פניה: יא. מי שראה קרי בזמן הזה ביום הכפורים, אם לח הוא, מקנחו במפה ודי, ואם יבש הוא כ"א שנתלכלך, כ"ה רוחץ מקומות המלכלכים בו לבד ומתפלל, כ"ה ואסור לרחץ גופו או לטבל" (אף על פי שבשאר ימות השנה הוא רגיל לטבל לתפלה: יב. בזמן הזה אסור לאשה לטבל ביום הכפורים אפלו הגיע זמן טבילתה כ"ה ביום: * * *

ל מימרא דרב ושמאל שם וקפוש רש"י שם דאנו נראה כמלכות אלא כנשוא על תפיו. מ שם וכאביו. ז טור בשם בה"ג. (* והחכמים עשו חזק להבדיל שאלו לא סמך מן התורה יותר משל תורה בית יוסף). ס בענין שם ולא אפשטא הפוסקים דפסקו ע בריתא שם. פ מהא דרב יוסף ואביו שם. צ שם עת וכאביו. ק שם כרב אשי. ר כרב. והנה ודק שם. ש משנה וברכי אלו. שם וברכי אלו. ת רמב"ם בפני ג. ת הסכמת הפוסקים. ו אסור שם ביום ששטלה טענה זו. ב צניחו לליל סימן הקצו.

באר היטב

ו. **שגדול** משמע דבשרו אסור, מגן אברהם: ז. **מתנים**. לא דוקא אלא מעט למעלה מהם מגן אברהם: ח. **בספינה**. עין בטור מה שכתב בשם בה"ג. ועין אחרונים מה שחששו עליו, ועין בנסת הגדולה ועין בבאר היטב אשר לפני: ט. **תלמידו**. ואם אי אפשר לו לתלמיד לילך מתר לילך אצלו, ט"ז. ובכלשון לא כתב כן, עין שם: י. **ספי**. ובי"ח בשם רש"ל כתב שיקרי, וכן דעת אחרונים:

באור הגולה

יב. בזמן הזה אסור לאשה וכו' ביום. עין משנה ברורה. ודוקא הם שהיו עוסקים בטוהרות היה צריך לטבל מיד כדי שלא יטמאו השקרות, אבל השמא דחטבילה אינה באה אלא לטהרה ולבעלה, וכלה היא לרחץ ולתקן ערב יום הכפורים, וחופפת מעט גם למוצאי יום הכפורים משום דצריך חסיפה סמוך לטבילה ונחשופת בבדיה י"ח ע"כ ד"ה כל, עין שם:

בנהירה. דאם לא כן אתה מכשילו לעתיד לבא, שלא ירצה שוב לילך וגמרא: **ז. עד מותניים**. לא דוקא, "אלא מעט למעלה מהם: ו יח. **אבל לעבר וכו'**. דרחיצה "שאניה אסורה אלא ביום הכפורים התירו, אבל לשוט דאסור בכל שבתות השנה לא התירו, ונעוד, דרחיצה שאני שיכול לעשות על ידי שני, דהינו מה שאינו מוציא ידו מתחת חלוקו ואית לה הפך, וכנ"ל, מה שאין כן בשיטה שאין יכול לעשות הכר שם ויש גזירה שמא יעשה חבית של שיטין לשוט עליה. ואפלו אין העפ"ם המוליכה עושה מלאכה בזה בעבור שרא"ל ג"ס כן אין להקל: יב. **בספינה קטנה**. וכל שכן לשוט ממך דאסור:

ז. הרב אסור וכו'. עין לעיל בסימן שא במשנה ברורה סעיף קטן יא: **ח. בהליכה**. משום הפסד ממונו: **כ. אפלו היה לו דרך וכו'** מתר לעבר. והאחרונים כ"ה הסכימו דמוטב להקיף ולא לעבר: **ט. כה**. לא דוקא בידים, אלא אפלו לישב ונהטעם, כיון שיש בו טופח על מנת להטפית, עובר הלחלוחית כ"ה ומתענג, ולהכי אסור גמרא: **כד. הם חסרים**. וכל שכן מלאים, שיש לחש שיטתו המים עליו: **כה. ויבא לידי סחיטה**. אבל כ"ה מתר לקנח ידיו ורגליו ערב יום כפור במפה ולמחר מעבירה על עיניו, כ"ה דהיא דרין לתה קצת מקנחו דים דאחמול, דקנה לא חישנין לסחיטה:

י. כו. כ"ה ששים יום. אחר נשואיה, כדי שלא תתנגה על בעלה. כתב החת"י אדם, נראה שזה היה בזמניהם של אסור, וכל שכן לשוט ממך דאסור: **בזמן הזה שאינו רואה אותה כל היום, לא שמעתי שנוהגין בזה התר:**

יא. כו. או שנתלכלך. ורצה לומר, שנתלכלך מזה בשרו בכמה מקומות: **כח. רוחץ מקומות וכו'**. הינו שרוחץ בשרו ביד ולא בכגד, שלא יבא לידי סחיטה (אחרונים): **כט. ואסור לרחץ גופו**. הינו בשאר מקומות, וכן אסור כ"ה לשפך עליו תשעה קבין מים אפלו מי שנוהג כן בשאר ימות השנה: **ל. אף על פי שבשאר ימות השנה וכו'**. דבזמן הזה אין צריך טבילה לבעל קרי מדיאן, לא לדברי תורה ולא לתפלה, בדלעיל בסימן פח ואין להתיר משום זה אסור רחיצה:

יב. לא. ביום. ואפלו שלא לשם תשימש, דהן בלאו הכי אסור, אלא כדי שתהא טהורה גם כן אסור. ואשה שלוקשת לבנים ביום הכפורים, י" מתרת ל"רחץ מעט בין ירכותיה. ולא תרחץ בכגד כי אם ביד, שלא תבא לידי סחיטה:

שער הציון

דרחיצה שאניה של תענוג אינו אסור כל כך, מה שאין כן שיטה (בי"ח ותק"א): **כ. כה** מגן אברהם. ועין בפרי מגדים שכתב דלעבר בספינה קטנה בשבת לצורך מנוח עשירה יש לומר דאסור, ועין לעיל סוף סימן שט בשער השבוע ומשנה ברורה שם פטנן זה: **כא. כה**. רש"ל ובי"ח וכן אברהם שט"ו: **כב. כה**. רש"י: **כג. כה**. מגן אברהם בשם הר"ף: **כד. כה**. רש"י: **יא. כה**. אחרונים: **יב. כו**. מגן אברהם ושאר אחרונים: **כז**. דהוא רחיצה שאניה של תענוג רק למצוה ושרי, וכנ"ל:

י. **אחרונים**: טו. מגן אברהם ושאר אחרונים: טז. ויש מן הפוסקים שכתבו טעם אחר דהצריך לעשות שני שלא יוציא ידו מתחת שפת חלוקו (אפלו להגביה חלוקו מעט כדור שנושין על עובר הפנים בחל), כדי שיהיה יד השני יזכר שהיו אינו חל ולא יבא לסחט את בגדיו, וטעם זה סתם המותר לעיל בסימן שא סעיף ד, והוא סותר בזה את עצמו, וזהו שרמ"ם בעל הגה"ה שכתב, ועין לקמן בסימן תריג סעיף ה: זי. מגן אברהם, וכן משמע מהגרי"א שהסכים לדבריו, ועין ש"י: א יח. בית יוסף: יט. ט"ז. ועוד טעם, לח עמוד היומי: יום א ח אלול תשע * יום ב טו אלול תשפא * יום ג אב תשפ * יום ד כה תמוז תשצא * יום ה א תמוז תשצ * יום ו ח סיון תתא

וְאֵתָהּ אִמְרָתָהּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ וְגו'.
וְאֵתָהּ אִמְרָתָהּ הֵיטֵב אֵיטִיב, מֵאִי
וְאֵתָהּ. כִּמָּה דָּאֵתָ אִמְרָ (נחמיה ט) וְאֵתָהּ
מִחִיָּה אֵת כָּלָם, אוֹף הֵכָא וְאֵתָהּ
אִמְרָתָהּ.

תָּא חֲזִי, דוֹד מִלְכָּא אִמְרָ (תהלים יט)
יְהִי לְרִצּוֹן אִמְרֵי פִי, אֲלִין מְלִין
דְּאִתְפָּרְשֵׁן. וְהִגִּיוֹן לְבִי, אֲלִין מְלִין
דְּסִתִּימֵן דְּלֹא יָכִיל בְּרַשׁ לְפָרְשָׁא
לֹון בְּפִימִיָּה, דָּא הוּא הִגִּיוֹן דְּאִיְהוּ
כִלְכָּא דְּלֹא יָכִיל לְאִתְפָּרְשָׁא.

וְעַל דָּא אִצְטְרִיף מְלָה לְאִתְפָּרְשָׁא
בְּפִימָא, וּמְלָה דְּתִלְיָא כִלְכָּא, וְכֹלָא
רָנָא אִיְהוּ. חַד לְקַבֵּל דְּרָגָא תַּתְמָה,
וְחַד לְקַבֵּל דְּרָגָא עֲלָאָה. מְלָה
דְּאִתְפָּרְשָׁא לְקַבֵּל דְּרָגָא תַּתְמָה
דְּאִצְטְרִיף לְאִתְפָּרְשָׁא. הֵהוּא דְּתִלְיָא

תרגום לשון הוזהר

דְּרָגָה תַּתְמָה שֶׁהֶצְטָרַף לְהִתְפָּרֵשׁ. אוֹתוֹ שְׁתִּלְי
בְּלַב הוּא כִּנְגַד דְּרָגָה פְּנִימִית יוֹתֵר, וְהַכֵּל הוּא
כִּאֲחָד. וְעַל זֶה אָמַר יְהִי לְרִצּוֹן אִמְרֵי פִי וְהִגִּיוֹן
לְבִי לְפָנֶיךָ וְגו'.

כְּמוֹ זֶה אָמַר יַעֲקֹב. בְּתַחֲלֵף פֶּרֶשׁ הַדָּבָר כְּרָאוּי,
וְאַחֵר כִּף הַסִּתִּיר הַדָּבָר שְׁתִּלְי בְּהִגִּיוֹן הַלֵּב שְׁלֹא
צִרִּיף לְפָרֶשׁ, שְׂכֵתוֹב (בְּרַאשִׁית לב) וְשִׁמְתִּי אֵת זֶרַעַךְ
כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסְפֵּר מֵרֶב. כֵּאֵן הוּא דָּבָר
תַּתְלִי בְּלַב שְׁלֹא צִרִּיף לְפָרֶשׁ, וְכֵן צִרִּיף כְּמוֹ
שְׁאֲמַרְנָה, כִּדִּי לִיחַד יְחִיד שְׁלָם כְּרָאוּי. אֲשֶׁרִי
הַצִּדִּיקִים שִׁיזְעִים לְסֹדֵר שִׁבְחָ רְבוּנָם כְּרָאוּי
וּלְבָקֶשׁ בְּקִשְׁתָּם, וְלִכֵּן כְּתוּב (יִשְׁעִיָּה טז) וְיֹאמְרוּ לִי
עֲבָדֵי אֱתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אִתְּפָאָר. [ס"א מִתּוֹב גַּם

אֵת הַשֵּׁנִי גַם אֵת הַשְּׁלִישִׁי וְגו'. שְׁלֹשׁ פְּעֻמִּים גַּם, רַבִּי (ג'ס"א רֹאשִׁי תְּבוּת:
גוֹאֵל מִרְדֵּכִי. גוֹאֵל מִרְדֵּכִי מִשִּׁיחַ, שְׁעִתִּי לְגִלְגָּלִי בְּקִרְבִּי).
צִדִּיקִים, מִשֶּׁה מִרְדֵּכִי מִשִּׁיחַ, שְׁעִתִּי לְגִלְגָּלִי בְּקִרְבִּי).

בְּךָ אִתְּפָאָר. (ס"א כְּתִיב גַּם אֵת הַשֵּׁנִי גַם אֵת הַשְּׁלִישִׁי
וְגו', שְׁלֹשׁ פְּעֻמִּים גַּם, רִמּוֹ (ג'לִּין), ג'ס"א רֹאשִׁי תְּבוּת גוֹאֵל מִשֶּׁה
גוֹאֵל מִרְדֵּכִי גוֹאֵל מִשִּׁיחַ) שְׁלֹשׁ גּוֹאֲלוֹת עַל יְדֵי שְׁלֹשׁ צִדִּיקִים
מִשֶּׁה מִרְדֵּכִי מִשִּׁיחַ שְׁעִתִּי לְגִלְגָּלִי בְּקִרְבִּי):

וְיוֹתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו'. רַבִּי חִיָּיא
פִּתַּח וְאָמַר, (תְּהִלִּים צא) לֹא תִאָּנֶה אֲלִיךְ
רָעָה וְנִגְעָה לֹא יִקְרַב בְּאֵהָלְךָ. תָּא חֲזִי,
כִּד בְּרָא קֳדָשָׁא כְּרִיף הוּא עֲלֵמָא
עֲבַד בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא (דף קסט ע"ב)
עֲבִידִיתְהִי דְּאִתְחַזִּי לִיהִי וְהָא אוּקְמוּהָ.
וְאִתְמַר, (ד"א ל"ג ו'א הִמָּא) כְּיוֹמָא רַבִּיעָאָה
עֲבַד נְהוּרִין. וְכַדִּין אִתְבְּרִי סִיְהָרָא
חֲסֵר, נְהוּרָא דְּאִנְעִיָּת גְּרָמָה, וְכַגִּין
דְּאִיְהִי מֵאֲרַת חֲסֵר וְא"ו, אִתְהִיב
דְּיוֹקְתָא לְשִׁלְטָאָה כָּל רוּחִין וְשִׁדִּין
וְעֲלֵעוּלִין וּמִזִּיקִין וְכָל רוּחִי מִסְּאֵבִי.
כָּלְהוּ סִלְקִין וְשִׁאטִּין בְּעֲלֵמָא
לְאִסְטָאָה, וְאִתְמַנּוּן בְּדוּכְתִּי
דְּאִתְחַרְיִבוּ, וּבְחֻקִּין תְּקִיפִין
וּבְמִדְּבָרִין חֲרִיבִין. וְכָלְהוּ מִסְּטֵרִי

תרגום לשון הוזהר

וְיוֹתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פִּתַּח וְאָמַר,
(תְּהִלִּים צא) לֹא תִאָּנֶה אֲלִיךְ רָעָה וְנִגְעָה לֹא יִקְרַב
בְּאֵהָלְךָ. בָּא רָאָה, כְּשֶׁבְּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
הָעוֹלָם, עָשָׂה בְּכָל יוֹם יוֹם מַעֲשֵׂהוּ הִרָאִי לוֹ,
וְהָרִי פְּרִשׁוֹת. וְנִתְבָּאָר, (וְאֵם תִּמְאֵר) בְּיוֹם הַרְבִּיעִי
עָשָׂה מְאֻדּוֹת, וְאֵן נִבְרָאָה הִלְבְּנָה חֲסֵרָה, אוֹר
שֶׁהִקְטִינָה עֲצָמָהּ, וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה מֵאֲרַת חֲסֵר וְא"ו,
נָתַן מִקּוֹם לְשִׁלֵּט כָּל הָרוּחוֹת וְהַשִּׁדִּים וְרוּחוֹת
סִעָרָה וּמִזִּיקִים וְכָל רוּחוֹת הַטָּמָאָה.

כָּלָם עוֹלִים וּמִשׁוּטָטִים בְּעוֹלָם לְהַסְתוֹת, וְנִתְמַנּוּ
בְּמִקְוֹמוֹת חֲרִיבִים וּבְשִׁדּוֹת חוּקִים וּבְמִדְּבָרֹת
חֲרִיבִים, וְכֹלָם מִצַּד רוּחַ הַטָּמָאָה. וְהָרִי נִתְבָּאָר
שֶׁהָרִי רוּחַ הַטָּמָאָה בָּאָה שְׂבָאָה מִנְּחֹשׁ הָעֲקֵלְתוֹן,

וְיוֹתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פִּתַּח וְאָמַר,
(תְּהִלִּים צא) לֹא תִאָּנֶה אֲלִיךְ רָעָה וְנִגְעָה לֹא יִקְרַב
בְּאֵהָלְךָ. בָּא רָאָה, כְּשֶׁבְּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
הָעוֹלָם, עָשָׂה בְּכָל יוֹם יוֹם מַעֲשֵׂהוּ הִרָאִי לוֹ,
וְהָרִי פְּרִשׁוֹת. וְנִתְבָּאָר, (וְאֵם תִּמְאֵר) בְּיוֹם הַרְבִּיעִי
עָשָׂה מְאֻדּוֹת, וְאֵן נִבְרָאָה הִלְבְּנָה חֲסֵרָה, אוֹר
שֶׁהִקְטִינָה עֲצָמָהּ, וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה מֵאֲרַת חֲסֵר וְא"ו,
נָתַן מִקּוֹם לְשִׁלֵּט כָּל הָרוּחוֹת וְהַשִּׁדִּים וְרוּחוֹת
סִעָרָה וּמִזִּיקִים וְכָל רוּחוֹת הַטָּמָאָה.

כָּלָם עוֹלִים וּמִשׁוּטָטִים בְּעוֹלָם לְהַסְתוֹת, וְנִתְמַנּוּ
בְּמִקְוֹמוֹת חֲרִיבִים וּבְשִׁדּוֹת חוּקִים וּבְמִדְּבָרֹת
חֲרִיבִים, וְכֹלָם מִצַּד רוּחַ הַטָּמָאָה. וְהָרִי נִתְבָּאָר
שֶׁהָרִי רוּחַ הַטָּמָאָה בָּאָה שְׂבָאָה מִנְּחֹשׁ הָעֲקֵלְתוֹן,

וְיוֹתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פִּתַּח וְאָמַר,
(תְּהִלִּים צא) לֹא תִאָּנֶה אֲלִיךְ רָעָה וְנִגְעָה לֹא יִקְרַב
בְּאֵהָלְךָ. בָּא רָאָה, כְּשֶׁבְּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
הָעוֹלָם, עָשָׂה בְּכָל יוֹם יוֹם מַעֲשֵׂהוּ הִרָאִי לוֹ,
וְהָרִי פְּרִשׁוֹת. וְנִתְבָּאָר, (וְאֵם תִּמְאֵר) בְּיוֹם הַרְבִּיעִי
עָשָׂה מְאֻדּוֹת, וְאֵן נִבְרָאָה הִלְבְּנָה חֲסֵרָה, אוֹר
שֶׁהִקְטִינָה עֲצָמָהּ, וּמִשּׁוּם שֶׁהָיָה מֵאֲרַת חֲסֵר וְא"ו,
נָתַן מִקּוֹם לְשִׁלֵּט כָּל הָרוּחוֹת וְהַשִּׁדִּים וְרוּחוֹת
סִעָרָה וּמִזִּיקִים וְכָל רוּחוֹת הַטָּמָאָה.

ההוא רוח מסאבא אתפניא קמיה ולא יכיל לשלטא עלוי, וקדין קתיב, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. אמר (ס"א כדאמר) רבי יוסי לא תאנה אליך רעה, דא לילית, ונגע לא יקרב באהלך, אלין שאר מזיקין, והא אוקמוהו ואתמר. רבי אלעזר אמר הא אמרן דלא יפוק בר נש יחידאה בליליא, וכל שפן בזמנא דסינהא אתבריאת והנה חסרה, ואוקמוה. דהא קדין רוחא מסאבא שלטא, ודא הוא רוח רעה, מאן רעה, דא חויה כישא. ונגע, דא הוא מאן דרכיב על חויה. רעה ונגע כחדא אינון.

ואף על גב דתנינן, דנגע, אלין נגעי בני אדם דנפקו מאדם. דהא כל אינון שנין דלא קריב אדם עם

אתתיה, רוחי מסאבי הוו קא אתנין ומתחממן מניה ואולידן מניה והני אקרוין נגעי בני אדם. והא אתמר, דכד בר נש בחלמיה ולא שליט בגופיה וגופא אשתפך, רוח מסאבא אתניא ושריא עליה. ואית זמנין דרוחי נוקבין מסאבין אתנין וקרבן בהדיה, ומשכין ליה בהדיה ומתחממן מניה, ואולידו לבתר רוחין ומזיקין (נגעי בני אדם ג"א כדאמר בני נשא). ולזמנין אתחזיון כחיוזו בני נשא בר דלית לון שערי ברישא.

ובכללא אית ליה לבר נש לאסתמרא מקמייהו, בגין דיהך בארחי דאורייתא ולא יסתאב בהדיהו. דהא לית לך מאן דנאים בליליא בערסיה, דלא טעים טעמא דמותא ונפקת נשמתיה מניה. וכיון דאשתאר גופא

תרגום לשון הוזהר

והרי נאמר, שכשבו אדם בחלומו ולא שולט בגופו והגוף שוכן, רוח סמא בא ושוה עליו, ולפעמים רוחות נקבות סמאות באות וקרבות אליו ומושכות אותו אליהן ומתחממות ממנו, ומולידות אחר כך רוחות ומזיקים (נגעי בני אדם, כמו בני אדם). ולפעמים נראים כמראה בני אדם, פרט לון שאין להם שערות בראש.

ובכלל יש לאדם להשמר מלפניהם כדי שילך בדרך התורה ולא יטמא עמו, שהרי אין לך מי שישן בלילה במשתו ולא טועם טעם מות ויוצאת נשמתו ממנו, וכיון שנשאר הגוף בלי נשמה קדושה, רוח סמא זמנה ושוה עליו ונשמה והרי בארנו דבר, שאין לאדם להעביר דיו על עיניו בבקר, משום שהרי רוח סמא שוה עליהם, והרי נתבאר.

כלא נשמתא קדישא, רוח מסאבא זמין ושריא עליה ואסתאב. והא אוקימנא מלה, דלית ליה לבר נש לאשתכא דיו על עינו בצפרא. בגין דהא רוחא מסאבא שריא עלייהו וכו' והא אתמר.

תא חזי, דהא יעקב אף על גב דאתרחים קמיה קדשא בריך הוא, בגין דאשתאר בלחודיו, רוחא אתרא הנה זמין לאודווגא בהדיה.

רבי שמעון אמר, תא חזי, מה כתיב ביה בההוא רשע דכלעם, וילך שפי, מהו שפי, יחידאי. כמה דאת אמר שפיפון עלי ארת, כהאי חויה דאזיל יחידאי וכמין עלי ארחין ושבילין. הכי נמי כלעם הנה אזיל יחידאי. מאי טעמא בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא. דכל מאן דאזיל יחידאי בזמנין ידיען, אפילו במתא, באתרין ידיען משיך עליה רוחא מסאבא.

תרגום לשון הוזהר

בא ראה שהרי יעקב, אף על גב שנאהב על ידי הקדוש ברוך הוא, משום שנשאר לבדו, רוח ארת נועדה להודווג עמו.

רבי שמעון אמר, בא ראה מה כתוב בו בבלעם הרשע, וילך שפי. מהו שפי? יחידאי, כמו שנאמר שפיפון עלי ארת. כנחש הנה שהולך יחידאי ואורב על דרכים ושבילים, כך גם בלעם הנה הולך יחידאי. מה הטעם? כדי להמשיך עליו רוח סמא. שכל מי שהולך יחידאי בזמנים ידועים אפילו בעיר במקומות ידועים, מושך עליו רוח סמא.

לכן בכל זמן לא ילך אדם יחידאי בדרך ובעיר,

בגין כך, בכל זמנא לא יהך בר נש יחידאי בארחא במתא אלא באתר דבני נשא אזלין וחבין ומשתפחין תמן, ועל דא לא יהך בר נש יחידאי בליליא הואיל ובני נשא לא משתפחי, והיינו טעמא דלא תלין נבלתו. (דף קע ע"א) דלא לקנימא גופא מימא כלא רוחא על ארעא בליליא. בגין כך ההוא רשע דכלעם הנה אזיל יחידאי כהאי נחש כמה דאוקמוהו.

ויאבק איש עמו, מאי ויאבק. (גליון דאמר רבי יהושע בן לוי, מלמד דסליק אבק ברגליו עד דרסי יקרא. כתיב וקא בהאבקו עמו, וכתיב (נחום א) אבק רגלי, ומהוא מלאך שרו של עשו הנה, ואיתו סמאל. בגין כך, דינו הוא שיעלה אבק רגליו עד כפא הכבוד, שהוא מקום הפשט. רבי שמעון אמר מן אבק. אבק טפל לעפר, מה בין עפר לאבק. דא אבק דאשתאר מן נורא ולא עבר איבין (בעלמא) לעלמין. עפר דכל איבין נפקי מניה ואיהו כללא כעילא ותמא.

אלא במקום שבני אדם הולכים ושבין ונמצאים שם, ועל כן לא ילך אדם יחידאי בלילה, הואיל ובני אדם לא נמצאים, והינו הטעם שלא תלין נבלתו, שלא להתחזק גוף מת בלי רוח על הארץ בלילה. משום כך אותו בלעם הרשע הנה הולך יחידאי כנחש הנה, כמו שבארנו.

ויאבק איש עמו. מה זה ויאבק? ושאר רבי יהושע בן לוי, מלמד שיעלה אבק ברגליו עד כפא הכבוד. כתיב כאן בהאבקו עמו, וכתיב (נחום א) אבק רגלי. ואיתו מלאך שרו של עשו הנה, והוא סמאל, לכן דינו הוא שיעלה אבק רגליו עד כפא הכבוד, שהוא מקום הפשט. רבי שמעון אמר, מן אבק. אבק טפל לעפר, מה בין עפר לאבק? זה אבק שנשאר לעמוד הבא

אלהים הוא עשנו ולא ולו אנחנו עמו
וצאן מרעיתו: ד באו שערינו בתורה
חצרתיו בתהלה הודו לו ברכו שמו:
ה כיר טוב יהוה לעולם חסדו ועד-
דור אמנותו:

קא * לדוד מזמור חסד ומשפט
אשריה לך יהוה אומרה:
ב אשפילה בדרך תמים מתי תבוא
אלי אתהלה בתם-לכבי בקרב ביתי:
ג לא-אשית לנגד עיני דבר-פלעל
עשה-סטים שנאתי לא ידבק בי:
ד לבב עקש יסור ממני רע לא אדע:
ה מלשני מלשני בסתר רעהו אותו
אצמית גבה-ענינם ורחב לבב אתו לא
אובל: ו עיני בנאמני-ארץ לשבת
עמדי הלה בדרך תמים הוא ושרתני:
ז לא-ישב בקרב ביתי עשה רמה
דבר שקרים לא-יכון לנגד עיני:
ח לבקרים אצמית כל-רשעי-ארץ
להכרית מעיר-יהוה כל-פעלי און:

קב * תפלה לעני כייצעטף ולפני
יהוה ישפך שיחו: ג יהוה שמעה
תפלתו ושועתי אליך תבוא: ג אל-
תסתר פניך ממני ביום צר לי
הטה-אלי אונך ביום אקרא מהר
ענני: ד כיר-כלו בעשן ימי ופעמותי
במקד נחרו: ה הופה-בעשב ובכש
לבי כיר-שכחתי מאכל לחמי: ו מקול

אנחתי דבקה עצמי לבשרי: ז דמיתי
לקאת מדבר הייתי ככוס חרבות:
ח שקדתי ואהיה בעפור בודד על-גג:
ט כל-היום תרפוני אויבי מהוללי בי
נשבעו: י כיר-אפר בלחם אכלתי
ושקני בבכי מסכתי: יא מפני-עמך
וקצפך כי נשאתני ותשליכני: יב ימי
כצל נטוי ואני בעשב איכש: יג ואתה
יהוה לעולם תשב וזכרך לדר ודר:
יד אתה תקום תרחם ציון כיעת
לחנה כיר-בא מועד: טו כיר-צו עבדיך
את-אבניה ואת-עפרה ויחננו:
טז וייראו גוים את-שם יהוה וכל-
מלכי הארץ את-כבודך: יז כיר-נה
יהוה ציון נאה בכבודו: יח פנה אל-
תפלת הערער ולא-בזה את-תפלתם:
יט תכתב זאת לדור אתרון ועם נברא
יהלליה: כ כיר-השקוף ממרום קדשו
יהוה משמים א אל-ארץ הביט:
כא לשמע אנקת אסיר לפתח בני
תמותה: כב לספר בציון שם יהוה
ותהלתו בירושלם: כג בהקבץ עמים
יחדו וממלכות לעבד את-יהוה:
כד ענה בדרך כלו כחי קצר ימי:
כה אמר אלי אל-תעלני בתצי ימי
בדור דורים שנותיך: כו לפנים הארץ
יסדת ומעשה ידיך שמים: כז המה
יאבדו ואתה תעמד וכלם כבגד יכלו
כלבוש תחליפם ויחלפו: כח ואתה-

הוא ושנותיך לא יתמו: כט כיר-עבדיך
ישכנו וזרעם לפניך יכון:
קג * לדוד ברכי בפשי את-יהוה
וכל-קרכי את-שם קדשו: ג ברכי
בפשי את-יהוה ואל-תשכחי כל-
גמוליו: ג הסלח לכל-עונכי הרפא
לכל-תחלואיך: ד הואל משחת חייכי
המעטרכי חסד ורחמים: ה המשפיע
בטוב עדיך תתחדש כפשר נעורכי:
ו עשה צדקות יהוה ומשפטים לכל-
עשוקים: ז יודיע דרכיו למשה לבני
ישראל עלילותיו: ח רחום וחנון יהוה
ארץ אפים ורב-חסד: ט לא-לנצח
יריב ולא לעולם יטור: י לא כחטאינו
עשה לנו ולא כעונותינו גמל עלינו:
יא כי כגבה שמים על-הארץ גבר
חסדו על-יראיו: יב כרחק מזרח
ממערב הרחיק ממנו את-פשעינו:
יג כרחם אב על-בנים רחם יהוה על-
יראיו: יד כיר-הוא ידע יצרנו וכוור
כיר-עפר אנחנו: טו אנוש כחציר ימיו
כציר השדה כן יצין: טז כי רוח
עברה-בו ואיננו ולא-כירנו עוד
מקומו: יז וחסד יהוה מעולם ועד-
עולם על-יראיו וצדקתו לבני בנים:
יח לשמרי בריתו ולזכרי פקדיו
לעשותם: יט יהוה בשמים הכין כסאו
ומלכותו בכל משלה: כ ברכו יהוה
מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע

בקול דברו: כא ברכו יהוה כל-צבאיו
משרתיו עשי רצונו: כב ברכו יהוה
כל-מעשיו בכל-מקמות ממשלתו
ברכי בפשי את-יהוה:

כא לחודש יום שלישי

קד * ברכי בפשי את-יהוה יהוה
אלהי גדלת מאד הוד והדר
לבשת: ג עטה-אור פשלמה נוטה
שמים כיריעה: ג המקנה במים
עליותיו השם-עבים וכוכו המהלך
על-כנפי-רוח: ד עשה מלאכיו ורוחות
משרתיו אש להט: ה יסד-ארץ על-
מכניה כל-תמוט עולם ועד: ו תהום
כלבוש כסיתו על-הרים יעמדו-מים:
ז מן-געתך ניוסון מן-קול רעמך
יתפזון: ח יעלו הרים ירדו בקעות
אל-מקום זה יסדת להם: ט גבול-
שמת פלי-יעברון כל-ישכון לכסות
הארץ: י המשלח מעינים בנחלים בין
הרים יהלכון: יא ישקו כל-חיתו שדי
ישברו פראים צמאם: יב עליהם עוף-
השמים ישכון מבין עפאים יתנו-
קול: יג משקה הרים מעליותיו מפרי
מעשיך תשבע הארץ: יד מצמים
חציר לבהמה ועשב לעבדת האדם
להוציא לחם מן-הארץ: טו ויין
ישמח לבב-אנוש להעמיל פנים
משמן ולחם לבב-אנוש יסעד:
טו ישבעו עצי יהוה ארזי לבנון אשר

לקוטי

בג:

ויהי הם מריקים שקיהם יז

מזחר"ר

שעלידיה נעשה אור מעופה, שנוכח האור כנ"ל, עלידיה נעשה בחינת שדי, הינו תשובה וגרים, כי שדי הוא בחינת תשובה כנ"ל:

ז ודע, שלפעמים, כשהרע רואה שהטוב משתוקק וממשיך עצמו ורוצה לחזר למקומו, אזי הם מתגברים על הטוב ביותר ומביאים אותו לתוך העלמה יתרה, דהינו שמביאים אותו לתוך פנימיות מחשבתם, דהינו שמתחילים לחשב מחשבות על זה הטוב, ועלידיה מכניסים את הטוב בתוך העלם והסתר יותר בפנימיות מחשבתם, ואזי יוצא הטוב עלידי הולדה שמולידים, כי הטוב הוא גנו ונעלם בפנימיות מחשבתם ומחם כנ"ל, ומשם ההולדה, ועליבן יוצא הטוב בנור תלודים, ואזי אין פה פהרע של תלודים להתגבר על הטוב שבתוכם, ואזי יוצא הטוב עלידי תלודים, ונעשו גרים:

וזה בחינת (תהלים טו): ה' יספר בכתב עמים, זה ילד שם סלה. בכתב - זה בחינת הטוב, שיוצא עלידי בחינת הכתב כנ"ל. וזהו: זה ילד שם סלה - שנתלבש הטוב בתלודים ויוצא עלידם כנ"ל, וזה שפרש רש"י: זה ילד שם - שהם ישראל שנמנעו בעפזם, הינו בחינת הטוב הכבש אצלם, שהוא בחינת חלקי נשמות ישראל כנ"ל:

וזה בחינת: לא ישלב עד יאכל טרף - זה בחינת שלמות המזבח כנ"ל; ודם חללים ישתה, ותרגמו: ונכסי עממיא יתיר - הינו בחינת גרים הנ"ל, וזה: ונכסי עממיא - הינו בחינת הטוב שנתכסה אצל העפזם, שהביאו אותו בהעלם והסתר בפנימיות מחשבתם כנ"ל, שיוצא עלידי דע תלודים ונעשו גרים, ועלידיה נשלם המזבח כנ"ל:

רש"ם:

ברית קלה, מברית קטנת שמים: לפניה דלונתן. שאכלני היום. עזא דקא. שכל מה שיש בקשה יש בים, חזן מן התלדה. בשחיתת חלון: דבחישה. חופרת בים בקרניה לבקש אחר מזונותיה:

ח וזה פרוש (ב"ב עד): רב ספרא משתעי: ומנא חדא הוה קאולינא בספינתא, וחזוין ההוא בנרא, דאפיק רישא ממנא, ואית לה קרני, וחזק עליה: אנא בריה קלה שבבים, והוינא שין פרכה,

ואולינא לפמא דלונתן. אמר רב אשי: ההוא עזא דקא הוה, דבחישה ואית לה קרני:

חזוין האי בנרא דאפיק רישא ממנא וכו'. בנרא - זה בחינת הטוב, שהם חלקי נשמות ישראל עם הגרים הנ"ל, כי דגים אסיפתן הוא מטהרתן (ע' חזון טו), זה בחינת חלקי הנשמות בחינת: רוחו ונשמתו אליו יאסף (אבות ד), ובחינת גרים, בבחינת (תהלים טו): נדיבי עמים נאספו; ועל שם זה התכמים נקראים פעליאספות (קדלות יב), שהם מאספים הטוב עם הגרים. וזה הטוב עם הגרים אפיק רישא ממנא - הינו שמוציא את השכל משטיפת המים הידונים, שהוא הקסילות השומף על השכל כנ"ל.

ובתחלה זה הטוב הכבש אצלם וזכר שבא ממקום קדוש ועליון מאד, אך אחר כך הם מתגברים על זה הטוב וכובשים אותו תחת ידם, עד שנתפס ונקשר אצלם, עד שהטוב בעצמו שוכח מעלתו, ועלידי הדבור הישראלי, שיוצא ונכתב בספריהם כנ"ל, אזי זה הטוב הכבש שם מוצא אותו בספריהם, דהינו שמוציא שם הפך אמונתם, ואזי נזכר זה הטוב את מעלתו, אך שבא ממקום עליון מאד, דהינו שהוא חלקי נשמות ישראל, שכל העולמות נבראו בשבילים, והמה היצרים וישבי נמעים עם המלך במלאכתו (דברי הימים א' ד), כי הקדוש ברוך הוא נמלך עם נשמות ישראל לברא את העולם (כ"ד פ"ח מדרש רות ט"ז), ואזי מתחיל זה הטוב להצטער ולהתגעגע על אשר נפל ממקום גבוה כזה, ועתה הוא כבושה בידם, ויבוא, הם ושלום, לכליין והפסד, ורוצה להמשיך ולחזר למקומו; ומחמת שבקר נקשר ונתפס מאד הטוב אצלם בקשרי קשרים, עליבן בשמתחיל הטוב לחזר, אזי מושך ותולש עמו עוד מהרע שלהם. וזה הוא בחינת הגרים שבאים להתגבר, שהם בחינת הרע שנתלש מהם עם הטוב, עלידי שחזר הטוב למקומו, כי אי אפשר להטוב לחזר בעצמו, מחמת גדל ההתקשרות שנתקשר ונתהדק שם מאד, ובהכרח שיתלש עמו מהרע, וזה הוא בחינת הגרים:

וזה בחינת (שעה טובה): זה יכתב ידו לה' - פרש רש"י: אלו בעליית תשובה, הינו בחינת הטוב, ששב וחזר למקומו. וזה נעשה עלידי בחינת כתב כנ"ל, בחינת: ומציא כתוב אשר הגיד מרדכי כנ"ל. ובשם ישראל יבנה - אלו הגרים, כי עלידי ששב וחזר הטוב, עלידיה נעשה גרים כנ"ל:

וזהו: בכתב ישראל לא יכתבו, ואל אדמת ישראל לא יבאו (ויקרא ט); הינו כשאין בחינת כתב ישראל, שעלידי נעשו גרים כנ"ל, עלידיה: ואל אדמת ישראל לא יבאו - הינו שאין זוכים לשלמות המזבח, שנקרא מזבח אדמה (שמות כ' וע' ב"ד פ"ד), ששלמותו לעלידי גרים כנ"ל:

וזהו (דמ"א כח): הכל בכתב מיד ה' עלי השביל; כי שלמות השכל הוא עלידי כתב כנ"ל, כי עלידי כתב הנ"ל, בחינת: ומציא כתוב אשר הגיד מרדכי כנ"ל, עלידיה נעשו גרים, ועלידי גרים נשלם המזבח, ועלידי שלמות המזבח נשלם השכל כנ"ל. נמצא, שעלידי בחינת הכתב הנ"ל נשלם השכל, וזהו: הכל בכתב מיד ה' עלי השביל, כנ"ל:

וזהו: לתקן עולם במלכות שדי, וכל בני בשר יקראו בשמך - זה בחינת תשובה, שחזר הטוב למקומו כנ"ל, כי שדי הוא בחינת תשובה, ששב בתשובה על פנים עבודתו, כי שדי הוא בחינת: שיש די פאלקוית לכל בריה (ט), ואין צורך לשום עבודה אחרת. להפנות אלך כל רשעי ארץ - זה בחינת הגרים. ויבירו וידעו כל יושבי תבל - זה בחינת שלמות הדעת שנעשה עלידיה כנ"ל. וזהו: ויהי שדי בצדק, וכסף תועפות לך (אבות כב) - שעלידי בחינת כסף תועפות, הינו בחינת: הון יסוף רעים רבים,

(ג) כמובא בפירוש רש"י לך ק"ך ת.

לקוטי הלבבות

הלבבות נשיאת פנים הלכה ה

ארת חיים

קצה

הנ"ל שצריכין לקשר הלב אל הנקדה המאירה בעת הזאת דיקא, וכמבאר מזה במקום אחר:

הלבבות קריאת התורה

כג. וזה בחינת קריאת התורה בצבור בשעת התפלה. כי התפלה היא לקשר הנקדה אל הלב כנ"ל, ועקר הנקדה היא התורה הקדושה שכלולה בעשרת הדברות, כמו שכתוב שם, כי עקר צדקת הצדיק שזוכה להנקדה הוא על ידי התורה שמקנים, כי התורה נקראת ברית, כמו שכתוב (דברים כח, טו): "אלה דברי הברית" וכו'. ועל-כן צריכין לקרות בתורה בשעת התפלה, כדי להמשיך הנקדה מהתורה, שהיא עקר הנקדה, כנ"ל:

כד. ואין קורין בתורה כי אם בצבור, דהינו ביו"ד, כמו שכתוב בשלחן ערוך (ארת חיים סימן קמג, סעיף א'): אין קורין בתורה בפחות מיו"ד וכו'. כי עקר שלמות התפלה הוא בצבור, דהינו כשיש מנין יו"ד, כי יו"ד בחינת הנקדה, כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל, ואז כשיש מנין עשרה מאירין כל השלשה נקדות הנ"ל, כי מתפללין ביחד, ועל-ידיה מקבל הארה כל אחד מחברו, בבחינת וימקבלין דין מן דין, וכל אחד מקבל מניה וביה, וגם מאירה בהם נקדה הכללית של הצדיק, כי אכל בי עשרה שכינתא שריא (פנהרין לט), שהוא בחינת הארת אור הצדיק שהוא בחינת השכינה, כי השראת שכינתו הוא על הצדיקים, כי הצדיקים הם מרובותו של מקום. כי כשיש צבור אזי יורד שליח צבור לפני התבה, והשליח צבור צריך להיות המבחר שבעדה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (תענית טז), והוא בבחינת הצדיק, בבחינת הנקדה הכללית נגד כל המתפללין, כי הוא מוציא את כלם. ועל-כן כשיש מנין עשרה מאירין כל השלש נקדות הנ"ל, ואז קורין בתורה להמשיך עצם הנקדה מהתורה.

וצריכין לכוף על התורה בצבור, אף על פי שצבור בדרך בבקר ברפת התורה, ובכרפת התורה הוא:

ואחר-כך בשחזורין וממשיכין השפע מאצילות לבריאה, שהוא באשרי ובא לציון, צריכין לחזר ולומר קדשה, כדי שנוכל לקבל השפע הנמשכת משלש נקדות הנ"ל, כי עקר הקדשה בבחינת בריאה ואצילות, שהם בחינת לב ופה, שהם בחינת קדוש - קדש וא"ו וכנ"ל:

כא. וזה בחינת השיר של יום שאומרים אחר-כך. כי התקשרות והארת הנקדה לכל העולמות הוא על-ידי שיר ונגון, בחינת עשרה מיני נגינה כנ"ל, שזהו מה שהיו צריכין הלויים לעסוק בשירה בשעת עבודת הקרבנות. כי כל הקרבנות היו לקשר כל העולמות אל הנקדה המאירה בבית המקדש וכנ"ל, ועל-כן היו צריכין לזה להרבנות בשירות וזמירות שהוא עבודת הלויים בשעת הקרבן, כי עקר ההתקשרות על-ידי שיר וזמרה ונגון כנ"ל. וזהו בחינת שיר של יום, כי כל יום ויום יש לו שיר מיוחד, כפי הארת הנקדה שמאירה בו משבת שהיא עצם הנקדה. ועל-כן מזכירין שבת בשיר של יום דיקא, שאומרים בכל יום: היום יום ראשון בשבת, וכן בשני וכו', כי על-ידי השיר עקר התקשרות והארת הנקדה אל כל העולמות, ועקר הנקדה היא בחינת שבת כנ"ל, על-כן מזכירין שבת בשיר של יום.

ותבה אחר-כך אומרים קטרת שחביבה מכל הקרבנות, שמטהרת כל העולמות בפרט עולם העשיה מכל הקלפות, על-ידי קדשת אור הנקדה שנמשכת ומאירה עתה, כדי שכלם יקבלו השפע ורב טוב שנמשך על-ידי התפלה כנ"ל:

כב. ועל-כן אומרים בשבת השיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש בכל יום ויום, כי עקר השיר שהיו אומרים בבית המקדש בכל יום ויום, נמשך משבת, שהוא עקר הנקדה שמאירה בו בכל ששת ימי המעשה שבהם נבראו כל העולמות. ועל-כן אומרים שיר מיוחד בכל יום ויום, כי כל יום ויום יש בו הארת נקדה מיוחדת מה שאין בשאר הימים. ועל-כן דקדק אדמו"ר ז"ל בתחלת התורה

ענין שיר של יום בשעת עבודת הקרבנות

אומרים קטרת שחביבה מכל הקרבנות

בכל יום יש הארת נקדה מיוחדת שאין בשאר הימים

עקר הנקדה היא התורה הקדושה שכלולה בעשרת הדברות

אין קורין בתורה כי אם בצבור, דהינו ביו"ד - בחינת הנקדה

עלינו בחינת נתינת התורה מחדש, ומתקנים בחינת שבירת הלוחות, וכן נזכר לעיל:

נֹתֵן הַתּוֹרָה'. כִּי עָקַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּכַוֻּנָּתָהּ בְּצַבּוּר הוּא לְהַמְשִׁיךְ מִחֵדָשׁ בְּחִינַת קַבְּלַת הַתּוֹרָה, כִּי צְרִיכִין לַעֲמֹד בְּאִימָה וְיִרְאָה וְרִתָּת וְזִיעַ בְּשַׁעַת הַקְּרִיאָה כְּאִלוּ מְקַבֵּלָה עֵתָּה (ירושלמי מגילה פרק ד, הלכה א'; וזר ונקהל רי). כִּי בִשְׂבִיל זֶה עָקַר הַקְּרִיאָה בְּצַבּוּר, כְּדֵי לְתַקֵּן בְּחִינַת שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׂבִירַת הַפְּלִים, שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת לְמַעַלָּה עַל-יְדֵי מַה שֶׁחֲטָאוּ אֹז כִּנֹּל, דִּהְיִינוּ שֶׁנִּסְתַּלַּקָה בְּחִינַת הַנִּקְדָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת הַעֲשָׂרֹת הַדְּבָרוֹת, מֵהַלּוּחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת וְאִוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁתַּבְּרוּ כִּנֹּל, כִּי עֵתָּה אָנוּ עוֹסְקִין לְהַמְשִׁיךְ וּלְקַשֵּׁר הַנִּקְדָּה אֶל הַלֵּב שֶׁהוּא בְּחִינַת לּוּחוֹת, עַל-יְדֵי עֲבוֹרַת הַתַּפְּלָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תַּקּוּן שְׂבָרִי לּוּחוֹת, כִּנֹּל.

וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְקַרֹּת בַּתּוֹרָה בְּפֶה מְלֵא דִּיקָא, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֹז הַנִּקְדָּה שֶׁל הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי הַדְּבָר פֶּה, בְּבְחִינַת "פִּי יִדְבֵּר חֻמּוֹת" וְכִנֹּל. וְזֶהוּ (משלי ד, כה): "כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (ערוכין נד): "לְמוֹצֵיאֵיהֶם בְּפֶה" דִּיקָא, כִּי אֹז דִּיקָא הֵם חַיִּים, כִּי בְּזֶה מִתְקַנְּנִים בְּחִינַת שְׂבִירַת לּוּחוֹת שֶׁהִיוּ הָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת מֵהַלּוּחוֹת, כִּי עַל-יְדֵי הַדְּבָר מְקַשְּׂרִים הָאוֹתִיּוֹת אֶל הַלּוּחוֹת, וְאֹז הֵם חַיִּים, בְּחִינַת (יומא עב): "זָכָה - נַעֲשֶׂה לוֹ סֵם חַיִּים, הַפֶּךְ שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂבִירַת פְּלִים, שֶׁמֶשֶׁם נִמְשָׁךְ סִטְרָא דְּמוֹתָא, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים פב, ו) "אֲכֹן כְּאֶדָם תְּמוֹתֵנוּ", שֶׁנֶּאֱמַר עַל מַעֲשֵׂה הָעֶגְל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (שמות רבה לב, ו). וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ בְּחִינַת: 'לֹא זָכָה נַעֲשִׂית לוֹ סֵם מוֹת' (יומא פס), כִּי מִי שֶׁאִינוּ זוֹכֶה - אִזִּי אִינוּ רוֹאֶה אֹז אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַנִּקְדָּה, כִּי אֹז הָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת מִמֶּנּוּ, וְאֹז לְמוֹדוֹ בְּבְחִינַת 'שְׂבָרִי לּוּחוֹת', שֶׁמֶשֶׁם הַשִּׁכְחָה, שֶׁמֶשֶׁם סִטְרָא דְּמוֹתָא כִּנֹּל, וְכַמְבָּאָר לְעִיל מְזָה (באור ו), עֵין שָׁם.

וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְקַרֹּת בַּתּוֹרָה בְּצַבּוּר בְּשַׁעַת הַתַּפְּלָה בְּפֶה מְלֵא בְּסִפְר תּוֹרָה כְּשֶׁר שֶׁנִּכְתָּב כְּדִינוּ עַל הַקֶּלֶף וְכו', וְלְקַרֹּתוֹ בְּטַעֲמִים וּנְקֻדּוֹת, וּלְכַרֵּךְ תַּחֲלָה וְסוֹף 'נֹתֵן הַתּוֹרָה', וְעַל-יְדֵי כָל זֶה מִמְשִׁכִּין

קריאת התורה
בברכות
בצבור הוא
להמשיך
מתוך בחינת
קבלת
התורה

לקרות
בתורה
בפה
מלא
להמשיך
אור
הנקדה של
התורה על
די הדבור
פה

בקריאת
התורה
מתקנים
שבירת
הלוחות

עשר חסדו
היה שחשו
אמונת
ישראל
כשאר נמוסי
הדתות

כה. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁאֲמַרְנוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל, שֶׁעָקַר הַחֲרָךְ הִיָּה עַל שֶׁלֹּא בָּרְכוּ בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ (נדרים פא): "עַל מַה אֲבָדָה הָאֶרֶץ" וְכו', מֵאִי "וְלֹא הִלְכוּ בָּהּ"? שֶׁלֹּא דִּבְרָר זֶה שֶׁאֲלוֹ וְכו', מֵאִי "וְלֹא הִלְכוּ בָּהּ"? שֶׁלֹּא בָּרְכוּ בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה. כִּי כְּשֶׁאִין מְבָרְכִין בַּתּוֹרָה, אֶף-עַל-פִּי שֶׁעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, בְּזֶה מְרַאֲיִן שֶׁאִין הַתּוֹרָה חֲשׁוּבָה בְּעֵינֵיהֶם וְאִין מַחֲיִין עֲצָמָן בָּהּ כְּכֹל עַת וְרִגְעַ, רַק הִיא אֲצֵלָם כְּמוֹ נִימוּס וְדָת, חֵס וְשִׁלּוּם, כְּמוֹ שֶׁאֲרִי נִימוּסִים וְדָתִי הַעוֹבְדִי כּוֹכְבִים, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת חֲטָא הָעֶגְל שֶׁאֲמַרְנוּ (שמות לב, א): "קוֹם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ", שֶׁבָּקָשׁוּ עֲבוֹדָה-וְזֶה כְּדֵי שִׁיחֶיהָ לָהֶם מִי שֶׁיִּלָּךְ לִפְנֵיהֶם, כִּי זֶה הִיָּה עָקַר חֲפָצָם שִׁיחֶיהָ לָהֶם מִי שֶׁיִּלָּךְ לִפְנֵיהֶם וְיִוָּלִיכֶם בְּאִינוּ נִימוּס וְדָת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ בּוֹלְעִים אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ, אֲבָל לֹא הִסְתַּפְּלוּ עַל הַתַּכְלִית הָאֲחֵרוֹן הַנִּצָּחִי כָּלָל, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְשְׁלוּ בְּעֲבוֹדָה-וְזֶה, כִּי אֹז הִיָּה הִיצֵר הָרַע שֶׁל עֲבוֹדָה-וְזֶה בְּעוֹלָם. וְכַמּוֹ כֵּן עָבְדוּ אֶף-עַל-פִּי שֶׁאִין עוֹבְדִים עֲבוֹדָה-וְזֶה, כִּי הָרְגוּ הִיצֵר הָרַע שֶׁל עֲבוֹדָה-וְזֶה (יומא טו): אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין יֵשׁ כְּמָה כּוֹפְרִים בְּעוֹלָם שֶׁהוֹלְכִים בְּדַרְכֵי הָאֶפִיקוֹרִסִים, שְׂרוּצִים לְהַשְׁוֹת, חֵס וְשִׁלּוּם, תּוֹרַת מֹשֶׁה כְּשֶׁאֲרִי נִימוּסִי הַדְּתוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹ, וְאוֹמְרִים מַה שֶׁאוֹמְרִים - טַעֲמִים שֶׁל הֶבֶל וְשִׁטּוֹת עַל מַצּוֹת תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה, כְּאִלוּ כָּל-פִּי שֶׁכָּל אֲנוּשִׁי חֵס וְשִׁלּוּם בִּשְׂבִיל לָקֵים נִימוּס הַמְּדִינָה, כִּידוּעַ דְּבָרֵיהֶם הָרָעִים וְהַמְּרִים, וְזֶהוּ בְּחִינַת פִּגְם הָעֶגְל כִּנֹּל.

נימוסי
ודמיוס
עלפי שכל
אנושי בשביל
חיי טהרה

וְזֶהוּ בְּחִינַת: 'שֶׁלֹּא בָּרְכוּ בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה', כִּי אֲלוֹ הַכֹּתוֹת בְּיָדָאִי אֵינִם מְבָרְכִים עַל הַתּוֹרָה, מֵאַחֵר שֶׁאֲצֵלָם הַתּוֹרָה שֶׁנָּה לְשֶׁאֲרִי הַדְּתוֹת וְהַנִּימוּסִים, חֵס וְשִׁלּוּם. כִּי עָקַר בְּרַפְת הַתּוֹרָה הוּא: אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ - שֶׁמָּה שֶׁנָּתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, בְּזֶה בָּחַר בְּנוֹ מִכָּל הָעַמִּים וְהַבְדִּילָנוּ מֵהֶם לְגִמְרִי, כִּי נִימוּסֵיהֶם וְדָתֵיהֶם הוּא רַק עַל-פִּי שֶׁכָּל אֲנוּשִׁי בִּשְׂבִיל חֵי שְׁעָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם, וְגַם זֶה אִינוּ בִּשְׁלֵמוֹת וְאִין לֹא קִיּוֹם כָּלָל, כִּי עַל-פִּי דָתֵיהֶם וְדַרְכֵיהֶם

גם חכמות אינם כלום, רק תמימות ופשיטות. גם בתמימות אסור להיות שוטה; אבל אף-על-פי-כן חכמות אין צריכים כלל, וכמבאר במקום אחר.

גם אין טוב להיות זקן, הן חסיד זקן והן צדיק זקן - זקן אינו טוב; כי צריך רק להתחדש בכל-יום, להתחיל בכל-עצת מחדש. רק יש מה שהוא משפיע פשוט, והוא זקן, והוא 'דבר-אחר' שמוסיף כח בשמזקין כמו שאמרו רבותינו וזרנום לברכה.

גם הפקרות אין צריכים; אף-על-פי שבאמת אצלי אינו נקרא הפקרות כלל, אדרבא, להפך, כשורף אחר עסקי עולם-הזה ורחוק מעבודתו יתברך - זהו מפקר באמת, אף אף-על-פי-כן אפלו מה שנקרא אצל העולם הפקרות, דהיינו מי שמפקיר כל עסקי עולם-הזה מפל וכל ועוסק רק בעבודת ה', שזהו אצל העולם הפקרות - גם זה אין צריכים, כי יכולים להיות איש פשר בלי הפקרות.

את-זה תקבלו מאתי: שלא להניח עצמו להעולם להטעות, שלא יטעה אותו העולם; כי לא נמצא אחד שיהיה לו קץ וסוף טוב מן-העולם, וכל בגי'אדם שהיו, אפלו אותן שתפסו בידם כל העולם-הזה פלו - היה סופם רע מאד, גם לדורי דורות קלקלו והפסידו. ואפלו אמות-העולם צריכים לידע מזה: מאחר שאין העולם-הזה כלום, מה צריכים

לעשות? על-זה צריכים זכיה מן-השמים, לזכות לידע מה שצריכים לעשות; אף ישראל אין צריכים לזה, כי כבר הם יודעים מה לעשות על-ידי התורה.

העולם אמרים שאין צריך לבקש גדולות; ואני אמר שצריך דוקא לבקש גדולות, לבקש ולחפש אחר הצדיק הגדול ביותר דוקא. וכבר מבאר מזה בספר שצריך לחפש דוקא אחר הצדיק והרבי הגדול ביותר.

וכנגד התאוות המטרידים את האדם - באמת אין נמצא שום תאוה כלל; כי אכילה ושתייה הוא הכרח לקיים הגוף, וגם פנים מכרחים להוליד, וכל זה האדם מכרח, ואם-כן אין שום תאוה כלל, רק שצריכים להתנהג בהם בקדושה ובטהרה.

והשכל של האדם יכול לעמד כנגד כל-התאוות; כי הקדוש-ברוך-הוא "יהב חכמתא לחפמיין", כי יש לכל-אחד חכמה בכת, רק שצריכים להוציאה מכת אל-הפעל, ובזה השכל לבד שיש לכל-אחד בכת חכמתו, דהיינו מה שיש לו מעצם בריאתו מלבד מה שהשם יתברך מוסיף לתן חכמה לחפמיין, בכת חכמתו לבד יכול גם-כן לעמד כנגד התאוות.

ואפלו מי שכבר נמשך אחר תאוות עולם-הזה ועבר מה שבער ונפגם שכלו ונתבלבל ונתמעט, אף-על-פי-כן במעט מעט שכל הנשאר יכול

גם-כן לעמד; ואפלו נקדה אחת מן-השכל יכולה לעמד כנגד כל-העולם עם התאוות. ובכל מקום שהוא יכולין להיות סמוכין לשם יתברך; ועצן במקום אחר מזה, שגם בשאול תחתיות חס ושלום יכולין להתקרב אליו יתברך ולעבדו יתברך באמת.

ענה ואמר: או שצריכין לזה רחמנות מהשם יתברך, או גיעות ועבודות, או שצריכין שניהם, שיהיה לו גיעות גדולות בעבודת ה' וגם רחמנות מאתו יתברך, קדם שאוכין שיעמדו וישקטו שמרי המוח למטה עד שלא ירצה שום דבר בעולם, ויהיה הכל שוה אצלו: "בהתהלךך תנחה אותך, בשכבך תשמר עליך, ובהקיצות היא תשיחה" - היינו שהכל שוה ואין שום חלוק בין העולם-הזה ובין הקבר ובין העולם-הבא; כי "בהתהלךך תנחה אותך" התורה, וכן "בשכבך תשמר עליך" - ששם, בשכבך בקבר, שם גם-כן השם יתברך והתורה, וכן "והקיצות" - לעולם הבא "וכו", כי מאחר שאין לו שום תאוה ורצון כלל לשום דבר, רק להשם יתברך ולהתורה, נמצא שהכל שוה אצלו, בין בעולם-הזה, בין בקבר, בין בעולם-הבא - בכלם הוא דבוק רק בהשם יתברך ובהתורה. כי מי שמקשר בעולם-הזה - יש חלוק גדול בין העולם-הזה שהוא רחבת-ידים, ובין הקבר שהוא מקום צר וכיצא בזה, אבל מי שנוסף מזה

ואין לו שום שמרים במח - הכל שוה אצלו כנ"ל.

נב. מכל הדברים צועק כבוד השם יתברך; כי "מלא כל-הארץ כבודי". ואפלו מספורי הגוים צועק גם-כן כבוד השם יתברך, כמו שכתוב: "ספרו בגוים כבודי, שאפלו בספורי הגוים צועק כבוד השם יתברך. כי כבודו יתברך צועק תמיד וקורא ומרמז להאדם שיתקרב אליו יתברך, והוא יתברך יקרב אותו ברחמים, באהבה ובחבה גדולה.

וזה שהאדם נתלהב לפעמים בתוך תפלתו ומתחיל להתפלל בהתלהבות וחשק גדול, ותפלתו שגורה ומרצה בפיו - זהו אור השם יתברך בעצמו כפיכול שנתלבש בו וקורא אותו לעבודתו יתברך; כי זה ההתלהבות שהאדם מתלהב בתפלתו זה בחינת השם יתברך בעצמו כפיכול, בחינת: "הוא תהלתך והוא אלקיך", שהוא יתברך, הוא בעצמו התהלה והתפלה.

ולפעמים האדם מתפלל לפני השם יתברך כפיכול; וגם כשהשם יתברך מסתלק ומתרחק חס ושלום מן-האדם - הוא צריך גם-כן להתפלל, ולהשליך התפלות אחריו יתברך, בחינת: "השליך על ה' יהבך", שצריך לזרק ולהשליך אחריו יתברך תפלות כשהוא מסתלק ומתרחק מן-האדם. וזה בחינת: "וכאה מאן דידע לזרקא

חציון" וכו' המובא בתקונים, שצריך לזרק אחריו ותברך תפלות כנ"ל.

גג. מי שיש לו אמונה - חיו חיים, והוא מבלה ימי חיו בטוב תמיד; כי כשהולך לו בראוי, ויש לו טוב - בודאי טוב לו, ואפילו כשאינו כן ^{הענין} שאין מתנגד לו בסדר ויש לו יסודין חס ושלום - גם כן טוב, כי הוא בטוח שאף-על-פי-כן השם יתברך ירחם עליו להבא ויטיב אחריתו, כי מאחר שהכל מאתו יתברך בודאי הכל לטובה.

אבל מי שאין לו אמונה חס ושלום - חיו אינם חיים כלל; כי תכף כשעובר עליו איזה רעה - שוב אין לו שום חיות, כי אין לו במה לנחם עצמו כלל, מאחר שאין לו אמונה כלל, ואין לו שום חיות ושום טוב מאחר שהולך בלי השם יתברך וכלי השגחה רחמנא לעלן. אבל על-ידי אמונה - מה טוב ויפה החיות שלו כנ"ל.

גד. השם יתברך אינו עשה שני פעמים דבר אחד. כי אפילו גלגולים, אין זאת הנשמה מתגלגלת פעם שניה כמות שהיא, רק זאת הנפש עם-זה הרוח וכיוצא בזה פידוע, נמצא שעל-שם, כשהנפש מתקבץ עם רוח אחר וכיוצא בזה, שוב אין זה מה שהיה קודם; כי אין השם יתברך עשה שני פעמים דבר אחד.

גה. פעם אחת דבר מענין טוב העולם-הבא, מה שיכולין לזכות

על-ידי עבודת ה' באמת. ענה ואמר: מכרחין לומר ולקרותו בשם טוב, כי אי אפשר לקרותו בשם אחר להודיע לבני האדם; אבל באמת אפילו שם טוב אין שיה' לומר על-זה. כלומר שהוא אפילו למעלה למעלה משוב, אף אי אפשר להודיע יותר לבני-אדם כי-אם כשמתקנין אותו בשם טוב, אבל באמת וכו', עיין לא ראתה" וכו'.

גו. יש בני-אדם שגדמה עליהם שהם רחוקים מאיזה תאוות גדולות, כגון תאוות ממון וכיוצא בזה; דע, שאף-על-פי-כן יכול להיות שהוא גרוע יותר מחברו שהוא משקע באותה התאוה, דהיינו שיש לו איזה תאוה אחרת שהוא משקע בה כל-כך, עד שאפילו תאוות ממון וכיוצא בזה, שהיא תאוה גדולה מאד - נתבטלה אצלו כנגד אותה התאוה, נמצא שהוא גרוע יותר, כי הוא משקע כל-כך באיזה תאוה - עד שאפילו תאוה גדולה של ממון וכיוצא נתבטלה אצלו מחמת אותה התאוה. ואפילו אם היתה התאוה שהוא משקע בה קטנה מתאוה האחרת שהוא רחוק ממנה, עם-כל-זה אין נפקא מנה כלל, מאחר שהוא משקע בה כל כך עד שתאוה גדולה נתבטלה אצלו על-ידי-ה' כנ"ל. וכמו שמצינו שיש עקשן, כגון תינוק שבשכיל עקשנות לכד יכול להפקיר עצמו לגמרי ולהפכות ראשו בתוכה

מחמת עקשנות כנגד אמו, שעשה לה להכעיס; כמו כן יש בבני-אדם, שיכול להפקיר הכל וילסלק כל התאוות בשכיל איזה תאוה או עקשנות שהוא רוצה.

גז. מקדם ספר שבימי בחרותו היה לו פחד גדול מאד מאד מן המיתה, והיה מתפחד ומתירא הרבה מאד מן המיתה. ואז היה מבקש מהשם יתברך שימזל על קדושת-השם, והלך בזה זמן רב, ואינו זוכר כמה, אבל זה הוא יודע, שהיה זמן גדול, אפשר שנה שהלך בזה ובקש תמיד על-זה, ולא היתה שיחה ותפלה שלא בקש על-זה, ושיסתלק על קדושת-השם; ומגדל פחדו ויראתו אז מהמיתה כנ"ל, היה זה בעצמו אצלו מסירת-נפש על קדושת-השם ממש, מה שהיה מתפלל על-זה, כי היה פחדו גדול מאד אז.

מזה ומזה"ל הבנתי, שאותו הדבר שמתגבר על-האדם והוא משקע בו - אותו הדבר דווקא הוא צריך לשבר בשכיל השם יתברך, כי זה עקר עבודתו, וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה: "ובכל מאדך" - יש לך אדם שחביב עליו" וכו', והבן.

גח. כשהושבין תורה צריך להיות חשב הדבר-תורה שרוצה לחדש בה, לחשב ולחזר במחשבתו אותו הפסוק או אותו הענין כמה וכמה

פעמים הרבה מאד, ולהיות נוקש ודופק על-הפתח עד שיפתחו לו.

יש דבר שפרח במחשבה כמו זריחה, ואחר-כך פרח מהמחשבה; וצריך שיהיה לזה בריה ואיש-חיל, שיוכל לרדה ולרוץ אחריה להשיגה.

גכ. מסגל יותר לבנים להיות רחוק מהם, לכלי היות דבוק בהם לשעשע בהם בכל-פעם, רק לכלי להסתכל עליהם כלל.

כ. שיחתו הקדוש של רבנו זכרוננו לברכה בעת שארע מעשה בקהלת-קדש ברסלב, שנוקה ילדה אחת בבית שחפרו בו ועשו בו בנזנים חדשים, גם כמה נפשות היו בסכנה גדולה, אז שמעתי מפיו הקדוש ענין זה:

בענין בנזנים, עינתי והסתכלתי בענין זה, וראיתי שכל העוסקים בבנזנים ובחומות - אין אחד מהם יוצא נקי, ואפילו עכו"ם; ואף-על-פי-כן העולם עוסקים בזה, כי הוא קיום העולם, כי אי אפשר להיות בלא זה, ועל-כן בהכרח שיהיו בני-אדם שיהיה להם חשקות לזה; יש בענין זה כמה ענינים וחלוקים, אף סוף כל-סוף אינו יוצא נקי. ונראה שהוא פרוש: "כל העוסק בבנין מתמסכן", 'מתמסכן' הוא לשון עניות, וגם הוא לשון סכנה; ובמדרש מבאר בפרוש על-פסוק "ויבן ערי מסכנות לפרעה":

טו. השירות והתשקפות שאמרינ קדם
אור היום, הוא סגלה לבנים; גם
לאשה שנקטר חלקה; גם לאשה
רעה שהיא בעצמית.

טז. מי שהוא מקטין את עצמו בפני
רבו, ושואל ממנו כל הספקות אף-
על-פי שרבו מביש אותו, על-ידי-
זה זוכה שיוצא ממנו בן שהוא
גדול בתורה יותר מרבו.

טז. מי שמקבל את היסורים באהבה
זוכה לזרע שיאריכו ימיהם.

טז. פעלות ה' נמשכין אחר השם של
אדם, כי "שמה גרים".

טז. מי שמגביה קולו כדי להתפאר בו,
באים בניו לשבחה.

י. מי שאין לו בנים זהא רגיל בשמן.
יא. ולפעמים נעקר דירה - ויחיו בניו.
יב. על-ידי רדיפת שלום מציל את בניו
ממיתה ומגלות.

יג. מי שעשה איזה דבר, והדבר הוא
אחר-כך מכשול לבני-אדם - על-
ידי-זה הטובה נפקס מזרעו.

יד. לפעמים מחמת אהבה גדולה שבין
איש לאשתו - אינה מולדת.

יד. לרב העקריות, בשם נפקדות -
מולידות זכר.

יז. על-ידי אונאת דברים הבנים מתים.
יז. יש פח ביד הצדיק לקלל את האדם
שלא יהיו לו בנים תגונים.

יח. מי שהצדיק נעשה אכסניא אצלו -
תהפך בבנים.

יט. מי שמשתוקק לעשות איזה מצוה,
ואין זוכה לעשות אותה - על-ידי-

זה יזכה לבנים, וגדלתו מוריש
לבניו, ובניו יזכו לעשות המצוה
הזאת.

פ. מי שמקפח פרנסה, לסוף שבניו
מתים.

פא. מאגנט סגלה לבנים.

פב. בניו של אדם מתים בשעוסק
בשמות הטמאה או בכשפים, או
שמאמין בהם.

פג. בשאיש ואשה רוחצים ידיהם
ונתנים צדקה קדם התשמיש, בזה
הם מסירים את רוח הטמאה
מהילדים שהם מולידים.

פד. יש אשה שמגדלת נקבות ואינה
מגדלת זכרים.

פה. אמירת פרשת ציצת במסירות נפש
וביראה גדולה, גם הלכשת ערומים
- על-ידי-זה זוכה לבנים זכרים.

פו. שנה שיש בה ברכה, סימן שגם
ישראל יפרו וירבו.

פז. אשה שעוסקת בכשפים בניה מתים
ונעשית אלמנה.

פח. מינקת שנקטר חלקה, הסגלה לזה:
שיתאבל בעלה על ירושלים.

פט. מכות בנים בא על-ידי שוא; גם
המקום גורם.

צ. מי שמשמת חתן וכלה יזכה שתלד
אשתו זכרים.

צא. גם על-ידי התהרת גרות.

צב. שנה שיש הרבה גשמים, סימן
שנולדים בזה השנה הרבה זכרים.

צג. איש ואשתו שהם מקללים את
עצמם - אין מגדלין את בניהם.

בן תימא. ר' בנאה. ר' בנאה בריה דר'
עולא. ר' בנאה אחיה דר' חייא בר
אבא. ר' בני.

בנימין הצדיק. ר' בנימין בר יפת. ר'
בנימין בר גידל. ר' בנימין בר חייא.
ר' בנימין בר לוי. בנימין גנוכניא.
בנימין בר איהי. בנימין בר אשתור.
אבא בנימין. ר' בנימין אסניא. בנימין
עבדי דרב אשי.

ר' בצלה. ר' בצלאל ברבי. בר דלא.
רב ברונא. ר' ברוקא חוזה. ר'
ברכיה. ר' ברכיה בר אבא בר כהנא.
ר' ברכיה בר חמא הכהן. ר' ברכיה
בר' סימון בר' יהושע בן לוי. ר'
ברכיה בר' יהודה בר' סימון. ר'
ברכיה סבא. ר' ברכיה בוצריה. ר' בר
קוריא. ר' פתא בן בתירה.

אות ג. גביהא בן פסיסא. גביהא מבי
בתיל. רב גביהא מארגזא. גביני
ברוז. בן גבר. רב גדא. גדא. אבא
גוריא. אבא גורין איש צידן. גוריון
בן אסטיון. גוריון מאספורק. רב גזא.
רב גידל. רב גידל בר מניומי. גידל בר
בנימין. גידל בר מנשיא. רב גידל דמן
נרש גלילאה. רב גמאדא. רבן גמליאל
הזקן. רבן גמליאל דבבנה בן רבן
שמעון הגהרג, בן רבן גמליאל הזקן.
רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הנשיא.
גמליאל זוגא, או גמליון זוותא. ר'
גמליאל. ר' גמליאל בר בריה דר'
מנא. ר' גמליאל בר' חנינא. גניבא.
שני גרדיים משער האשפות. גרדסק

בר דארי. ר' גרשום.

אות ד. דארו בר פפא. דווא דמן
חרוב. ר' דוסא בן הרפנס. ר' דוסא
ממלחיא. ר' דוסא בר טבת. דוסתאי
איש כפר נתמא. ר' דוסתאי בר' ינאי.
ר' דוסתאי בר' יהודה. ר' דוסתאי דמן
בידא. ר' דוסתאי סבא. ר' דוסתאי בר
מתון. ר' דוסתאי מבי ישכבא.

רב דימי בר שישנא. רב דימי בר
יצחק. רב דימי סתם, הוא בר יוסף.
רב דימי בר חנינא. רב דימי בר נחמיה
בריה דרב יוסף. רב דימי אחיה דרב
ספרא. רב דימי בר אבא. רב דימי
בריה דרב הונא מדמריין (נוסח אחר: רב דימי
בריה דרב חנא). רב דימי בר לינאי. רב דימי
מנהרדעא. רב דלא בר טכיומי. רב
דליה. רב דניאל בר רב קטינא. דניאל
חייטא. ר' דרוסתאי.

אות ה. בן הא הא. בן הי הי. בר
הדיא. הוגרס בן לוי על השיר. הון
בריה דרב נחמן.

רב הונא ריש גלות. רב הונא סתם.
רב הונא בר רב קטינא. רב הונא בר
אשי הקדמון. הונא מר. או מר הונא
ברב אשי. רב הונא צפוראה. רב הונא
בריה דרב יהושע. רב הונא בר חייא
אביה דלוי. רב הונא בר חיון או
חלון. רב הונא בנתמאה. רב הונא בר
מתנה. רב הונא בר יוסף. רב הונא בר
מניומי. רב הונא בר תורתא. רב הונא
בר סחורה. הונא מר בריה דרב אידי.
רב הונא בר ברכיה. רב הונא בר
לעמוד הבא

מעיני ולא אסור מדעתי זכרון העולם
הבא תמיד באפן שאזכה לשוב
בתשובה שלמה אליך באמת. ואזכה
לתן בחיי את כל אשר שחתתי
בשוגג ובמזיד פאנס וברצון. ותזכנו
שיגן עלינו זכות וכן הצדיקים
האמתיים שיש להם כח להציל אותנו
מכל מיני רע עין שבעולם. והם
ילחמו לפנינו, ויכניעו וישפירו ויבטלו
את כל מין רע עין בשרשו שלמעלה.
וימתיקו ויבטלו את הרע עין של
התנשאות, על ידי שרש המלכות
שהוא מלכות משיח בן דוד, "יפה
עינים וטוב ראי". וימשיכו עלינו
אורו של משיח שיבא במהרה בלמינו.
ומכל צרותינו יושיענו ויגאלנו.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהי ואלהי
אבותי שתצילני מלשון הרע ומאבק
לשון הרע. ולא אוציא דפה על שום
בר ישראל שבעולם, הן על גדולים הן
על קטנים, ולא יצא מפי שום דבור
רע על שום ישראל שבעולם. ותצילני
ותשמרני שלא אפגם את דעתי כלל.
ותזכני לאהבה דקדשה ותצילני
מאהבות הנפולות מאהבות רעות.
ותעזרני ותושיעני ותזכני ותתן לי כח
לשבור את הכח המדמה שהוא כח
הבהמיות. שאזכה מהרה לשבור את
כל התאות הבהמיות מאתי. ותשמרני
מן הטעותים הבאים על ידי כח
המדמה, שלא אטעה מן האמת
לעולם על ידי הטעות של כח המדמה

חס ושלום.

וזכני ברחמיך הרבים לשמחה
דקדשה, שאזכה להיות בשמחה
תמיד. ותתן כח בידי ללקט ולברר את
הרוח טובה מן הרוח נכאה מן הרוח
רעה מעצבות רוח. ותזכני לעשרה
מיני נגינה דקדשה עד שאזכה לזכך
ולברר את הכח המדמה להכניע
ולבטל הרע שבמדמה ולברר
ולהעלות הטוב שבו אל הקדשה.
ואזכה להכניע ולשפיר ולגרש ולבטל
ממני הרוח רעה, רוח שטות, עצבות
רוח, רוח נכאה. ותזכני מהרה לרוח
טובה דקדשה. "כי אתה אלהי רוחך
טובה תנחני בארץ מישור. לב טהור
ברא לי אלהים ורוח נכון חדש
בקרבי. אל תשליכני מלפניך ורוח
קדשך אל תחן ממני. השיבה לי
ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני".
אל אלהי הרוחות שליט בעליונים
ובתחתונים תן לי רוח טובה. "יפקד
יי אלהי הרוחות לכל בשר" להשפיע
עלי רוח טובה רוח הקדשה, "רוח
חכמה ובינה, רוח נצח וגבורה, רוח
דעת ויראת יי", רוח קדשה וטהרה,
רוח שמחה וחדוה.

ושמרני והצילני ברחמיך הרבים
מלהתקרב ומלהתחבר לתלמיד
חכמים שאינם הגונים במעשיהם.
ולא אשמע שום דבר תורה מהתלמידי
חכמים שלא זכו עדין לברר הכח
המדמה. אשר כל חדושי תורתם

נמשכין מבח המדמה המערב טוב
ורע. והרע יותר מן הטוב. אשר על-
ידי חדושיהם נפסד הפרנסה והשפע
דקדשה חס ושלום וגורמים מה
שגורמים חס ושלום. הצילני מהם.
שמרני מהם. זכני ברחמיך הרבים.
להתקרב ולהתחבר לצדיקים אמתיים.
אשר כל חדושי תורתם נמשכין מן
הקדשה מן הרוח טובה רוח נבואה
רוח הקדש בלי תערובת שום פסלת
כלל. וחגני מאתך דעה בינה והשכל
וקדשני בקדשתך העליונה. ועזרני
שאזכה גם בן לחדש בתורה חדושים
אמתיים הנמשכין מן הקדשה. ועזרני
שיהיו כלם טוב בלי שום אחיזת הרע
חס ושלום, ובלי שום פסלת כלל.
חגני ופדני וזכני מהרה שאזכה לטהר
ולקדש עצמי באמת. ואזכה לשפיר
הכח המדמה ולבטלו ולגרשו מאתי.
ותתן לי כח נצח וגבורה לשפיר
ולבטל ממני את כל תאות המדמיות.
תאות הבהמיות. ותשמרני ותצילני
מחטא לשון הרע ומאבק לשון הרע.
ומכל מיני פגם הדבור ומכל מיני פגם
הברית. באפן שאזכה לקדשה וטהרה
באמת. עד שאזכה לחדושי תורה
אמתיים דקדשה כרצונך הטוב.

אבי שבשמים. הצילני מטוב
המדמה, המרה באחרונה כראש
ולענה. זכני לטובך האמתי. שבעני
מטובך הנצחי. וזכני להיות בשמחה
תמיד. נגילה ונשמחה בישועתך.

ונגינותי אנגן כל ימי חיי על בית יי.
ואזכה להרים קול זמרה ונגון לשמך
ולעבודתך באמת כרצונך הטוב.
ואזכה לעורר ולגלות תמיד כל
העשרה מיני נגינה. ותזכני לשמע קול
נגון וזמרה בשמחה של מצוה. ממנגן
כשר וטוב. היודע נגן על הכנור על
כלי שיר. נגונים דקדשה הנמשכים
מכנור של דוד. יפה קול ומטיב נגן.
באפן שיתברר על ידי המנגן בכלי
שיר הרוח טובה. רוח נבואה. רוח
הקדש. רוח שמחה וחדוה. מעצבות
רוח. מרוח נכאה. מרוח רעה. עד
שאזכה לרוח טובה באמת. ולהיות
בשמחה תמיד. ונגזפה לשוב אליך
בתשובה שלמה ובלב נשבר באמת.
הבא מתוך שמחה ונגון דקדשה. עד
שאזכה לשפך לפי כמים נובח פני יי
בתחנתי ובקשתי. ואזכה לפרש כל
שיחתי לפניך בכל לב ונפש ובכביה
גדולה מתוך שמחה.

ותעזרני ותושיעני שאזכה לקום בכל
לילה בחצות ממש. ולא יעבר עלי
חצות לילה בשנה לעולם. רק אזכה
להתעורר ולקום בכל לילה ולילה
בחצות ממש כל ימי חיי לעולם. חק
ולא יעבר. ואזכה אז להתגבר בארי
לעסק בתורה ועבודה באמת. "עזרה
כבודי, עזרה הנבל וכנור, אעירה
שחר".

וזכנו לבנים זכרים חיים וקמים.
יהיו עוסקי תורתך ומקמי מצוותיך,
לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום רביעי

לנצח עוד יום

צ"ז ע"א ומשנינן: שאני חלב מגיד הנשה, דחלב מפעפע ומתפשט בכל הבשר אפלו בצליה, ואילו גיד הנשה נצמת בצליה, ואינו יוצא אל תוך הבשר. ופרכינן: ובחלב שנצלה עם בשר, מי אסור הבשר? והאמר רבה בר בר חנה: עובדא הוי קמי דרבי יוחנן, בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלב, ואתו ושייליה לרבי יוחנן, ואמר: קולף מבשר הגדי ואוכל אותו - עד שמוגיע לחלבו! ומוכח שגם חלב אינו מפעפע בצליה? ומשנינן: ההוא גדי - כחוש הוה! רב הונא בר יהודה אמר: ההוא - כוליה, כליה, שצלאה בחלבה הוה, ושריזא רבי יוחנן משום שמפסיק הקרום בין החלב לכליה ואין החלב

יכול לבעבע דרך הקרום אל הכליה. **רבין בר רב אדא אמר:** ההוא - כילכית, שקץ דגים קטנים, שטוגנו באילפס, במחבת יחד עם בשר, הוה, ואתו שייליה לרבי יוחנן. ואמר להו רבי יוחנן: ליטעמיה קפילא ארמאה, נחתום עובד כוכבים, ויאמר לנו אם ניכר טעם האיסור בבשר, וסמכין עליו כשמשחיח לפי תומו, שאינו יודע שאנו שואלים אותו בדבר איסור והיתר. **אמר רבא:** מריש, בתחילה, הוה קא קשיא לי הא דתניא: קדרה שבשל בה בשר - לא יבשל בה חלב! ואם בשל - בדקין לה בנותן טעם! שאם ניכר טעמו של הבשר בחלב, הרי התבשיל נאסר מדין בשר וחלב שהתבשלו יחד. וכן קדרה שבישל בה תרומה - לא יבשל בה

חולין! ואם בשל - בדקין לה בנותן טעם! והכי הוה קשיא ליה לרבא: בשלמא תרומה שהתבשלה בקדרה ולאחר מכן בישל באותה קדרה חולין, טעים לה כהן, שמותר לו לאכול בתרומה, ויאמר לנו אם יש בה בנותן טעם. אלא בשר שהתבשל בחלב - מאן טעים ליה! ? והרי הכל אסורין בו! אבל השתא, דאמר רבי יוחנן סמכין אקפילא ארמאה, הרי הכא נמי, בבשר בחלב, סמכין על טעימתו של קפילא ארמאה! **אמר רבא:** אמור רבנן בכמה מקומות ששיעור הביטול הוא בטעמא, שקבעו את שיעור הביטול ב"נותן טעם". ואמור רבנן במקומות אחרים, וכגון הכא, דאמר רבי יוחנן שבדקין לה בקפילא.

עין משפט
נר מצוה

איכא

צ"ז ע"ב ואמור רבנן במקומות אחרים, ששעור הביטול הוא בשישים!

הילכך -

א. מין בשאינו מינו דהיתרא, שיש אפשרות לבדוק בדיתר, וכגון תרומה, שיכול כהן לבדוק אם נותנת טעם בחולין, בטעמא! יטעמנה כהן ויאמר לנו אם מורגש בה טעם התרומה אם לאו.

ב. מין בשאינו מינו דאיסורא, וכגון בשר בחלב - בדקין לה בקפילא ארמאה, וסמכין עליו.

ג. ומין במינו, דליכא למיזק אטעמא.

אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא, וליכא קפילא - שיעורו הוא בשישים! הנהו אטמהתא, חתיכות בשר, דאימלחו, שמלחו אותן בי ריש גלותא, בביתו של ראש הגולה, בגורא נשיא, בהיות גיד הנשה בתוכן.

רבינא אסר את הבשר, וכפי שיתבאר טעמו לקמן.

ורב אחא בר רב שרי את הבשר באכילה. אתו, שישלח למר בר רב אשי מהו דינא דהאי בישרא.

אמר להו: אבא [דהיינו, רב אשי] - שרי! אמר ליה רב אחא בר רב לרבינא שאסר: מאי דעתך דאסרת?

אי משום דאמר שמואל - מליח הרי הוא כרותח, כבוש הרי הוא כמבושל, ולכן החשבת את גיד הנשה שנמלח עם הבשר כמי שהתבשל עמו ונתן טעם בכולו.

והאמר שמואל עצמו: לא שנו שגיד הנשה אוסר את הירך אלא שנתבשל בה, אבל אם נצלה בה - קולף ואוכל עד שמוגיע לגיד! והרי צליה גם היא נחשבת כ"רותח", ומוכח ש"רותח" שרי, ורק מבושל אסיר!

וכי תימא מאי "מליח הרי הוא כרותח" דקאמר שמואל, כרותח דמבושל, ולכן נאסר כל הבשר! והא מוקאמר שמואל "כבוש הרי הוא כמבושל", מכלל, דהא דקאמר "מלוח הרי הוא כרותח" - דרותח דצלי קאמר!

ומסקינן: קשיא אמאי אסר רבינא את הבשר שנמלח עם גיד הנשה. והרי אליבא דשמואל מליחה היא כצליה, שצומתת את הגיד, ואינה

מציאה את פתפוע שומנו אל תוך הבשר. אמר רבי חנינא: כשהן משערין את היחס של אחד לששים, משערין - ברוטב, ובקיפה, ובחתיכות. ואפילו בקדרה שהתבשל בה האיסור והדיתר, שהכל מצטרפים לששים כנגד האיסור! ומבארין כיצד הוא השיעור בקדרה:

איכא דאמרי משערין בקדרה עצמה, בשיעור הנפח של דפנותיה ושוליה.

ואיכא דאמרי דמשערין במאי דבלעה קדרה! שאם בתחילה היה ששים דיתר כנגד האיסור, ונתמעט הדיתר ואינו עומד על ששים כנגד האיסור, משערין כמה בלעה הקדרה מזהדיתר, ומצטרף שיעור הבלעה להיתר כדי לבטל את האיסור, אך אין משערין בנפח הדופן של הקדרה עצמה. [עין הויטב ברשי'] אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה שהתערבו בהיתר, ואי אפשר לטעום מהתערובת, וכגון שאין קפילא ארמאה שיכול לטעום, או שהיתה התערובת מין במינו - משערין כאילו הן [האיסורים שהתערבו] בצל וקפלוט, שהטעם היוצא מהם הוא טעם ניכר ביותר, ואילו היו הבצל והקפלוט נותנים טעם בתערובת הזו, הרי היא אסורה. [והיו זה של רבי יוחנן נאמר לפני שנקבע ההלכה שמין במינו, או כשליכא

קפילא למטעמיה, בטל בשישים]. אמר ליה רבי אבא לאבוי: ולשערינהו בפלפלין ותבלין, דאפילו נתערבו באלף לא בטלין! משום שהם נותנין טעם אפילו באלף? אמר ליה: שיעור חכמים, דאין נותן טעם באיסורין יותר מבצל וקפלוט! ולכן קבעו אותן בתור השיעור הגדול ביותר של

נתינת טעם, כשאי אפשר לעמוד על הטעם. אמר רב נחמן: גיד הנשה - שיעורו בשישים כנגדו, ואין גיד עצמו מן המניין של ששים דיתר. קדירה שהתבשל בה "בחלב", [שיש בו את עטיני החלב], נמצא שהתבשל הבשר יחד עם החלב

שבטענינים, והיה בקדרה בשר נוסף, שיעורו בשישים. וכחל עצמו מן המניין. כיון שהוא עצמו נחשב להיתר וכל איסורו הוא רק משום שנתבשל עם החלב, הילכך משערין ליה לבשר שהתבשל בו יחד עם החלב, ואם איכא עוד ניט בשר כמותו הרי הוא בטל ברוב.

ביצה של עוף טמא משערין לה בשישים, ואין ביצה מן המניין!

אמר רבי יצחק בריה דרב מרשויא: וכחל עצמו, שהתבשל בקדירה עם בשר אחר, אסור לאוכלו, שהרי התבשל הבשר, ונתן בו הבשר טעם נאלא שהכחל אין בכוחו ליתן טעם בבשר, מחמת מיעוטו.

ואי נפל הכחל לקדרה אחרת, אחרי שהתבשל בשישים בשר, הרי הוא אוסר את הקדרה האחרת, שאין בה ששים כנגדו.

אמר רב אשי: כי הוינן בי רב כהנא, איבעיא לן: כי משערין בכחל שהתבשל בבשר, האם בדידיה משערין, או במאי דנפק מיניה משערין? [ואיירי שהכחל עצמו ניטל מהקדרה?]

ואמרין: פשוטא דבדידיה משערין! דאי במאי דנפק מיניה - מנא ידעינן כמה נפק?

ופרכין, אלא מעתה דקאמרת דבדידיה משערין, שיהא בהיתר ששים כנגד הכחל, הרי בבישול שזכה יוצא כל טעמו של הכחל, שהרי היה בשר בשיעור של ששים כנגדו, ואם כן, כאשר נפל הכחל הוה לקדרה אחרת, לא יאסור את הקדרה האחרת, שכן יצא כבר כל טעמו בקדרה הראשונה, ושוב אינו אסור, ואמאי אמרין דאי נפל לקדרה אחרת, נאסרת הקדרה.

ומשנינן: כיון דאמר רב יצחק בריה דרב מרשויא "וכחל עצמו אסור", הרי משנתנה הקדרה טעם בכחל הוא נאסר. ומאו, לפני שיצא כל טעמו, שוויה רבנן לכחל כחתיכת נבלה, שהיא אסורה לעולם, וכדאמרין בחתיכה נבלה שהתערבה בשישים, שהחתיכה עצמה, בזמן שמכירה, אסורה לעולם.

והשתא מבארין להא דאמר רב נחמן: ביצה - בשישים, ואין ביצה מן המניין!

אמר ליה רב אידי בר אבין לאבוי: למימרא, דכאשר מבשלים ביצה של עוף טמא בהדי ביצים טהורות, יחבה ביצת העוף הטמא טעמא בביצים הטהורות, ולכן שיעורה בשישים? והא אמרי אינשי "כי מויא דביעי בעלמא", שאין הביצה נותנת טעם באחרים אלא כטעם מים, והיינו, שאין היא נותנת טעם בביצים אחרות כשהיא מתבשלת עמהם?

לִי מִגֵּן יִשְׁעֶךָ וַיִּמְיֶנֶה תִּסְעֶדְנִי וַעֲנוּתֶךָ תִּרְבֶּנִּי׃ ^ד תִּרְחִיב צַעֲדִי
 תַּחְתִּי וְלֹא מַעְדוֹ קִרְסְלִי׃ ^ה אֲרִדּוּף אוֹיְבֵי וְאֲשִׁינִם וְלֹא־אֲשׁוֹב
 עַד־כְּלוּתָם׃ ^ו אֲמַחֲצֵם וְלֹא־יִבְלּוּ קוֹם יִפְּלוּ תַּחַת רַגְלִי׃
 וַתֹּאזְנֵנִי חֵיל לְמִלְחָמָה תִּכְרִיעַ קִמִּי תַּחְתָּי׃ ^ז וְאִיְבֵי נִתְּתָה
 לִי עֶרֶף וּמִשְׁנָאִי אֲצִמִּיתָם׃ ^ח וַיִּשְׁעוּ וְאִין מוֹשִׁיעַ עַל־יְהוָה וְלֹא
 עֲנָם׃ ^ט וְאֲשַׁחֲקֵם בְּעַפָּר עַל־פְּנֵי־רוּחַ בָּטִיט חוּצוֹת אֲרִיקָם׃
 תִּפְלִטֵּנִי מִרִּיבֵי עַם תִּשְׁמִינִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עִם לֹא־יִדְעָתִי
 יַעֲבֹדוּנִי׃ ^י לִשְׁמַע אֹזֶן יִשְׁמָעוּ לִי בְּנֵי־זָכָר יִכְחֹשׁוּ־לִי׃ ^{יא} בְּנֵי־

ד"ר

הַנּוֹן־ אֵינָהּ יָסוּד בְּתִיבָה אֲלֵא כִּמוּ נַחֲלוֹ וְנִדְרָכָה קֶשֶׁת נַחוּשָׁה עַל יַד־ זְרוּעוֹתַי קֶשֶׁתוֹת שֶׁל נַחֲשֵׁת הָיוּ תְלוּיוֹת לוֹ לְדוֹד בְּכִיתוֹ וְרוֹאֵן אוֹתָם מַלְכֵי הָאוֹמוֹת וְאוֹמְרִים זֶה לֹוֹה אֶתָּה סָבוֹר שֵׁשׁ כַּח בִּיד דּוֹד לְדוֹרְכָן אֵין זֶה אֲלֵא לִיִּירָאנוּ וְהוּא הִיָּה שׁוֹמֵעַ וְדוֹרְכָן בַּפְּנִיָּהּ: (י"ז) וְעֲנוּתָךְ תִּרְבֵּנִי הִרְבִּיתָה מִדַּת עֲנוּתְךָ לִהְתַּנַּהֵג בָּהּ עֲמִי: (י"ח) תִּרְחִיב־ עֲצָדִי תַּחְתִּי. הַמִּרְחִיב עֲצָדִי אֵינוֹ נוֹחַ לִפְלוֹ וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּלַכְתָּן לֹא יֵצֵר עֲצָדְךָ (מִשְׁלֵי ד':) מִעֲדוֹ. אִיקְלוֹרִיגִירִינִי עֵצֵר בְּלַעֲזָ: קֶרְסוֹלֵי הֵם הַגִּלְגָּלִים כִּי

מצודות דוד

המלחמה: ונחתה. נתת בי כח לשבר קשת נחושה: (יז) וינותך תרבני. גורל העונה שבך להשגיח בי עשה אותי כאלו הייתי עם רב לנצח את האויב עם כי אנשי היו מתי מספר: (יח) תרחיב. הרחבת פסיעותי לבל ימעדו רגלי להיות נוח לפול: (יט) נתת לי עורף. כי ברחו מפני ופנו אלי עורף: (כ) יצונו. לא עוד נח

אדם: **על ה'.** כמו אל ה': **(מג) כעפר.** שיהיו דק כעפר הפורח ברוח: **אריקם.** אעשה אותם ריק מכל כטיט המושלך בחוצות שנשחק ונדוק ברגלי אדם והרוח מפזרם ונשאר המקום רק ממנו: **(מד) מריבי עם.** ממלחמות עמים: **תשימיני לראש גוים.** ויהיו מוכנעים לי ולא יוסיפו עוד להלחם עמדי: **אא ידעתי.** כי הם מארץ רחוקה: **(מה) לשמע און.** על כי ישמעו שיצא לי שם גבורה יהיו נשמעין

נִכְרַ יִבְלֻ וְיִחַרְגּוּ מִמֶּסְגְּרוֹתֵיהֶם׃ חֲי־יִהְיֶה וּבִרְוַךְ צוּרֵי יִירוֹם
אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי׃ הָאֵל הַנּוֹתֵן נִקְמוֹת לִי וַיִּדְבֹּר עִמָּי תַּחְתָּי׃
מִפְּלִטֵי מַאֲבִי אֶף מִן־קִמִּי תִרְוּמַמְנִי מֵאִישׁ חָמָס תַּצִּילֵנִי׃
עַל־כֵּן׃ אֹדֶךְ בְּגוֹיִם׃ יְהוָה וּלְשִׁמְךָ אֹמְרָה׃ נֶ׃ מִגְדֹּל יִשׁוּעוֹת
מִלְּפִי וַעֲשֵׂה חֶסֶד׃ לְמַשִּׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזֶרְעוֹ עַד־עוֹלָם׃
יֵט ׀ לְמַנְצֵת מִזְמוֹר לְדָוִד׃ ׀ הַשְּׁמַיִם מִסְפָּרִים כְּבוֹד־אֵל

רשי

אָן: אפילו שלא בפני אלא שישמעו שליחותי: ישמעו. יסורו אל משמعتי ויהיו נשמעי' לדברי: יבחושו. י. מחמת יראה: **(מו):** יבולו. ילאו כמו נבול תבול (שמות יח) דמתרגם מילאה תילאה ומנחם פירש כמו אדרי בלותי (בראשית י"ח) וכן פירש נבול תבול: ויחרגו. בלשון הארץ מכארידי אימה (דברים י"ב) מתרגמין חרגת מותא: ממסגרותיהם. מחמת יסורי מסגרות כלא שאני מסגירם שם ומייסרן בהן ויחרגו ממסגרותיהם מנחם פתר אותו לשון רפיון חגורה וכן פירושו ויתרפו ממסגרותיהם ודונ"ש פתר ויחרגו ממסגרותיהם ויפסחו מכבליהם הנתונים על רגליהם ופתרון ויחרגו ויפסחו כדמתרגמין תגידא: **(מו):** ח' י. העושה לי כל זאת:

מצודות ציון

(שמות ל'): אריקם. מלשון ריקן: (מו) יבולו. יכמשו: יחרגו. הוא הפוך מלשון חגר וכמו כש כש: (מו) צורי. מלשון צור ר"ל חוקי: (מח) וידבר. מלשון הנהגה כמו דבר אחד לדור: (נא) מוגדל. מלשון גדול:

לעבודתי: **יבאשנו** אִי. ידברו אלי דברי כחש לומר שאוהבים המה לי כי יהיה פחדו עליהם: **יבואו** יבואו, רצה לומר יהיו מיוסרים במכאוב: **יבא** (פז) יבא פסחים ממה שיהיו סגורים ברגליהם במסגרי כבלי ברזל: **יבא** שיהי' ה' הלא ה' חי עבור זה: **הננות**, הנוקם נקמתי מיד האויב: יתור מן הקמים עלי: **על כן**, בעבור התשועה: לומר דעו שה' מגדיל ישועות רצה לומר עושה כחסד: **ולדורו**, וכן יעשה לדורו עד עולם: אה כבוד האל וכאלו הם יספרו כבודו: **ומעשה**, פלאי מעשה מהי' ד'.

תהילים פרק יט

ל

וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הַרְקִיעַ: יוֹם לַיּוֹם יִבְעֵ אֹמֶר וּלְלֵילָה לְלֵילָה יַחֲהֶֽדְעֶת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלֵי נִשְׁמַע קוֹלָם: בְּכָל־הָאָרֶץ | יֵצֵא קוֹם וּבִקְצֵה תֵּבֵל מְלִיֶּהם לְשֹׁמֵשׁ שֵׁם | אֱהָל בָּהֶם: וְהוּא כַּחַתָּן יֵצֵא מִחֻפָּתוֹ יִשִּׁישׁ כְּגִבּוֹר לְרוּחַ אֲרָח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם | מוֹצֵאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל־קִצּוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מִחֻפָּתוֹ: הַ תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ עֲדוֹת יְהוָה

רש"י

(ג) יום ליום יביע אומר. מעשה אומר. מעשה בראשית מתחדש מיום אל יום לערב כמה שוקע' וזורחת לבקר ומתוך כך יביעו הבריות אמרי שבח על ידי הימי' והלילות שמורים את הבריות לקלס ולהודות מנחם פתר יביע לשון מעין נובע: יחודה. לשון הגדה: (ה) בכל הארץ יצא קום. קו השמים שהם נמתח' על פני כל הארץ ומחמת כן בקצה תבל מליהם שהכל מדברי' בנפלאות שהם רואים: לְשֹׁמֵשׁ שֵׁם. הקביה: אהל בהם. בשמי' מכאן שהשמש נתון בתוך תיקו תנחומא: (ו) והוא כחתן יוצא מחופתו. בכל בקר וזהו שאמר השמים מספרים כבוד אל: (ז) ותקופתו על קצותם.

מצודות ציון

(ג) יביע. יזכר כמו יציעון כפיהם. (קמן ל"ט): יחודה. יגיד כמו אלוה דעי (פס' ל"ט): (ה) קום. ר"ל הגנין שלהם הנעשה נטיית קו המשקל: מליהם. אמריהם כמו און מלה בלשוני (קמן ק"ט): (ז) ותקופתו. מלשון הקפה וסגור: (ח) משיבת. ענין הנמה והשקפה כמו הארץ עם שאין בהם אמירה כי במה שמראים מפלאות ה' הרי הם כאלו אמרו: לְשֹׁמֵשׁ שֵׁם. הנה לשמש שם אהל בהשמים כי מהלכו בשמים ולא יזוז משם: (ו) והוא. השמש הזה יוצא משבחה להאיר על הארץ כאשר ישמח החתן בצאתו מחופתו. ישיש. הוא שש במהלכו כאשר ישיש הגבור לרוץ באורח כי בטוח הוא בגבורתו ולא יחת מפני כל וכן השמש בטוח הוא שילך מהלכו באין מוחה: (ז) מקצה. יציאת השמש הוא מקצה השמים לפי הנרמה והגדלה לכל אחד באופק שלו. ותקופתו. וסבובו הוא על קצות השמים רצה לומר בכל יום וזרח ברוח שזרח אתמול ושוקע ברוח ששקע אתמול וכן סובב והולך יום יום: ואין נסתר. ואין מי שיהיה נסתר מחוס השמש: (ח) תורת ה' תמימה. אבל תורת

תהילים פרק יט

ל

נִאמְנָה מַחְבִּימַת פָּתִי: פִּקְוֹדֵי יְהוָה יִשְׂרִים מִשְׁמַחֲלָב מִצוֹת יְהוָה בְּרָה מְאִירַת עֵינַיִם: יֵרֶאת יְהוָה | טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לְעֵד מִשְׁפָּטֵי־יְהוָה אֲמַת צִדְקוֹ יַחְדוֹ: הַ הִנְחַמְדִּים מִזֶּהָב וּמִפּוֹ רַב וּמִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וּנְפֶת צוּפִים: גַּם־עֲבָדָךְ נִזְהָר בָּהֶם בְּשֹׁמֶר עֵקֶב רַב: גַּ שְׁגִיאוֹת מִי־יָבִין מִנְּסֻתָרוֹת נִקְנִי: גַּם

רש"י

ומגינה היא על לומדיה מאותו להט כמו שנאמר וזרחת להם יראי שמי שמש צדקה ומרפא וגו' (שם): עֲדוֹת ה' נִאמְנָה. נאמנת היא להעיד בלומדיה. משיבת נפש. משיבתו מדרכי מיתה לדרכי חיים: (ט) ברה. מזהרת, תורת עדות פקודי מצות יראת משפטי ששה כנגד ששה סדרי משנה ובין כל שם ושם חמשה תיבות עם השם עצמו כנגד ה' חומשי תורה וחותר בסופן אמת צדקו יחדיו כלם יחד מתוקנים בחדר ואמת: מַחְבִּימַת פָּתִי. נותנת חכמה לפתאים: (יא) ונפת צופים.

מצודות ציון

למשי נפש (פס' ד'): (ט) ברה. מל' צדק וגני: (יא) ונפת. ענין כולה כמו נפת מעופה (פס' ד'): צופים. ין יקראו מלות הדגש וכן קוף דגש (פס' י"ז) וספ' דגורו: (יב) עקב. ענין שזכ וגמול שהוא סוף המעשה כהעקב הזה שהוא סוף הגוף וכן עקב משמעון (דברים י'): (יג) נפת. מל' צדק וגני: (יא) ונפת. ענין כולה כמו נפת מעופה (פס' ד'): צופים. ין יקראו מלות הדגש וכן קוף דגש (פס' י"ז) וספ' דגורו: (יב) עקב. ענין שזכ וגמול שהוא סוף המעשה כהעקב הזה שהוא סוף הגוף וכן עקב משמעון (דברים י'):

ה' היא יותר תמימה ר"ל שלימה בפעולותיה ומועלת יותר מן השמש: מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. רצה לומר כי השמש עם כל תועלתו לפעמים יזיק בחומו הרב עד כי יחלה האיש חולי המות אבל התורה משיבת עוד נפש האדם כי היא מגינה ומצלת מן המות: עֲדוֹת. המצות יקראו עדות כי מעידים על המקיימים אשר מאמינים בה': מַחְבִּימַת פָּתִי. אבל השמש לפעמים יכניס חומו במוח האדם וישתגע: (ט) מִשְׁמַחֲלָב. ולא כן השמש כי מכניס דאגה בלב האדם שלא יהיה נלקה ברוב חומו. מאירת עינים. אבל המרבה להסתכל באור השמש עיניו כהות: (י) עוֹמֶדֶת לְעֵד. ולא כן השמש כי לפעמים יכסהו הענן: צִדְקוֹ יַחְדוֹ. אינם מכחישין זה את זה אבל השמש כשהוא נראה בזה האופק אינו נראה באופק שממולו וכאלו מכחיש זה את זה: (יא) הִנְחַמְדִּים. למי שחודם מהם אין לו דבר יערוך עליו כי חמודים המה לו מזהב וגו' ומתוקים המה לו מדבש וגו': (יב) גַּם־עֲבָדָךְ. רצה לומר גם אני מן החומדים בהם ואני נזהר בקיומם: בְּשֹׁמֶר עֵקֶב רַב. כי יש בשמירתו גמול שזכר הרבה: (יג) מִי יָבִין. מי יוכל להתבונן מבלי מצוא בו שגיאה כי פעמים רבים יקרה שישגה האדם בדעתו לחשוב שאין רע בדבר מה אבל לא כן היא כי נעלם ונסתר ממנו תוכן הדבר: מִנְּסֻתָרוֹת נִקְנִי. לזה אשאל אשר הכפף לי ותנקב אותי מחרע שעשיתי על כי היה נסתר ממני תוכן הדבר:

כזה, או תן לי מעותי:

ה. מלוה אדם את אריסיו חטים בחטין לזרע, אכל לא לאכל. שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע, ביקר והוזלו, או בזול והוקרו, נוטל מהן כשער הזול, ולא מפני שהלכה כן, אלא שרצה להחמיר על עצמו:

ו. לא יאמר אדם לחברו, הלויני כור חטין ואני אתן לך לגרן. אכל אומר לו הלויני עד שיבוא כני, או עד שאמצא מפתח. והלל אוסר. וכן היה הלל אומר, לא

תלוה אשה כפר לחברתה עד שתעשנו דמים, שפא יוקירו חטים, ונמצאו באות לידי רבית:

י. אומר אדם לחברו, נפש עמי ואנפש עמך, עדר עמי ואעדר עמך, ולא יאמר לו נפש עמי ואעדר עמך, עדר עמי ואנפש עמך. כל ימי גריד, אחד. כל ימי רביעה, אחד. לא יאמר לו חרש עמי בגריד ואני אחרש עמך ברביעה. רבן גמליאל אומר, יש רבית מקדמת ויש רבית מאחרת. פיצד. נתן עיניו ללוות הימנו, והיה משלח לו ואומר בשביל שתלוני, זו היא רבית

רבינו עובדיה מברטנורה

ו. הלויני עד שיבוא בני. דכיון שיש לו, שפיר דמי. דלא גזור רבנן אלא כשאין לו. ואפילו אין לו אלא סאה אחת, לוה עליה כמה כורין, דכל חדא וחדא אמרינן זו תהא תחתיה, שהרי אינה קנויה למלוה וביד הלוה למכרה ולאכלה, וכשלוה כל אחת ואחת לוה בהיתר: וכן היה הלל אומר לא תלוה אשה. ואין הלכה כהלל. אלא הלכה כחכמים שאומרים לויין סתם ופורעין סתם: י. נכש עמי. היום ואנכש עמך למחר. ניכוש בתבואה: עדור. חפור: לא יאמר לו נכש עמי ואעדור עמך. פעמים שזו קשה מזה, ויש כאן אגר נטר: כל ימי גריד אחד. ולא חיישינן אם יום אחד גדול מחבירו. וכן כל ימי רביעה אחד. ומותר לומר עדור עמי יום זה של גריד. ואני אעדור עמך יום אחר של גריד. וכן ברביעה: גריד. ימות החמה: רביעה. ימות הגשמים: ואני אחרוש עמך ברביעה. שימי רביעה קשים למלאכה שבשדות:

מקדמת. לזה הימנו והחזיר לו את מעותיו, והיה משלח לו ואמר בשביל מעותיך שהיו בטלות אצלי, זו היא רבית מאחרת. רבי שמעון אומר, יש רבית דברים, לא יאמר לו, דע פי בא איש פלוני ממקום פלוני:

יא. ואלו עוברין בלא תעשה. המלוה, והלוה, והערב, והעדים. וחכמים אומרים, אף הסופר. עוברים משום לא תתן ויקרא (כה), ומשום כל תקח מאתו (שם), ומשום לא תהיה לו פנשה (שמות כב), ומשום לא תשימון עליו נשף (שם),

רבינו עובדיה מברטנורה

יא. עוברים משום לא תתן וכו'. מלוה עובר בכלן. לוה עובר משום כל תשך, שהוא לשון מפעיל לאחרים, לא תגרום שאחין יסוך, ועובר על ולאחין לא תשך, ולפני עור לא תתן מכשול. ערב ועדים עוברים על לא תשימון עליו נשך בלבד:

פרק ו השוכר. והטעו זה את זה. אחד מן האומנין ששלחו בעה"ב לשכור את חביריו והטעה אותם, כגון שאמר לו בעל הבית לשכור כל א' בארבעה דינרים ליום, והלך הוא ושכרם בשלשה, אין להם עליו אלא תרעומת, דהא סבור וקביל בשלשה, אלא שיכולים לומר לו לית לך אל תמנע טוב מבעליו. פירוש אחר, הטעו זה את זה, שחזרו בהם ולא רצו ללכת לעשות מלאכתו של בעה"ב כמו ששכרו עמו, או בעה"ב חזר בו כגון שאמר להם אי אפשר בכך בבוקר קודם שילכו אצל המלאכה: ואת הקור. ברי"ש גרסינן, כלומר בעל הקרון: פרייפין. עצים משופין לעשות אפריון: חלילים. למת

ומשום ולפני עור לא תתן מכשול ונראת מאלהיך אני יי (ויקרא ט):

פרק ו

א. השוכר את האמנין, והטעו זה את זה, אין להם זה על זה אלא תרעמת. שכר את החמר ואת הקדר להביא פריפין וחלילים לפלה או למת, ופועלין להעלות פשתנו מן המשורה, וכל דבר שאבד, וחזרו בקה, מקום שאין שם אדם, שוכר עליהן או מטען:

ב. השוכר את האמנין וחזרו בקה, ידן על התחתונה. אם פעל

או לחת: המשרה. מים ששורין בהן פשתן: מקום שאין שם אדם. שהוא אינו מוצא פועלים לשכור והפשתן אבד: שוכר עליהם. בני אדם כשיעור שכרן. אבל לא ביותר משיעור שכרן: או מטען. אומר שיתן להם זוז יתר, ואינו נותן אלא מה שהתנה מתחלה:

ג. השוכר את האומנין. בקבלנות, כך מלאכה בכך וכך מעות: וחזרו בהם. לאחר שעשו מקצתה: ידן על התחתונה. אם הוקרו פועלים ואינו מוצא מי שיגמרנה בשכר שהיה מגיע לאלו על העתיד לעשות, מעכב משכרם ממה שעשו, כל מה שיצטרך להוציא עד שתגמר מלאכתו בשכר שפסק עם אלו. ואם הוזלו פועלים וימצא מי שיגמרנה בפחות, ישומו להם מה שעשו ויתן להם מה שפסק, עשו חציה יתן להם חצי שכרן, ואין יכולים לומר לו הרי פועלים אחרים תחתנו לגמור מלאכתך ותן לנו כל שכרנו חוץ ממה שיתלו אלו: ואם בעה"ב לעמוד הבא

אין יוצאין בראשי איברים, משום דאמר קרא: עבדו (שמות כא, כ, כז, כח). המיוחד לו.

לח. עבדי צאן ברזל (פרוש צאן ברזל, כל נדוניא שאשה סגנסת לבקלה וקמה אותו עליו בדימים וקבל אתרייתו, ואפלו קלה חוב לשלם כענין צאן ברזל שנתו המצאן שקבל עליו הדיעה אתרייתו ומחלק הקלות והקטן והקבל עם העלים) יוצאים בראשי אברים לאיש, אבל לא לאשה. ושל נכסי מלוג, אין יוצאין לא לאיש ולא לאשה.

לז. הפיל שן עבדו וסמא עינו, יוצא בשנו ואינו נותן דמי עינו. ואם תפס אין מוציאין מידו. ואם כתב לו גט שחרור בין הפיל שנו לסמא עינו, חוב לתן לו דמי עינו. **מ.** יציאת העבד בראשי איברים, אף על פי שהוא קנס, נוהג בזמן הזה, ישאם באו עדים בדבר אינו יכול להשתמש בו. ^י ויש מי שכתב שמשמתין אותו עד שכתב לו גט שחרור. והוא הדין אם הודה האדון מצעמו (טור בשם הרמב"ם והרא"ש).

מא. כיצד בשטר, כתב על הנגר

או על החרס: הרי אתה בן חורין, או הרי אתה לעצמך. ^א או אין לי עסק בך, ומוסרו לידו ^ב או לאחר בשבילו, אפלו בלא ידיעת העבד, שזכות הוא לו שיעצא מתחת יד רבו לחרות, ^ג ואם מוחה בידו מלקבלו, לא יצא בו לחרות.

מב. אמר לו אחד מאלו הלשונות על פה, אינו כלום.

מג. הכותב לשפחתו: הרי את מתרת לכל אדם, אין זה לשון שחרור.

מד. מסר לו השטר בפני עדים, או שהיו העדים חתומין בו ומסרו לו בינו לבין עצמו, יצא בו לחרות. ^י ויש אומרים שצריך שימסרנו לו בפני עדים. ואם אנו רואים אותו חתום אין צריך שיתבאו לפנינו עדי מסירה שאנו תולים שפדיון נמסר.

מה. שפשע דברים שונים שחרורי עבדים לגטי נשים, ובשאר הדברים הרי הם כשאר כל השטרות. ואלו הם השפחה: פסולים בערכאות

באר הגולה

התוס' בב"ק דכ"ו ע"ב: ובריי' שם בב"ק דף צ' ע"א וכו"ע משום דאמוראי מפרשי טעמיה וכו"פ הרמב"ם שם בפ"ה: ובריייתא שם דפי"ט ע"ב וכו' וקאומיתא דגמ' שם לאחר תקנת אושא ואי לאומיתא ברייתא שם ד': וברא דק"ל דהלכתא כוותיה: ח מדברי הרמב"ם בפ"ד מהל' חובל דין י"ד ופ"ה מה"ע ד"ד דב"ע ולא איפשטא היא בגיטין דף מ"ב ע"ב: פ רמב"ם שם סוף פ"ה סנהדרין דף ח' ע"א ובכמה דוכתי: ^י ב"י לדעת הרמב"ם כיון דק"ל דאם תפס ניוק אין מוציאין מידו וכמו שפסק גם הוא ז"ל בפ"ה מהל' סנהדרין ועבר תפוס בעצמו וכן כתב הר"ן בשם הרמב"ם בפ"ק דקידושין: שם: פ משנה קידושין דף ט"ב ומשנה גיטין דף פ"ה ע"ב: ^ב בעיא נפשטא שם בקדושין דף ו' ע"ב: ^ג מסקנת הגמ' שם דף כ"ג ע"א אליבא דרבנן דגטו וידו באים כאחד: ^ד ג"ז שם אליבא דרבנן ע"ב: ^ה שם בגמ' וכדמפרש רבא טעמא שם: ^ו ממשמעות שינויא דרבה ואת אומרת גופו קנו וכו' שם דף ט"ז ע"א ומהא דא"ר יוחנן וכולן בשטר גיטין דף מ' ע"ב: ^ז שם דף ו' ע"ב דאם בת חורין משה לה אינה מתורת לעבד: ^ח טור בשם הרמב"ם בפ"ה מהלכות עבדים ד"ג: ^ט ר שם בשם התוס' וע' בא"ה סי' קל"ג:

של עובדי כוכבים, וכשרים בעד כותי, וצריכים כתיבה לשם המשתחרר עצמו, ואין נכתבים במחבר, ואין חותמים עדיהם אלא זה בפני זה. אחד גטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוים במוליד ומביא.

מו. כיצד, כל השטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים, כשרים בהנאים שנתבארו בהלכות הלנאה, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים.

מז. כל שטר שיש עליו אפלו עד אחד כותי, פסול, חוץ מגטי נשים ושחרורי עבדים שהם כשרים בעד אחד שראל ועד אחד כותי, והוא ^א שיהיה כותי חבר. ובזמן הזה שהכותים כגויים לכל דבריהם, אנו למדים מהם לצדוקים, שהצדוקים בזמן הזה כמו כותים באותו זמן, קדם שגזרו עליהם שיהיו כגויים.

מח. בגט אשה הוא אומר: וכתב לה (דברים כד, א) לשמה. ובגט שחרור הוא אומר: או חפשה לא נתן לה (ויקרא יט, כ), עד שכתב לשמה.

מט. בגט אשה הוא אומר: וכתב ונתן (דברים כד, א), מי שאינו מחסר אלא נתינה, יצא הכותב

באר הגולה

ש לשון הרמב"ם שם בפ"ו דין ה' ממשנה ובריייתא גיטין דף ט' ע"א ויש בגמ' ע"ב: ^א ת משנ' שם דף י' ע"א: ^ב א אוקימא דגמ' שם ע"ב: ^ג ב תוספתא דגיטין פ"ב: ^ד שם: ^ה ד מימרא דרב פפא שם דף י' ע"ב: ^ו כן משמע שם במשנה דף ט' שצייתי לעיל: ^ז ו ברייתא שם דף ח' ע"ב ובפי' רש"י שם: ^ח ז משנה שם דף כ"ג ע"ב פ"ה אם התנה עליה שלא תתגרש בו אלא בב"י פלוני: ^ט ח ממשנה שצייתי לעיל סעיף מ"ה:

ע.ח. באר הגולה

תִּרְיֵד דִּינֵי סִיכָה וְנַעֲלִילַת הַסֵּנְדֵּל. וְבוֹ ד' סְעִיפִים:

א. "אסור לסדוף אפלו מקצת גופו," ואפלו אינו אלא להעביר ^ההזהמא. אכל אם הוא חולה האפלו אין בו סכנה, או שישיש לו חטטין בראשו, מתר: ב. ^גאסור לנעל סנדל או מנעל של עור. אפלו קב הקטע וכיוצא בו, אפלו של עץ ומחפה עור, אסור. "אכל של גמי או של קש" ^אאו של בגד או של שאר מינים, מתר אפלו לצאת בהם לרשות הרבים. ומתר לעמוד על דברים וקטנות ^בשל עור, ומכל מקום ^ההמחמיר תבא עליו ברכה (מרדכי דינא ותורמת הדשן סימן קמט): ג. "החיה, כל שלשים יום מתרת לנעל את הסנדל, הנהחולה פיוצא בה אף על פי שאין בו סכנה, וכן מי שישיש לו מכה ברגליו: ד. מתר כל אדם ^אלנעל סנדל מחמת עקרב וכיוצא בו כדי שלא ישכנו, אם מצויים שם עקרבים או דברים הנושכים: ה. הגה ואם ירדו גשמים ורצוה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

® **אסור להעביר כו'.** וכתב בפנים מאירות חלק ב סימן צד במנעלים של לבדים יש לזהר שלא לילך בתשעה באב ויום כפור, עין לעיל סימן תקנד שהבאתי דבריו בזה:

[illegible]

בַּאֲוֵר הַלֵּכָה

ב * אָסור לַעֲשֶׂה וכו'. וְעַל כֵּן צִוְּיָהּ לַחֲלֹץ מִכַּעֲבֹד יוֹם [מִגֵּן אֲבֵרֶתָם]. וְהֵינּוּ שָׁמַע בָּהֶן צִוְּיָהּ לֶחֶן מַעַט תּוֹסֹפוֹת קִדְּם בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת כִּמְדוּ אֲבִיכֶלָה, וְהָיָה הַדִּין בְּרִחֲצִיָּה וְיִסְכִּיָּה וְשִׁמְשִׁי' שֶׁן מִשְׁמַע מִגֵּדוֹ וְשִׁטְטוֹן. כְּתִבְהֵם בְּיִסְכִּי' דְּאֶפְסֵל לַעֲשֶׂה מִנְּעֵל בְּרִגְלָה אָדָם אִסּוּר, וְכִמְדוּ שְׁאִסּוּר בְּרִחֲצִיָּה דִּי אָחֵד:

או ש' בְּגֵד. וְאֶפְסֵל אִם הוּא עֲשׂוּי כְּתוּמָת מִנְּעֵל מִשְׁבַּח בְּצוּרָתוֹ, בֵּינָן שְׂאִין בּוֹ עוֹר לִמְעַלָּה וְלֹא לִמְשַׁח וְכֵל שְׂכָן פִּזְמֻקָּאוֹת שִׁנּוּ דְּשִׁיר. כֵּן מוֹכִיחַ מִן הַפּוֹסְקִים. וְלֹא מַעֲמִיק דַּעַת הַבַּי"ח מִתְחַיִּי לִילֵךְ יָחֵד, דְּרַעַת הַמֶּגֶן אֲבֵרֶתָם וְהִנֵּחַ לְהִלָּךְ בְּתוֹךְ הַמַּעֲמִיקִים הַתַּאֲרוּגִים:

אפילו לצאת בהם לרשות הרבים. עין משנה פסוקים. ועין במגן אברהם שחיב בשם ה"ח לדעתו דיש לחוש לשיטת הפוסקים הממתיירין לא לצאת בהם לרשות הרבים וכן במקבוי או בחצר שאין עובר, ואחרי ולא מנצל אם אין בו חיי נפש, ועל כן גם באנפילות יש להחמיר, ובמשעם שדוקא אם הוא בשרות מנצל, אלא שהמגן אברהם סים על זה, דאין נהגינם בדעת הר"ן שיהיו, וכמו שהסבירנו בשרות במשעם ברורה. והוא דמיא אף אנו צריכין לכל זה, ודעתו בדאנפילות יש בלוי דרך מלוכה ברורה, וכן לכלי עולם לצאת בהם לרשות הרבים אף בלא מגן הוא, ולפי זה פשוט יהא דרין לבידים שהם גם כן דרך מלוכה נאונים, אם כן בודאי אין בכלל מהם אפילו שחיבת, אלא שהיום המפורסם חוכן בשער, תשיבה בהם להחמיר משעם דאין מרגיש בהם עניו

עור שיש בהם אסור מדינא, מה שאין כן אלו שהם רק משום חמא:
למטה (אחרונים): **ו. מותר אפילו לצאת וכו'.** ובמנעל דאסור לצאת
ו. וזה לומר, דאף ששכל שבתות השנה אסור לצאת בו לרשות הרבים
הסגודל ואי אפשר לו לנעל מנעל של עור, נקרא זה דרך מלבוש לאותו
הסגודל ונעילו בגדילו, ומכל מקום המחמיר תבא עליו ברכה. ופירי חדש הסכים
ר. אמורים, שלא בשעת שמונה עשרה, אבל בשעה שמתחלל
ר. משום שזראה כמלתא: אם יעמד אז על כרים וקטנות ואפילו אינן
יש מצנע על מעט עשבים וזה להפסיק בין הרקע:

ג. י. כל שששים יום. דער אותו הזמן הצגה קשה לה, וכן לחולה או למי שיש לו מכה, לכלם הצגה קשה להם: ד. יא. לנעל סנדל מחמת עקרב. ואפלו אינו הולך לדבר מצוה צ"א אלא לצרכי עצמו:

שער הציפון

וְשִׁירָיִם הַקֶּרֶקַע לְמִטָּה בְּרָגְלָיו וּמִרְגִּישׁ שֶׁהוּא יָחֵף: ו. תו"ח וּפְשׁוּט: ז. שָׁם: ח. הָרִץ בְּיוֹמָא: ט. מִגֵּן אֲבִירִים: י. פִּיר מְגִידִם וְהִגְדִּיז וּמַחְצִית הַשָּׁקֶל, וּדְבָכִים וּכְסֻתוֹת הוּא דֶּרֶךְ גְּאוֹה: יא. חִי אָדָם, וְהִטְעָם, דְּבוּה לֹא שִׁיךְ גְּאוֹה כָּל: יב. טוֹר וְכֵן הֶעֱמִיקוּ הָאֲחֵרוֹנִים לְדִינָא, וְדָלָא כְּבִיבָא:

פאר דיטע

[illegible]

משנה ברורה

א. וַאֲפֹלֵי אִינוּ וְכו' הִזְהָמָה. רוצה לומר, דאף שהוא שלא לשם
 מענוה, אסור: **ב. חֲטָטִין.** והנין דוקא * במקום שנוהגין
 לסוך בחל אפלו איש בריא, אבל במקום שאין נוהגין לסוך בחל איש
 בריא, אסור לסוך עד גבי חֲטָטִין, ובין כיום טוב ובין בשבת, דמוכח
 שהוא משום רפואה, וכדלעיל, כסימן שכן טעם א"ב בהג"ה:
ג. שֶׁל עוֹר. אפריורו קאי, אלא דנסלך הוא שֶׁל עוֹר קשה ומגעל
 הוא שֶׁל עוֹר רך: **ד. קֵב הַקֶּמֶע.** שנקטעה רגלו, עושה כמין
 דפוס רגל, ויש בה בית קבול קטן ומכניס שם ראש שוקו, והוא קרוי
 קב, ומירי הממחר בצשאו שֶׁל עוֹר, והוא הדין אם הוא שֶׁל עין ומחפה
 עור, וכדלקמיה: **ה. וְאִישׁ שֶׁל אִינוּ וְכו'.** דכל שאינו של עור אינו נקרא
 מגעל אלא מלבוש. * וְאִישׁ שֶׁל עוֹר, מחמירין בשל עין אפלו אינו
 מחפה עור, ה"כן * מחמירין שלא לצאת במגעל העשוי מלכדים
 (שקורין וואליק), וְעֵשׂוֹי כִּמְגַעַל שֶׁלֵּנוּ והוא מגן על הרגל, ואינו מרגיש
 כלל שהוא חתך, ולא ככלל ענוי הוא, * וְאִישׁ נָה הוא הדין (קלאאשין)
 של גאמ * של החמירי. והנה, אף שהאין למחות ביד המעקלין אחרי
 שהשלתן עורן ורב אחתונים מקלין בזה, מכל מקום יש שאפשר לו, כיון
 להחמיר בזה וללכת באפסילאות של בנד כפנהו * איכן אם צריך לצאת

החוצה, נכון יותר שילבש אלו הלכדים או הקאלאשין ולא מנעלים של
ו. א. ש"ל בנד וכו'. גם בכל זה מירי קשאנו מחפה עור, לא למעלה וי
 בו, אסור אפילו לטל בו בבית ממטה למטה (מקרא): **ח. ררשות הרבי**
 כיון שאינו דרך מלבוש, מכל מקום ביום הכפורים ^ה כיון שאסור בנעילת
 היום: **ט. ש"ל עור.** שאין זה הנאת דרך נעילה, ולא אסור אלא כשהוא
 לידעת הרדב"ז המובא במגן אברהם, ראין כפי בית מחפוש כלל. ^ב במה
 תפלת שמונה עשרה אסור לעמוד על גבי כרים וסככות, ואפילו אינן של
 בבוהין שלשה טפחים, אבל מתר לעמוד ^א כשהוא

ג. י. כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם. דָּעַד אוֹתוֹ הַזְמַן הַצָּנָה קָשָׁה לָהּ, וְכֵן לְחֻלָּה אוֹ לְ
ד. יא. לְנַעַל סַנְדָּל מִחֻמַּת עֶקֶרָה. וּאִפְלוּ אֵינָם הוֹלְךְ לְדַבֵּר מִצֻּרָה ^ב אֶל־

א. דרך החיים: ב. רש"י בכמות קב: ג. דגם בקצט שצ"ד, ובראיתא ביכמות דק: ד. אליה ובה צ"ד שם: ה. שצ"ד תשובה לעיל בסימן תתקנ' בשם רמב"ם מאירות, צ"ד שם. וצ"ד בהגהת חתם סופר שכתב שצ"ד נכונים, ועל כן צצ"ד קצ"ד ברחוב יצ"ד בלכדים רבים באפן תרגום: ו. ערדלים.

תרגום: 1. ערדלים.

לוח עמוד היומי: יום ב ט אלול תשעו ♦ יום ג טז אלול תשפא ♦ יום ד כב אב תשפו ♦ יום ה כז תמוז תשצא ♦ יום ו ב תמוז תשצו ♦ שב"ק ט סיון תתא

אמר רבי יהודה אי הכי מאי (שמואל א ב) מקים מעפר דל. אמר ליה במשמעו, אבל בהאי גוונא מקים מעפר דל, בגין דלית ליה מגרמיה כלום, ומההוא עפרא נפק דל דלית ליה כלום, ומההוא עפר כל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מגיה וביה אתעבידו כל עובדין דעלמא כמה דכתב, (קהלת א) הכל היה מן העפר. והכל שב אל העפר.

ותנינן הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה. אבל אבק לא עביר פירין ואיבין (לעלמא) לעלמין, ובגין כך ויאבק איש, דאתניא בההוא אבק וירכיב עליה, בגין לקטרנגא ליה לינעבק.

תרגום לשון הוזהר

מהאש ולא עושה פרות (בעולם) לעולמים, עפר שכל הפרות יוצאים ממנו, והוא כלל שלמעלה ומטה.

אמר רבי יהודה, אם כך, מה זה מקים מעפר דלי אמר לו, במשמעו, אבל בגין זה מקים מעפר דל משום שאין לו מעצמו כלום, ומאותו עפר יצא דל שאין בו כלום, ומאותו עפר כל הפרות וכל טוב העולם יוצאים ממנו ובו נעשים כל מעשי העולם, כמו שכתוב (קהלת א) הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר.

ושנינו, הכל היה מן העפר – אפלו גלגל חמה, אבל אבק לא עושה פרות ונצנים (לשלם) לעולמים, ומשום כך ויאבק איש, שבא באותו אבק ורכב עליו כדי לקטרג לינעבק.

עד עלות השחר, שנעבר שלטונו והתחלף. וכך הוא לעתיד לבא, משום שהגלות עכשו דומה

הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה אימה כנגלות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל מי זאת הנשקפה, אלן אינון ישראל בזמנא דקדשא בריה הוא יוקים לון ויפיק לון מן גלותא. פדין יפתח לון פתחא דנהורא (דחא) דקיק זעיר. ולבתר פתחא אתרינא דאיהו רב מיניה, עד דקדשא בריה הוא יפתח לון פתחין עלאין פתיחין לארבע רוחי עלמא.

וכן כל מה דעביד קדשא בריה הוא לישראל ולצדיקניא די בהו, הכי כלחו ולאו בזמנא קדא. לבר נש דאתהיב בחשוכא ודינריה הנה בחשוכא תדיר, פד יבעון לאנהרא ליה, בעיין לאפתחא ליה נהורא זעירא קניא דמחטא, ולבתר רב מיניה, ובדין בכל זמנא עד דינהרון ליה כל נהורא כדקא יאות.

כך אינון ישראל כמה דאת אמר, (שמות כב) מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה וגו'. וכן למאן

תרגום לשון הוזהר

(ולעתיד לבא לאמות עובדי עבודה זרה וישעיה ח' ב) כגבור יצא: עד שיתחזקו ישראל וישמידו (וישבו) אותו מהכל, מהעולם הזה ומהעולם הבא. ומשום שמאיר בשעה אחת, יהיה לו השמדה מהכל. אבל ישראל, אור שלהם מעט מעט, עד שיתחזקו, ויאיר להם הקדוש ברוך הוא לעולמים.

וכלם שואלים אותם ואומרים, מי זאת הנשקפה כמו שחר, זוהי קדרות הבקר, וזהו אור דקיק. ואחר יפה כלבנה, משום שהכלבנה האור שלה מאיר יותר משחר. ואחר ברה

תא חזי, בעוד דאתחשף זממא ואתפסיא נהורא ואתי צפרא, ותנהיר בקדמיתא זעיר זעיר עד דיתרבי נהורא כדקא יאות. דהא כיון דקדשא ברין הוא יתער לאנהרא לה לכנסת ישראל, ותנהיר בקדמיתא כמו שחר דאיהי אובמא. ולבתר לפה כלבנה, ולבתר ברה פחמה. ולבתר אימה כנדגלות קמה דאתמר. (דף קע ע"ב)

ותא חזי, כיון דאסתליק צפרא, דהא לא כתיב פי בא השחר אלא כי עלה, דהא בזמנא כי בא השחר, קדין אתתקף ההוא ממנא ואפיש ליה ליעקב. כגון דההוא ממנא אפיש ליעקב למיחב תקיפו לאתתקפא לעשו. וכד סליק ההוא אובמא דשחר

ואתחזי אתא נהורא ואתתקף יעקב, דהא קדין מטא זמניה לאתנהרא, מה כתיב ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו. ויזרח לו השמש, דהא קדין זמנא לאתנהרא.

והוא צולע על ירכו. קדין איהו רמז דהא בעוד דישראל בגלותא וסכלין כאבין וצערינ וכמה בישין, פד אתנהיר לון זממא וייתי לון גיחא, קדין יסתכלון ויכאבון בגרמיהו מכמה בישין וצערינ דסכלו ויתמהו עליהו. כגון כך ויזרח לו השמש. דההוא זמנא דנייחא, וכדין והוא צולע על ירכו אתפאב וצעיר גרמיה על מה דעבר.

ואיהו פד אסתלק קדושתא דשחרא קדין אתתקף ואתאחיד ביה דכד

תרגום לשון הוזהר

וכשעלה אותו שחר של שחר ונראה, בא האור והתחזק יעקב, שהרי אז הגיע זמנו להיות מואר, מה כתוב? ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו. ויזרח לו השמש, שהרי אז הזמן להיות מואר. והוא צולע על ירכו. אז הוא רמז, שהרי בעוד שישראל בגלות וסובלים כאבים וצער וכמה רעות, כשמאיר להם היום ויבא להם מנוחה, אז יסתכלו ויכאבו בעצמותיהם מכמה רעות וצער שסכלו ויתמהו עליהם, משום כך ויזרח לו השמש. שאותו זמן המנוחה, ואז הוא צולע על ירכו, כואב ומצער עצמו על מה שעבר. והוא, כשעולה קדושת השחר, אז מתחזק ונאחז בו, שהרי נחלש כחו, שאין לו שלטון אלא בליה, ויעקב שלטונו ביום. ועל זה אמר

אתחלש חיליה, דלית ליה שולטנותא אלא כליליא, ויעקב שלטנותיה ביממא. ועל דא אמר ויאמר שלחני כי עלה השחר, דהא אנא ברשותך קאימנא, והא אתמר ואוקמוה:

(ועל פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי גזע בכף ירך יעקב, בגיד הנשה, דאפילו בהנאה אסור ואפילו ליתביה לכלבא. ואמאי אקרי גיד הנשה. כלומר גיד דאיהו מנשה לבני נשא לפולחנא דמאריהו, ותמן הוא יצר הרע רביע.)

וכיון דאתדבק עם יעקב לא אשכח אתר דויכיל לאתגברא עליה דיעקב, כגון דכל שיפוי גופא סייע ליעקב, וקלחו הוה תוספין ולא הוה בחון חולשא. מה עמד, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, דזיגיה ביצר הרע דאיהו זיגיה ואותיה, ונתתן אתי יצר הרע על בני נשא.

ובגין כך אפריה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמה דאמרי תבוינא, כשיפין דבר נש דרמיו לעילא אי טוב,

תרגום לשון הוזהר

שלחני כי עלה השחר, שהרי אני ברשותך עומד, ויהי נתבאר ופרשוהו.

(ועל פן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי גזע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, שאפילו בהנאה אסור, ואפילו ליתא אותו לכלב. ולמה נקרא גיד הנשה? כלומר, גיד שהוא משיכין את בני האדם מעבודת רבונם, ושם רובין נמצא הרע.)

וכיון שעמד עם יעקב, לא נמצא מקום שיכול להתגבר על יעקב, משום שכל איברי הוה כיועל ליעקב, וכלם היו תוקפים ולא נותנה בהם חולשה. מה עשה ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, במינו של יצר הרע שהוא מינו למקוטו, ומשם בא יצר הרע על בני האדם.

ולכן אפריה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, כמו שאמרו תהדרם באיברי האדם שרמיו למעלה, אם טוב - טוב, ואם רע - רע. ולכן כל איבר מחזק איבר. וזאי גיד הנשה מחזק את יצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שאינם מצוו ומטוו, אבל עמים עובדי עבודה זרה יאכלו אותו, שהוא מצד ומיניו מפרק שלמה, שהוא סמאל, כדי לחזק לבם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושיטונה

טוב. ואי ביש, ביש. ובגין כך כל שיפא מתקין שיפא. ודאי גיד הנשה מתקין ליצר הרע דהוא זיגיה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו אינון מסטריה ומזיגיה. אבל עמין עובדי עבודה זרה, יאכלו ליה, דאיהו מסטריה ומזיגא דמלאכא דלחון דאיהו סמאל"ל כגון לתקפא לבחון. כגון דאית בשר נש רמח שיפין לקבל מאתו ותמניא וארבעין פקדין דאורייתא דאינון למעבד אתהבו, ולקבל מאתו ותמניא וארבעין מלאכין דאתלבשת בחון כשינאטא ושטא דלחון כשטא דמאריהו.

ואית בשר נש תלת מאה ושתין וחמשה גידין ולקבלחון תלת מאה ושתין וחמשה פקדין דלאו אינון אתהבו למעבד ולקבל תלת מאה ושתין וחמשה יומי שטא, והא תשעה באב חד מנהון דאיהו לקבל סמאל"ל דאיהו חד מאינון תלת מאה ושתין וחמשה מלאכין (נ"א וימין). ובגין כך אפריה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. א"ת, לאסגא תשעה באב דלא אכלין ביה ולא שתיין. ובגין כך חזא קדשא בריך הוא כלל ופרשו בחון רמז ליעקב, ונאבק איש עמו, בכל יומי שטא ובכל שיפין דיעקב ולא אשכח בדר ההוא גיד הנשה, מיד תשש חיליה דיעקב, ויבומי

ארבעים כנגד מאתים ארבעים ושיטונה מצוות התורה שהם נגזר להצוות, וכנגד מאתים ארבעים ושיטונה מלאכים שהולכיה בהם כשיגיה ותשם שלמה קדם רבונם.

ויש באדם שלש מאות ששים וחמשה גידים, וכנגדם שלש מאות ששים וחמשה מצוות שלא נתנו להצוות וכנגד שלש מאות ששים וחמשה ימות השנה. והרי תשעה באב אחד מהם, שהוא כנגד סמאל, שהוא אחד מאותם שלש מאות ששים וחמשה מלאכים [ימים]. ולכן אפריה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. א"ת - לרבות תשעה באב שלא אכלים בו ולא שותים. ולכן ראה הקדוש ברוך הוא ויכל, ונרמז בהם רמז ליעקב. ונאבק איש עמו, בכל ימות השנה ובכל איברי יעקב, ולא נמצא פרט לאתו גיד הנשה. מיד תשש כח יעקב. ובימות השנה נמצא יום תשעה באב שבו התחזק ונגזר דין לעילא ונדרב בית הקדש, וכל מי שאוכל בתשעה באב כאלו אכל את גיד הנשה. [רבי חייא אמר, אלמלא לא נחלש כח של מקום] זה של יעקב, הנה מתקנים יעקב אליו, ונשבר כח של עשו למעלה ולטובה. לעמוד הבא

מז	תהלים	קד, קו	ספר	מז	תהלים	קד, קו	ספר
שְׁמִירֵי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל-עֵת: וְזִכְרִנִי יְהוָה בְּרָצוֹן עִמָּךְ פִּקְדֹנֵי בִישׁוּעֶתְךָ: ה' לְרֹאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ לְשִׁמְחַת בְּשִׂמְחַת גּוֹיךָ לְהַתְהַלֵּל עִם- נַחְלֶתְךָ: וְחִטָּאנוּ עִם-אַבְתִּינוּ הֶעֱרִינוּ הִרְשָׁענוּ: ז' אַבְתִּינוּ בְּמַצְרִים לֹא- הִשְׁפִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת-רַב- חֲסִדֶיךָ וַיִּמְרוּ עֲלֵינָם בַּיָּם-סוּף: ח' וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת- גְּבוּרָתוֹ: ט' וַיַּגְעַר בַּיָּם-סוּף וַיַּחֲבֹב וַיּוֹלִיכֵם בְּתַהֲמוֹת כַּמָּדְבָר: י' וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׁוֹנָא וַיַּגְאֵלֵם מִיַּד אֹיֵב: יא' וַיְכַסּוּ-מַיִם צָרִיחָם אַחַד מֵהֶם לֹא נֹתַר: יב' וַיֹּאמְרוּ בִדְבָרֵינוּ יִשְׁרִי תְהַלְתָּ: יג' מִהֲרוּ שְׂכָחוּ מַעֲשֵׂיו לֹא- חָפוּ לַעֲצָתוֹ: יד' וַיַּחֲאוּ תַאֲוָה בַּמָּדְבָר וַיִּנְסוּ-אֵל בִּישִׁימוֹן: טו' וַיִּתֵּן לָהֶם שְׂאֵלָתָם וַיִּשְׁלַח רִזּוֹן בְּנַפְשָׁם: טז' וַיִּקְנְאוּ לַמֶּשֶׁה בַּמִּתְּנָה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְהוָה: יז' תַּפְתַּח-אַרְצָא וַתִּבְלַע דָּתָן וְאֶחָס עַל-עֲדַת אֲבִירָם: יח' וַתִּכְרַע-אַשׁ בַּעֲדָתָם לְהַכָּה תַּלְהַט רָשָׁעִים: יט' יַעֲשׂוּ-עֶגֶל בְּחֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמִּסְכָּה: כ' וַיִּמְרוּ אֶת-כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֲכָל עֵשֶׂב: כא' שְׂכָחוּ אֵל מוֹשִׁיעֵם עֲשֵׂה גְדִלוֹת בְּמַצְרִים: כב' נִפְלְאוֹת בְּאַרְצָא חָם נִזְרָאוֹת עֲלֵי-סוּף: כג' וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לֹוִי מִשֵּׁה בְחִירֹו עֲמַד בַּפָּרָץ לִפְנֵינוּ לְהַשִּׁיב חֲמָתוֹ מִהַשְׁחִית:	כח הַפָּרָץ לָכֵם לִשְׁנָא עִמּוֹ לְהַתְנַלֵּל בַּעֲבָרֵינוּ: כו' שְׁלַח מִשֵּׁה עֲבָדוֹ אֶהֱרֹן אֲשֶׁר בַּחֲרֵנוּ: כז' שְׁמוֹ-כֶם דְּבָרֵינוּ אֲתוֹתֵינוּ וּמִפְתִּים בְּאַרְצָא חָם: כח שְׁלַח חֲשֹׁף וַיַּחֲשֹׁף וְלֹא-מָרוּ אֶת-דְּבָרֵינוּ דְּבָרוּ: כט הַפָּרָץ אֶת-מִימֵיהֶם לָדָם וְלָמַת אֶת- דָּגָתָם: ל' שָׂרָץ אֲרָצָם צִפְרָדַיִם בְּחִדְרֵינוּ מַלְכֵיהֶם: לא' אָמַר וַיִּכָּא עֲרֹב כְּפִים בְּכָל-גְּבוּלָם: לב' נָתַן גְּשִׁמֵיהֶם בְּכַד אֵשׁ לְהַכּוֹת בְּאַרְצָם: לג' וַיִּן גִּפְנִים וַתֹּאנְתֶם וַיִּשְׁפֹּר עֵץ גְּבוּלָם: לד' אָמַר וַיִּכָּא אֲרַבָּה וְזִלְק וַאֲזִין מִסָּפֶר: לה' וַיִּכָּא כָל-עֵשֶׂב בְּאַרְצָם וַיֹּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם: לו' וַיִּן כָּל-בְּכוֹר בְּאַרְצָם רֹאשִׁית לְכָל-אוֹנָם: לז' וַיּוֹצִיאֵם בְּכַסֶּף וַחֲבֹב וַאֲזִין בְּשִׁבְטֵינוּ כּוֹשֵׁל: לח' שְׂמַח מַצְרִים בְּצִאתָם כִּי- נִפְלַח פֶּתַח עֲלֵיהֶם: לט' פֶּרֶשׁ עֲגֹן לְמִסְפָּה וְאֵשׁ לְהָאִיר לִילָה: מ' שָׂאֵל וַיִּכָּא שְׁלוֹ וְלַחֵם שְׁמִים וְשׁוֹפְעִים: מא' פֶּתַח צוֹר וַיַּזְבּוּ מַיִם חֲלָכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר: מב' כִּי- זָכַר אֶת-דְּבָרֵינוּ קִדְּשׁוּ אֶת-אַבְרָהָם עֲבָדֵינוּ: מג' וַיּוֹצֵא עִמּוֹ כְּשִׁשׁוֹן בְּרִנָּה אֶת- בְּחִירֵינוּ: מד' וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ: מה' בַּעֲבָרֵינוּ יִשְׁמְרוּ חֲקֵינוּ וְתוֹרֹתֵינוּ וְנִצְרוּ הַלְלוּיָהּ: כב לְחֹדֶשׁ	נִטַּע: י' אֲשֶׁר-שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בִּיתָה: יח' הָרִים הַגְּבוּהִים לִיעֲלִים סְלָעִים מַחֲסֶה לְשִׁפְנִים: יט' עֲשֵׂה יִרְחַ לְמוֹעֲדִים שְׁמֵשׁ יִדַּע מְבוֹאוֹ: כ' תִּשְׁתַּחֲשָׁף וַיְהִי לִילָה בּוֹ- תְרַמֵּשׁ כָּל-חֲתוּ-עֵצֶר: כא' הַכְּפִירִים שְׂאֵגִים לִטְרַף וּלְבָקֶשׁ מֵאֵל אֲכָלָם: כב' תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יִסְפֹּן וְאֵל-מִעוֹנָתָם יִרְבֶּצוּן: כג' יֵצֵא אָדָם לַפִּעֵל וּלְעַבְדָּתוֹ עַד-עֵרֹב: כד' מִהֲרִיבֹו מַעֲשֵׂיךָ יְהוָה כָּלֵם בְּחִקְמָה עֲשִׂיתָ מְלָאכָה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ: כה' זֶה הֵימָּה גְדוֹל וְרַחֵב יָדָיו שֶׁם-רָמַשׁ וַאֲזִין מִסָּפֶר חֵיוֹת קִטְנוֹת עִם-גְּדִלוֹת: כו' שֶׁם אֲנִיּוֹת יְהִלְכוּן לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשִׁחָק-בּוֹ: כז' כָּלֵם אֲלִיךָ יִשְׁבְּרוּן לְתַת אֲכָלָם בַּעֲמוֹ: כח' תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֻטוֹן תַּפְתַּח יָדְךָ יִשְׁבַּעוּן טוֹב: כט' תַּסְתִּיר פְּנִיךָ יְהִלְכוּן תַּסֶּף רוּחָם יִגְעוּן וְאֵל-עֶפְרָם יִשׁוּבוּן: ל' תִּשְׁלַח רֹוּחְךָ וַיִּבְרָאוּן וַתִּחַדֵּשׁ פְּנֵינוּ אֲדָמָה: לא' יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׁמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: לב' הַמְבִטִּים לְאַרְצָא וַתִּרְגַּד יָגַע בְּהָרִים וַיַּעֲשֵׂנוּ: לג' אֲשִׁירָה לִיהוָה בְּחַיִּי אֲזַמְרָה לְאַלְהֵינוּ בַּעֲדֵי: לד' יַעֲרֹב עָלֵינוּ שִׁיחֵי אֲנָכִי אֲשִׁמַּח בִּיהוָה: לה' יִתְמוּ חֲשָׁאִים מִן-הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרָכִי נִפְשִׁי אֶת-יְהוָה הַלְלוּיָהּ:	הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתֵינוּ: ב' שִׁירוּ-לוֹ זְמִירוּ-לוֹ שִׁיחוּ בְּכָל-נִפְלְאוֹתֵינוּ: ג' הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קִדְּשׁוֹ יִשְׁמַח לָב מִבְּקָשֵׁי יְהוָה: ד' דִּרְשׁוּ יְהוָה וַעֲזוּ בְּקִשׁוֹ פְּנֵינוּ תְּמִיד: ה' זָכְרוּ נִפְלְאוֹתֵינוּ אֲשֶׁר-עֲשֵׂה מִפְתִּינוּ וּמִשְׁפָּטֵינוּ: ו' זָרַע אֲבָרָהָם עֲבָדוֹ בְּגִי יַעֲקֹב בְּחִירֵינוּ: ז' הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל-הָאָרֶץ מִשְׁפָּטֵינוּ: ח' זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבָר צִוָּה לְאַלֶּף דּוֹר: ט' אֲשֶׁר בְּרִית אֶת- אַבְרָהָם וּשְׂכֻכְעָתוֹ לִישְׁחָק: י' וַיַּעֲמִידָהּ לִיעֲקֹב לְחָק לִישְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: יא' לֹאמַר לָךְ אֲתָן אֶת-אַרְצָא-כְּנָעַן הַכָּל נִחַלְתֶּם: יב' בְּהִיוֹתָם מִתִּי מִסָּפֶר כְּמַעַט וַגְּרִים בָּהּ: יג' וַיִּתְּנֵהֶם מִגּוֹי אֶל-גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל-עַם אֲחֵר: יד' לֹא- הִנִּיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקָם וַיִּזְכֹּחַ עֲלֵיהֶם מַלְכִים: טו' אֶל-תַּגְעוּ בְּמִשְׁחִי וְלִנְבִיאֵינוּ אֶל-תַּרְעוּ: טז' וַיִּקְרָא רַעֲב עַל-הָאָרֶץ כָּל-מִטָּה-לַחֵם שָׁכַר: יז' שְׁלַח לַפְּנִינָה אֵישׁ לְעֹבֵד נִמְכָּר יוֹסֵף: יח' עֲנוּ בַּכָּל רַגְלֵינוּ רַגְלוֹ בְּרֹזֶל בָּאָה נִפְשׁוֹ: יט' עַד-עֵת בֹּא-דְבָרוֹ אֲמַרְתָּ יְהוָה צִרְפָּתָהּ: כ' שְׁלַח מִלֶּךְ וַיִּתְּרָהּ מִשַּׁל עַמִּים וַיַּתְּחָהּ: כא' שְׁמוֹ אֲדוֹן לְבִיתוֹ וּמִשַּׁל בְּכָל-קִנְיָנוּ: כב' לְאַסֵּר שָׂרֵינוּ בְּנַפְשׁוֹ וַזְקִינוּ יַחֲפָם: כג' וַיִּכָּא יִשְׂרָאֵל מַצְרִים וַיַּעֲקֹב גָּר בְּאַרְצָא-חָם: כד' וַיִּפְרֹ אֶת-עִמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצֵמָהּוּ מַצְרֵינוּ:				

יום רביעי

כֹּל־שׁוֹבֵי־יָהּ: מִהוֹשִׁיעֵנוּ | יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לַהֲדוֹת
לְשֵׁם קְדֹשׁךָ לְהַשְׁתַּבַּח בְּתַהֲלֹתֶיךָ:
מִבְּרוּךְ יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעוֹלָם | וְעַד הָעוֹלָם וָאָמָר כֹּל־
הַעַם אָמֵן הַלְלִיָּהּ:

קָזַח הָיוּ לִיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לַעֲלוֹם
חֲסִדּוֹ: ב יֵאמְרוּ אֲדוֹלַי יְהוָה אֲשֶׁר
גָּאֵלְם מִיַּד־צָר: ג וּמִאֲרָצוֹת קְבָצֶם
ד מִמִּזְרֵחַ וּמִמַּעֲרֵב מִצָּפוֹן וּמִקֵּם: ד תָּעוּ
ה בַּמִּדְבָּר בְּיִשְׁמִיזֵן הָרָף עִיר מוֹשֵׁב לֹא
ו מֵצְאוּ: ה רַעֲבִים גַּם־צִמְאִים נִפְשָׁם
ז בָּהֶם תִּתְעַשֹּׂן: ו יִצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה בְּצָר
ח לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם יֵצִילֵם: ז וַיִּדְרִיכֶם
ט בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל לָלֶכֶת אֶל־עִיר מוֹשֵׁב:
ח יוֹדוּ לִיהוָה חֲסִדּוֹ וּנְפִלְאוֹתָיו לִבְנֵי
אָדָם: ט כִּי־הִשְׁבִּיעַ נֶפֶשׁ שָׁקָה וּנְפֶשׁ
י רַעֲבָה מִלֹּא־טוֹב: י יֵשְׁבִי חֲשֹׁף
יז וּצְלָמוֹת אֲסִירֵי עֲנִי וּבְרָדָל: יא כִּי־הִמְרוּ
אֲמִירֵי־אֵל וַעֲצַת עֲלִיזִן נָאֲצוּ: יב וַיִּכְנַע
יג בַּעַמַל לָבָם כִּשְׁלוֹ וְאִין עוֹר: יג וַיִּצְעֲקוּ
יד אֶל־יְהוָה בְּצָר לָהֶם מִמַּצְקוֹתֵיהֶם
טו יוֹשִׁיעִים: יד וַיִּצְיֵאֻם מִחֲשָׁף וּצְלָמוֹת
טז וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יִנָּתֵק: טז יוֹדוּ לִיהוָה
יז חֲסִדּוֹ וּנְפִלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: טז כִּי־
יח שָׁבַר דְּלֹתוֹת נִחַשְׁתּוּ וּבְרִיחֵי בְרָדָל גָּדַע:
יח אֲוִלִים מִדֶּרֶךְ פֶּשַׁעַם וּמַעֲוֹתֵיהֶם
יט יִתְעַנו: יח כֹּל־אֵכֶל תִּתְעַב נִפְשָׁם וַיִּצְעֲקוּ

עֲד־שְׁעָרֵי מוֹת: יט וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה
בְּצָר לָהֶם מִמַּצָּקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעִם:
כ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וַיִּרְפָּאם וַיִּמְלֹט
מִשְׁחִיתוֹתָם: כא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסִדוֹ

וּנְפֹלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ כב וַיִּזְכְּרוּ זִכְרֵי
 תּוֹרָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרָגָה׃ כג וַיִּדְרִי
 הָיִם בִּגְבֻלוֹת עֵשִׂי מִלֵּאכָה בְּמִים רַבִּים׃
 כד הִמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְהוָה וּנְפֹלְאוֹתָיו
 בְּמַצְלוֹהֶ׃ כה וַיֹּאמְרוּ וַיַּעֲמִד רוּחַ סַעֲרָה
 וַתְּרוֹמֶם גִּלְיֹ׃ כו יַעֲלוּ שָׁמַיִם יִרְדּוּ
 תְּהוֹמֹת נִפְשָׁם בְּרָעָה תִּתְמוּגַ׃
 כז יִתְלוּ וַיִּנּוּעוּ בַּשָּׁקוֹר וְכָל־חֻכְמָתָם
 תִּתְבַּלַּע׃ כח וַיַּעֲקֹקוּ אֶל־יְהוָה בְּצָר
 לָהֶם וַמְּצוּקָתֵיהֶם וַיִּצְיֹאֵם׃ כט יִקָּם
 סַעֲרָה לְדָמָמָה וַיַּחֲשׂוּ גִלְיָהִם׃
 ל וַיִּשְׁמְחוּ כִּי־יִשְׁתַּקּוּ וַיִּנָּחֵם אֶל־מַחֲזֹז
 חִפְצָם׃ לא יוֹדוּ לַיהוָה חֲסִדּוֹ
 וּנְפֹלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם׃ לב וַיִּרְוּמָמוּהוּ
 בְּקֹה־לָעַם וּבְמוֹשָׁב זָקִינִים וַיִּקְלְוֵהוּ׃
 לג יֵשֶׁם נְהֻרוֹת לְמִדְבָּר וּמִצְאֵי מַיִם
 לַצִּמְאֹן׃ לד אֶרֶץ פְּרִי לְמַלְחָה מֵרֵעַת
 יִשְׂרָאֵל בָּהּ׃ לה יֵשֶׁם מִדְבָּר לְאֻגַּם־מִים
 וְאֶרֶץ צִיָּה לְמִצְאֵי מַיִם׃ לו וַיּוֹשֵׁב שָׁם
 רַעֲבִים וַיִּכְוְנוּ עֵיר מוֹשָׁב׃ לו וַיִּזְרְעוּ
 שָׂדוֹת וַיִּטְעוּ כִרְמִים וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי
 תְבוּאָה׃ לז וַיִּבְרְכֵם וַיִּרְבּוּ מְאֹד
 וַהֲבִיטָם לֹא מַעֲעִיט׃ לט וַיִּמְעֻטּוּ
 וַיִּשְׁחֻוּ מַעֲצָר רָעָה וַיִּגְזֹן׃ מ שָׁפָךְ בּוֹז
 עַל־נְדִיבִים וַיִּתְעַם בְּתָהוּ לֹא־דָרָךְ׃

מֵא וּשְׁגָב אֲבִיּוֹן מֵעֹנִי וּשְׁם פְּעָאן
מִשְׁפָּחָת: מֵב יִרְאוּ יִשְׂרָאֵל וּשְׁמָחוּ
וּכְלֵ-עוֹלָה קִפְצָה פִּיה: מֵג מִי־חֶכֶם
וּשְׁמֵר־אֵלָה יִתְבֹּנְנוּ חֲסִדֵי יְהוָה:

כג לחודש

קח * שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד : ב נִכֹּן לִי
אֱלֹהִים אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה אֶף־
כְּבוֹדִי : א עֲנֵה הַבָּל וְכִנּוֹר אֲעִירָה
שֹׁהַר : ד אֹדֶךְ כַּעֲמִים | יְהוָה וְאֶזְמְרָה
בְּלִאֲמַיִם : ה פִּי־גָדוֹל מַעַל־שָׁמַיִם
חֲסִדָּךְ וְעַד־שָׁחֲקִים אֲמַתָּךְ : ו רִוְמָה
עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ
כְּבוֹדֶךָ : ז לִמְעַן יִחַלְצֻן יְדִידֶיךָ
הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וְעֲנֵנִי : ח אֱלֹהִים | דְּבַר
בְּקָדְשׁוֹ אֶעֱלֶה אַחֲלֶקָה שְׂכָם וְעַמֶּךָ
סִבּוֹת אֲמַדְדִּי : ט לִי גִלְעָד | לִי מִנְשָׁה
וְאֶפְרַיִם מְעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מַחֲקָקִי :
י מוֹאָב | סִיר רַחֲצִי עַל־אֲדָם אֲשַׁלֶּךְ
נַעֲלִי עַל־פְּלִשְׁתִּית אֲתָרוּעַע : יא מִי יִבְלֵנִי
עִיר מִבְּצָר מִי נַחֲנִי עַד־אֲדָם :
יב הֲלֹא־אֱלֹהִים זָנַחְתָּנוּ וְלֹא־תִצָּא
אֱלֹהִים בַּצָּבָאֲתָנוּ : יג הִכֵּה־לָנוּ עֲזֹרַת
מִצָּר וְשׂוֹא תִשְׁעֶנָּה אֲדָם : יד בָּאֱלֹהִים
נַעֲשֶׂה־חֵיל וְהוּא יְבוֹס צָרֵינוּ :

כַּט אֶל־מִנְצָח לְדֹר מִזְמוֹר אֱלֹהֵי
תְהִלָּתִי אֶל־תַּחֲרֹשׁ: ב כִּי פִי רָשַׁע
וּפִי־מִרְמָה עָלַי פָּתְחוּ דִבְרוּ אֵתִי לְשׁוֹן
שָׁקֵר: ג וּדְבָרֵי שֹׁנָא סִבְבֹּנִי וּלְחַמְמוֹנִי
חֲנֹם: ד תַּחַת־אֲהַבְתִּי לְשֹׁטְנוֹנִי וְאֹנִי

לקוטי

רבי יונתן משתעי יח

מזהרר

בר

הגדול, הוא תלוי בשלמות המעשים ובזכות השכל. ויאמר להם יעקב אביהם - הנינו תוכחות השכל, שמוכיח את החסידים, שהם כלי המעשה, שהוא תולדה הסדרון בכלי המעשה. וזה: אתי שכלתם - שעלידי המעשים העבירים גורמים כליון והפסד להשכל. יוסף אינגו - זה בחינת: הון יסוף רעים רבים, הנ"ל. ושמועון אינגו - זה בחינת: ושמועון הולך בכל המדינות, הנעשה עלידי בחינת הון יסוף הנ"ל. ואת בגימין תקחון - זה בחינת: מונח בחלקו של מורף, שהוא בגימין, ששקר שלמות השכל תלוי בזה. והנינו שהשכל מוכיח ואומר, ששקר החסידון שנתעבר המון הוא תלוי רק בכלי המעשה, והנינו צדקה, שהיא תלויה במעשה, בחינת (שעיה לב): והנה מעשה הצדקה; שעלידיה נשלם השכל הנ"ל. כי בשנוחנין צדקה, עלידיה נעשין גרים הנ"ל, ועלידיה נשלם המונח, שהוא בחינת שלחנו של אדם, והנינו שאוכין לאכל בקדשה, ואין נשלם השכל, ואין זוכין לראות אור הצדיק, ועלידיה נקבלין ממונו יראה ואהבה הנ"ל:

יח

לשון רבנו זכרוננו לברכה

רש"ם:

קרמליטא. אדוני: דמקרי בירשא. כד שמו: בר אמורא. אדם שיועד לשוט במים: בעי דנשקטת לאממא. שפיש לחתך ירכו. ורק לא חלא. חמין, וברח מרחו לים: למשדא בה. להצניע בו:

רבי יונתן משתעי: ומנא

חדא הוה קאזילנא

בספינתא, וחיונין

קרמליטא, דהון מקבעי בה

אכנים טובות ומרגליות,

וחדרי לה מיני דבנרי דמקרי

בירשא. נחית בר אמורא

לאחיו, ורגש. וכעי דנשקטת

לאממא, וזרק ויקא דחלא ונחת. נפק ברתקלא ואמר: מאי אית לבו בחד קרמליטא דביתתו דרבי חנינא בן דוסא, דעתידה לשדא תכלתא בה לצדיקי לעלמא דאתי (בבא בתרא ע"ב):

רבי יונתן משתעי: ומנא חדא הוי קאזילנא בספינתא, וחיוניא האי קרמליטא וכו':

א דע, כי לכל דבר יש תכלית, ותכלית יש עוד תכלית אחר, גבוה מעל גבוה. למשל: תכלית בגין הבית - כדי שיהא לאדם מקום לנות, ותכלית המנוחה - כדי שייכל בפה הנה לעבד את השם, ותכלית העבודה וכו'. ותכלית של כל דבר הוא מחבר להמושבה והשכל יותר מהדבר שזה התכלית בא ממנו, וקרוי התכלית להמושבה פקדון יותר מהדבר, כי סוף מעשה - במחשבה תחלה. נמצא, שהסוף והתכלית הוא תחלה במחשבה וקרוי לה, והתכלית נשתלשל המעשה. למשל: בשעולה במחשבה לבנות לו בית, בודא הבית אינו נבנה בבית-אחת, אלא צריך להכין עצים ולסמך ולבנות כל עץ ועץ לפי צרכו, ואחר-כך נבנה ונשלם הבית. נמצא שלמות הבית, שהיא תכלית הבנין וסופו, היה במחשבה תחלה. נמצא, שהתכלית הוא קרוי למחשבה ביותר מהתחלת המעשה:

והני לה קרני, וחקק עליה: אנא בריה קלה שפנים, והוינא שין פרסי, ואזילנא לפמא דליונתן. קרנא - זה בחינת צדקה, שהוא בחינת: הון יסוף רעים הנ"ל, שהוא עקר הקרן הקניית לעולם הבא, כמאמר מנבו (ברא יא): אבותי גנוזו למטה, ואני גנוזי למעלה. וחקק עליהו - הנינו עלידי הצדקה נעשה חקיקה, בחינת הכתב הנ"ל הנ"ל, בבחינת: ושמועון הולך בכל המדינות, להטוב הכבוש בין העכו"ם ומעוררו בחשבה לשוב לשרשו, כי הטוב זוכר את עצמו. אנא בריה קלה שפנים - הנינו שאני למעלה מכל העולמות. ים - הנינו המ"ם הוא ארבעה עולמות, וי"ד הוא בחינת החכמה, שמתפשט בכל העולמות, כמו שכתוב (תהלים קד): כלם בחכמה עשית. וזהו: בריה קלה שפנים - הנינו שכמו שהדבר הקל הוא צף למעלה, בן הנשמה, שהוא הטוב, הוא למעלה מכל העולמות. והוינא שין פרסה - דהנינו שהנשמה נופרת, שהיתה בבחינת: ישראל עלה במחשבה תחלה, והקדוש-ברוך-הוא נמלך בה בבריאת העולם, בבחינת: המה היוצרים ויחבי נטעים עם המלך במלאכתו - שנמלך בנשמותיהן של ישראל בשעת בריאת העולם. דהנינו שהיא נופרת, שהיתה במעלה גדולה בון הנ"ל, ועתה היא הולכת לכליון והפסד, חס ושלום. ש"י"ן זה בחינת המחשבה, שנחלקת לשלש ראשים: מחשבות שכליות, מחשבות מודותיות, מחשבות מעשיות. פרסה - בחינת הנ"ל, הנינו עצה, כמו (שמות יא): וכל העם אשר בגדלך - הנמשכים אחר עצתך. הנינו שהנשמה נופרת, שהיתה תחלה במחשבה, ובה נמלך ונתענין בבריאת עולמו. והשאת אזילנא לפמא דליונתן - הנינו לכליון והפסד, חס ושלום, ועלידיה מרחמת על עצמה ונתעוררת לשוב לשרשה הנ"ל, ונעשין בעלייתשובה וגרים הנ"ל. אמר רב אשי: האי עזא דימא דבחינא ואית לה קרני - עזא זה בחינת עז, הנינו יראה, בחינת: כי תפאר עזמו אתה הנ"ל. דבחינא - הנינו בחינת הצדיק, שמתפשט תמיד אחר ההתפארות שכל אחד ממשאל הנ"ל. ואית לה קרנא - הנינו בחינת: וברצונך תרום קרננו; הנינו האהבה שנתגלה עלידי הצדיק הנ"ל, כי עלידי כל בחינות הנ"ל נתגלה אור הצדיק, שעלידיה זוכין לראה ואהבה הנ"ל:

ט וזה: ויהי הם מריקים שפיהם - הנינו בחינת: לבשו שמנים קדרות ושק וכו'. שמנים - הנינו יראה ואהבה הנ"ל. וכשהם מריקים את השק והחשך מן היראה והאהבה, והנה איש צרור בספו בשקו - צרור בספו זה בחינת הצדיק, בחינת (משל יא): צרור הקסם לקח בידו, שהם הצדיקים, כמו שפרש רש"י שם. בשקו - הנינו שאור הצדיק נתחשך ונתחלבש ונתחפס בקדרות ושק, הנינו שפרגשים שהשק והחשך שהיה על היראה והאהבה, זה מחמת שק וחשך שנחשך להם אור הצדיק הנ"ל:

ויראו את צדוות בספיהם המה ואביהם - הנינו שראו והכירו, שצדוות בספיהם תלוי בהחמור והצורה, שנקרא: המה ואביהם. המה - זה החמור, שהם כלי המעשה; ואביהם - הוא השכל, שנקרא אב, בחינת אב בחכמה (יח); הנינו הנ"ל, שהתגלות אור הצדיק, שזיכו להכירו ולהבין ולטעם ולראות אורו:

קצו

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות נשיאת כפים הלכה ה

לְקוּמֵי הַלְבוּת

מִי שְׁאִינוּ בֵּר הַכִּי לְחַדֵּשׁ חֲדוּשֵׁינוּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן בְּכָל פֶּעַם שֶׁנִּתְעוֹרֵר מִחֲדָשׁ לְקַיֵּם הַתּוֹרָה וְהוּא גַם כֵּן בַּחֲנִינָה קִבְּלָה הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ, כִּי עָקֵר הוּא קִיּוֹם הַתּוֹרָה, כִּי לֹא הַמִּדְרָשׁ עָקֵר אֲלֵא הַמַּעֲשֵׂה. וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי בִרְכַּת הַתּוֹרָה אֲנוּ מְמַשִּׁיכִין עָלֵינוּ קִבְּלַת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ. וְהוּא תִקּוּן שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת שֶׁפָּגְמוּ בַּחֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְכַנ"ל.

אִינֶם מְפָרִישִׁין אֶת הָאֵדָם אֶפְלוּ מִדְּבָרִים שְׂבִינְ אָדָם לְחִבְרוֹ, מֵאֲחֵר שְׁאִינֶם מִסְתַּכְּלִין עַל הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן, וְאִינֶם מְתִירִין מַעֲנָשִׁים שֶׁל אַחֵר מִיתָה רַק מְתִירִין מֵאִמַּת מַלְכוּת, עַל-כֵּן אִם יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת גְּזֻלוֹת וְרַמָּאוֹת שְׁלֹא יוֹדֵעַ לַמִּלָּךְ וְשׁוֹפְטֵיהֶם - עוֹשִׂים כָּל מַה שְׁיִכּוֹלִין לַעֲשׂוֹת, כְּנֶרְאָה בְּחוּשׁ.

אָבֵל אוֹתָנוּ בַּחֵר הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ, אֲשֶׁר הִיא חַיֵּינוּ וְאֶרֶץ יְמִינוּ לְעוֹלָמִי עַד וּלְנֶצַח נִצְחִים. כִּי עָקֵר כָּל מִצְוַת תּוֹרָתֵנוּ הַקְדוּשָׁה הוּא בְּשִׁבִּיל הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן, וְאֶפְלוּ הַמִּצְוֹת שְׂבִינְ אָדָם לְחִבְרוֹ יֵשׁ בָּהֶם סוּדוֹת עֲמָקִים וְרִזִּין גְּדוֹלִים מְאֹד עַד אִין סוֹף וְאִין תַּכְלִית, וְכֵלֶם בְּשִׁבִּיל הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן לְמַעַן יֵיטִיב לָנוּ לְעוֹלָם שְׂפֵלוֹ אֶרֶץ וְטוֹב, וְעַל זֶה מוֹרָה בִּרְכַּת הַתּוֹרָה שְׁאֵנוּ מְכַרְכִּין 'אֲשֶׁר בַּחֵר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ' וְכַנ"ל.

וְאֲנוּ מְסִימִין: 'נֹתֵן הַתּוֹרָה', דִּהְיֵנוּ שֶׁהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ נֹתֵן הַתּוֹרָה בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ו' א'): "אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה הַיּוֹם", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: 'בְּכָל יוֹם יְהִי עֲצִינֶךָ כְּחֹדֶשִׁים', כִּי הַתּוֹרָה עֲמָקָה וְרַחֲבָה מִנִּי יָם וְכו', וּבְכָל יוֹם נִמְשַׁכֶּת עָלֵינוּ בְּהַתְחַדְּשוֹת נִפְלָא. וְגַם בְּזֶה נִבְדְּלַת תּוֹרָתֵנוּ הַקְדוּשָׁה מִדְּתֵי שָׂאֵר הָאֲמוּנוֹת לְהַבְדִּיל, כִּי אֲצֵל דְּתִיקָה שֶׁהֵם חֹק הַמַּלְכוּת לְתִקּוּן הַמְדִּינָה אִין שִׁיף הַתְּחַדְּשוֹת בְּכָל יוֹם, כִּי כָּר נָתַן הֵדֵת מֵאִיזָה טַעַם שֶׁהוּא עַל-פִּי שְׂכָלֶם - לֹא כֵן תּוֹרָתֵנוּ הַקְדוּשָׁה שֶׁהִיא אֲמוּנוֹתָנוּ יִתְבָּרֵךְ אֲשֶׁר אִין חֶקֶר לְתַבְּנֹתוֹ, וְדְבָרָיו חַיִּים וְקִימִים נֶאֱמָנִים וְנִחְמָדִים לְעַד וְכו', כִּי הֵם בָּאֵר מִיָּם חַיִּים נוֹבְעִים בְּכָל עַת וְרָגַע מֵאֲחֵר שְׂכָלוֹלִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהֵם מַחֲזִין וּמְקִימִין כָּל הָעוֹלָמוֹת עִם כָּל אֲשֶׁר בָּהֶם בְּכָל עַת וְרָגַע, וְהֵם מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עַת וּבְכָל שְׁעָה.

וְעַל-כֵּן אֲנוּ מְכַרְכִּין 'נֹתֵן הַתּוֹרָה', כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ נֹתֵן הַתּוֹרָה בְּכָל יוֹם מִחֲדָשׁ, כִּי בְּכָל יוֹם נֹעַת מִסִּבָּב הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ סְבוֹת בְּתַחְבּוּלוֹתָיו לְהַכְנִיֵס קִיּוֹם הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם, וְשׁוֹלֵחַ לָנוּ צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּם שֶׁמְחַדְּשִׁין בְּכָל פֶּעַם חֲדוּשֵׁינוּ דְּאוֹרִיתָא אֲמִתִּיִּם. וְאֶפְלוּ

עֵקֶר מִצְוַת תּוֹרָתֵנוּ - בְּשִׁבִּיל הַתַּכְלִית הָאַחֲרוֹן

עוֹד מַעֲלָה לְתוֹרָתֵנוּ עַל נִימוּסֵיהֶם - הַתְּחַדְּשוֹת וְקִיּוֹם תַּעֲלוֹם

בְּכָל יוֹם מִסִּבָּב הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ סְבוֹת לְהַכְנִיֵס קִיּוֹם הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם

עַל-יְדֵי בִרְכַּת הַתּוֹרָה שֶׁמְמַשִּׁיכִין קִבְּלַת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ מְתַקְּנִים הַחֲרוּבִי

עֵקֶר בִּרְכַּת הַתּוֹרָה לְתִקּוּן בַּחֲנִינֵי שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת

כָּל יְמֵינוּ חֲשׁוֹנֵי מִקְבְּלֵינוּ חַיִּים שְׂמֵאִירָה בְּחַס עַל-יְדֵי קְרִיאַת אוֹתוֹ הַסִּדְרָא

וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי 'שְׁלֹא בִרְכוּ בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה', עַל-יְדֵי-זֶה נִתְחַבֵּר הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשָּׁם עָקֵר הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה כַּנ"ל, שֶׁעָקֵר חֲרַבְנוּ הָיָה עַל-יְדֵי חֲטָא הָעֶגֶל שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת, שֶׁמֵּאֵז נִגְזְרָה הַגְּזֻרָה הַזֹּאת. כִּי הַלּוּחוֹת נִשְׁבְּרוּ בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז, שְׁאֵז נִגְזַר הַחֲרָב שֶׁהִתְחִיל בְּשִׁבְעָה עֶשֶׂר בְּתַמּוּז, אֶף עַל-יְדֵי בִרְכַּת הַתּוֹרָה שֶׁמְמַשִּׁיכִין עַל עֲצֻמֵּן קִבְּלַת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ מְתַקְּנִים זֹאת כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי 'שְׁלֹא בִרְכוּ בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה' וּפָגְמוּ בָּזֶה, עַל-כֵּן נִתְחַבֵּר הַבֵּית וְכַנ"ל. וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְכַרֵּךְ עַל הַתּוֹרָה בְּצַבּוּר אֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּר בִּרְךָ בְּבִקְרָה, כִּי עָקֵר בַּחֲנִינֵי קִבְּלַת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ לְתִקּוּן שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת הוּא עַל-יְדֵי קְרִיאַת הַתּוֹרָה: בְּצַבּוּר, וְכַנ"ל:

כו. **וּבְשִׁבְעִי** זֶה אוֹמְרִים בִּרְכַּת כֹּהֲנִים אַחֵר בִּרְכַּת הַתּוֹרָה בְּבִקְרָה, כִּי עָקֵר בִּרְכַּת הַתּוֹרָה הוּא לְתִקּוּן בַּחֲנִינֵי שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת, לְזַכּוֹת לְהַמְשִׁיךְ אוֹר נִקְדַּת הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁם אֲהֲבָה הַקְדוּשָׁה שׁוֹרָה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְפַּקֵּן שְׂבִירַת כָּלִים שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵי שְׂבִירַת הַלּוּחוֹת, שֶׁזֶהוּ בַּחֲנִינֵי בִרְכַּת כֹּהֲנִים, וְכַמְבָּאֵר לְעִיל בְּאִירִכּוֹת:

כו. וְזֶה בַּחֲנִינֵי מֵה שְׁקוּרִין הַסִּדְרָא בְּכָל שְׁבוּעַ מִ'בְּרֵאשִׁית' עַד 'לְעִינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל', עַד שְׁאוּמְרִין אֶת הַתּוֹרָה בְּכָל שָׁנָה. כִּי מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה כַּנ"ל, שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַשֵּׁר אֶת עֲצֻמוֹ לְהַנְקִדָּה הַשִּׁיף לְלַבּוֹ בְּעַת הַזֹּאת וְכו', כִּי הַנִּקְדָּה מֵאִירָה כְּפִי הָעֵת וְהַיּוֹם וְכַנ"ל. וְעָקֵר הַנִּקְדָּה הוּא הַתּוֹרָה כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן צְרִיכִין לְקִרּוֹת וּלְגַמֵּר הַסִּדְרָא בְּכָל שְׁבוּעַ, עַד שְׁיִגְמְרוּ כָּל הַתּוֹרָה בְּכָל הַשָּׁנָה וְכֵן לְעוֹלָם, כִּי הַסִּדְרָא שְׂבִכָּל

הַעֲוֹנוֹת וְהַתַּאֲוֹת שֶׁבָּאִים מִשְׁבִּירַת פְּלִים, שֶׁמִּתְחַקְּנִים עַל־יְדֵי אֹרֶז הַנִּקְדָּה כִּנ"ל שֶׁהוּא תִקּוֹן כָּל הָעוֹלָמוֹת, כִּידוּעַ שְׁתִּקּוֹן כָּל הָעוֹלָמוֹת הוּא עַל־יְדֵי תִקּוֹן שְׁבִירַת פְּלִים.

שְׁבוּעַ מִנְהֶגֶת כָּל הַשְּׁבוּעַ, כִּי כָּל יְמוֹת הַשְּׁבוּעַ מִקְבְּלִין חַיִּית מִהֶנְקָדָה שֶׁמֵּאִירָה בָּהֶם עַל־יְדֵי קְרִיאַת אוֹתוֹ הַסִּדְרָא, כִּי כָּפִי הֶנְקָדָה שֶׁצִּירִכִין לְקַבֵּל בְּאוֹתוֹ הַשְּׁבוּעַ - כֵּן הִיא הַסִּדְרָא שֶׁהוֹלֵכֶת בְּאוֹתוֹ הַשְּׁבוּעַ, וְכֵן מִתְנַהֵג כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְכֵן לְעוֹלָם.

שְׁבִיעָה קְרוֹאִים בְּשִׁבְתֵּי הָאִיר הַנִּקְדָּה עַל יְדֵי הַתּוֹרָה לְכָל יְמוֹת הַשְּׁבוּעַ

וְכָל מֵה שֶׁנִּתְרַבֵּין הַקְרוֹאִים לַתּוֹרָה מֵאִירָה הַנִּקְדָּה יוֹתֵר, כִּי בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ נִקְדָּה טוֹבָה מִיַּחֲדָת, וְעַל־כֵּן כָּל מֵה שֶׁמִּתְרַבֵּין הַקְרוֹאִים יְכוּלִים לְהֵאִיר הַנִּקְדָּה בִּישְׂרָאֵל מִשְׁרָשָׁה שְׁבִתוֹרָה, כִּפִּי תוֹסֶפֶת הַנִּקְדָּה שֶׁבְּכָל אֶחָד מֵהַקְרוֹאִים שֶׁנִּתְרַבָּה.

וְעַל־כֵּן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ קוֹרִין אַרְבָּעָה מַחֲמַת שֵׁשׁ בּוֹ קֶרֶן מוֹסֵף, כִּי הַקְרָבָנוֹת שֶׁהֵיוּ מִקְרִיבִין בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ עַל־יְדֵי הַכֹּהֵן, הֵיָה לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל תַּאֲוֹת הַבְּהֵמִיּוֹת שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת אֱהָבוֹת הַנִּפְּוִלִין, עַל־יְדֵי הַנִּקְדָּה שֶׁהֵאִירָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ כִּנ"ל. וְעַל־כֵּן בְּיוֹם שֵׁשׁ בּוֹ מוֹסֵף כְּגוֹן רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחַל הַמוֹעֵד מֵאִירָה הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר, עַל־כֵּן מוֹסִיפִין בָּהֶם הַקְרוֹאִים כִּדִּי לְהַמְשִׁיךְ עַל־יָדָם הָאֶרֶץ הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר כִּנ"ל.

וּבְיוֹם־טוֹב שֵׁשׁ בּוֹ בַטּוּל מְלָאכָה קוֹרִין עוֹד יוֹתֵר, דְּהֵינּוּ חֲמִשָּׁה, כִּי בַטּוּל מְלָאכָה זֶה בַּחֲנִינָה שֶׁמֵּאִירָה בָּהֶם בְּיוֹתֵר קְדֻשַּׁת שְׁבִתָּה, שֶׁאֵז בַּטְלִים כָּל הַמְּלָאכּוֹת שֶׁהֵם מִזְהַמַּת הַנֶּחֱשׁ שֶׁכַּחוּ מִהַקְלָפוֹת מִשְׁבִּירַת פְּלִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִגְזַר (בְּרַשִׁית ג', יז): "בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, בְּזַעַת אִפְּךָ" וְכו', שֶׁמֶשֶׁם כָּל הַיְגִיעוֹת שֶׁל כָּל הַל"ט מְלָאכּוֹת. כִּי מַחֲמַת שֶׁעַל־יְדֵי חֲטָא אָדָם הִרְאִשׁוֹן גָּרַם בְּיוֹתֵר שְׁבִירַת פְּלִים, כִּידוּעַ עַל־כֵּן צִירִכִים כָּל הַל"ט מְלָאכּוֹת, כִּי כָּל הַמְּלָאכּוֹת הֵם בַּחֲנִינָת תִּקּוֹן שְׁבִירַת פְּלִים, שֶׁצִּירֶיף הָאָדָם לְהַתִּיגֵעַ בַּל"ט מְלָאכּוֹת, לְתַקֵּן וּלְגַמֵּר כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת תִּקּוֹן פְּלִים, הֵינּוּ לְתַקֵּן בַּחֲנִינָת שְׁבִירַת פְּלִים שֶׁגָּרַם אָדָם הִרְאִשׁוֹן בַּחֲטָאוֹ. וְעַל־כֵּן עָקֵר הַתִּקּוֹן עַל־יְדֵי מְלָאכָת הַמְשָׁכֵן שֶׁהִיָה בּוֹ כָּל הַל"ט מְלָאכּוֹת, כִּי הַמְשָׁכֵן הוּא בַּחֲנִינָת הַבֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשֶּׁם עוֹמֵד הָאֲרוֹן עִם הַלְוִחוֹת שֶׁשֶּׁם עָקֵר הָאֶרֶץ הַנִּקְדָּה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה עָקֵר תִּקּוֹן שְׁבִירַת פְּלִים כִּנ"ל.

וְעַל־כֵּן צִירֶיף הָאָדָם לְזַהֵר כְּשֶׁעוֹסֵק בְּמְלָאכָה אוֹ בְּמִשְׁאֵל וּמִתֵּן שֶׁהֵפֵל כָּלּוֹל בַּל"ט מְלָאכּוֹת, שֶׁיַּעֲשֶׂה הַמְּלָאכָה וְעֵסֶק הַמִּשְׁאֵל וּמִתֵּן בְּקִדְשָׁה גְּדוּלָּה

כַּח. וְעַל־כֵּן אֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה בַּפְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה (מַגְלָה כ"א), וְאֵין קוֹרִין לְכָל אֶחָד פְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה פְּסוּקִים (שֵׁם כ"ב), כִּנְגִיד שְׁלֹשׁ הַנִּקְדּוֹת הַנ"ל. וְעַל־כֵּן כָּל הַתּוֹרָה מִשְׁלֶשֶׁת, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שַׁבָּת פ"ה): "בְּרִיף רַחֲמָנָא דִּיהִיב לָן אוֹרִין תְּלִיתָאָה בְּיוֹם תְּלִיתָאָה עַל־יְדֵי תְּלִיתָאָה" וְכו' (בְּרִיף ח' שֶׁנֶּחַן לֵנו תּוֹרָה מִשְׁלֶשֶׁת [תּוֹרָה נְבִיאִים כְּתוּבִים], בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, עַל יְדֵי שְׁלִישִׁי [מִשָּׁה שֶׁהִיָה שְׁלִישִׁי לְבַטּוֹן]), הַכֹּל כִּנְגִיד שְׁלֹשׁ נִקְדּוֹת הַנ"ל שֶׁהַתּוֹרָה כְּלוּלָה מֵהֶם, כִּנ"ל:

אֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה בַּפְּחוֹת מִשְׁלֶשָׁה פְּסוּקִים וְגַבְרִי כִנְגִיד שְׁלֹשׁ תְּחִיבוֹת

כַּט. וְעַל־כֵּן בְּכָל יוֹם שֵׁשׁ בּוֹ תוֹסֶפֶת קְדֻשָּׁה קוֹרִאִים קְרוֹאִים בְּיוֹתֵר, דְּהֵינּוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֵׁשׁ בּוֹ מוֹסֵף - אַרְבָּעָה, וּבְיוֹם טוֹב שֵׁשׁ בּוֹ בַטּוּל מְלָאכָה - חֲמִשָּׁה וְכו' (מַגְלָה כ"ב). כִּי כָּל מֵה שֶׁנִּתְוֹסֶפֶין הַקְרוֹאִים יְכוּלִין לְקַבֵּל אוֹר הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר, כִּי אֵלוֹ הַקְרוֹאִים בַּתּוֹרָה מֵאִירִין הַנִּקְדָּה בְּכָל הַשּׁוֹמְעִים.

כִּל מֵה שְׁנִתּוֹסֶפֶין הַקְרוֹאִים מִקְבְּלִין אוֹר הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר

וְעַל־כֵּן צִירִכִין לְהַטּוֹת אֲזָנוֹ וּלְבוֹ הַיֵּטֵב לְשִׁמְעַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה וּשְׁלֹא לְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם (רַמְבַּ"ם תְּפִלָּה י"ב, ט; וְזֵה וְיִחַל ר"ו), מִכָּל שִׁפְן וְכָל שִׁפְן שְׁלֹא לְשׁוֹחַ אֵז, כִּי גְדוֹל עוֹנוֹ מִנְשֹׂא, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, רַחֲמָנָא לְשִׁיבָן, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁשּׁוֹמְעִין קְרִיאַת הַתּוֹרָה מִמְּשִׁיכִין עַל עַצְמוֹ הָאֶרֶץ הַנִּקְדָּה מִתּוֹתוֹרָה, שֶׁבְּזֶה תְּלוּיִים כָּל תִּקּוּמֵי

חֻבּוֹת הַחֲזִירִית לְמַקְשִׁיב לְקִרְיָאָה וּשְׁלֹא לְדַבֵּר אֵז

"חד אמר: שממסקנות את-בעליהן, וחד אמר: שממסקנות את-בעליהן".

והעקר הוא הנחת היסוד (שקורין זאקלאשטשנא), וצריך לידע באיזה זמן להניח היסוד, ומאיזה עץ להניח היסוד, כי יש עצים שאינם ראויים להיות יסוד; אך אי אפשר לידע כל-זאת. וגם מה שאין גדלים פרות במדינות אלו הוא גם-כן מחמת זה; הינו שיש כמה פרות שאין יכולים להיות גדלים כאן. והוא גם-כן מחמת זה שאין יודעים עננים הנ"ל.

כי אכן-שתיה, "שממנה השתת העולם", משם יוצאין גידין לכל-הארצות, ושלמה המלך עליו השלום שהיה חכם גדול וידע כל-הגידין בפרטות, היה נוטע עץ כל-פרי כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה; וגם במדינות הללו אם היו יודעים הלוח הגידים בפרטיות היטב, היו יכולים לטע גם כאן את-הפרות שאינם גדלים פה, כי גם כאן, אף-על-פי שהגיד ההולך למדינה זו הוא מסגל לפרי מיחדת, עם-כל-זה כל-הגידין מתערבין ומתחבבין יחד, ועל-כן גם כאן במדינות אלו יכול להיות כשמתרחקים מעט יכולין לטע גם שאר הפרות שאין גדלין פה. גם יש מציאות שאם היו פותחים באר באיזה צד, היו יכולין לטע ברחוק מקום משם אותן הפרות הנ"ל. גם צריכין לידע העלויות והירידות של האבן-

שתיה, ולידע לפי הזמן את בחינת האבן-שתיה, באיזה בחינה ומדרגה הוא האבן-שתיה באותו הזמן, ולפי אותה הבחינה של האבן-שתיה באותו הזמן - ידע איך להתנהג בעננים הנ"ל. אך כל זה נעלם ונסתר מן העולם, כי יש דברים שאסור לגלותן.

והענין, כי העולם אמרים שבכל-פעם נתחכם העולם יותר; ובאמת בודאי הדורות הקודמים בודאי היו חכמים יותר מאד, והם גלו עקר החכמה, אך מאחר שהם כבר הכינו הכל, על-כן באים הדורות האחרונים על-חכמות יותר, כי הדורות האחרונים הם באו אל-המונח, כי כבר מוכן החכמה מהדורות הקודמים שגלו עקר החכמה, ועל-כן הדור האחרון מוסיף מעט - ונתחכם יותר, וכמו שמצינו בדברי רבותינו זכרונם לברכה שאמרו: "אי לאו דדלאית חספא לא אשקחית מרגניתא תותה", ועל-כן אף-על-פי שהקודם לא פעל כלל, כי העקר הוא המרגניתא, אף-על-פי-כן הראשון עקר, כי הוא דלה חספא, הינו שהוא גלה וחסר יסוד ועקר החכמה, שעל-ידי-זה בא השני בנגל על-עסק החכמה בתכלית.

ועל-כן יש דברים שאסור לגלות אותם, כי אם היה מגלה אותם - היו יכולים לבוא מזה בידורות האחרונים לעבודות-זרות; כי יש באותו הענין כמה דברים ועננים שצריכין לעשות

לזה, ואם היה נתגלה אותו החכמה בעולם והיו יודעים אותן העננים שצריכים לעשות לאותו הענין, היו יכולים לבוא מזה בידורות האחרונים לעבודות-זרות. כי הדיורות האחרונים מוסיפים בכל-פעם חכמה כנ"ל, ולפעמים הדיורות האחרונים טועין בחכמתם שמוסיפין על-הראשונים, על-כן אם היו מגלים עננים הנ"ל, והדורות האחרונים היו רוצים בכל-פעם להוסיף עליהם חכמתם, והיו יכולים לטעות בטעות חכמתם שהיו מוסיפים, עד שהיה יכול להתגלגל מעננים הנ"ל הנעלמים מן העולם עבודות-זרות חס ושלום, כי היה נדמה להם על-פי טעותם שפך צריך להיות חס ושלום, לעבוד אותן העבודות-זרות חס ושלום.

וכמו שמוכא בענין ערלה, כי איתא בזהר שבאותן השלש שנים שורה קלפה על האילן, ובידורות הראשונים טעו בזה עד שהיה להם עבודה-זרה בזה, בתחלת נטיעת האילן דוקא, בעת ששורה הקלפה הנ"ל; כי כפי שהיו יודעין היטב ענין נטיעת האילן מה שנעשה מזה, היה נדמה להם על-פי טעותם שבודאי צריכים לעשות אותו העבודה-זרה חס ושלום שהיו עובדים, כי היה נדמה להם שהוא פשוט כפי מה שטעו בחכמתם. על-כן אסור לגלות עננים כאלו.

סא. ענין "הדרי בי" הנאמר בגמרא - זה היה בחינת תשובה, ששב בתשובה על שפגם בתורה לומר שלא בענין וקראוי, וחקף ומיד שהקשה אותו חברו, הבין מיד שפגם, ושב בתשובה מיד. כי יש תשובה שהיא ככה, ועדין לא יצאה לפעל; ובשביל זה אדם משיג לפעמים למעלה ממדרגתו, מה שאינו ראוי לזה, הוא כדי שתצא התשובה מכח אל-הפעל כנ"ל. וזה בחינת "הדרי בי", הינו שהתשובה היתה בי מתחלה, רק שהיה בכח כנ"ל ועתה יצאה לפעל (פי על-ידי שהשיג למעלה ממדרגתו, על-ידי-זה פגם לוומר שלא בענין, ואז חברו מקשה עליו, ואז הוא מתעורר מיד ומבין שפגם, ושב בתשובה מיד; נמצא שעל-ידי-זה יצאה התשובה מכח אל-הפעל).

סב. דע שיש בכני-אדם סגולות גדולות, כי יכולין לפעל על-ידי מחשבתם מה שהם חשבים; ואפלו תיקרות חס ושלום הוא בא ממחשבות בני-אדם.

כי כשהמחשבה היא כלה אחוזה ודבוקה בדבר אחד שהיה בן, דהינו כל הבחינות שיש במחשבה, דהינו פנימיות וחיצוניות ושאר הבחינות כלם עד הנקדה, וכשכלם באחד אחוזה ודבוקים וחשבים שהיה בן בלי כלבול ונטיה למחשבה אחרת, על-ידי-זה הם פעלים שבהכרח יהיה בן כמו שהם חשבים.

וגם שהמחשבה תהיה בפרטי

פרטיות, לא בדרך כלל, כגון שחשב שאם יהיה כן - יהיה כף וקף בפרטיות; אבל כשחשב בדרך כלל הוא בחינת 'גלמי פלים', ויכול לטעות, כמו שטעה נבט שראה אש יוצא וכו'.

וגם לענין הלמוד מועיל זה, אם תהיה מחשבתו תקיפה מאד כנ"ל בודאי יהיה כן; וכלבד שתהיה המחשבה תקיפה ואחוזה מאד בזה כנ"ל. דהינו למשל שחשב במחשבתו שיזכה ללמד ולגמור כל הארבעה פוסקים כלם עם כל הפרושים הגדולים, ויחשב ויציר בדעתו באיזה אופן ילמד אותם ובכמה זמן, כגון למשל שיזכה ללמד חמשה דפין ביום אחד עד שיזכה לגמור כלם בשנה אחת, ויכניס מחשבתו בזה היטב היטב בתקף גדול מאד עד שתהיה המחשבה תקיפה ואחוזה בזה מאד, וכיוצא בזה בשאר למודי התורה הקדושה, כגון ש"ס עם הרי"ף והרא"ש וטורים וכו' ותנ"ך וכיוצא, וינסה וישתוקק ויחשב בזה הרבה בתקף גדול - אזי יזכה שיהיה בן.

ואמר שזה מרמז בדברי רבותינו זכרונם לברכה במה שאמרו: "מחשבה מועלת אפלו לדברי תורה", 'מועלת' ממש, דהינו שמועלת ומסיע לזה אפלו לדברי תורה; ואף-על-פי שרש"י פרש שם בענין אחר, אף-על-פי-כן הוא כף.

ולא סים לבאר הדבר יותר; ואלו ואלו דברי אלקים חיים.

סג. בכל-מדינה ומדינה יש דבר שחשוב באותה המדינה, ותקף כשמתחיל אותו הדבר יש בו טוב ורע, והטוב הוא מעט, והרע הוא שיה ממש בכל התנועות אל-הטוב, כדי שלא יהיה נכר בין הטוב ובין הרע, ואותו הדבר הולך וחשוב עד הסוף; כגון במדינה זו - חשוב בעל-שם, ובאמת היו כמה בעלי-שמות אמתיים וצדיקים, ועתה נתרבו הרבה בעלי-שמות של שקר.

והכלל, שכל מי שרוצה וחספז לכנס בזה, לעסוק באותו הדבר החשוב באותה המדינה, כגון בעל-שם במדינה זו, הוא מצליח באותו הדבר אף שהוא שקר, כי באמת אינו יודע כלום. רק שהדבר תלוי בהתעוררות שלו, איך שהוא מתעורר וחספז באותו הדבר; וגם תלוי בהמקום שמתחיל שם להנהיג אותו הדבר, אם ההתחלה במקום שהם מאמינים בזה, או שמתחיל עם נשים, שהם דרכן להאמין בכל דבר - אזי מצליח, ואזי יכול להיות שאחר-כך יאמינו בו גם אותם שהם רחוקים מלהאמין בזה, ואם היה מתחיל במקומם היו מתלוצצים ממנו ולא היה מצליח כלל, אף מאחר שכבר התחיל במקום שחשוב שם ויש להם אמונה, על-די-זה יכול להיות שגם הם יהיו

מכריזין להאמין בו, מאחר שהוא מצליח. אבל יש מדינה אחרת, שאין חשוב שם כלל אותו הדבר, כגון מדינת אשכנז, שאין להם שום אמונה בבעלי-שמות, ושם אין שום הצלחה והתחלה למי שרוצה לעסוק בזה.

וכמו כן ענין ההנהגה והגדלה של צדיקים במדינה זו, ובמדינה אחרת אין להם אותה גדלה, כגון במדינת ישמעאל, שנקראים 'חקמים', ואין להם אותו ההנהגה והגדלה כלל. ועל-כן במדינה זו כל מי שרוצה לעסוק בזה ולהנהיג בדרך הצדיקים כפי הנהוג עתה - הוא מצליח בזה כנ"ל. השם יתברך יגלה האמת במהרה בימינו, אמן.

במדינה שמתקבלין שם מופתים ומתנהגת בדרך זה, על-ידי זה בעצמו נעשין לפעמים מופתים; ולפעמים אינו עולה בידו.

סד. מן התנשאות וגדלה אין ראיה כלל; כי ההתנשאות הוא דבר בפני עצמו, ולפעמים עשים דבר שעל-ידי-זה זוכין לגדלה והתנשאות, וכיון שעלה - לא ירד, ומצינו במלכי ישראל שבשכיל דבר אחד זכו ללמלכה עד-ידור רביעי, כמו שכתוב: "בני רבעים יושבו לך על-כסא ישראל"; ודבר זה באמת קשה להבין, על-כל-פנים זה הדור רביעי מכרה שניפסק אצלו הגדלה והמלוכה, ואפלו אם נעשה דבר זה שעשה זקנו,

יותר ויותר מזה - לא יועיל, מחמת שנגזר כבר שאצלו יפסק המלוכה, והוא צריך לסבל ענש אבותיו (נמצא שהוא פליאה נשגבה מאד, כי אבותיו זכו על-ידי דבר זה לבד למלוכה עד-ידור רביעי, וזהו הרביעי בעצמו, שכבר מוזק מלוכה מאבותיו - אינו מועיל לו שום דבר, אפלו אם יעשה אותו הדבר שעשה אביו זקנו - לא יועיל לו שתמשך מלכותו יותר לזרזות שאריו, ואפלו אם יעשה מה שייעשה לא יועיל, מאחר שכבר נגזר

שאצלו יפסק המלוכה; והוא דבר תמית מאד, וקבן); ובאמת אין אנו מבינים דרכי ה'. על-כל-פנים נמצא שלפעמים אחד עשה דברים טובים הרבה - ואף-על-פי-כן אין לו גדלה, מחמת שמכרה על-פי הגזרה שניפסק אצלו הגדלה כנ"ל; ולפעמים אדם זוכה לגדלה על-ידי דבר אחד אפלו עד-ידור רביעי, והבן.

סד. על-ידי שמחה נצולין ממיתת פנים; כי הקלפה העושקת אותם חס ושלום נקראת 'לילית', והשמחה הוא ההפך ממנה.

סו. הזהיר מאד כמה פעמים להתפלל בכח גדול, להכניס כל-כחו בדבורי התפלה, וכמבאר מזה בספריו הקדושים בכמה מקומות. ואמר כמה פעמים שהאדם צריך להכריח עצמו מאד לתפלה, לא כמו שאומרים קצת שאין להכריח עצמו לתפלה, רק אדרבא, צריכין להכריח עצמו מאד מאד בכל הכחות לתפלה.

שוב אמר: כשאדם מתפלל בכונה, דהינו שמקשר המחשבה אל-הדבור ומטה אָזנו ושמע מה שהוא מדבר - אזי הפחות נמשכין ממילא לתוף לעמוד הבא

טז. סגלה לגדול בנים: תזרע איזה מין תבואה, וכשתקצר אותה תתן אותה לעניים, ואתה לא תהנה ממנה.
 טז. מי שמשטיל אימה יתרה על דורו אין מתקיימין לו בנים חכמי-לב.
 טז. מי שאין לו רחמנות על בניו בידוע שאין לו חלק בשכל דקדושה.
 טז. כשאינו חוזר על למודו, ושוכח - על-ידי-זה הבנים מתים.
 טז. על-ידי זנות אין מגדלים בנים.
 טז. שם 'אלה' - שמירה לבנים.
 ק. מי שמשתדל שיהיה פרנסה לדרושי השם, על-ידי-זה יזכה שלא יצאו בניו למרבות רעה.
 קא. על-ידי אמונת צדיקים הבנים חיים וקיימים.
 קב. כשזכר בא לעולם - חסד בא לעולם.
 קג. מי שמצער את אביו ואמו, על-ידי-זה אינו זוכה לגדל זכרים.
 קד. מי שרודף שלום, על-ידי-זה יזכה לראות בנים לבניו.
 קה. קלקול הדלת או החלון - זה סימן חס ושלום לחלשת בנים.
 קו. המחלוקת זה סימן רע לבנים, ושלום זה סימן טוב לבנים.
 קו. הבנים שוטים כשאביהם כעסן.
 קח. על-ידי כבוד אב תזכה לבנים זכרים.

חלק שני

א. מי שיש לו צער גדול בנים יקרא בכל יום מעשה בראשית. גם על-

ידי הקריאה נצול מעלילות של גולה.
 ב. סגלה לבנים: להקטין את עצמו.
 ג. מטע הכנס מזיק לגדול ולדות.
 ד. השתדלות בפדיון שבויים מסגל להולדה.
 ה. אמירת המעמדות טוב לבנים.
 ו. אשה שבניה מתים בחלי הנקרא 'סמקע', הינו 'ודושין', תרחץ אותם בשמן, והשמן הזה - תדליק אותו אחר-כך בטבילת מצוה.
 ז. מי שקמים עליו רבים וחולקים עליו על אמונתו, והוא עמד כנגדם וטוען כנגדם דברים הנתקבלים - על-ידי-זה זוכה לבנים רבים, והעולם נתמלא מצדו.
 ח. ה"א הנעשה מכסף מסגל לפריה ורכיה.
 ט. לפעמים בגין הבית גורם לאשה שלא תלד, כשהעצים שבבנין אינם מנחים פסדו הנטן להם מששת ימי בראשית, ואז הבית נקרא 'הרוס' - אפילו בבנינו, וההרוס הזה בא ומזיק לאשה, ואינה מולדת.
 י. צריך לחזר אחר מוהל צדיק וירא-שמים. כי כשהמוהל אינו טוב, יכול להיות שלא יהיה מוליד חס ושלום הנמול על-ידו; גם על-ידי שהמוהל אינו טוב, על-ידי-זה בא התינוק חס ושלום לידי חלי נפל.
 יא. מי שיש לו בן עוסק בתורה - כאלו לא מת.

חלוב. הונא בריה דמר זוטרא. רב הונא בר רב איקא. רב הונא בר פפי. הונא בר חניליא. הונא מר בריה דרבא מפוזקי. רב הונא בריה דרבא. רב הונא מדמרהיא. רב הונא בר מנחם. רב הונא בר חנינא, או בר חנינא. רב הונא מר בר רב נחמן. הונא מר בריה דרב נחמיה. רב הונא מר בר אבא. רב הונא בר יהודה. רב הונא מפריש. רב הונא מסורא. רב הונא בריה דרב פינחס. רב הונא בר גניבא. רב הונא ספרא דסדרא. רב הונא בר אבא. רב הונא בריה דרב עלאי. הונא בר תחליפא. הונא בריה דר' הלל. רב הונא בר ביבי. רב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא. רב הונא בר ביזנא. הונא מר בר מרימר. רב הונא מדסקרמא. רב הונא הכהן בן משה בר עצור. ר' אבא הונא הכהן בר' אבין. רב הונא אביו של זעירא הכהן. רב הונא בר אבין. רב הונא בר נתן. רב הונא אחיו של רב אחאי.
 ר' הורייני אחוי דר' שמואל בר סוסרטי. ר' הורקנוס בר' אלעזר בן הורקנוס. ר' הושע בר יאיר. רב הינק. הלל הזקן בר גמליאל. ר' הלל בזמן רבי. הלל הנשיא בר' יהודה נשיאה. ר' הלל. ר' הלל בן פזי. ר' הלל בר' ולס. ר' הלל כפרי. הלל אחות דר' גמליאל זוגא. ר' הלל בריה דר' שמואל בר נחמני. הלל בר נחמן. ר' הלל בר הילני. ר' הלל בר ברכיה. רב

הלל חבר רב אשי. בר המדורי. רב המנונא סבא. רב המנונא סבא שפוזרי. רב המנונא, (שנים יהי) רב המנונא זוטרי. רב המנונא בריה דרב יוסף. רב המנונא בריה דרבא מפשוריא. רב המנונא ספרא. רב המנונא בריה דרב אדא בר אבהו. אות ו. רב וסטיני. ורדימוס בן ר' יוסי. ר' ולס.
 אות ז. רב זבדא. רב זבדי. זבדי בן לוי. ר' זבדיה בר' יעקב בר זבדי. ר' זבדיה חתנו דר' לוי. זבולון בן דן תלמיד שמואל. רב זבדי. רב זבדי מנהרדעא. ר' זבידא. זוגא דמן דייב. ר' זוגא. זוגא קריביה דר' אבא בן זבדא. ר' זוהמאי. ר' זיואי. ר' זילאי. רב זוטרי. רב זוטרא בריה דר' זירא. ר' זוטרא בר טוביה. ר' זוטרא תנא דברייתא. מר זוטרא חסידא. מר זוטרא חבר רב אשי. מר זוטרא רבה. מר זוטרא ברב אבדימי. מר זוטרא בריה דרב טבי. מר זוטרא בר רישבא. מר זוטרא בריה דרב מרי. מר זוטרא בן רב מרי בר איסור.
 זונין. ר' זונין החזן. ר' זירא. ר' זירא בר אדא. ר' זירא דמן קסרי. רב זירא בר ממל. ר' זפאי. ר' זפאי דאלכסנדריאה. ר' זפאי דשאב. ר' זפאי דמן כבול. זפאי טבחא. בן זפאי. זכריה בן קבוטל. ר' זכריה בן הקצב. ר' זכריה בן אבקולס. ר' זכריה חתנו דר' לוי.

ועושי רצונך, כל ימיהם לעולם, הם ובניהם ובני בניהם עד עולם. ויהיה נשאר זכרנו לדורי דורות עד סוף כל הדורות. ותשמרם ותצילם מכל חטא ועון ואשמה, ותאריך ימיהם ושנותיהם ויגדילו שמך עד עולם.

אבינו שבשמים, מלא משאלותינו ברחמים, והצילנו מכל המדמה וממיתת הלב ומשכחה ומרע עין בכל הבחינות, וזכנו לזכרון דקדשה שנופה תמיד לדבק מחשבתנו בעלמא דאחי בכל יום ויום ובכל מקום ומקום בכלל ובפרט, ולא נאבד את עולמנו חס ושלום בחנם, ונזכור "את ימי החושך כי הרבה יהיו כל שפא הבל", ונזכור את בוראנו בימי בחורותינו, "עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח והפוכים ושבו העבים אחר הגשם", ונזכר לזכר את כל דברי התורה הזאת, ולא נשפח דבר ממשנתנו, ולא נשפח את הדברים אשר ראו עינינו ואשר שמעו אזנינו מפי חכמים האמתיים, ונזכור בעלמא דאחי תמיד, עד אשר נזכה לשוב אליך באמת, ולהיות כרצונך הטוב תמיד; וזכר לנו יי אלהינו את ברית אבותינו, ונקם לנו מקרא שכתוב: "וזכרתי את בריתי יעקב, ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אבינו, ונאמר: "וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לעיני

הגוים להיות להם לאלהים אני יי, ונאמר: "וזכרתי לך חסד נעוריה אהבת כלולותיה, לכתך אחרי במדבר בארץ לא ירועה", ונאמר: "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על בן המו מעי לו, רחם ארחמנו נאם יי. זכר רחמיך יי וחסדיך כי מעולם המה, חטאת נעורי ופשעי אל תזכר כחסדיך זכר לי אתה, למען טובך יי".

רבנו של עולם זכרנו בזכרון טוב לפניך, ופקדנו בפקדני ישועה ורחמים משמי שמי קדם, וזכר לנו יי אלהינו אהבת הצדיקים הקדמונים, בזכותם תעזר ותגן ותושיע את האחרונים. ותזכר את עמך ישראל הנפוצים על ההרים בצאן אשר אין להם רועה. "זכרנו יי כרצון עמך, פקדנו בישועתך, לראות בטובת בחיריך לשמח בשמחת גויך להתהלל עם נחלתך. למה לנצח תשפחנו תעזבנו לארץ זמים. השיבנו יי אליך ונשובה חדש ימינו בקדם. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי".

תפילה נה

מוסד על תורה ניה בליקוטי מוהר"ן

"אשר אני אל ההרים מאין נבא עזרי, עזרי מעם יי עושה שמים וארץ". רבנו של עולם, אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, עשה למען זכות אבותינו, וזכני לבוא לארץ ישראל חיש קל מהרה. ועזרנו

והושיענו וזכנו שיתגלה קדשת ארץ ישראל גם עכשו בגלות המר הזה, אשר בעונותינו הרבים ארץ ישראל היא תחת יד הסטרא אחרא, אף-על-פי-כן בזכות אבותינו אברהם יצחק ויעקב, תגלה קדשתה העצומה גם עתה. ועל-ידי-זה נזכה להפיל את אויבינו תחתנו, ויקים בנו מקרא שכתוב: "שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך". וזכר לנו ברית אבותינו כמו שכתוב: "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר", ונאמר: "ואף גם זאת, בהיותם בארץ אויביהם, לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, להפך בריתי אתם, כי אני יי אלהיהם".

רבנו של עולם, אתה ידעת מי ומי עומדים עלינו, שלא אחד בלבד עומד עלינו לכלותנו חס ושלום, אלא הרבה מאד עומדים עלינו ובכל יום ובכל עת, "יי מה רבו צרי, רבים קמים עלי, רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה. כל רואי ילעגו לי כפטירו בשפה ניעור ראש, שיקו ויחזקו שון אמרו בלעגנו", ועיניהם לטושים עלינו, "המה יביטו יראו בי", ועיניהם רצה עלינו כל היום.

רבנו של עולם יודע התעלומות, אתה יודע את גדל עצם עינים הרעה מאד שרוצים להתגבר עלינו חלילה,

אשר אין אנו יודעים איך להטמן ולהסתר מפני ארס עיניהם הרעות. "צרי ילטש עיניו לי, ואנכי תולעת ולא איש, נבזה וחדל אישים", פגום ומקלקל הרוס ונשחת, נגוע ומענה, מטרף ומבלבל, חלוש כח חסר דעה, מרחק בתכלית הרחוק, להיכן אברח להיכן אנוס, איזה עצה איזה תחבולה אבקש, לקבל כח לעמוד בקשרי המלחמה. מה אומר מה אדבר מה אצטדק, האלהים מצא את עוני, לך יי הצדקה ולי בשת הפנים פיום הזה, דלו עיני למרום, דלו עיני למרום, עיני לך תלויזות, עיני לך מנחלות. "אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים, דלו עיני למרום, יי עשקה לי, ערבני. עיני תמיד אל יי כי הוא יוציא מרשתי רגלי. שמרה נפשי והצילני אל אבוש כי חסיתי בך".

ובכן תעזרני ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים, ותורני ותלמדני הדרך הישר והנכון באפן שאזכה להנצל מארס עיניהם הרעה של האויבים והשונאים, ותזכנו ותלמדנו שנופה להתדבק במדותיה הקדושות, ונזכה לדון את כל הרשעים וכל האויבים והשונאים, כלם נזכה לדונם לבף זכות תמיד, ולהשתדל בכל עז למצא בהם זכות תמיד, ותפשט ירך הגדולה, ותאחז במשפט ירך ותפלטם ממשפטם זמן בפיר. ועל-ידי צל ירך הקדושה תכסה עלינו ותצילנו מארס לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום חמישי

לנצח עוד יום

אמר ליה רבן גמליאל בר רבי: אבא, דהיינו רבי, בא מעשה שכזה לפניו, והוא לא שיער לאסור ביחס של אחד איסור בארבעים ושבע, היתר, ושמע מינה דבחצי זית יש להקל, שאין צורך ביחס של אחד לששים, ואני אשער להיתר אפילו ביחס של אחד איסור בארבעים וחמש היתר.

נזהר ביאורו הראשון של רש"י. וכתב דנראה לו לפרש באופן אחר: אבא לא שיער להיתר אפילו בארבעים ושבע, וכי אני אקל לשער אפילו בארבעים וחמש? ולשון זה אין צורך להעמיד בחצי זית, אלא אפילו בזית שלם.

הוא דאתא לקמיה דרבי שמעון בר רבי. **אמר ליה:** אבא לא שיער במ"ה, ואני אשער במ"ג?

[הביאור והאוקומתא כדלעיל].

הוא דאתא לקמיה דרבי חייא. **אמר ליה:** כלום יש שלשים היתר כנגד אחד איסור?

ומדייקין ומתמדיין: טעמא דליכא שלשים היתר. הא איכא שלשים היתר משערין להיתרא? וכי מזוללין כולי האי?

אמר רבי חנינא: גוזמא נקט רבי חייא, לומר לו שאפילו שלשים היתר אין כנגד אחד איסור, אבל אין זאת אומרת שאם היה שלשים היתר הוא היה מתיר.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה דבדקניהו ולא יחיבי טעמא, או הויא דליכא למיקם אטעמא וכגון שהתערבו מין במינו, שיעור ביטולם הוא בס'. אבל אם מרגישים את הטעם - אינו בטל לעולם.

אמר לפננו רב שמואל בר רב יצחק: רבי, וכי אתה אומר כן? והרי הכי אמר רב אסי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה - במאה?

ואמרין: ושניהם, לא למדוה, אלא מ"זרוע בשלה", וכדמפרש ואזיל.

דכתיב בפרשת קרבנות הגזיר, שבמלאת ימי נזירותו הוא מביא, בין יתר קרבנותיו, גם איל שלמים.

ודינו של איל זה להאכל לבעליו, כמו כל קרבן שלמים, חוץ מן הזרוע של האיל, שמניפים אותה, והיא ניתנת מתנה לכהן, ואסורה להאכל לזרים.

אלא שנאמר חידוש בפרשה זו, שאת הזרוע של האיל, האסורה באכילה לזרים, מפרשים מגוף הבמה לאחר שהתבשל האיל, ונמצא שהתבשלה הזרוע האסורה לזרים עם הבשר של האיל המותר לזרים.

וכן הוא לשון הכתוב: "ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל... והניף אותם הכהן... קדש הוא לכהן"!

וגם את האיסור כפי מה שהם נראים לפנינו, באשר בליעת הכלי היא שוה, באופן יחסי, לאיסור ולהיתר. ולכן, אין מקום לצרף את הבלעיה של הכלי להערכת השיעור של ביטול. ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיוקלא דבשרא.

סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי דזיתא, קסבר חצי שיעור אינו צריך ביטול כמו השיעור עצמו, ודי לו בביטול של אחד בשלושים. **אמר ליה רב אשי,** אבוב: וכי לאו אמזנא לך לא תזילל בשיעורין דרבנן, אלא תשער אותן כשיעור תורה.

ועוד, האמר רבי יוחנן: חצי שיעור - אסור מן התורה?

אמר רב שמן בר אבא אמר רב אידי בר אידי בר גרשם אמר לוי בר פרטא אמר רבי נחום אמר רבי בריים משום זקן אחד, ורבי יעקב שמיה: דבי נשיאה אמרו:

ביצה של איסור שהתערבה בביצי היתר, אם הייתה התערובת בששים, אסורה!

בששים ואחת - מותרת! **אמר רבי זירא** לרב שמן בר אבא: ראה מה אתה עושה, שלא תטעה ותכשיל את אלו הסומכים עליך! שאתה מטיל בה גבול היתר בששים ואחת, ואיך מפרש אם

בששים ואחת כוללים את ביצת האיסור או שהם צריכים להיות ששים ואחת מבלעדיה. **שהרי שני גדולי הדור נשאלה מהם שאלה זאת,** והם לא פירשו את הדבר. ומי הם שני גדולי הדור - רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני - אשר

תרוויהו אמרי משמיה דרבי יהושע בן לוי: ביצה בששים אסורה, בששים ואחת מותרת. ואיבעיא להו אי בס' ואחת בהדי דידה, והיינו שהיא מתבטלת בששים היתר, או דלמא לבר מינה,

דהיינו שצריכים להגיע לביטול ביחס של אחד איסור לששים ואחת היתר, ולא פשיט להו, ואילו מר פשיט לה מפשט! שהרי אמרת שבששים ואחת מותרת, ולא אמרת שיש לך ספק אי הכונה ביחס של אחת לששים או ביחס של אחת לששים ואחת, ואם כן השומעים אותך יבינו שהיחס הוא של אחת לששים, שמנין ס"א הביצים כולל גם את ביצת האיסור יחד עם ששים ביצי ההיתר.

איתמר: אמר רבי חלבו אמר רב גונא: ביצה של איסור שהתערבה בס', והיא נוספת על הששים - אסורה. ואם התערבה בששים ואחת, והיא וביחד היו ס"ב ביצים, הרי היא מותרת!

הוא דאתא לקמיה דרבן גמליאל בר רבי, שכבידו פלגא דזיתא דאסור כשהוא מערב ביחס של יותר מאחד לששים.

צ"ח ע"א אמר ליה אביי: הכא במאי עסקינן בביצת אפרוח שיש

בה בשר, והיא אסורה באכילה משום האפרוח שבה, ובשר האפרוח נותן טעם, לא שגא ביצת אפרוח טהורה, ולא שגא ביצת אפרוח טמאה, כי גם האפרוח הטהור אסור משום גבילה, שהרי לא נשחט.

אבל ביצה טמאה בלא אפרוח, לא נותנת טעם. **איתבייה:** הרי שנינו בתוספתא: **ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות,** הרי אם יש בהן, בטמאות, בנותן טעם בטהורות - כולן אסורות! ומוכח שגם ביצים נותנות טעם.

ומתריצין: הכא נמי איירי בביצת אפרוח ואמאי קרי לה "טמאה"? - כיון דאית בה אפרוח, שאסור לאוכלו, קרי לה "טמאה".

ופרכינן: והא מדתקני סופא, בהא ברייתא בתוספתא: **ביצים ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן, אם יש בהן בנותן טעם, כולן אסורות!** מכלל, דרישא - דלית בה אפרוח עסקינן!

ומשנינן: סופא פירושי קא מפרש לרישא, והכי קאמר: **ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות - אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות!** כיצד? כגון ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן! שוהי

הטומאה, ולא מחמת שהיתה ביצת עוף טמא. ואמרין: **הכי נמי מסתברא** דסיפא פירושי קא מפרש לרישא דאיירי בביצת עוף טהור שיש בה אפרוח. דאי סלקא דעתך דרישא איירי דלית בה אפרוח, אלא איסורה הוא מחמת היותה ביצת

עוף טמא, אמאי איצטריך למיכתב סיפא? והרי השתא, ביצה דלית בה אפרוח, שטעמה הוא מיא בעלמא אסורה. ביצה דאית בה אפרוח, שבשר האפרוח נותן טעם, מביעיא למימר דאסורת את הביצים האחרות!

ודחינן: אי משום הא - לא איירא! כי איכא למימר: **תנא סופא לגלוי רישא.** שלא תאמר דרישא איירי דאית בה אפרוח ולהכי אסירא. אבל אי לית בה אפרוח, מיא בעלמא נינהו ושריא, הילכך תנא סופא בביצה דאית בה אפרוח, מכלל, דרישא איירי דלית בה אפרוח, ואפילו הכי אסירא.

הוא כזיתא דתרבא, חלב, דנפל בדיוקלא [קלחת דבשרא, והתבשל החלב יחד עם הבשר.

סבר רב אשי לשעוריה לשער את כמות הבשר המותר, ולהוסיף על ההיתר במאי דבלע דיוקלא, ואילו את האיסור הוא שיער לפי מה שהוא בא לפנינו כשהוא מצומק, מבלי ששיער את בליעת האיסור בדיוקלא.

אמר ליה רבנן לרב אשי: אטו האם רק מידי דהיתרא בלע הדיוקלא, ואילו מידי דאסורא לא בלע? אלא, בהכרח, יש לשער גם את ההיתר

גיד הנשה פרק שביעי חולין

צח.

עין משפט

ע"א ב מ"י פט"ו מהל'
מאכלות חקורות הל'
יט [ב] סמג לאוין קמא
טוש"ע יו"ד ק"י פו סעיף
ה ו:

פ ג מ"י פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' ט' ופס"ו הלכה כד' סמג לארץ קמא טו"ע ו"ד ס' ז סעיף א וס' זט ס"ד: **פג** ד מ"י פט"ו שם הלכה ז' טו"ע

פג ו' מ"י פט"ו מהל'
מאכלות אסורות
הל"ט סמג לאוין קלב
קמא טוש"ע יו"ד ס' פו
סעי' ה וס"י נח סעיף ו:

שיטה מקובצת

א רחצי שיעור אסור
 כן התורה בדאמרינן חצי
 שיעור מנין: **ב** חצי
 זיות אלא בשעור שלם:
ג בתמיה וכולי האי מי
 מוללינן: **ד** ובין שאין
 זכור אסור ואילו כי לא
 יהיב טעמא: **ה** אלא
 בכמה לאו בששים אלמא:
ו ואסור לזרים והאיל
 נאכל לבצעלו דהא שלמים
 הוא בציל ועו עז שאר כל
 הדיבור דע סוף העמוד
 נרשם עליו: **ז** הכא לא
 פריך ר"ב ע"י תוס' בכורות
 דף ר"ב ע"ב: **ח** משמע
 טפי לראש טעם של היתר:

רבינו גרשום

סביר ו'אש' לשעורה
בכא' דבלע' נמי דיקולא.
ל'דיקולא דיקולא אש' ו'רוחא
ל'כומר כויתא ח'רבא לתוך
דיקולא ו'רוחא ו'סביר ו'
אש' לשעורה ששים
בכא' דבלע' כ'ר, הוואו (כ')
פלג' א'ת' כ'ר כלומר נפל
ל'דיקולא ו'רוחא. לשעורה
בתלחין פלג' דיווי' לתוך
אש' הו' ש' ששים
חצאי אש' דבישרא אש'
מ'רוו' שהי' מקול ב'וור.
הוואו דא'ת' לקמ'ה דרבן
נ'מליא, כלומר חצי' ו'
נ'מליא שפנ' לתוך ו'יה
של כ'ש' ו'רוח'ת'. אבא
אש' כ'ר' שהי' מקול
חצאי ש'עור:

[illegible]

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקוֹלָם מִשּׁוֹם דָּסָם
אֵלֶּים מְנַשֵּׁלִים אֶתֶּן בְּרִיָּתָם;
פְּרוּשׁ אָם מִפְּנֵי הַיָּסֶד וְהַכֵּל אֶת
פֶּרֶךְ אִיֶּה אֲסוּרוֹת אֲסוּרוֹת לֹא
יִזְכְּרוּ בְּרִיָּתָם וְיִזְכְּרוּ וְיִזְכְּרוּ
פֶּרֶךְ; **דִּפְנֵי** בְּרִיָּתָם אֲסוּרוֹת אֲסוּרוֹת
שְׁפִילִים פֶּרֶךְ אֲסוּרוֹת וְכִתּוּב תַּשְׁבּוּת
בְּהוֹרֵם פֶּרֶךְ קִלְמָתוֹ דִּפְנֵי לִיבֵה
דְּהִלָּה שׁוֹת אֶת שְׁמוֹר דִּקְלוֹתָ וְקִסָּה
כִּינּוּ לִדְלוֹ לִדְקוֹלָתוֹ פֶּלַח מִזֶּה
פֶּרֶךְ אֶת שְׁמוֹת תַּשְׁבּוּת בְּתַר דְּלִיבֵה
דִּקְלוֹתָ וְקִינְטוֹרֵם פֶּרֶךְ שְׁפִילִים
קִלְמָתוֹ הוּא הוּא שְׁמֵנִי בְּ
בֶּסֶר דְּלִמָּזֵר בְּהוֹרֵם אֶת הַסְּפִינָה
(ג' יד. ע'ל) אֶת שְׁמֵנִי אֶת מִחְכָּה לִי
גִּיטֵם בְּבֶסֶר דְּלִמָּזֵר וְאֶפְסֵר דִּקְרִי
לִי דִקְלוֹתָ מִשּׁוֹם דִּמְחֻסָּת שְׁעוֹלֹת
מִצּוֹר דִּקְלוֹתָ דִּקְרִי דִמְחֻסָּת פֶּרֶךְ
לֵא שַׁע (פֶּסַחִם ע'ל); אֲמֵר בְּ
יִסְכֵּךְ לֹא לִיטֵל אֲלֵיִם מִרְבִּי מִי
בְּזִיבֵה דִלְמָתָ אֹל חֵדָּה אֶת בְּזִי
דִּמְחֻסָּת אֶת קִלְמֵי לִי דִקְלוֹתָ מִשּׁוֹם
מִדְּרֻחָסָּת; **אֲבִירָא** אֶת
בְּשִׁשִּׁים אֲבִירָא ב' וְאֶתֶּן אֶתֶּן אֶתֶּן
בְּשִׁים וְהוּא מוֹתֵת לִיכָּא לִמְסִפֵּט
אֶתֶּן דִּמְחֻסָּת ב' אֶתֶּן עַן לִי מִנְּמוֹ
מִדְּרֻחָסָּת מִיבִירָא שׁוֹת לִיטֵל
אֶתֶּן מִסְפִּימָתָּ מִיבִירָא שׁוֹת לִיטֵל

קאמער רבי יוסעף צו לוי כל איסורין
שכתובים בששים בששים ו' נשים
איהר כמו גיד דמאש ו' נשים
המנוין ו'ס לומר דהסם ו'סמין
פירט קאמער לא אלס הכא דמקמער
בששים אסור שמעו שפיר דנשנים
של איהר נמי אסור ביה אית
לנומער דלדידיה הוה מספקא
ליה: **ב** איסורין שכתובים בששים
קבועים דאף כי ב' אית עיטמא
נשי ששים ואין נראה ומה שהביא
רביה מלכותא פירש לקמן בעזרת ה':

תחת מותרות ואיכיעא דהו' ב' ש' ומר פשיט לה מפשט אתמר מסורה ב' ואחת והיא מותרות ש' שיער אברקעים ושבע ואני ש' בר רב' א' אל אבא לה שיער ' חייא א"ל כלום יש שלשים ' אמר ר' חנינא גזמא אמר ר' פרא כל איסורין שבתורה ב' אמר להו' הכי אמר רב אסי אמר רורה במאה שניהם לא למורה רוע בשלה וגו' ותניא בשלה

ויתר נצק: נס'. היכא דדנקינא
 זא לעולם טעמא לא בטיל כדאמר
 וצין שאין כו' חסור חוסי לא ייבי
 צון בהן להעלות נצ"א חלא אצמאי
 ו' ואע"ג דאי אחי למילין מיניה
 פליה הכי רבנן אחמור ואמור טעמא
 וזלו נאכל לבעלי דהא שלמים הוא:
 אין

אפרוח. שהבשר נותן טעם ולא שנה טמאה ול"ט טהורה נדבלה
 ישיח: אבל טמאה. בלא אפרוח לא: כיון דאין בה אפרוח קרי
 טמאה. ואפילו של עוף טהור: צ"ל. טהורות ששלקן כ"ו:
 מכלל דריש. דנקט טמאה טמאה ממש קאמר ולא אפרוח דאי
 טהורה אפרוח מתיי למא לי:

יִלְד שַׁקְלוֹ וּמָאָה אֶפְרוֹחַ בָּחֻם
וְהָסֵב. חו ה' עומתו וכו' נז
שְׂטוֹר:⁽⁶⁾ **הִנֵּה דָלִים כִּי אֵין מִן**
אֲשֶׁמוּעִין יִדְבַּע טַעְמָה וְאַסְרוֹס⁽⁷⁾
דְּמִאי עֲגֻלָּמהּ הוּא: יז כִּי
אֶפְרוֹחַ אֶפְלוֹ סְטוֹר:⁽⁸⁾ מִצִּיעָה
יִישׁ יִדְבַּע טַעְמָה דֵּחָ אֶפְרוֹחַ בְּנֵלה
יִחַד: יח קִידּוּקָה: **כִּכְר כִּכְר**
זָפוּ לְעוֹרֵיהִי. יח קִידּוּקָה: **יִחַד**
שְׁלֵמֶה קִדְרָה רִי נִבְנוֹל אֶת
אֲסִירוֹ וְאֲסִירוֹ הִיא מַשְׁכֵּר כְּמוֹ
אֲסִירוֹ וְאֲסִירוֹ הִיא מַשְׁכֵּר כְּמוֹ

אסורות כיצד כגון
באתה מהו ה"ג מס
לית את אפרוח הש
אסורה דאית ב אפ
הא לא איריא תנא ס
תאמר רישא דאית ב
אפרוח שריא תנא ס
מכלל דרישא דאית ב
אסירא יהואו כותא
דבשרא סבר ר' אסי

ויקולא אמרי' ליה
 היתריא ב' דאמפול
 דוהא דהרבא דאמפול
 מר בר רב אשי לשעור
 אמר ליה אבוב לאו
 בשיעורין דרבנן ועוד
 שיעור אסור מן התר
 אבא אמר רב אידי
 לוי בר פרמא אמר רבי
 משום זקן אחד ורבי י'
 אמרו ב' צינא ב' אמר
 רבי זורא לרב שמי
 משיל בה גבול היתר
 לא פירשא את הדבר ו'
 שמואל בר תנמינ'

יהושע בן לוי אמר:
ואחת בהדידא רידה או
אמר רבא חלבו אמר ר'
הוא רבתי לקמייהו
אשער בתרבעין והמי
במ'ה ואני אשער במ'
טעמא דליבא שלשים
חייב רבאבא אמר ר'
אמר לבניו ר' שמואל
ר' יהושע בן לוי מביח
אלא מורוע בשלה דר'

הוא בזהר בן המנוח החסידות ודוק
התקנה ימי אלה דבר שאינו ידוע לעמוד כלומר כלום יש
אלה יריב טעמה אז נמי ליכא למיקס אטעמא בנן מין ומינו
עממא דוביקין וקמקדן (דף טז:) נמי תאמינין יש הבן בנתיב טעם שיש
טעמה בשנים ששים ונבדוקי דמקלמקדן קמקדן אזי בן ציון שיש
ואזי בששים אלהם כי לא יריב טעמה נון בעינן ששים למד ו
מיתות חסידות אפילו יריב יודיע טעמה אלה הלא איכא למיקס דלי
נטייל: ורוע שיש למד אור המוסר ממנו ומתקין אותו ו

מסורת הש"ס

- (א) [תוספתא דמדינות
פ"ט ה"ה,] (ב) [שם,
ג] [ז"ל אשין,] (ד) [יומא עב:
עד,] (ה) [ואוסרת רש"ש,
ו] [סוף פרק י' דמדינות,
ז] [ענין מוס' בטרות לא:
ד"ה א"כ,] (ח) [עבר דקל
א,] (ט) [מסנהדרין,] (י) [עד
כאן בערך,] (יא) [וע"ע
מוס' לקמן ק. ד"ה
כשקדס,]

מורה אור השלם

1. ולקח הכהן את הזרע
בשלה מן האיל וחת
מצה אחת מן הסל
ורקיק מצה אחד ותתן
על כפי הנזיר אחד
התגלחו את גורו:
במדבר ו יט

הגהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה בם וכו' שם בהן להפלות:
(ב) תוס' ד"ה צביית אפירות וה"ה בנמא כ"ל ומיבט נשאר נמאק:
(ג) ד"ה נפלס וכו' דלמא אול מדא ותיבט בצירי דמכרתה ולא סליק להו דיקולא:

מוסף רש"י

- חצי שיעור. כלומר פחות
מכשיעור (יוחא עג:).

גיד הנשה פרק שביעי חולין

צח:

ע"ז משפט

א [מיי] פ"ט מהלכות
מעשה הקרבנות הלכה ט':
פד ב מיי פט"ו מהל'
מאכלות אסורות
הלכה כא [טוש"ע י"ד
סימן זט סעיף א']:

שיטה מקובצת

א דעם האיל מ'בשלת:
ב ולישנא ב'רא
ג אוקימנא לת"ח בדקדקיה
ד אחרת: **ה** ולתני מילתא
ו קמי זו: **ז** דהא קים לן
ח בהו מאחורי רבי: **ט** אלא
י דמרבין בעיני ששים וכו'
יא נמי שמעין: **יב** ודריצה
יג לומר דטעם כעיקר קאמ'ר
יד טעם גמור דהא אלא
טו לאט לן דהו קאמ'ר דהא
טז בטיל ב'ק' וס' ובכי ה"ג
יז אסור בקדשים ואע"ג דכר:
יח אף בשאר קדשים ב'ק'
יט וס' כדורז בשלה:

רבינו גרשום

[illegible]

אין בשלח **אמא** שׂוּימָה. פֿירט נקוטערס דלגל נתרפּטס באַזאָ
לשון ונראה לפרט דמשמע צולה כמו בשל לה למד' דגושא
ומפיק היא כמו שם לה כלומר כמו ששיל: **דבולר** **עלמא**
בבהדי **אימ** במבשר **זה**. דלזון מקרא יואל מידי פשוטו אכל לאיכא
דלמדי נקדרה אחרת משגל לה
לחנא חמא מוילא און מדי פשוטו:
אמא ונראה **אמא** ונראה

מר סבר מחתך לה וחדר מבשל לה.
פירש קנותוסר דהיינו מ"ק
ושלמה דקדמתי היינו לזמן מחמתך
לחמיה וסבאם לא היו מר סבר
לוקמיה ללישנא קמא כמ"ק קמא דלילכא
לחמיה דהוי ר"י ונבאלה לפירש מר
סבר סתמך לה וחדר מבשל לה היינו
ק"ב ס"י ויחא ר"י אלמ מ"ק סבר דמבשל
וחדר סתמך היינו עליהם קדמתי
סתמא מחמתה לחתך ציטול והסתא
לזמן סבר קמא ר"י ס"י ויחא
יכנו לאדך לישנא ומיהו ללישנא
בסתמא ציטל ומיהו לישנא היינו סלל
ותבנה חמיה:

וּמִן דַּמְר כְּשִׁשִׁים סָבַר כְּשֶׁר
וַעֲצוּתוֹ כִּי, לֹא יִדְרֹשׁ
הַגְּנוּזוּת הַיָּד הַלְּתִיף מִיָּה לְגִזְוִן
כְּשֶׁלֹּא מִיָּה טֶעֶם מִקֵּד לְחֻיִּימָה
כִּי מִמֶּנּוּ הִתְהַלֵּךְ לְמַדְרוֹרֵיהֶם
כְּשִׁינִיָּה כִּימָה אֵלֶּה כְּשִׁשִׁים וּמֵתָה
קִבְלָה יוֹמֵה כִּי־סֹמְכִימָה אֲחֵי
הַבָּרִית מִקֹּדֶם פִּתְּחִי עֵינֵי מֵתָה
דִּמְתִּיָּה וְזוֹ הֵימָר הֵבָה מִלֵּל אִסּוּר
וְהַמְשִׁיחֶשׁעֵשׁ שֶׁנֶּאֱמָר הִתְעַלְלָתָה
כִּי־לֹא מִיָּה כִּי־לֵב מִפְּעֻמֵּי כִּי
אֲסִירֵיךְ בְּחֵרָתָהּ, וְחֵיטָא וְחֵיטָא קוֹשִׁי
לִדְלֵתָה יֵשׁוּ דְקִימָה וְהֵבָה שְׁזִין
מִנְחֻלִּין אִסּוּר לְחֻלִּיָּה לְעֵינֵי שָׁמַיָּה
וְיֵשׁ לְשׁוֹן וְזוֹ הֵמָר הֵבָה מִלֵּל
אִסּוּר שְׁמַע מִלֵּל דְּבִר הַסָּבוֹר

[illegible]

היהודים בדאמירינן הדודא בדיקטורן דרם (מנחות דף קד ע"ב), וכן נ"ב
 וואסלן פטור וואסערן שטע מיטן נותן טעם ברוב (לא דלוריימינא אלא
 דלמאמאן במיני עסקאן ועוד דאמיר בדיקטורן דרם (מנחות דף קד ע"ב)
 אלאמאן נ"ב כל שווא אורבן קדישין וכן במנהג דרומני ודאמיר לפרס
 דאמירלן אורבן מקרה דמסרת אלס נקט קדישין משום דנדרים נ"ב
 יהיו יורעו ונתנו הורעו טעם בנה שחור חיימנן נ"ב ש"ס
 ומקמאט לעבול וכל נ"ב שישל המיר כחמור ודכא ל"ב פליג י"ב
 ומדור"ב נשטע רבנן דדרש"ל להיאר מנאכר לאמירלן דלקי א"ר
 בדיכרסל כל הבשר (לקמן דף קפ) ש"ס טעמא ואלס ממשו דעלמא דלוריימינא
 אלאמאן שווא א"ר דליכט נותן טעם מיט אמי"ל י"ב דכא דכא בישול א"ר
 אלא מידוק ודיכרסל בתרא דמסכת ע"ו (דף קפ) דלאמר דא חיימן טעמא
 נבטל וטעמא וממשו דקדאמירלן הכס לוקיין כוון שחאיסור נ"ב
 אלא אפילי טעמא וממשו א"ר י"ב מכירי א"ר מילתא דמסכתא דמסכתא

ה'תשס"ח
 ש: לא נחפרש בזהו לשון: ד"ע. מ"ק ור"ש:
 דל"ן מקרא יואל מידי פשוטו וקרא משמע
 דעס האיל יאמבשלו: מ"ק סבר מחסד לה. מן האיל והדר מבשל לה
 בזהדיה ואשמועינן שלמה מבשלה ואינו מחסדה לחסיוות. ור"ש אחא

לנאמנותיך לדמותו שהיא מחוברת
לאל מנצלה: **וּלְשֹׁמְרוֹ קָמָה** ו'
וּשְׂמַרְתָּ אֶת מִסֵּיחַ לְמַלְאֲכָיו דְּאִרְחָן
לְעַל וְתִסְמְכֵם לֵאלֹהֵיכֶם. וְלִשְׁמֵרָהּ קָמָה
דְּאִרְחָן מִדִּין מִ"ק וְיָ"ב וְיָ"ג בְּהַי
אֵיל מַנְשֵׁל לֵה יִלְפִי הֵךְ אֲמֹרֵא
לְעִיל מִדְּרוֹעַ כְּסָדֵה אֲלִינֵה דְרִבִּי
הֵכֶל: **וּלְשֹׁמְרוֹ כְּסָדֵה** וְאִרְחָן
מִ"ק דְּבִקְדֻשָּׁה אֲחֵרֶת מַנְשֵׁל לֵה יִלְפִי
לְמַלְאֲכָיו מִדְּרוֹעַ דְּחִינִי כְּסָדֵה הֵימֵךְ
בְּהַי אֲלִינֵה מִזְרֵינֵה יֵשׁ עֲלֵה הֵימֵךְ
וְכֵסר מוֹעֵט ^(א) שֶׁחֶתֶק אֵינוֹ כְּבָלָל

[illegible]

אנן לקולא גמרינן
רייתא ברובא במיל
אלא למעם בעיקר
ישמע לן דהכא שרי
ולגמור

[illegible]

גדוהת (נחמה ע"ה) אמר ר"ל הפגול והנוהר והטמא שכללן זה בזה
שמותם דלפניו כדי נמית בעטל לא אכר במיני חרוב שכלה וטמאת
שמותם ^(א) שנקמטו והטמא דכסל דרוב לרובן דלמחי מיני במיני טמאת
כחא איירי בעטל גמור ונדקשקש גמור מקרי דתמאת והוא דיין
דחי קדשים והוא הכא שרי דפעמיס שאריות ומקתן מן האיל
מנונית חרוב הקריה עד אותו מקתה עד שלא ירדו בראות
מיתרסת אחל לעטס עשיק ודרכה גמוריה ירד ולא אכמכתה
דיין דלרנן דמוקרי לה לעטס עשיק מן קמי וכל דלמח אפי
לא דרבנן מפרש כחלכב מלא טעמא לא גמורין להו דחדשו הוא אי
ה מורי פירוש לעטס דרבנן הכא דמורי פירוש עמאלח הוא כלומר מכתה
לא ממשו אסור ואין לוקון עליו ^(א) והיינו במיני דמלאורייתא דברא
ותביכו ורי קתני טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקון עליו
עמאלח ככל ענין ר"ל מן נטל וכל ממשו לרבותא דלפניו אסור

ועוד

תורה אור השלם
ו. ויצא אל המזבח אשר
לפני יי וכפר עליו ולקח
מדם הפר ומדם השעיר
ונתן על קרנות המזבח
סביב: ויקרא טז יח

הנהגות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה וילגנשא
בגמרא וכו' ובשר מועט.
ר"ב דמיו "זל בזה לתרן
הטו מוציין עמלות
מאכוסו כן ג"מ מוציאם
מחיל וכו' אין זו מאה
אצל בירושלמי ג' מייס
גמל מתוך קושיא ו' דלף
פעמלתרע ודע אין מאטערס
מ"מ (תפין) עמלות איל
מטערפן וכו' א"ל א"ל
מ"מ שמועס צר מעט
וקיל וכן צמ"ר פ' נשא
קד רמב ע"ג: (ג) ד"ה
הולוס התיר נבטל:
(ד) תוס' ד"ה מאי א"ל
פריך אדרבה דניגמר:

לעזי רש"י

אישמלדו"ן. עצם השכם.

צ"ח ע"ב ותנאי: "בשלה" - אין בשלה אלא "שלימה!"

רבי שמעון בן יוחאי אומר: אין "בשלה" - אלא - שנתבשלה עם האיל! ומבארין לברייתא: דכולי עלמא, בין תנא קמא ובין רבי שמעון בן יוחאי, סברי כי בהדי איל מבשל לה לזרע, שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוט, אלא דהכי איפלגו: מר, תנא קמא, סבר, מחתך לה לזרע מן האיל, והדר מבשל לה באותו הדר, יחד עמה. ואשמעינן קרא דצריך לבשל את הזרע כשהיא שלימה ולא כאשר היא חתוכה לנתחים.

ומר, רבי שמעון בן יוחאי, סבר, מבשל לה לזרע בעודה מחוברת לאיל, והדר מחתך לה ומנתקה מגוף האיל.

ואי בעית אימא דכולי עלמא סברי - מחתך לה מהאיל, והדר מבשל לה. מיהו, מר, רבי שמעון בן יוחאי סבר, בהדי איל מבשל לה. ומר, תנא קמא סבר, בקדרה אחרת מבשל לה. הילכך, ללוישנא קמא, דכולי עלמא סבירי דמבשל את הזרע עם האיל, אליבא דרבויי הכל איכא למילף מזורע בשלה לדין נתינת טעם.

ואילו ללוישנא בתרא, רק אליבא דרבי שמעון בן יוחאי, דקסבר מבשלים את הזרע האסורה לזרים עם הבשר המותר, איכא לאוכחי מינה על דין נתינת טעם.

והשתא מבארין לפלוגתייהו דאמוראי כיצד למדוה מזורע בשלה:

מאן דאמר בששים, סבר - בשר ועצם דזרע בהדי בשר ועצמות של האיל משערין, והוה ליה, לפי מה דקים להו לחכמים, בששים! ומוכח מכאן כי בשיעור של ששים אין נתינת טעם, דהא בהכי שרייה רחמנא. ואילו מאן דאמר במאה, סבר - בשר דזרע בהדי בשר דאיל משערין, משום

דעצם אינה פולטת טעם, והוה ליה היחס של בשר הזרע לבשר האיל, במאה!

והוינן בה: ומו ילפינן מונה דזרע בשלה של איל נזיר?

והתנאי: זהו, איל נזיר שנבלע בבשרו טעם הזרע, היתר הבא מכלל איסור! שהתירתו התורה דווקא הכא, על אף שבאיסורי דעלמא הוא אסור.

דייקנין: "זהו" - למעוטי מאי? לאו, למעוטי כל איסורין שבתורה, דלא ילפינן מזורע בשלה.

אמר אבוי: לא נצרכא למימר "זהו" אלא לרבי יהודה, דאמר מין במינו לא בטול כלל, ואפילו לא באלף, קא משמע לן דהכא, בורע בשלה,

בטול על אף שהוא מין במינו. ולכן קא אמר "זהו", שרק כאן בטל מין במינו ולא בעלמא.

והשתא פרכינן לרבי יהודה: וליגמר מיניה לעלמא שמין במינו בטול?

ומשנינן: גלי רחמנא "ולקח מדם הפר ומדם השעיר, ונתן על קרנות המזבח". וקסבר רבי יהודה כי תרומתו, דם הפר המרובה ודם השעיר

המועט, בהדי הדדי נינהו, שמערב אותם ביחד בכלי אחד, ונותן מהדם המעורב על קרנות המזבח, ולא בטלי! שעל אף שדם השעיר המועט מעורב בדם הפר המרובה, עדיין הוא קרוי "דם השעיר". ומכאן ילפינן שמין במינו אינו בטל.

והוינן בה: ומאי חזית דגמרית מהאין דדם השעיר, דמין במינו אינו בטל, ליגמר מהאי דזרע בשלה דמין במינו מתבטל?

ומשנינן: היתר שמבטל איסור - חידוש הוא. ומחידוש לא גמרין לעלמא.

ופרכינן: אי הכי, דחידוש הוא, ולהכי לא ילף רבי יהודה מיניה לדין ביטול של מין במינו, אם כן לדין ביטול ברוב, שאינו אלא במאה, וששים -

נמו לא ליגמר מיניה?

ומשנינן: אטו אנן לקולא גמרין מיניה שיבטל האיסור ברוב של ששים או ברוב של מאה? והרי

אנן לחומרא גמרין מזורע בשלה, שלא יתבטל עד שיהיה בהיתר שיעור של ששים או מאה.

וחומרא, שפיר גמרין מיניה. שהרי הדברים קל וחומר: ומה באיל הנזיר שחידשה בו התורה את

הקולא של ביטול ברוב, אין הביטול אלא באחד לששים או למאה, במקום שלא חידשה תורה,

לא כל שכן שלא יתבטל ברוב עד שיהיו בו ששים או מאה.

והיינו, אילו לא היינו לומדים את דין ביטול הטעם מזורע בשלה אלא משום אותו לדין

ביטול ברוב של איסור ממש, הרי דמדאורייתא חד ברובא בטול, ורק בטעם מחמרין שלא יבטל

אלא בששים או במאה, ולכן שפיר ילפינן מזורע בשלה חומרה זאת.

רבא אמר: לא נצרכא האי "זהו היתר הבא מכלל איסור" אלא להשמיענו לענין "טעם בעיקר",

דבקדשים קיימא לן דטעמו של איסור שהתערב בהיתר הרי הוא אסור כעיקר ממשו, ואילו

בחולין הטעם בטל ברוב, שאף על פי שניכר טעם האיסור בתערובת, אין התערובת נאסרת

מהתורה אלא רק מדרבנן. הילכך, קא משמע לן דהכא, בורע בשלה

שהתבשלה עם בשר איל השלמים, שרי לאכול את הבשר, משום שהטעם התערב בששים או

במאה. וילפינן מזורע בשלה, על אף שהיא קדשים, ואיסור טעמה הוא מהתורה, לדין חולין, להחמיר

ולאסור את הטעם של האיסור עד שהוא יתערב בששים או במאה, על אף שטעם האיסור בחולין

אסור רק מדרבנן.

מִדֹּדִים | חֲשֹׁךְ עֲבֹדָךְ אֱלֹהֵימִשְׁלוֹ בִּי אֲזִי אֵיתָם וְנִקְיִתִי מִפֶּשַׁע
 רֶבֶב: יִהְיֶה לְרִצּוֹן | אֲמַר־יָּהּ וְהִגִּיוֹן לִבִּי לִפְנֵיךְ יְהוָה צוּרִי
 וְגֹאֲלִי: כֹּה * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדוֹד: גִּי יַעֲנֶךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה
 יִשְׁגְּבֶךָ שֵׁם | אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: גִּי יִשְׁלַח עֲזָרְךָ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעֶדְךָ:
 יִזְכֹּר כָּל־מִנְחֹתֶיךָ וְעוֹלֹתֶיךָ יִדְשְׁנָה סֵלָה: הִי יִתֶּן לָךְ כִּלְבָבְךָ
 וְכָל־עֲצֶתְךָ יִמְלֹא: וְנִרְנְנָה | בִּישׁוּעֶתְךָ וּבִשְׁם־אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹל

רש"י

ידעתי בחטאי בשגגה: (יד) גם מזדים. מן הזדונות: אז איתם. אהיה תמים אמרו חכמים למה דוד דומה לכותי המזור על הפתחים והם מערימים בדבר יותר מכל אדם תנו לי מים לשתות דבר שאין בו חסרון כיס מששתה אמר יש כאן בצל קטן משנתנו לו אומר יש בצל בלא מלח משנתנו לו אמר תנו לי מעט לחם שלא יויקיני הבצל כך אמר דוד בתחלי על השגגות ואחר כך על הזדונות ואחר כך על המרדים שפעים אלו המרדים שמתכוין להכעיס וכן הוא אומר (מ"ב ג') מלך מואב פשע בי: (טו) יהיו לרצון. לפיוס לרצותך: (כ) יענך ה' ביום צרה. המזמור הזה

מצודות ציון

(יד) איתם. מל' מס וסלס: (ג) יסעך. מל' סעד וממיתה: (ד) ידשנה. מל' דשן: (ו) נידגול. מל' דגל:

ומתיקות שיש בהנאות הודים ההם אלא אתגבר על התאוה: אז איתם. אז אהיה תמים כי על השגאות תכפר ומהזדים תחשוך אותי כי מפשע והוא המרד שהוא עון רב וגדול מזה אהיה נקי מעצמי כי בוודאי לא אחטא כמרד ואם כן לא יסאר בידי מאומה רע ואהיה תמים וכאומר הנה מאד קשה להיות תמים כי אם באופן זה: (טו) והגיון לבי. גם מתשובות לבי מה שלא אוכל להוציא בפה גם המה יהיו לרצון לפניך: (א) לדוד. המשוור אמר אותו בעבור דוד בצאתו למלחמה: (ב) ביום צרה. כאשר תלחם מול האויב: ישגבך. יחזק אותך שם אלהי יעקב ור"ל כמו שחזק את יעקב מול לבן ועשו ואלה יוכלו לו כן לא יוכלו אויביו לך: (ג) מקודש. ממקום קדשו הוא בית המקדש הוא מקום שכונה ומשם בא העזר: ומציון וגו'. כפל הדבר במ"ש: (ד) יזכור. יהיו זכורים לפניו המנחות אשר הבאת: ידשנה סלה. עד עולם יקובל עולתך ברצון ותאכלם האש ויעשו דשן: (ה) כלבבך. כתאות לבבך: ימלא. יתקיימו עצתך: (ו) בישועתך. בעבור התשועה הבאה ממך כולנו נרננה: ובשם. בעזר אלוה נלכה בדגלים

יִמְלֹא יְהוָה כָּל־מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ: זֶעֶתָה יִדְעֵתָ בִּי הוֹשִׁיעַ | יְהוָה
 מִשִּׁיחוֹ יַעֲנֶהוּ מִשְׁמִי קִדְּשׁוּ בְּגָבוֹרוֹת יִשַׁע יְמִינוֹ: הִי אֱלֹהֵי בִרְכָב
 וְאֱלֹהֵי בְּסוּסִים וְאֲנַחְנוּ | בִּשְׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִזְכִּיר: טִי הִמָּה פָּרְעוּ
 וּנְפֹלוּ וְאֲנַחְנוּ קָמְנוּ וְנִתְעוֹדֵד: יִהְיֶה הוֹשִׁיעָה הַמִּלֵּךְ יַעֲנֵנוּ
 בְּיוֹם־קְרָאֵנוּ: כֹּה * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדוֹד: גִּי יְהוָה בְּעֹזְךָ
 יִשְׁמַח־מֶלֶךְ וּבִישׁוּעֶתְךָ מֶה־עֵיִל (ע"ל קרי) מָאֵד: גִּי תִתֶּן לָבוֹ
 נִתְתָה לוֹ וְאַרְשֶׁת שִׁפְתָיו כָּל־מְנַעַת סֵלָה: דִּי תִתְקַדְּמֵנוּ

רש"י

ונעשה חיל: (ז) עתה ידעתי. זו היא הרננה שנגנן עתה בתשועה זו שבאה ליואב ולישראל, ידעתי שחפץ המקום בי וענני משמי קדשו כי תשועתם היא תשועתי: (ח) אלה ברכב. יש מן האומות שבוטחים ברכב ברזל שלהם ויש שבוטחים בסוסיהם אבל אנחנו בשם ה' נזכיר כי לו הישועה נזכיר לשון הקטרה ותפלה כמו (ישעי' סו) מזכיר לבונה את אזכרתה (ויקרא א') ולפי' המה יכרעו ויפולו: (ט) ואנחנו קמנו ונתעודד. נתגבר

מצודות ציון

(ט) ונתעודד. ענין רוממות וסוק כמו מעודד עניס (לפסן קמ"ט): (ג) וארשת. ענין מנטק ולמירה ואין לו דומה נמקדל ונפיעט של ר"ה ארשת שפמיו: (ד) תשית. תשים: לראשו. נלאסו:

משמי קדשו להושיעו בגבורות התשועה הבאה מימינו: (ח) אלה ברכב. כי הלא רואים אנחנו אשר אנשי מלחמתנו הבאים למלחמה אלה באים ברוב רכב ואלה באים ברוב סוסים אשר בהם ימצא העזר במלחמה: ואנחנו. רצה לומר הלא אתנו מעט רכב וסוסים ואך אנחנו נזכיר במלחמה שם ה' ומעמו נבקש העזר: (ט) המה וגו'. הבאים ברוב רכב וסוסים כורעים ונופלים לפנינו ואנחנו קמים ומתרוממים ומתחזקים ומהו נדע שגם עד הנה הושיע ה' למשיחו מה שנמלט מיד שאלו: (י) ה' הושיעה. כן הושיעה בכל עת: ביום קראנו. בו ביום שנקרא אליך: (ב) בעזך. בהעזו הניתן ממך למלך המשיח הנה ישמח בו: ובישועתך. כפל הדבר במלות שונות: (ג) תאות לבו. מה שיתאוה לבבו תתן לו עם כי לא שאל עליי ואמר בלשון עבר כדרך הנבואה בהרבה מן המקומות על כי במראה הנבואה נראה כאלו כבר היה הדבר: וארשת. וכל שכן שכל תמנע ממנו מה שישאל בפיו: (ד) כי

תהילים פרק כא

מ

בְּרִכּוֹת טוֹב תִּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטַרְת פּוֹז׃ חַיִּים׃ שְׁאֵל מִמֶּךָ
נִתְּתָה לוֹ אֶרֶץ יָמִים עוֹלָם וְעַד׃ גְּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעַתְךָ הוֹד
וְהִדָּר תִּשְׁוֶה עָלָיו׃ כִּי־תִשְׁתַּחֲוֶה בְּרִכּוֹת לַעֲד תַּחֲדָהּ
בְּשִׁמְחָה אֶת־פָּנֶיךָ׃ כִּי־הַמֶּלֶךְ בָּטַח בִּיהוָה וּבַחֲסֵד עָלָיו
בַּל־יִמוּט׃ תַּמְצֵא יָדְךָ לְכָל־אֹיְבָיֶךָ יְמִינְךָ תַּמְצֵא שְׁנָאֶיךָ׃
תִּשְׁתַּחֲוֶה׃ בְּתַנּוּר אֵשׁ לַעֲת פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאָפּוֹ יִבְלַעֵם
וְתֹאכְלֵם אֵשׁ׃ פָּרִימוֹ מֵאֶרֶץ תֵּאֲבֹד וְזֶרְעֵם מִבְּנֵי אָדָם׃
כִּי־נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חֲשָׁבוּ מִזְמָה בַּל־יִכְלֹה׃ כִּי־תִשְׁתַּחֲוֶה

רש"י

וגו' (ש"ב ד') והכינוי את כסא ממלכתך על ישראל לעולם: תשית לראשו עטרת פז. ויקח עטרת מלכם ותהי על ראש דוד (שם ב' י"ב): (ה) חיים שאל ממך. כשהייתי בורח לחוצה לארץ מפני שאף הייתי מתפלל אתהלך לפני ה' בארצות החיים (לקמן ק"ו): נתתה לו. שהשיבותני לארץ ישראל: אורך ימים. למלכותי שאמרת והכינוי את כסא ממלכתך עד עולם: (ו) תשועה. מנחם פתר תשועה תשים תשית לשון א' להם: (ז) תחדהו. לשון חדוה: את פניך. בגן עדן, ורבותינו שדרשוהו במלך

מצודות ציון

(ו) תשועה. תשים: (ז) תחדהו. מל' מדוה ושמהה כמו וחד יחדו (שמות י"ב): (ט) תמצא. מספיק כמו ומלא להם (מגדל י"ב): (י) תשיתמו. תשים אותם: יבלעם. מלשון גליעם ושמהה: (יג) שכם. חלק כמו שם אחד

מצודות דוד

תקדמנו. תקדים ליתן לו ברכות טוב טרם ישאל עליו: עטרת פז. רצה לומר כבוד הרבה: (ה) חיים שאל. ארז"ל כאשר יראה משיח בן דוד שנהרג משיח בן יוסף ישאל אז על החיים וה' יבטיחו עליו: (ו) בישועתך. על ידי ישועתך יתגדל כבודו: (ז) כי תשתהו. תשים אותו לעולם לברכה כי הכל יברכו בו לומר שיהיה כמוהו. תחדהו. תשמחו בשמחת ראית פניך: (ח) כי וגו'. בעבור שתהיה בטחוני בה' לזה לא ימוט: (ט) תמצא. תספיק מכת ידך לכל אויביך: ימינך תמצא. ר"ל תשיגם ולא יוכלו להנצל: (י) תשיתמו. יתמיד בהם האש כמו בתנור: לעת פניך. בעת כעסך אז יבלעם באפו ותאכלם האש: (יא) פרימו. בניהם: וזרעם. כפל הדבר במלות שונות: (יב) כי נטו. על כי נטו לעשות רעה למולך כמ"ש יתיצבו וגו' על ה' ועל משיחו (לעיל ב'): חשבו מזמה. יחשבו מחשבות שא"א להם לעשותם: (יג) כי

תהילים פרק כב

מא

שָׁכַם בְּמִיתָרֶיךָ תִּכְוֶנֶן עַל־פָּנֶיהֶם׃ רֹמְמָה יְהוָה בַּעֲדָךְ נִשְׁיֶרָה
וְנִזְמָרָה גְבוּרָתְךָ׃ כָּב ׀ לַמְנִצָּח עַל־אֵילַת הַשָּׁחַר מִזְמוֹר
לְדָוִד׃ אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי רְחוֹק מִיִּשְׁוּעָתִי דְּבָרֵי שְׁאֲגָתִי׃
אֱלֹהֵי אֲקָרָא יוֹמָם וְלַיְלָה וְלֹא־דוּמִיָּה לִי׃ וְאַתָּה
קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ בְּךָ בָּטַחוּ אֲבֹתֵינוּ בְּטָחוּ
וּתְפַלְטֵמוּ׃ אֱלֹהֵי זַעֲקוֹ וְנִמְלָטוּ בְּךָ בָּטַחוּ וְלֹא־בוֹשׁוּ׃ וְאַנְכִי
תוֹלַעַת וְלֹא־אִישׁ חֲרָפַת אָדָם וְבוֹי עָם׃ כִּי־כָל־רְאִי יִלְעָגוּ לִי
יִפְטִירוּ בְּשִׁפָּה יִנְעוּ רֹאשׁ׃ גַּל אֶל־יְהוָה יִפְלֹטָהוּ יִצְלִיָּהוּ כִּי

רש"י

שכם. אשר תשית אותם לחלק שיחלקו ישראל את ממונם כמו שנאמר (ישעי' כ"ג) והיה סחרה ואתננה וגו': במיתריך תכונן על פניתי במיתרי קשתותיך תכונן חציך ותזמננם לירות על פניתי: (יד) רומה ה'. בעזך. על הקמים ונשירה ונזמרה, (סא"א): (א) אילת השחר. שם כלי שיר, ד"א על כנסת ישראל שהיא אילת אהבים הנשקפה כמו שחר (שיר ז'), ורבותינו דרשוהו באסתר, ומנחם פתר אילת לשון מעוה כמו אילותי

מצודות ציון

(בדלש"ת מ'): במיתריך. הוא חלל הקסם כמו על יתר (לעיל ט'): (א) אילת השחר. שם כל זמר ידוע אז אללם: (ה) יפטירו. ענין פמיסה כמו פוטור מים (משל)

מצודות דוד

תשיתמו. כי בעבור זאת תשית אותם לחלק אחד שיעמרו מוכדל בפאה אחת להיות למטרא לחץ: במיתריך. בתבל הקשת תכונן החצים לירות בהם: (יד) בעוזך. כפי גודל כחך תרים עצמך להפרע מאויביך ואז נשירה וגו': (ב) אֵלֵי אֵלֵי. כפל המלה כדרך הקוראים והצועקים כמו ענני ה' ענני (מ"א י"ח): רחוק וגו'. רצה לומר דברי שאגתי המה להתפלל על מה אתה רחוק מישועתי: (ג) וליילה. ואף בלילה אני קורא ומתפלל: ולא דומיה ל'. לא אשתוק כי כשהאדם נענה דרכו לשתוק אבל אז כשעדיין לא נענה: (ד) וישב. קיים ונצחי כמו אתה ה' לעולם תשב (איכה ה') ור"ל הלא כחך אז כחך עתה ופעמים רבות היית תהלות ישראל כי היו מהללים אותך בהושיעך אותם מצרתם ומדוע אם כן תרחק עתה מישועתי: (ה) בטחו ותפלטמו. כאשר בטחו בך כן הצלתם: (ז) תולעת. כחי תשש כתולעת: חרפת אדם. בני אדם יחרפו עמדי את הזולת כי יאמרו לו בחברפם שהוא שפל כמנוני: ובווי עמ. כל עם מבזה וזולתו עמדי וכפל הדבר במלות שונות: (ח) יפטירו. יפתחו שפתם ללעוג בי וינעונו לעמוד הבא

הבית חוזר בו, ידו על התחתונה כל המושנה, ידו על התחתונה. וכל החוזר בו, ידו על התחתונה:

ג. השוכר את החמור להוליכה ביהר וְהוֹלִיכָהּ בַּקָּעָה, בַּקָּעָה וְהוֹלִיכָהּ בַּקָּעָה, אִפְּלוּ זֶה עֶשֶׂר מִלִּין וְזֶה עֶשֶׂר מִלִּין, וְמִתָּה, חֵיב [השוכר את החמור וְהִבְרִיקָה, או שִׁנְעָשִׂית אֲנָגְרָא, אומר לו הרי

שֶׁלְךָ לִפְנֵיךְ. מִתָּה או גִּבְרָה, חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמֹר]. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַחֲמֹר לְהוֹלִיכָהּ בִּיהַר וְהוֹלִיכָהּ בַּקָּעָה, אִם הִחֲלִיקָה פְּטוּר, וְאִם הוֹחֲמָה חֵיב. לְהוֹלִיכָהּ בַּקָּעָה וְהוֹלִיכָהּ בִּיהַר, אִם הִחֲלִיקָה חֵיב, וְאִם הוֹחֲמָה פְּטוּר. אִם מִחֲמַת הַמַּעֲלָה, חֵיב:

ד. השוכר את הפרה לחרש ביהר

רבינו עובדיה מברטנורה

חזר בו ידו על התחתונה. יתן להם לפי מה שעשו, ואם הוזלה מלאכת הפועלים על כרחו יתן להם כמו שפסק, חוץ ממה שצריך להוציא בהשלמתה: כל המשנה ידו על התחתונה. כגון נתן צמר לצבעו אדם וצבעו שחור, אם השבח יותר על היציאה אין נותן לו שכרו שלם אלא דמי יציאת עצים וסממנים, ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח: וכל החוזר בו ידו על התחתונה. לאתויי המוכר שדה לחבירו באלף וזו ונתן לו מהם מאתיים וזו וחזר בו המוכר, יד לוקח על העליונה, רצה אומר לו תן לי מעותי, רצה אומר לו תן לי קרקע כנגד מעותי. ואם לוקח חזר בו, יד מוכר על העליונה, רצה אומר לו הילך מעותיך, רצה אומר לו הילך קרקע כנגד מעותיך:

ג. בהר והוֹלִיכָהּ בַּקָּעָה בַּקָּעָה וְהוֹלִיכָהּ בַּהַר. בראש ההר. ואף על פי שהדרך חלק וישר, חייב כשמתה מחמת אירא שלא הוחלקה ולא הוחמה, והואיל ושינה בה יכול לומר לו לא מתה זו אלא מחמת שלא היתה למורה באייר הר וקשה לה, או לא היתה למורה באייר בקעה וקשה לה. ומשום הכי לא מפליג הכא בין הוחלקה להוחמה כמו דמפליג בסיפא: אם החליקה פטור.

וְחָרַשׁ בַּקָּעָה, אִם נִשְׁכַּר הַקָּנָן, פְּטוּר. בַּקָּעָה וְחָרַשׁ בִּיהַר, אִם נִשְׁכַּר הַקָּנָן, חֵיב. לְדוֹשׁ בַּקָּטָנִית וְדוֹשׁ בַּתְּבוּאָה, פְּטוּר, לְדוֹשׁ בַּתְּבוּאָה וְדוֹשׁ בַּקָּטָנִית, חֵיב, מִפְּנֵי שֶׁהַקָּטָנִית מִחֲלָקָה:

ה. השוכר את החמור להביא עליה חטים והביא עליה שעורים, חֵיב. תְּבוּאָה וְהִבְיָא עֲלֶיהָ תָּבָן, חֵיב, מִפְּנֵי שֶׁהִנָּפַח קָשָׁה לַמִּשְׁאֵל. לְהִבְיָא לְתָבָן חֲטִימִם וְהִבְיָא לְתָבָן שְׁעוּרִים, פְּטוּר. וְאִם הוֹסִיף עַל מִשְׁאֵל, חֵיב. וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מִשְׁאֵל וְיֵהָא חֵיב.

רבינו עובדיה מברטנורה

ואיני מעכבו לתפסו על שכרי ומאחר שתולכנו תביא מעות, הרי הוא משם ואילך שומר חנם: שומר לי ואשמור לך. שומר לי היום ואשמור לך למחר. אבל שומר לי אתה זה, ואני שומר לך זה האחר במקומו והכל בזמן אחד, זו שמירה בבעלים היא ופטור: הנח לפני שומר חנם. אבל הנח לפניך, או הנח סתם, אפילו שומר חנם לא הוי. דלא קביל עליה נטירותא כלל:

ז. הלוהו. מעות: על המשכון שומר שכו. בין הלוהו ואח"כ משכנו, בין משכנו ואחר כך הלוהו. ומאי שכו שכו מצוה: הלוהו מעות שומר חנם. דלית ליה לרי' יהודה שכו מצוה לענין דינא: הלוהו פירות שומר שכו. דדרך פירות להרקיב. ואין הלכה כר' יהודה: מותר אדם להשכירו. לאחרים: משכנו של עני. שבידו: להיות פוסק עליו. שכו: והולך. תמיד ופוחת מן החוב. ודוקא במשכון דנפיש אגריה וזוטר פחתיה, כגון מרא וקרום וכיוצא בהן. וכן הלכה.

נז. 'המוסר גט שחרור לעבד על מנת שישתחרר בבית דין, לא ישנא אם כתוב בו: עצמך ונכסי קנויים לך, לא שנא אם כתוב בו: כל נכסי קנויים לך, עצמו קנה על פי דבורו שיאמר: בפני נכתב ובפני נחתם; נכסים לא קנה עד שיתקיים בחותמו.

נז. 'הפוחב כל נכסיו לעבדו, יצא לחרות, שהוא בכלל הנכסים וקונה עצמו בכלל הנכסים. אבל אם שיר מקצת הנכסים, בין קרקע בין מטלטלין, בין פרש השויר בין לא פרשו, בין היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששיר בין לא היו לו נכסים אחרים, ונאפלו כתב לו: עצמך וכל נכסי קנויים לך חוץ מדבר פלוני, לא יצא לחרות ולא קנה הנכסים.

נח. 'הפוחב שטר ארוסין לשפחתו, אף על פי שאמר לה: יצאי בו לחרות והתקדשי בו, אין זה לשון שחרור ואינה לא מקדשת ולא משחררת. (ושם ספ"ו מב"ע) אבל אם אמר לה: התקדשי, גירא, אמרינן ודאי שחררה מעקרא

וחלו הקדושין (בית יוסף בשם רש"י וכן משמע בגמרא פרק השולח).

נמ. 'המשחרר שני עבדים בשטר אחד, לא קנו עצמם. לפיכך הכותב כל נכסיו לשני עבדיו בשטר אחד, אף עצמם לא קנו. 'ואם כתב בשתי שטרות, קנו ומשחררין זה את זה. במה דברים אמורים, כשכתב בכל שטר משניהם: כל נכסי נתונים לפלוני ופלוני עבדי ונתן לאדם אחד ב' השטרות ביחד (סור), אבל אם כתב: חצי נכסי לפלוני עבדי, וחצי נכסי לפלוני עבדי, אף בשני שטרות לא קנו כלום.

ס. 'המשחרר חצי עבדו, בשטר, לא קנה העבד את חציו ונשאר עבד כמו שהיה. אבל אם שחרר חציו בקסף, שנמן לו דמי חציו כדי להשתחרר, קנה, והוא חציו בן חורין. במה דברים אמורים, כשחרר חציו בשטר ונשאר בו חצי האחר, אבל אם מכרו או נתנו לאחר, בין שהיה השחרור והמכירה או הנתינה כאחד, בין שקדם המכירה או הנתינה לשחרור, קנה העבד את

חציו, והלוקח או המקבל חצי האחר. וכן יעבד של שני שתפים ששחרר אחד מהם את חלקו, אפלו בשטר, קנה, והוא חצי בן חורין. **סא.** 'הפוחב לשפחתו מעבדת: הרי את בת חורין וילדך עבד, דבריו קנימים. 'את שפחה וילדך בן חורין, לא אמר כלום.

סב. 'מי שחציו עבד וחציו בן חורין, אינו יכול לשא לא שפחה ולא בת חורין, לפיכך כופין את רבו לשחררו, וכותב לו שטר על חצי דמיו. 'ובעוד שלא כתב לו גט שחרור, מעשה ידיו לעצמו, 'ואם המיתו שור אינו משלם לא קנס ולא כפר. במה דברים אמורים, בעבד, מפני שהוא מצוה על פריה ורביה; אבל שפחה, תשאר כמו שהיתה ועובדת את עצמה יום אחד, ואת רבה יום אחד, 'ואם הפה אדם על ידה וצמחה וסופה לחזר, אם הפה ביום שעובדת את רבה, הנזק לרבה. ואם ביומה, הנזק לעצמה. אבל אם נקטעה ידה, וכן כל דבר שאין סופו לחזר, חולקין הנזק היא והאדון.

באר הגולה

ק"ג אוקימתא דרבה שם דף מ"ב וכפי' רש"י שם כיון דאין לו בו אלא חציו כי שחרוריה לא שיר מדי: ש ברייתא קידושין דף ס"ח ע"א וכתבם וכתבה הרי"ף בפ"ד דגיתין: ת ממסנת הגמ' אליבא דרבנן גיתין דף כ"ג ע"ב ואין ק"ל כוותיה: א משנה שם דף מ"ח ע"א ובפ"ק דעדות משנה י"א: ב כ"כ התוספות והרא"ש מרמזים ליה התם למעוכב גט שחרור: ג בעיא שם ולא נפשט ולקולא וטעמא דכופר מפני שאין לו יורשים: פ"י חצי ל' שקלי של עבדות וכופר היינו חצי נזק של יהדות שהיר שחרור: ד כרבנן וכדאמר רב נחמן בר יצחק שם דף ע"ג ע"ב: ה תוספ' שם דף מ"ב ע"א והרא"ש אהא דאמרין למשנה ראשונה וכו': ו בריי' שם וכדמפרש בגמ' שם: ז משנה שם דף מ"א ח מעובד דההוא דבי וכו' לקמיה דרב פפא וכו' שם דף מ' ע"א: ח כ"כ התוספות והרא"ש שם: י מימרא דרבי ורבי יוחנן שם:

באר הגולה

פ מימרא דרבי יוחנן שם: י מסקנא דרבה שם דף כ"ד ע"א: ב ברייתא שם דף ח' ע"ב: ז משנה סוף פ"ג דפאה וכת"ק והכי איפסקא הלכתא בגמרא דגיתין דף ח' ע"ב: ט טור בשם אביו הרא"ש בפסקיו בפ"ק דגיתין והביא ראה מהתוספות וכפי' רש"י כיון דנחת לשורא שיר גט העבד: ז ברייתא גיתין דף מ' ע"א וכתבנן: ט לשון הרמב"ם סוף פ"ז מה"ע ד"ג מבריתא שם דף ע"ב ע"א וכאוקימתא דגמ' שם: ב ברייתא שם וכאוקימתא דגמ' שם: ג שם ומסיים שם שהעבד מכלל הנכסי והרי שיר בו חציו ואין זה שחרור וכ"כ הר"ן דבעינן שלא יתא בו שויר כלל וכו' והרי הוא אינו משתחרר בשטר חבירו שלא זכה בו: ז ברייתא שם דף מ"א ע"ב וכתבנן וכאוקימתא דרבה שם דגמרי רבנן לה לה מאשה מה שחציה לא אף עבד חציו לא:

הַלְבוּת יוֹם הַכַּפּוּרִים סִימָן תְּרִיד תַּרְטוּ

לִילָךְ לְבִיתוֹ מִבֵּית הַכִּנְסָת אוֹ לַהֲפֹךְ י"ב* וְהוּא אֶסְטֵנִס, י"א מִתָּר לִנְעַל י"ד מִנְעָלָיו עַד שְׁמִיעָה י"ו לְמִקְוָמוֹ (מַהֲרִי"ל):

תַּרְטוּ יוֹם הַכַּפּוּרִים אֶסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמָּשָׁה. וְכו' ב' סְעִיפִים:

א. *יוֹם הַכַּפּוּרִים אֶסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמָּשָׁה. *וְאֶסוּר לַעֲבֹד בְּאִשְׁתּוֹ כְּאִלּוּ הִיא נִדָּה, ז' וְכֵן יֵאָסוּר לִישֹׁן עִם אִשְׁתּוֹ בַּמָּשָׁה: **ב.** יְהוּדָא קָרִי בְּלִיל יוֹם הַכַּפּוּרִים י"ד יֵדָאג כֹּל הַשָּׁנָה, וְאִם עָלְתָה לוֹ שָׁנָה י"מ מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא:

א. מִשְׁנֵה יוֹמָא ע.נ.
ב. כִּשְׁם סֵפֶר אֲנָרָה.
ג. הִנְהוּת מִרְכִּיז דְּמוֹעֵר
ד. קִטְן הַלְכוּת תַּשְׁעָה
ה. כָּאֵב. ד. תָּמָר דְּבִי
ו. שְׁמֵעָאֵל שֶׁם פֹּחַ.

באר היטב

ו'ט"ז כִּתְבַּת דְּרוֹקָא בְּלִילָה אֶסוּר לַעֲבֹד בָּהּ, אֲבָל בְּיוֹם אֵין צִרִיךְ לְהוֹר מְגִיעָה, וְהָא מִשְׁנֵה הַשְּׁלָחֵן צִרִיךְ אֶסוּר שָׁנָה בַּמָּשָׁה הוּא אֶפְלוּ בְּיוֹם, עֵין שֶׁם: **ג.** יֵדָאג. בְּסִפֵּר הַנִּהְנוּת סוּף פֶּרֶק ג' דְּיוֹם הַכַּפּוּרִים תִּמְצָא תִּקְוָן לִנְה וְהוּא מְנַסָּה, וְכֵן כִּתְבַּת בְּסִפֵּר מִשְׁנֵת חֲסִידִים. וְעֵין הִנְהוּת מִהֲרִ"ל מִה שִׁכְתָּב מַעֲנִין זֶה. וְעֵין בְּסִפֵּר מַעֲנֵה לִשְׁוֹן גַּם בֵּן:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

יב. וְהוּא אֶסְטֵנִס. אִישׁ מַצְנֵן וְנוֹהָא הֲרִין י"א אִם הוּא אִישׁ חֶלֶשׁ וְכוּלָּהּ לְהוֹיָק לְבִירְאוֹתוֹ כְּשִׁילָךְ בְּמִקּוֹם הַגְּשָׁמִים כְּלָא מִנְעָלִים, אֲבָל מִי שְׁאִינוּ אֶסְטֵנִס לֹא יִנְעַל מִנְעָלָיו אִם צִרִיךְ לוֹ לִילָךְ אֶפְלוּ אִם יִרְדּוּ גְשָׁמִים, י"ד וְכִפְרִט שֶׁהוֹלֵכִים בְּאֶנְפִּילָאוֹת אִם כֵּן אֵין לָהֶם צִעַר כֹּל כֶּף כְּלָא מִנְעָלִים, י"א *וְאִם לֹא שִׁישׁ שֶׁם בְּאַרְצָא רֶפֶשׁ וְטִיט דָּאוּ כְּלִי עֲלָמָא כְּאֶסְטֵנִס בְּזוֹ: **יג.** מִתָּר לַעֲבֹד י"ב. וְהוּא הֲרִין י"א אִם רֹצֵה לִילָךְ לְבִית הַכִּסָּא יִיְדוּעַ שְׁיִלְכָלֶךְ שֶׁם רִגְלֵיו בְּמִקּוֹם מִטְנָה. מִתָּר לִנְעַל מִנְעָלָיו, י"א אֲבָל תִּכְף כְּשִׁיּוּצָא מִשֶּׁם צִרִיךְ לְהִסִּיר אוֹתָם, וְכֵן אֶסְטֵנִס, תִּכְף כְּשִׁיבָא לְמִקּוֹם שְׁאֵין לוֹ צִעַר צִרִיךְ לְהִסִּיר אוֹתָם, דְּלֹא כְּאוֹתָן שְׁנוֹהֵגִין שְׁהוֹלֵכִין בְּסַנְדַּל בְּרוּחוֹב, וְאֶפְלוּ בְּבִית הַכִּנְסָת עַד שִׁיּוּשְׁבִין עַל מִקּוֹמָם, וְאֶסוּר גְּדוּל הוּא, וְאֶפְלוּ בְּמִקּוֹם שִׁמְתָר לִנְעַל י"א יֵדָאג עַל כָּל פְּנִים לְחֶלֶף שֶׁל מִיָּן שִׁמְאָל וְשֶׁל בְּיָמִין: **יד.** מִנְעָלָיו. י"א יֵגַע בָּהֶם כ"י אִם עַל יְדֵי בְּגָד, וְאִם נִגַּע בָּהֶם שְׁלֹא עַל יְדֵי בְּגָד צִרִיךְ לִטֹּל יְדָיו בְּמִקּוֹם שְׁנִיעַ בְּזוֹ: **טו.** לְמִקְוָמוֹ. וְיִשְׁלַחֵם לְבִיתוֹ י"א יִנְיָחִם בְּמִקּוֹם מַצְנֵן בְּבִית הַכִּנְסָת, לְפִי שֶׁלְכָלֶךְ שֶׁל מִנְעָלִים הוּא לְזוּלוֹ לְבִית הַכִּנְסָת בְּיוֹם קִדּוּשׁ הַזֶּה, שְׁחִיבִים לְכַבֵּדוֹ בְּכִסּוֹת נִקְיָה וְכָכָל דְּבָר טְהוֹרָה. כִּתְבַּת הַאֲחֻרוֹנִים דָּאִם צִרִיךְ לִילָךְ לְבִין הַנְּפִירִים, אִף עַל פִּי כֵן אֶסוּר לִנְעַל סַנְדַּל, אִף דְּאִיקָא לְמַחֵשׁ שְׁלִיעִינוּ עֲלָיו, כֵּינֵן דִּישׁ אֲזֻקְרִים שֶׁהוּא דְּאִוְרִיקָא:

א. וְאֶסוּר לַעֲבֹד בְּאִשְׁתּוֹ. בֵּין בְּלִילָה א* בֵּין בְּיוֹם, וְגַם לֹא יִרְבֵּה עֲמָה בְּדִרְכֵּים, ז' כֵּן כָּכָל הַפְּרָטִים שֶׁנִּתְבָּאָר בִּיּוֹרָה דְּעַת סִימָן קֶצֶה: **ב.** וְכֵן אֶסוּר לִישֹׁן י"ב. וְאֶפְלוּ י"א הוּא בְּכִגְדוֹ וְהִיא בְּכִגְדָה:

ג. יֵדָאג כֹּל הַשָּׁנָה. שְׁמָא לֹא קָבֵל תַּעֲנִיתוֹ, וְשִׁמְרָאִים לוֹ שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין חֲפֵץ בְּשִׁמְשׁוֹ. י"ד עֵין בְּאֲחֻרוֹנִים שִׁכְתָּבוֹ, דְּהוּא דְּרוֹקָא כְּשִׁלָּא הִיא מִתְמַת רַב אֲכִילָה וְשִׁתָּה אוֹ מִתְמַת הַרְהוּר וְכִדּוּמָה, אֲבָל כְּשִׁיּוּעַ שְׁבָא מִתְמַת הַרְהוּר וְכִדּוּמָה, אִף דְּגִדּוּל צִנוּ, מִכָּל מִקּוֹם אִינוּ בְּסַפֵּק מִיתָה כִּי הוּא בְּעֶצְמוֹ גָּרָם לוֹ, וְכֵן אִם עָלְתָה לוֹ שָׁנָה אִינוּ מִבְּטָח שֶׁהוּא בֶן עוֹלָם הַבָּא. אִיתָא בְּסִפֵּרִים, דְּעָקָר תִּקְוָן לְמִי שֶׁנִּכְשַׁל חֹס וְחִלְיָה בְּזוֹ, שִׁיתְחַזֵּק מִכָּאֵן לְהִכָּא בְּיָמֵי חַיָּי בְּלָמוּד י"ד הַתּוֹרָה וְזִכּוֹת הַתּוֹרָה מִגֵּן עֲלָיו, וְכִדְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא, אִם חָטָא אָדָם וְנִתְחַיֵּב מִיתָה לְשִׁמְיָם מִה יַעֲשֶׂה בְּזוֹ, עֵין שֶׁם. וְעֵין לְמוֹד לְשִׁנוֹת פֶּרֶק אָחֵד דְּשִׁנְיָה שְׁנֵי פִּרְקִים, וְאִם לְמוֹד לְשִׁנוֹת דָּף אָחֵד יִשְׁנָה שְׁנֵי פִּדְיִים. וְנָאִם אִינוּ יוֹדַע לְלַמֵּד, יִתְעַסֵּק עַל כָּל פְּנִים בְּמִדַּת הַעֲדָקָה וְהַחֲסָד וְהַיָּחִדָּה, כְּמוֹ שְׁנָאֲמֵר, דָּרָף צִדְקָה וְחֲסֵד יִמְצָא חַיִּים צִדְקָה וְכוּבָדוֹ, עֵין שֶׁם בְּמִדְרַשׁ וְעָקָר לְמוֹד הַתּוֹרָה יִהְיֶה עַל מִנְתָּ לְקִיָּם, דְּהוֹלָמוֹד וְאִינוּ מִקְיָם נוֹחַ לוֹ שְׁלֹא נִכְרָא, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ תו"ל, וְגַם לֹא יִהְיֶה כִּכְתָּה לְהִגֵּן עֲלָיו, חֹס וְחִלְיָה: **ד.** מִבְּטָח י"ב. שְׁבִדְאִי יֵשׁ לוֹ זְכוּיֹת הַרְבֵּה שֶׁהִגְנוּ עֲלָיו, וְהוּא יִאֲרִיךְ יָמָיו, כְּדִכְתִּיב יִרְאֵה זֶרַע יִאֲרִיךְ יָמָיו. וְרָאִיתָ לַתֵּת שִׁכְחַת וְהוֹדָאָה עַל שְׁתֵּנָּה לוֹ חַיִּים מִן הַשְּׁמַיִם [קִרְבָּן נִמְנָאֵל בְּסוּף יוֹמָא בָּאוֹת עַד, עֵין שֶׁם הַנִּסָּח, וְעֵין שֶׁם מִה שִׁכְתָּב מִקְדָּם בְּשֶׁם הָאֲרִי" ו'ל']:

שְׁנֵי הַצִּיּוֹן

יג. כֵּן נִרְאֶה לְעִנְיָת דְּעַתִּי בְּפִשְׁטוּת: **יד.** מִגֵּן אֲבִרְהָם: **טו.** מִגֵּן אֲבִרְהָם שִׁמְשַׁע דְּאֵין חִלּוּן בְּזוֹ, אֲבָל תְּשִׁי וְאִילָה דְּבַח וְהַפְשַׁת אֲפִרִים מְקִילוּ בְּזוֹ וְכֵן הַפְשַׁת כֹּאשֶׁר חֲדִיר וְשִׁי, וְכֵן סִמְמִי לְתַקֵּל: **טז.** שִׁי וְדָךְ הַתִּימִים: **יז.** אֲחֻרוֹנִים: **יח.** וְטוֹב וְיִתְרָא אִם יָכוֹל לְהִשָּׁן לִנְעַל סַנְדַּל כְּלָא עָקָב. וְדָוָקָא בְּאֶסְטֵנִס, אֲבָל בְּלֹא זֶה אִינוּ מְעִיל כָּלָל, כְּדִמְכּוֹחַ בִּירוּשְׁלַיִם, וְהוּבָא בְּתַנְיָא: **יט.** אֲחֻרוֹנִים: **כ.** מִגֵּן אֲבִרְהָם וְשִׁמְשַׁע אֲחֻרוֹנִים: **א.** מִגֵּן אֲבִרְהָם וְאִילָה דְּבַח וְכִרְכִּי יוֹסֵף וְהַגִּי' וְחִי אָדָם, וְדִילָא תְּשִׁי: **ב.** מִגֵּן אֲבִרְהָם בְּשֶׁם מִהֲרִי"ל וְכֵן שִׁמְשַׁע מִתְנַגֵּד: **ג.** אֲחֻרוֹנִים: **ד.** כְּרִי יוֹסֵף וְכִתְבַּת סוֹפֵר סִימָן קי וְהַתּוֹרָה וְכִי בְרוּךְ פְּרִינְקֵל וְשִׁמְשַׁע אֲחֻרוֹנִים: **ה.** הַתּוֹרָה תַּסְתַּחֲבֵר, וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ תו"ל עַל הַפְּסוּק וְנִסְרָו מַעֲנִיחֵךְ חוּצָה, נִמְשָׁלוּ דְּכִרִי תוֹרָה לְמַעַן, מִה מַעֲנֵן מִטְרָה אֶת הַשְּׁמַיִם אִף

שחא אשכח יום תשעה באב דביה אתתקף ואתגור דינא עלגא ואתחבר בי מוקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב כאליו אכיל גיד הנשה. רבי חייא אמר, אלמלא לא אתחלש חילא (נ"א דמתר) דא דיעקב, אתקנים יעקב לגביה ואתבר חילא דעשו לעילא ותתא.

רבי שמעון פתח ואמר, (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יי ואראה ואפל על פני וגו'. האי קרא אתמר. אבל תא חזי, דהא כתיב, (דברים לו) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. מה בין משה לשאר נביאי עלמא. משה אסתפל באספקלריא דנהרא, שאר נביאי לא הוו מסתפלי אלא באספקלריא (דף קעא ע"א) דלא נהרא. משה הנה שמע וקאים על רגליו, וחיליה אתתקף, והנה ידע מלה על ברייה, כמה דכתיב, (במדבר יב) ומראה ולא בחידות. שאר נביאי הוו נפלי

על אנפיהו ואתחלש חילא דלהון ולא הוו יכלי לקיימא על ברייה דמלה. מאן גרם לון דא בגין דכתיב פי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו.

וכל אינון נביאין לא יכילו לקיימא על מה דזמין קדשא בריך הוא למעבד ליה לעשו, בר עובדיה נביאה דהנה גיורא דאתי מסטרא דעשו, דא קאים בקיימיה עליה דעשו ולא אתחלש חיליה.

ועל דא כל שאר נביאי אתחלש תוקפיהו ולא הוו יכלין לאתקיימא לקבלא מלה על ברייה דקדא יאות, מאי טעמא, בגין פי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, דנסיב ושאבי כל חילא דירכא, ועל דא אתבר חילא דירכא ואשתאר צולע על ירכו. דהא כל נביאין דעלמא לא יכילו לאדבקא ולקיימא ביה.

תרגום לשון הוזהר

היו נופלים על פניהם ונחלש כחם ולא היו יכולים לעמד על בריי של דבר. מי גרם להם את זה? משום שכתוב פי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו.

וכל אותם נביאים לא יכלו לעמד על מה שעתידי לעשות הקדוש ברוך הוא לעשו, פרט לעובדיה הנביא שנתן גר, שבא מצד של עשו – זה עמד בקיימו על עשו ולא נחלש כחו.

ועל זה כל שאר הנביאים נחלש כחם ולא היו יכולים לעמד לקבל דבר על בריי כראוי. מה הטעם? משום כי נגע בכף ירך יעקב בגיד

תא חזי, נביאין בלהו בר משה לא קיימו בתוקפיהו דקדא חזי. ומאן דלעי באורייתא ולית מאן דסמיך ליה ולא אשתבח מאן דאטיל מלאי לכיסיה לאתתקפא. על דא אורייתא קא משתפחא בכל דרא ודרא ואתחלש תקפא דאורייתא כל יומא ויומא, בגין דלית לון לאינון דלעאן ביה על מה דסמיכין, ומלכו חייבא אתתקף בכל יומא ויומא.

תא חזי, כמה גרים חוכא דא, ובגין דלית (לו) מאן דאסמיך לאורייתא דקדא יאות אינון סמיכין חלשין, וגרמיין לאתתקפא לכהוא דלית ליה שוקין ורגליין לקיימא עליהו.

פתח ואמר, (בראשית א) ויאמר יי אלהים אל הנחש פי עשית זאת

תרגום לשון הוזהר

הנחש. שלקח ושאב כל כח הדרך, ועל זה נשבר כח הדרך ונשאר צולע על ירכו, שהרי כל נביאי העולם לא יכלו להדבק ולעמד בו. בא ראה, כל הנביאים פרט למשה לא עמדו בכחם כראוי, ומי שעוסק בתורה ואין מי שתומך בו, לא נמצא מי שמטיל מלאי לכיסו להתחזק. על זה התורה משתפחת בכל דור ודור ונחלש כח התורה כל יום ויום, משום שאין להם לאלו שעוסקים בתורה על מה שסומכים, ומלכות הרשעה מתחזקת בכל יום ויום.

בא ראה כמה גרם חטא זה, ומשום שאין (לו) מי שיתומך בתורה כראוי, אותם עמודים חלשים, וגורמים להתחזק את אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמד עליהם.

פתח ואמר, (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל בהמה וגו' על

ארור אתה מכל הבהמה וגו' על גחונך תלך. מאי על גחונך תלך. דאתברו סמיכין דיליה וקציצו רגליו ולית ליה על מה דקאים. פד ישראל לא בעאן לסמיכא לה לאורייתא, אינון זבין ליה סמיכין ושוקין לקיימא ולא אתתקפא בהו.

תא חזי, כמה עקימו וחכמיו אתתכס בכהוא ליליא ההוא דרכיב נחש לקבליה דיעקב, דהא איהו הנה ידע דכתיב, (בראשית כז) הקול קול יעקב והנדים ידי עשו. ואי פסיק קלא דיעקב כדין והנדים ידי עשו. בגין כך אסתפל לכל סטריין לאבאשא ליה ליעקב ולאספקא קליה.

וחכמא ליה תקיף בכלא. דרועין מסטרא דא ומסטרא דא דאינון

תקפין גופא דאתתקף ביניהו, וקמא תקפא דאורייתא ואתתקף בכללא, בדין וברא כי לא יכול לו. מה עבר, מיד ויצע בכף ירכו, דאתתקפם לקבליה. אמר פיו דאתברו סמכין דאורייתא, מיד אורייתא לא אתתקף. וכדין יתקיים מה דאמר אברהם, הקול קול יעקב והידים ידי עשו. (בראשית כו) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צנאך.

יעקב נאמר עוד שמך פי אם ישראל, לאו יעקב בעקמו אלא בגאותא ותוקפא דלית מאן דיכיל לך. ותא חזי, מהאי נחש כמה חילין מתפרשן לכל סטר ואשתכחו בעלמא לבגי בני נשא. ובעינן לקיימא להווא גיד הנשה, דאף על גב דקריב ביה ההוא דרכיב על חזיא קיים איהו, ואתקיים בגוון ולא אתבר.

ובדא אתתקפם לקבליה דיעקב דהא בגין דיתבר חילא דאורייתא אזיל ואתתקף עשו. וכד חמא דלא יכיל לה לאורייתא, בדין חליש תקפא דאינון דסמכין לה, וכד לא ישתכח מאן דסמך לאורייתא, בדין לא יתא קול קול יעקב ויהיו ידים ידי עשו. וכד חמא יעקב הכי כד סליק צפרא, אתקיף (יעקב) ביה ואתגבר עליה עד דאיהו בריף ליה ואודי ליה על אינון ברקאן, ואמר ליה לא

וחילא בעינן לאתתקפא בעלמא ולאחזא כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל. וכד חמי דהא לא אתבר ולא אתאכיל ההוא אתר, בדין אתבר חיליה ותוקפיה (דף קעא ע"ב) ולא יכיל לאבאשא לבנוי דיעקב. ועל דא לא בעינן למיהב דיעקבא לברייתא דעלמא למיכל ליה ולא לאתאכלא כלל.

רבי ייסא סבא דרש, פי נגע בכף ירף יעקב. כתיב הכא פי נגע בכף,

תרגום לשון הוזהר

ובא וראה, מהנחש הזה כמה כחות נפרדים לכל צד ונמצאים בעולם אצל בני אדם, ורוצים לקים אותו גיד הנשה. שאף על גב שקרב אליו אותו רוכב על נחש, עומד הוא והתקים בצורה ולא נשבר.

וכח צריכים להתחזק בעולם ולהראות, כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל. וכשראה שרית לא נשבר ולא נאכל אותו מקום, אז נשבר כחו וחזקו ולא כל להרע לבני יעקב, ועל זה לא צריכים לתת מקום לביריות העולם לאכל אותו ולא להנות ממנו כלל.

רבי ייסא הוון דרש, כי נגע בכף ירף יעקב –

וכתיב התם (במדבר טו) כל הנגע במת בגנש האדם (יטמא). מה להלן טמא? מסאבא אוף הכא נמי מסאבא, דסאיב ההוא אתר, ומאתר מסאבא לית לן (לאתקנא) לאתהנאה מגיה כלל, כל שכן באתר דקריב ההוא סטר מסאבא, ואורייתא לא קאמר אלא כי נגע, וכתיב ויצע בכף ירכו, כמה דאת אמר, (במדבר טו) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא, בריף רחמנא דיהיב אורייתא לישראל למזכי בה בעלמא דין ובעלמא דאתי כמה דכתיב, (משלי א) ארף ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד.

והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. רבי אלעזר פתח ואמר, (שמות לד) כי לא תשתחוה לאל אחר כי יי קנא שמו. וכי יעקב דאיהו שלימא

תרגום לשון הוזהר

שלם לקדוש-ברוך-הוא, והוא התקרב אליו יותר [ו] ושלם לפעלה ולשמה. איך השתחוה לאותו עשו הרשע שהוא בצד של אל אחר, ומי שסוגד לו – סוגד לאל אחר? אם תאמר משום שאמר, שועל בשעתו השתחוה לו – לא כך, שרית עשו כמו אל אחר היה, ויעקב לא ששתחו לאותו צד ולאותו חלק כלל.

[פתח רבי אבא ואמר], אלא כתוב (שמואל-א כה) ואמרתם כה לחי ואתה שלום ובייתך שלום וכל אשר לך שלום. והרי נתבאר שאסור [לו] להקדים שלום לרשעים, וכיון שאסור, איך מצאנו שדוד אמר פסוק זה לנבל? אלא הרי פרשוה שאמר לקדוש-ברוך-הוא כדי לקשר אותו לחי,

וחשב נבל שעליו אמר לעמוד הבא

תפלה: ה וישלמו עלי רעה תחת טובה וישנאה תחת אהבתי: ו הפקד עלי רשע וישטן יעמד עלימינו: ו בהשפטו יצא רשע ותפלתו תהיה לחטאה: ה יהיו ימינו מעטים פקדתו יקח אחר: ו יהיו בנינו יתומים ואשתו אלמנה: ו ננוע ינועו בניו וישאלו ודרשו מחברותיהם: יא ינקש גושה לכל אשר לו ויבזו זרים יגיעו: יב אל יהיה לו משך חסד ואל יהי חונן ליתומיו: יג והיא אחריתו להכרית בדור אחר ימח שמם: יד יזכר ו עון אבותי אליהנה וחסאת אמו אל תמח: טו יהיו נגדי יהנה תמיד ויכרת מארץ זכרם: טז לען אשר ו לא זכר עשות חסד וירדף איש עני ואביון ונכאה ללב למותת: יז ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בקרבה ותרחק ממנו: יח וילבש קללה כמדו ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: יט תהיה לו כבגד יעטה ולמזח תמיד יחגרה: כ זאת פעלת שטני מאת יהנה והדברים רע עלי נפשי: כא ואתה יהנה קרי אלהים אדני עשה אמי למען שמך בייטוב חסדך הצילני: כב כי עני ואביון אנכי ולפי חלל בקרבי: כג כצלבנותו נהלכתי ונערתו בארבה: כד ברפי בשלו מצום ובשרי כחש משמן: כה ואני היתי חרפה

להם יראוני וניעון ראשם: כו עזרני יהנה אלהי הושיעני כחסדך: כז וידעו כי ירדך זאת אתה יהנה עשיתה: כח וקללו יהמה ואתה תברך קמו ו יבשו ועבדך ישמח: כט וילבשו שוטני כלמה ויעטו כמעיל בשתם: ל אודה יהנה מאד כפי ובתוך רבים אהללנו: לא כי יעמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו:

קי * לוד מזור נאם יהנה ו לאדני שב לימיני עד אשית איביך הדם לרגליך: ב משה צוף ישלח יהנה מציון ויה בקרב איביך: ג עמד נבט ביום חילך בהדרי קדש מרחם משחר לו טל ילדתך: ד נשבע יהנה ו לא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלבי צדק: ה אדני עלי מיניך מחץ ביום אפוי מלכים: ו דין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה: ז מנחל בדרך ישתה על פני ירים ראש:

קיא * תללויה ו אודה יהנה בכל לבב בסוד ישרים וערה: ב גדלים מעשי יהנה דרושים לכל חפציהם: ג הודו ודור פעלו וצדקתו עמדת לעד: ד זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום יהנה: ה טרף נתן ליראיו וזכר לעולם בריתו: ו כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים: ז מעשי

ידיו אמת ומשפט נאמנים כל פקדויו: ח סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר: ט פדות ו שלח לעמו צנה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו: י ראשית חכמה ו יראת יהנה שכל טוב לכל עשייהם תהלתו עמדת לעד:

קיב * תללויה ו אשר יאיש ירא את יהנה במצותיו חפץ מאד: ב גבור בארץ יהיה ורעו דור ישרים יברך: ג הון ועשר בביתו וצדקתו עמדת לעד: ד זרח בחשך אור לישרים חנון ורחום וצדיק: ה טוב איש חונן ומלנה כלכל דבריו במשפט: ו כי לעולם לא ימוט לזכר עולם יהיה צדיק: ז משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטח ביהנה: ח סמוך לבו לא יירא עד אשר יראה בצריו: ט פזר ו נתן לאביונים וצדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד: י רשע יראה ו כעס שגיו חרף ונמס תאות רשעים תאבד:

קיד * תללויה ו אדני יאיש ירא את יהנה במצותיו חפץ מאד: ב גבור בארץ יהיה ורעו דור ישרים יברך: ג הון ועשר בביתו וצדקתו עמדת לעד: ד זרח בחשך אור לישרים חנון ורחום וצדיק: ה טוב איש חונן ומלנה כלכל דבריו במשפט: ו כי לעולם לא ימוט לזכר עולם יהיה צדיק: ז משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטח ביהנה: ח סמוך לבו לא יירא עד אשר יראה בצריו: ט פזר ו נתן לאביונים וצדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד: י רשע יראה ו כעס שגיו חרף ונמס תאות רשעים תאבד:

יוס ששוי

המגביהי לשבת: ו המשפילי לראות בשמים ובארץ: ז מקימי מעפור דל מאשפת ירים אביון: ח להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו: ט מושיבי ו עקרת הפית אם הבנים שמחה תללויה:

קיד * בצאת ישראל ממצרים בית יעלכ מעם לעז: ב היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו: ג הים ראה ויגס הירדן יסב לאחור: ד החרים קדו כאילים גבעות כבני צאן: ה מה לך הים כי תגוס הירדן תסב לאחור: ו החרים תרקו כאילים גבעות כבני צאן: ז מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוה יעקב: ח ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים: קכז * לא לנו יהנה לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך: ב למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם: ג אלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה: ד עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם: ה פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו: ו אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון: ז ידיהם ו לא יחלכו לא יהגו בגוונם: ח כמותם יהיו עשיהם כל אשר בטיח בהם: ט ישראל בטח ביהנה עזרם ומגנם הוא: י בית אהרן בטחו ביהנה

מזהר

רבי יונתן משתעי יח

לקומי

בר:

וזה בחינות: קרמליטא דמקבעי בה אבנים מובות. קרמליטא - פרש רשב"ם: אבן. אבן זה בחינות רגו הנ"ל, ואבנים מובות זה בחינות עקרה הנ"ל. בחינות רחמנות הנ"ל. וזהו דרי לה מיני דכורי דמקרי בירשא - זה בחינות אמונה, בפאמור (מגילה כ"ו): תחת הנעצין יעלה ברוש - זה מדרכי, ונקרא יהודי על-שם שקפר בעבודת אלילים, בפאמור (שם כ"ו): כל הופר בעבד"ם נקרא יהודי:

ג ולפעמים חושב אדם בעצמו, שיש לו רחמנות על העולם ורוצה בהנהגתו, ובאמת זהו הרודף אחר הכבוד ותולה רדיפתו ברחמנות, ובאמת הוא רחוק מרחמנות הזה. כי כל זמן שאין לאדם אמונה בשלמות שאין שלמות אחריו, בודאי אין לו לקבל המלוכה והנהגה; ואפלו מי שמאמין באיזה דבר שהוא מדרכי האמורי (*), אף-על-פי שהוא מאמין בהשם יתברך, בודאי אין לו לקבל המנהיגות, כי המנהיגות עקרה בבחינת רחמים, ועקר הרחמים בהקרת עבד"ם, אפלו שמין עבד"ם, ואפלו כשהוא אומר: צבי הפסקו (*), אין לו רחמנות בשלמות, כבן אין לו לקבל המנהיגות, אפלו מי שיש לו אמונה גדולה, עד שפושפש את עצמו, שלא ישאר אצלו אמונות שאין צורך להאמין, כגון דרכי האמורי הנ"ל, ושהיה תמים עם ה' אלקיו (א), או הרחמנות פאמור, ולו ראוי להנהיג. אבל מי שאין לו אמונה בשלמות, ונדמה שיש לו רחמנות על העולם, ורוצה להנהיג את העולם - זה בחינת (סוטה כ"ג): והמלכות תהפך למינות; כי מעט המינות פוגם במלכות, בבחינת ההנהגה, ומהפכה למינות כמו שהפך את המלכות לעצמו, שהוא מין מעט:

ד ודע, שהאמונה היא מהותית תמיד במלכות והנהגה, שלא יקח אותה זר שאין ראוי לה. ודע, שעקר המלכות שרשה בחכמה, בשביל כדי לידע איך להנהיג ולמלוך. לכן יש לכל מלך חכמים ויועצים, כי בזה תבון מלכותו ויתקם מדינתו. וזה בחינות (דברים ל"ז): יהי בירשון מלך בהתאסף ראשי עם; הנה על-ידי ראש-עם, שהם המחין והחכמה, על דם תבון בחינת המלכות. ועל-ידי אהבת החכמים תבון המלכות; וכשכא למלוך איהו שגא על החכמים, ידוע להו לה, שמן השמים יורידוהו ממלכותו, כי אין קיום לעולם בלא החכמה, בבחינת (משל כ"ג): מלך במשפט יעמיד ארץ. והמשפט הוא בחינת חכמים, בבחינת (ויקרא כ"ד): ואם את משפטי תגלל נפשכם; ודרשו (א): זה השונא את החכמים. נמצא, זה שאין לו אמונה בשלמות מחמת דרכי האמורי, כשכא לקח לעצמו המלכות והנהגה, והוא אין ראוי לה, אזי האמונה שפסיב ההנהגה, המחזיק בהנהגה שלא יע בה זר, הוא מפיל לאיש זה לשנאת חכמים, כדי שלא יתקם בידו המלכות והמנהיגות, ובודאי לא יתקם בידו, כי עקר המלכות תלוי במשפט כנ"ל, אלא-אם-כן זה המחזיק במלכות מתגבר באפקורסות ומינות, עד שמפריד את האמונה מהנהגה, מבחינת המלכות, מלחחוק במלכות - אזי יכול להיות שיתקם המלכות בידו, כי אין מי שיפיל אותו לשנאת חכמים, כי האמונה נפרדה מהמלכות:

ב ודע, שהתכלית של הבריה הוא שששוע עולם הפא, ואי אפשר לקרב זאת התכלית למחשבות בני-אדם, כי זאת התכלית עליו נאמר (ישעיה כ"ד): עין לא ראתה וכו', אבל הצדיקים באמת, גם הם יכולים לתפס במחשבתם תכלית עולם הפא, וכל אחד ואחד משראל, לפי שרשו שיש לו בתוך נשמת הצדיק, בן מקבל ממנו גם-כן זאת התכלית, כפי הפרת הפעם ברחמנות, הנה כשכא אדם לכלל פעם, לא יפעל כפעם שום אכוריות, ואדרבא, ימתיק הפעם ברחמנות, בבחינת: ברנו רחם תבזר (חבקק ג); ועל-ידיה נעשה עטרה לעניים, הבוחרים מכבוד ושררה ועושין עצמן כשרים, וכשנתעטרין בעטרה של רחמנות בבחינת (תהלים ק): המעטרי חסד ורחמים, אזי מקבלין את הכבוד והשררה בעל-בפרחם. וזה בחינת (ישעיה כ"ח): עטרת צבי לשאר עמו - למי שמושים עצמו כשרים (מגילה כ"ו):

כי זה שהצדיק בורח מהשררה והכבוד, ואינו רוצה להנהיג את העולם - זאת המחשבה בא להם מבחינת הסתרת פני ה', על-ידי מעוט אמונה שיש בשראל, כי לפי רב הכפירה, חס ושלום, בן הסתרת פני ה', ואין רוצה להנהיג אותם. והסתרה הזאת היא בחינות פעם וחרוץאפ, הפא על-ידי עבודת-אלילים, בפאמור: כל זמן שיש עבודת-אלילים בעולם, חרוץאפ בעולם (סו"ט פ' ראה). ואפלו בשאין עבודת-אלילים בעולם, אלא שהאמונה אין בליכך בשלמות, אז גם-כן חרוץאפ והסתרתו לפי החמטות האמונה, ומחמת שחרוץאפ ברנע, כמו שכתוב (תהלים ל): כי רנע באפן; על-ידיה אין נרגש אלא כשיש עבודת-אלילים בעולם, אבל בלא עבודת-אלילים, אלא בחסרון משלמות אמונה, אזי בודאי אינו נרגש מעט חרוץאפ שבחלק הרנע, ואין נגר הסתרת פני ה'; אבל ההשתלשלות של חרוץאפ כשכא להצדיקים, אזי מסתירים פניהם מהעולם, ואינם רוצים להנהיג את העולם. ומחמת שהחרוץאפ הוא מעט מן המעט מחלק הרנע, על-ידיה אינם תולים הסתרת פניהם ברנע, אלא תולים הסתרת פניהם בקטנותם, ועושים עצמן כשרים, ואומרים שאינם ראויין להנהיג העולם; ובאמת גם הם אינם יודעים ומרגישים את חרוץאפ, כי הוא מעט מן המעט:

וזהו כשהקטין משה את עצמו מלילך למצרים ולחיות מנהיג, אמר (שמות ג): מי אנכי כי אלק אל פרעה, וישאר דבריו - בתוב (שם ד): ויחר אף ה' במשה. פרש, זאת ההקטנה, שלא רצה להיות מנהיג, זה מחמת שנשתלשל בו חרוץאפ ה' כנ"ל, אבל על-ידי שנמתק הרנו והחרוץאפ על-ידי רחמנות כנ"ל, אז נמתק חרוץאפ שיש בתוך הצדיקים על-ידי הרחמנות, ואז הרחמנות גובר עליהם, ומרחמים על העולם, ונותרים בהנהגה, ומקבלים על עצמן השררה של ההנהגה, ובזאת הרחמנות הם מנהיגים את העולם בבחינת (ישעיה כ"ג): כי מרחמם ינהגם. נמצא, שזאת הרחמנות היא עטרתם, שמעט אחרם במדת מלכות ומנהיג:

(א) דברים י"ח, (ב) בחרות כהנים, ומכא בפירוש רש"י שם. * עין חספתא שבת פ' ה-ה, (**) מנדיין דף סה ע"ב.

קצו

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוֹת נְשִׂאֵת כַּפִּים הַלֵּכָה ה

לְקוּמֵי הַלְבוֹת

כל החיטות
(המדות וכל
התקונים הם
בכלליות
ובפרטיות

כִּי זֶה כָּלָל בְּכָל מְקוֹם, שֶׁכָּל הַבְּחִינֹת וְהַמְדוּת וְכָל הַתַּקְוָנוֹת הֵם בְּכָלְיִית וּבִפְרָטִיּוֹת, וְכָל בְּחִינָה וּמְדָה וְתַקוּן כְּלוּלָה מִכָּלֶם, וְכַמְבָּאָר בְּדִבְרֵי ו'ל, בַּעֲנֵן זֶה שֶׁל הַמְּלָאכּוֹת שֶׁהוּא בְּכָלְיִית וּבִפְרָטִיּוֹת. וְעַל־כֵּן אֶף־עַל־פִּי שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם מֵאִיר בּוֹ הַנִּקְדָּה וְכֵן בְּכָל אֶדָם וְאֶדָם, אֶף־עַל־פִּי כֵּן הָאֶדָם הַפְּשוּט כְּנֶגֶד הָרֵב וְהַצְדִּיק שֶׁמֵּאִיר בּוֹ הוּא בְּבָחִינַת ו', בְּחִינַת לֵב, וְהַצְדִּיק בְּבָחִינַת יו"ד, בְּחִינַת הַנִּקְדָּה. וְכֵן כָּל יוֹם נֶגֶד יוֹם הַגְּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּמַעֲלָה, הוּא בְּחִינַת ו' נֶגֶד, כִּי יוֹם הַגְּדוֹל בַּקִּדְשָׁה מִמֶּנּוּ - הוּא בְּחִינַת נִקְדָּה נֶגֶדוֹ וּמֵאִיר בּוֹ.

כל הימים
אֵינֶם
בְּתַכְלִית
שְׁלֵמוֹת
הַתַּקוּן עַד
שֶׁנִּכְלִין
בְּיוֹם
הַכַּפּוּרִים

אֲבָל כָּל הַיָּמִים אֶפְלוּ כָּל הַיָּמִים טוֹבִים - אֵינֶם בְּתַכְלִית שְׁלֵמוֹת הַתַּקוּן אֶפְלוּ בְּבָחִינַת ו' שֶׁל הַמְּלָאכּוֹת, עַד שֶׁנִּכְלִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד בַּשָּׁנָה שֶׁכְּלוּל מִכָּל הַשָּׁנָה, שֶׁאֵד נִמְחָלִין כָּל הַעֲוֹנוֹת, כִּי הוּא בְּבָחִינַת נִקְדָּה נֶגֶדוֹ, מַחֲמַת שֶׁקִּדְשָׁתוֹ סְמוּכָה לְשִׁבְתָּהּ מֵאֵד שֶׁהוּא עֲצָם הַנִּקְדָּה.

קדשת שבת
למעלה
מקדשת יום
הכפורים

אֲבָל כָּל קִדְשַׁת יוֹם הַכַּפּוּרִים כְּנֶגֶד קִדְשַׁת שִׁבְתָּהּ הוּא בְּבָחִינַת ו' שֶׁל הַמְּלָאכּוֹת, שֶׁנִּשְׁלֵם אֵד בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, עַד שֶׁמֵּאִירָה בּוֹ בְּשִׁלְמוֹת גְּדוֹל עֲצָם אֹר הַנִּקְדָּה שֶׁל שִׁבְתָּהּ קִדְשִׁי, שֶׁקִּדְשָׁתָה קְבִיעָא וּקְיָמָא. כִּי יוֹם הַכַּפּוּרִים אֶף־עַל־פִּי שֶׁקִּדְשֵׁי מֵאֵד מֵאֵד וְנִקְרָא 'שִׁבְתָּהּ שְׁבִתוֹן', אֶף־עַל־פִּי כֵּן אֵין קִדְשָׁתָה קְבִיעָא וּקְיָמָא כְּמוֹ שִׁבְתָּהּ, כִּי קִדְשַׁת יוֹם הַכַּפּוּרִים חָלוּי בִּישְׁרָאֵל, דְּהֵינּוּ בְּבִית דִּין שֶׁמִּקְדָּשִׁין הַחֲדָשׁ, וְעַל־כֵּן גַּם בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מִכְרִיכִין 'מִקְדָּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכַּפּוּרִים' כְּמוֹ בִּשְׁאָר יָמִים טוֹבִים, כִּי יִשְׂרָאֵל מִקְדָּשִׁי לְהוֹ, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל (פְּסָחִים קיז:).

שבת עצם
הַנִּקְדָּה
שֶׁנִּשְׁשַׁבְתָּהּ
מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַד
בַּעֲצָמוֹ

אֲבָל שִׁבְתָּהּ קְבִיעָא וּקְיָמָא, כִּי שִׁבְתָּהּ עֲצָם הַנִּקְדָּה שֶׁנִּשְׁשַׁבְתָּהּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַד בַּעֲצָמוֹ, כִּי 'שִׁבְתָּהּ שְׁמָא דִּקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא' (זֵהר יתרו דף פח:), וְעַל־כֵּן יוֹם הַכַּפּוּרִים נֶגֶד שִׁבְתָּהּ הוּא בְּבָחִינַת ו' שֶׁל הַמְּלָאכּוֹת, וְשִׁבְתָּהּ בְּחִינַת הַנִּקְדָּה כְּנ"ל. וְכִּי שְׁבִיּוֹם הַכַּפּוּרִים נִשְׁלֵמַת בְּחִינַת הַזֵּא"ו בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת יוֹתֵר מִכָּל הַיָּמִים טוֹבִים שֶׁבַּשָּׁנָה, וְעַל־כֵּן סְמוּכָה אֵל הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר, כִּי כִּשְׁהוּא"ו שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלֵּב, בְּחִינַת הַלּוּחוֹת, נִשְׁלָמִין בְּשִׁלְמוֹת - בּוֹדָא בְּקַל מִקְבְּלִין אֹר הַנִּקְדָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת יו"ד, בְּחִינַת עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת, בְּחִינַת קִדְשַׁת שִׁבְתָּהּ.

עַל־פִּי הַתּוֹרָה, כִּדִּי שְׁיֻכַּל לְהַמְשִׁיךְ הַזֵּאֶרֶת הַנִּקְדָּה בְּתוֹךְ הַמְּלָאכָה וְהַמְּשָׁא וּמִתֵּן, שֶׁעַל־יְדִיָּה עָקֵר תַּקוּן הַכִּלִּים כְּנ"ל. וְאֵד כָּל מְלָאכְתוֹ וּמְשָׁא וּמִתֵּן שֶׁלּוּ בְּבָחִינַת מְלָאכְתָּהּ הַמְּשָׁכֵן, וְכַמְבָּאָר בְּמִקּוֹם אַחֵר, שֶׁהַמְּשָׁא וּמִתֵּן וְהַמְּלָאכּוֹת צָרִיכִים לְקִדְשָׁם שֶׁיְהִי בְּבָחִינַת מְלָאכְתָּהּ הַמְּשָׁכֵן, עֵין שָׁם בְּסִימָן י"א לְקוּמֵי חֵלֶק א' (אוֹת ד:).

שבת עצם
הַנִּקְדָּה,
שֶׁעַל־יְדִיָּה
תַּקוּן כָּל
הַכִּלִּים

אֲבָל בְּשִׁבְתָּהּ בְּטָלִים כָּל הַל"ט מְלָאכּוֹת, וְאֶפְלוּ מְלָאכְתָּהּ הַמְּשָׁכֵן אֵינוֹ דוֹחָה שִׁבְתָּהּ. כִּי שִׁבְתָּהּ הִיא עֲצָם הַנִּקְדָּה, שֶׁעַל־יְדִיָּה עָקֵר הַתַּקוּן שֶׁל כָּל הַכִּלִּים. וְעַל־כֵּן אֵד הוּא שְׁבִיתָהּ וְנִיחָא, כִּי הַנִּקְדָּה קְבִיעָא וּקְיָמָא. וְעָקֵר תַּקוּן הַכִּלִּים שֶׁבְּכָל שְׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל הוּא עַל־יְדִי הַמְּנוּחָה וְהַשְׁבִּיתָה שֶׁל שִׁבְתָּהּ, שֶׁעַל־יְדִיָּה מֵאִירָה הַנִּקְדָּה בְּכָל שְׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל שֶׁכָּלֶם מִקְבָּלִים חִיּוּתָם מִשִּׁבְתָּהּ, כִּידוּעַ, הֵינּוּ מִהַנִּקְדָּה שֶׁעָקֵר הַזֵּאֶרֶתָה בַּעֲצָם הוּא בְּשִׁבְתָּהּ וְכְנ"ל.

ביום טוב
מֵאִירָה
הַנִּקְדָּה
בְּיוֹתֵר, כִּי
הוּא כְּלוּל
בְּיוֹתֵר
בְּבָחִינַת שִׁבְתָּהּ

וְכֵן הַיָּמִים טוֹבִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם בְּטוּל מְלָאכָה הֵם סְמוּכִים וְכָלְלִים בְּיוֹתֵר בְּשִׁבְתָּהּ, וְעַל־כֵּן יוֹם טוֹב נִמִּי אֶקְרִי שִׁבְתָּהּ, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל (רש"י מַנְחוֹת ד"ה וָגַל: תּוֹסֵפוֹת בִּיצָה יח:). וְעַל־כֵּן קוֹרִין בָּהֶם גְּבִיר בְּיוֹתֵר - לְהֵאִיר בָּהֶם הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר עַל־יְדִי רַבּוּי הַקְּרוֹאִים, כִּי בְּיוֹם טוֹב מֵאִירָה הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר, כִּי הוּא כְּלוּל בְּיוֹתֵר בְּבָחִינַת שִׁבְתָּהּ, שֶׁעַל־כֵּן יֵשׁ בּוֹ בְּטוּל מְלָאכָה כְּנ"ל:

ל. **וְעַל־כֵּן** בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים קוֹרִין בְּיוֹתֵר דְּהֵינּוּ שִׁשָּׁה, כִּי קִדְשַׁת יוֹם כַּפּוּר סְמוּךְ בְּיוֹתֵר לְקִדְשַׁת שִׁבְתָּהּ יוֹתֵר מִכָּל הַיָּמִים טוֹבִים, וְהוּא סְמוּךְ וְקָרוֹב לְקִדְשַׁת שִׁבְתָּהּ בְּתַכְלִית הַסְּמִיכָה, בְּבָחִינַת (מַגִּלָּה ז:): 'אֵין בֵּין יוֹם הַכַּפּוּרִים לְשִׁבְתָּהּ, אֵלָּא וְכו'', נִמְצָא, שֶׁאֵין בֵּינֵיהֶם אֵלָּא חֲלוּק מַעֲט. כִּי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים מֵאִירָה הַנִּקְדָּה בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי הוּא נִקְדָּה כָּל הַשָּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קלט, טז): 'וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם' כְּנ"ל. וְעַל־כֵּן אֵד נִכְנָס הַכֵּהֵן גְּדוֹל לִפְנֵי וְלִפְנֵים לְנִקְדָּה הָאֵד בְּשִׁחִיָּה שֶׁשָּׁם הָאָרוֹן וְהַלּוּחוֹת, לְכַפֵּר כָּל הַעֲוֹנוֹת וְכְנ"ל. וְעַל־כֵּן אֵד קוֹרָאִים קְרוֹאִים בְּיוֹתֵר, דְּהֵינּוּ שִׁשָּׁה, וְשִׁשָּׁה הוּא בְּחִינַת ו"א שֶׁל הַמְּלָאכּוֹת שֶׁנִּשְׁלֵם אֵד בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וְאֵד מִקְבֵּל עֲצָם הַנִּקְדָּה מִשִּׁבְתָּהּ שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת וְהַחֲכָמָה, בְּחִינַת יו"ד שֶׁהוּא עֲצָם הַנִּקְדָּה.

ביום
הַכַּפּוּרִים
מֵאִירָה
הַנִּקְדָּה
בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר,
כִּי הוּא נִקְדָּה
כָּל הַשָּׁנָה

השנה, כי תקון כל ימות השנה נכלל ונגמר בו. על-כן גומרין אז כל התורה וקורין כל ישראל לתורה, כי עקר התקון על-ידי הנקדה שהוא כלל התורה שנגמרת אז, שאז כל אחד ואחד מישראל מקבל נקדתו מהתורה ומאירה בכל ישראל, וכן כל אחד בחבורו, שעל-ידיה נשלם ונגמר התקון של כל השנה, כי עקר כלל כל התקונים על-ידי הנקדה כנ"ל.

וְעַל-כֵּן אז השמחה גדולה מאד מאד, מחמת שמאירין אז כל הנקדות של כל ישראל, וכלן מאירין זה בזה, ונתוסף האור ביותר ויותר על-ידי כלליות האורות הנקדות זה בזה, ועל-ידיה נתרבה השמחה מאד מאד, כי כל הנקדות הם בחינת 'צדיק' כנ"ל, ובבחינת 'צדיק' שם עקר השמחה, כמו שכתוב (משלי יג, ט): "אור צדיקים שמחה", וכתוב (תהלים צז, יב): "שמחו צדיקים בה'", וכתוב (שם סח, ד): "וצדיקים ישמחו ועלצו" וכו', וכתוב (שם צז, יא): "אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה", אמן ואמן:

לג. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (מגלה כג.) לְעֵנִין קְרִיאַת הַתּוֹרָה: 'הִנֵּי שְׁלֹשָׁה, חֲמִשָּׁה, שִׁבְעָה, כָּנָדוּ בִּרְכַּת כֹּהֲנִים'. כי עקר קריאת התורה בצבור הוא להמשיך ולהאיר הנקדה הקדושה, ששם שורה אהבה הקדושה, שעל-ידיה ננתקן בחינת שכרי לוחות, שזהו בחינת ברכת כהנים כנ"ל. ובשכיל זה אומרים ברכת כהנים אחר ברכת התורה בכל יום כנ"ל (אות כח). כי עקר התקון הוא בבחינת ברכת כהנים, שהוא לעורר האהבה הקדושה ששורה אצל הנקדה הקדושה שממשיכין על-ידי קריאת התורה, שעל-ידיה ננתקן הכל, כנ"ל:

הַלְבוּת נְשִׂיאת כַּפִּים הִלְכָּה ו' נִכְלָלָה
בְּהִלְכוֹת בִּרְכַּת הַשַּׁחַר הִלְכָּה ה'

הַלְבוּת נְפִילַת אִפִּים וְקִדְשָׁה דְּסִינְרָא

הִלְכָּה א

לְאַחַר הַתְּפִלָּה נּוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם - שֶׁהוּא בְּחִינַת
הַעֲלָאת מִיָּן נוֹקְבִין (פריעץ חיים נפילת אפים פ'ק א),

וְעַל-כֵּן ביום הכפורים נתנו הלוחות שניות שהם תקון של שבירת לוחות שנשתברו בראשונה. הינו כנ"ל, כי עקר בחינת יום הכפורים לתקן שבירת לוחות שמהם כל החטאים, כי ביום הכפורים מאירה הוא' בשלמות, שהוא בחינת לוחות בשלמות, הפך שכרי לוחות, שעל-ידיה מקבלין אור הנקדה, בחינת עשרת הדברות שנחקקין עליהם, שיתקנו לעולם ולא יהיו האותיות פורחות עוד. ועל-כן אז נמחלין כל העונות, כי נתבטלין אז כל החרפות לב וכו', על-ידי אור הנקדה שהוא תקון הכל, כנ"ל.

לא. **וְעַל-כֵּן** קורין בתורה בשני ובחמישי, שהם הימים שעלה וירד בהם משה רבנו לקבל את הלוחות שניות שנתנו ביום הכפורים, כי הלוחות שניות הם תקון שבירת כלים כנ"ל, ועל-כן קורין בתורה באלו הימים שעלה וירד בהם, כי עקר קריאת התורה הוא בשכיל זה התקון של שבירת הלוחות, וכן:

לב. **וְעַל-כֵּן** נוהגין בשמחת תורה שהוא 'שמיני עצרת' לקרות כל ישראל לעלות לתורה (רמ"א ארז חיים, סימן תרט, סעיף א). כי אז גומרין התורה, שהוא כלל הנקדה שכלולה מכל הנקדות שיש בכל אחד ואחד מישראל, כי נקדת כל אחד מישראל הוא כפי האות שיש לו בתורה שמשם שרש נפשו, כידוע, ועל-כן קורין כל אחד ואחד, כדי שיאיר בו הנקדה מהתורה שגומרין אז.

וזה נעשה בשמיני עצרת שהוא שמחת תורה, כי שמיני עצרת הוא גמר וסוף כל הימים טובים, וכל התקון של ראש-השנה ויום הכפורים נגמר בשמיני עצרת, כידוע בכתבים (פריעץ חיים שער הלולב פ'ק ח), ועל-כן נקרא 'עצרת', לשון אספה, שאוסף ומקבץ כל התקונים שנעשו בכל השנה, בפרט בימים טובים וראש-השנה ויום הכפורים, הכל נאסף ונחקבץ בשמיני עצרת שאז נגמר כל התקונים, כי הוא הגמר של חג הסוכות שהוא רגל האחרון, שנקרא "חג האסיף תקופת השנה" (שמות לד, כב), שבו מקיף וסובב כל

ביום
הכפורים
נמחלין
העונות, כי
נתבטלין כל
החרפות לב

קורין בשני
וחמישי -
עלה וירד
בהם משה
לקבל את
הלוחות

נוהגין
בשמחת
תורה לקרות
כל ישראל
לעלות
לתורה

נקרא
'עצרת', לשון
אספה -
שאוסף כל
התקונים
שנעשו בכל
השנה

דבורי התפלה; כי כל הכחות מצפין ומסתכלין תמיד על-זה שישמשו ויכנסו בתוך דבורים קדושים, על-כן כשמתפלל כבונה נמשכין ונכנסין כל הכחות שלו ממילא לתוך התפלה, וזוהי להתפלל בכח גדול אף-על-פי שאינו מכריח עצמו לזה, כי הכחות נמשכין ממילא לתוך דבורי התפלה כשמתפלל כבונה.

סז. מי שאינו שמע וצית לדברי חכמים אמתיים, הוא יכול להשתגע; כי עקר שגוען של כל-המשגעים הוא רק מחמת שהוא אינו צית ושמע לדברי הפעלי-שכל. כי המשגע, אם היה שמע וצית לדברי אחרים שהם הפעלי-שכל - בודאי לא היה משגע כלל, כי אף-על-פי שלפי רוח-שטות ושבועון שלו נדמה לו כבורר גמור שהוא צריך לילך קרוע ולהתגלגל באשפה, וכיוצא בזה מדרגי השטות ושבועון, אף-על-פי-כן מאחר שהגדול ממנו אמר לו שאינו צריך לעשות כן, אם היה מבטל דעתו נגד דעת הגדול ממנו בחכמה - בודאי היה מתבטל כל-השבועון שלו; נמצא שעקר השגוען הוא רק מחמת שהוא אינו רוצה לשמע ולצית לדברי חכמים. והבן הדבר היטב.

סח. הזהיר מאד כמה פעמים על-ענין השיחה בינו לבין-קונו, שכל אדם ידבר וישיח בינו לבין-קונו, ויניש עצמו היטב מה הוא עשה

בעולם-הזה, וירחם על-עצמו, ויפרש בפיו בתחנונים ופיוסים לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך שיוצאנו ברחמי המרבים להתקרב לעבודתו יתברך, וישתדל להמציא לו טענות ובקשות על-זה; וענין שיחה זו יהיה בלשון אשכנז שמדברים בו. וכבר מבאר זאת בספרים הנדפסים, אבל יותר מזה הרבה לדבר עמנו הרבה בענין זה, כי מי שירגיל עצמו לנהג הנהגה זו בכל יום על-כל-פנים שעה אחת - בודאי יזכה להתקרב אליו יתברך באמת; ואף אם לפעמים הוא ראה שמקום הנהגה זו ימים ושנים ואף-על-פי-כן צדין לא יזכה להתקרבות פראוי, אף-על-פי-כן יחזק עצמו יותר ויותר, כי סוף כל-סוף יועיל לו בודאי. ואמר שדוד המלך עליו השלום יסד מזה ספר תהלים; ואמר שעקר ההתבודדות של דוד המלך היה על-מטתו, בעת ששכב על-מטתו וכסה עצמו בסדין, אז היה מדבר ומשיח כל-לבו לפני השם יתברך, כמו שכתוב: "אשחה בכל לילה מטתי, בדמעתי" וכו'. אשרי, אשרי מי שירגיל עצמו לקיים הנהגה זו העולה על-הכל.

וענין בספר לקוטי תנינא בדה ל"ב, ושים לבך לכל מה שצאמר שם בענין זה; ותרגיל עצמך לקיים הדברים הנאמרים שם, והשם יתברך יעזר בכל-פעם שתזכה לפתח פיה שתוכל לפרש שיחתך לפניו באמת.

סס. "זמרו למי שמנצחין אותו ושמח". כי צריכין לנצח אותו יתברך כפככול, כי אף-על-פי שנדמה להאדם שהשם יתברך אינו רוצה לקרבו, מחמת שקלל הרבה וגם עכשו אינו מתנהג פראוי כרצונו יתברך, אף-על-פי-כן צריך האדם לחזק עצמו ביותר, ולהשתטח עצמו לפניו ולפרש בפיו אליו יתברך שירחם עליו ויקרבהו לעבודתו, כי אף-על-פי-כן, אני רוצה להיות ישראל. נמצא שרוצה לנצח את-השם יתברך כפככול; והשם יתברך יש לו שמחה מזה שמנצחין אותו ככככול.

סז. ענה ואמר: היתכן שאנו מניחין את-השם יתברך שיעשה ויחשב לגזר גזרות בעולם (כי אז באותו חזון נשמע שיצאין גזרות על-ישראל חס ושלום); כי אנו צריכין לקרות את-השם יתברך מעסקיו שהוא עוסק בהם, באיזה גזרה וכיוצא חס ושלום, לקרות אותו משם שישליך זאת ויפנה אלינו, למה שאנו רוצים לדבר עמו, לבקש ממנו שיקרב אותנו לעבודתו יתברך. כי כשאחד מישאל רוצה לדבר עם השם יתברך, לפרש שיחתו לפניו יתברך, אזי השם יתברך משליך כל-עניניו וכל-הגזרות שרוצה לגזר חס ושלום, וכל העסקים שלו שהוא יתברך עוסק בהם ככככול, והוא משליך הכל ופונה עצמו רק לזה האיש שרוצה לדבר עמו, לפרש

שיחתו לפניו לבקש מאתו שיעזרהו להתקרב אליו יתברך.

עא. בענין מה שכתוב בזהר הקדוש שכל פגם הקדושה, בפרט מאן דאושד זרעא בריקנא חס ושלום וכו', אין מועיל תשובה - אומר רבנו זכרנו לברכה שאין הדבר כן, רק על-הכל מועיל תשובה; ואמר שבה המאמר זה אין שום אדם מבין הפשט, רק הוא לבד. והכלל שבאמת מועיל תשובה בודאי על-חטא זה, אפילו אם הרבה לפשע חס ושלום בזה. וכבר מבאר בספרים הנדפסים כבר שעקר התשובה הוא לכל יעשה עוד מכאן ולהבא; והוא מוכרח לעבר באלו המקומות והענינים שהיה בתחלה ולהתנסות שם, וכשמרחם על-עצמו עכשו ואינו עשה עוד מה שעשה מקדם, ומשבר תאותו - זהו עקר התשובה.

עב. כבר מבאר שאין להשיג כלל על-פניות ומחשבות-זרות וכלבולים שבתפלה, רק לעשות את-שלו, לילך בתפלתו בסדר, ולא ישיג על שום בלבול ומחשבה-זרה כלל, רק הוא יעשה את-שלו ולא יחזיר פניו להביט על-אלו המחשבות כלל. גם אמר שזה טובה גדולה, מה שבאים עליו מחשבות-זרות ופניות, כי בלא זה, אם היה האדם מתפלל התפלה פראוי - לא היה אפשר לסבל כלל את-הגדל עצם הקטרוגים שיש

על-התפלה שהיא כראוי; אבל על-ידי שהתפלה מלפשת במחשבות-זרות, על-ידי-זה אין החיצונים מסתפלין עליה כל-כך, ואין הקטרוג גדול כל-כך, ועל-ידי-זה יכול התפלה לעלות. ובוחן לבבות הוא יודע האמת לאמתו, שאף-על-פי שיש להאדם פניות ומחשבות-זרות, אף-על-פי-כן פנימיות מחשבתו הוא לה' לבדו, כי פנימיות פונתו בתפלה הוא האמת להשם יתברך; והשם יתברך בוחן לבבות, ומסתפל על פנימיות פונתו ורצונו, ומקבל תפלתו באהבה אף-על-פי שהיא מלפשת במה שמלפשת, כי פנימיות רצונו וכונתו הוא טוב.

וזהו: "רבות מחשבות בלב-איש, ובעצת ה' היא תקום", הינו שיש מחשבות הרבה בלב-איש בשעת התפלה, כי אז באין עליו בלבולים גדולים ומחשבות רבות; אבל "עצת ה' היא תקום", הינו פנימיות הנקדה שבלב, מה שבפנימיות המחשבה מתפון להתפלל להשם יתברך לבד, שזה בחינות "עצת ה'", שמתפון להשם יתברך לבד בפנימיות מחשבתו, זה נשאר קיים, בחינת "עצת ה' היא תקום" פנ"ל. על-כן אין להסתפל על-שום מחשבות-חוץ ופניות, רק להתפלל בסדר פנ"ל.

עג. יש צדיקים שמגלין ואמרים תכף מה שהם ראים, ואלו הצדיקים נשמתם הוא מבחינת אותיות

'מנצפ"ך'; וזהו: "מנצפ"ך צופים אמרום", אלו שהם מבחינת מנצפ"ך שהוא בחינת צמצום פידוע, מה שראים וצופים - הם אמרים, ואינם יכולים להחזיק אצלם. אבל יש צדיקים ששרשם מבחינה גבה יותר, שהוא בחינת הרחבה, הם יכולים להחזיק אצלם כל מה שרואין.

עד. בענין התפלה, לפעמים אין להאדם שום התלהבות בהתפלה; וצריכין לעשות לעצמו התלהבות וחימומות ולב בוער להתפלה. כמו למשל שנמצא לפעמים שהאדם עשה לעצמו רגז - עד שבא ככעס ונתרגז, כמו שאמרים העולם בלשון אשכנז: "ער שניצט זיך איין רגז"; כמו כן ממש בקדשה בענין התפלה, צריכים לפעמים לעשות לעצמו רגז, ויעשה לו חימומות ותקערת הלב בדבורי התפלה אזוי וויא איינר שניצט זיך ארגז - ועל-ידי-זה יבוא אחר-כך באמת להתלהבות וחימומות הלב בהתפלה, ויזכה שייכער לבו להשם יתברך ויתפלל בהתלהבות גדול.

וכן בענין השמחה, בפרט בשעת התפלה, שצריכין שתהיה התפלה בשמחה גדולה, וצריכין להכריח עצמו לשמח עצמו בכל מה שיכול כדי לזכות לשמחה, ובפרט בשעת התפלה, וכמובא על-פסוק: "אומרה לאלקי בעודי" וכו', ע"ן שם. ואם

לפעמים דעתו מבלבל, ואינו יכול בשום אופן לשמח עצמו - אזי עצתו שיעשה עצמו כאלו הוא שמח; ואף-על-פי שבתחלה עדין אין השמחה באמת בלבו, אף-על-פי-כן על-ידי שיעשה עצמו כאלו הוא שמח, על-ידי-זה יזכה אחר-כך באמת לשמחה. וצצה זאת היא צצה גדולה מאד גם בכל הדברים שבקדשה. שבתחלה צריכין לעשות עצמו כאלו הוא להוט אחר אותו הדבר שבקדשה, ואחר-כך זוכין באמת לזה; וזהו כן מאד.

עד. בענין התפלה ספר רבנו זכרוננו לברכה עמנו הרבה, והזהיר מאד להכריח את-עצמו להתפלל בכונה גדולה, דהינו לקשר המחשבה אל-הדבור בקשר אמיץ וחקק, שיעשה אזנו היטב היטב וישמע מה שהוא מדבר בתפלה, וזה עקר תפלה בכונה. ולא היה מצוה להתפלל עם פגנות ממש על-פי כתבי האר"י זכרוננו לברכה אפלו לאותן האנשים שהיו לומדים כתבי האר"י על-פי פקדנתו; ואמר שעקר שלמות התפלה הוא "ברוך אתה ה'" וכו' בפשוטו, וזה עקר פגנת התפלה, שייכון פרוש המלות וישמע היטב מה שהוא אומר. והיה מתלוצץ מאד מאותן האמרים שאין צריכין להכריח עצמו לתפלה, והיה מזהיר מאד להתפלל בכוונות, להקנים כל כחו באותיות התפלה.

ועל המחשבות-זרות הבאים בתוך

התפלה - היה מצוה לכלי להשיגם עליהם כלל, רק יעשה את-שלו ויתפלל בדרך, ואל ישיג כלל על-שום בלבול, ואל יחזיר פניו ומחשבתו אליהם כלל, וכאשר מבאר מזה בספרים הנדפסים בבר.

גם אמר רבנו זכרוננו לברכה שאי אפשר להתפלל כל התפלה בכונה כראוי, רק כל-אחד ואחד אינו מתפלל כי אם קצת מהתפלה בכונה, פנראה בחוש שאחד אמר קטרת בכונה, ואחד אמר פסוקי דזמרה בכונה וכו' וכיוצא בזה. וראיתי בכתביו תורה על-זה, אף לא זכיתי להעתיקה; וקצת מה שאני זוכר מושם הוא שזה בחינת מה דאיתא בתקונים דאית מארי דידין ואית מארי דרגלין וכו', זה בחינה הנ"ל, שכל-אחד מתעורר וזוכה להתפלל בכונה חלק מהתפלה כפי בחינתו. על-כן אל יפל לב אחד בראותו שזכה להתפלל קצת בכונה איזה חלק מהתפלה, ופתאום נפסק ואינו יכול עוד להתפלל כראוי בשום אופן, כי זה מקרה פנ"ל, וישתדל להתפלל שאר התפלה בפשיטות גמור.

ואפלו אם לפעמים הוא מנגע עצמו ואינו יכול להתפלל כלל, אף-על-פי-כן אל יפל בדעתו מזה כלל, כי זה כלל גדול, שאסור לפל בדעתו בשום אופן, אפלו אם יעבר עליו מה ואפלו אם אינו יכול להתפלל כלל, רק יכריח את-עצמו על-כל-פנים לדבר דבורי לעמוד הבא

י. החלב של צדקת הוא טוב לתינוק
ליראת-שמים, וגם נתנת לו
ממשלה בעולם הזה.
יג. שכול בנים בא חס ושלום על מי
שנפיל את חברו מאמנה.
יד. כשיש שלום מלכות, על-ידי-זה
נולדים בישראל בעלי הוראה.
טו. מי ששומר את עצמו, גם את העת
והזמן שמזוג; שלא יהיה לא הוא
ולא העת והזמן חס ביותר ולא קר
ביותר - על-ידי-זה בננו הנולדים
יהיו חכמים גדולים.
טז. מי שהוא שולט ביצרו בננו אינם
יצאים למרבות רעה, ועל-ידי-זה
ממנו נתרבה, ועל-ידי-זה לא יבוא
לידי נסיון.
יז. אפלו אשה צדקת, כשהיא אינה
מיחסת - על-ידי-זה מולדת בנים
שאינם הגונים.
יח. בזמן שהדגן רב בעולם זה סימן
ללדת זכרים, ובזמן שהיין רב
בעולם זה סימן ללדת נקבות.
יט. מי שאין לו בן זכר ירגיל את עצמו
להביא מתנות לתלמידי-חכמים,
ויאמר פרשה של בכורים, וגם
ללמוד גמרא הרבה וימעט בלמוד
אגדה, כי למוד אגדה הוא מסגל
לבנות.
כ. על-ידי למוד פוסקים עד שידע
להורת הוראות, על-ידי-זה גורם
פקידה לבמה עקרות.
כא. לפעמים על-ידי תפיסה נצול
מפליון בנים.

בית

כב. על-ידי צדקה זוכה לבנים.
כג. סגלה למקשה לילד: תתלה על
צנארה מפתח של הפית-עלמין. גם
המפתח הזה מסגל לעקרה.
כד. הבנים מתים חס ושלום על-ידי
ראית קרי.
כה. יש עצים המונעים ההולדה
והגדול-בנים כשעשין משה, ויש
עצים הגורמין ההולדה והגדול-
בנים.
כו. מי שבניו מתים כשהם קטנים
תעשה לו אמו כהנת, והוא ילך בו
תמיד עד שגדל.
כז. כשישראל פרים ורבים, אזי האמות
מחדשין עלינו גזרות.
כח. הסגופים מועילים להולדה.
כט. הקוצים מסגלים להולדה.
ל. מי שנולד מהול, בידוע שפת
המדמה שלו טוב ונפה.
א. בית שאין דרין בו - יזהר מליכנס
בתוכו, כי הוא מקום שדים.
ב. מאן דביש לה כמתא דא - ילך
למתא אחריתא.
ג. כשהבית מזמן לברכה, אזי
כשהצדיק בא לבית הזה - גם
הברכה באה.
ד. יש מקום מזמן לטובה, והוא הדין
להפך.
ה. לענן טובות ורעות הבאות לאדם
קרוב לדרך הטבע, הכל לפי הזמן
ולפי המקום.

ו' זעירא הקדמון. ר' זעירא. זעירא.
ז' זעירא בריה דר' אבהו בקסרין.
זעירא בר חמא, אושפזיכנא דכולהו
רבנן דקסרי. ר' זירא בר חמא. זעירא
דכפר ראמין. ר' זעירא בר חנינא.
זעירא ברב הונא הכהן. זעירי. ר'
זעירי מדיהבות. ר' זירקא. ר' זרימן
בר חמוי דר' זריקן. ר' זרימן מטיבה.
אות ח. בר חבו. רב חביבא. חביבא
מסורא דפרת. רב חביבא בר סורמקי.
רב חביבא ברב יוסף בר רבא. רב
חביבא בריה דרבא. רב חביבא
מהוננאה. רב חגא. רב חגא בר חנא.
ר' חגא דציפורי. רב חגי מדרומא. ר'
חגאי כוזמאי. ר' חגאי בן אלעזר. ר'
חגי הנשלח לרבי שמעון בר יוחאי.
אבא חלפא. אבא חגרא. ר' חידקא.
ר' חונאה חמוי דר' אמרי. רב חונה.
רב חונא ספרא דסדרא. רב חונא בר
חייא.
חוני המעגל. חוני המעגל בר בריה
דחוני המעגל. חוני הקטן. חוננא בן
יוסף בן פכסס. ר' חוננא יעקב
מאפרתים. ר' חוננא דמן חורן. ר'
חוצפית המתורגמן.
חזקיה אחיו של הלל. חזקיה בנו של
ר' חייא הגדול. חזקיה בריה דר' חייא
בריה דרב כהנא. חזקיה אבי עינש.
חזקיה בן ברתיה דרב. ר' חזקיה
תלמיד ר' ירמיה. ר' חזקיה עבדיה.
חזקיה בר פליטי. חזקיה בר פרנך.
ר' חזקיה חוקק. ר' חזקיה בזמן אבני.

בר חטייא

ר' חייא סתם, הוא ר' חייא רבא. רב
חייא בר אשי. ר' חייא בר אסי. רב
חייא בר רב. ר' חייא בר אבא הכהן.
ר' חייא בר אבא בר אחמיה דבר
קפרא. ר' חייא בר אדא. ר' חייא
בריה דרב אדא דמן יפו. ר' חייא בר
אניא. רב חייא בר אבין נגרא. רב
חייא בר יוסף. ר' חייא בר פפא. רב
חייא בר רב הונא. ר' חייא בריה דרב
הונא. רב חייא בר אמרי. ר' חייא בריה
דרבה בר נחמני. ר' חייא בר נחמני.
ר' חייא ברב נחמן. חייא בר נחמיה.
ר' חייא בר מנהמא. ר' חייא בר רב
מדפתא. רב חייא אריבא. ר' חייא בר
חנינא. ר' חייא איש כפר עכו. ר'
חייא מחיגרא. ר' חייא בר מייא. ר'
חייא ברב מתנה. ר' חייא בר זנונקי.
ר' חייא פרוצאה. ר' חייא בריה דר'
יצחק. ר' חייא בריה דר' יצחק
עטישיא. ר' חייא מהורמין. ר' חייא
בר לולייני. רב חייא בר נתן. רב חייא
מוסטיניא. ר' חייא בר גמדיא. ר'
חייא ברונא. ר' חייא בר יהודה. ר'
חייא בר זא מקסרין. ר' חייא ברמנא.
ר' חייא בר אבונה. ר' חייא אבוי. ר'
חייא דכפר תחומין. ר' חייא בר
שבתי. רב חייא בר עמרם. ר' חייא בר
אחא, אבוי של ר' אחא. ר' חייא בריה
דרב יבא. ר' חייא בר זעירי. ר' חייא
בר יעקב. חייא בר עוקבא. ר' חייא
בר טיטס. ר' חייא קרא. ר' חייא בר

עיניהם הרעות, ובצל כנפיהם תסתירונו, ותכסה ותחשיך מאור עיני הרשעים על-ידי צל ידך הקדושה, באפן שלא יהיה שום כח לארס עיניהם הרעות להזיק לנו כלל, ותשים פרגוד ומסך המבדיל בין עיניהם הרעות ובינינו, ותקים בנו מקרא שכתוב: "ובצל ידי כסיתיד", ותחזק מאור עינינו, ותקדש את עינינו בכל מיני קדשות, ותעזרנו ותשמרנו לכל אסתכל בשום דבר הפוגם את הראות, ואל תשפני ואל תעזבני בידם חס ושלום, ותציל עני כמני מחזק ממנו, כמו שכתוב: "מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו", ותקים בנו מקרא שכתוב: "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, יי לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו", עזרנו שיתחזק מאור עינינו בקדשה ובטהרה גדולה, עד שיהיה לנו כח לראות למרחוק, ונזכה ונחיה ונראה ונשיג צדקתך וישרת דרכך, ונדע ונבין כי יי הצדיק, אף על פי שהרשע זוכה בדין, ועל-ידיה תתאמן ותתחזק אמונתנו, ונזכה להאמין בך יי אלהינו בכל לב ונפש, ותפשיט לבנו מעקמימיות שבלבבנו, ותסיר מאתנו כל מיני עקמימיות שבלבבנו, ותישר את לבבנו להאמין בך בשלמות, אמונה בלי שום עקמימיות כלל, ואזכה לחזק את עצמי על-ידי שלמות האמונה הקדושה, להתפלל על כל צרכי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי. ואת כל אשר

עם לבבי אשיחה ואספר לפניך באמת ובתמים, ובקדושת לב, בלי שום עקמימיות ועקמימיות כלל. ואזכה להאמין כי הכל ברשותך אפילו לשנות הטבע, ואין אתה מקדם שבר כל בריה. כי צדיק וישר יי, ואזכה תמיד להתפלל ולהודות לך בישר ללב באמת ובאמונה שלמה בקדשה ובטהרה גדולה.

רבנו של עולם "הנה נא הואלתי לדבר אל יי ואנכי עפר ואפר", עזרנו שתהיה תפלתנו בשלמות לפניך, ונזכה על-ידי תפלתנו להכניע הרע שבפטר ושכלל, ותעזרנו ותזכנו להתפלל לפניך במסירות נפש עצום מאד באמת לאמתו, עד שיתבטל כל חמרנו וישותנו וגופנו המגשם הכל יתבטל לגמרי בשעת התפלה. ותהיה תפלתנו בשלמות כמו תפלות החסידים הראשונים שהיה להם בשעת התפלה התפשטות הגשמייות, וגם נזכה בכחך הגדול להכניע ולשבר ולבטל כל הרע של התפלות של הרשעים ופושעי ישראל שאנו מתפללין עמהם ותמן לנו כח לבטל הרע שלהם ולעשות מהרע כסא לקדשה, עד שיהיה אפר תחת כפות רגלי הקדשה, ויקים מקרא שכתוב: "ועסותם רשעים פי יהיו אפר תחת כפות רגליהם".

ותושיענו ברחמיך הרבים שנוזכה בתפלתנו לקשר עצמנו בכלל ובפטר

עם נפשין ורוחין ונשמתין של שוכני עפר. ונזכה לעזר ולהקיץ אותם בתפלתנו, שיתפללו כלם עמנו יחד. כמו שכתוב: "הקיצו ורגנו שוכני עפר". ונקשר הדבור של התפלה עם שוכני עפר, בכלל ובפטר, שנוזכה לעזר ולהקיץ בתפלתנו כל חלקי נפש רוח ונשמה שלנו שבאו כבר בגלגול ונתחננו. וגם נזכה לעזר ולהקיץ כל הנפשות והרוחות והנשמות הקדושות של כל הצדיקים שוכני עפר, קדושים אשר בארץ המה, לעזר את כלם שיתפללו עמנו. ובכותם תשמע תפלתנו תמיד, ותאזין קולנו, ותקשיב שרעננו, ותרחם עלינו למענם ולא למעננו, כמו שכתוב: "לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם".

ובכן תרחם עלינו ותהיה בעזרי, ותזכנו בתסדיך העצומים ובכחך הגדול, בכח זכות הצדיקים אמתיים, שנוזכה לתקן בתפלותינו כל השלשה קולות הרעות של הרשעים, שהם קול פסילות ושטויות של הנופלים באמונות פוזביות, וקול חרופים וגדופים של המחקרים והאפקורסים, וקול הבזיונות של המחרפים והמבזים יראי יי האמתיים. שנוזכה להכניע ולשבר ולבטל על ידי תפלותינו את כל מיני אמונות פוזביות, אמונות של שטות והבל וכל דרכי האמורי. כלם נזכה לשבר ולבטל על-ידי תפלותינו,

והעלות את כל הנופלים באמונות פוזביות לאמונה אמתית הקדשה, ולקבוע בלבם אמונה שלמה על ידי תפלותינו, ונזכה לשים כל לבנו על תפלותינו, ולהתפלל לפניך בכונה גדולה ועצומה ככונת הלב באמת. עד שנוזכה על ידי כונת הלב שבתפלה לתקן את לב המחקרים והפילוסופים שיוכל לבם להכיל את שכלם, שלא יחטיא אותם שכלם. כי אתה ידעת יי אלהינו, את עצם הפגמים והלקוולים והחרפנות הרבים שגורמים לנו המחקרים והפילוסופים שהם "חכמים בעיניהם ונגד פניהם נבונים". וחכמתם ושכלם מרבה ממצעשיהם, ומחמת זה הם מחטיאים על ידי חכמתם ושכלם, והם חכמים "להרע, ולהטיב לא ידעו", ומתחכמים הרבה עד שמגדפין כלפי מעלה בחכמתם והם מזיקים לכלל ישראל מאד מאד בחכמתם הרעה. ובפטר שרפם ככלם הם נואפים גדולים, ועוסקים בחכמת הפילוסופיא ולבם חסר וקטן מהכיל את חכמתם, אשר עליהם נאמר "לקנות חכמה ולב אין", ועל פן הם מחטיאים ביותר, על ידי חכמתם וחקירתם הרעה, ולא די שהם משחיתים ומאבדים נפשותם עדי אובד, אף גם הם פורשים רשעות ומכמורות לשאר בני ישראל הקוראים והולכים לחמם, עד אשר פשתה הנגע

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

צ"ט ע"א והיונן בה: וליגמר מיניה, מבשר האיל שאינו נאסר [על אף שמדאורייתא טעם כעיקר בקדשים אסור מהתורה], להתיר אף טעמם של שאר איסורי קדשים, כגון נותר ופיגול, כשנתנו טעם בששים או במאה. ומשנינן: גלי רחמנא גבי חטאת "כל אשר יגע בבשרה" [דהיינו, כל בשר קדשים הבולע מטעם החטאת על ידי שנוגע בה], "יקדש"

- להיות בדיני אכילתו כמזה! שאם היתה חטאת פסולה - תפסל גם הבהמה שבלעה מן החטאת. ואם היתה החטאת כשרה - תאכל הבהמה שבלעה מן החטאת כחמור שבה, שבחטאת. והיינו, שאם הבליעה היתה בבשר ובה' שלמים, אסורין הן להאכל לזרים, וחייבים לאוכלם, ליום ולילה כדין אכילת חטאת! ומכאן למדנו לאסור טעם כעיקר בקדשים.

ותמיהין: ומאי חזית דגמרינן מהאיך דחטאת שטעם כעיקר בקדשים ואינו בטל ברוב? ליגמר מהאי דזרוע בשלה דטעם בקדשים מתבטל ברוב של ששים או מאה?

ומשנינן: חידוש הוא שהתחדש בזרוע בשלה, דלכתחילה מבשלים את הזרוע עם האיל ומבטלים את האיסור ברוב, שדבר זה אין לעשותו בשאר איסורים, דאין מבטלים איסור ברוב לכתחילה, אלא רק מתירים היכן שנפל האיסור לרוב היתר שלא במתכוון. ומחידוש לא

גמרינן! ותמיהין: אי הכי, למאה ולששים, דילפת מזרוע בשלה להחמיר בחולין, נמי לא ליגמר, דהא זרוע בשלה חידוש הוא? ומשנינן: אטו אנן לקולא קא גמרינן מזרוע בשלה? הרי לחומרא קא גמרינן! דמדאורייתא, בחולין חד ברובא בטיל, ואנן מחמירין שלא יתבטל עד ששים או מאה.

רבינא אמר: לא נצרכא הא דאמרינן "זהו היתר הבא מכלל איסור" בזרוע בשלה, אלא למקום חתך, שבו חותכים את הזרוע מבשר האיל. דאמר "מקום חתך" בעלמא, בכל איסור והיתר המחמירים ונחתך האיסור מההיתר. וכגון הוציא העובר את ידו, ונאסרה, וחתכו את היד, וכגון אבר המדולדל, שנחתך מקום החתך עצמו, ואילו הכא, מקום החתך של הזרוע מהאיל - שרי!

ותיב רב דימי, וקאמר לה להא שמעתא דרב שמואל בר יצחק, דביטול ברוב הוא במאה ולא בששים.

אמר ליה אבוי: וכי כל איסורין שבתורה ביטולין ברוב הוא במאה?!

והתנן: למה (כמו: במה) אמרו: כל המחמץ בתרומה [דהיינו, שכל המחמץ עיסת חולין בשאור של תרומה, וכן המתבל קדרה חולין בתבליני תרומה, וכן המדמע, שמבשל חולין ותרומה ביחד - הלכו בהם להחמיר?]

כשהיתה התערובת מין ומינו! וכן הלכו לפעמים להקל ולפעמים להחמיר - בתערובת של מין ושאינו מינו.

וקתני סיפא: להקל ולהחמיר כדאמרן, וכן מין ושאינו מינו - כיצד?

גריסין של תרומה שנתבשלו עם הערשים של חולין - אם יש בהם, בגריסי התרומה, בנותן טעם בערשים, הרי בין יש בהם, בערשים, להעלות את גריסי התרומה במאה ואחד, בין אין בהן להעלות במאה ואחד - אסור!

הרי ששנינו להחמיר! ואם אין בהן בנותן טעם, הרי בין שיש בהן להעלות במאה ואחד, בין אין בהן להעלות במאה ואחד - מותר! הרי ששנינו להקל!

דכי בעינן שיעור לבטל, היינו בנתינת טעם, אבל כשאין נתינת טעם לא בעינן למאה היתר כדי לבטל.

והא דבתרומה בעינן אחד למאה כדי לבטלה, היינו כשהתרומה בעין מעורבת בהיתר, אבל לא כאשר טעם התרומה בלבד נמצא בתערובת.

ועתה מוכיח אבוי: מה שאמר התנא במשנתנו, דהיכא דלא יהיב טעמא הרי אפילו "אין בהן להעלות במאה ואחד" הרי הוא בטל. אלא, במאי הוא שיעור ביטולו? לאו, - בששים!

צ"מ ע"ב דוחינן: לא בששים הוא מתבטל, אלא במאה!

ותמדינן: והא מדרישא דאיירי במין במינו, ושאתה מחמיר בה בכל ענין, אתה אומר שמתבטל במאה, ואפילו כשאין בגריסין בנותן טעם, סיפא, דאיירי במין בשאינו מינו, הרי צריך להיות ביטולו בששים! שהרי זהו החילוק בין מין במינו למין בשאינו מינו כשאין בנותן טעם - אם הביטול הוא בששים או במאה?

דקתני רישא: להחמיר מין ומינו - כיצד? שאור של חטין שנפל לעיסת חטין, דהוי מין במינו, ויש בו כדי לחמץ, דדמי לנותן טעם, הרי בין יש בו בהיתר כדי להעלות במאה ואחד, ובין אין בו כדי להעלות במאה ואחד - אסור!

וכן אם אין בו בהיתר כדי להעלות במאה ואחד, הרי בין שיש בו כדי לחמץ בין אין בו כדי לחמץ - אסור!

דהיינו, להחמיר במין במינו, שכאשר אין בו מאה ואחד הרי הוא אינו מתבטל גם כשאין בו כדי לחמץ. ובהכרח דבמין בשאינו מינו, שאנו מקילים בו, אם אין בו כדי לחמץ לא בעינן מאה ואחד.

וכי איכא לאוקמי רישא וסיפא במאה? אלא, בהכרח, רישא איירי במאה, וסיפא איירי בששים, ומוכח שבשאר איסורין, בטל בששים. נעין היטב ברשי' ובתוס'!

ודחינן: לא תידוק מיניה. אלא רישא איירי שהביטול הוא במאה וחד, וסיפא במאה! [והיינו, מלבד האיסור].

ותמדינן: אי רישא במאה ואחד דהיתר, כיצד אמרנן שאם יש בו כדי לחמץ הרי הוא אסור אפילו במאה ואחד - וכי יש בו כדי לחמץ במאה וחד? וכי יתכן שהחיימין ישפיע עד כדי כך? אישתיק רב דימי.

אמר ליה: דלמא שאני שאור, דחיימוצו קשה!

אמר ליה: אדכרתן מילתא דאמר רבי יוסי ברבי חנינא: לא כל השיעורין שווין! שהרי ציר של דג טמא שיעורו - קרוב למאתיים!

דתנן: דג טמא, צירו אסור! ורביעית של הציור אסורת כשנתערבה בסאתים היתר של ציר טהור. [נסאתים הן מאתיים רביעיות].

והוינן בה: והאמר רבי יהודה - מין במינו לא בטול!

ומשנינן: שאני ציר של דג טמא דזוע בעלמא הוא!

שנינו במשנה: כיצד משערינן.

אמר רב הונא: כבשר בראשי לפתות! שראשי הפתות מתוקים מזנבותיהם, ונמצא שכדי לתת טעם בראשי לפתות צריך שיעור יותר גדול מהשיעור של טעם בזנבות הפתות.

ואמרין: מתניתין דקתני גדיד הנשה שנתן טעם אוסר, דלא כהאי תנא!

דתניא: רבי ושמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אין בגידין בנותן טעם!

ההוא דאתא לקמיה דרבי חנינא לשאלו דבר הלכה בגיד שהתבשל. הוה יתיב רבי יהודה בר זבינא אבבא, [על פתח השער של רבי חנינא].

כי נפק אותו שבא לשאלו את רבי חנינא, אמר ליה רבי יהודה - מאי אמר לך רבי חנינא? אמר ליה: שריא ניהליה!

אמר ליה: דהר, חזור לרבי חנינא, עייליה לקמיה, ותשאל אותו פעם נוספת מהי ההלכה בגיד הנשה שנתן טעם בקדרה.

אמר רבי חנינא, כשחזר אותו אדם ושאלו פעם נוספת: מאן האי דקא מצער לי? [כשכונתו לרבי יהודה]. זיל, אימא ליה למאן דיתוב אבבא: אין בגידין בנותן טעם!

כי אתו לקמיה דרבי אמי לשאלו בדין נותן טעם בגיד, הוה משרד להו היה משלחם לקמיה דרבי יצחק בן חלוב, דמווי בה להותירא, משום דרבי יהושע בן לוי,

וליה, לרבי אמי עצמו, לא סבירא ליה לאכשרינהו, אלא כיון דמשמיה דרבי יהושע בן לוי שרי ליה לא מחי רבי אמי בהדיהו!

והלכתא - אין בגידין בנותן טעם. שנינו במשנה: גיד הנשה שנתבשל.

והוינן בה: וליבטול ברובא כשאנו מכיר את הגיד בתוך התערובת?

תהילים פרק כב

מב

חֲפִץ בּוֹ: כִּי־אַתָּה גָּחִי מִבֶּטֶן מִבְטִיחִי עַל־שְׂדֵי אֹמֶי: אֵל עֲלִיד
הַשְׁלַכְתִּי מִרְחֹם מִבֶּטֶן אֹמִי אֵלֵי אֶתָּה: י אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי
כִּי־צָרָה קְרוּבָה בִּי אֵין עֹזֶר: י סִבְבוּנִי פְרִים רַבִּים אֲבִירִי בִשָּׁן
כְּתֻרֹנִי: ה פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אֲרִיֶּה טֹרֵף וְשָׁאֵג: ו פָּמִים נִשְׁפַּכְתִּי
וְהִתְפַּרְדּוּ כָּל־עֲצָמוֹתַי הִיָּה לִבִּי כְּדוֹג נֹמֵס בַּתּוֹךְ מַעִין: ז יִבֹּשׁ
כְּחֶרֶשׁ: ח כָּחִי וְלִשְׁוֹנִי מִדְּבַק מִלְקוּחִי וְלַעֲפַר־מוֹת תִּשְׁפַּתְנִי:
י כִּי־סִבְבוּנִי פְלָבִים עֲדַת מִרְעִים הַקִּיפוּנִי כְּאֹרִי יָדַי וְרַגְלִי:

רש"י

כמו פטר רחם ופטר חמור (שמות יג) פטר מים
(משלי יז): (ט) גוף אף ה' כמו לגולל יש לאדם
לגולל ייבוש ומשאו ליוצרו למען יפלטוהו:
(י) גוחי: מוציאי מושכי כמו (איוב ב') יגח ירדן
אל פיהו: מִבְטִיחִי עַל שְׂדֵי אֹמִי: זימנת לאדם
שרים לישען נשליח למחיה: (יא) עֲלִיד
הַשְׁלַכְתִּי מִרְחֹם: נשלכתי מרחם מאז הוצאתני
מרחם, כד"א (ישעי' מו) עמוסים מני בטן מאז
נולדו השבטים נשאם ונהלם: (יג) פְּרִים
רַבִּים: מלכיות חזקתי: אֲבִירִי בִשָּׁן: גם הוא
לשון פרים בבשן שהם שמנים. כתרונִי:

מצודות ציון

(י): (י) גוחי: ענין הוֹאֵלֶה והמסכה כמו ומגן
גִּנְהוֹמוֹתָי (יחזקאל י"ג): (יג) אֲבִירִי בִשָּׁן: פִּרְס חֹקִים
הַרְעִים בְּשָׁן כֵּן עַם מִרְעָה שָׁמֵן וְטוֹב: (יד) פָּצוּ:
פָּתְחוּ כִּמוּ פִּלּוּ שִׁפְטֵי (לֶקֶט ס"ו): (טו) כְּדוֹג: כְּעוֹה
וְכֵן כִּהְמָם דוֹג (לֶקֶט ס"ח): (טז) מִלְקוּחִי: הוֹא מֵה
שִׁמְמַעַל הַלֶּשֶׁן וּמִמֶּנִּי וְקִלַּף כֵּן ע"ש שִׁהֵם לֹקֵמִים
הַמֵּאֲכֵל נַעַם הַלֵּעִסָה: תִּשְׁפַּתְנִי: עֵינִי עֵרִיסָה כִּמוּ
שְׁפֹת הַסִּיר (יחזקאל י"ד): (יז) מִרְעִים: מִלְשׁוֹן רַע:

סבבני ככתר המקיף את הראש: (יד) פָּצוּ: פתחו פיהם לבלעני: אֲרִיֶּה: כאריה שמתחלה טורף ואח"כ
שווא בשמחת גבורתו כן האויב בולע ומרים קול שמחה: (טז) נִשְׁפַּכְתִּי: האיברים שבי נשפכו כמים
ונתפרדו עצמותי: כְּדוֹג: הנמס מחום האש כן נמס לבי בתוך מעי: (טז) מִדְּבַק מִלְקוּחִי: בעבור הצער
כלה הרוק שבפי וכלאו נדבק הלשון בבשר הפה. תשפתי. תערכני לשכב לעפר מות והוא הקבר:
(יז) כְּלָבִים: נושכים ככלבים: כְּאֹרִי: ישרו ידי ורגלי כמו הארי המשבר עצמות הנטרף בפיו:

תהילים פרק כב

מב

י אֶסְפֹּר כָּל־עֲצָמוֹתַי הֵמָּה יִפְּטוּ יִרְאוּ־בִי: י חֲלָקוּ בְּגִדֵי לֶהֱם
וְעַל־לְבוּשֵׁי יִפְּלוּ גֹרֶל: י וְאַתָּה יְהוָה אֶל־תִּרְחַק אֵילוֹתַי
לְעֹזְרָתִי חוֹשֶׁה: כ הַצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד־פֶּלֶב יִחִידָתִי:
כב הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיֶּה וּמִקֶּרְנֵי רַמִּים עֲנִיתָנִי: כג אֶסְפֹּרָה שִׁמְךָ
לְאַחִי בַּתּוֹךְ קֹהֵל אֶהְלֹלךָ: כד יִרְאֵי יְהוָה: ה הִלְלוּהוּ כָּל־זֶרַע
יַעֲקֹב כִּכְדוּדוֹ וְגִדְּוֹ מִפְּנֵי כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל: כה כִּי לֹא־בֹזָה וְלֹא
שִׁקָּץ עֲנוֹת עֲנִי וְלֹא־הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנִּי וּבִשְׁוֹעִי אֵלָיו שָׁמַע:
כו מֵאַתֶּךָ תִּהְלֹתִי בִקְהֵל רַב נִדְרֵי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד יִרְאִיו: כז יֹאכְלוּ
עֲנוּם: ז יִשְׁפְּעוּ יִהְלֹלוּ יְהוָה דִּרְשׁוּ יָחִי לְבַבְכֶּם לְעֵד: ח יִזְכְּרוּ:

רש"י

כאילו הם מדוכאים בפי ארי וכן אמר חזקיה
כארי כן ישרו כל עצמותי (ישעיה לח):
(יח) אֶסְפֹּר כָּל עֲצָמוֹתַי: כאב עצמי: הֵמָּה
יִבִּטּוּ: שמחים לאידי: (יט) וְעַל לְבוּשֵׁי יִפְּלוּ
גֹרֶל: בוזים את נכסי: (כ) אֵילוֹתַי: כחי כמו
(לֶקֶט פח) הייתי כגבר אין איל וכמו יש לאל ידי
(בראשית ל"א): (כב) הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אֲרִיֶּה: כאשר
מקריני ראמים עניתני, זה האמורי אשר גבובה
ארו' גבהו (עמוס ב') שלשים ואחד מלכ':

מצודות ציון

הַקִּיפוּנִי: סָבְבוּנִי: (כ) אֵילוֹתַי: עֵינִי כִּם וְאוֹמֵן כִּמוּ
כִּגְדֵּל אֵין אֵיל (לֶקֶט ס"ח): (כא) יִחִידָתִי: נִשְׁמָתִי שִׁהֵם
יִחִידָה מִלִּי הַגּוֹף וּמִחוּמֵי וְכִּמְפִּירִים יִחִידָתִי
(לֶקֶט ל"ח): (כד) יִגְדְּוֹ: יִשְׁמְדוּ: (כה) שִׁקָּץ: עֵינִי תַּעֲזוּב:
עֲנוֹת: הִכְנַעָה כִּמוּ לַעֲנוֹת מִפִּי (שְׁמוֹת י'): (כח) אֶסְפֹּר:
מִצּוֹדוֹת דוֹד
(יח) אֶסְפֹּר: מִגְדֹּל הָרֹזֶן בּוֹלְטִים עֲצָמוֹתַי עַד
שְׁאוֹכֵל לִסְפֹּרָם וְשׁוֹנֵאֵי מִסְתַּכְלִים בִּי דֶרֶךְ בּוֹיִן
וְנִקְמָה: (יט) יִחֲלָקוּ: מִפְּשִׁטִּים מַעֲלֵי וְחוֹלְקִים
בִּינֵיהֶם: וְעַל לְבוּשֵׁי: כִּפֹּל הַדָּבָר בִּמְשׁוֹ:
(כ) אֵילוֹתַי: אֶתָּה חֲזָקִי מִהֵרָ לְעֹזְרָתִי: (כא) מִיַּד
כָּל־כֶּ: מִדּוֹאֵג הַנוֹשֵׁךְ כִּלְכֵּל: (כב) עֲנִיתָנִי: הֵלֵא
מַעֲוֵלִם עֲנִית לִי הַלְצִילָנִי לֹזֶה הוֹשִׁיעֵנִי גַם עֵתָּה: (כג) אֶסְפֹּרָה: אִזּוּ אֶסְפֹּר הֵנִס בְּרַבִּים: (כד) יִרְאֵי ה':
כִּה אֹמֵר לֵהֶם אֲתֵם יִרְאֵי ה' הִלְלוּ אוֹתוֹ: (כה) כִּי לֹא בֹזָה: עַל שְׁלֹא בֹזָה הַכֹּנַעַת הַעֲנִי: וּבִשְׁוֹעִי: אֲבֵל
כִּשְׂצֶעַק אֵל ה' שָׁמַע אֵלָיו: (כו) מֵאַתֶּךָ גּוֹ': רָצָה לֹמֵר מֵה שֶׁאֶהְלֹךְ בִּקְהֵל רַב בָּאָה הִיא מֵאַתֶּךָ כִּעֲבוֹר
הַתְּשׁוּעָה שֶׁעֲשִׂית לִי וְלֹזֶה הַנִּדְרִים שֶׁנִּדְרָתִי בַּעַת צָרָה אֲשַׁלֵּם נֶגֶד יִרְאִיו לְפָרֶסֶם הֵנִס: (כז) יֹאכְלוּ: מִזְבַּחִי
שְׁלָמִי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר אֲבִיא לָהֶם: יחִי: רָצָה לֹמֵר יִשְׁמְחוּ בְּלִבְבֶם לַעֲדֵי כִי הַמִּצֵּר כָּאֵל לִבּוֹ מֵת כִּמְשׁ
בְּנָבֵל הַכְּרַמְלִי וְיִמֵּת לָבוֹ (ש"א כ"ה): (כח) יִזְכְּרוּ: בְּגֹדֵל פְּלֵאֵי ה' וְיִשׁוּבוּ כֹלָם אֵלָיו:

תהילים פרק כג

מד

וַיֵּשְׁבוּ אֶל־יְהוָה כֹּל־אֲפִסֵּי־אָרֶץ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לִפְנֵיךָ כֹּל־מִשְׁפָּחוֹת גּוֹיִם׃ כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם׃ אֲכָלוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ׃ כֹּל־דִּשְׁנֵי־אָרֶץ לִפְנֵינוּ יִכְרְעוּ כֹּל־יֹדְדֵי עֵפֶר וְנִפְשׁוּ לֹא חִיָּה׃ זֶרַע יַעֲבֹדֵנוּ יִסְפָּר לְאֹדְנֵי לְדֹר׃ יִבְאוּ וַיִּגִּדּוּ צִדְקָתוֹ לָעַם׃ נֹלֵד בִּי עֲשֵׂה׃ כִּג ׀ מְזֻמֹּר לְדֹד יְהוָה רָעִי לֹא אַחֲסֹר׃ בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְפִּיעַנִי עַל־מִי מִנְּחוֹת יִנְהַלְנִי׃ נִפְשִׁי יִשׁוּבֵב׃

רש"י

יזכרו האומות הרעה שמצאתנו כשיראו את הטובה וישבו אל ה': (כג) כי לה' המלוכה. כי יראו שחזרת לך המלוכה והממלכה: (ל) אכלו וישתחוו כל דשני ארץ. הרי זה מקרא מסורס אכלו ענוים כל דשני ארץ וישתחוו לה' בהלל והודאה על הטובה, דשני ארץ טוב חלב הארץ כל זה יראו אפסי הארץ וישבו אל ה': לפניו יכרעו. אז כל מתי הרשעים מתוך גיהנם ולא ירחם עליהם לחיות את נפשם מגיהנם: ונפשו. של כל אחד ואחד: לא חיה, רבותינו דרשו מן המקרא הזה שהמתים לפני מיתתם בשעת נטילת נשמה רואין פני שכינה: (ל) זרע יעבדנו וגו'. זרע ישראל אשר תמיד עובדים אותו: יספור לאדני דור. סרס המקרא ודרשוהו יסופר לדור אחרון לשם ה' ולשבחו

מצודות ציון

קלות: (ל) דשני. מלשון דשן ושמן: (כג) בנאות. ענין מדור כמו נאות השלום (ויקרא כ"ט): וירביצני. ענין השכינה לנזח: ינחלני. ענין הנהגה כמו נהלם בענין (שמות ט"ז): (ג) ישובב. ענין הנחם והסקט:

המעותדים לזרד בעפר הקבר: (ל) זרע יעבדנו. כל בני אדם משאמינים בו ואשר עבדוהו מעולם אותם חיה והם יספור מעשה ה' להדור שאחריהם: (כג) יבואו. הם יבואו ויגידו צדקתו לעם הנולד אחריהם: כי עשה. אשר עשה עמם: (ל) רועי. על כי ה' רועה אותי א"כ בוודאי לא אחיה חסר מאומה כי הכל ביד: (כג) בנאות. כרועה הרחמני המרביץ עדרו במקום דשא ולפי שהמשילו לרועה אמר לשון הנופל כרועה: מי מנחות. כי מים הנחיים המה צוללים משא"כ הרודפים כי יגרשו מימיו

תהילים פרק כד

מה

יִנְחֵנִי בַמַּעְגָּלִי צִדְקָה לְמַעַן שְׁמוֹ׃ גַּם כִּי־אֵלֶךְ בִּגְיָא צִלְמוֹת לֹא־אִירָא רַע כִּי־אֶתָּה עֲמֹדֵי שְׁבֻטְךָ וּמִשְׁעֲנֵתְךָ הֵמָּה יִנְחֲמֵנִי׃ תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי׃ שְׁלַחֵן נֶגֶד צָרִי דִשְׁנָת בִּשְׁמֹן רִאשֵׁי כוֹסֵי רוּיָה׃ אַךְ טוֹב וַחֲסֵד יִרְדְּפוּנִי כֹל־יָמֵי חַיִּי וּשְׁבַתִּי בְּבֵית־יְהוָה לְאַרְבֵּי יָמִים׃ כִּד ׀ לְדֹד מְזֻמֹּר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמִלֹּאָה תָּבֵל וַיִּשְׁבִּי בָּהּ׃ בִּי הוּא עַל־יָמִים יִסְדָּה וְעַל־נְהָרוֹת יִכּוֹנְנָה׃ מִיַּעֲלָה בָּהָר יְהוָה וּמִי־יָקוֹם בְּמָקוֹם קָדְשׁוֹ׃ נָקִי כַּפִּים וְבָרִ

רש"י

בדרכי מישור שלא אפול ביד אויבי: (ד) בגיא צלמות. בארץ חושך ועל מדבר זוף אמר, כל צלמות לשון חושך פירשו דונש בן לברט: שבטך ומשענתך. יסורים שבאו עלי ומשען שאני בטוח על חסדך שניהם ינחמוני שיהיו לי לסלוח עון ובטוח אני שתערוך לפני שלחן היא המלכות: (ה) דשנת בשמן ראשי. כבר מנחתנו על פיך למלך: כוסי

מצודות ציון

(ד) צלמות. כל מות להם לומר משפט הקבר: (ה) דשנת. מלשון דשן ושמן: ריזה. ענין שכינה כמו מלמיה רוח (לקמן ט"ט): (א) לה' של ה': תבל. הוא המקום המיושב: (ד) לא נשא. לא טענע כמו לא תשא

של יסורין ותחורין ותסמוך אותי הם הם המנחמים אותי כי בזה אראה שלא עזבתני להמקרים: (ה) תערוך. ועי"ז אבטח שעוד תערוך לפני שלחן במעדים להתענג בהם: נגד צוררי. רצה לומר המה יראו בכבודי: דשנת. רצה לומר מאז משחת ראשי בשמן המשחה להיות מלך: כוסי ריזה. הבטחתי להיות כוסי שבעה רצה לומר שאמלוק בכל אות נפשי ודברך הלא תקום: (ו) אך טוב. לא חבוא עלי עוד מאומה רע ואך הטוב והחסד ירדוף אחרי לבוא אלי. ושבתי. ישיבתי בבית ה' תהיה לאורך ימים ולא אחיה עוד מגורש ומטולטל: (א) ומלואה. כל הדברים שהארץ מלאה מהם: (כ) כי הוא וגו'. רצה לומר כי מה שהארץ היא למעלה מן הים נראה מזה שהוא יסודו יסדה על הימים והכינה על הנהרות כי בדרך הטבע היתה הארץ יוודת תחת המים: (ג) מי יעלה. ר"ל עם שכולם המה לה' מי"מ אין כולם ראוים לבוא בהר ה' והוא בית המקדש וכמ"ש מי בקש וכי' רמוס חצרי (ישעיה א') וכאלו ישאל ומי אם כן ראוי לעלות בהר ה': (ד) נקי כפיים. וכאלו השיב והו הראוי מי ששפיו נקיים מממון שאינו של יושר ולבו ברוך ביראת ה' ולא מפחד אדם: אשר לא נשא. עד שלא נשבע לעמוד הבא

כְּמֹשִׁיב אֲבֵדָה:

ד. הַמַּעֲבִיר חֵבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׂבָרָהּ, בֵּין שׁוֹמֵר חֲנָם בֵּין שׁוֹמֵר שָׂכָר, יִשְׁבַּע. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זֶה זֶה יִשְׁבַּע, וְתַמָּה אֲנִי אִם יְכוּלִין זֶה וְזֶה לִשְׁבַּע:

פרק ז

א. הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמֵר לָהֶם לְהִשָּׁפֵיט וּלְהַעֲרִיב, מָקוֹם שֶׁנִּהְיָ שָׂלָא לְהִשָּׁפֵיט וּשְׂלָא לְהַעֲרִיב, אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְכוּפֵן. מָקוֹם

רבינו עובדיה מברטנורה

ח. בֵּין שׁוֹמֵר חֲנָם וּבֵין שׁוֹמֵר שָׂכָר יִשְׁבַּע. קֵא סֵלְקָא [דעתיה] יִשְׁבַּע שְׂלָא פִּשְׁעָ וּפִטּוּר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זֶה זֶה יִשְׁבַּע וְכו'. כְּלוּמֵר, אִף אֲנִי שִׁמְעֵתִי מִרְבּוּתִי כִּי מֵאִיר דּוּה זֶה יִשְׁבַּע, אֲבָל תַּמָּה אֲנִי עַל זֶה וְעַל זֶה הָיָא נִפְטָרִין בִּשְׁבוּעָה, דְּשׁוּמֵר שָׂכָר הָיָא פִּטּוּר בִּשְׁבוּעָה דְּלֹא פִּשְׁעָ, הָא בְּלֹא פִּשְׁעָ נִמִּי חֵיִיב, שְׂאִין זֶה אֹנֶס אֲלֵא דּוּמִיא דִּגְנִיבָה וּבִיבִיָּה שְׁחָן קְרוֹבִים לְפִשְׁעָהּ וּלְאֹנֶס. וְעוֹד, אִי שְׂלָא בְּמָקוֹם מִדְּרוֹן נִשְׁבְּרָה, אִפִּילוּ שׁוּמֵר חֲנָם הֵיכִי מְצִי מִשְׁתַּבֵּעַ שְׂלָא פִּשְׁעָ, הָא וּדְאִי פִּשְׁעָהּ הִיא. וְר"מ סִבֵּר, שְׁבוּעָה זֹו לֹא מִן הֵדִין הִיא אֲלֵא תַנְתָּה חֲכָמִים הִיא, שְׂאֵם אִי אַתָּה פּוֹטֵר הַמַּעֲבִיר חֵבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מִן הַתְּשֻׁלוּמִין ע"י שְׁבוּעָה זֹו, אִין לֹךְ אִדָּם שִׁיעִבִיר חֵבִית לְחִבְרִי מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְפִיכָן תִּקְנוּ שִׁישְׁבַּע שְׂלָא כְּכוּנָה שְׁבִרְתָּהּ וּפִטּוּר:

פרק ז הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים. אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְכוּפֵן. וְאֵע"ג דְּטַפָּא לֹהוּ אֲגַרְיִיָּהּ מִשְׁאֵר פּוֹעֲלִים, לֹא מְצִי אֲמַר לֹהוּ הָאִי דְּטַפָּא לְכוּ אֲגַרְיִיכוּ אִדְעַתָּא אֲדַעְתָּא וּמַחֲשַׁבְתִּי בַּהֲדָא, דְּאֲמִיר לִיָּה הָאִי דְּטַפָּא לֹן אֲדַעְתָּא דְּעִבְרִינָן לֹךְ עוֹבְרַתָּא שְׁפִירַתָּא: בְּמִתִּיקָה.

שְׁנֵהֲגוּ לְזוֹן, יְזוֹן, לְסַפֵּק בְּמִתִּיקָה, יִסְפֵּק. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתִּיא שְׂאָמֵר לְכֹנֹו, צָא שָׂכָר לָנוּ פּוֹעֲלִים. הֵלֶךְ וּפִסֵּק לָהֶם מְזוֹנוֹת. וּבְשָׂבָא אֲצִל אֲבִיו, אָמַר לוֹ, בְּנִי, אֲפִילוּ אִם אַתָּה עוֹשֶׂה לָהֶם פְּסָעוֹת שְׁלֵמָה בְּשַׁעְתּוֹ, לֹא יֵצֵאתָ יְדֵי חֻבְתָּךְ עִמָּהֶן, שְׁחָן בְּנֵי אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. אֲלֵא עַד שְׂלָא יִתְחִילוּ כְּמִלְאכָה צָא וְאָמַר לָהֶם, עַל מִנֵּת שְׂאִין לָכֶם עָלִי אֲלֵא פִת וְקִטְנִית בְּלֶכֶד. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן

גְּמִלְיָאֵל אוֹמֵר, לֹא הָיָה צָרִיף לְזוֹמֵר, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

ב. וְאֵלוּ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה. הַעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע בְּשַׁעַת גָּמֵר מְלֹאכָה, וּבְתוֹלֵשׁ מִן הַקַּרְקַע עַד שְׂלָא נִגְמְרָה מְלֹאכָתוֹ, וּבִדְבַר שְׂגָדוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ. וְאֵלוּ שְׂאִין אוֹכְלִין. הַעוֹשֶׂה בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע בְּשַׁעַת שְׂאִין גָּמֵר מְלֹאכָה, וּבְתוֹלֵשׁ מִן הַקַּרְקַע מֵאַחֲרֵי שְׁנִגְמְרָה מְלֹאכָתוֹ, וּבִדְבַר שְׂאִין גָּדוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ:

ג. הָיָה עוֹשֶׂה בְּיָדוֹ אֲכָל לֹא

רבינו עובדיה מברטנורה

ב. וְאֵלוּ. פּוֹעֲלִים: אוֹכְלִים מִן הַתּוֹרָה. בְּמָה שְׁעוֹסְקִין בּוֹ: גָּמֵר מְלֹאכָה. כְּשֶׁתּוֹלֵשִׁין אוֹתוֹ. דְּכָתִיב (דְּבָרִים כ"ד) וְאֵל לֵכִיךְ לֹא תֵת, בְּשַׁעַת שְׂאִתָּה נּוֹתֵן לְכָלִי שֶׁל בַּעַל הַבֵּית אַתָּה אוֹכֵל, דִּהְיִינוּ כְּשֶׁתּוֹלֵשִׁין אוֹתוֹ: וּבְתוֹלֵשׁ מִן הַקַּרְקַע. וְאֵם מִתְּעַסֵּק בְּדַבַּר הַתּוֹלֵשׁ אוֹכֵל בְּאוֹתוֹ דְּבַר עַד שְׂלָא נִגְמְרָה מְלֹאכָתוֹ לְמַעֲשֵׂר, אִם הוּא בִּר מַעֲשֵׂר. או עַד שְׂלָא נִגְמְרָה מְלֹאכָתוֹ לְחֻלָּה, אִם הוּא בִּר חֻלָּה. דְּאֲמַר קֵרָא (שֵׁם כ"ה) לֹא תַחֲסוּם שׁוּר בְּרִישׁוֹ וּמִדְּלֹא קֵאמֵר לֹא תִדּוּשׁ בַּחֲסִימָה, שְׁמַע מִינָה לְאִקְוִשִׁי חוּסֶם לְנַחֲסֶם וְנַחֲסֶם לְחוּסֶם, מָה נַחֲסֶם שְׁהוּא שׁוּר אוֹכֵל תְּלוּשׁ כְּשֶׁעוֹשֶׂה בּוֹ מְלֹאכָה, כִּךְ חוּסֶם שְׁהוּא אִדָּם אוֹכֵל תְּלוּשׁ דִּשׁ מִיּוֹחַד, דְּבַר שְׁהוּא גְּדוּלִי קַרְקַע וְלֹא נִגְמְרָה מְלֹאכָתוֹ לְמַעֲשֵׂר וּבְשַׁעַת גָּמֵר בְּרִישׁוֹ פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ, אִף דְּבַר שְׁהוּא גְּדוּלִי קַרְקַע וְלֹא נִגְמְרָה מְלֹאכָתוֹ לְמַעֲשֵׂר כְּשֶׁהוּא בְּשַׁעַת גָּמֵר מְלֹאכָה פּוֹעֵל אוֹכֵל בּוֹ. יֵצֵא

ג. עַד שִׁיעֵשָׂה בִּידּוֹ וּדְגִלּוֹ. מָה שׁוּר בִּידּוֹ וּבְרַגְלִיו אִף פּוֹעֵל בִּידּוֹ וּבְרַגְלִיו, דְּהָא אַתָּקֵשׁ חוּסֶם לְנַחֲסֶם. וְאִין הִלְכָה כִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה:

ד. מִפְּנֵי הַשָּׁב אֲבָדָה לְבַעֲלִים. שְׂלָא יִכְטֹל מְלֹאכָתוֹ וְיֵאכֹל: אֲמַרוּ פּוֹעֲלִים אוֹכְלִים בְּהִלְכִיתָן מֵאוּמָן לְאוּמָן. כְּשֶׁגִּמְרוּ שׁוּרָה זֹו וְהוֹלְכִים לְהַתְחִילָה בַּחֲבִרְתָּהּ. וְאִף עַל גִּב דְּהֵיאָה שַׁעְתָּא לֹא שַׁעַת מְלֹאכָה הִיא, נִיחָא לִיָּה לְבַעַל הַבֵּית בָּהּ: וְחִמּוּר כְּשֶׁהִיא פּוֹרְקָת. בְּהִלְכָתָהּ אוֹכֵלָתָּ מִמִּשְׁאֵי שַׁעַל גְּבַהּ

עַד שְׁתָּהָא פּוֹרְקָתָּ:

לְמַעוֹד הַבֵּא

כד. לגר שמת ואין לו יורשים, והיו לו עבדים גדולים, וכו' בעצמם והרי הם בני חורין. קטנים, אין להם יד לזכות בעצמם וכל הקודם בהם זכה. ואם לא זכה בהם אדם עד שיגדלו, אין להם תקנה (טור בשם הרמ"ה).

כו. עבד שנשבעה וברח, ובא אחר שנתיאש רבו ממנו, אינו יכול להשתעבד בו עוד וכופין אותו לכתב לו גט שחרור.

כז. עבד שנשבעה, אם נתיאש ממנו רבו ראשון, כל הפודה אותו לשם עבד ישתעבד בו והרי הוא שלו, ואם פדהו לשם בן חורין, הרי זה בן חורין. ואם לא נתיאש ממנו רבו ראשון, הפודה אותו לשם עבד נוטל פדיונו מרבו וחוזר לרבו, ואם פדהו לשם בן חורין, חוזר לרבו ראשון בלא פלוס.

כח. עבד שעשאו רבו אפותיקי (פרוש אפה תתא קאי פלוס: לא יתקן לך פדיון אלא מזה) לבעל חובו ואחר כך שחררו, הפקיעו מידי שעבוד והרי הוא בן חורין, וצריך לשלם לבעל חובו,

וכופין לבעל חובו שכתב לו גט שחרור.

כט. ישראל שבא על שפחה, אפלו היא שפחתו, הולד עבד. ויש אומרים שאם בא על שפחתו או קדשה, הולד בן חורין, לכל הדברים (רב גסרונאי גאון ורא"ש ועוד פוסקים). ויש מי שאומר שאף על פי שלשאר דברים דינו כבן חורין, אינו מתר בבת חורין עד שיקבל גט שחרור.

ל. עבד שהשיאו רבו בת חורין, וכל שכן אם נושא שפחתו (טור), או שהניח לו רבו תפלין בראשו, או שאמר לו רבו לקרות ג' פסוקים בספר תורה בפני העבד, וכן כל כיוצא באלו הדברים שאינו חייב בהן אלא בן חורין, יצא לחרות, וכו' וכופין את רבו לכתב לו גט שחרור, ואכל אם לזה מעבדו, או שעשאו אפטרופוס, או שהניח תפלין בפני רבו, או שקרא ג' פסוקים בעבור בפני רבו או שנשא בת חורין לפניו (טור) ולא מזה בו, לא יצא לחרות.

באר הגולה

כרכינא בעובדא דהווא דיסקרתא דעבדי וכו' שם: ה' ברייתא קידושין דף כ"ג ע"א וגטין דף ל"ט ע"א וכמ"ד הלכה כאבא שאול התוספות והרי"ף והרא"ש שם וכ"פ הרמב"ם: ה' מימרא דרבי יוחנן שם בגטין דף ל"ח ע"א: ג' משנה שם דף ל"ז ע"ב וכתנא קמא ואוקימנא דרבא שם: ה' תוספות כתבוה הרשב"א והר"ן שם ומיתוקמא לפני יאוש וכת"ק: ה' הרמב"ם שם בפ"ח דין ט"ז: ה' משנה שם דף מ' ע"ב דהקדש וחמץ ושחרר מפקיעין מידי שעבוד: ז' כרשב"ג שם דמתיב במיוק שעבודו של חבירו כדמפרש שם בגמ' דמ"א ע"א וכמ"ש התוס' שם דריני דגרמי הוא: ק' שם במשנה מפני תקון תעולם פ"י שמא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אתה: ר' רמב"ם ריש פ"ט ממסנה יבמו' דף כ"ב ע"א וקידושין דף ס"ו ע"ב: ש' טור ממשמעות הגמ' גיטין דף מ' ע"א וכ"כ הרי"ף בפ"ד דיבמות בשם מקצת הגאונים והשגות הראב"ד: ת' שם בשם הרמ"ם: א' מימרא דר' יורא דף ל"ט ע"ב: ב' מימרא דרביל' שם: ג' בריי' שם דף מ' וכרמיקי לו רבה בר שילא: ד' הרא"ש וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ו: ה' שם ברמב"ם וכן כ' הטור בשמך:

לא. יאסור ללמד את עבדו תורה, ואם למדו לא יצא לחרות.

לב. יש מי שאומר שעבד שנדר נדר שפופין אותו לעבד עליו, כגון שנדר שלא לאכל בשר וכיוצא בו, ואמר לו רבו: מופר לך, יצא לחרות, שפינן שלא כפה אותו במקום שיש לקפותו גלה דעתו שהפקיע שעבודו.

לג. המשחרר עבדו בכל לשון והוציא מפיו דברים שמשמען שלא נשאר לו עליו שעבוד כלל וישגמר בלבו לדבר זה, אינו יכול לחזר בו וכופין אותו לכתב גט שחרור.

לד. יכתב בשטר: אעשה פלוני עבדי בן חורין, ומסרו לידו, לא יצא לחרות. אבל אם כתב: עשיתי פלוני עבדי בן חורין, או עשוי הוא בן חורין או הרי הוא בן חורין, או יהא בן חורין, ומסרו לידו, יצא לחרות. אבל אם אמר לו על פה אחד מלשונות אלו, לא יצא לחרות. והני מלי כבריא, אבל שכיב מרע שאמר אחד מלשונות אלו, יצא לחרות, וצריך גט שחרור

להתירו בכת חורין, וכופין את היורשים לכתבו לו. ואפלו כריא, אם אמרו דרך הודאה, יצא לחרות וצריך גט שחרור, וכופין את רבו לכתבו לו.

לה. האומר: עשיתי פלוני עבדי בן חורין, והוא אומר: לא עשיתי, חוששין שמא זכה לו על ידי אחר. אבל אם אמר: כתבתי גט שחרור ונתתי לו, והוא אומר: לא כתב ולא נתן, הודאת בעל דין כמאן עדים והרי זה עבד. הגה: ואם חזר רבו ואמר לא נתתי, לא יוכל העבד לחזר ולומר: קבלתי. ואם רבו עומד בדבורו, כופין אותו וכותב לו גט שחרור (טור בשם הרמ"ה).

לו. אמר לאחר זכה כגט שחרור זה לעבדי, יצא לחרות אף על פי שלא הגיע ליד העבד. אבל אם אמר: תנו גט זה לעבדי, אינו יכול לחזר בו, ולא יצא העבד לחרות עד שיגיע הגט לידו. לפיכך האומר: תנו גט זה לעבדי, לא יתן לאחר מיתה. הגה: ויש אומרים דאם נתן הגט ליד השליח ואמר: תן לעבדי גט זה, הרי כאלו אמר לו: זכה לו (טור בשם רבנו תם ורא"ש ורשב"א ור"ן).

באר הגולה

ו ברייתות שם: ז' רמב"ם פ"ח מדין שקרא שלשה פסוקים בעבור וכו' בסעיף דלעיל: ח' גם זה טור בשם הרמב"ם (פ"ח מה"ע ד"ו) ממשנה הפר לעבדו יצא לחירות משלם נדירותיו נדור דס"ב ע"ב כפי גיסתו ומפרש דתרת' קתני: ט' שם ומהש' ולמור מדין דהיפר לעבדו בסעי' דלעיל ובס"י ולי' נתבאר איזה נדור' שהרוב כופה לעבד לעבור עליה: י' ברייתא גיטין דף מ' ע"ב ובכתובים: כ' כדמפרש רבי יוחנן שם: ז' טור בשם הרמ"ה וכ"כ רש"י שם דדבריו שכיב מרע ככתובים ומסורים דמי: ט' שם: ז' שם בגיטין וכפי' התוספות והרא"ש דהאי חיישין כמו ודאי וכדאשכחן בכמה דוכתי: פ' לשון הרמב"ם בפ"ו מהל' עבדי' וככתובים קידושין דף כ"ב ע"א ומתא דצינתי בסעיף דלעיל: ז' משנה גיטין דף י"א ע"ב ובכתובים: ט' טור בשם הרי"ף שם:

ע.ט. באר הנוהה

הקבנות יום הכפורים סימן תרטו

תרטו הקטנים מתי יתחילו להתענות. וכו' ב' סעיפים:

א. *התינוקות *מתרים בכל אלו, *חונן מנעילת הסנדל, שאין חוששין כל כך אם לא ינעלו. הגה ומתר¹ לומר לעובר כוכבים² לרחצן ולסוכן, אבל להאכילם אפלו בגדים שרי (טור); **ב.** *קטן³ (הבריא) בן תשע שנים שלמות ובן עשר שנים שלמות *מחנכין אותו לשעות. *נפצע, היה רגיל לאכל בשתי שעות ביום מאכילין אותו בשלש, היה רגיל לאכל בשלש מאכילין אותו בארבע, לפי כח הבן מוסיפין לענות אותו בשעות⁴ (והוא הדין לקטנה הבריא) (טור). *יבן אחת עשרה בין זכר בין נקבה, מתענין ומשלימין מדברי סופרים כדי לחנכן במצות: הגה⁵ ויש אומרים שאין צריכים להשלים מדרבנן כלל (ר"ן ואור זרוע והגהות מימוני בשם ה"ג ורוקח ורא"ם), *יש לסמן עליוהו *בנער שהוא כחוש ואינו חזק להתענות (תרומת הדשן סימן קנה) *וכל מקום שמחנכין אותו באכילה, כן *מחנכין אותו ברחיצה וסיכה (טור). *בת שמים עשרה ויום אחד ובן שלש עשרה ויום אחד שהביאו שתי שערות, הרי הם כגדולים לכל מצות ומשלימים מן התורה, אבל אם לא הביאו שתי שערות עדן קטנים הם ואינן משלימין *אלא מדברי סופרים: הגה⁶ ונאפלו הוא רך וכחוש צריך להשלים *דחשינן שמא נשרו השערות (תרומת הדשן סימן קנה). *קטן שהוא

באר היטב

תינוק בשנת שמים עשרה משום דהכל לומדים והוי כחולים, ועוד דסתמא חשיבי חולים. כ"ח:

באר הנוהה

ב. *בנער שהוא כחוש וכו'. עין משנה בורה מה שכתבנו, אלא אם כן ידוע שהוא בריא וכו'. ובתשובת מנחם עזריה סימן קיא מציד להורות לעקר בדיעת היש אומרים, משום דכמה גדולי ראשונים סוברים כן: *וכ' מקום שמתחנכין אותו וכו'. עין בבאור הגר"א שהביא שתרין חולק על זה, אבל אנכי מצאתי בדברי הטור גם כעטור ובשפלי הלקט ובמארי, וברואי הלכתא כותיהו:

לקטן אם לא ינעל, ונאפוקי אכילה ושתייה ורחיצה וסיכה, *שהם מועילים לגדול התינוק, שכן היה הפנהג בנמנים. ואם הקטן נועל מעצמו אם צריך למחות בידו, נתבאר בסימן שמג: **ג.** *לומר *לענוה *לרחצן וכו'. רוצה לומר, אפלו בחמין שהחמטו *בו ביום, דסתם תינוק הוא כחולה אצל חמין, אבל אסור לומר לענוהם שיחמם אותן, *ונכתבו האחרונים, דעכשו שאין נוהגין לרחץ ולסוך את הקטן בכל יום ואין מניעת הרחיצה והסיכה נחשבת לו לענוה כלל, אין לרחצו ולסוכו ביום הכפורים *אפלו על ידי עכו"ם:

ד. *הבריא בן תשע שנים שלמות. הינו, שנשלם התשע שנים קדם יום הכפורים, ומה שכתב ובן עשר וכו' פרוש, *בכחוש מכן עשר ומעלה: **ה.** *מחנכין. הינו, שאין מניחין לו לאכל כפי הרגלו בחל, וכדמסיס. ומצות חנוך לא שך אלא באב ולא באמה, *ולכמה פוסקים גם באם ליכא חיובא דחנוך, (אם לא למצוה בעלמא), *מיהו, יש פוסקים שקתבו דאיכא חיוב חנוך גם באם. *וכתב המגן אברהם, דלספות לו אכל בידים אסור לכלי עלמא אף לאחריני, כמו שאר דברי אסור שאסור להאכילו לכלי עלמא: **ו.** *והוא הדין לקטנה הבריא. רוצה לומר, דאף דלענין חיובא דאורייתא בבת הוא שנה אחת מקדם, כדלקמה אפלו הכי לענין חנוך שעות וכן לענין השלמה לא רצו חכמים להחמיר שיהיה באשה גם כן שנה יותר מבאיש, אלא השוו מדותיהם ואמרו דלבריא חנוך שעות הוא מתשע שנים ומעלה ולכחושא מעשרה שנים ומעלה: **ז.** *בן אחת עשרה בין זכר בין נקבה וכו'. והכא לא זכר התנאי שיהיה בריא, דלענין השלמה אין לחלק בזה, אם לא שהנער הוא חולה ויכול לבא לידי סכנה: **ח.** *ויש אומרים שאין צריכין להשלים וכו'. אבל חנוך לשעות צריך בין בנער כחוש ובין בנער בריא, *וכפי השעור שזכר בריש הסעיף: **ט.** *יש לסמן עליוהו בנער שהוא כחוש וכו'. הסתם כל קטן אינו נחשב כבריא לזה, *אלא אם כן ידוע שהוא בריא וזקוק לסבל. ומדברי האלה רבה משמע דאפלו בשנת שלש עשרה אין נוהגין להתענות כל זמן שלא השלים שנת שלש עשרה: **י.** *מחנכין אותו ברחיצה וסיכה. הינו, שלא לרחץ ולסוך כלל, דלא שך בזה חנוך לשעות ומטה אפרים: **יא.** *אלא מדברי סופרים. והא דלא חשינן שהביא שתי שערות בזמנו ונשרו בין שבא לכלל שנים, ויש בזה חששא דאורייתא, *תרצו הפוסקים, דמירי שנשלם שלש עשרה שנים שלו ביום הכפורים גופא וכדכר אותו כלו יומא ולא הביא סימנים: **יב.** *ונאפלו הוא רך וכחוש. רוצה לומר, דאף שהקל הרמ"א לעיל בנער שהוא כחוש, הינו, לענין השלמה שאינו אלא פקנתא דרבנן, מה שאין כן הכא *דאיכא חששא דאורייתא דשמא הביא שתי שערות ונשרו. ולא קאי אדברי המחבר, אלא מלתא באנפי נפשה היא, דהוא מירי שנשלם שלש עשרה שנה קדם יום הכפורים, או אפלו ביום הכפורים אלא שלא בקדוהו כלי יומא, וחשינן שמא נשרו קדם הבדיקה: **יג.** *דחשינן שמא נשרו. ודקא ביום הכפורים

שער הצינן

א. *מן אברתם ומאמר מרדכי, ונראה מהגר"א שהסכים גם כן לזה: **ב.** *נראה: **ג.** *הנהגת מימוני בשם רבנו יהודא, וכן הוא בטור: **ד.** *מן אברתם בשם הלבוש ושאר אחרונים: **ה.** *לבוש: **ו.** *פוסקים: **ז.** *מן אברתם בשם חוטפות, ועין בחקרי לב סימן ע שהביא עוד כמה פוסקים שסוברים כן: **ח.** *עין חקרי לב שהביא בשם הרשב"א ומאירי דיומא, ועין עוד שם שהאריך לכתוב סמוכין גם לשיטה זו: **ט.** *והעמיק האליה רבה ושאר אחרונים, ועין בחקרי לב בסימן קח שפסק בענין זה. ולענין דעתי אין דבר מהגן אברתם מנכחין, דלא שך לומר כן אלא באסור גמור בין דאורייתא ובין דרבנן, נגזן כבן אחת עשרה ושמים עשרה דמדרבנן על כל פנים צריך להתענות ולהשלים, ולא כן

לוח עמוד הדימי: יום ד יא אלול תשעו ♦ יום ה יח אלול תשפא ♦ יום ו כד תשפז ♦ שבי"ח כח תמוז תשפא ♦ יום א ד תמוז תשצו ♦ יום ב יא סיון תתא

קדמאי דכרכיה אבוי. (ס"א בגין דכתיב, ואיכה ג) טוב לגבר כי ישא על בנעוריו. וכתוב (משלי לא) ותשחק ליום אחיו. ועדיין לא אתקנימו ביה אפילו חד מנייהו. בגין דסליק לון לסוף יומיא בשעתא דאצטריכו לבנוי לגבי כל צמין דעלמא.

ובגין כן בשעתא דאמר עשו נסעה ונלכה, ונפלוג האי עלמא כחדא ונשלט כחדא. מה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו. יקדים עשו שלטניה השתא כהאי עלמא. יעבר נא, כמה דאת אמר, (מ"ב ב) ויעבור מלכם לפניהם וי בראשם, אקדים אנת שולטנותך בקדמיתא כהאי עלמא, ואני אתנהלה לאטי. אנת אסלק גרמי לההוא עלמא דאתי ולסוף יומיא לאינון יומיא דאלין לאט.

לרגל המלאכה, מאן מלאכה. דא

אספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבידתא דעלמא. אשר לפני, דא היא מן קדם יי בכל אתר. ולרגל הילדים, דא הוא רזא דכרובים, לאחזאה רזא דמהימנותא דאיהו אתדבק בהו.

עד אשר אבא אל אדני שעירה, אנת אסבול גלותא דילך עד דיתיי וימטי זמנא דיילי לשלטה על הר עשו, כמה דאת אמר, (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, וכדין והיתה ליי המלוכה:

ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכז) שיר המעלות לשלמה אם יי לא יבנה בית וגו', אם יי לא ישמר עיר וגו'. תא חזי, בשעתא דסליק ברעותא דקדשא בריך הוא למברי עלמא, אפיק מבוצינא דקדדניותא

תרגום לשון הוזהר

עד אשר אבא אל אדני שעירה - אני אסבול גלות שלך עד שיבא ויגיע זמני לשלט על הר עשו, כמו שנאמר (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, ואז והיתה לה המלוכה. ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קכז) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו', אם ה' לא ישמר עיר וגו'. בא ראה, בשעה שעלה ברוצח הקדוש ברוך הוא לברא עולם, הוציא מתוך גיחוץ חוק קשר אחד, והתלהט מתוך החשך, ונשאיר בעליה וירד למטה. אותה חשכה להטח (ותחלטה) במאה שבילים דרכים דיקקים גדולים, ונעשה בית של העולם.

חד קטורא, ואתלהיט מגו חשוכא, ואשתאר בסליקו, ונחתא לתתא, ההיא חשכה להיט (ואתלהיט) במאה שבילין אורחין דיקיין ברברן, ואתעביד ביתא דעלמא.

האי ביתא איהו גו אמצעייתא דכלא, כמה פתחין ואדרין ליה סחור סחור, דוכתין עלאין קדישין, תמן מקנני צפרי שמיא, כל חד חד וחד לזיניה. בגויה נפיק חד אילנא רברבא ותקיף עפיה ואנביה סגי, מזונא לכלא ביה. ההוא אילנא סליק לענני שמיא ואתטמר בין תלת טורין, מתחות אילין תלת טורין נפיק, סליק לעילא נחית לתתא.

האי ביתא אתשקניא מניה, ונגזי בגויה כמה גזין עלאין דלא אתידעו, בדא אתבני האי ביתא

תרגום לשון הוזהר

ונבנסות בין אותן צפרים, ולוקחות עדות, ושטות ורואות מה שרואות.

עד שמתעורר אותו חשך שנקשר בו, ומוציא שלהבת אחת, ומכה בכל הפשישים התוקים, ופותח פתחים ובוקע סלעים. עולה ויורדת אותה שלהבת ומכה בעולם ומעוררת קולות למעלה ולמטה.

ואז כרוז אחד עולה ונקשר בארץ וקורא. אותו אויר יוצא מתוך צמוד ענן של המזבח הפנמי, וכשיוצא מתפשט לארבעת צדדי העולם. אלה אלפים עומדים מצד שהוא שמאל, ורובו רכבות עומדים מצד שהוא ימין, והקרוז עומד בקיומו, קורא בחיל ומכריז. אז כמה אותם שמתקנים שירה ועוברים עבודה, ושני פתחים נפתחים, אחד לצד דרום ואחד לצד צפון.

לעמוד הבא

תפלה: ה וישלמו עלי רעה תחת טובה
ושנאה תחת אהבתי: ו הפקד עלי
רשע וישטן יעמד עלימינו:
ובהשפטו יצא רשע ותפלתו תהיה
לחטאה: ה יהיו ימינו מעטים פקדתו
יקח אחר: ט יהיו בגני ותומים ואשתו
אלמנה: י ונוע ינועו בגני ושאלו
ודרשו מחברותיהם: יא ינקש גושה
לכל אשר לו ויבזו זרים יגיעו:
יב אליהם לו משך חסד ואליהי חונן
ליתומיו: יג היא אחריתו להכרית בדרך
אחר ימח שמם: יד יזכר און אבותיו
אליהנה וחטאת אמו אל תמח:
טו יהיו נגדי יהנה תמיד ויכרת מארץ
זכרם: טז לען אשר א לא זכר עשות
חסד וירדף איש עני ואביון ונכאה
ללב למותת: יז ויאהב קללה ותבואהו
ולא חפץ בקרבה ותרחק ממנו:
יח וילבש קללה כמדו ותבא כמים
בקרבו וכשמן בעצמותיו: יט תהיו לו
בבגד יעטה ולמזח תמיד יחגרה:
כ זאת פעלת שטני מאת יהנה
והדברים רע עלי נפשי: כא ואתה א
יהנה קרי אלהים אדני עשה אמי למען
שמך בייטוב חסדך הצילני: כב כי
עני ואביון אנכי ולפי חלל בקרבי:
כג כצלב פנטותו נהלכתי בנערת
בארפה: כד ברפי בשלו מצום ובשרי
פחש משמן: כה ואני היתי חרפה

להם יראוני יגיעון ראשם: כו עזרני
יהנה אלהי הושיעני כחסדך: כז וידעו
כייך זאת אתה יהנה עשיתה:
כח קללו יהמה ואתה תברך קמו א
ויבשו ועבדך ישמח: כט וילבשו שוטני
כלמה ויעטו כמעיל בשתם: ס אודה
יהנה מאד כפי ובתוך רבים אהללנו:
לא כייעמד לימין אביון להושיע
משפטי נפשו:
קי * לודד מזמור נאם יהנה א לאדני
שב לימיני עד אשית איכך הדם
לרגליך: ב משה צוף ישלח יהנה
מציון ויה בקרב איכך: ג עמד נבט
ביום חילך בהדרי קדש מרחם משחר
לך טל ילדתך: ד נשבע יהנה א ולא
ינחם אתה כהן לעולם על דברתי
מלבי צדק: ה אדני עלי מיניך מחץ
ביום אפוי מלכים: ו דין בגוים מלא
גויות מחץ ראש על ארץ רבה:
ז מנחל בדרך ישתה על פון ירים
ראש:
קיא * תללויה א אודה יהנה בכל
לבב בסוד ישרים וערה:
ב גדלים מעשי יהנה דרושים לכל
חפציהם: ג הודו וחדר פעלו וצדקתו
עמדת לעד: ד זכר עשה לנפלאותיו
חנון ורחום יהנה: ה טרף נתן ליראיו
יזכר לעולם בריתו: ו כח מעשיו הגיד
לעמו לתת להם נחלת גוים: ז מעשי

ידיו אמת ומשפט נאמנים כל
פקודיו: ח סמוכים לעד לעולם
עשויים באמת וישר: ט פדות א שלח
לעמו צנה לעולם בריתו קדוש ונורא
שמו: י ראשית חכמה א יראת יהנה
שכל טוב לכל עשייהם תהלתו עמדת
לעד:
קיב * תללויה א אשר יאיש ירא את
יהנה במצותיו חפץ מאד:
ב גבור בארץ יהנה זרעו דור ישרים
יברך: ג הון ועשר בביתו וצדקתו
עמדת לעד: ד זרח בחשף אור
לישרים חנון ורחום וצדיק: ה טוב
איש חונן ומלנה כלכל דבריו
במשפט: ו פיר לעולם לא ימוט לזכר
עולם יהנה צדיק: ז משמועה רעה לא
יירא נכון לבו בטח ביהנה: ח סמוך
לבו לא יירא עד אשר יראה בצריו:
ט פור א נתן לאביונים צדקתו עמדת
לעד קרנו תרום בכבוד: י רשע יראה א
וכעס שגיו חרף ונמס תאות רשעים
תאבד:
קיג * תללויה א תללו עבדי יהנה
תללו את שמם יהנה: ב יהי שם
יהנה מברך מעתה ועד עולם:
ג ממזרח שמש עד מבואו מהלל שם
יהנה: ד הם על כל גוים א יהנה על
השמים כבודו: ה מי כיהנה אלהינו

כד לחודש יום ששי

המגביהי לשבת: ו המשפילי לראות
בשמים ובארץ: ז מקימי מעפור דל
מאשפת ירים אביון: ח להושיכי עם
נדיבים עם נדיבי עמו: ט מושיכי א
עקרת הפית אם הבנים שמחה
תללויה:
קיד * בצאת ישראל ממצרים בית
יעלכ מעם לעז: ב היתה יהודה
לקדשו ישראל ממשלותיו: ג הם
ראה ויגס הירדן יסב לאחור:
ד החרים קדו כאילים גבעות כבני
צאן: ה מה לך הם כי תגוס הירדן
תסב לאחור: ו החרים תרקו כאילים
גבעות כבני צאן: ז מלפני אדון חולי
ארץ מלפני אלוה יעקב: ח ההפכי
הצור אגם מים חלמיש למעינו מים:
קכו * לא לנו יהנה לא לנו כי
לשמך תן כבוד על חסדך על
אמתך: ב למה יאמרו הגוים איה נא
אלהיהם: ג אלהינו בשמים כל אשר
חפץ עשה: ד עצביהם כסף וזהב
מעשה ידי אדם: ה פה להם ולא
ידברו עינים להם ולא יראו: ו אנשים
להם ולא ישמעו אף להם ולא
יריחון: ז ידיהם א ולא ימישון רגליהם
ולא יהלכו לא יהגו בגוונם:
ח כמזהם יהיו עשיהם כל אשר בטיח
בהם: ט ישראל בטח ביהנה עזרם
ומגנם הוא: י בית אהרן בטחו ביהנה

כְּדַבְּרָהּ: י בְּכָל-לִפְי דְרִשְׁתִּיךְ אֶל-
 תְּשׁוּגִי מִמִּצְוֹתֶיךָ: יא בְּלִפְי צַפְתִּי
 אֶמְרָתְךָ לְמַעַן לֹא אֲחַט־אֶלְךָ: יב בְּרוּךְ
 אַתָּה יְהוָה לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ: יג בִּשְׁפָתִי
 סִפַּרְתִּי כָּל מִשְׁפָּטֵי-פִידֶךָ: יד בְּדֹרֶךְ
 עֲדוּתֶיךָ שִׁשְׁתִּי בְּעַל כָּל-הָיוֹן:
 טו בְּקִקְלִידֶךָ אֵשִׁיחָה וְאֵבִיטָה אֲרוֹחֶיךָ:
 טז בְּחֻקֶּיךָ אֲשַׁמְעֶשֶׂע לֹא אֲשַׁכַּח
 דְּבָרֶךָ:

וְהָיָה גַּם עַל־עַבְדְּךָ אֲחִיָּהּ וְאֶשְׁמְרָה
 דְּבָרְךָ: יח גַּל־עֵינַי וְאֶבִּיטָה וְכָל־אֹת
 מִתּוֹרָתְךָ: טג גַּר אֲנִי בְּאֶרֶץ אֲלִתְסֹתֶר
 מִמֶּנִּי מִצֹּתִיךָ: כ גִּרְסָה נִפְשִׁי לְתַאֲבָה
 אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ כָּל־עַתָּה: כא עֲצֹת וְזֵדִים
 אֲרוּרִים הֵשִׁגִּים מִמִּצֹּתֶיךָ: כב גַּל
 מַעְלֵי חִרְפָּה וְכוּז כִּי עֲדִיתִךָ נִצָּרְתִּי:
 כג גַּם יִשְׁכְּבוּ שָׁרִים כִּי נִדְּבָרוּ עַבְדְּךָ
 יִשִּׁיחַ בְּחֻקֶּיךָ: כד גַּם־עֲדִיתִךָ שָׁעֲשָׁעִי
 אֲנֹשִׁי עֲצָתִי:

ד כה דִּבְקָה לַעֲפֹר נִפְשִׁי חֲלִינִי בְּדַבְרְךָ
 כו דַּרְכֵי סִפְרָתִי וְתַעֲנִינִי לְמַנְי
 חֲקִיךָ: כז דֶּרֶךְ-פְּקוּדֶיךָ הַבִּינִי
 וְאַשִׁיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ: כח דִּלְפָּה נִפְשִׁי
 מִתְּנֶגַה לְמִנְי בְּדַבְרְךָ: כט דֶּרֶךְ-שֹׁקֶר
 הִסַּר מִמֶּנִּי וְתוֹתָתְךָ חֲנֻנִי: ל דֶּרֶךְ-
 אִמּוּנָה בְּחַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שְׂרִימִי:
 לא דְּבַקְתִּי בְּעֻדּוֹתֶיךָ יְהוָה אֶל-תְּבִישְׁנִי:
 לב דֶּרֶךְ-מִצְוֹתֶיךָ אֲרֻץ כִּי תַרְחִיב לִּי:
 ח לג הוֹרֵנִי יְהוָה דֶּרֶךְ חֲלִמֶךָ וְאַצְרֶנָּה

יִמְכַּן יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל׃ יׁ לֹא־אֲמוֹת
כִּי־אֲחִיהָ וְאֶסְפָּר מַעֲשֵׂי יְה׃ יח יִסֹּר
יִסְרֵנִי יְה׃ וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי׃ יט פִּתְחוּ־לִי
שַׁעֲרֵי־צֶדֶק אֲבֹא־בָם אוֹדָה יְה׃ כ זֶה
הַשֹּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ כו׃
כא אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתִנִּי וּתְהִילִי לִישׁוּעָה׃
כב אֲכֹן מֵאִסוּ הַבּוֹנִים הִתֵּה לְרֹאשׁ
פִּנֵּה׃ כג מֵאֵת יְהוָה הִימָּה זֹאת הִיא
נִקְלָתָ בְּעֵינֵינוּ׃ כד זֶה־הַיּוֹם עֲשֵׂה
יְהוָה נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה כו׃ כה אֲנָא יְהוָה
הוֹשִׁיעָה נָא אֲנָא יְהוָה הַצִּלִּיתָ נָא׃
כו בְּרוּךְ הִבָּא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרַכּוּכֶם
מִבֵּית יְהוָה׃ כז אֵל יְהוָה וַיֵּאָר לָנוּ
אֶסְרוּ־מָג עַבְדֵּי־נָוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃
כח אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמָמָךְ׃
כט הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדוֹ׃

כח לחודש

שבת קודש

כִּימָא אֲשֶׁרִי תִמְיִמִי דִרְךָ הֵהֱלֵכִים
בְּתוֹרַת יְהוָה: בִּאֲשֶׁרִי נִצְרִי
עֲדֹתָיו בְּכָל־לֵב יִדְרֹשׁוּהוּ: גֵּאֵף לֹא־
פָּעֵלו עוֹלָה בְּדִרְכָּיו הִלְכוּ: דֹּאֲתָה
צִיִּיתָה פִקְדֹנֶיךָ לִשְׁמֵר מֵאֵד: הֵאֲחֲלִי
יִכְנֹו דְרָכֶי לִשְׁמֵר חֻקֶּיךָ: וְאִז לֹא־
אֲבוֹשׁ בְּהִיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ:
וְאוֹדֵךְ בִּלְשׁוֹר לֵבִי בְּלִמְדֵי מִשְׁפָּטֵי
צִדְקָךָ: חֵאת־חֻקֶּיךָ אֲשֶׁמֶר אֶל־מַעֲזֹבָנִי
עֲד־מֵאֵד:

ב ט במה יזכה-נער את-ארחו לשמור

טו יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה הַמּוֹתָה לְחַסְדֵּיּוֹ :
טז אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עֲבָדְךָ אֲנִי־עֲבָדְךָ
כַּן־אֲמַתְךָ פָּתַחַת לְמוֹסְרִי : יז לֹא־אֲזַכֵּחַ
וְזָכַר תּוֹדָה וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא : יח נִדְרֵי
לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ :
יט בְּחַצְרוֹת | בֵּית יְהוָה בְּתוֹכִכִּי
יְרוּשָׁלַם הַלְלוּיָהּ :

קִיז אַ קִלְלֵי אֶת־יְהוָה פֿל־גּוֹיִם
שְׁבַחֵהוּ פֿל־הָאָמִים : בַּכִּי גִבֹּר
עָלֵינוּ | חֲסִדוֹ וְאַמֶּת יְהוָה לְעוֹלָם
הַלְלוּהָ :

קִיּוּן הַיּוֹד לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לַעֲלֹם
 חֲסִדּוֹ: ב' יֵאמְרוּ־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי
 לַעֲלֹם חֲסִדּוֹ: ג' יֵאמְרוּ־נָא בֵּית אֲהֶרֶן
 כִּי לַעֲלֹם חֲסִדּוֹ: ד' יֵאמְרוּ־נָא יִרְאִי
 יְהוָה כִּי לַעֲלֹם חֲסִדּוֹ: ה' מִן־הַמִּצַּר
 קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵי בְמִרְחַב יָה: ו' יְהוָה לִי
 לֹא אֵימָה מִה־יַּעֲשֶׂה לִי אֲדָם: ז' יְהוָה
 לִי בַעֲזָר וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשָׁנָאִי: ח' טוֹב
 לַחֲסוֹת בִּיהוָה מִבְּטָח בְּאָדָם: ט טוֹב
 לַחֲסוֹת בִּיהוָה מִבְּטָח בְּנוֹדִיכִים: י כָּל־
 גּוֹיִם סִבְבּוֹנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם:
 יא סִבּוֹנִי גַם־סִבְבּוֹנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
 אֲמִילֵם: יב סִבּוֹנִי כְּדוֹרִים דַּעֲבוּ כָאֵשׁ
 קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם: יג דַּחַח
 דַּחֲתַנִּי לִפְנֵי יְהוָה עֲזָרְנִי: יד עֲזִי
 וְזִמְרַת יְהוָה יְהִי־לִי לְשׁוּעָה: טו קוֹל |
 רֶגֶז וְשׁוּעָה בְּאֲחָלִי צַדִּיקִים יִמֵּן
 יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל: טז יִמֵּן יְהוָה רוֹמְמָה

עֲזָרוֹם וּמַגֵּנָם הוּא׃ יֵאֵי יִרְאִי לַיהוָה בְּטָחוֹן
כִּי־הוּא עֲזָרוֹם וּמַגֵּנָם הוּא׃ יֵב יִהְיֶה
זִכְרָנוּ יִכְרֹךְ יִכְרֹךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
יִכְרֹךְ אֶת־בֵּית אֶהְרֹן׃ יֵג יִכְרֹךְ יִרְאִי
לַיהוָה הַקְטִינִים עַם־הַגְּדֹלִים׃ יֵסָפָה
יִהְיֶה עֲלֵיכֶם וְעֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנוֹתֶיכֶם׃
יֵט בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֲשֵׂה שְׁמֵי
וּבִרְצֹן׃ יֵט הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה
וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ יֵז לֹא הִמָּתִים
יִתְלַלּוּ־הִיא וְלֹא כָל־יִירָדִי דוּמָה׃
יֵח וּנְאֻמָּנוּ יֵח נִכְרֹךְ יֵח מַעֲמָה וְעַד־עוֹלָם
הַלְלוּ־הָ׃

קָבוֹז אֶהְיֶה בִּישְׁמֻעַ | יְהוָה אֵת
 קוֹלִי תַחֲנוּנִי בִּכְהִטָּה אֲזַנְנוּ לִי
 וּבִנְיָמִי אֶקְרָא אֶפְסוֹנִי | חֲבִלֵי מוֹת
 וּמִצָּרֵי שְׁאוֹל מִצְאוּנִי צָרָה וּיְגֹז
 אִמְצָא דֹבֶשׁ־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה
 יְהוָה מִלִּטָּה נַפְשִׁי הִתְנוּן יְהוָה
 וְצָדִיק וְאֱלֹהֵינוּ מִרְחָם וְשׁוֹמֵר פְּתָאִים
 יְהוָה דְּלוּתִי וְלִי הוֹשִׁיעַ שׁוֹבֵי נַפְשִׁי
 לְמוֹנִיכִי בִּיהוָה גָּמַל עָלַיכִי הִכֵּי
 חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמוֹת אֶת־עֵינִי מִן־דַּמְעָה
 אֶת־רִגְלִי מִדָּחִי אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה
 בְּקָרְצוֹת הַחַיִּים וְהָאֲמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר
 אֲנִי עֲנִיתִי מֵאֵד אֲנִי אֲמַרְתִּי בַחֲפָזִי
 כִּלְהָאֲרֵם כֹּזֵב בִּי מִה־אֲשִׁיב לַיהוָה
 כִּלְתַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי יִבְּסוּ־יִשְׁעוֹת
 אֲשֶׁר וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא יִגְדְּרִי
 לַיהוָה אֲשֶׁלֶם נִגְדַּח־נָא לְכָל־עַמּוֹ

לקומי

רבי יונתן משתעי יח

מוזכר

כה

לאות, ואין לה תמונה. ואותיות הם במלכות ומנהיגות הנ"ל, בבחינת: מלכות - פה (ה), כי עקר ההנהגה - עלידי הדבור, כי אי אפשר להנהיג ולצוות אלא עלידי הדבור:

נמצא, עלידי השלמות אותיות אמונה שבמלכות, עלידיה הצדיקים יודעים את התכלית של עולם הקא, כי הצדיקים המנהיגים את העולם בבחינת צדיק מושל (שמואל ב'), הם אוחזים במדת המלכות, ועלידי אחריות במלכות אוחזים באחריות שבה, ועלידי אחריות באחריות השלמים הם אוחזים בתכלית, שהיא שלמות האחריות, שהיא בחינת יו"ד, בחינת עולם הקא:

וזה בחינת תכלית, שהיא בחינת תכלית (ה), שנתפלה בתוך הקרטייליתא, בתוך המנהיגות והמלכות כנ"ל. עלידי אשת רבי חנינא בן דוסא, עלידי "אבנים שלמות תבנה", לצדיקא לעלמא דאיתי - שהצדיקים משיגים התכלית, שהוא עלמא דאיתי כנ"ל. וזה בחינת (משל ג'): בכל דרכיך דעהו - שיוכל אדם להשיג התכלית בכל דבר, כי כל דבר נקרא באחריות, ובכל אות יש בו שלמות, הינו הנקדה אחרונה, שהיא יו"ד, בחינת עולם הקא, שהיא התכלית, המושלים תמונת האות כנ"ל:

וזה תכלית נקרא תכלית, כי התכלית מערב שחר עם לכן, והוא גון שבין שחר ולכן, וכשנתחבר שחר ולכן, כמו הכתב, שהוא בחינת שחר עליגי לכן, בודאי תחתית האות הדבוק וקרוי להניג, שהוא לכן, במקום הדבוק והקרוי, שם הם מערבים שחר עם לכן, בבחינת תכלית; ותחתית האות הוא הסוף והתכלית, כי כשהסוף בותב ומעמיד הקנה והעט עם היד על הניג, בודאי היד רחוק מהניג מעט, עד שהסוף מעמיק העט עם היד בתוך עמק הניג, ואז נדבק שחרות היד בעמק בקרוב גדול. נמצא, שהקרוי הוא סוף ותכלית, ובמקום הקרוי, שם הניג והיד הם מערבים בבחינת תכלית כנ"ל, כי כן הדבר, שהתכלית, שהוא סוף המעשה, הוא במחשבה תחלה וקרוי להמחשבה כנ"ל:

[נראה לעניות דעתי לפרש, כי סוף המעשה הוא בחינת שחרות, ותחלת המחשבה הוא בחינת לכן העליון, בידע. נמצא שסוף המעשה, שהוא התכלית, שהוא במחשבה תחילה וקרוי להמחשבה, הוא בחינת תכלית, שהוא חבור שחר ולכן, (הבן):

ח וזה דוקא בתקול שצא, כי בחינת בתקול, התכלית של כל הדברים, הינו שמהפך כל דבר מראשו לסופו, שהוא התכלית, בבחינת: איזה חכם - הרואה את הנולד (תמיד דף לב); שהוא הסוף והתכלית. כי בתקול הוא מה ששומעין כשאחד מוציא קול ביער או במקום אחר, או שומע כאלו אחר גספן מוציא קול כזה, וזה אנו שומעין בחושנו, כשאדם מוציא איזה דבור, או שומעין גספן זה הדבור בעצמו.

וזה: ונחת בר אמורא לאתרי, ובעי דנשטמה לאשמה. בר אמורא - זה שאין לו אמונה בשלמות כנ"ל. אשמה - זה בחינת (שעה ג'): אשם אנו משמע דמים - דלא שמע בולותא דצורא מדרבנן (מכות ב'). הינו בירשא הנ"ל רצה להפיל אותו לשנאת חכמים. וזרק ויקא דחלא ונחת. חלא - בחינת התנבחות המיונה, בחינת (תהלים עג'): כי יתחמץ לבבי, עלידיה ונחת את הברשא הנ"ל:

ה ובאמת מלכי העכו"ם, ארעליפי שמואלים עלינו, אין במלכותם מבחינת מלכות ישראל, ולא נגעו בה, כי מי שרצה לנע בה, זה וזה לא נתקם בדם, הינו אפלו מלכותם על אמות העולם נטלה מהם, כי האמונה ששכיב מלכותנו מפיל את חכמתם, שמואלותם תלוי בהם כנ"ל. וזה שכתוב במפלת מצרים (שעה יט'): נואלו שרי צען - עלידי אולה, הינו גפילת חכמתם, נפלה מלכותם. וזה שאמרו חנניא מישאל ועזריה לנבוכדנצר: אתה מלך עלינו לברא; אבל להנהיג אותנו בעבודות ובאמונות - את וכלא שוה (ויקרא דב' א' ג', במד' ב' טו, ויח' ש' ש' השרים), הינו שאמרו, שלא נגע במלכות ישראל, השך לאמונתנו, כי אמונתנו סוככת את המלכות ושומרת אותה מלנע בה זר, ומפיל את רודפיה לשנאת חכמים, אם לא שתקפה יד המיונה על האמונה, עד שמפיל את האמונה, ואז יכול לקבל מלכותנו, חס ושלום, בבחינת: וזרק חלא ונחת, כנ"ל:

ו אבל דע, שמן השמים אין מניחים אותו לקח אותה, בבחינת: ונפקת ברת קלא, מה אית לבו בהדי קרטייליתא דאתתא דרבי חנינא בן דוסא, דעתיא למשדי בה תכליתא לצדיקא לעלמא דאיתי - הינו עלידי שלמות האחריות של דבורי אמונה, שהוא בחינת אשת רבי חנינא בן דוסא, כי רבי חנינא בן דוסא זה בחינת אמונה, כי מדתו אמונה, בחינת (מכות יא'): וחינא בני די לו בקב חרובין, קב חרובין - מדת אמונה. חרובין - בחינת ברושים, בחינת בירשא הנ"ל. ואשת - זה בחינת האחריות ששלמותם עלידי אמונה, בבחינת ראשית תבואת: אבנים שלמות תבנה (דברים כו); ואבנים הן האחריות, כמאמר (ספר יצירה): שלשה אבנים בונות ששה בתיים. ואחריות נשלמים עלידי אמונה, בבחינת (ספר יצירה): אז אהפך אל העמים שפה ברורה וכו'. הינו עלידי אמונה, שהוא בחינת: לקרא כלם בשם ה', עלידיה אהפך שפה ברורה, בחינת שלמות הדבור:

ושלמות האחריות זה בחינת התכלית של כל הנבראים, כי כל העולמות נקראו עלידי אחריות, ושלמות האחריות הוא הייור (ה), שהוא בחינת עולם הקא הנברא בייור (כשר'ל מנחת כהן), כי הייור היא נקדה אחרונה, המושלים את תמונת כל אות, כי כשהסר נקדה אחרונה המושלים תמונת האות, אזי בודאי אין שלמות

(א) עיין וזר חיש שחיש על פסוק אם לא תדעו. (ב) בפתח אליתו. (ג) עיין וזר שלח דף קעה ע"ב, פניחם דף רכו ע"ב, ובחוקן בא.

קצה

אֶרֶץ חַיִּים

נפילת אפים הלכה ד

לְקוּמֵי הַלְבוּת

הפסוקים של
יבא לציון -
השתוקקות
אחר חיים
יתברך

וְכֵן שָׁאָר הַפְּסוּקִים שֶׁל 'יִבָּא לְצִיּוֹן', כֻּלָּם הֵם
הַשְׁתוֹקָקוֹת וְכַסּוּפִין אַחֵר הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ, הַכֹּל כְּדֵי
לְתַקֵּן וּלְצַיֵּר הַכֹּלִים לְטוֹב, לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁפָע טוֹבָה
וּבִרְכָּה, כִּי אִזּוּ הוּא הַמְשַׁכֵּת הַשְּׁפָע לְמִשָּׁה, כַּמּוּבָא
(פְּרִיעֵץ-חַיִּים חֲנוּת הַעֲמִידָה פָּרָק ג')

בשבתות
ונגמרים טובים
אומרים
קדשה
דסדרא בגמר
היום

וְעַל-כֵּן בְּשַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב אֵין אֲמָרִים קִדְשָׁה דְסַדְרָא
בְּשַׁחֲרִית כִּי אִם בְּמִנְחָה, כִּי בַחַל אֵין נִמְשָׁךְ
הַשְּׁפָע כִּי אִם הַשְּׁעֵת הַתְּפִלָּה וְאַחֲרֵיכָּךְ נִסְגָּר הַשְּׁעָר,
אָבֵל בְּשַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב כָּל הַיּוֹם קִדֵּשׁ, כִּי הֵם עֲצָמָם
אוֹת, וְנִמְשָׁךְ הַשְּׁפָע כָּל הַיּוֹם, וְעַל-כֵּן אֵין אֲמָרִים
קִדְשָׁה דְסַדְרָא כִּי אִם בְּגִמְרָה הַיּוֹם שֶׁהוּא תְּפִלַּת מִנְחָה.
וְכֵן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שֵׁשׁ עוֹד תְּפִלָּה יִתְרָה - אֵין אֲמָרִים
כִּי אִם בַּתְּפִלָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁהִיא תְּפִלַּת נַעֲלָה שֶׁהוּא
בְּגִמְרָה הַיּוֹם, כִּי בְּגִמְרָה הַיּוֹם אֲמָרִים הַקִּדְשָׁה הַנִּזְכָּר
כְּדֵי לְתַקֵּן וּלְצַיֵּר הַשְּׁפָע שֶׁנִּמְשָׁכָה כָּל הַיּוֹם שֶׁתְּהִיָּה
שְׁפָע קְדוּשָׁה טוֹבָה וּבִרְכָּה, כַּנִּזְכָּר:

הַלְבוּת נְפִילַת אֲפִים הַלְכָה ב' נִקְלָלָת
בְּהַלְכוֹת נְשִׂאָת כַּפִּים הַלְכָה ב'.

וְהַלְבוּת נְפִילַת אֲפִים הַלְכָה ג' לֹא מִצְוָנו
בְּאַמְתַּחַת כְּתִיבֵי הַקְּדוּשִׁים, וְלֹא נִזְכָּר לָנוּ
אִם בְּאַרְבַּע בְּפָעַם הַשְּׁלִישִׁית גַּם בֵּן, אֲךָ
נִאֲבָדָה בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים כְּמוֹ שֶׁכַּמָּה וְכַמָּה
הַלְכוֹת נִאֲבָדוּ, אוֹ לֹא בְּאַרְבַּע אִזּוּ:

הַלְכָה ד

וְכוּ יִתְבָּאָר עֲנִין פּוֹרִים וּפְסַח וְאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת

עַל-פִּי הַתּוֹרָה 'אֲמַצְעוּתָא דְעִלְמָא הִיא'
וְכוּ' (בְּסִימָן כד בְּלִקּוּשֵׁי חֶלֶק א'), עֲנִין שֶׁם כָּל הַתּוֹרָה
מֵרָאשָׁה לְסוּפָה.

על-ידי עשיית
המצוה
בשמיחה וזכיון
למעלות
השכינה
מהלכות

וְהַכֵּלָּל, שְׁעַל-יְדֵי עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה וְזוֹכִין
לְהַעֲלוֹת הַשְּׁכִינָה מֵהַגְּלוּת, וְלַעֲלוֹת מִדְּרָגָא
לְדְרָגָא וּמַעֲלוֹלָם לְעוֹלָם, עַד שְׁזוֹכִין לַעֲלוֹת לְמַעְלָה
לְמַעְלָה, עַד שְׁזוֹכִין לְהַשִּׁיג אוֹר הָאֵין סוּף בְּבַחֲיַנַּת
'מְטִי וְלֹא מְטִי', שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִנְפֶּשֶׁת רוּחַ נְשָׁמָה,
לְמַעְלָה מִהַסְפִּירוֹת וְכוּ', עֲנִין שֶׁם כָּל זֶה הֵיטֵב, מֵה
שֶׁכַּתָּב שֶׁם, שֶׁמִּפְּנֵימִיּוֹת הַבְּרָכָאן שֶׁהֵם דְּקוּת הַבְּרָכָאן,

נפילת אפים
- השתוקקות
וכסופין
דקדשה
במסירת נפש

שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הַשְׁתוֹקָקוֹת וְכַסּוּפִין דְּקִדְשָׁה בְּמִסְרִית
נֶפֶשׁ, שְׁזֶה בַּחֲנִינַת נְפִילַת אֲפִים, כְּמוֹ שֶׁכַּתָּב רַבְּנוּ
בְּפִרּוּשׁ בַּמֶּאֱמָר הַמֵּתַחִיל 'וְיִגָּן שֶׁל אוֹתִיּוֹת וְכוּ' (בְּסִימָן
לא). וְעַל-יְדֵי-זֶה אֲנוּ מְצִירִין הָאוֹתִיּוֹת וְנַעֲשִׂין כְּלִי
לְקַבֵּל טוֹב. וְכוּהָ אֲנוּ גּוֹמְרִין לְתַקֵּן הַהִשְׁפָּעָה שֶׁנִּמְשַׁכֵּת
בַּתְּפִלָּה שֶׁתְּהִיָּה שְׁפָע טוֹבָה וּבִרְכָּה עַל-יְדֵי כַסּוּפִין
שֶׁל נְפִילַת אֲפִים, כִּי הַעֲקָר תְּלִי בַּכַּסּוּפִין, אִם הֵם
דְּקִדְשָׁה מְצִירִין הָאוֹתִיּוֹת וְעוֹשִׂין אוֹתָן כְּלִי לְקַבֵּל טוֹב,
כַּמּוּבָאָר שָׁם.

קשיש נפש
יתרה - אין
צריך לפל על
פניהם

וְעַל-כֵּן אֵין אֲמָרִים תַּחֲנוּן וְאֵין נוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם
בְּכָל יוֹם שֵׁשׁ בּוֹ אִיזָה תּוֹסַפֵּת קִדְשָׁה (שֶׁלֹּא)
צְרִיךְ אֶרֶץ חַיִּים סִימָן קלא), כִּי כְּשֵׁשׁ בּוֹ תּוֹסַפֵּת קִדְשָׁה יֵשׁ
בַּחֲנִינַת תּוֹסַפֵּת נֶפֶשׁ יִתְרָה כְּמוֹ בְּשַׁבָּת, רַק שֶׁבְּשַׁבָּת
שֶׁקִּדְשָׁתוֹ גְּדוּלָּה יֵשׁ בּוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה מִמֶּשׁ, וּבִשְׁאָר
הַיָּמִים שֵׁשׁ בְּהֵם קֶצֶת תּוֹסַפֵּת קִדְשָׁה יֵשׁ בְּהֵם בַּחֲנִינַת
וְנִיצוּצוֹת נֶפֶשׁ יִתְרָה. וְכִשְׁשֵׁשׁ בַּחֲנִינַת נֶפֶשׁ יִתְרָה - אֵין
צְרִיךְ לִפְל עַל פְּנֵיהֶם, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִחֻדְשִׁין הַנֶּפֶשׁ
וְכִזָּה מְצִירִין הַשְּׁפָע, כַּמּוּבָאָר שָׁם, כִּי כָּךְ נִתְחַדֵּשׁ
נִפְשׁוֹ וְנִתְוַסַּף קִדְשָׁה בְּנִפְשׁוֹ בְּכַנִּיסַת הַיּוֹם, שְׁזִכָּה
לְבַחֲנִית נֶפֶשׁ יִתְרָה עַל-יְדֵי הַכַּסּוּפִין דְּקִדְשָׁה, שֶׁהֵם
בַּחֲנִינַת (בִּצְדָה טו): 'כִּיּוֹן שֶׁשַּׁכַּת וַי אֲבָדָה נֶפֶשׁ', שְׁזֶה
בַּחֲנִינַת כַּסּוּפִין דְּקִדְשָׁה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמָם נַעֲשֶׂה
הַנֶּפֶשׁ, וְעַל-כֵּן אֵין צְרִיךְ עוֹד לִפְל עַל פְּנֵי שֶׁהוּא גַם
כֵּן בַּחֲנִינַת כַּסּוּפִין כַּנִּזְכָּר, עֲנִין שֶׁם בַּמֶּאֱמָר הַנִּזְכָּר הֵיטֵב:

קדשה
דסדרא -
לחמשיך
קדשה על
עצמנו,
שנהיה כלים
ראויים לקבל
טוב

וְעַל-כֵּן אֲמָרִים אַחֲרֵיכָּךְ קִדְשָׁה דְסַדְרָא, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ
קִדְשָׁה עַל עֲצָמָנו, כְּדֵי שֶׁנִּהְיָה כֹּלִים רְאוּיִים
לְקַבֵּל טוֹב. וְעַל-כֵּן אֲמָרִים הַקִּדְשָׁה בְּלִשׁוֹן הַקִּדֵּשׁ
וּבְלִשׁוֹן תַּרְגוּם, כְּדֵי לְהַשְׁלִים הַלִּשׁוֹן הַקִּדֵּשׁ עַל-יְדֵי
לִשׁוֹן תַּרְגוּם, שְׁזֶה בַּחֲנִינַת שְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקִּדֵּשׁ, שֶׁעָקָר
הַקִּדְשָׁה עַל-יְדֵי שְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקִּדֵּשׁ, שְׁעַל-יְדֵי זוֹכִין
לְשִׁמְרִית הַבְּרִית שֶׁהוּא עָקָר הַקִּדְשָׁה, כִּי 'כָּל מְקוֹם
שֶׁאֵתָה מוֹצֵא גֶדֶר עָרוֹה אֵתָה מוֹצֵא קִדְשָׁה', כְּמוֹ
שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה כד, ו). וְעַל-יְדֵי קִדְשָׁה
זוֹ שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת שְׁלֵמוֹת לִשׁוֹן הַקִּדֵּשׁ, בַּחֲנִינַת שְׁמִירַת
הַבְּרִית, עַל-יְדֵי-זֶה עוֹשִׂין כֹּלִים קְדוּשִׁים לְהַמְשִׁיךְ
הַשְּׁפָע לְמִשָּׁה, כִּי עָקָר תַּקֵּן הַכֹּלִים שֶׁיִּקְבְּלוּ טוֹב הוּא
עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית, כַּנִּזְכָּר:

נודעו" וכו', עין שם. הינו בשנפשו מישראל שהיא בחינת עלמא תתאה נגד אור אין סוף ברוך הוא, כשזוכה להיות נכלל באור האין סוף בבחינת 'מטי ולא מטי', זהו בחינת תכלית היחוד והזווג של עולמות עליונים, וזה אי אפשר כי אם על-ידי תקון המסדר והמישב את המחין שהוא בחינת 'פטר' כנ"ל, שעל-ידי בחינה זו נמשך בחינת מעכב אל המחין לכל יתרו הגבול, ועל-ידי שני בחינות אלו דיקא, דהינו הרדיפה והמעכב, על-ידי דיקא נעשין ההיכלין הנ"ל שעל-ידם משיגין אור האין סוף בבחינת 'מטי ולא מטי', שזהו עקר בחינת היחוד, כנ"ל.

נתברר המסדר והמישב את המחין שהוא בחינת הפטר, שהוא הבחינה המעכב והמסדר את המחין לכל יתרו לעלות אל ה' וכו', שעל-ידי בחינת הרדיפה והמעכב על-ידיה נעשין בחינת התשעה היכלין, שעל-ידם משיגין אור האין סוף בבחינת 'מטי ולא מטי' וכו', עין שם כל זה היטב:

א. וזה בחינת נפילת אפים, שאז הוא תכלית היחוד והזווג העליון, כמובא בכונות התפלה (שער הכונות נפילת אפים דרוש א'). כי כל הבחינות הנ"ל המבאין בהתורה הנ"ל, דהינו שמלכות עולה מן הקלפות, ומלכות מלביש ועולה לבחינת 'נצח-הוד-יסוד', ו'נצח-הוד-יסוד' ל'חסד-גבורה-תפארת', ו'חסד-גבורה-תפארת' ל'חכמה-בינה-דעת' וכו', כל זה הוא כונת סדר התפלה, שאומרים מתחלה קרבנות וקטרת, ואחר-כך פסוקי דזמרה, ואחר-כך ברכת קריאת שמע, ואחר-כך התפלת שמונה עשרה וכו', שעל-ידי כל זה עולין העולמות בבחינות המבאין בתורה הנ"ל, שמלכות עולה מן הקלפות, ומלכות מלביש 'נצח-הוד-יסוד' וכו' וכו', כמבאר היטב בפונות (דרוש ג' שם).

ורבנו ז"ל גלה ובאר שכל סוד עלית העולמות בבחינה הנ"ל נעשין על-ידי עשית המצוה בשמחה כנ"ל, נמצא, שעשית המצוה בשמחה ובחינת סדר התפלה הם בחינה אחת, שעל-ידם עולין העולמות בבחינות הנ"ל המבאין בתורה הנ"ל, שהם סוד פונות סדר התפלה כנ"ל, עד שזוכין על-ידיה לעלות עד הפטר, לברך ולתקן בחינת המסדר והמישב את המחין, שעל-ידיה זוכין להשיג אור האין סוף בבחינת 'מטי ולא מטי', שעל-ידיה נעשין בחינת התשעה היכלין הנ"ל כנ"ל.

וזהו בחינת נפילת אפים אחר גמר התפלה. כי אחר גמר התפלה אז כבר נגמרו עלית כל העולמות למעלה עד אצילות למעלה למעלה, כמובא בפונות (שם), ואז צריכין להפיל באור האין סוף שזהו עקר סוד היחוד והזווג שנעשה בגמר התפלה. כי עקר בחינת היחוד והזווג הוא התחברות עלמא תתאה בעלמא, כמובן בזה בכמה מקומות, ובפרט בפרשת ויגש (דף רי.) על פסוק (תהלים מח, ה): "כי הנה המלכים

פונת סדר התפלה, קרבנות וקטרת, פסוקי דזמרה, ברכת קריאת שמע, שמונה עשרה

עשית המצוה בשמחה ובחינת סדר התפלה הם בחינה אחת

אחר גמר התפלה כבר נגמרו עלית כל העולמות למעלה עד אצילות למעלה

וזה בחינת נפילת אפים, שאז הוא עקר בחינת היחוד והזווג כמבאר בפונות כנ"ל. ועל-כן צריכין אז לכל על פניו, זהו בחינת (שמות ג, ה): "ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלקים", שבחינה זאת נמשכת מבחינת המסדר והמישב שנתברך מפנימיות הברכאין וכו' כנ"ל שהוא בחינת הפטר כנ"ל, ומבחינה זאת יש כח בהמחין לעכב את המחין מרדיפתו וכו' כנ"ל, שזהו בחינת נפילת אפים, בחינת: "ויסתר משה פניו", בחינת הכח המעכב המסדר והמישב את המחין כנ"ל, שעל-ידיה דיקא משיגין אור האין סוף ברוך הוא, כנ"ל:

ב. וצ"ל צריכין לומר ודוי על חטאיו קדם נפילת אפים, זה סוד מה שכתב רבנו ז"ל שם בהתורה הנ"ל על מה ששאלו סבי דבי אתונא: 'מי יימר', ופרש שם: 'מי יכול לכנס להיכלי התמורות להעלות הקדשה והשמחה משם, כדי שעל-ידיה תעלה השכינה מהגלות ותעלה בכל עליות הנ"ל, עד שיצוה להשיג אמצעותא דעלמא שהוא בחינת אור אין סוף', עין שם. וזה בחינת ודוי על החטאים שאומרים קדם נפילת אפים שאז הוא תכלית היחוד שנכללין באין סוף בבחינת 'מטי ולא מטי' וכו' כנ"ל. כי אי אפשר להשיג זה האור בחינת אור אין סוף, כי אם על-ידי שמעלין כל ניצוצות הקדשה מעמקי הקלפות, שזהו בחינת עלית השכינה מהגלות כנ"ל. ולזה צריכין ודוי דברים.

צריכין לומר ודוי על חטאיו קדם נפילת אפים

אין להשיג אור אין סוף, רק בשפעליו ניצוצות הקדשה מעמקי הקלפות

התפלה בפשיטות גמור, כמו תינוק בבית הספר ממש, ויאמר כך כמה וכמה דבורים בפשיטות גמור; ועל פי הרב יצחק ברחמיני ותברוך להתעורר מזה עד שניחור ויתלהב לבו מאד, ויתחיל פתאם להתפלל בהתעוררות; רק שלא יעמיד זאת לנסיון.

כי בודאי כל-אחד ואחד כפי מה שיודע בנפשו פחיתותו ראוי לו לדעת שהוא רחוק מאד מאד מתפלה, כי תפלה גבה מאד מאד, וגבה יותר מלמוד התורה, ומהיכן יזכה לעבודה גבה כזו; על-כן עליו לעשות את-שלו, להתחיל דבורי התפלה בפשיטות גמור: "אדון עולם אשר מזלך" וכו', ויטה אָזְנו מה שהוא אמר, ויצמצם מחשבתו מאד שלא תתפזר מחשבתו לחוץ, רק שתהיה כל מחשבתו בתוך דבורי התפלה, ויתפלל כך בסדר בפשיטות גמור אפלו בלי התעוררות וחיזוק והתלהבות, וילך כך בתפלתו כמה וכמה מלות או כמה דפין; עד שבתוך כך יעזרו ה' ברחמיני להתעוררות וכו' פנ"ל. ואם לפעמים אינו זוכה כל התפלה להתעוררות - מה לעשות, אם יזכה יוכל לדבר אחר-כך איזה קפיטל תהלים או בקשה ותחנה אחרת בכונה.

הכלל, שהאדם צריך להכריח עצמו בכל הפחות לכל-הדברים שבקדשה מאד, בפרט לתפלה; ואם אף-על-פי-

כן אינו זוכה - אסור לו לפל בדעתו כלל, ויחזק את-עצמו ויחיה את-עצמו בכל מה דאפשר; וכבר מבאר מזה הרבה בספרים הנדפסים. ויזהר מאד להתפלל בשמחה, ולהרגיל עצמו שתהיה התפלה בנגון של שמחה. ויראה לשמח את-עצמו קדם התפלה, ולהחיות את-עצמו בכל מה דאפשר, ולחפש למצא בעצמו איזה נגדה טובה כדי לזכות לשמחה, שיוכל להתפלל בשמחה; וכבר מבאר מזה במאמר: "אזמורה לאלקי בעודי" וכו', עין שם היטב.

ויש בענין זה של תפלה הרבה הרבה לספר, אף אי אפשר לבאר בכתב כי אם קצת ראשי פרקים; והמשפיל החפץ באמת יבין היטב את-כל-דברינו, כי הם עצות נפלאות ונוראות, אמתיות ותמימות.

גם יעין היטב במאמר "תהומות יכסימו", מה שכתב שם על-פסוק: "צהר תעשה לתבה" וכו' בסימן ט' ובסימן קי"ב, והטה אָזְנך ושמע ופקח עיניך וראה שם היטב באמת מה דאיתא שם מענין שעקר הוא האמת, ששקמבלגלין את-האדם בתפלתו ובעבודתו מאד מאד בכמה מיני בלבולים, העקר הוא האמת, שיראה בתפלתו לדבר על-כל-פנים הדבור באמת בפשיטות באיזה מדרגה שהוא וכו' וכו', עין שם היטב, ועל-ידי זה תזכה בודאי לתפלה, אם

תרגיל עצמך לקיים מה שנאמר שם באמת; גם הוא כלל גדול בכל עבודות ה' במבאר שם, עין שם.

גם שמעתי שאמר שכל התנועות שעושים בשעת התפלה בידים וכיוצא, זה בחינת: "וידוהי כחבין רזין" וכו' הנאמר בתקונים.

עו. שמעתי בשמו מכבר שספר שלמד כל הארבעה שלחן-ערוך שלש פעמים: פעם אחת בפשוט; ופעם שני למד וגמר אותם, והיה יודע בכל-דין ודין מארבעה שלחן-ערוך השורש שלו בגמרא פרוש רש"י ותוספות; ופעם שלישי למד וגמר אותם, וזכה לידע בכל-דין ודין סוד הכונה של הדין, מפני מה הדין כך על-פי סוד. וכפי הנשמע כל זה היה בימי נעוריו, כי אחר-כך חזר וגמר אותם עוד כמה פעמים.

וידברנו הנה תמיד שהיה לומד הרבה הרבה כל-ימיו, עד הסוף, אפלו בעת החולאת הקבד שהיה לו בפוף, ואף-על-פי שהיה עליו טרחא דצבורא, שהיה עוסק הרבה עמנו ועם כל-אנשיו לקרבם לעבודת ה' ולתן לנו עצות בכל עסקינו וכו' וכו', וגם מחו הנה משוטט תמיד בהשגות גבוהות ונוראות תמיד וכו' וכו', אף-על-פי-

כן היה עוסק בלמוד התורה בפשיטות הרבה בכל-יום ויום, ולא היה טרוד כלל, רק תמיד היה בשוב הדעת; ובענין זה היה חדוש נפלא, ואי

אפשר לספר מזה כלל, ומחמת זה היה לו פנאי על-כל-דבר.

ותמיד היה למודו במהירות גדול מאד, והיה לומד כמה דפין פוסק בשעה אחת עם כל הפרושים כלם שסביב הארבעה שלחן-ערוך הנדפסים בכרך גדול, שהם ה'טורי-זהב' ו'ה'מגן-אברהם' ו'ה'באר-הגולה' ו'פרי-חדש' ו'עטרת-זקנים', וכיוצא בהם בשאר החלקים; וספר שבעת שהעולם מכינים עצמן להתפלל בבקר, בעת שמתחילין להתקבץ עד שמתחילין להתפלל - באותה השעה הוא לומד ארבעה דפין פוסק, וכן כל מה שלמד, גמרא או פוסק וכיוצא, הכל היה במהירות גדול מאד.

וספר עמנו הרבה הרבה בענין זה, שטוב ללמד במהירות ולכלי לדקדק הרבה בלמודו, רק ללמד בפשיטות בזריזות ולכלי לבלבל דעתו הרבה בשעת למודו מענין לענין, רק יראה להבין הדבר בפשיטות במקומו; ואם לפעמים אינו יכול להבין דבר אחד - אל יעמד הרבה שם, ויניח אותו הענין וילמד יותר להלן, ועל-פי הרב ידע אחר-כך ממילא מה שלא היה מבין בתחלה כשילמד בסדר בזריזות להלן יותר.

ואמר שאין צריכין בלמוד רק האמירה לבד, לומר הדברים בסדר, וממילא יבין, ולא יבלבל דעתו בתחלת למודו שירצה להבין תכף,

ומחמת זה יקשה לו הרבה תכף ולא יבין כלל, רק יכניס מוחו בהלמוד ויאמר בסדר בזריות, וממילא יבין; ואם לא יבין תכף - יבין אחר-כך; ואם ישארו איזה דברים שאף-על-פי כן לא יוכל לעמוד על-פונתם - מה בכך, פי מעלת רבוי הלמוד עולה על הכל, וכמו שאמר רבוחינו זכרונם לברכה: "לגמר והדר לספר", ואף-על-גב דלא ידע מה קאמר, שגאמר: "גרסה נפשי לתאבה" וכו', פי על-ידי רבוי הלמוד, שילמד במהירות ויזכה ללמוד הרבה, על-ידי-זה יזכה לעבר כמה פעמים אלו הספרים שלומד, לגמרם ולחזור להתחיל ולגמרם פעם אחר-פעם, ועל-ידי-זה ממילא יבין בפעם השני והשלישי כל מה שלא היה מבין בתחלה, כל מה שאפשר להבין ולעמוד על-דבריהם.

התורה תתקנס בידו, ויזכה ללמוד הרבה מאד גמרא ופוסקים כלם ותנ"ך ומדרשים, וספרי הזהר וקבלה ושארי ספרים כלם, וכבר מבאר שיחתו של רבנו זכרוננו לברכה שטוב לאדם שיעבר בחייו בכל הספרים של התורה הקדושה.

ופעם אחד חשב רבנו זכרוננו לברכה מה שהאדם צריך ללמוד בכל-יום, עד שאין היום מספיק, דהינו לגמר בכל-שנה ש"ס עם הרי"ף והרא"ש, וארבעה שלחן-ערוך הגדולים, וכל המדרשים כלם, וכל-ספרי הזהר ותקונים וזהר-חדש, וכל-ספרי קבלה מהאר"י ו"ל, גם צריכין ללמוד איזה שעור ביום בקצת עיון, ועוד חשב הרבה דברים, גם צריכין לומר תהלים בכל יום ותחנונות ובקשות הרבה הרבה. ואז ספר הרבה מענין זה, שצריכין ללמוד במהירות גדול ובזריות ולכלי לכלכל דעתו בדקדוקים הרבה מענין לענין; והדברים הללו הם בדוקים ומגושים.

גם לא היה מצוה לחזר תכף על-למודו, רק רצונו תמיד היה ללמוד הספר או הפוסק שלומד בסדר מראשו לסופו בזריות, ואחר-כך יתחיל פעם שני ויגמר אותו פלו, וכן פעם אחר-פעם.

גם אמר לכל יהיה נבחר מזה שהזכיר שצריכין ללמוד כל-כך בכל-יום; פי גם אם אינו זוכה ללמוד כל-כך, אף-

על-פי-כן הוא יכול להיות איש פשוט באמת. וגם כבר ספר מזה שיכולין להיות איש פשוט אפילו אם אינו יכול ללמוד כלל, ואפילו צדיק יכולין להיות אף-על-פי שאינו למדן כלל; רק בעל-השגה אין יכולין להיות כי-אם פשהוא למדן בגמרא פרוש רש"י ותוספות, אבל איש פשוט וצדיק גמור יכולין לזכות אפילו מי שהוא איש פשוט לגמרי, ו"לא עליך המלאכה לגמר - ואי אתה בן-חורין להבטל ממנה".

עז. כל העולם מלא מחלקות, הן בין אמות העולם, וכן בכל-עיר ועיר, וכן בכל-בית ובית, בין השכנים ובין כל-אחד עם אשתו ובני-ביתו ומשרתיו ובניו; ואין מי שישים על-לבו התכלית, שבכל-יום ויום האדם מת, פי היום שעבר לא יחיה עוד, ובכל-יום הוא מתקרב למיתה.

ודע שהכל אחד, שהמחלקות שבפריטיות בין איש וביתו וכיוצא בנ"ל, הוא גם-כן ממש המחלקות שאין המלכים והאמות; פי כל-אחד מאנשי ביתו הוא בחינת אמה מיוחדת, והם מתגרין זה עם-זה כמו שיש מחלקות בין האמות. וגם אפשר להפיר כל-אחד מאיזה בחינה של אמה הוא; פי ידוע מדות האמות, שזה כעסן ורועץ וכיוצא, וכמו כן יכולין למצא בפריטיות בבני-הבית, ואפילו אם אחד אינו רוצה לריב,

ורוצה לישוב בהשקט ושלום, עם-כל-זה הוא מכרח להיות גם-כן בתוך המחלקות והמחלקות; כמו שנמצא בין המחלקות שבין המלכים והאמות, שנמצא לפעמים איזה אמה שרוצה לישוב בשלום ואין רוצה שום מחלמה, אדרבא, היתה מרצה להשתחות לחברו כמה פעמים, עם-כל-זה חוטפין אותה גם-כן על-כרח בתוך המחלקה, שזה אמר שיהיה מצדו וזה להפך, עד שגלחמין עמו גם-כן, כמו כן ממש נמצא בפריטיות במחלקות הבית הנ"ל. פי האדם בעצמו הוא עולם קטן, ונקבל בו כל העולם ומלואו, מפל-שכן האדם ובייתו, שנקללין בהם כל-האמות ונלחמין ומתגרין זה בזה בנ"ל.

ועל-כן לפעמים כשאחד יושב לבדו ביער יכול להיות שיהיה נעשה משגע, זה נעשה מחמת שהוא לבדו, ונקללין בו לבד כל-האמות, והם מתגרין זה בזה, והוא מכרח להשתנות בכל-פעם לבחינת אמה אחרת כפי התגברות אמה על-אמה שהם כלם נקללין בו לבדו, ומחמת זה יכול להשתגע לגמרי, מחמת התהפכות הדעות שבו על-ידי התגברות האמות שנקללין בו לבדו בנ"ל; אבל כשהוא בשוב, בין אנשים, יש מקום להמלחמה להתפשט בכל אחד מהבני-בית או בין השכנים בנ"ל.

המחלקות שבבית הצדיק הוא גם-כן

- א. דפרע קנאה מחריב ביתו.
- ב. מקום שאדם יצא ממנו - אינו מתאנה לאותו מקום להנות ממנו.
- ג. אם עם-הארץ חסיד - אל תדור בשוכנותו.
- ד. כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה, שוב אינו נחרב.
- ה. עיר שיש בה מעלות ומורדות - מזקינן בהצי ימיהם.
- ו. אי נשפך בבית זין פמים - איבא ברכה.
- ז. אל תכנס לבית שיש בו צלמים.
- ח. מי שרוצה להכנס לבית לדור בתוכו, יאמר התורה פלה ואחר-כך יכנס לדור בתוכו.
- ט. מי שאין לו חרקה אינו אדם.
- י. יש מקום שגורם לעבר עברות.
- יא. פעם וזנות של אשה מחריב את הבית.
- יב. כשנחרב אסקפת הבית או פתחיה הוא סימן רע לבית.
- יג. חלק שני
- א. לדור בעליה הוא טוב יותר לעבודת הבורא מלדור בבית תחתון.
- ב. לפעמים בגין הבית גורם לאשה שלא תלד, כשהעצים שבבגין אינם מנחים בסדר הנמן להם מושט ימי בראשית, ואז הבית נקרא 'הרוס' - אפלו בבגינו, וההרוס הזה בא ומזיק לאשה, ואינה מולדת.
- ג. בפתח ביתו של אדם נכר אם תמו זכות אבותיו או אם חלה זכות

אבותיו.

ה. צריך להזהר בבגינו הבית, שלא יהיה בבגינו עץ מאילני העשין פרות.

ה. העצים שבבגין, זכה אדם - הם בבחינת "שרפים עומדים", ועמד הבגין זמן רב; לא זכה - השרפים נשרפים, וזהו השרפות דשכיחי.

ו. כשאדם בונה חומה, ונפל פתחו - ידע שזה סימן רע חס ושלום לנרעו.

ז. אין אדם נהנה אלא כשדר במקום שדרו אבותיו.

ח. סגלה כשנכנס לבית חדש לגור: יכניס לשם חרב או סכין, או שאר כלי זין. וסימן לדבר: "בהקמה יבנה בית" - "כלי חמס מכרותיהם" - חרבותיהם, מגורותיהם (תנחומא פ' ויחי, סימן ט).

ט. הכפה של בית הוא סימן לחבורה או משפחה מה שיקרה להם.

בושה

א. מי שמביש פני חברו - נתאלם ושוכלם.

ב. מתר לביש את הרבנים ששקרין את הרבנות, וראוי לבזותן ולהקל בקבוצן, ואין עמדין בפניהם, ואין קורין אותן רבי, והשליט שעליו - כמרדעת של חמור.

ג. טוב לבטל תורה מלביש בן ישראל.

ינאי. ר' חייא קטוספא. ר' חייא גוריא. ר' חייא דציפורין. ר' חייא בר תנחום.

ר' חילא. חילפא בר אגרא. חילפי בר בריה דר' אבהו. חילפא בר אידי. ר' חלפו בר זבדי. אבא חלפא קרויא. ר' חכנאי. ר' חלבו. ר' חלבו מטיבה. ר' חלבו בן חילפא בר סמקאי. ר' חלבו בר חנן. ר' חלפתא. חלפתא בן אגרא. ר' חלפתא איש כפר חנניה. ר' חלפתא בר יוסי בן חלפתא. ר' חלפתא דמן רפדא. ר' חלפתא דמן הונא. חלפתא קסריא. חלפתא קרויא. אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל.

רב חלקיה. ר' חלקיה אבבה דר' מנחמי. ר' חלקיה אבוי של ר' מני. רב חלקיה מהגורניא. רב חלקיה בריה דרב אמיא. רב חלקיה בר טוביה. חלקיה דרומי. רב חמא בר ביסנא. ר' חמא בר אושעיא. ר' חמא הכהן אבוי של ר' חנניא. ר' חמא בר חנינא. רב חמא בר בוזי. רב חמא בר אבא. רב חמא בריה דרבה בר אבהו. חמא בר אדא שליח ציץ. רב חמא בר גוריא. רב חמא בר טוביה. רב חמא בר עוקבא. רב חמא אבבה דרב יוסף בר חמא. רב חמא בר ברתיה דחסא. רב חמא מנהרדעא. רב חמא בר יוסף. רב חמא בר מארי. ר' חמא בר פפא. ר' חמא בר חנינא בר פפא. רב חמא בר אשי. רב חמא בר שקלא. רב חמא דכפר תחומין. רב חנא בגדתא.

ר' חנא פתורא. רב חנא חתנו דרב אדא בר אבהו. רב חנא בר אדא. רב חנא בר חנינא. רב חנא בר אבא. רב חנא בר קטינא. רב חנא בר ביזנא. רב חנא אבבה דרבה בר בר חנא. רב חנא קרטינגנא. רב חנא בר יהודה. רב חנא בר ייבא. ר' חנא שאונה. רב חנא בר חנילאי. חנא בר ליואי. רב חנין. רב חנין מחוונאי. רב חנין בר אשי. רב חנין בר אביי. רב חנין בריה דרב ייבא. רב חנין חתניה דבי נשיא. רב חנין דציפורין. רב חנין בר פפא.

חנן בן אבישלום. חנן המצרי. חנן הנחבא. רב חנן בן פיטום. חנן בן פנחס. רב חנן בר אבא. רב חנן בר רבא. רב חנן בר רב חסדא. רב חנן מבי צלוחית. חנן מגופתא. ר' חנן בן זבדי. ר' חנן בן מולדא. חנן חייטא. רב חנן בר יצחק. רב חנן בר אמי. רב חנן מנהרדעא. רב חנן בר חילפא. רב חנן אבוי דר"ש. רב חנן בריה דר' ברכיה בוצריה. ר' חנן בן פזי. אבא חנן.

רב חנינא בר שילא. רב חנינא בר שלמאי. רב חנינא בר כהנא. רב חנינא בריה דרב אידי. רב חנינא בריה דרב איקא. רב חנינא בר אבין. רב חנינא בריה דרבא מפשוניא. רב חנינא בריה דרב יהושע. חנינא בריה דרב אסי בר ממל. רב חנינא בר רב יצחק.

והמספחת הרעה הזאת בדורותינו אלה, בעונותינו הרבים, "אוי לנו כי שדדנו". אשר אתה לבד ידעת עצם הצרה הזאת שבאה עלינו עכשו בעקבות משיחא. אשר כמהו לא נהייתה מימות עולם, ואין לנו על מי להשען כי אם עליה אבינו שבשמים.

חוס וחמל עלינו, והצל את שארית עמך ישראל מפל הפתות של המחקרים, והפילוסופים הצדים נפשות לפרחיות לבאר שחת. ולא יעלה ולא יבא ולא יגיע ללבנו וללב כל עמך בית ישראל שום צד סברה מסבירותיהם, ולא שום דעה ומבוכה מדעותיהם וממבוכותיהם, ולא שום בלבול וקשיא מקשיותיהם. רק תזכנו להרבות בתמימות ובפשטות גמור כל ימינו לעולם. ונשליך כל החכמות אחרי גנונו, ונסמך על אמונה לבד כמו שקבלנו מאבותינו הקדושים. ויהיו מעשינו הטובים מרבים מחכמתנו. ותמן לנו כח להכניע ולשבור ולכטל ולעקר ולכלות את כל דעות הזרות של כל המחקרים והפילוסופים. ונזכה להפך את לבם אל האמת, שישבו כלם לאמונתך הקדושה והטהורה והתמימה.

ותזכנו ותעזרנו לכטל כל הבזיונות והחרפות שיש לנו משונאנו ואויבינו בגשמינות וברוחניות. ונזכה על ידי תפלותינו להפך כל החרפות

והבזיונות לכבוד. ונזכה בשעת התפלה לכטל עצמנו מפל וכל ולכנס ולעמוד בהיכל המלך ונכטל אז ישותנו לגמרי עד שלא נראה אז שום דבר, אלא את המלך והכבוד לבדו נראה, עד שנוזק על-ידיה לשכל דקדשה להפך כל החרפות לכבוד. ולהתבונן בכל הדבורים של המחקרים והמגדפים, לצרפם ולפרשם שיתהו מהם אמרי כבוד להשם והכבוד. כמו שכתוב: "ובהיכלו בלו אומר כבוד". ותהיה תפלתנו בשלמות גדול בתכלית השלמות, עד שיתתקן על-ידי תפלותינו כל התקונים שנתתקנו על-ידי הפרה אדמה ששרף משה רבנו במדבר. עד שתזכור ברית אבותינו על-ידי תפלותינו, ויתנוצץ אור זכות אבות על-ידי תחנונותינו ותפלותינו שאנו מבקשים ומחלים פניך תמיד, ועל-ידי זכות אבותינו תזכר את שכינת עזך ותגלה קדשת ארץ ישראל גם בגלות המד הזה.

ותזכנו לכסף ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד לבוא לארץ ישראל, עד שנוזק לגמור מחשבתנו ולהוציאה מכת אל הפעל לנסע ולעלות לארץ ישראל, חיש קל מהרה ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים. ועל-ידי קדשת ארץ ישראל נזכה להנצל מרע עין של שונאנו ואויבינו ורודפינו. וגם נראה בהם מה שהם רוצים לראות בנו. ויקים מקרא שכתוב: "קנה אל יי

ושמור דרכו, וירוממך לרשת ארץ בהפרת רשעים תראה. בטח ביי ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה".

רבוננו של עולם, אתה ידעת, כי אין בנו כח לעמוד נגד אחד משונאנו אף כי נגד כלם. ואין לנו כח להכניע שלש קולות האלו, רק באנו לפניך בזכות וכת צדיקי אמת שתזכנו להפיל בהם והם ילחמו לפנינו, ויכניעו בכחם הגדול את כל השלשה קולות האלו, ויפילו לפנינו את כל שונאנו ורודפינו וישברו ויעקרו ויכלו את כל הקמים עלינו לרעה, את כל המתנגדים אל נקדת האמת, וכל המונעים אותנו וכל עמך בית ישראל מדרך הישר והאמת ברוצח הטוב, כלם יכרעו ויפלו, ולכבוד שמך יקר יתנו. ויקים מקרא שכתוב: "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, יי לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו".

ותעזרנו ותושיענו ותזכנו ברחמיך הרבים לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת חיש קל מהרה, עד שנוזק להיות בכלל צדיקים עושי טוב, ונזכה שיתגלה לנו פני יי על-ידי קדשת ארץ ישראל. ותזכנו לקים באמת מקרא שכתוב: "דרשו יי ועזו, בקשו פניו תמיד".

ונזכה לקים מצות חלה בשלמות. ולא נכשל לעולם ולא יבא לתוך פינו לעולם עסה שלא הורמה חלתה. ותביא לנו משיח צדקנו מהרה ונשוב

לארצנו בקרוב, ושם נזכה לקים מצות נתינת חלה טהורה לכהן, בשלמות גמור בקדשה גדולה.

ותצילנו ותשמרנו אותנו ואת זרענו תמיד שלא לשלט בנו שום עין הרע לעולם, משום אדם ומשום נכרא שבעולם. ונזכה להודות לך ולברכך תמיד, וימלא פי תהלתך, ונודה לך יי אלהינו תמיד על כל נשימה ונשימה, "כל עצמותי תאמרנה יי מי כמוך, מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוילו. הצילני מאויבי אלהי, ממתקוממי תשגבני. חלצני יי מאדם רע, מאיש חמסים תנצני. כי אליך אלהים יי עני, בכה חסיתי אל תער נפשי. יי אלהי בך חסיתי הושיעני מפל רודפי ותצילני", ויקים בנו מקרא שכתוב: "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי. וראי יי הללוהו, כל ירע יעקב בברוהו, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ובשועו אליו שמע. הנה אלהים עוזר לי, יי בסומכי נפשי, ישיב הרע לשוררי באמתך הצמיחם. בנדבה אצבחה לך אודה שמך יי כי טוב, כי מפל צרה הצילני ובאויבי ראתה עני, כל הנשמה תהלל יה הללויה, כל הנשמה תהלל יה הללויה".

תפילה נו

מיוסד על תורה נ"ו בליקוטי מוהר"ן

"למה פניך תסתיר תשובה ענינו ולחצנו. למה יי תזנת מפני תסתיר

חזרה לתוכן העניינים

שבת קודש

לנצח עוד יום

ק' ע"א ומשינן: "בריה" שאני!

שנינו במשנה: וכן חתיכה של נבלה שנתבשלה עם החתיכות. בזמן שמכירין - בנותן טעם ואם לאו, כולן אסורות! מדאורייתא, כל דבר איסור שהתערב ברוב היתר מתבטל ברוב, אלא שהחמירו חכמים לאסור "דבר חשוב" שהתערב ברוב, שלא יתבטל. ונחלקו, במשנה במסכת ערלה, חכמים ורבי מאיר מהו "דבר חשוב" שאינו מתבטל ברוב, לחכמים יש ששה דברים חשובים ביותר שאינם מתבטלים, ואילו אליבא דרבי מאיר דבר שנוהגים למנות כל יחידה ממנו בתור יחידה נפרדת, הרי הוא דבר חשוב. ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בביאור דברי רבי מאיר.

לדעת רבי יוחנן, רק דבר שהוא כה חשוב, עד שהכל מוכרים אותו במנין, ואין כלל אנשים שמוכרים אותו באומדן, רק הוא נקרא "דבר חשוב" שאינו מתבטל ברוב, אבל אם יש אנשים שאין מחשיבים אותו כל כך ומוכנים למכור אותו באומדן בלי למנות כל יחידה בפני עצמה, אין הוא נקרא "דבר חשוב", אלא הרי הוא מתבטל ברוב.

וכן אמר רבי מאיר אליבא דרבי יוחנן: "את שדרכו למנות", דהיינו, שכן היא דרכו אצל כל האנשים, להכמר אך רק במנין, הוא הנקרא "דבר חשוב".

ואילו ריש לקיש סובר שדי בכך שיש אנשים המוכרים אותו במנין כדי להחשיבו, על אף שיש אנשים אחרים שמוכרים אותו באומדן.

וכן אמר רבי מאיר אליבא דריש לקיש: "כל שדרכו לימנות", והיינו, כל דבר שיש שמונים אותו הרי הוא חשוב, על אף שאין כל האנשים מונים אותו.

מחלוקתם של חכמים ורבי מאיר נשנתה במסכת ערלה ביחס לחבילות תלתן, שהיו אסורות בהנאה משום כלאי הכרם, והתערבו בחבילות היתר.

אליבא דחכמים מתבטלים חתיכות התילתן האסורות ברוב של אחד למאתיים [כדין כלאי הכרם שזהו השיעור לביטולן ברוב], משום שאין חבילות התלתן בכלל ששת הדברים החשובים מאד, ואילו רבי מאיר אומדן שאינם מתבטלות ברוב כיון שדרך בני אדם למנותן.

והשתא הוינן בדברי המשנה שחתיכת נבלה

אינה מתבטלת ברוב.

אמאי אסורות כל החתיכות שהתערבה בהן חתיכת הנבילה? ותבטיל חתיכת הנבילה ברובא דחתיכות היתר!?

וכי תימא, שחתיכת נבילה מיקרי דבר חשוב, והויא כחבילת תלתן האסורה שהתערבה בחבילות היתר שאינה מתבטלת אליבא דרבי מאיר משום חשיבותה, שכן דרך בני אדם למנות חבילות תלתן, וכמו כן אף, כי בני אדם שדרכם למנות חתיכות בשר.

הרי הנהחא למאן דאמר וריש לקיש "כל שדרכו לימנות" שנינו בדברי רבי מאיר, והיינו שיש אנשים שמונים אותן, הוא הדין הכא בחתיכות בשר, יש אנשים שדרכם למנות את חתיכות הבשר, כל יחידה בנפרד, כאשר הם מומנים אורחים. ומונים את חתיכות הבשר לפי מנין האורחים. הילכך, חשיבא האי חתיכת בשר נבילה ואינה מתבטלת ברוב.

אלא למאן דאמר (רבי יוחנן) "את שדרכו לימנות" שנינו בדברי רבי מאיר, והיינו דוקא דברים המיוחדים למנין, שהכל נוהגים למנותן [כגון תבלין] הוא דאינן מתבטלים ברוב, אבל דברים שלעיתים מתייחסים אליהם גם באומדן הרי הם מתבטלים ברוב, מאי איכא למימר? שהרי חתיכות בשר לפעמים מתייחסים אליהן באומדן ולא במנין!?

ומשינן: שאני חתיכה של בשר, שיש לה חשיבות אחרת, הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים, ומכך חשיבות שכוונו היא אינה מתבטלת ברוב.

וצריכא לאשמעינן שגיד הנשה אינו מתבטל ברוב, וכמו כן שחתיכת נבילה אינה מתבטלת ברוב.

דאי אשמעינן גיד הנשה בלבד, הוה אמינא משום ד"בריה" היא, ומכך חשיבותה של בריה היא אינה מתבטלת, אבל חתיכה אימא לא חשיבא ויתבטל.

ואי אשמעינן חתיכה, הוה אמינא דחשיבותה היא הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים, אבל גיד הנשה אימא לא חשיב ויתבטל, הילכך צריכא לאשמעינן תריהו.

דרש רבה בר בר חנה: חתיכה של נבלה ושל דג טמא הניכרת בתערובת - אינה אסורת בפליטתה את התבשיל עד שתתן נהיגו, שיש בכוחה ליתן טעם ברוטב ובקפיה ובחתיכות שבקדרה.

אוקי רב אמורא עליה, העמיד רב מתורגמן,

שיעמוד לפניו, וידרוש וישמע לרבים שאין הלכה כדברי רבה בר בר חנה, אלא - כיון שנתנה חתיכת הנבילה טעם בחתיכה של בשר היתר הסמוכה אליה, הרי החתיכה עצמה של ההיתר, שנבלע בה טעם נבלה, נעשית כאילו היא עצמה נבלה, ואוסרת חתיכת ההיתר הבלועה בטעם נבלה את כל החתיכות כולן - מפני שהן מינה של חתיכת ההיתר. וקא סלקא דעתין שטעם הדבר הוא, משום שמין במינו לא בטל, ואפילו היה בכלל חתיכות ההיתר די חתיכות בכדי לבטל את שתי החתיכות של הנבילה ושל החתיכה שבלעה ממנה.

ואיירי בכגון שחתיכת ההיתר היתה סמוכה לחתיכת הנבלה תמיד, או שנתבשלה חתיכת ההיתר עמה תחילה, לפני שהיה ששים בקדרה כנגד חתיכת הנבלה, ואחר כך נתן לקדרה את חתיכות ההיתר האחרות.

אמר ליה רב ספרא לרב: מכדי, רב דאמר חתיכת ההיתר נעשית בעצמה נבלה, ואוסרת את שאר החתיכות מדין "מין במינו לא בטיל", כמאן אמרה לשמעתי? - כרבי יהודה, דאמר מין במינו לא בטיל.

ואם כן, מאי איירא דנקט רב בדבריו כי נתנה חתיכת הנבלה טעם בחתיכת ההיתר, נאסרה החתיכה עצמה כנבלה ואוסרת את שאר חתיכות ההיתר? והרי אפילו כי לא נתנה חתיכת הנבלה טעם בחתיכת ההיתר, נמי לא בטלה חתיכת הנבלה המעורבת בחתיכות בשר ההיתר! שהרי חתיכת הנבלה עצמה גם היא נחשבת למינייהו דחתיכות ההיתר, שכולן חתיכות בשר הן, ואם כן, היא עצמה אוסרת את כל החתיכות מהדין של "מין במינו לא בטיל"?

אמר ליה אבוי לרב ספרא: הכא במאי עסקינן, בשקדם וסלקו לחתיכת האיסור, וכן סילק את הרוטב מהקדרה לפני שנתן בה את חתיכות ההיתר, ונשארה בקדרה רק חתיכת ההיתר הבלועה בטעם האיסור, וקא משמע לן שהרי היא חזרת ואוסרת את שאר החתיכות בפליטתה כאילו היא היתה נבלה בעצמה.

והיינו, שאפילו אם היא עצמה ניכרת, ואפשר לסלקה, עדיין אסורות כל החתיכות שבקדרה מכח פליטתה, כאילו היא בעצמה היתה נבלה, ואשמעינן דחתיכה שבלעה טעם איסור, היא עצמה נעשית נבלה, ולאסור בכך את חברותיה בפליטתה!

גיד הנשה פרק שביעי חולין

ק.

עין משפט
נר מצוה

צ א מיי פט"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה
 [ה] ו סמג לאוין קמא
 טוש"ע י"ד ס' ק סעיף א':
צא ב ג מיי שם הלכה ה
 סמג שם טוש"ע י"ד
 ס' צב סעיף ג וס' קא
 ס"א:
צב ד טוש"ע שם ס' צב
 סעיף ד וע"ש:

זימה מקובצת

א חתיכה של נבלה
ומנכרא הס"ד: ב אבל של
חטאת טמאה אסור בהנאה
ליתא דהא חתיכת בשר
בחלב: ג ולפי זה צריך
לפרש דדבר:

רבינו גרשום

[illegible]

בריה שמי. ואפילו בזלף לא נציל וכן חמיכה הראויה להמכד
לא נצלה כלומר הכא והיבא דפירש חד מינייהו נמי אסור
גזירה שמה יקח מן הקבוע כיון שאין האיסור ניכר כדפירשית לעיל
(דף ע"ה.) ודבר שאינו לא בריה ולא חמיכה הראויה להמכד נצל

ויבנה של נבלה [וכו'];
 כי לאמן דאמר י"ב
 לא למ"א את שדרכו
 למומר שאני יחתיבה
 בה לפני האורחים
 משום דבריה חיה
 ואי אשמעינן חתיבה
 בה לפני האורחים
 אדרש רבה בר בר
 שלד דרבי אבה
 עם רומא ובקיעה
 רא עליה ודרש י"ב
 בה עצמה נעשת נבלה
 בולן מפני שהן מנה
 אבה כדבר בר כמאן
 יהודה דאמר י"ב
 איראי כי נתן טעם
 נמי אמר ליה רבא
 וסלקו רבא אמר
 אפילו

הא'י תנא מנא' קא חשיב אי דבר שבמנין קא חשיב ילימי מן חסימא
 דגמרי ולי איסורי הנאה קא חשיב ילימי מן תורת נפקא ומשני
 דמחללי אמת ליה דבר שבמנין וליסורי הנאה ומתוך מן הם הדין
 דמחללי ונלו דבר שבמנין וי"ל דהסמ' לא קאמר אלף דלא איירי
 שני היינו לנמנועי ולא חשיב לכו וד"ה ע' בריש פ"ק דנבא קאמר
 דהא' דאשעת' לא משום דפליגי דפליגי קד פריך הסמ' וליסורי
 הכל במתניתין דרמשיי הסמ' אלף דפריך הסמ' ולימי מן מנא' ולי
 פריך הסמ' ולימי מן חסימא נבלה אי משום דמחללי מנא' הדין
 דמחללי אסור' לא בטל משום דלי דבר שבמנין ומשני דהסמ' דהסמ'
 אסור הנאה בטל להסמ' מנא' ולכן לא נקט אלף חסימא דבר שבמנין
 שמתבטלה מחילה עמה עודם משום שאר חסימא דקדריה ולא היה
 בקדריה חסימא ו' שקבלה עטם הנבלה חסימא עמאם ועמא' היה
 דירוצע שהיה בחזות עטם נאסר ממחלה ע"י עטם הנבלה ובסמוך
 נאסר נאסר מחילה ועטם נבלה ואסור' לא שחמשי' כן פריך מנא'
 דמנוקדה אלף י"ל דמריי' כנון שחמשי' לא הוית' כנון חסמ' ולי
 דמנוקדה אלף לפי שנוצעת עטם נבלה דאין ו' כן ששים לנבלה היטעם ואחרי
 ש' וליסורי מ' לא האסור' ונבלה י' למא' י' שחמשי' לא הוית' קאמר
 ואחר' י"ל דהא' האסור' גופה ממשכיל' כסמ' חסמ' מ"ל לא הוית' חסמ'
 ע"י כל האסור' ויריני' אפרים היה אומר מהו' כן דפליגי כי נתנה
 כנגד החסמ' הבלוע הליך ביר' לאמר הא' דמני' מניין לא נטיל
 ואסור' כל האסור' דמנשה' ואל' כי לא נתנה הנבלה עטם דלא היה
 איסור' לנבל וידין שלא נתנה עטם דמחללי' הו' האסור' כמאל' לילייה'

[illegible]

במסכת ביצה (דף ג:) כל שדררו לימוס שנינו.
במסכת ערלה (פ"ג משנה ו) גבי חבילי תילתן דלא בטיל הא נמי
פעמיים שנמנית דלדע עשוי למוטות חסיכותיו למנין אורחים שומן:
אלא למ"ד אס שדררו. מיוחד למנין הוא דלא בטל כגון חבילין

[illegible]

תנה עטם בראשונה הרי זו חזרת ואוסרתן ואי לאו במאי מיתסרי
אשמועינן דחתיכה עצמה נעשת נבלה לאסור חזרותיה בפליעתה:
אפילו

[illegible]

מסורת הש"ס

[illegible]

הגהות הב"ח

(א) תום ד"ה שאני וכו'
חטאת טמאה שנתערבה
במאה:

מוסף רש"י

ותבטיל ברובא. דהא
כתיב אחרי רבים להטות
(זבחים עב.).

ק:

ג'ין משפט
ג'ר מצוה

א [נוש"ע י"ד סימן נח
סעיף ב]:
צב ב מיי"פ ס"ח מהלכות
מאכלות אקורות
הלכה א והלכה ה סמג
לאוין קלט:
צד ג מיי"פ ס"ג מהלכות
אבות הטומאה הלכה
א:

צֶהָ ד' מִי" פ"ד מֵהֶלֶכֶת
מֵהֶלֶכֶת אֶקֶרֶת
הֶלֶכֶת יח ופ"ח הֶלֶכֶת ה':

תורה אור השלם

1. נְבִלָה וְטִרְפָּה לֹא יֵאָכֵל לְטִמְאָה כִּי אֲנִי חַיִּים.
2. וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרִסָּה וְשִׁטְעָה שֶׁשֶּׁהִי פְּרִסָּה מֵעַלְתָּ גֵרָה בְּבֵהֶמָה אֹתָהּ תֹאכֵל:

דבינו גרשום

אפי' לא קדם וסילקו
כלומר אמר לא קדם
לסילקו ואפי' אמר ונתן
מחבתות וכרסות הורח מין
הזה ודבר אחר ורשאו
מנוח עליו כלומר אם
אמר ונתן מחבתות
וסכר ר' יהודה איסור
למנוח ליהדא כלומר
איסור (גיד) [גיד] חל
למנוח שותחילא
כלומר שותחילא
היה תשיב לבחמא נאסא
גידה נאסא כלומר
ואחרי איסור בהמה
נאסא
דאפי' לא איסור דר', דקא
נמי דקתי והלא מבני
עיקב נאסר דר' יושע
כלומר נאסר דר' יושע
ואסורו נתן מבני נח
ליל אגרוס טבאי.

דאזיכא למאן דאמר אפילו נפל שם קיתון של מים לבסוף רואין
ההיתר כאילו אינו ושאר מים רבים עליו ומצטלן אותו ולא אמר
שיין עצמו של היתר נעשה איסור ליחשב כאילו הוא יין נסך וצטרך
מן המים כדי לבטל כל היין ומיהו י"ל דהתם מיירי כגון שלא היה

אפילו תימא לא קדי
דבר אחר וכל קדי
את מינו כמי שאינו
ומבבול: **מרת** ינו
בטמאה וכל יתודה א
ר' יתודה ורבי מאמי
ועדין בהמה טמאה
במינו נאמר אלא שכן
ר' יתודה איסור חל
יתודה ואמר רבי
מטמא באגרי כביס

יבֹּלְהָ וּסְרַפְהָ לֹא
שְׂאִיסֹרֵר מְשֹׁם בֹל
שְׂאִין אִיסוֹרֵר מְשֹׁם
מְשֹׁם בֹל חֲאֶבֶל מְשֹׁם
בְּגִידִין בְּנוֹתן מְעֵם וְנִי
אִיכָא אִיסוֹרֵר מוֹמָא
אִין בְּגִידִין בְּנוֹתן מְעֵם
הַנְּשֵׁא שֶׁל בְּחֻמָּה מֵן
שְׂתִים ור"ש יִפְּטֹר לָךְ
בְּנוֹתן מְעֵם וּקְסֶבֶר מֵן
וְאִיסוֹרֵר מוֹמָא בְּחֻמָּה
אִמְרַת נֹרַה בִּישְׁלִי
יְהוּדָה אוֹמֵר אִינוּ נֹרַה
הֵי מִיָּלִי וְנִי מְהוּרֵי
בְּחֻמָּה תֹּאכְלוּ אִין
מִצִּית אִמְרַת דִּרְהוּרִין
וְהַחֲנֹן עַל אֱלוּ מוֹטֵן
הַבַּת וְעַל כּוֹית מֵן הַ
מִן הַמַּת מְנַלָּה עַל
וְאִין וְהִנֵּן לָךְ נִצְרָה
נִתְקְשְׂרוּ אִבְרִין בְּגִידִין
קְרִים אִין רִאִיסוֹר מֵן
גִּיד חִייל עֲלִיָּה אִין שְׂכָן
דִּיקָא נְכוּי דִּקְתָּא אִין
עֵקֶב נֶאֱסַר גִּיד הַנְּשֵׁא
מִוֹרֶתֶת לָמָּה גּוֹפֵא
בְּהֵמָה מְטָמָא

ה'רועז מפני שהוא מיוז דהכי אמרינן
 וצפרק כל הבשר (לממן דף קה). גבי כוית בשר שגפול לתוך יורה של
 חלב אמר רב בשר אסור חלב מותר ואי אמרת אפשר לטעותו אסור
 אמאי חלב מותר חלב נבלה היא פירוש דחלב שנבלע בבשר נעשה
 נבלה ושנופלט חלב דאמר רב החלב מפני שהוא מיוז:

סֵלֶךְ אֶת מִינוּ כְּמִי שֶׁאִינוּ וְאֵת שֶׁאִינוּ מִינוּ רַבָּה עֲלֵיו וּמִבְטָלוֹ.

הקשה רבינו אפרים דלמר צפרק הלוקא בהמה (בבבא דבב).
הלוקא קרי על ע"ה משיקו חסיד וטכור וזי רובא מים טכור לה
בהשקא וזי רובא קרי וזי לבד קריבול ומתאם הוא ודכן מיטעול
דמיס טע"י ברובא וקאמר לא טו אלל לעבד לא פיתו אכל לקדשה
מנאנא קמי את מית וטעור והתאם קריבול יעור טכור אמיל לא קאמר כלל
דלא מית מים שאלו וישאר מים רביעין הרי כרע על מים עתאם
ומצטנן לעולם הריז שרוא הוא מצטל אדום מים טעמאם וי"ל
דלא ודמי דהנא קמי מית וטכור אלל מכה האיסור משתעביד זי וזי
לפטר הלוקא וכלל מקום שאלו מים הוא וליפדין ציד וזי וזי

[illegible]

גיד הנשה פרק שביעי חולין

[illegible]

ויבטלו נגדו ברוטס וקופרסה. הנכד
 נהנה כדרכו: חתלה צעד
 שלא רבה הרעצו עליה ואח"כ נתן
 מיט קופרסה ותחיתונו מופסדה פתח
 לראשונה על הגלגלה ואקסרה על הפמי
 זלזל עליה ולא זלזל תחיתונו צלזלה
 ואע"פ שיש בה יותר מחשבה והרעצו
 לבדו אין כל צד לנצל שניה:
 בראשית^א ואינו נוסב עמשה. שם
 אלזל גיד הגשה של עמשה למח"ס
 גנדיק עטם נוסב עמשה עמשה ולא
 משום דלא וגמ"ד שיש עטם גנדיק
 פערס מכלוס דכדוהרשען שיש הוא
 והטורח מכלוס עליו אלזל עמשה א"ל
 נוסב: ^במני יעקב נאחר. דלמי
 (בדשית^א) ע"ן כל וגו' ועדיין עמשה
 מותחלת לכן ע"ן מורה: אמרו
 לו. פסקו לו שזהויה עליו עמשה
 נאמר ע"ד סו"ף ל"ה הטורח אלזל עמשה
 במקומו לאחר שנאמר כסיוי וכסב
 ויפדל עמשה אל הטורח כסב המקרה
 ע"ד פ"ה פ"ה חשטת ע"ד ה"ה חשטת
 נאמר ע"ד סו"ף ל"ה הטורח אלזל עמשה
 במקומו לאחר שנאמר כסיוי וכסב

ה' ירדה מחיבי
אלם סקבר יש בגידו
בשלו דאסור ג'ד
נדי קאתי ומי מצית
תנן : שיה בשלר ר'
ברחלו וחלבו מותר
דחנמא אמר : כל
בטמאה נזהר ומי
הדיר הדיר קאתי
יוה הנדיר מגלח עלו
וקשיא לן על ברית
ומת כולו לא כ"ש
אלא לפנל שלא
אלמא איסור טומאה
לא קריא אתא איסור
יסורו נהי בבני נח
ירודה ודלא מבני
ועדיין בהמה טמאה
ואוכל ביה הנשה של
התרה מחיבי שתי
ורבי

לחיות טובה בשלום, ועל כרחק חיסור טומאה כל על השלום שהרי כל יצירתו וטובתה ואסור. וכל אינו חל עד שנוכל והרי יצא לחיסור טומאה: **כל צנצנת**, חלבו וגידו דמהא קרי נפקא קל על חיסור הטמא בשבטות האם כפיכר הכותש (הקטן עט): **טמא** מזה. **הוא** האם והגלה עליהם נעמה מורו דכתיב (במדבר ו) והימים הראשונים ישלמו ונחלה וטמא וטמא דמורו (שם) וגלה ראשון יבין וטמא: **הוא** ונחלה. לרש"י עדיין ברת שבת צנצנלי וכו' לחימה שאלה מטמא צנצנל. אלא תחלה נוצרין אכריס קודם לגידין וש"מ שם טומאה קדים חיל עליהם: ומשני **אע"פ** דאסור טומאה קדים **אפי' חיסור** דמי **חיל** עליה **שכן**. חיסור מורו הוא **אפי' ידועה** כל חלול על אחרים ומורו חומרם צנצנל נמי לר' ידועה דבתא ואלא צנצנ עיקר **כ"י**: **דיקא נמי**. טעמא דרבי יהודה משום דהאי טעמא הוא מליץ מצי יעקב דקדוש נתמן מורה צני על חור:

ה"פ

[illegible]

מסורת הש"ס

(א) לקמן קח. מנחות כג.
(ב) [נחמים סט:] נדה מב:
ע"ש. (ג) [פסחים כב.],
(ד) לעיל פט: (ה) ג"ז לעיל
פט: חיר מט: (ו) [לעיל
5. לקמן קב.], (ז) פסחים
כב. (ח) [אמור פרשה ד']
(ט) עין רש"ל ורש"א,
(י) [דף קא.], (כ) [ד"ה
רוזין].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה (בע"א)
בשקדם וכו' יסבור אפשר
לסוחטו מותר. ק"ל הא
מרא דהאי שמעתא צע"ן
הוא ר"י דקצר במפורש
לאפשר לקוחטו אקור:

הנהגות הרב"ם

(א) תורה (ב) צדקה
וכי ראשון נעשה איסור
ונעשה נסך כלל ותיבת
יין נמחק: (ג) ד"ה סלק
וכי ואי רובא זיר ציר
ללא:

הגהות מהר"י

לנרא
[ח] תרד"ה (מעבר לך)
 נשקדם וכו' אפילו נפלו
 הרים לבסוף יסבור אפשר
 לטוהטו מותר נ"צ פ'
 לחסור משהו יסבור
 דאפשר לטוהטו מותר כמו
 שמחיר זה ענין לא
 אמרין מנ"צ כך היה מזה
 גם אותם מחזיקים ועיין
 לקמן קח ע"ה רב וי"ח
 ור' ויזמן וכו' עיין גע'
 עג וזמן' וזכור' ד"ה
 מחזיקים וכו' וזמן':

מוסף רש"י

[illegible]

ק' ע"ב רבא אמר: אפילו תימא לא קדם וסלקו לאיסור, אין בכוחה של חתיכה הנבלה לאסור את כל חתיכות ההיתר מדין מין במינו, ואין הן נאסרות אלא מכח חתיכת ההיתר הראשונה שבלעה מחתיכת הנבלה.

שהרי בתחילה היתה התערובת מורכבת מחתיכת נבלה ומחתיכה כשרה ומרובט וקיפה, ובאותה שעה היתה באותה קדרה תערובת של **מין במינו** (נבלה בכשרה) **ודבר אחר** (רובט וקיפה), וכל תערובת שיש בה עירוב של **מין ומינו** **ודבר אחר**, אמרין - **סלק את מינו** (ההיתר) והחשיבהו **כמי שאינו** מצוי עתה בתערובת, **ושאין מינו** של האיסור - **רבה עליו, ומבטלו!**

והיינו, כיון שמין ההיתר שהוא ממינו של האיסור אינו מבטל את האיסור, ומצד שני הוא אינו מוסיף על איסורו, חשיבין להיתר שהוא מינו כאילו הוא מסולק מהקדרה, והאיסור בטל ברוב ההיתר שאינו מינו!

הבא נמי, בשעה שהתערבה הנבלה בכשרה, והיו בקדרה גם רוטב ותבלינים, והם היו הרוב, היתה צריכה חתיכת הנבלה להתבטל ברוב ההיתר של הרוטב והתבלינים, אילולי שנבלע פליטתה בחתיכת ההיתר הסמוכה לה, ומעתה שבלעה חתיכת ההיתר מפליטת חתיכת הנבלה מצטרפת חתיכת ההיתר שנחשבת כנבלה לחתיכת הנבלה כאילו יש כאן שתי חתיכות נבלה. ואף שיצטרפו לקדרה עוד חתיכות היתר ועוד מים וקיפה אין שתי החתיכות (הנבלה, והחתיכה שנעשית לנבלה) מתבטלות ברוב, כי אין במים ובקיפה רוב של ששים כנגד שתי החתיכות. ואילו חתיכות ההיתר שהצטרפו, אפילו יש בהן ששים כנגד שתיהן, אין בכוחן לבטל את שתי החתיכות שהרי הן מין במינו!

מתניתין:

איסור גיד הנשה **נוהג בטהור, ואינו נוהג בטמא**!

רבי יהודה אומר: נוהג אף בטמא!
אמר רבי יהודה: והלא **מבני יעקב** ואילך נאסר **גיד הנשה** באכילה לבני ישראל, **ועדיין בהמה טמאה היתה מותרת להן** לבני ישראל, שהרי לא נאסרו באכילה עד מעמד הר סיני, ואם כן, אמאי לא נאסר מאותה עת גם **גיד הנשה** דבהמה טמאה, דמאי שנא מבהמה טהורה?
אמרו לו חכמים **רבי יהודה:** רק **בסיני נאמר** איסור אכילת **גיד הנשה**, **אלא שנכתב** (לאחר שנאמר בסיני) **במקומו**, בפרשת פגישת המלאך ויעקב אבינו.

וכך מתפרש המקרא: על כן, הוזהרו בני ישראל, בהר סיני, שלא לאכול את **גיד הנשה**.

גמרא:

קא סלקא דעתין דהא דמחייב רבי יהודה על אכילת **גיד הנשה** של טמא, תרתי מחייב, גם משום אכילה של טמא וגם משום אכילת **גיד הנשה**.

והוינן בה: **וכי סבר רבי יהודה דאיסור חל על איסור?** שהרי איסור **גיד הנשה** חל רק משעה שנולדה הבהמה ואילו איסור בהמה טמאה חל עליה כבר בהיותה במעי אמה, ונמצא שאיסור **גיד הנשה** חל על איסור בהמה טמאה?

והתניא: **רבי יהודה אומר:** יכול תהא נבלת עוף **טמא מטמא בגדים** של האדם האוכלה, דומיא דאכילת נבלת עוף טהור, בהיותה בבית הבליעה?

תלמוד לומר, "נבלה וטרפה לא יאכל - לטמאה בה", ללמדך, כי רק **מי שאיסורו משום "בל תאכל נבלה"**, והיינו, נבלת עוף טהור, רק היא המטמאת בגדים של האדם האוכל אותה, בהיותה בבית הבליעה, **יצא זה, נבלת עוף טמא, שאין איסורו משום "בל תאכל נבלה"**, והיינו, נבלת עוף טהור, היא המטמאת בגדים של האדם האוכל אותה, בהיותה בבית הבליעה, **יצא זה, נבלת עוף טמא, שאין איסורו משום "בל תאכל נבלה"**, **אלא משום "בל תאכל טמאה"**!

ומוכח, שאין חל איסור נבלה על איסור אכילת טמא משום שאין איסור חל על איסור אליבא דרבי יהודה. ואם כן תיקשי, כיצד חל, לדבריו, איסור **גיד הנשה** על איסור אכילת טמאה?
וכי תימא קסבר רבי יהודה **כי אין בגידין בנותן טעם**, אלא עץ בעלמא הן, והילכך לא נאסרו כלל משום אכילת בהמה טמאה אלא רק משום איסור אכילת **גיד הנשה**, דבהכי אסר רחמנא. **ובטמאה נמי** רק **איסור גיד הנשה** איכא, ואילו **איסור אכילת טמאה** ליכא בגיד.

הא ליכא לתרצוי הכי!

כי - **וכי סבר רבי יהודה שאין בגידין בנותן טעם?** **והתניא:** האוכל **גיד הנשה** של בהמה טמאה - **רבי יהודה מחייב שתיים**, משום טמאה ומשום **גיד הנשה**, ורבי שמעון פוטר לגמרי, וכדמפרש טעמיה לקמן.

ומוכח דקסבר רבי יהודה יש בגידין בנותן טעם. והדרא קשיא לדוכתה, כיצד חל איסור **גיד הנשה** על איסור טמאה?

ומשנינן: **לעולם, קסבר רבי יהודה כי יש בגידין בנותן טעם**, אלא - **וקסבר**, איסור **גיד הנשה** נוהג אפילו בשליל, בעובר במעי אמו, דאיסור **גיד ואיסור טמאה** בהדי הדדי קאתי!

ותמדיהן: **ומי מצית אמרת דקסבר רבי יהודה דאיסור גיד הנשה נוהג בשליל?**

והתנן: **גיד הנשה נוהג בשליל. רבי יהודה אומר:** אינו נוהג בשליל, וחלבו מותר!

ומתריצין: **הני מילי** דאינו נוהג איסור **גיד הנשה** בשליל, אליבא דרבי יהודה, הוא רק לגבי שליל של בהמה טהורה, לפי שהיתר אכילתו הוא משום דרחמנא **אמר "כל בהמה - תאכלו"**, ואפילו חלב, ואפילו גידו של שליל מותרים, שמפסק זה ללמדנו שכל הנמצא בבהמה בשעת שחיטה הרי הוא מותר באכילה. **אבל בשליל של בהמה טמאה**, שבה לא נאמר ההיתר של "כל בהמה תאכלו" **נוהג** איסור **גיד הנשה** אפילו בשליל, ונמצא שאיסור **גיד הנשה** ואיסור בהמה טמאה חלים כאחד.

והוינן בה בהאי תירוצא: **ומי מצית אמרת דתרווייהו בהדי הדדי קאתו**, בשעה שהם מתהווים, והיינו שיצירתם היא כאחת?

והתנן: **על אלו טומאות הנזיר מגלח אם האהיל עליהן:** על המת, ועל כזית מן המת! וקשיא לן: על כזית מן המת מגלח, על מת כולו לא כל שכן? **ואמר רבי יוחנן:** לא נצרכא להשמיענו דמגלח על המת כולו אלא לנפל, שלא נתקשרו עדיין אבריו בגדיהן, ואין בו כזית בשר ככולו, ובכל זאת הוא מטמא באהל, לפי שהוא "מת שלם". והילכך, הנזיר שהאהיל עליו סותר את נזירותו.

אלמא, יצירת האברים קודמת לגידין, ושמע מינה ד"שם טומאה" חל על העובר עוד לפני שנוצרים בו הגידין, ואם כן **איסור טמאה**, של אכילת אברי העובר של בהמה טמאה, **קדים** לאיסור **גיד הנשה**, שמתהווה רק לאחר מכן, והדרא קשיא לדוכתא - כיצד חל איסור **גיד הנשה** על איסור אכילת בהמה טמאה?

ומשנינן: אף על **גב דאיסור טמאה קדים** לאיסור **גיד הנשה**, בכל זאת **אתי איסור גיד וחוייל עליה**. **שכן איסור של גיד הנשה** הוא איסור חמור, שהוא נוהג אפילו בבני נח, אליבא דרבי יהודה, ואיסור חמור יש בכוחו לחול על איסור קל.

דיקא נמי דטעמא דרבי יהודה הוא משום דקסבר איסור **גיד הנשה** חמור הוא, שנוהג בבני נח, ולכן הוא חל על איסור טמאה, דקתני במתניתין: **אמר רבי יהודה והלא מביני יעקב נאסר גיד הנשה ועדיין בהמה טמאה מותרת להם!**

ומשמע שבא רבי יהודה לנמק את דבריו אמאי חל איסור **גיד הנשה** על איסור טמאה, ואמר שטעמו של דבר שאיסור **גיד הנשה** הוא איסור חמור משום שנוהג גם בבני נח, דילוף מבני יעקב דקדים מתן תורה היו בגדר "בני נח"

גופא: האוכל **גיד הנשה של בהמה טמאה** - **רבי יהודה מחייב שתיים**, משום אכילת בהמה טמאה ומשום אכילת **גיד הנשה**.

לִבְּבִי אֲשֶׁר לֹא־נִשְׁאָ לִשְׂוֹא נַפְשׁוֹ (נַפְשִׁי קרי) וְלֹא נִשְׁפַּע
לְמַרְמָה: ה' יֵשֶׁא בִּרְכָה מֵאֵת יְהוָה וְיַצְדִּקָּה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה
דֹּר דֹּרְשׁוֹ (דֹּרְשׁוֹ קרי) מִבְּקָשֵׁי פִנִּי יַעֲקֹב סִלָּה: ז' שְׂאוּ שְׁעָרִים |
רֵאשִׁיכֶם וְהִנֵּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: ה' מִי זֶה
מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה עֲזֹז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: ט' שְׂאוּ
שְׁעָרִים | רֵאשִׁיכֶם וְשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מי
הוא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד יְהוָה עֲבָאוֹת הוא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד סִלָּה:
כה * לְדֹר אֱלֹהֵי יְהוָה נַפְשִׁי אֲשָׂא: * אֱלֹהֵי בֶךְ בִּטְחָתִי
אֶל־אֲבוֹשָׁה אֶל־יַעֲלֶצוּ אוֹיְבֵי לִי: * גַּם כָּל־קִיָּד לֹא יִבְשׁוּ יִבְשׁוּ

רש"י

שבועה נופל על נפש שנאמר נשבע ה' צבאות בנפשו (ירמ' נא: ו) זה. שכן מעשיו, הוא דור דורשיו: (ז) שְׂאוּ שְׁעָרִים רֵאשִׁיכֶם. בימי שלמה בנו כשבא להכניס ארון לבית קדשי הקדשים ודבקו שערים זו בזו אמר

מצודות ציון

כ"ד רננות ולא נענה עד שאמר (ד"ה ב') אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך: (ט) פִתְחֵי עוֹלָם. פתחים שקדושתן עולמית: (א) נַפְשִׁי אֲשָׂא. אכונן לבי: (ג) הַבּוֹגֵדִים ריקם. הגולנים החמסנים המושיבים את

ולבא לבית המקדש: (ז) שְׂאוּ. אתם שערי בית המקדש הנה לכם יהיה נשיאה והרמת ראש וגדולה יתירה. והנשאו. כפל הדבר לגודל ההתנשאות: פִתְחֵי עוֹלָם. כן יקרא פתחי בית המקדש כי המשכן לא היה קבוע במקום אחד אבל בית המקדש קבוע במקומו עד עולם וכן נאמר מכון לשבתך עולמים (מ"ב ח'): וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד. כי ה' שהוא המלך אשר בו כל הכבוד הוא יבוא בכס לבית המקדש לשמוע אל הרנה ואל התפלה מן הבאים בו: (ח) מִי זֶה. כאומר ואם תשאלו מי זה מלך הכבוד אישכם שיהיה ה' החזק הגבור. גבור מלחמה. מתגבר הוא על הלוחמים עם אוהביו: (ט) שְׂאוּ וגו'. כפל הדבר בדרך המשווה ויתכן שהאחד אמר על בית ראשון והאחד על בית העתיד כי בבית השני לא שרתה השכינה: (י) ה' צִבְאוֹת. המושל בצבאות מעלה ומטה: סִלָּה. עד עולם הוא מלך הכבוד: (א) נַפְשִׁי אֲשָׂא. אמסור נפשי לך למנה: (ב) בֶךְ בִּטְחָתִי. הואיל ובטחתי בך ידיעתי שלא אבוש ולא ישמחו אויבי במפלתי: (ג) גַּם. אז גם כל המקרים לך לא יבושו מן המלעיגים כי יראו כי יש תקוה.

הַבּוֹגֵדִים רִיקָם: * דְּרִכִּי יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אֲרֻחֹתַי לְמַדְנִי:
ה' הַדְרִיכֵנִי בְּאֵמֶתְךָ | וְלִמְדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעֵי אוֹתְךָ קִוִּיתִי
כָּל־הַיּוֹם: * זְכַר־רַחֲמֶיךָ יְהוָה וְחִסְדֶּיךָ כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה:
* חַטָּאוֹת נַעֲוִי | וּפִשְׁעֵי אֶל־תִּזְכֹּר כַּחֲסִדְךָ זְכַר־לִי־אַתָּה
לְמַעַן טוֹבֶכָה יְהוָה: * טוֹב וַיִּשָּׁר יְהוָה עַל־פָּנָי יוֹרֵה חַטָּאִים
בְּדַרְךָ: * יִדְרֶךְ עֲנוּיִם בְּמִשְׁפָּט וַיִּלְמַד עֲנוּיִם דְּרָכָו: * כָּל־
אֲרֻחוֹת יְהוָה חֶסֶד וָאֵמֶת לְנִצְרֵי בְרִיתוֹ וְעַדְתּוֹ: * לְמַעַן־שִׂמְךָ
יְהוָה וְסִלַּחַת לְעוֹנֵי כִּי רַב־הוּא: * מִי זֶה הָאִישׁ יֵרָא יְהוָה וְיִרְנֹו
בְּדַרְךָ יִבְחָר: * נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תִּלְּן וְזָרְעוֹ יִירֶשׁ אֶרֶץ: * סוֹד יְהוָה

רש"י

העניינים ריקם מנכסיהם כמו (לעיל ו') ואחלצה צוררי ריקם: (ה) הַדְרִיכֵנִי. אדריצמור"י בלעז: אותך קויתי כל היום. הוא העה"ז שהוא יום לאומות ולילה לישראל: (ו) כִּי מַעֲוֹלָם הִמָּה. מימות אדם הראשון שאמרת לו ביום אכלך ממנו מות תמות (בראשית ב') ונתת לו יום משלך שהוא אלף שנים: (ז) כַּחֲסִדְךָ זְכַר־לִי. הראוי לחסדך זכור לי אלו מעשים טובים שבידי: (ח) טוֹב וַיִּשָּׁר ה'. וחפץ להצדיק ברייתו: ע"פ

מצודות ציון

ריקם (לעיל ו'): (ה) הַדְרִיכֵנִי. מלשון דרך: (ח) יוֹרֵה. ילמד: (ט) יִדְרֶךְ. מלשון דרך: הַבּוֹגֵדִים. אבל הבוגדים בריעיהם חנם הם יבושו: (ה) הַדְרִיכֵנִי. רוצה לומר למדני לדעת אמיתת דרכך לפי שאתה מושיעי ואליך אקוה לזה למדני דרכך ואלך בה ואהיה ראוי לתשובה: (ו) הִמָּה. חסדיך ורחמיך: (ז) כַּחֲסִדְךָ וגו'. אתה ה' כפי מדת חסדך זכור ר"ל זכור מעשי הטובים המביאים מדת החסד: צְמִנְךָ טוֹבֶכָה. עשה למען מדת טובך: (ח) טוֹב וַיִּשָּׁר ה'. ורוצה הוא להטיב לכל ע"כ מלמד הוא את החוטאים ומוהרים ללכת בדרך הנכון: (ט) יִדְרֶךְ. מדרוך את הענוים לאחוז בדרכיהם במשפט הראשון ולא יסורו ממנה ומלמדם עוד לאחוז בדרכי ה' וכמ"ש רז"ל מה הוא רחום וגו': (י) לְנִצְרֵי. לשלם חסדי לשומרי בריתו ועדותיו: (יא) צְמִנְךָ שִׂמְךָ ה'. המורה על הרחמים: כִּי רַב הוּא. אף שעוני גדול ורב: (יב) מִי זֶה. מי שירא מה' ובוחר בטוב אז ה' מלמדו ללכת בדרך שבה וכמ"ש רז"ל הבא לטהר מסייע לו: (יג) תִּלְּן. כשימות וישכב בקבר תגות נפשו בטוב ובזכותו יצילת וזרעו ויירשו ארץ:

מצודות דוד

הבוגדים. אבל הבוגדים בריעיהם חנם הם יבושו: (ה) הַדְרִיכֵנִי. רוצה לומר למדני לדעת אמיתת דרכך לפי שאתה מושיעי ואליך אקוה לזה למדני דרכך ואלך בה ואהיה ראוי לתשובה: (ו) הִמָּה. חסדיך ורחמיך: (ז) כַּחֲסִדְךָ וגו'. אתה ה' כפי מדת חסדך זכור ר"ל זכור מעשי הטובים המביאים מדת החסד: צְמִנְךָ טוֹבֶכָה. עשה למען מדת טובך: (ח) טוֹב וַיִּשָּׁר ה'. ורוצה הוא להטיב לכל ע"כ מלמד הוא את החוטאים ומוהרים ללכת בדרך הנכון: (ט) יִדְרֶךְ. מדרוך את הענוים לאחוז בדרכיהם במשפט הראשון ולא יסורו ממנה ומלמדם עוד לאחוז בדרכי ה' וכמ"ש רז"ל מה הוא רחום וגו': (י) לְנִצְרֵי. לשלם חסדי לשומרי בריתו ועדותיו: (יא) צְמִנְךָ שִׂמְךָ ה'. המורה על הרחמים: כִּי רַב הוּא. אף שעוני גדול ורב: (יב) מִי זֶה. מי שירא מה' ובוחר בטוב אז ה' מלמדו ללכת בדרך שבה וכמ"ש רז"ל הבא לטהר מסייע לו: (יג) תִּלְּן. כשימות וישכב בקבר תגות נפשו בטוב ובזכותו יצילת וזרעו ויירשו ארץ:

תהילים פרק כו

מח

לִירְאִיו וּבְרִיתוֹ לַהֲדִיעֵם: ^{טו} עֵינִי תָמִיד אֶל־יְהוָה כִּי־הוּא
יוֹצֵא מִרְשֶׁת רַגְלִי: ^{טז} פָּנָה־אֵלַי וְחַנּוּנִי כִּי־יִחִיד וְעָנִי אֲנִי:
^{יז} צָרוֹת לִבִּי הִרְחִיבוּ מִמְצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: ^{יח} רֹאֵה־עָנִי וְעִמְלִי
וְשֵׂא לְכָל־חַטָּאוֹתַי: ^{יט} רֹאֵה אִיבִי כִּי־רַבּוּ וּשְׁנֵאת חַמֶּס
שְׁנֵאוֹנִי: ^כ שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהִצִּילֵנִי אֶל־אֲבוֹשׁ כִּי־חֲסִיתִי בָךְ:
^{כא} תֶּם־וַיֹּשֶׁר יַעֲרוֹנִי כִּי קוֹיִתִּיךָ: ^{כב} פְּדֵה־אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל
מִכָּל צָרוֹתָיו: כו ^א לְדוֹד | שָׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי־אֲנִי בַתְּמִי הַלֵּכְתִּי
וּבִיהוָה בָּטַחְתִּי לֹא אֶמְעַד: ^ב בַּחֲנּוּנִי יְהוָה וְנִסִּנִּי צָרוּפָה (צָרְפָה
קרי) כְּלִיּוֹתִי וְלִבִּי: ^ג כִּי חֲסַדְךָ לִנְגִד עֵינִי וְהִתְהַלֵּכְתִּי בְּאֵמֶתְךָ:
ד־ לֹא־יִשְׁבַּתִּי עִם־מְתֵי־שָׁא וְעִם־נַעֲלָמִים לֹא אָבוֹא: ^ה שְׁנֵאתִי

רש"י

(טו) כי יחיד ועני אני. ועון רבים תלוי בי ולנגדן אני יחיד לפיכך פנה אלי וחנני כי תפלת צריכה לתשועת כל ישראל: (יח) ראה עניי ועמלי. ועל ידיהם שא לכל חטאתי: (יט) ושנאת חמס. שלא כדין: (כא) יערוני. ישמרוני: (א) שפטיני. ובמקום אחר הוא

מצודות ציון
(טו) ועני. לה לומר מוכנע: (יז) ממצוקותי. מלשון קוץ וחרס: (יח) ושא. ענין ממלה וסליחה: (יט) רבו. גדלו: (א) אמעד. ענין הסלקה והשמטה ממקום: (ד) מתי. אנשי כמו מתי מספר (נחשתי ליד):
(יד) ייראיו. מגלה ליראיו: ובריתו. התורה הנתונה בברית יגלה להם להודיעם: (טו) כי הוא וגו'. ולזה ענין אליו לבטוח בו כי יש תקוה: (טז) כי יחיד. רצה לומר אין לי אוהב ורע כי כולם קמו עלי: (יז) צרות לבבי. הצרות אשר בלבבי המה מתרחבים והולכים לזה אשאל הוציאני ממצוקותי: (יט) ושנאת חמס. ר"ל שונאים אותי כאלו הייתי איש חמס: (כא) תום וישר. מעשה התום והיושר שעשיתי המה ילמדו עלי זכות להיות נשמר: כי קויתך. הוראל ואקנה לך א"כ מהראוי שאהיה נשמר בצורך זכות מעשה התום והיושר: (כב) פדה וגו'. כאומר לא על עצמי בלבד אני מתפלל כי אם על כלל ישראל: (א) שפטיני. לקחת משפטי משונאי: לא אמעד. לזה מהראוי שלא אמעד: (ב) בחנני. לדעת מחשבותי: (ג) לנגד עיני. להתבונן בהם ולזה אהלך באמתך: (ד) לא ישבתי. שלא אלמד ממעשיהם: ועם נעלמים. העושים עבירות במקום נעלם ונסתר:

תהילים פרק כז

מח

קָהַל מִרְעִים וְעַם־רָשָׁעִים לֹא אֲשַׁב: ^א אֶרְחֹץ בְּנִקְיוֹן כְּפִי
וְאֶסְבֶּבָה אֶת־מִזְבִּיחֶךָ יְהוָה: ^ב לִשְׁמַע בְּקוֹל תְּוֹדָה וְלִסְפֹּר
כָּל־נַפְלְאוֹתֶיךָ: ^ג יְהוָה אֲהַבְתִּי מֵעוֹן בֵּיתְךָ וּמִקוֹם מִשְׁכַּן
כְּבוֹדְךָ: ^ד אֶל־תֵּאֶסֶף עִם־חַטָּאִים נַפְשִׁי וְעַם־אֲנָשֵׁי דָמִים חַיִּי:
אֲשֶׁר־בִּידֵיהֶם זִמָּה וַיִּמְנַם מְלָאֵה שָׁחַד: ^ה וְאֲנִי בַתְּמִי אֶלֶף
פְּדֵנִי וְחַנּוּנִי: ^ו רַגְלִי עָמְדָה בְּמִישׁוֹר בְּמִקְהָלִים אֲבָרְךָ יְהוָה:
כו ^א לְדוֹד | יְהוָה | אֹרִי וַיִּשְׁעִי מִמִּי אִירָא יְהוָה מֵעוֹן חַיִּי מִמִּי
אֶפְחָד: ^ב בְּקֶרֶב עָלִי | מִרְעִים לֶאֱכֹל אֶת־בִּשְׂרֵי צָרִי וְאִיבִי לִי
הֵמָּה כִּשְׁלוֹ וּנְפִלּוֹ: ^ג אֶם־תַּחֲנֶה עָלִי | מַחֲנֶה לֹא־יִירָא לְבִי
אֶם־תִּקְוֶם עָלִי מִלַּחְמָה בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטָח: ^ד אַחַת | שְׁאֵלְתִּי
מֵאֵת־יְהוָה אוֹתָהּ אֲבַקֵּשׁ שִׁבְתִּי בְּבֵית־יְהוָה כְּלִימִי חַיִּי

רש"י

(ו) בנקיון. שאין גול במצות שאני מקיים לולב הגזול פסול: (ז) ששמע. כמו להשמיע: כל נפלאותך. זה הלל שיש בו לשעבר ויש בו לגוג ויש בו לימות המשיח ויש בו לעתיד לבא: (י) זמה. כל זמה שבמקרא לשון מחשבה יש לטובה ויש לרעה: (יב) רגלי

מצודות ציון
(ח) מעון. מדור: תאסף. ענין מיתס: (א) מעון. מוחזק: (ד) ולבקר. ולדגש כמו לא יבקר (חזקת יח):
(ו) ארחץ. ר"ל בתחלה אקנה כפי מלכלוך עון ואחר זה אסובב מובחן להקריב בה לה' כי לולא הנקיון אין הקרבן מקובל ברצון: (ז) ששמיע. להשמיע לבני אדם בקול הודאה: (ח) אהבתי מעון ביתך. לבוא בה ולהללך: (ט) עם חטאים. כמיתת החטאים ודומה להם בענין רע: (י) אשר בידיהם זמה. ולזה ראויים הם למות בענין רע: (יא) ואני. אבל אני הלא בתומי אלך לזה פדני ממימת החטאים: (יב) רגלי. הלא רגלי עמדה בדרך הישר ובקהל רב אברך לה. ואני כמותם להיות דומה להם: (א) ה' אורי. הלא ה' מאור לי בעת צרה א"כ ממי אירא: (ב) בקרוב. בעת קרבו רשעים לבוא עלי לאכול בשרי והמה לי לאויבים ובודאי לא יחזור מדעתם אבל בעת ההיא עורני ה' והמה כשלו ונפלו ונמלטתי מידם: (ג) בואת. באמירה הזאת שאמרתי והוא ה' אורי וישעי: (ד) שבתי. שאשב בבית ה' טוב לי: לחזות. לראות בנעימות תורת ה': ולבקר. לדרוש בהיכלו בדבר מצות ה':

ה. אוכל פועל קישות אפילו בדינר, וכוחכת אפילו בדינר. רבי אלעזר בן חסמא אומר, לא יאכל פועל יתר על שכרו. וחכמים מתירין, אכל מלמדין את האדם שלא יהא רעבתן ויהא סותם את הפתח בפניו:

ו. קוצץ אדם על ידי עצמו, על ידי בנו ובתו הגדולים, על ידי עבדו וּשְׁפָחָתוֹ הגדולים, על ידי אשתו, מפני שיש בהן דעת. אכל אינו קוצץ על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו וּשְׁפָחָתוֹ הקטנים, ולא על ידי בהמתו, מפני שאין בהן

רבינו עובדיה מברטנורה

ה. אפילו בדינר. אפילו היא שוה דינר: לא יאכל פועל יותר על שכרו. דאמר קרא כנפשך, כשכירותו, שעליו הוא מוסר את נפשו לעלות בכבש וליתלות באילן: מלמדין. אומרים לו דרך עצה הוגנת. ותנא קמא פליג אחכמים ואמר אין מלמדן. והלכה כחכמים: ויהא סותם את הפתח. שימנעו מלשכרו:

ו. קוצץ. ליטול מעות ולא יאכל: על ידי עצמו. בשביל עצמו: מפני שיש בהן דעת. ידעי וקא מחלי:

ז. נטע רבעי. פירות של אילן בשנה הרביעית, שאין נאכלין אלא בירושלים או פודה אותן ומעלה הדמים לירושלים: נתפרסו עיגוליו. עיגולי דבלה שנתפרדו ושכר פועלים לסתמן, או חביות שנפתחו ושכר פועלים לסתמן: הוי אלו לא יאכלו. שכבר נגמרו מלאכתם והוקבעו למעשר והרי הן טבל:

דעת:

ז. השוכר את הפועלים לעשות פנטע רכעי שלו, הרי אלו לא יאכלו. אם לא הודיען, פודה ומאכילן. נתפרסו עגוליו, נתפתחו חביותיו, הרי אלו לא יאכלו. אם לא הודיען, מעשר ומאכילן:

ח. שומרי פרות אוכלין מהלכות מדינה, אכל לא מן התורה. ארבעה שומרין הן. שומר חנם, והשואל, נושא שכר, והשוכר. שומר חנם נשבע על הכל, והשואל משלם את הכל, הנושא שכר והשוכר נשבעים על השכורה ועל

השכורה ועל המתה, ומשלמין את האבדה ואת הגנבה:

ט. זאב אחד, אינו אנס, שני זאבים, אנס. רבי יהודה אומר, בשעת משלחת זאבים, אף זאב אחד אנס. שני כלבים, אינו אנס. ידוע הבבלי (אומר) משום רבי מאיר, מרוח אחת, אינו אנס, משתי רוחות, אנס. הלסטים, הרי זה אנס. הארי והדב והנמר והפרדלס והנחש, הרי זה אנס. אימתי. בזמן שבאו מאליהן, אכל אם הוליכן למקום גרודי חיה ולסטים אינו אנס:

רבינו עובדיה מברטנורה

והשואל, מפורש בפרשה שלישית וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם:

יא. כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל. כולה מתניתין ר' מאיר היא דסבר המתנה על מה שכתוב בתורה אפילו בדבר שבממון תנאו בטל. ואינה הלכה. אלא בדבר שבממון אפילו שהתנה על מה שכתוב בתורה תנאו קיים: כל תנאי שיש בו מעשה מתחלה. שהקדים מעשה שיש עליו לעשות לתנאי שהוא מבקש ממנו, כגון הרי מעשה זה שלך אם תעשה דבר פלוני, דלא דמי לתנאי בני גד ובני ראובן אם יעברו ונתתם היינו תנאי קודם למעשה: תנאו בטל. והוי מעשה קיים ואע"פ שלא קיים בעל התנאי את התנאי: וכל שאפשר לו לקיימו בסופו. והיה תנאי קודם למעשה: תנאו קיים. אבל אי אפשר לו לקיימו, התנאי בטל והמעשה קיים, שאינו אלא כמפליג בדברים, שאין בלבו לשום תנאי אלא להקניט בעלמא מרחיק ודוחה את חבירו בדברים:

ט. זאב אחד אינו אנס. ונושא שכר ושוכר חייבין עליו. דכתוב הטרפה לא ישלם, יש טרפה שהוא משלם ויש טרפה שאינו משלם: בשעת משלחת זאבים. כשחיה רעה משולחת קופצת היא על אדם אחד. ואין הלכה כרבי יהודה ולא כידוע הבבלי: הלסטים. חד לסטים הרי זה אונס:

י. סגפה. עינה אותה ברעב או שהושיבה בקיץ בחמה ובחורף בצנה: עלתה לראשי צוקין. שתקפתו ועלתה לראשי הרים גבוהים: מתנה שומר חנם להיות פטור משבועה: והאי לאו מתנה על מה שכתוב בתורה הוא, אלא שאומר לו אי אפשר להיות שומר לך אלא בכך. ושומר לא נחית לשמירה עד דמשיך לבהמה, והאי כי משך כבר פירש על מנת שאין לו עליו שבועה,

עז. ^אמי שצוה בשעת מיתתו: פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה יורשים, הרי זו שפחה כמו שהיתה, ואסור ליהורשים להשתעבד בה. ^אואם אמר: עשו לה קורת רוח, כופין את היתורשין, ואין משתעבדין בה אלא במלאכה שהיא רוצה בה. ואין היתרשים יכולים למכרה לאחר בין שאמר: אל ישתעבדו בה יורשיו, בין שאמר: עשו לה קורת רוח (טור בשם הרמ"ה) ^אואם צוה ואמר: שחררה, כופין את היתרשים לשחרר אותה.

עז. ^אשכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו, ועמד, חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד, שהרי כבר יצא עליו שם בן חורין.

עז. ^אהמשחרר את עבדו עובר בעשה דלעולם בהם תעבדו (דברים כה, טו), ^איומטר לשחררו לדרך מצוה, אפלו היא מדבריהם, כגון שלא היו בבית הפנסת ^אהרי זה משחרר עבדו ומשלים בו מנן ^א, וכן כל פיוצא בזה. ^אוכן שפחה שנוהגין בה העם מנהג הפקר, כופין את רבה ומשחררה, כדי שתנשא ויסור המקשול (ל' רמב"ם פ"ט מה"ע דין ה').

פ. ^אהמוכר עבדו לעובד כוכבים ^אאו לגר תושב, יצא לחרות, שאם פרח מהגוי אין רבו יכול להשתעבד בו עוד. ואם לא פרח, יקונסים את האדון לפדותו עד עשרה בדמיו, וילכתב לו גט שחרור להחירו בבית חורין. ^אוקנס זה אין גובין אותו ודינו בו אלא בבית דין ממחים. ואם ^אמת המוכר, אין קונסין היתורש להחזיר העבד לשחרור (שם רפ"ח מה"ע). הנה: הנה עליו מעות לזמן, שאם לא יפרענו לזמן יתא העבד שלו, אם מסרו ליד גוי מיד, יצא לחרות מיד, ואם לא מסרו ליד גוי מיד, כשיגיע הזמן ולא פרע לו, יוצא לחרות. אבל אם גבאו הגוי בחובו, או שקם עליו אנס ופדה עצמו בו, לא יצא לחרות. מכרו לעבד הפלך שרגליו לקח עבדים ובהמות מאשר ימצאו, ונותנין דמיהם לבצעלים, יוצא לחרות. מכרו על תנאי שיחזירו לו לאחר זמן או חוץ ממלאכתו או חוץ מהמעות, או שמכרו לצדוקי ולמומר, הרי זה ספק אם יוצא לחרות, ואוליין לקלא דאסורא דרבנן הוא ולא יצא (ובכל שטור והוא מן הש"ס). ויש אומרים דמהני ביה תפיסה, דאם תפס משל רבו כדי דמיו לצאת בו לחרות מיד הגוי, אין מוציאין ממנו (שם בשם הרמב"ם דין ה').

פא. ^אעבד שמל וטבל לשם עבדות והפיל עצמו ליד גוי, ואין רבו

יכול להוציאו, או שנשפכה ואין רוצים לתנו לפדיון, מתר טלל מהם דמיו ויכול לכתב להם שטר מכירה עליו. **פב.** ^אהמוכר עבדו לחוצה לארץ ^אאו לסוריא או לעכו, יצא לחרות וכופין את רבו השני לכתב לו גט שחרור ומפסיד הדמים. ^אואפלו אם אמר: איני רוצה להוציאו לחוצה לארץ, אשתעבד בו בארץ ישראל, אין שומעין לו. ודין זה נוהג אפלו האדנא (טור ובית יוסף בשם הרמב"ם דין ט').

פג. ^אעבד שיצא אחר רבו לסוריא ומכרו שם, אבד זכותו. במה דברים אמורים, כשיצא רבו על מנת שלא לחזר לארץ ישראל, אבל אם דעת רבו לחזר ויצא אחריו ומכרו

שם, יצא לחרות וכופין את הלוקח לשחררו (ל' רמב"ם שם דין ח). **פד.** ^אעבד שאמר לעלות לארץ ישראל, כופין את רבו לעלות עמו או ימכר אותו למי שיעלהו שם. רצה האדון לצאת לחוצה לארץ, אינו יכול להוציא את עבדו עד שירצה. ^אודין זה בכל זמן, אפלו בזמן הזה שהארץ ביד גוים. **פה.** ^אעבד שפרח מחוצה לארץ לארץ, אין מחזירין אותו לעבדות, ועליו נאמר: לא תסגיר עבד אל אדניו (דברים כה, טו), ואומרים לרבו שיקתב לו גט שחרור ויכתב לו שטר חוב בדמיו עד שתשיג ידו ויתן לו. ואם לא רצה האדון לשחררו, מפקיעים בית דין שעבודו מעליו וילך לו.

הלכות גרים

סימן רסח **ביצד מגירין הגר והגירית,** ודיני קדשת הגר, וכו' ^אי"ב סעיפים **א.** ^אגר שנקנס לקהל ישראל, חיוב מילה תחלה. ^אואם מל כשהיה עובד כוכבים או שגולד מחול (טור בשם הרמ"ה), צריך להשיף ממנו דם בריית

באר הגולה

שם דף מ"ד ע"ב: ^איש שלח רבי אמי כו' תורה יצאה לכל ישראל וכו' שם ע"א: ^אמשנה שם: ^אבעיא שם דף מ' ע"א ונפשטא: (ומפרש טעמא בגמרא שם דף מ"ה ע"ב היכא דאיכא איסורא קנסין פי' והנה העבד ביד הלוקח): ^אהתוס' שם וסוף דף מ"ד הא"ש שם: ^אמימרא דרבי אבהו משמיה דרבי יוחנן וכברייא וכו' מפרש שם דף מ"ד ע"ב: ^אמשנה וגמרא כחובות דף ק"י ע"ב וכפי' הרמב"ם בפ"ח שנעבד כנעני מיירי: ^ארמב"ם שם דין ט': ^אלשון הרמב"ם שם דין י' מעובדא דהווא עבדא דברח לא"י וכו' דאיתא לקמיה דרבי אמי וכו' גיטין דף מ"ה ע"ב: (ואפילו אם ימצא למי שימכנו שם לא ימכנו לו והוא דאיתא כחובות דף ק"י ע"ב דאמרין ליה ובניה חכא כו' הבית יוסף דלא דלא ריה הרמב"ם ואי גרס ליה מפרש כמ"ש ר"ם שם בתוס'): ^אברייא יבמות דף מ"י ע"א וכחכמים: ^אטור בשם הלכות

באר הגולה

^אמשנה שם דף י"ג ע"א: ^אק' ל' הרמב"ם שם דין ר' בפ"ו וכרבי אמי ורבי אשי שם דף מ' ע"א: ^ארמב"ם דרבי יוחנן שם וכרבי הר"ף והביא הטור: ^אשם דקיל דמצוה לקיים דברי המת וכו' התוס' גבי עובדא דכומתא דף ל"ט ע"ב: ^אתמימא דרב נחמן דף ט' ע"א: ^אמימרא דרב יהודה וכו' בברייא גיטין דף ל"א ע"ב וברכות דף מ"ז ע"ב: ^אביריאתא וגמרא שם מצוה דרישם שאני: ^אמעובדא דאשה שחציה שפחה וחציה בת חורין וכדמשני רב נחמן ביר צחק גיטין דף מ"ג ע"ב: ^אה משנה שם: ^אה בעי' שם ונפשטא מבריי' דף מ"ה ע"א: ^אומימרא דרבי יהושע ב"ל שם דף מ"ד ע"א: ^אלפי שהפיקו את העבד ממצות במכירתו לעובד כוכבים: ^אז ברייתא שם דף מ"ג ע"ב: ^אטור בשם הר"ף: ^אאביעא דאפישטא

לעמוד הקודם

א מִימְרָא דְרָבָא פְּסָחִים
דָּף נד. ב מִשְׁנֵה יוֹמָא
דָּף פב. ג מַעְבְּדָא דְרַבִּי
שָׁם.
(*) (עֵין בְּסִימָן דְּלִקְמָן
סְעִיר ז).

ד הֲרָא"ש שָׁם מַעְבְּדָא
וְאִמְיָר וימר וזוֹנְרָא
קְרֻבּוֹת סא. ה הֲרָא"ש
שָׁם בְּשֵׁם רַמְבַּ"ן ויזאר
פּוֹסְקִים. ו תְּשֻׁרָא
הִדְשֵׁן מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵפוֹת
גִּטִּין ח.

א. **שלא תמרה.** ואם אמרה צריכה אני, אף על פי שאין פניו משתנות. ובשאר קל
אדם לא התגי אמירה אלא אם כן נשתנה פניו, מן אברותיו, עין שם. ועין סעיף
ג. **מאכליו.** פרוש, שלא תוותרין כוש ברטב ונותנין לחוד פיה, ונותנין לחוד
דעתה ונותנין לה רעב, וזהו ונותנין לה המאכל עצמו, ברי יוסף, ב"ח, לכושר.
והוקא עברה שלפעמים ותמשכת דעתה בדרך מועט, אבל חולה מאכלין אותו כפי

א * עָבְדוּ וּמִנִּיקוֹת מִתְעַנּוּת וּמִשְׁלִימוֹת. וְאֵם יֵשׁ לַהֲמִנְיָה יָלַד חוּלָה וּמִסָּכָן
וְאִינוּ רֹצֵחַ לִינָק כִּי אִם מִקֶּה, וְאֵם תִּתְעַנֶּה סָבָה הִוא לְהִילָל, אִינָה
מִתְעַנֶּה אִפְלוּ בְיוֹם הַכְּפֹרִים [נֶאֱמַר הַיּוֹם הַזֶּה חַיִּים תִּחַיּוּ בְשֵׁם תְּשׁוּבוֹת דְּבַר שְׁמוּאֵל]:
ד * יִצְרֹת תוֹךְ שְׁשָׁנִי יוֹרִים וְכו', וְהַכְּפֹר שָׁלֵד מִכֵּיב כְּשֵׁם כְּפָה אַחֲרוֹנִים
דְּהַפְלַח גַּם כִּי דִינָה שִׁינְלָה, עֵינַן שֵׁם:

א. אשכול, ומלשון רש"י משמע שהולך מתאווה, ואפשר דלא שייך זה כי אם אחר ארבעים יום, ועין ברבנו מנחם, וצריך עיון: **ב.** מִן אֲבֵרָתָם וְיִשְׂאֵר אֲחֻזֵּיהֶם, והנין, אחר שלוחשין לה וְצִדְקָתָא לֹא חָזַק דַּעֲתָא: **ג.** ועין במאירי שכתב ששלוחשין לה מענין היום מצרפין בדבוריהם הכֹּהֵנִים לַעֲבֹדָה, שם אֲחֻזָּתָא דַּעֲתָא חֲבִיתָא לַעֲבֹדָה וְעִקְבָּה שְׂתֵּיחָא: יִצְאָת שְׁמִים מְצִיחָה: **ד.** מִגְרָא: **ה.** מִן אֲבֵרָתָם שֵׁם הָרָא"ש, וכן כתבו שאר פוסקים: **ו.** ז. אלו:

אוֹיֵרָא נִפְקָא מִגּוֹ עֲמוּדָא דְעֻנָּא דְמִדְבָּרָא פְּנִימָאָה, וְכַד נִפְקָא אֲתַפְשֹׁט בְּאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא. אֵלֶּף אֶלְפִין קְרִימִין מִסְטָרָא דְאִיהוּ שְׂמָאלָא, וְרַבּוּא רַבּוּן קְרִימִין מִסְטָרָא דְאִיהוּ יְמִינָא, וְכַרְוָא קָאִים בְּקְרִימִיָּה. קָרָא בְּהִיל וְאַכְרִיז, כְּדִין כְּמָה אֵינוֹן דְּמִתְקַנֵּי שִׁירְתָּא וּפְלִחִין פּוֹלְחָנָא, וְהָרִין פִּתְחִין פִּתְיָחוּ. חַד לְסֹטֵר דְּרוּמָא, וְחַד לְסֹטֵר צָפוֹן.

סִלְקָא הָאִי בִיתָא וְאַתְיָהִיבָת וְאַתְקַשְׁרָת בֵּין תְּרִין סְטְרִין, וְשִׁירִין מִזְמִין וְתוֹשְׁבֵינָן סִלְקִין. כְּדִין עָאל מָאן דְּעָאל בְּלַחֲשֵׁיא, וּבִיתָא מִתְלַטֵּא בְּשִׁית נְהוּרִין, נְהָרִין זִינָא לְכָל סֹטֵר, וְנְהָרִין דְּבוּסְמָא נִפְקִין. וְאַתְשְׁקִינִין כָּל חֵיות בְּרָא, כְּמָה דָּאֵת אֱמֹר (תְּהִלִּים קד) יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שְׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צִמָּאם וְגו'. וְזִמְרִין עַד דְּסִלְקָא צִפְרָא. וְכַד סִלְקָא צִפְרָא כְּדִין כִּכְבֵּיָא וּמְזִלֵּי שְׂמָנָא וְחִילֵיהוֹן

בְּלַחוֹן מִשְׁבָּחִין וְאַמְרֵי שִׁירְתָּא, כְּמָה דָּאֵת אֱמֹר, (אִיבֵי לז) כְּדִין יַחַד כִּכְבֵּי בְּקָר וְיִרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

תָּא חֲזִי, (תְּהִלִּים קכז) אִם ה' לֹא יִבְנֶה בֵּית שָׁוָא עֲמִלּוּ בּוֹנֵיוּ בּוֹ. אִם יִי לֹא יִשְׁמַר עִיר שָׁוָא שְׁקֵד שׁוּמֵר. אִם יִי וְגו' דָּא מִלְכָּא עֲלָאָה, דְּאִיהוּ בּוֹנָה לְהָאִי בִיתָא תְּדִיר וְאַתְקִין לֵיהּ, אִימְתִי, כְּדִין סִלְקִין רְעוּתִין פּוֹלְחִינִין מִתְתָּא כְּדָקָא יָאוּת.

אִם יִי לֹא יִשְׁמַר עִיר, אִימְתִי, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְחַשְׁכָּא לִילְיָא, וְסִטְרִין מְזִינִין שְׂרָאן וְשִׁטָּאן בְּעֲלָמָא, וּפְתִיחִין סְתִימִין, וְאַתְנַסְרִי מִכָּל סְטְרִין דְּלֹא יִקְרַב בֵּיהּ עֵרֶל וּמִסְאֲבָא, כְּמָה דָּאֵת אֱמֹר (יִשְׁעִיָּה נב) לֹא יוֹסִיף יִבָּא כָּךְ עוֹד עֵרֶל וְטִמָּא, דְּזִמְרִין קְדָשָׁא כְּרִידָה הוּא לְאַעֲבָרָא לֹון מִעֲלָמָא.

מָאן עֵרֶל וּמָאן טִמָּא. אֵלָּא כָּלָא חַד, עֵרֶל וְטִמָּא. דָּא הוּא דְּאַתְפַּתָּא

בֵּיהּ וְאַזִּיל אֲבַתְרִיָּה אָדָם וְאַנְתְּתִיָּה, וְגִרְמּוֹ מוֹתָא לְכָל עֲלָמָא. וְאַיְהוּ דְּמִסְאִיב הָאִי בִיתָא, עַד הֵהוּא זְמָנָא דְּיַעֲבֹר לֵיהּ קְדָשָׁא כְּרִידָה הוּא מִעֲלָמָא. כְּגִין כָּךְ אִם יִי לֹא יִשְׁמַר עִיר, שָׁוָא וְדָאִי.

תָּא חֲזִי, וְיַעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה, אֲתַנְטִיל לְקַבְלָא חוֹלְקִיָּה דְּמַהֲיִמְנוּתָא. מַה כְּתִיב לְעִילָא, וְיֹשֵׁב בֵּינֵם הֵהוּא עָשׂוּ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה, וּכְתִיב וְיַעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה. אֵלָּא כָּל חַד אֲתַפְרֹשׁ לְסִטְרָא דִילִיָּה, עָשׂוּ לְסִטְרָא דְשְׁעִיר. מָאן שְׁעִיר, דָּא הִיא אֲשֶׁה זָרָה אֶל נָכֵר. וְיַעֲקֹב נָסַע סִכְתָּה, דָּא מַהֲיִמְנוּתָא עֲלָאָה.

וַיִּכֶן לוֹ בֵּית, כְּמָה דָּאֵת אֱמֹר, (יִשְׁעִיָּה נב) בֵּית יַעֲקֹב. אֱמֹר רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאַתְקִין תְּפִלַּת עֲרִבִית כְּדָקָא יָאוּת. וְלִמְקַנְהוּ עָשָׂה סִכְתָּא, שְׂאֵר סִכְתָּא לְנִטְרָא לֹון וְדָא הוּא חוֹלְקִיָּה. וְכְדִין

תרגום לשון הוזהר

וּבְאַירוֹהוּ. וְכַתּוּב (תְּהִלִּים עז) וַיְהִי בִשְׁלֹם סִכּוֹ וְגו', וּבְאַירוֹהוּ, וְהִכַּל סוּד אֲחֵד.

אִזּוּ הִתְחַבְּרָה עֲמוֹ הָאֲמוּנָה כְּשֶׁהָיָה שְׁלֹם, כְּשֶׁהִתְעַשֵּׂר בְּמִקּוֹם שְׂרָאִי לוֹ, וְאִזּוּ סִכָּה זוֹ הִתְעַשְׂרָה עֲמוֹ, שְׁהָיָה שְׁלֹם מְהֻאָבוֹת, שְׁהָיָה שְׁלֹם מִבְּנִיּוֹ, וְהָיָה שְׁלֹם, שְׁלֹם לְמַעְלָה שְׁלֹם לְמַטָּה, שְׁלֹם בְּשָׂמִים שְׁלֹם בְּאַרְץ. שְׁלֹם לְמַעְלָה – שְׁהוּא כָּלִל הָאֲבוֹת, תְּפִאֶרֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁלֹם לְמַטָּה – כְּבִנְיֵי הַקְּדוּשִׁים. שְׁלֹם בְּשָׂמִים שְׁלֹם בְּאַרְץ. וְאִזּוּ וַיְהִי בִשְׁלֹם סִכּוֹ, וּבְאַירוֹהוּ. מִיָּד מַה כְּתוּב? וְתִצַּא דִּינָה בַת לֵאָה, וּבְאַירוֹהוּ הַחֲבֵרִים

בָּא רָאָה כְּמָה דְּרִגּוֹת וְצִדְדִים נִפְרָדִים לְמַעְלָה, וְכָלִם מְשֻׁנִּים זֶה מִזֶּה, חֵיות מְשֻׁנוֹת אֵלוֹ מֵאֵלוֹ,

תרגום לשון הוזהר

שׁוּמֵר. אִם ה' וְגו' – זֶה הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיץ שְׁהוּא בּוֹנָה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה תְּמִיד וּמִתְקֵן אוֹתוֹ. אִימְתִי? כְּשֶׁעוֹלָם הִרְצוּנוֹת וְהַעֲבֹדוֹת מִלְמִשָּׁה כְּרָאִי.

אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר, אִימְתִי? בְּשַׁעֲהַ שְׁנַחֲשֹׁךְ הַלִּילָה וְהַצִּדְדִים הַמְּזִינִים שׁוֹרִים וּמִשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וְהַפְתָּחִים סְתוּמִים, וְנִשְׁמַר מִכָּל הַצִּדְדִים שְׂלֵא יִתְקַרֵּב בּוֹ עֵרֶל וְטִמָּא, כְּמוֹ שְׁנִאֲמֵר (יִשְׁעִיָּה נב) לֹא יוֹסִיף לָבֹא כָּךְ עוֹד עֵרֶל וְטִמָּא. שְׁעִתִּיד הַקְּדוּשׁ כְּרִידָה הוּא לְהַעֲבִירֵם מִן הָעוֹלָם.

מִי עֵרֶל וּמִי טִמָּא? אֵלָּא הֵכָל אֲחֵד עֵרֶל וְטִמָּא. וְזֶה שֶׁהִתְפַּתָּה בּוֹ וְהִלָּךְ אַחֲרָיו אָדָם וְאַשְׁתּוֹ וְגִרְמּוֹ מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא הַמְּטַמֵּא אֶת הַבַּיִת הַזֶּה

ולמטרה טרפין כל חד וחד לזניה. מטבא דרוחא מסאבא כמה דרגין מתפרשין, וכלהו כמן לקטרגא אלן לקביל אלן, דהא קתיב (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמור יחדו, דכד קא מתחברין מקטרגי עלמא.

ותא חזי, תיאובתא דרגין מסאבין לאו איהו אלא לקטרגא בסטריין קדישין. יעקב דאיהו קדישא, כלהו כמן ליה וקטרגו כהדיה. בקדמיתא נשכיה חזא, כמה דאת אמר ויצע בכף ירכו, השתא נשכיה חמור.

תמן איהו קאים לגבי חזא, השתא שמעון ולוי דאתו מטבא (דף קעג ע"א) דדינא קשיא קיימו לגביה דחמור ושלטו עליו ככל סטריין ואתכפיא קמיהו. כמה דאת אמר ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב, ושמעון דהוה (שור) מזליה (איהו) שור,

אתא על חמור וקטרג ביה, בגין דלא יתחברין כחדא, ואשתפח איהו מקטרגא דיליה.

וכלהו אתי לקטרגא ליה ליעקב ואשתויב, ולבתר איהו שליט עליהו. לבתר אתא שור ואשתלים בחמורים דכלהו מטבא דחמור. יוסף דאיהו שור, ומצרים דאינון חמורים דכתיב בהו (יחזקאל כג) אשר בשור חמורים בשרם.

ועל דא לבתר בני יעקב נפלו בין אינון חמורים, בגין דאזדנוג שור בהדיהו, ונשכו לון גרמייא ובשרא. עד דאתער לוי כמלקדמין ובדר לאינון חמורים (ס"א דאזדנוג) לכפיא לון ותבר תוקפהו מעלמא, ואפיק לשור מתמן. דא הוא דכתיב, (שמות יג) ויפק משה את עצמות יוסף עמו.

תא חזי, כד אתא שמעון בקדמיתא

תרגום לשון הווהר

וקטרג בו כדי שלא יתחברו כאחד, ונמצא שהוא מקטרג שלו.

ובכלם באים לקטרג ליעקב, והוא נצל, ואחר כך הוא שולט עליהם. אחר כך בא שור ונשלם בחמורים שכלם מצד החמור – יוסף שהוא שור, ומצרים שהם חמורים, שקתוב בהם (יחזקאל כג) אשר בשור חמורים בשרם.

ועל זה אחר כך בני יעקב נפלו בין חמורים, משום שהזדוג שור עם ונשכו אותם עצמות ובשר, עד שהתעורר לוי כמו מקדם ופזר אותם החמורים (שמות יג) לכפות אותם, ושבר כחם מהעולם, והוציא את השור משם. וזה שקתוב (שמות יג) ויפק משה את עצמות יוסף עמו.

בא ראה, כשבא שמעון בהתחלה על אותו

על ההוא חמור, אתער עליהו דם דאתגזרו, ולבתר ויהרגו כל זכר. כגזונא דא עבד קדישא כריף הוא על דא דלוי, דא משה. באינון חמורים במצרים. בקדמיתא דם, ולבתר (שמות יג) ויהרג יי כל בכור בארץ מצרים וגו'. הכא כהאי חמור קתיב, ואת כל חילם ואת כל טפם ואת כל בהמתם וגו'. התם באינון חמורים קתיב, (שמות יג) כלי כסף וכלי זהב ושמלות, וכתיב, (שמות יג) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובער וגו'.

ושמעון ולוי, דא קאים לגבי האי חמור, ודא קאים לגבי כל אינון חמורים, כלהו כעו לאשתתפא בהדיה דיעקב קדישא ואתחכנו לנשכא ליה, ואיהו בבנוי קאים לגביהו וכיף לון תחותיה. השתא דעשו נשיף ליה ולכנוי, מאן יקום

תרגום לשון הווהר

יוסף, זה מצד זה וזה מצד זה, שקתוב (שפדריה א) ויהי בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'.

ויסעו ויהי חמת אלהים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב. אמר רבי יוסי, כלם היו מתכנסים, וכשהיו חוגרים כלי זין לקרב, היו מרתמים ועוברים אותם, ולכן לא רדפו אחרי בני יעקב.

הסירו את אלהי הנכר וגו'. הסירו את אלהי הנכר – אלה הם שנטלו משכם כלי כסף וזהב שהיה חקוק עליהם עבודה זרה שלהם. רבי יהודה אמר, עבודה זרה היו מקפין וזהב, ויעקב הסמין אותם שם כדי שלא יהנו מצד של עבודה זרה, שאסור לאדם להנות ממנה לעולמים.

כְּדַבְּרָהּ: י בְּכָל-לִפְי דְרַשְׁתִּיךְ אֶל-
 תְּשׁוּגִי מִמִּצְוֹתֶיךָ: יא בְּלִפְי צַפְתִּי
 אֶמְרָתְךָ לְמַעַן לֹא אֲחַט־אֶלֶךְ: יב בְּרוּךְ
 אַתָּה יְהוָה לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ: יג בְּשַׁפְתִּי
 סִפַּרְתִּי כָּל מִשְׁפָּטֵי-פִידֶךָ: יד בְּדֹרְךָ
 עֲדֹרְתֶיךָ שְׁשַׁנִּי בְּעַל כָּל-הָיוֹן:
 טו בְּקִקְרֹדֶיךָ אֵשִׁיחָה וְאֵבִיטָה אֲרוֹחֶיךָ:
 טז בְּחֻקֶּיךָ אֲשַׁמְעֶשֶׂע לֹא אֲשַׁכַּח
 דְּבָרְךָ:

וְהָיָה גַּם עַל־עַבְדְּךָ אֲחִיָּה וְאֶשְׁמְרָה
 דְּבָרְךָ: יח גַּל־עֵינִי וְאֶבִּיטָה וְכָל־אֹת
 מִתּוֹרָתְךָ: ט גַּר אֲנִי בְּאֶרֶץ אֲלִתֶּסֶת
 מִמֶּנִּי מִצֹּתִיךָ: כ גֵּרֶסָה נִפְשִׁי לְתַאֲבָה
 אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ כָּל־עַתָּה: כא עֲצֹר וְיָדִים
 אֲרוּרִים הֵשְׁגִים מִמִּצֹּתֶיךָ: כב גַּל
 מַעְלֵי חִרְפָּה וְכוּן כִּי עֲדֹתֶיךָ נִצְרָתִי:
 כג גַּם יִשְׁכְּבוּ שָׁרִים כִּי נִדְּבָרוּ עַבְדְּךָ
 יֵשִׁיחַ בְּחֻקֶּיךָ: כד גַּם־עֲדֹתֶיךָ שְׁעִשְׁעִי
 אֲנֹשִׁי עֲצָתִי:

ד כה דִּבְקָה לַעֲפֹר נִפְשֵׁי חַיִּי דְּבִדְרָךְ
 כו דְּרַבִּי סִפְרִיתִי וְתַעֲנִי לְמַנִּי
 חֲתִי: כז דְּרַף-פְּקוּדֵיךְ הַבִּינִי
 וְאַשִׁיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ: כח דְּלִפָּה נִפְשֵׁי
 מִתְּנָה לְמַנִּי דְּבִדְרָךְ: כט דְּרַף-שֶׁכֶּר
 הָסֵר מִמֶּנִּי וְתוֹרַתְךָ חֲנֻנִי: ל דְּרַף-
 אִמְנָה כְּתִרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שְׂוִיתִי:
 לא דְּבִקְתִּי עֲבֻדוֹתֶיךָ יְהוָה אֶל-תְּבִישְׁנִי:
 לב דְּרַף-מְצוֹתֶיךָ אֲרוֹץ כִּי תִרְחִיב לִּי:
 ח לג הוֹרֵנִי יְהוָה דְּרַף חֲלִידָה וְאַצְרֵנָה

יִמְכֹּן יְהוָה עֲשֵׂה חֵיל׃ יׁ לא־אֲמוֹת
כִּי־אֲחִיהָ וְאֶסְפָּר מַעֲשֵׂי יְה׃ יח יִסֹּר
יִסְרֵנִי יְה׃ וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי׃ יט פִּתְחוּ־לִי
שַׁע־צֶדֶק אֲבֹא־בָם אוֹדָה יְה׃ כ זֶה
הַשֹּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יָבֹאוּ כו׃
כא אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתִנִּי וּתְהִילִי לִישׁוּעָה׃
כב אֲכֹן מֵאִסּוּ הַבּוֹנִים הִתֵּה לְרֹאשׁ
פִּנֵּה׃ כג מֵאֵת יְהוָה הִימָּה זֹאת הִיא
נִקְלָתָ בְּעֵינֵינוּ׃ כד זֶה־הַיּוֹם עֲשֵׂה
יְהוָה נִגִּילָה וְנִשְׁמַחָה בו׃ כה אֲנָא יְהוָה
הוֹשִׁיעָה נָא אֲנָא יְהוָה הַצִּלִּיתָ נָא׃
כו בְּרוּךְ הֵבֵא בְּשֵׁם יְהוָה בְּרִכּוֹתֵכֶם
מִבֵּית יְהוָה׃ כז אֵל יְהוָה וַיֹּאֲרֵ לָנוּ
אֶסְרוּ־מָג עַבְדֵּי־נָוֹת הַמִּזְבֵּחַ׃
כח אֵלֵי אֲתָהּ וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲדוֹמָמָה׃
כט הוֹדִי לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדוֹ׃

כח לחודש

שבת קודש

קִיטָא א אֲשֶׁרִי תִמְיִימִי־דִרְךָ הֵהֱלֵכִים
בְּתוֹרַת יְהוָה: ב אֲשֶׁרִי נִצְרִי
עֲדִתִּי בְּכָל־לֵב יִדְרֹשׁוּהוּ: ג אִף לֹא־
פָּעַלְו עוֹלָה בְּדוֹרְכֵי הָלְכוּ: ד אַתָּה
צִוִּיתָה פִּקְדִיךָ לִשְׁמֹר מֵאֵד: ה אֲחֵלִי
יִכְנו דְּרָכִי לִשְׁמֹר חֲקִיךָ: ו אֲזִ לֹא־
אֲבוֹשׁ בְּהִבְטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ:
ז אֲוִדְךָ בִּלְשׁוֹר לֵבְבִי בְּלִמְדֵי מִשְׁפָּטִי
צִדְקֶךָ: ח אֶת־חֲקִיךָ אֲשֶׁמֶר אֶל־מַעֲזֹבֵנִי
עֲד־מֵאֵד:

ב ט במה יזכה-נער את-ארתו לשמור

טו יָקָר בְּעֵינֵי יְהוָה הַמּוֹתָה לְחַסְדֵּיּוֹ׃
טז אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עֲבָדְךָ אֲנִי־עֲבָדְךָ
כַּן־אֲמַתְךָ פָּתַחְתָּ לְמוֹסְרִי׃ יז לֵךְ־אֲזַבְּחָ
יזֹבַח תּוֹדָה וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא׃ יח נִדְרֵי
לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃
יט בְּחַצְרוֹת | בֵּית יְהוָה בְּתוֹכִכִּי
יְרוּשָׁלַם הַלְלוּהִי׃

קִיּוֹ אֶתְחַלֵּץ אֶת־יְהוָה פְּלִגְוִים
שְׁבַחְהוּ פְּלִי־הָאֲמִים : בְּכִי גִבּוֹר
עָלֵינוּ | חֲסִדוֹ וְאַמֶּת־יְהוָה לְעוֹלָם
הַלְלוּהָ :

קִיחַ * הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לַעֲלֹם
 חֲסִדּוֹ: ב' יֵאמְרוּ־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי
 לַעֲלֹם חֲסִדּוֹ: ג' יֵאמְרוּ־נָא בֵּית־אֹהֶרֶן
 כִּי לַעֲלֹם חֲסִדּוֹ: ד' יֵאמְרוּ־נָא יִרְאָי
 יְהוָה כִּי לַעֲלֹם חֲסִדּוֹ: ה' מִן־הַמֶּצַר
 קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמַרְחֵב יָה: ו' יְהוָה לִי
 לֹא אֵימָא מִה־יַּעֲשֶׂה לִי אִדָּם: ז' יְהוָה
 לִי בַעֲזָר וְאֵנִי אֶרְאֶה בְּשָׁנָי: ח' טוֹב
 לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטָח בְּאָדָם: ט טוֹב
 לַחֲסוֹת בַּיהוָה מִבְּטָח בְּנוֹדִיכִים: י כֹּל־
 גּוֹיִם סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם:
 יא סִבּוּנִי גַם־סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְהוָה כִּי
 אֲמִילֵם: יב סִבּוּנִי כְּבוֹדִים דַּעֲבוּ כְּאֵשׁ
 קוֹצִים בְּשֵׁם יְהוָה כִּי אֲמִילֵם: יג דָּחָה
 דִּחִיתִנִּי לִפְנֵל וַיהוָה עֲזָרִנִּי: יד עֲזִי
 וַזְּמַרְתִּי יְהוָה יוֹחֵלִי לִישׁוּעָה: טו קוֹל |
 רָנָה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי צְדִיקִים יְמִין
 יְהוָה עֲשֶׂה חֵיל: טז יְמִין יְהוָה רֹמְמָה

עֲזָרָם וּמַגֵּנָם הוּא׃ יא יִרְאִי יְהוָה בַּחֲזָקָה
כִּי־הוּא עֲזָרָם וּמַגֵּנָם הוּא׃ יב יְהוָה
זָכְרָנוּ יִכְרֹךְ יִכְרֹךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
יִכְרֹךְ אֶת־בֵּית אֲהֲרֹן׃ יג יִכְרֹךְ יִרְאִי
יְהוָה הַקְטִינִים עַם־הַגְּדֹלִים׃ יד יִכֶּף
יְהוָה עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם׃
טו בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה לְעֹשֵׂי שְׁמַיִם
וְאֶרֶץ׃ טז הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַיהוָה
וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ יז לֹא הִמְתִּים
יִקְלָלוּ־הָיָה וְלֹא פָל־יִרְדִּי דוֹמָה׃
יח וּנְאֻמָּה נִי יִכְרֹךְ יְהוָה מַעֲמָה וְעַד־עוֹלָם
הַלְלוּ־הָיָה׃

קָמוּז אֶ אֶהֱבִי כִי־יִשְׁמַע אֲיִהוָה אֶת־
 קוֹלִי תַחֲנוּנִי ב כִי־הִטָּה אֲנִי לִי
 וּבִימִי אֶקְרָא ג אֶפְסוּנִי א חֲבַל־מָוֶת
 וּמִצָּרִי שְׂאוֹל מִצָּאוֹנִי צָרָה וַיִּגְזֹן
 אִמְעָצָא ד וּבִשְׁם־יְהוָה אֶקְרָא אֲנִי
 יְהוָה מִלְטָה נִפְשִׁי ה חָנוּן יְהוָה
 וַיִּדְרִיךְ וְאֶלְהִינֵנו מְרַחֵם ו שְׁמוֹר פְּתָאִים
 יְהוָה דְּלוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ ז שׁוּבִי נִפְשִׁי
 לְמִנוּחַי כִי־יְהוָה גָּמַל עָלַי כִי ה כִי
 חִלַּצְתָּ נִפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דַּמְעָה
 אֶת־רִגְלִי מִדָּחִי ט אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה
 בְּאֶרְצוֹת הַחַיִּים י האֲמַנְתִּי כִי אֲדַבֵּר
 אֲנִי עֲנִיתִי מֵאֵד יא אֲנִי אֲמַרְתִּי בַּחֲפוּזִי
 כִּלְהָאֲרֵם כָּזָב יב מִה־אֲשִׁיב לִיהוָה
 כִּלְתַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי יג כּוֹס־יִשְׁעוֹת
 אֲשָׂא וּבִשְׁם יְהוָה אֶקְרָא יד נִדְרֵי
 לִיהוָה אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ

לקוטי

תפלה לחבוק יט

מוזח"ר

בתכלית הרחוק מהתפלה, עכשו נתקרב בתכלית הקרוב, כי התפלה הפך את התבונה. וזה שפסק ברת"קלא - בתפלה דוקא הודיע את זאת: מה אית לכו בתרי קרמליתא דאתתא דרבי חנינא בן דוסא דעתידיא לשדיא בה תכלתא לצדיקא לעלמא דאתי:

(עד כאן לשון רבנו ז"ל)

[סיים המושמע, דהינו: רב יהודה הנדחה משמע, ושאר המאמרים כאלה, המבואים שם בבבא בתרא אחר מאמרי דבה בר בר חנה, שהם: אמר לי חנא בר נתן וכו', ומעשה דרבי אלעזר ורבי יוחנן - הכל יבוא על גבול בספר לקוטי חנינא בסימן ג' ד' ו' /ה' קד נא וראה שם, המצא מרומע לנפיש:]

עד הנה עזרינו רחמיך לסים מאמרי המושמע, אשר הסתירו בהם גנואי דמלכא בלהו תנאי וכלהו אמוראי. בעו אציתו למלוי דנפקין בהדרתא, שפר עליה לחייה באפי מלכותא. בהכמתא ונלה לכו קצת להודעותא, גדלת הבורא גניזין עליון הצפונים בספרא דצניעותא. אתיא ותמהיא די עבר עמנא אלקא שמיא לגלות לנו עטין דאורייתא, בדרך נפלא ונורא חשוה לכל נפש לזכות להתקרב עליהם לדי ברא בלא למעבר לה רעותא. בדרך שמה לעלא מן כל ברכתא ושידתא:

(ט): וזאת אשר דבר להם. ועלידי לשון הקדש רוממו מכל הלשונות, שכל הלשונות העמים נופלים עלידי לשון הקדש, הינו שהרע שיש להלשון של האמה אחיה בו, נתפסל ונפל עלידי לשון הקדש, ואין לו שליטה על ישראל, וזה בחינת: לשון נופל על לשון:

והרע הכולל, שכל הרעות של שבעים לשון כלולין בו, דהינו תבערת המדורה של תאות נאוף, שכל השבעים לשון משקעים וכלולין בו, נופל ונתפסל, ואין לו שליטה עלידי לשון הקדש. וזה בחינת: מדורה של שבעין בוכבין הנזר בזה הקדש (ויקהל דף טז), הינו הרע הכולל, שהוא תבערת המדורה של תאות נאוף, שכל השבעין אמות כלולין בו. וזה בחינת חשמ"ל: חיות אש ממלכות (חגיגה ט), חיות אש - בחינת חנה, אשה; הינו בחינת לשון הקדש כנ"ל, שעלידי מתמלל ומשתבר אש המדורה של שבעין בוכבין. וזה בחינת מ"ל מ"חשמ"ל, שהם בחינת מדורה של שבעין בוכבין, שנתמלל ונתפסל עלידי לשון הקדש, כי עלישם זה נקרא לשון הקדש, כי כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קרשה (מ"ד קדושם פ' כה), וזה שפרש רש"י (בראשית ט): עליכן יעובדיש את אביו ואת אמו ודבק באשתו - מכאן שנאסר להם עריות, ורחיקתא אומרת בן, ורחיקתא הינו לשון הקדש (ט), כמו (תהלים ט): וברוח פיו כל צבאם, שעלידי לשון הקדש נאסר ונתקשר התאוה של תאות נאוף, הינו המדורה של שבעין בוכבין, שאין לו שליטה על ישראל עלידי לשון הקדש, בבחינת לשון נופל על לשון כנ"ל, שהרחיקתא (ט) נתפסל עלידי ורחיקתא.

נמצא, שהתפלה מהפך את הדבור מראשו לסופו, ומקרב סופו לעצמו. למשל, בשאדם מוציא דבור של "ברוך", בודאי יוצא האות בית בראשונה ונתרחק מאדם, ואחר כך מוציא הריש של ברוך, ואז הריש קרוב אל המוציא מהבית, וכן הכף שמוציא באחרונה, היא קרוב לאדם הזה יותר מהריש; והתפלה לוקחת זאת התבה "ברוך" ומהפכת אותה מראשה לסופה, ומהפכת את הבית שתהיה קרוב לאדם יותר מהריש, והריש - מהכף. נמצא, שהכף, שהיא סוף ותכלית של התבה, שהיתה רחוקה מתחלה מהתפלה בתכלית הרחוק, עכשו היא קרובה בתכלית הקרוב, כי כן אנו שומעין, שבתפלה מוציא תבת ברוך: בתחלה ב' ואחר כך ר' ואחר כך ב'. נמצא, שהכף, שהיא התכלית, שהיה מתחלה

ספרא דצניעותא

יט

תפלה לחבוק הנביא על שגינות וכו': (חבוק ג)

איתא בספרא דצניעותא פרקא קדמא (וזה חרפה דף קע"ו): עד לא הוי מתקלא, לא הוי משגיחין אפין באפין:

א כי קשה להעולם: על מה צריך לנסע להצדיק לשמע מפיו, הלא אפשר לעין בספרים דברי מוסרי! אך באמת הוא תועלת גדול, כי יש חלוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו, ובין השומע מפי אחר האומר בשמו; מכל-שכן בשומע מפי ששומע מפי השומע, כי יורד בכל פעם מדוגא לדרגא, רחוק מפי הצדיק. וכן בין השומע מפי הצדיק למעין בספר, הוא חלוק גדול ביותר:

ב כי צריך לזכר את הפנים, שייכל כל אחד לראות את פניו בפנים שלו כמו במראה, עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר יתחרט חברו תכף על מעשיו, רק ממה שביט בפנים שלו, כי עלידי שביט בפנים שלו, יראה את עצמו כמו במראה, איד פניו משקע בחשד:

ג כי גדל יקר הערך של לשון הקדש, שבו נברא העולם, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ב"ר פ"ח הובא בפרש"י): לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה זאת (בראשית ב) - לשון נופל על לשון. מכאן שנברא העולם בלשון הקדש. וזה בחינת חנה, בחינת (תהלים ט): ולילה ללילה יתנה; הינו בחינת הדבור של לשון הקדש, שבו נברא העולם. וזה בחינת: לזאת יקרא אשה; הינו הדבור, כמו (בראשית

עקר השמחה
על-ידי
השמחה

אז ודוי דברים ולא נפילת אפים כלל, מחמת גדל השמחה שמאיר אז כנ"ל:

עקר מצות
פורים לשפוח
את עצמו
בכל מיני
שמחה

ד. וזה בחינת פורים, שעקר מצות פורים הוא לשמח בכל עת, לשמח את עצמו בכל מיני שמחה, כמו שכתוב (אסתר ט, כב): "לעשות אותם ימי משתה ושמחה", וכמו שנוהגים כל ישראל לשמח בכל מיני שמחות בפורים, שזהו עקר מצות פורים. כי עקר הכניעת הסטרא אחרא שהוא זמנת הנחש הוא בפורים, כי אז מכניעין קלפת הקמץ-עמלק שהוא עקר זמנת הנחש שנמשך על-ידי חטא עץ הדעת, שממש אחיזת הקמץ הרשע, ימח שמו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (הלכות פסח טז): "הקמץ מן התורה מנין, שנאמר (בדאשית ג, יא): 'הקמץ העץ' וכו'. נמצא, שהקמץ הרשע ימח שמו הוא בחינת פגם עץ הדעת טוב ורע שעל-ידי זה נמשך זמנת הנחש. ועקר זמנת הקמץ זמנת הנחש, הוא בחינת עצבות ומרה שחורה שמתגברים בכל עת על ישראל ואינם מניחים אותם לשמח, כי עקר הסטרא אחרא הוא עצבות כנ"ל, שזה נמשך מפגם עץ הדעת, בחינת (שם ג, ט): "בעצבון תאכלנה" שנגזר אז, בחינת (שם ו, ט): "ותעצב אל לבו" הנאמר בדור המבול, שכל זה נמשך על-ידי פגם עץ הדעת, כידוע.

מי שיש לו
אמונה שלמה
בדאי ראוי
לעשות
תמיד
בהשם
יתברך

כי עקר הקדשה הוא שמחה, דהינו לשמח בהשם יתברך, כי מי שיש לו אמונה שלמה בהשם יתברך בודאי ראוי לו לשמח תמיד בהשם יתברך, וזה הדבר אי אפשר לבאר בכתב, כי הוא לכל חד כפום מה דמשער בלביה, וכבר מבאר בדברינו מזה כמה פעמים. והמן ועמלק שהם בחינת המחוקרים והכופרים, מהם נמשך עקר העצבות והמרה שחורה.

עקר השמחה
היא שמחת
המצות

כי עקר השמחה היא שמחת המצות, בחינת (תהלים טו): "פקודי ה' ישרים משמחי לב", ומי שמאמין בהשם יתברך ובתורתו הקדושה בתמימות ובפשטות כמו שכל ישראל מאמינים, בודאי אין שמחה בעולם כמו שמחת עשית המצות, שאנו זוכין לעשות נחת רוח ליוצרנו ובוראנו יתברך, ואנו קונים לנו חיי עולם

כי עקר תקון המסדר והמישב הוא על-ידי השמחה, כי המסדר והמישב הוא בחינת 'כתר' ששם מקור השמחה, בחינת (ישעיה לה, ט): "ושמחת עולם על ראשם", "על ראשם" דייקא, זה בחינת 'כתר' שהוא למעלה מהראש שהוא בחינת המהות. כי השמחה מרחבת המחין ואז יש להם פח לסבל מה שמשגיג מאור האין סוף ולכלי להרס את הגבול, אבל העצבות חס ושלום, מצמצם את הדעת עד שהוא קטן מהכיל את האור, ואז אינו יכול לסבל אפלו מעט ניצוצי האור שמאירין לו, ויכול להרס את הגבול, חס ושלום. ועל-כן עקר ההשגה על-ידי השמחה, בבחינת (שבת טז): "אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה".

כשאין
אומרים
תחנון אין
צריך להעלות
השמחה
מהקליפות

ג. ויעל-כן בשבת ויום-טוב ושאר ימים שאין אומרים בהם תחנון אין בהם נפילת אפים. כי שבת הוא מעין עולם הבא שאז תגדל השמחה מאד, בחינת (ישעיה נה, יב): "כי בשמחה תצאו", בחינת (שם כה, ט): "ואמר ביום ההוא וכו' זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו" וכו', וכן ביום-טוב וכל הימים שאין אומרים בהם תחנון - כלם הם בחינת ימים טובים שמאיר בהם הארת שבת. ועל-כן אין אומרים אז ודוי ואין נופלים אז על פניהם, כי אז אין שליטה להקלפות שהם בחינת עצבות, ועל-כן אז השמחה בשלמות, ואין צריכין אז לירד לעמקי הקלפות להעלות השמחה משם, כי אז אין להקלפות שהם העצבות שליטה כלל, ואז נתעורר בחינת שלמות השמחה שלעתיד כנ"ל, ועל-כן אז ממילא זוכין להשיג אור אין סוף בבחינות הנ"ל, שעקר השגתו על-ידי השמחה, כי אז הם ימי שמחה ואין צריכין אז לירד להעלות ולברר השמחה מהקלפות, כי אז אין להקלפות שהם העצבות שום שליטה כלל, ואז מאיר השמחה ממילא מעצם תוספת קדשה שבאותו היום, שזאת התוספת קדשה של אלו הימים שאין אומרים בהם תחנון הוא בחינת שבת שהוא מעין עולם הבא, שאז הוא עקר השמחה, ועל-ידי זה נכללין באור האין סוף בבחינות הנ"ל, ואין צריכין

בחינת מלחמות האמות כנ"ל. גם נקללן שם בחינת מלחמות השבטים שהיו נלחמין זה על-זה, אפרים על-יהודה וכיוצא.

וכשיבוא משיח במהרה בימינו, אז יתבטל כל מיני מחלוקת, ויהיה שלום גדול בעולם, כמו שכתוב: "לא ירעו ולא ינחיתו" וכו'.

עח. בכל-מקום יש ישר, אפלו מי שעשה כל העולות, אף-על-פי-כן בהכרח ימצא בו איזה ישר; רק שיש חלוק בין בני-אדם מתי מתחיל הישר, שיש בני-אדם שהישר מתחיל אצלו תכף, ויש שאין מתחיל אצלו הישר רק אחר-כך, אחר שעשה עולה, ויש שמתאחר אצלו התחלת הישר יותר, דהינו אחר שעשה כמה עולות, וכן יש שמתחיל אצלם באחר יותר ויותר, אבל אף-על-פי-כן ימצא גם בו איזה ישר, רק שהוא מאחר הרבה.

כגון למשל שהיה מעשה שראיתי בכפר, שבא איש-חיל וצוה שיתנו לו הסוסים על-הפאטשט, וישדו אותו בממוץ; ואחר-כך בא השני, והסית אותו הראשון שישקח גם-כן הסוסים כנ"ל, וישדו אותו גם-כן; ואחר-כך בא השלישי, והיה צריך באמת סוסים על-הפאטשט, ורצה גם-כן לקח הסוסים, והלך הפעל-כפר והתחנן לפני הראשון שהיה אדון שניחיהו, ועתה נשא לו פנים האישי-חיל

הראשון, וצוה להניחו ולא יקחו אצלו הסוסים. נמצא שאצל זה הגזלן, האישי-חיל הראשון הנ"ל, התחיל הישר אחר שעשה שתי עולות כנ"ל, ואז התחיל אצלו הישר וצוה להניחו; כי אף-על-פי שהיה גזלן ועשה עולות כאלו, אף-על-פי-כן בפעם השלישית התחיל הישר אצלו, והכרח להניחו. נמצא שבכל-מקום יש ישר, רק שהחלוק מתי מתחיל הישר כנ"ל, והבן.

וזה בחינת מה שכתוב בזהר הקדוש שגם בסטרא דשמאלא יש ימין ושמאל, רק שיש ימין שלהם רחוק הרבה אפלו משמאל של הקדשה; נמצא שגם בהסטרא-אחרא יש ימין, בחינת ישר, רק שהימין והישר שלהם מתחיל מאחר מאד אפלו מן השמאל של הקדשה, והבן.

עט. מה שבשאר-אדם מתחיל לכנס בעבודת השם ולהתקרב לצדיק האמת באים עליו הרהורים ובלבולים גדולים - זה כמו למשל כלי מים, שמתחלה נראה באלו המים צלולים, ואחר-כך כשישופתין ומעמידין המים אצל האש ומתחיל להתבטל אזי מתבלבל המים, ומעלה הרתיחה כל-הפסלת שהיה במים, ועולה כל-הפסלת למעלה, וצריך שיעמד אחד להסיר חלאת ופסלת המים בכל-פעם; ומתחלה נדמה באלו המים צלולים לגמרי, ואחר-כך נראה

הפסלת שבמים העולה בכל-פעם למעלה, ואזי, כשמשירין בכל-פעם חלאת ופסלת המים, אזי אחר-כך נשארין המים צלולים ונקים באמת כראוי.

כמו כן ממש קדם שמתחיל האדם לכנס בעבודת ה' אזי הטוב והרע מערבין בו, ומחמת שהם מערבים מאד אין נראה הפסלת והרע שבו כלל, כי הם מערבים יחד לגמרי, הרע עם הטוב. אף אחר-כך, כשמתחיל לכנס בעבודת השם ומתקרב לצדיק האמת, אזי מתחיל להודיף ולהתברר, ואזי עולה הפסלת והרע בכל-פעם למעלה כמשל הנ"ל; וצריך שיעמד אחד שייסיר ממנו חלאתו ופסלתו בכל-פעם, ואזי ישאר אחר-כך ון וצלול לגמרי באמת כראוי.

היה אפשר להוציא הפסלת והרפש מיד מהאנשים שהיו בגשמיות מתחלה ונתקרבו להשם ותכרף, אף מה יהיה, אם יהיה מוציא הרפש - יוציא הרפש עם המוח, מאחר שמערב הכל יחד; על-כן ההכרח להיות מתון מתון, עד שיתכרף מעט מעט.

פ. בני-אדם יש להם פח למנע ולהסית את-האדם, לרחקו מעבודת הבורא ומצדיקי אמת - יותר מן הנציר-הרע; כי הנציר-הרע אין לו יכלת רק כפי כחו, כפי בחינת הנציר-הרע מאיזה העולם שהוא, אבל האדם הוא כללי, שכלול מכל העולמות,

ועל-כן מניעות של בני-אדם הם יותר ממניעות הנציר-הרע.

פא. בני-אדם הם מונעים גדולים מאד. ודע: אם היה האדם לבדו ולא היה אצלו בני-אדם אחרים למנעו, אף-על-פי שגם אז היו באים על-האדם כל-הבלבולים וכל-המחשבות הטורדות וכל-המניעות, אף-על-פי-כן בודאי היה משה עצמו לדרך החיים; כי סוף כל-סוף היה נוטה תמיד לדרך האמת, ואפלו אם היה עובר עברה חס ושלום רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן בודאי היה מתחרט תרטה גדולה מאד בכל-פעם, וסוף כל-דבר היה נשאר אצל האמת.

אבל כשיש בני-אדם המבלבלים, דהינו כשהאדם מתחבר חס ושלום לאיזה חכמים בדעתם שיש להם איזה ידיעה בתקירה ופילוסופיא, או לבת לצים, והם החכמות הנהוגים עכשו שעשים ליצנות מפמה דברים שבקדשה פידוע היטב למי שבקי בחכמות וליצנות אלו, זאת המניעה והבלבול הוא גרוע מהכל, כי אלו החכמות הם מבלבלים ומונעים ביותר, כי כל-הדרכיו נעשין לו מישור חס ושלום על-ידי החכמות, הן של פילוסופיא, שזאת החכמה מזקת בודאי מאד מאד פמבאר לעיל, וכן החכמות והליצנות הנ"ל של אנשים הנדמין כפשרים היא מזקת גם-כן מאד מאד; כי באמת הכל אחד, כי

החכמות והליצנות שלהם היא ממש כמו הפטרות של הפילוסופיא, ובאמת גרוע יותר החכמות והליצנות שלהם מחכמת הפילוסופיא, כי מחכמת הפילוסופיא הכל ברחים, כי רב ישראל הם ברחים מאד מפילוסופיא, מחמת שהם יודעים שפילוסופיא מזקת מאד ומורדת את האדם לשאול תחתיות חס ושלום רחמנא לצלן, אבל זאת הליצנות והחכמות הנ"ל אין האדם ברח מהם כל-כך, מאחר שיוצאין מפי אנשים הנראין כהגונים, ומלבישין הכל בדרבי אמת, כאלו האמת עמהם, על-כן אין האדם ברח מהם כל-כך, והם מזיקים ומבלבלים ומונעים את-האדם מאד מאד מעבודת הבורא יתברך באמת. אשרי הזוכה לילך בדרך אמת לאמתו ולהיות תם וישר, ירא אלקים וסר מרע, בלי שום חכמות כלל.

פב. "בזאת ידעתי כי-חפצת בי, כי לא-יריע איבי עלי": בזה שאיבים שלי אינם רעים, כי צדיקים חולקים עלי, בזאת ידעתי כי-חפצת בי.

פג. בענין היראות והפחדים, שאדם מתירא ומתפחד על-פי הרב מפקה דברים או מבני-אדם שאינם יכולים להזיק לו כלל, והדבר נראה שרק בסוף, כשהאדם נסתלק ושכב על-הארץ ורגליו אל-הדלת, אז יהיה לו ישוב-הדעת באמת, ויסתפל על-

עצמו ויראה האמת, שכל היראות והפחדים שהיה מתירא מאיזה בני-אדם שעמדו כנגדו היה הכל שטות והבל, ובחנם היה לו יראות ופחדים מהם, כי מה-יעשה לו אדם; וכן לענין התאוות, כי אז יראה היטב אשר בחנם כלה בהבל זמיו, ובשטותים ובלבולים כאלו, ומי הכריח אותו לזה וכו', כי רק אז יראה האמת היטב היטב.

ובאמת יש בזה דברים בגו, כי יש דבר אצל האדם שאותו הדבר הוא מתירא ומתפחד ממיני הפחדים שהוא מתפחד מהם; ואף-על-פי שהוא יודע בדעתו בברור חזק שאותו הענין שהוא מתפחד ממנו אינו יכול לעשות לו כלל, אף-על-פי-כן יש לו פחד גדול מאד ממנו, כי אותו הדבר שיש אצל האדם הוא הוא מתפחד. כמו שאנו רואין שנמצאים כמה בני-אדם שהם פחדנים גדולים, שיש להם פחדים של שטות, והם בעצמן יודעים שזה הדבר אינו כלום, ואף-על-פי-כן הם מתפחדים מאד, וכן אנו רואים שכשנפחדין את-האדם מאחריו, שבאין עליו מאחריו פתאם בבהלה בקול פחד, אזי הוא תכף מתפחד מאד קדם שמתחיל הדבר לכנס בדעתו כלל, שעדין אינו יודע כלל שום דבר, כי באו עליו פתאם מאחריו, ואף-על-פי-כן הוא מתפחד תכף ומיד, קדם שהתחיל הדעת לידע מענין הפחד; ומאחר שעדין לא

התחיל דבר הפחד לכנס בהדעת כלל, אם-כן איך שנק' להתפחד? אף באמת עקר הפחד של האדם הוא שיש דבר אצל האדם שאותו הדבר הוא מתפחד.

וכן בענין התאוות הוא גם-כן כך ממש, שאף-על-פי שהאדם יודע שהתאהה הזאת הוא שטות והבל, אף-על-פי-כן יש דבר אצל האדם שהוא מתאהה התאהה, אף-על-פי שהאדם יודע שהוא הכל גמור.

ועל-כן בודאי אם האדם יישב עצמו היטב היטב - בקל יוכל לסלק ממנו כל-היראות והפחדים וכן כל-התאוות, מאחר שיודע שבאמת אינם כלום, רק שיש דבר אצלו שהוא מתירא ומתאהה, על-כן בקל יוכל לשבר ולסלק הכל. כי האדם הוא בעל-בחינה, ובקל יוכל להרגיל דעתו לסלק ממנו אותו הדבר שממנו באים כל-הפחדים שלו וכל-התאוות כנ"ל.

פד. "ואל תאמר שהשאלו והקבר בית-מנוס לך": כי בעולם-הזה, שיש להאדם טרדות ועל הפרנסה, יכול להיות שיעקץ וינשף אותו פרעוש - והוא לא ירגיש, מחמת שמתשבתו טרודה באיזה מחשבה של פרנסה וכיוצא; אבל שם בקבר, שאז אין להאדם שום טרדה ושום מחשבה אחרת, אז הוא שמע אפלו הרהישה וההלוח של התולעים, איך הם רוחשים ובאים אליו, ומרגיש הצער

של כל-נשיכה ונשיכה, ואין שום דבר שיתרידהו וימנעהו מגדל צערו הקשה רחמנא לצלן.

פה. אחד שאל אותו על-ענין נסיעה לאיזה מקום, אם יסע לשם. השיב לו: כשראה אדם נסיעה לפניו אין לו להתעקש למנע מזה, לישב בביתו דוקא, כי בכל מקום שאדם נסע לשם הוא מתקן שם איזה דבר; רק שיזהר להיות שמור מן-העברה חס ושלום, אבל כשהוא רק שמור מן העברה חס ושלום אזי כל-אדם מתקן בכל-מקום שהוא נסע לשם, אפלו איש פשוט לגמרי.

כי בכל מקום שהאדם בא לשם הוא עשה שם בודאי איזה דבר שבקדשה על-כל-פנים, כי מתפלל שם ואכל שם, ומברך על-אכילתו לפניו ולאחריו וכיוצא בזה, כי בודאי איש ישראלי, אפלו הפחות שבפחותים, על-כל-פנים הוא עשה כמה דברים שבקדשה בכל-מקום אשר הוא שם; ועל-כן בודאי האדם מתקן מקום השמים להיות שם באותו מקום דוקא, כדי שיתקן שם מה שהוא דקא צריך לתקן שם.

על-כן הוא טובה לפניו מה שנודמן לו נסיעה לשם, כי אולי היה מכרח לבוא לשם בשלשלאות של-פרזל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על יעקב אבינו: "ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של-פרזל,

ה. המבזה תלמיד-חכם, או חברו בפני תלמיד-חכם - הרי אפיקורוס, גם נקרא 'מגלה פנים בתורה'.

ה. בתנת של צדיקים מכפרת על שפיכות דמים.

ו. כשפני אדם מחרפין אותך, תתענה ותכבה.

ז. כשבושה בא עליך, אין זה אלא בשביל שתעשה תשובה על העונת שאתה דש בעקב.

ח. גם בושה בא כשאתה משמח בצרת חבריך.

ט. תציר לפניך אותיות 'אמונה', ובזה לא יבוא עליך שום בושה.

י. מי שנוצרף ללות על המשכון, בידוע שאלו הדברים הממשכנים היו נכזים בעיניו בגלגול אחר.

יא. כשבא על אדם איזה בושה - יצפה לישועה.

יב. מי שרוצה להתבליש יציר דמות של אמו.

יג. על-ידי צדקה לשם שמים תבא למדת בושה.

יד. כשבא על אדם איזה בושה, בידוע שאין לו בטחון.

טו. מי שכורה בור - סוף שבא לידי איזה בוז, ולפעמים הדבר גורם שנעשה שיחה בפי בני אדם.

טז. על-ידי בטחון לא יבוא עליו בושה.

יז. מי שגזול את העני - בושה באה עליו.

יח. כשאדם מחרף ומבליש אותך, והוא

אינו אויב לך - תשא ותסבל את הבושה; כי זה מן השמים בודאי שיחרף אותך. ובזה הפזיון תהיה נסתר ונחבא מן השטן, שהוא שונא אותך, והוא מגדיל את עצמו תמיד עליך ומקטרג עליך, ועל-ידי זאת הבושה שתסבל ממי שאינו אויב לך, על-ידי זה לא יגדיל עליך השונא השטן.

יט. על-ידי חנפה תהיה בוזי בין האמות, והאמות יקללו אותך ויקצפו עליך.

כ. כשאחד מבזה אותך או שוחק ממך, בידוע שאתה בישת את אבותיו.

כא. כשהכל מבזין אותך ועשין לך צער, תדם ולא תצא מפתח ביתך.

כב. כשמבלישין אותך תתן צדקה.

כג. על-ידי צדקה תזכה למדת בושה.

כד. בזיון המלך הקדוש-ברוך-הוא נפרע אפלו אמה שבזה מלך אחר, שלא מאמתה.

כה. החוטא יתבליש בעולם הבא בפני אבותיו.

כו. המבזה תלמיד-חכם אין לו רפואה למכתו.

כז. נכון באשר ישמע מרעהו דבר בוז - אל יקפץ ויבלישהו, אלא ירמז לו בתנועה כדי שיכיר כי לא כן הוא.

כח. מצוה לפרסם את הרשעים.

כט. המתבליש לא במהרה הוא חוטא.

ל. מי שאין לו בושה, בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני.

רב חנינא ורדאן. חנינא אבוי דרב ינשה. רב חנינא סבא. רב חנינא בר חזיא. רב חנינא. רב חנינא בר פפא. חנינא קרחנאה.

ר' חנינא בן דוסא. ר' חנינא בן זמליאל דכבה. (ר' חנינא בן אנטיגנוס).

חנינא בנו של ר' יוסי הגלילי. ר' חנינא בן אנטיגנוס הכהן. ר' חנינא הגדול. ר' חנינא קרא. ר' חנינא בר חמא הכהן. ר' חנינא בר עקבא. ר' חנינא בר פפי. ר' חנינא בר פפא. ר' חנינא בר שלקא. ר' חנינא בן עגול.

ר' חנינא בריה דר' אדא. ר' חנינא בן תורתא. ר' חנינא טירטאה. ר' חנינא בר אבהו. ר' חנינא בר הלל. ר' חנינא מסורא דפרת. ר' חנינא מסורא. רב חנינא בר אבדימי. ר' חנינא בר ביבי.

ר' חנינא בר מניומי. ר' חנינא בר יוסף. רב חנינא. חנינא בן שמואל. ר' חנינא איש טבעון. ר' חנינא הנקן. ר' חנינא בר ססי. ר' חנינא בר סרסי. ר' חנינא בן ססן. חנינא בר איסי. ר' חנינא בן פזי. ר' חנינא כתובא. ר' חנינא ענתיה. ר' חנינא בר אנדריי. ר' חנינא בן אורי. ר' חנינא בן עטל. ר' חנינא ברוקא. ר' חנינא בן עיזקא. ר' חנינא סגן הכהנים.

חנניה בן חזקיה בן גרין. ר' חנניה בן תרדיון מעשרה הרוגי מלכות. ר' חנניה בן חנינא. חנניה איש אונו. ר' חנניה בן עקשאי. ר' חנניה בן עזקיה. חנניה בן אחי. ר' יהושע. ר' חנניה

בריה דר' אבהו. ר' חנניה בריה דר' איבי. חנניה בן יהודה. חנניה בריה דר' יסא. ר' חנניה בן חלניסי. ר' חנניה בן עכברי. רב חנניה דבית חורין. רב חנילאי בר אידי. רב חנילאי מחוזנאה. חנמאל המצרי. ר' חנמאל. ר' חנמאל בר פפא. רב חסא. רב חסדא הכהן. ר' חסדא בר יוסף. רב חסדא בר אשי. ר' חסדא בר אבדימי.

אות ט. טאבות רישבא. טאבי או טבי. טבי בר בריה דמרי. טבי. רב טבות. טבי עבד רבן זמליאל. רב טביומי. ר' טבלא בר טברי. רב טובי בר קיסנא. ר' טובי בר קיסנא. רב טובי בר רב נחמיה. רב טובי בר מתנה. ר' טובי בר יצחק. רב טובי ברב קטינא. רב טיטאי. ר' טולי. ר' טייפי סמוקה. ר' טרייא. ר' טרפון הכהן.

אות י. ר' יאשיה. ר' יאשיה דדריה דר' אלעזר. ר' יאשיה דאושא. ר' יאשיה מהוצל. ר' יאשיה בר יצאי. ר' ייבא סבא. ייבא חמוה דאשין בר נדבך. ר' ייבא בר יוסי. ר' ידוע הפבלי.

יהודה בן טבאי. ר' יהודה בן בתיא. ר' יהודה בנו של רבי יוחנן בן זבאי. ר' יהודה הכהן. ר' יהודה בן אבא. ר' יהודה בן פבא מעשרה הרוגי מלכות. ר' יהודה בן דמא מעשרה הרוגי מלכות. אבא יהודה. ר' יהודה בן

פניך ממני. למה יי תעמד ברחוק תעלים לעתות בצרה. עד מה יי תסתר לגצא, תבער כמו אש חמתך. עד אנה יי תשפחני נצח, עד אנה תסתיר את פניך ממני. עד אנה אשית עצות בנפשי, גון בלבבי יומם, עד אנה ירום אויבי עלי. אל תסתר פניך ממני ביום צר לי, הטה אלי אונך ביום אקרא מהר ענני. מהר ענני יי פלטה רוחי אל תסתר פניך ממני, ונמשלתי עם יורדי בור, "ענני יי ענני" כי בצרה גדולה אני, "אל תסתר פניך ממני, ואל תתעלם מתחנוני".

לי בזה, כי אם עוד הוספתי לעשות תועבות גדולות מאלה, וכפלתי ושלשתי בהם כמה פעמים בלי שעור וערך, עד אשר גלאתי מלספר רב המון ימי חטאתי. כמה וכמה פעמים הכעסתי, עד אשר השתרנו עלו על צוארי על עוונותי המרבים והעצומים מאד מאד "עד כי חדל לספר כי אין מספר", עד אשר בעוונותי הרבים התגברה עלי ההסתרה שבתוך ההסתרה, כי נסתרת ממנו מאד בכמה וכמה הסתרות שבתוך הסתרות. כי גם ההסתרה בעצמה נסתרת מאתנו, ואין אנו יודעים כלל, אפלו זאת שאמה נסתרת מאתנו, כי אין אנו יודעים ממך כלל, והעוונות נתהפכו אצלנו למישור. "אוי לנו כי שדדנו", מה נאמר לפניך יושב מרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים הלא כל הנסתרות והגלויות אתה יודע.

ועתה אבינו שבשמים מה נעשה ומה נפעל, ובפרט אנכי הדל והאביון, מאין אבקש עזר לי לגלות עצם ההסתרה שבתוך הסתרה, אשר נסתרת ממני מאד מאד, עד אשר שכחתי את טובתי ונשיתי את קדשתי, "ותמננה משלום נפשי נשיתי טובה", כי נשיתי ממקומו של עולם, וגם אם עדין אני זוכר לפעמים קצת מגדל אלהותך ותקפך וגדלך וממשלתך ורוממותך תתברך לעד ולגצא נצחים, ונפשי תערג אליך אלהים מאד מאד וכספי

ותשווקתי וגעגועי חזק ואמין מאד מאד לשוב אליך באמת, אבל נשתה גבורתי ואין לאל ידי להתגבר על תאוותי הרעות והמרות מאד, אשר "כלו כגון חיי ושנותי באנחה". ואיני יודע להיכן אברח היכן אטמן, מפני תאוותי הרעות ובלבול דעתי העצום, והעצבות והמרה שחורה שהתגברו כלם עלי יחד, לא יתנוני השב רוחי.

אבי שבשמים רחם עלי, וראה ענני ועמלי, ראה ענני ומרודי לענה ורוש, "ראה יי כי צר לי מעי חמרמרו, נהפך לבי בקרבי כי מרו מרית". ראה יי, "כי אזלת יד ואפס עצור ועזיב", סכתה בענן לך מעבור תפלה. סכתה כאף ותרפנו", רבוננו של עולם, מלא רחמים מלא חסדים רבים, "חננוני יי ראה ענני משונאי מרוממי משערי מות". זכרני נא ברחוקך הטוב, זכר נא ברחמיך, אחרי מי אתה יודך, "אחרי מי יצא מלך ישראל, אחרי פלב מת, אחרי פרעוש אחד. העלה נדף תערוץ, ואת קש יבש תרדף".

רבוננו של עולם רבוננו של עולם רבוננו של עולם, אין לי פה לדבר ולא מצא להרים ראש, "כי אין מלה בלשוני הן יי נדעת כלה, כי נשאתני ותשליכני, יי ברחוקך העמדת להררי עז הסתרת פניך הייתי נבהל, ענני יי כי טוב חסדך כרב רחמיך פנה אלי, ואל תסתר פניך מעבדך כי צר לי מהר

ענני, אליך יי אקרא ואל יי אתחנן, מה בצע בדמי בודתי אל שחת, היודך עפר הנגיד אמתך. שמע יי וחנני יי היה עוזר לי", כי אין אני יודע שום דרך איך לגלות עצם ההסתרה שבתוך הסתרה הזאת, הכלולה מאלפים ורכבות הסתרות, עד אשר איני יודע איך להמלט מהם ואיך להציל נפשי מפח יוקשים.

אבל ברחמיך הרבים חשבת מרחוק להטיב אחירתנו, והבטחתנו שעל ידי עסק התורה הקדושה ננקה למצא אותך תמיד בכל עת, אפלו באחרית הימים האלה, בתקף ההסתרה שבתוך הסתרה, כמו שכתוב: "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ^[וכו'] וענתה השידה הזאת לפניו לעד, כי לא תשכח מפני זרעו". על כן פאתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, מלא רחמים מלא חנינות, טוב ומטיב לכל, המרחם על הבדיות אשר רחמיך על כל מעשיך, שתוכני ברחמיך הרבים לעסק בתורתך הקדושה לשמה תמיד יומם ולילה בקדושה ובטהרה גדולה, באפן שאזכה על ידי עסק התורה לגלות ההסתרה שבתוך הסתרה, ולמצא אלהותך תמיד בכל עת ובכל זמן ובכל מקום, ולא יהיה כח לשום דבר ולשום ענין שבעולם להסתיר ממני אלהותך והשגחתך ורוממותך ותברך. ותעזר לי ותושיעני לעסק בהתורה הקדושה בפה מלא, להוציא

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקשר עצמי בצמית באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שזכני עפר קדושים אשר בארץ המה ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן מן פיגא זכותו תגן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדושא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: לכו נרננה ליהודה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כיי- חסיתי בך: * אמרת ליהנה אדני אתה טובתי בל-עליך: * לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי- כם: * ירבו עצבותם אחר מהרו בל- אסוף נספיהם מדם ובל-אשא את- שמותם על-שפתי: * יהנה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיק גורלי: * חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: * אברך את-יהנה אשר יעצני אף-לילות סרוני כליותי: * שויתי יהנה לנגדי תמיד כי מימיני בל- אמוט: * לכן שמח לפי ויגל בבוהי אף-בשרי ישפן לבטח: * כי לא תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסיד חסידך לראות שחת: * תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פגיו נעמות בימני נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע בסוי חטאה: * אשרי-אדם לא

יחשב יהנה לו עון ואין ברוחו רמיה: * כיי-חרשתי בלו עצמי פשאנתי בל- היום: * כי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: * חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהנה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: * על-זאת יתפלל בל-חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו: * אתה סתר לי מצר תצרני רגי פלט תסובבני סלה: * אשפילך ואורך בדרך-נו חלף איצעה עליך עיני: * אל-תהיו כסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדיו לכלום בל קרב אליך: * רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהנה חסד יסובבנו: * שמחו ביהנה וגילו צדיקים והרנינו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: * אשרי משפיל אל-הל ביום רעה ימלטהו יהנה: * יהנה ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: * יהנה יסעדנו על-ערש דוי בל-משפכו הפכת בחילו: * אני- אמרתי יהנה חנני רפאה נפשי כיי- חטאתי לך: * אויבי יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: * ואם-בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: * יחד עלי יתלחשו בל- שנאי עלי יחשבו רעה לי: * דבר בליעל יצוק בו ואשר שכם לא-יוסף לקום: * גם-איש שלומי אשר- בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: * ואתה יהנה חנני והקימני ואשלמה להם: * בזאת ידעתי כיי- חפצת בי כי לא-ירע איבי עלי: * ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: * ברוך יהנה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: * כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: * צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: * היתה-לי דמעתי להם יומם ולילה באמר אלי בל-היום איה אליהך: * אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רננה ותודה המון חוגג: * מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוהילי לאלהים כיי-עוד אודנו ישועות פניו: * אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהן וחרמונים מהר מצער: * תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: * יומם יצה יהנה חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי: * אומרה לאל סלעי למה שכתתני למה-קדר אלה בלחץ אויב: * ברצח בנעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: * מה-תשתוחחי נפשי ומה-תחמי עלי הוהילי לאלהים כיי- עוד אודנו ישועות פני ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: * הצילני מאיבי אלהי ממיתקוממי תשגבני: * הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: * כי הנה ארבו לנפשי גגורו עלי עזים לא- פשעי ולא-חטאתי יהנה: * בלי-עון ירצון ויכוננו עורה לקראתי וראה: * ואתה יהנה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד בל-הגונים אל- תחן בל-בגדי און סלה: * ישובו לערב יחמו כפלב ויסובכו עיר: * הנה יביעון בפייהם חרבות בשפותיהם כיימי שמע: * ואתה יהנה תשחק-למו תלעג לכל-גוים יעזו אליך אשמרה כיי-אלהים משגבי: * אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: * אל-תהרגם פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגגנו אדני: * חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפכש יספרו: * בלה בחמה בלה ואינמו וידעו כיי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: * וישובו לערב יחמו כפלב ויסובכו עיר: * הנה יביעון לאכל אס-לא ישבעו וילינו: * ואני אשר עזך וארגן לבקר חסדך כיי-היית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: * עזי אליך אומרה כיי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-יחיו ידותון לאסף מזמור: * קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: * ביום צרתי אדני דרשתי ידי לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

לְקוּטֵי

וְהִי הֵם מְרִיקִים שְׂקֵיהֶם ז'

מוהר"ן

בב

הבריא, בכלל ובפרט וכו', כי כל הרצונות של הבריא בכלל וכו' היה כפי ההתפארות שקבל מיישראל בכלל וכו' כנ"ל. והבן הדברים היטב, כי הם דברים עמוקים מאד, ומקום תוכל להבין גדלת הנורא ויגדלת ישראל וגדלת הצדיקים אמתיים, אידם מסתכלים בעולם, שידעוים בכל עשב ועשב, וכן בכל נברא שבעולם, מעם תמונתו וכו' ונתנהו בפרטי פרטיות וכו', עליון הארכתו לחור הדברים מגדל דקותם ועמקותם):

ועליון זה שהצדיק מגלה ההתפארות של השם ויחבר, שמתפאר עם עמו ישראל, שעליונותו נתגלה כל הרצונות של הבריא כנ"ל, עליונותו נתגלה הידא והאחבה, כי עליונותו נתגלה ההתפארות מהגלה הידא. וכמו שעליונותו נתגלה ההתפארות של ישראל, שהם מתפארים עמו ויחבר, עליונותו נגלה ידא, כי ההתפארות של ישראל הוא בחינת תפלין, שנקראים פאר (ברכות א), ועליונותו נתגלה ידא, כמו שאמרו חכמינו וכו' למקרה (ברכות ב): מנין שהתפלין הם עז לישראל, שנאמר: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו וראו מפני. נמצא, שעליונותו נגלה ידא - במידתו עליונותו ההתפארות של השם ויחבר שמתפאר בישראל, שהם בחינת תפלין של השם ויחבר, כמו שאמרו רבותינו וכו' למקרה (ברכות ב) (מנין שהתפלין הם עז לישראל, שהם בחינת תפלין וכו') ואיתא שם, שהתפלין של השם ויחבר כתוב בהם ההתפארות, שהיא ויחבר מתפאר עם עמו ישראל כראיתא שם, שהתפלין דמרי עלמא כתיב בהו: וני כעמך ישראל וכו', כי מי גוי גדול וכו' - עליונותו ההתפארות הזאת מתגלה הידא של השם ויחבר, והני לידא מלפניו ויחבר, ועליונותו נתגלה הידא אפילו על שאני שחק:

כי באמת מלפני המלך בודאי הכל יראים ויחבר, אף עליונותו ביום ה' המלך, ביום גנוסיא דמלכא, שלוש המלך בנדי התפארות, או נתגלה הידא יותר ויותר, כי אף עליונותו שגם קדם הכל היו יודעים מהמלך, עם כל זה מתפעל נפש הידא יותר ויותר, כידוע:

(פרוש) כי כל דבר שראוי בעינים, מתפעל נפש מזה יותר מאם היה ידוע אותו בידעת לבד, כלי ואחר נמורה בעינים, כמובא בספרים. כנ"ל: כשנסתפרים לאדם גדלת המלך, אף עליונותו שיוצא הדברים בבור, אף עליונותו אין מתפעל נפש בלידא לחידא בלידא מתפעל כמו בעת שראות בעיניו ממש את גדלת המלך, כשהוא לבוש בגדי התפארותו ונמנה חילתיו וכו', שהם נגלה עליו יותר, כי הנפש מתפעל יותר עליונותו (האית):

ועליונותו, עליונותו שהצדיק מגלה ההתפארות שמתפאר בישראל, שהם בחינת יום ה' המלך, יום גנוסיא דמלכא, והני שגולד בחינת המלכות, כי עקר בחינת המלכות הוא רק עליונות ישראל, שמקבלים מלכותו, כי אין מלך בלא עם, ואז, ביום ה' המלכות, יום גנוסיא דמלכא, והני שנתגלה ההתפארות של ישראל, או מתפעל נפש הידא, ונתגלה ונפיל ידאנו על כלם, ואפילו על שאני שחק:

כי ישראל עולה במחשבה תחתיו ^(א), והני שהשם ויחבר צפה ההתפארות והעשועים שקבל מיישראל, כמו שכתוב ^(ב): ישראל אשר בקר אחפאר, ובשכיל זה ברא את כל העולם. נמצא, שכל העולם כלו נברא רק בשכיל ההתפארות שמתפאר בישראל, וזה היה כלל הבריא, והני שכלל הבריא היה בשכיל כלל ההתפארות שקבל מיישראל, וכן פרטי הבריא הוא בשכיל פרטי ההתפארות של ישראל, כי יש בכל אחד ואחד מיישראל ההתפארות בפרטיות, שהשם ויחבר מתפאר עמו בפרטיות, ואפילו בפחות שבשכיל, אפילו פושעי ישראל, כל זמן שהם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פושעי ישראל, יש בו ההתפארות פרטי, שהשם ויחבר מתפאר עמו בפרטיות, וכן בפרטי פרטיות, כי יש בכל איבר ואיבר ובכל תנועה ותנועה של ישראל ההתפארות אחר, ויש לפעמים שאיזה פחות שבשכיל עושה נענוע עם הפאה שלו, ויש ויחבר יש לו ההתפארות גדול גם מזה. והצדיק, עליונותו שמבקש ומתפשט תמיד, ומוצא ההתפארות שיש בישראל בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, בכל איבר ותנועה של כל אחד ואחד מיישראל כנ"ל - עליונותו ידוע ומשגשג כל הרצונות של השם ויחבר, שהיה לו בכל הבריא, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, כי כל הרצונות של כל הבריא, וזה היה בשכיל ההתפארות של ישראל כנ"ל, וכל דבר ודבר נברא ברצונו, בזה הפה וכו' המבוע והתנהג כפי ההתפארות שיש בכל אחד מיישראל. נמצא, כשיודע ומוצא ההתפארות שיש בישראל, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, ידוע כל הרצונות שיש בכלל הבריא ובפרטי הבריא ובפרטי פרטיות. (ב) ההתפארות שהשם ויחבר מתפאר בישראל, הוא שרש הבריא, הני כלליות ההתפארות של כלליות ישראל, מה שהשם ויחבר מתפאר עם כלל ישראל, והני שרש כלליות כל הבריא בכלל. וכן פרטיות ההתפארות, מה שהשם ויחבר מתפאר עם כל אחד מיישראל בפרטיות, והני שרש של אותו דבר הפרטי של הבריא, שנבאר בשכיל זה ההתפארות. וכן בפרטי פרטיות, שההתפארות שהשם ויחבר מקבל בפרטי פרטיות מכל איבר ותנועה של כל אחד מיישראל, והני שרש של פרטי פרטיות של הבריא, והני של כל איבר ואיבר בפרטי פרטיות של כל נברא ונברא והכלל - כי עקר הבריא היה בשכיל ההתפארות שמתפאר עם ישראל, וזה ההתפארות הוא השרש והחיות של כל הבריא, בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות, כי כל הרצונות של השם ויחבר בבריא עולמו, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, וזה כפי ההתפארות שמקבל מיישראל, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, כי כלליות הבריא נבראת בואת התמונה וכו' הפך והתנהג שיש לכלליות הבריא, כפי כלליות ההתפארות שמקבל מכלל ישראל, וכן כל דבר בפרט נברא בזה התמונה וכו' המבוע, כפי פרטיות ההתפארות שמקבל מכל אחד מיישראל בפרט, וכן בפרטי פרטיות כנ"ל. ועליונותו, עליונותו שמוצא ההתפארות שהשם ויחבר מקבל מיישראל תמיד, בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות, עליונותו הוא ידוע מעם כל הרצונות שהיה להשם ויחבר בכל

(ב) חסידות רב פריה א.

לקוטי הלכות

384

הלכות נשיאת כפים הלכה ה

א"ר חיים

לכל ישראל. כי כמו שהצדיקים והפשוטים מאירים הנקודות טובות בישראל על-ידי דבוריהם הכשרים והטובים, כמו כן להפך - על-ידי דבורים רעים של בחינת בלעם וסיעתו מרחיקים מאד מהנקודה.

וזה היה צצת קלפת בלק - להביא את קלפת בלעם על ישראל, היינו להזיק לישראל, חס ושלום, על-ידי דבורים רעים של המשקעים מאד בתאות נאוף החולקים על הצדיק בחינת משה, שהם בחינת בלעם וסיעתו כנ"ל. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (במדבר רכ ב, ד), ששאלו למדין על משה, ואמרו להם: אין כחו אלא כפה, אמרו: אף אנו נבוא עליהם באדם שכתו בפיו - הינו, שאמרו שכתו של הצדיק בחינת משה הוא רק על-ידי פיו, על-ידי שמאיר וממשיך הנקודות טובות על-ידי דבור פיו כנ"ל, על-כן אף אנו נבוא עליהם באדם שכתו בפיו - שהוא בלעם הרשע שמדבר בפיו דבורים להפך ממש מדבורים של הצדיק בחינת משה.

ועל-כן היו ישראל באמת בסכנה גדולה אז כששאל בלק אחר בלעם, כי הדבור יש לו כח גדול מאד מאד, בין בקדשה בין להפך, חס ושלום, וכמו שכתוב (מכה ו, ח): "עמי זכר נא מה יעץ עליך בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור" וכו', שנקרא מדברי הפסוק שהיתה עצה צמקת מאד של הסטרא אחרא להביא את בלעם, אף השם יתברך ברחמיו עמד בעזרתם והפך הקללה לברכה.

ועל-כן עמד הפלאה של מקומות, ואמרו רבותינו ז"ל (תנחומא בלק ח), כי 'סימני אבות הנאחז', כמובא בפרוש רש"י (במדבר כב, כו), כי שלשה אבות הם כנגד שלש נקודות הנ"ל, כמובא במקום אחר (הלכות מלמדים הלכה ד, אות ג), היינו, שהראהו 'שהשלש נקודות שהם בחינת שלשה אבות שממשיכין הצדיקים ואנשיהם בדבור פיהם הקדוש - כחם עולה יותר על דבור פיו הטמא, ובדאי יגיעו אותו.

וזהו גם כן בחינת מה שאמרה האתון (במדבר כב, כח): "כי הכיתי זה שלש רגלים" ופרש רש"י: 'אתה מבקש לעקר אמה החונגת שלש רגלים', כי גם שלש רגלים הם כנגד שלש נקודות הנ"ל, כי השלש רגלים

עצת קלפת
בלק - להביא
את קלפת
בלעם על
ישראל

הדבור יש לו
כח גדול מאד
מאד, בין
בקדשה בין
להפך

עמד הפלאה
של מקומות -
מקומות -
כנגד שלש
נקודות

וזהו גם כן
כח זה שלש
רגלים -
כנגד שלש
נקודות

הם כנגד השלשה אבות, כמובא (שער הפסוקים בלק), הינו כנ"ל, שאמרה לו, שבדאי שלש נקודות של ישראל שממשיכין בדבור פיהם הקדוש, יתגברו כנגד דבור פיו הטמא כנ"ל. ועל-כן כשנתהפך הקללה לברכה ברכם של פנמים, כמו שכתוב (במדבר כד, י): "והנה ברכת ברוך זה שלש פעמים", כנגד שלש נקודות הנ"ל שהתגברו בכחם על דבור פה של בלעם, עד שנתהפך הקללה לברכה:

יג. וזה בחינת חסמיכות של כל הפרשיות שבסדר פינתס. כי פינתס הכניע קלפת בלעם, ועל-ידיה זכה לפנהא שהוא בחינת אור האהבה הקדושה ששורה אצל הנקודה, שהוא בחינת בריית שלום וכנ"ל, ואז נכלו ונתבטלו כל הקלפות והסטרים אחרנין שמהם אהבות הנפולין. ועל-כן על-ידיה היה להם כח לכולות ולבער כל המדגים, כמו שכתוב שם חכך אחר נתינת הפנהא לפינתס (שם כח, יז): "צרור את המדגים והפינתס אותם", כי בודאי עתה אחר שזכה פינתס לפנהא שהוא אהבה הקדושה, שעל-ידיה נתבטלו הקלפות שהם אהבות הנפולין, ובדאי עתה יכולין להכות ולבער את המדגים שהחטאו אח ישראל בכח בלעם הרשע, שהם בחינת הקלפות הבאים משברי פלים שהם אהבות נפולין, כי עתה הם מתבטלין על-ידי פינתס שזכה לאהבה הקדושה וכנ"ל. ועל-כן הלך פינתס בעצמו אל המלחמה הזאת, והוא בעצמו הרג את בלעם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (במדבר רבא כג, ד), כי עקר הכניעתם היה על-ידי פינתס - שזכה לאהבה הקדושה, שהוא בחינת הפנהא, כנ"ל:

יד. וזה שצטטנו חכך אחר-כך למנות את ישראל (במדבר כו), כדי לעורר כח כל נפש ונפש מששים רבוא נפשות ישראל, כדי להמשיך בחינת הנקודה טובה שיש בכל נפש ונפש מישאל, כדי לטהר אותם משמאת קלפת בלעם שהוא בחינת פגם הברית. כי בכל אחד ואחד מישאל יש בו נקודה טובה מה שאין בחכר, כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל. ועל-כן הצרכו למנות כל ישראל כל יוצאי צבא, כל היוצא ללחם מלחמות ה' בזה העולם, כדי לעורר כח הנקודה טובה של כל אחד כנ"ל.

שער הכניעתם
היה על-ידי
פינתס -
שזכה
לאהבה
הקדושה

למנות את
ישראל -
המשיך
הנקודה
טובה
שיש בכל נפש
מישראל

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַבְּרִיחַ

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַבְּרִיחַ

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

שְׁמִיחָה הַיּוֹם

יְיָ אֱלֹהֵינוּ